

**De magorum daemonomania libri IV / nunc primum e gallico in latinum
translati per Lotarium Philoponum.**

Contributors

Bodin, Jean, 1530-1596.
Junius, Franciscus, 1545-1602.

Publication/Creation

Basileae : Per Thomam Guarinum, 1581.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/guy9n9em>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

Bodini

1581

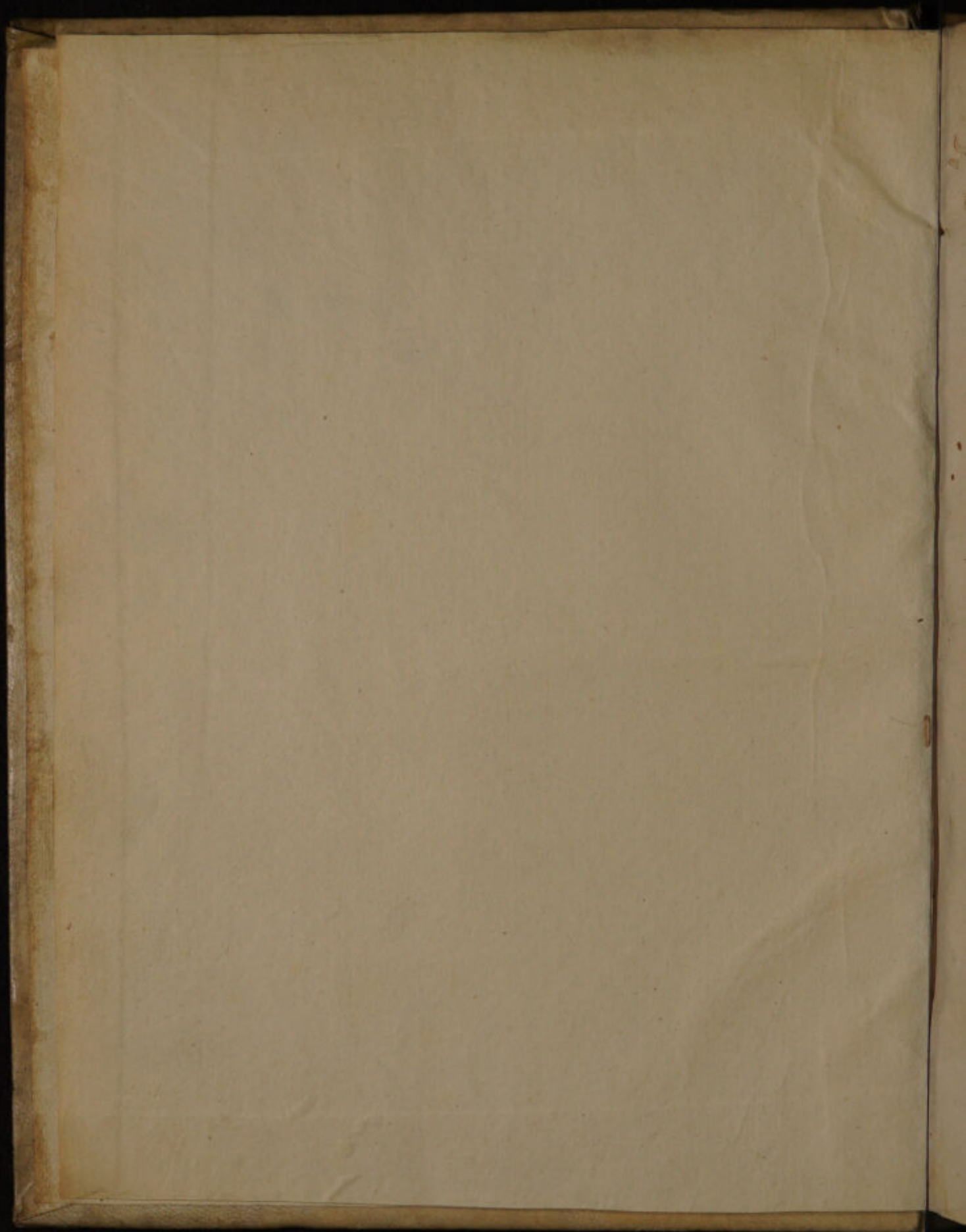

921

N.IV.C

16

IO. BODINI
ANDEGAVENSIS
DE MAGORVM DÆMO-
NOMANIA LI-
BRI IV.

NUNC PRIMVM E GALLICO
in Latinum translati

PER
LOTARIVM PHILOPONVM,

BASILEÆ
Per Thomam Guarinum,
M. D. LXXXI.

TO THE
HONORABLE
THE LORDS OF THE
TREASURY

IN PARLIAMENT ASSEMBLED

IN WITNESS WHEREOF
WE HAVE HEREUNTO
SIGNED OUR HANDS
AND SEALS

CLARISSIMO VIRO
ET DOMINO CONSVLTISSIMO,

D. CHRISTOPHORO THVLLENSI,
Equiti, Domino Cœliano, primo Præ-
sidi Parisiensis Parlamenti, &
Consiliario in priuato
consilio Regis.

*Q*uod tibi, clarissime vir, hoc munus
exhibeo, non ideò facio, ut mea erga
te obligatione solutus sim, sed potius ut
hoc documēto testatum faciam quan-
tum in summa illa Iustitiæ schola, cuius
tu caput es, & in qua optimam meæ
ætatis consumpsi partem, didicerim: ubi melius quàm us-
quā alibi vera legum iurisq; peritiā & iustus decisionum
quas omnes à seculo Doctores tradiderunt usus videtur,
auditur, atq; cognoscitur ex principū qui in Europa sunt
oratorum concertationibus, summorum Iurecos. colla-
tionibus, sententijsq; optimorum iudicum: quibus planè
modis germana iustitiæ species velut meridiana luce ape-
ritur, cum voluptate eorum & utilitate incredibili qui
ita discunt narrare doctè, sapienter expendere, & subli-
mes quæstiones iuris in singulis causis argutè solvere cum
in hoc aut in illo foro, tum in toto cōfessu Iudicum & cau-

P R A E F A T I O.

*fidicorum illius Parlamenti, omnium quae Sol in omnibus
 orbis terrarum imperijs & Rebus publ. viderit illustrissi-
 mi. Nam in eo demum vera prudentia (quam optimè du-
 cem lucemque humana vitæ appellaueris) perdiscitur,
 quum digito commonstrantur & oculis tanquam in ex-
 celso theatro spectanda proponuntur actiones abstrusissi-
 mae, & ætatis, artesq; hominum vel astutissimorum,
 quas nulla hominis vita (ut fuerit longissima omnesque
 terras peragrauerit) fuisset compertura. Et quam-
 quam in elegante illo Iustitiæ templo spectatissimus est
 splendor atq; amplitudo singularum ipsius partium, reful-
 get tamen in capite ipsius maximè: ut quod alios ad tan-
 tum honoris fastigium prouectos superauerit literatura
 humanae scientia, infinita memoria historiarum omnium,
 & diligentia ad iudicandas partium lites incredibili, quæ
 certissima singulorum Iurisprudentiæ capitum peritia
 coniunctæ sunt. Hac autem non eo dico, vir clarissime,
 ut decantem laudes tuas, cum iam in alio argumento ver-
 ser: Et si lex ait Præsidem prouinciæ non grauatè suas lau-
 des audire oportere, & plurimum quoq; interest Reipub.
 ut veræ illustrium virorum laudes passim exarentur in-
 cidanturq; ad horum exemplum, illorum incitamentum,
 & imitationem omnium: cum alioqui eorum honor qui
 virtutem colunt minimè flagitet ut ad illustrationem sui
 laudibus extollatur. Atq; hoc quidem ipsum de te fuisset
 factururus, cum quia me honoris leges religioq; obstringunt
 propter singularia tua in me beneficia (officia enim cur di-
 xerim? quæ apud te non sum promeritus) tum quia bonos
 omnes*

P R Æ F A T I O.

omneis qui literas humaniores colunt singulari studio semper prosequutus es. Sed hoc in alium locum reijcio, & dignius argumentum. Mihi satis est in praesentia, si munusculum hoc tibi obtulero: quod si grato animo acceperis, confido si quis adhuc mihi restabit maleuolus, eum maiore saltem usum cautione atq; prudentia quàm ille nuper usus est (nomen reticeo ut honori ipsius consulam) qui libellum suum contra libros de Republica à me in lucem editos dicauit Regi. Nam simulatq; animaduertit Rex hominis calumnias, in vincula rapi iussit, decretum subscripsit manu sua, et poena capitali indicta cauit ne venundarentur libri. Euasit tamē hac lege ut honorē quem sublatum putabat redderet: qui homo si iudicio magis valuisset, par supplicium fuisset meritis ac olim de pari munere à Ptolemæo Philadelpho Aegypti Rege Zoilus reportauit. Equidē spero neminē contra hoc opus scripturū esse, nisi qui Magus sit patronus causæ suæ: quem ego si percepero, verbum illud DVBITO, quod in permultis huius regni partibus magna voce aduersus homines Magicarum artium suspectos sine alia contumelia formula procul exclamari solet ad amolienda ipsorum carmina & maleficia, illud inquam verbum in eum hominem adhibebo. Laoduno, xx. Decembris, M. D. LXXIX.

Tuus humillimus studiosissimūq;
seruus I. Bodinus.

1
TIPOGRAPHVS AEQVO ET
erudito Lectori S. D.

ET si hunc de Dæmonomania Commentarium cum iudicij quadam acrimonia legentibus non sine causa in mentem venire possit illud vetus, *φάρμακα πικρὰ μὲν ἔσθ' ἀλλὰ μεμιγμένα, πολλὰ δὲ λυγρὰ*: tamen cum in eodem multa præclarè dicta aduersus confceleratissimū illud & pijs omnibus detestandum Lamiarum & Magorum cum Satana cōmercium: multæ etiam historiæ & cognitione dignæ asperse sint: Censores nostri editionem huius operis non inhibendam esse *ὁμοθυμαδὸν* decreuerunt. Ea tamen, quæ in allegorijs & Sacrosanctæ scripturæ testimoniorum allegationibus detortis, in lib. arbitrij hominis non renati, & astrologiæ diuinatricis defensione, & aliorum quorundam dogmatum assertione, seuerioris doctrinæ Theologi & Philosophi iurè desiderare possunt, neutiquam probantes, censuræ eruditorum & piorum dextrè iudicantium, omnia subiiciunt. Nam & in hoc genere scripti, omnia esse probanda, & bona retinenda, rectè persuasum habent. Bene vale.

IOANNIS BODINI
IN LIBROS DE MA-
GORVM DAEMONO-
MANIA

P R A E F A T I O.

IUDICIUM contra Magam mulierem latum, ad quod vocatus fueram pridie Calend. Maias 1578. mihi occasionem scribendi prae-
buit, ut argumentum de Magis, quod omnibus summè admirabile, non paucis incredibile vi-
detur, illustrarem. Istius Magæ nomen erat Ioanna Haruillera Verberij ad Compendien-
ses nata, necis multis hominibus pecoribusq;
oblatæ accusata: quod maleficium etsi primò negabat pertinacissi-
mè, post sermones tamen subinde commutatos animi nutantis indi-
ces, sine quæstione & equuleo confessa est. Agnouit quoque se dia-
bolo (qui specie hominis atrii apparebat staturam humanam exce-
dentis atrisque vestibus induti) inde à duodecimo suæ ætatis anno
fuisse oblatam à matre dicente se cum primùm nata esset filia, eam illi
quem nominabat diabolum spondisse: illum promississe optima
fide curaturum esse se & beaturum filiam: ipsam ex illo tempore Deo
renunciasse, operamq; diabolo addixisse, rem cum illo iam tum
habuisse, & exinde ad ætatem vsque illam qua capta fuerat (erat au-
tem fermè quinquagenaria) in eo consortio perrexisse. Addidit præ-
tereà diabolum se cum ipsa annueret illicò sistere eodem amictu
& specie qua primùm se exhibuerat, ocreatum, instructum calca-
ribus, accinctum gladio, equo præforibus expectante, quem equum
nemo præter ipsam animaduertaret: eumq; interdum ita rem cum
ipsa

*Ioanna Haruillera
Maga.*

P R Æ F A T I O.

ipsa habuisse vt maritus ipsi ad latus cubans nihil perciperet. Quamuis autem ex communi sermone omnium pro infami Saga haberetur, rusticique ægrè impediri possent ne ipsam tradendam igni manibus Iudicum adimerent (grauitè enim metuebant ne mulier ista effugeret) antequàm tamen ad ferendam capitis sententiam veniretur, consilio placuit in natalem illius pagum Verberium mitti & in vicos alios in quibus habitauerat, vt de illius vita ampliùs cognosceretur. Itaque compertum est illam ex eodem crimine ante annos triginta virgis fuisse caesam & matrem igni damnatam ex Arresto Curia Parlamenti sententiam Iudicis Sanlissiani confirman- te : nomen suum sedemque tegendis facinoribus mutare solitam, vbique tamen magicarum sortium euictam esse. Quapropter videns illa se teneri maleficij, dari veniam sibi postulauit, & rerum gestarum se finxit pœnitere, licet maleficia quamplurima à se perpetrata quæ antè confessa fuerat, pœnegaret. In postremi tamen homicidij quod commiserat confessione perstitit, se pulueres quosdam à diabolo præparatos in eum locum iniecisse quâ transiturus fuerat is qui filiam ipsius pulsauerat: alterum verò quem non ode- rat illac transeuntem acerbo dolore per totum corpus illicò affe- ctum esse: Cùm autem vicini omnes qui in illum sortium conie- ctarum locum ingressam viderant, hominem animaduertent tam repente cum morbo conflictari, eos inclamasse fuisse magicas sortes ab ea immittas: ideoque sanitatem eius sponondisse, & duran- te morbo languentem hominem curauisse. Adhæc confessa est se die Mercurij antequàm prehenderetur orauisse diabolum vt decum- benti homini restitueret valetudinem, quo renuente & negante posse fieri, se cum diabolo expostulasse quòd semper ipsam falleret, atque mandauisse ne se ampliùs inuiferet: respondisse diabolum se deinceps non esse venturum, & biduo post hominem extinctum esse: itaque se confestim in aream illam vbi comprehensa est abdi- disse. Qui consilio aderant, dignam quidem morte esse iudicabant omnes: sed quidam natura mitior & procliuor ad misericordiam satis arbitrabatur fore si vitam finiret laqueo: alij verò cùm detestabilia maleficæ istius crimina, tum supplicia æquè diuinis ac humanis legibus instituta expendentes, vniuersamque totius CHRISTIANI orbis consuetudinem iam olim in florentissimo hoc regno obseruatam, censuerunt damnari & viuam igne crema- ri oportere: quæ sententia lata & sine prouocatione pridie Ca- lendas Maias effecta est, instante D. Claudio Doszo Regis apud Ribemon-

PRÆFATIO.

Ribemontium procuratore. Pronuntiata condemnatiōe, eadem confessa est se à diabolo in Magarum cœtus exportatam esse, postquàm certis pinguibus ab eo traditis delibuta esset, & tanta leuitate tam procul agitatam vt defessa planè & quasi cōfecta ex labore esset: in illis cœtibus permagnam hominum turbam vidisse, atrum hominem in excelsō positum, trigenarium fermè, quem vocabant Belzebub, adorantium, deinde vero inter se coeuntium: hoc facto Principem concionem apud ipsos habere vt fidem in ipsum habeant, se ulturum inimicos omneis ipsorum, & ipsos deniq; beaturum. Rogata annon daretur pecunia, respondit non dari: & opilionem quemdam imbricariumq; rectorem Genlisianum magicæ artis incusauit, confessaq; respuit à peccatis suis & veniam à Deo postulauit. Nobis aut̃ placuit librum hūc cōponere, quē Dæmonomaniā Magorum inscripsimus à furore manico quo diabolos miseri prosequuntur, vt omneis qui ipsum viderint commonefaciat, & quasi digito spectandum ante oculos monstret nulla esse crimina quorum tam horrenda sit constitutio, quæ tam graues poenas mereantur, aut quæ ad hæc proximè videātur accedere: prætereà vt iis respondeam qui modis omnibus in illud incūbunt vt libris palàm tueantur magos, adeò vt Satanas eos inspirasse promulgandis tam bellis libris & in suam nassam videatur perduxisse. Talis fuit Petrus de Apono medicus, qui persuadere volebat nullos esse spiritus, cū tñ postea fuerit comprobatū eum fuisse Magorū omniū quos habebat Italia facile principem. Sed ne cui mirum videatur quod dico, homines existerē à Satana subornatos qui scribant, propalent, doceantq; id omne quod de Magis prædicatur fabulosum esse, memorabile exemplum asseram, quod Petrus Mamorius in libello de Lamiis, de M. Guilhelmo Linensi Doctore Theologiæ annotauit accusato Magicarum artium condemnatoque duodecimo die Decembris 1453. Hic ergo cū resipiscentia tandem afficeretur, confessus est se per noctem cum Magis aliis persæpe deportatum esse vt diabolum adoraret modò humana specie, modò hircina conspicuum, & religioni toti renuntiasse. Quinetiam penes ipsum instrumentum obligationis contractæ cum Satana fuit deprehensum, quo sponhones reciproce cōtinebantur: inter alias autem hæc, Doctorem obligatum esse vt publicè concionetur quicquid de Magis prædicetur fabulam esse, non posse fieri, nullam fidem sermonibus

Petrus de Apono, Magus.

*M. Guilhelmus Linensis
in Th. d. Magis.*

PRÆFATIO.

illis haberi oportere: atque his concionibus augebatur mirū in modum Magorum numerus & se confirmabat, dum ab illis persequendis cessarent iudices. Hinc certè apparet Satana ex omnibus ordinibus & conditione qualibet suos esse fideles ministros: quemadmodum Cardinalis Beno, Platinaque scripserunt complures esse Papas, Cæsares, & alios Principes viros, qui se à Magis inescari passi sunt, tandemque miserimè à Satana deturbari: & Toleti quoque (ubi Magorum schola habebatur olim) nunquam existimasset quisquam eos homines eiusdem criminis affines esse, qui effusè ridebant siquādo quæstio de Magis haberetur, totius coronæ risum suis vrbanis dictis salibusque commouebant, constanter affirmabant fabulas esse, *ἀδύνατα*, itaque frangebāt & mitigabant ludicum animos ut Magi omnes euaderent: prout nuper Alcizus fecit, Inquisitoris offensus facto, quòd in Pedemontana regiōe Magos amplius centum comburi curauisset. Queritur Bartholomæus Fayus quæstionum Curialium Præses in suis operibus, quod cōiuentes multi Iudices non fuerint ausi Magos igni addicere, ut Parlamentum omnibus seculis & aliæ gentes quælibet factitarūt, id causam maximis calamitatib. quas Deus immisit attulisse. D. verò Auéronius Consil. in Parlam. Pictonū præses deinde factus (cui in Pictonicis honorib. successit Saluertus) Magos 4. viuos Pictauij cremari iussit anno 1564. neglecta ipsorum prouocatione, affirmans indignè factum quòd aliquot Magi antè ad prouocationem ipsorum fuissent absoluti, qui ex eo tempore totam regionem contaminauerint, populumque seditionib. mouendis excitatum inflammauerint: Et si multa homicidia carminibus suis fortibusque commissa fatebantur, ideoque iudicātū in ipsis (ut lege dānatis) iubeat fieri nihil obstante appellatione, quia plus est, ait lex, occidere veneno quàm gladio. Ac Magorum quidem impunitas quæ fuit illis temporibus, admirabile ipsis in regno hoc attulit incrementum, quòd omni ex parte confluerunt, Italiaque maximè: inter quos Neapolitanus quidam exstitit Conseruator dictus, Magorum princeps, & rebus gestis plus satis celebratus. Ex eo verò tempore ita perrexerunt, ut Cenomannus ille Magus Triscalanus, cum iudicio capitali in ipsum lato veniam hac lege impetrasset si indicaretur confcios, dixit in hoc regno supra centum milia Magorum esse, idque fortasse falsò, ut impietatem suam tanta comitatus frequentia eleuaret. Quocunque modo res habeat,

plus est occidere veneno,
q̃ gladio.

Et malsic. C.

X Neapolitanus Conseruator.

Cenomannus Magus
Triscalanus.

PRÆFATIO.

beat, non mediocrem numerum indicauit: sed huic rei tam bene prouisum est ut plerique omnes euaserint, licet confiterentur execranda scelera quibus cœlum ipsum inficitur, & quibus exacerbatus Deus summisit terribiles persecutiones, prout Lege comminatus fuerat se eos populos exterminaturum qui Magis vitam permitterent. Quamobrem Augustinus in libris de ciuitate Dei testatur omnes sectas, quæcunque tandem fuerint, supplicia in Magos decreuisse. Epicureos solum excipio, quos Plutarchus in libro de Oraculorum defectu, & Origenes contra Celsum Epicureum scribens refellerunt, eosque sequuti Academici, Iamblichus, Porphyrius, Proclus familiæ Epicureorum fundamenta euertunt. Etsi iam satis Aristoteles Metaphysicis suis principiis ea conuellerat necessaria, concludens argumentatione totidem cœlos esse quot sunt intelligentiæ mouendis cœlis, aut intelligentes spiritus: has autem intelligentias à corporibus separatas esse: Angelosque ita moueri in cœlesti motu, ut anima hominis in humano motu. Ex quibus verbis demonstratur planè quæstionem de Angelis dæmonibusque Physicè tractari non posse, eosque non mediocriter falli qui negant posse id nunquam fieri quòd est natura *ἀδιώτατον*. Nam tactus, motus, & locus (si Physicè egeris) corpori solum conueniunt, idque in corpore: verumtamen ex rei veritate (quæ sibi semper & ubique constat) de tactu quoque, motu, & loco fatendum est eos spiritibus æquè ac corporibus conuenire: quod Aristoteles de Angelis aut intelligentijs cœlos mouentibus in Metaphysicis demonstrauit. Quamquā Plutarch. & Apuleius testes sunt Aristotelem scripsisse quod nusquam in libris qui ad manus nostras peruenerunt offenderis (amplius enim dimidia parte desyderatur de scriptis illius) mirari Pythagoricos siqui homo inter mortales existeret qui nunquam Dæmonem cognouerit. Idemque Aristoteles Thasium quemdam à se visum narrat, cui indefinenter spiritus specie humana adhærebat, quam nemo alius quàm ipse cerneret: hoc autem Magorum omnium commune est. Et nuper etiam Franciscus Picus Mirandulanus Princeps à se visos fuisse scribit Magos Sacerdotes duos, quib. duo Hyphialtæ muliebri specie cōmites aderat, eosq; amplius quadraginta annis ad muliebri consortiū succubis istis abusus esse: prout antè confelsi sunt quàm traderentur igni, & nos suo loco ostē-

Locis. xv.

*Arist. lib. 4. & 6.
quæstus dæmon.
Metaphys. lib. 3.
Plutarch. lib. de
Dæmon. Socratis*

*Apul. lib. de Deo
Socras.*

*libro τοῦ Πλάτωνος
ἐν τῷ ἀντιφωτισμῷ*

R R A E F A T I O.

demus. Ibidem quoq; scribit Aristoteles Aeolidum insularum vnam admirabilibus tympanorū cymbalorumq; sonis & cinnationibus personare nemine comparente: quod etiam non raro in locis compluribus ad Septentrionē fieri narrauit Olaus, & in Atlante monte Plinius Solinusq; testantur. Hi autem sunt Magorū cœtus & saltationes cum spiritibus impuris ordinariæ, vt quæstionibus innumeris fuit confirmatum. Eodem libro ait Aristoteles Tenæ in Thesſalia fuiſſe Sagam quæ conceptis verbis circulisque ductis basiliscum incantabat: quæ efficacitas non à natura est, vt suo loco demonstrabimus, sed à vi & facultate spirituum: qui spiritus (Aquinas inquit) non possent facere actiones insolentes illas quæ cernuntur oculis, nisi in loco essent vbi suas actiones exhibent. Absurdum enim profectò fuerit, si Angelis mouentibus cœlos à quibus separati sunt tactum locum, motumq; tribueris, quod Peripatetici omnes, Academici, & Stoici Hebræis & Arabibus statuerunt: spiritibus verò per elementa suis easdem proprietates ademeris. Hæc autem eò pertinent vt non ij solum informentur qui credunt vnum esse Deum, & plures intelligentias (quæ duo ab Aristotele demonstrata vniuersa Scriptura sacra confirmauit) sed vt aliorum quoque barda & torpentia ingenia reuincantur. Etsi non est propterea singularum actionum quas Dæmonum intellectus parit reddenda ratio, quod nemo homo præstare potest: nam quisquis rationem omnium rerum explicare posset, is Deo qui nouit omnia, foret persimilis. Quemadmodum autem Deus ita vt est à nemine cognosci aut comprehendi potest, nisi idem qui sic cognoscit & comprehendit sit Deus: quia non potest is qui essentia, potestate, amplitudine, æternitate, sapientia, & bonitate infinitus est ab alio comprehendi quam qui fuerit infinitus, infinitum autem nihil est nisi vnus Deus: ita etiam confiteamur necesse est Deum solum posse rationes rerum omnium exponere. Infinitate enim scientiæ opus est, quæ neque in hominibus, neque in angelis, neque in re vlla creata potest subsistere. Ideoque Aristoteles Metaphysicorum primo de spiritibus agens intelligentibus fatetur eam esse humanæ mentis imbecillitatem vt cognoscere nequeat veritatem, eoque pacto ^{naḏsa} cernit ignorantiam omnium, nec videt ^{ei mīsa} suam, cum eodem libro dicat vbi non est ratio ibi non esse inuestigandam rationem. Hæc illius verba, quæ Plinius

lib. 6. Physic. & 8.
Metaphysic.

11. spiriti cum

P R Æ F A T I O .¹

nus libro 37. naturalis historiæ capite quarto imitatur di-
cens, Non vlla in parte ratio, sed voluntas naturæ quærenda. *lib. 4. 6. & 7. Metaphysic.*
Indignum verò sermonem philosopho, eorum quæ videntur
causas si ignorabuntur negari potius quàm ignorationem hu-
manam profiteri. Atqui laus nunquam maior Dei tribuitur
quàm si propriam ignorationem fateamur: contra verò iniu-
riam Deo facimus nisi tenuitatem ingenij nostri agnoscimus.
Quamobrem post omnes sermones à lobo & amicis ultro ci-
troque habitos, factaque Dei in disceptationem reuocata, cum
veritatem sibi videretur attigisse, Deus visione apparens effa-
ri cœpit in hanc sententiam, Quis ille ignarus homo est qui
sermonibus suis inanibus obscurat opera excelsi? tum de cœ-
lorum altitudine agens, magnitudine, & motu admirabili, de
vi astrorum, de cœli in terram legibus, de terra aquis inniten-
te, de aquis in medio mundo pendentibus, aliisque miraculis
quæ ante omnium oculos versantur scientiam humanam do-
cet ignorantia abundare. Multi scientiæ primas tribuunt Ari-
stoteli, quem certè multa nouisse constat, sed ne millesimam
quidem partem rerum naturalium tenuisse. Etenim Hebræi
omnes philosophi & Academici ostenderunt eum nihil vidisse
cyzic. v. 10. & 11. & naturalium quoque pulcherrimas non paucas
ignorasse. Verbi gratia, ne cœlorum quidem cognouit nume- *R. Maymoni lib. 2.*
rum in Scriptura decem aulaeis tabernaculi (quo figurabatur *More nebucim.*
mundus) adumbratum, & his verbis expressum, cœli sunt o-
pera digitorū tuorū: vt tam deni cœli q̃ digiti intelligerent (ali-
bi. n. Scriptura semper opera manū Dei nominauit) q̃ omnes
Philos. & Mathematici nesciuerūt donec à Ioan. Realmōtano
fuit demonstratū. Imò ne Planetarū quidem ordinem didicit
Aristoteles, aut vnicum astrorum motum, qui Venerem Mercu-
riumque supra Solem collocauit, contra quàm à Ptolemæo
pōst fuit ostensum. Sed ne ad res altas semper contendamus,
aut ex Aristotele veritatem Dæmonum earum ue rerum quæ
naturam superant sciscitemur, bonam rerū naturalium par-
tem videmus ipsi fuisse incognitam, vt maris saluginem, quā
Mirandulanus Princeps (qui Phœnix sui temporis dicebatur)
soli Dei prouidentiae tribuit. Origo tamen fontium quam sta-
tuit Aristoteles magis est absōna, cum dicit ex putrefacto in
terræ specubus meatibusque aere progigni fontes: maxime e-
nim & inexhaustæ scaturigines fontes, & perennes riui sunt,
nec totus aer corruptus qui in mundo est centum annorum

Maris salugo.
origo fontium.

P R Æ F A T I O.

spatio eam aquam generaret quæ vel vnico die profunditur. Hebræi verò Philosophi ac inprimis Solomo docuerunt vt ve nas humani corporis ab hepate, sic aquas orbis nostri à mari proficisci. Quinetiam sæpenumero in natura rerum effecta cer nuntur præter omnem rationem naturæ consequentia: vt à niue (quæ aqua glaciata est) terram calefieri sementem que contra iniuriam gelu conseruari, à pruina (vt est frigidissima) torrerì segetes, & aduri tâquam in furno pampinos: quamob rem Festus pruina à perurendo arbitratur dictam, neque scriptura sancta inter admirabilia Dei opera hanc quoque re ticet Psalmo 147. Qui dat niuem, inquit, sicut lanam, & prui nam sicut cinerè spargit: què locû Buchananus sic interpreta t.

Ioan. Picus in po sition.

Qui niuib. celsos operit ceu vellere montes,
Densas pruinas cineris instar discit. Et Beza,
Qui couure les monts & la plaine
De nege blanche comme laine,
Et qui vient la bruine espandre
Tout aussi menu comme cendre.

Hi verò insigne illud miraculû nō attigerunt: bona autem pars lanarum nigra est, & pruina cum cineribus nulla interuenit similitudo. Quamobrem non incommodè hoc pacto verteris.

Qui niuib. campos refouet ceu veste iacentes,
Torret pruina, ardente vt foco, pampinos.

Imis.

lib. 1. sentent. q. 3.
lib. 2. de celo.
Plus. lib. 1. n. 1. & 2. in
2. & 3. quæst. 1. & 2. & 3.
vires.
Gale. lib. de pla
cit. Hippoc.
Plus. in Placitis
philos.
Plato in Timæo.
Philopon. lib. 14.
contra Proclum.
Lucret. & Plus. in
placit.

De iride quoque Albertus Aristotelis errorem demonstrauit negantis de nocte cōspici: hoc enim planè falsum est, ac proin de rationem Aristotelis vt alienam à ratione atque veritate concidere: cū eodem argumento foret necessarium vt nu bes omnes vnus eoloris essent. Taceo mille naturæ miracula, quorum obscuræ sunt adhuc & ignotæ causæ: quæ Cardina lem Cusanum virum suis temporibus insignem, & ante hunc Cardinalem Bessarionem adduxerunt vt Aristotelis doctri nam velut variam, & ambiguam, & incertam perstringerent. Inter alios verò Cardinalis de Alliaco defendit rationibusque certis confirmauit nullam existare in Aristotele demonstratio nem necessariam præter eam quæ demonstrauit vnicum esse Deum & alias per paucas quas idem annotat. Aternitatis ve rò mundi demonstratio, quam Philosophorum primus & so lus Aristoteles tuebatur, plena est ignoratiæ: quod Plutarchus, Galenus, Stoici, & Academici docuerunt, & ipsi Epicurei lu dificati sunt: Ex Hebræis quoque Rabbi Maymon, (qui ob præstan

P R Æ F A T I O.

præstantiam doctrinæ aquila magna vocabatur) doctissimè ostendit Aristotelis demonstrationem ^{ex rebus demonstratis} reponendam esse, itemque Philoponus libris quatuordecim quos Græcè de eodem argumento scripsit contra Proclum Academicum planè dignos qui donentur sermone vernaculo: Aquinas denique demonstrationem illam accipi non posse argumentis alijs docuit, quæ in præsentia ut annotata alibi præteribimus. Quid verò, quod ipse Aristoteles sicubi offendit locum unde se ipse nequirit expedire, tam bellè agit Oedipodem ut nemo ipsius mentem diuinare possit? Demonstrant illud caput primum Physicæ & liber de anima, ubi Scotus inter argutos philosophos locum non postremum obtinens rationes contrarias Aristotelis & pugnantes inter se annotauit: & quibus alij corruptione animæ tentarunt eruere, ut Aristotelis ipsius tempore Dicæarchus, Atticus Epicureus, Aphrodiseus, Simon Portius & Pomponatius: alij verò Theophrastus, Themistius, Philoponus, Simplicius, Thomas, & ipsi quoque Arabes, & Mirandulanus princeps immortalitatem eius confirmarunt. Auerroes enim ex iisdem locis unitatem humani intellectus non dubitauit asserere. Quibus ex rebus statuimus elegantiæ naturæ arcana ab Aristotele non fuisse visa: quod veteres quoque obseruauerunt post signum Aristotelis fingentes mulierem velatam facie cui nomen est Phyllis, id est, natura: atque hoc pacto innuerunt dignitatem naturæ fuisse rectam Aristoteli, & vestem solum externam quodammodo fuisse ab eo visam. Atque hanc ob causam præcipit se in mare, ut Procopius, dedisse dicitur, cum non poruisset inuestigare causam cur reciproco fluxu Hellesponti fretum mearet per diem remearetque septies. Quod si præstantissimi naturæ thesauri nobis sunt abditæ, ecqui tandem eas res quæ supra naturam sunt & in intellectu positæ pertingemus? Ideoque Heraclitus primus, Plutarcho teste, & post eum Theophrastus dixit res mundi pulcherrimas ab arroganti hominum ignorari dum nihil statuunt credere nisi humana mens orationem illius perceperit: quo in genere admirabilia Spirituum impurorum Magorumque facta, quæ humani ingenij aciem & naturaleis causas transcendunt, meritò numeranda sunt. Verum quemadmodum stultus & excors, neque iniuria dicendus est is qui Cadmiæ Magnetem negauerit impressione sui Boream versus gnomonem obuertere, quia ignorat causam: aut qui fateri noluerit à torpedine retibus inclusa manus primū, dein brachia tum ipsum piscatorum corpus totum obtorpere, quia

Rabbi Mayman.
Li. 2. more harrubecum.

Li. 2. dist. 1. q. 7.
lib. de methodo doctoriarum. cap. 6.

Aristoteles se precipitum
lib. 4. in mare dedit.

PRÆFATIO.

quia nescit causam : ita etiam stulti dementesque habendi sunt qui utut admirabilia Magorum facta spirituumque videant, nihil omnino credendum putant, siue quia eorum causas mente non possunt comprehendere, siue quia sunt naturæ lege *adversæ*. Nam ipse Aristot. raptus admiratione multarum rerum ignotis causis oboriētium, ait quisquis id quod videt in dubium reuocauerit hunc nihil melius quàm cæteri faciant allaturū. Videmus autem Orpheum, qui antecessit Christum quasi mille ducentis annis, deinde Homerum autores è Gentibus antiquissimos artes magicas, necromanticas, & carmina quæ hodie in vſu sunt literarum monumētis tradidisse. Videmus in lege Dei quæ amplius ducentis annis antè promulgata est quàm Orpheus viueret, Pharaonis Magos opera Dei effinxisse: Euocatos spiritus à Saga illa Saulis & sermonē cum eis habitū legimus: Exstant interdicta Legis à Deo data, ne qui diuinos, magos, pythonas consulat: vbi recēsentur omnia magiæ diuinationumq; genera, propter quæ Amorrhæos & Chananaeos à se fuisse exterminatos è terra declarat Deus, & propter quæ Iehu Reginam Iesabelam præcipitem ex arce datam canibus exposuit deuorandam. Supplicia quoque in Magos lege xij. tabularum instituta exstant, quas tabulas Legati Romanorum de Græcis legibus deprompserant: quin acerbissima omnium quæ legantur in constitutionibus Cæsarum aduersus Magos decerni legimus, vbi hostes naturæ, inimici humani generis, & malefici propter grauissima ipsorū crimina appellantur: quibus adde horrendas imprecationes expressas legibus, quales imprecationes nusquā in legibus, nisi cōtra Magos inueneris, Quos feralis pestis, ait Lex, absumat. Exstant Græcæ, Latinæ, priscæ, nouæ, omnium regionū populorumq; historiæ, in quib. describūtur res gestæ à Magis, effectaque eadem varijs in locis, excessus animi, & Magorū corpora cum animis in longinquas terras à spiritibus impuris deportata pauloque momento eodem à spiritibus iisdem reportata: quod Magæ omnes fatentur vno ore, vt German. Italogum, Gallorum, aliorumq; populorū testantur libri. Nouimus quid scriptū reliquerint Plutarchus de Aristeo Proconesio & Cleomede Astypalæo, Herodotus de atheo quodam philosopho, Plinius de Hermotimo Clazomenio, Philostratus de Apollonio Tyanæo, & Romanæ omnes historiæ de Romulo, qui ante oculos totius exercitus in aera sublatuſ est: quod item Mætiscen-

in Ethic. Nicom.

Exo. 6. & 7.

1. Sam. 28.

Leuit. 20. & 21.

Deut. 18.

Jerem. 17. 19. et 50.

Nahum 3.

2. Reg. 9 & 21.

Paral. 33.

Esa. 3. 4. 8. & 47.

Num. 23.

2. Reg. 23.

to 11. de malef. C.

l. 3. de malef. C.

Inuicem, de malef. C.

leſic. C.

Plutarch. in Romulo.

Hugo Floriacensis.

P R Æ F A T I O.

tisconenſi cuidam Comiti in Chronicis noſtris legimus acci-
diſſe. Præterea ex varijs quæſtionibus habitis & illud comper-
tum eſt multos cùm imitati fuiſſent Magos momento ad cen-
teſimum aut ducẽteſimum milliare à domo ſua abſuiſſe, aſpe-
ctis Magorum conuertiſſe Dei opem & auxilium imploraſſe,
conuentũ nefariorum ſpirituum Magorumq; ſtatim euaniſ-
ſe, illos qui ſoli relictĩ erant magnis itineribus domum reuer-
tiſſe. Deniq; ad manum, ante oculos ſunt quæſtiones de Magis
in Germania, Gall. Italia, Hiſpaniaq; habitæ & ſcriptis conſi-
gnatæ: nec dies ullus præterit quin teſtimonia innumera & re-
petitiones eorum, collationes, conuictiones & confeſſiones
exſcriptas videamus, in quibus ad mortem uſque perſtiterunt
damnati, quorum pars maxima aut imperitiſſimorum homi-
num aut vetularum fuit, qui neque Plutarchum, Herodotum,
Philoſtratum, aliorum uel populorum leges nouerant, neque
cum Germaniæ aut Italiæ Magis communicauerant, ut ipsis tã
bellè inter ſe de rebus ſingulis conueniret. Nesciebant Augu-
ſtinum libro 15. de ciuitate Dei dicere non eſſe dubitandũ, &
impudentiæ videri ſiquis negauerit Dæmonas & impuros ſpi-
ritus coire cum hominibus, quos ideo Græci Ephialtas & Hy-
phialtas Latini incubos, ſuccubos, & Syluanos, Galli Duſios
(ait Auguſtinus) nuncupant hos virili ſpecie, illos muliebri.
Ac de hoc quidem congreſſu conſtans eſt Sagarum omniũ cõ-
feſſio eum non dormiendo ſed vigilando fieri: quo argumen-
to oſtenditur non eſſe illam Medicorum *riqlw* aut nocturnam
ſuppreſſionem, quam agnoſcunt illi dormientibus ſolũ ac-
cidere: tum etiam hoc altero quòd non poſſet res eadem Suc-
cubis atq; incubis accidere. Nec minus dignum admiratione
eſt, quod omnium quoq; Magarum communis docet conſen-
ſio, malignos ſpiritus cùm ſe forma humana exhibent, pluri-
mũ atros eſſe aut proceriores alijs, aut exiliores, ut nanos: *Lib. de Spiritibus
ſubterraneis.*
quod Georgius Agricola non mediocri eruditione vir ſcriptis
demonſtrauit. Noſtri autem Magi non viderant illud quod Va-
lerius Maximus libro j. de Caſſio Parmenſi tradit, procerum
hominem & atrum valde ei ſe obtuliſſe, qui rogatus ſe *nanos di-
uerſos* eſſe reſponderit: neq; ſimiliter Magæ hiftorias Plinij iu-
nioris in epiftolis, Plutarchi, Flori, Appiani, & Taciti legerant
de Curtio Ruſſo Africæ Procõſule, de Dione & Bruto, quibus
vigilantibus viſiones eadem oblatae ſunt: aut hiftoriam illam
memorabilem Athenodori philoſophi, cui vigilanti conſimile

*Sprægerne in Mal-
leo.
Paulus Grillaſtus.*

*Lib. de Spiritibus
ſubterraneis.*

*Plinius ſecund. in
epiſt.*

P R Æ F A T I O.

In Caligula in vi-
ta Cimonis.

Lib. 12. de legib.

visum obuenit maligni spiritus humana specie, procera, ni-
gra, catenis vineta, qui in ædibus propter allatas à maligno spi-
ritu molestias. iamdiu desertis indicauit locum vbi prostrata
erant cæsorū quinque corpora: aut quod apud Suetonium
post cædem Caligulæ, quod apud Plutarchum post cædē Da-
monis & Remi legimus accidisse, post quorum cædem horren-
tia & inhospita loca effecta sunt per eos spiritus quos Latini à
Remo Remures, & mutatione vnus liquidæ Lemures appel-
labant. Initio autem diximus Ioannam Haruilleriam confes-
sam esse humana semper specie, procera, & atra diabolum à se
conspēctum. Historiam hic placet apponere, quæ anno 1578.
quarto Nonas Februarias gesta est. Catharina Darea agrico-
læ cuiusdam vxor Coparis in Suefsionensi agro habitantis, ab
Hunautio Copararum Præfecto interrogata cur puellis duab.
quarum altera ipsius, altera vicinæ filia erat, caput abscidisset,
respondit à se diabolum humana specie visum altum atrumq;
valde, qui oblata viri falcula ad hoc facinus ipsam incitauerit.
Hæc iudicio Compendiis lato morte affecta est. Denique per-
petuam historiarum quæ apud varios populos variis seculis
acciderunt conuenientiam & similitudinem cum rebus Ma-
garum gestis & confessionibus earum suo loco demonstrabi-
mus. Non est igitur, non est pertinaciter cum veritate pu-
gnandum, si tot effecta quorum obscura causa est videntur a-
pertissimè. Nam vbi humana mens causam rei, id est, *re dicitur*
nequit pertingere, tum certè iudicium oportet inhiberi, & in
eo quod fit, id est, *de re dicitur* consistere. Itaque maximus ille
Plato & agnomine diuinus appellatus, de Sagarum actioni-
bus (quas studiosè perquisiuerat & diligenter expenderat)
loquens vndecimo libro de legibus rem affirmat difficilem es-
se cognitu, & quam si noueris difficilior alteri persuaseris:
Rident plerique, inquit, si quando cereis sigillis vti dicun-
tur Magi ad sepulchra & compita, sub ianuas apponendis,
aut carminibus, incantamentis, atque ligaturis res ad mirabi-
les efficere. Ac Magæ quidem nostræ Græciam non viderunt,
Platonem non legerunt, vt imagines cereas facerent, per
quas adiectis suis coniurationibus ope Satanæ homines oc-
cidant, quod infinitis iudiciis (vt dicturi sumus) fuit confir-
matum, inprimis verò Magarum Alenconiarum quæ inimi-
corum suorum quærebant necem. Itaque Enguerrandi Ma-
rignij iudicium maximè constitutum est de coniuratis imagi-
nibus

P R Æ F A T I O.

nibus cereis quibus accusabatur Regis exitium procurasse: & nuper etiā Magus Sacerdos Anglus Curio vici Istinctonij (qui vicus Londino abest fermē quingētos passus) deprehensus est cum tribus cereis imaginibus (vt vocant) coniuratis, quibus Reginam Angliæ & duos alios Reginæ proximos è medio tolleret: sed dum hæc quæstio ad nos ex Anglia perferretur, amplius erat de ea cognoscendum. Quamuis autem istarum rerum causam Plato ignorauerit, eas tamen pro certis & indubitatis habuit, & in legibus suæ Reipublicæ pœnas capitales constituit in Magos qui istis artibus homines pecora ue sustulissent, quod homicidium ab alijs quæ sine Magia committuntur optimè distinxit: pariterque Hebræus Philo in libro *πρὸς τὸν ἀποστόλον* *ἀπὸ τοῦ ἀποστόλου*. Imperiti homines fieri non posse iudicant: Athei & quicunque fouentur ad falsam scientiæ nolunt id quod vident confiteri, quia ignorant causam, ne quid nescire videantur: Magi ludificantur duobus causis, tum vt seipsos eximant suspitione istius maleficii, tum vt hoc pacto regnum Satanæ stabiliant: stulti & curiosi facere volunt periculum (quemadmodum Comi in Italia nuper, teste Syluestri Prieræ, cum officialis & Inquisitor fidei turbam Magarum in vinculis detinentes non possent fidem habere admirabilitati rerum quas illæ narrabant, ipsis placuit experiri & se vni Magæ ducendos permittere: itaque abducti cum seorsim in locum aliquem starent, res quidem abominandas prospectarunt, fidem dari diabolo, saltari, coiri, sed tandem diabolus qui eos à se non videri sinxerat tam strenuè verberauit eos vt post dies quindecim morerentur) alij renuntiarunt Deo, seque periculi faciundi gratia Satanæ deuouerunt, sed illis perinde euenit ac illis bestiis quæ speluncam leonis ingressæ non reuertebantur? Quicunque verò ducuntur reuerentia Dei, cognitis Magorum historijs, miraculis Dei quæ in toto orbe sunt exploratis, lætaque diligenter lege & sacra scriptura, eò adduci non possunt vt res istas in dubium vocent quæ humanæ menti videntur incredibiles: sed ita statuunt si res naturales plurimæ sunt incredibiles, nonnullæ *ἀνίσταται*, multo magis potentiam actionesque spirituum intelligentium captū animi nostri excedere. Videmus autem res multas quæ à natura sunt admirabiles frequenter & de more fieri, puta terrā & mare à mercatorib. nostris circumdari, pedibus sursumuersus de-

P R Æ F A T I O.

curri equis pegaseis (quod Lactantius & Augustinus riserunt negantes esse Antipodas, rem tam certam & ita clarè demonstratam ut est lux meridiana Solis) & similia. Et ij quoque ipsi qui fieri non posse contendunt ut impius ille Spiritus exportet hominem ad centum aut ducenta milliaria, non animaduertunt cœlorum cœlestiumque corporum (ut sint maxima) cōversationem fieri horis viginti quatuor, id est, si milliariis millenos passus tribueris, tam breui spatio 245791440. milliaria decurrere. Quòd si dixerint quotidie videri ista, & sensibus standum esse, fateantur ergo pariter credi actiones spirituum quæ præter ordinem naturæ fiunt oportere, si ne ipsius quidem naturæ miracula quæ in oculis quotidie versantur possumus comprehendere, maximè cum inter Philosophos non satis conueniat in quo *μετὰ φύσιν* veritatis index sit positum. Nam Dogmatici regulam diiudicandi verum à falso in quinque sensibus constituunt ad rationem singula perferentibus: Plato & Democritus repudiant sensus, & solam iudicem veritatis ponunt intelligentiā: Theophrastus sensibus & rationi intermedium fecit communem sensum, quem *κοινὸς αἴσθησις* nominabat: animaduertentes autem Sceptici nihil ad rationalem animam peruenire quin illud antè sensus perciperent, & nos à nostris sensibus decipi, nihil sciri posse contenderunt. Aiebant enim si Aristotelem illud axioma ex Platone verum est, animam intelligentem similem esse tabellæ albæ imponendis figuris accommodæ, & nihil inesse animæ quod non fuerit prius in sensibus, fieri non posse ut sciamus quicquam. Sensum enim omnium potentissimum & argutissimum esse visum, oculos autem falsos testes esse, qui (ut bonus Heraclitus inquit) Solem centies sexagies sexies ampliore terra sic nobis exhibent ut si vnus duumve pedum esset, qui in aquares longè maiores quàm sint, & baculos tortos qui recti sunt videntur aspicere: Cæteros verò sensus planè in iuuenibus senibusque, ut vegeti sint, variare: huic enim calidū videri quod illi frigidum, & (quod omnes vident) eundem hominem vario tempore de ijsdem rebus cum admoventur sensui variè iudicare. Primus hanc viam aperuit Socrates, se dicens hoc vnū scire quòd nihil sciret: cuius secta deinde aucta est per Arcefilā principem Academiæ, quem Aristo, Pyrrhus, Herillus sequuti sunt, & Cardinalis Cusanus memoria nostra in libris quos fecit de docta ignorantia. Quemadmodum autem primi illi se honoris

Ptolemaus in Almagest. lib. 5.

P R Æ F A T I O.

honoris causa Dogmaticos, id est, Doctores, sic etiam postre-
mi Scepticos siue Ephecti cos tanquam dubitatores sese nun-
cupabant. Et si hos tamen pudebat cōfiteri se nihil scire, quod
fatebatur Socrates: fatendo enim se optimè scire quòd nihil
scirent, nos posse aliquid scire pariter fatebantur. Itaque ro-
ganti scirent ne calidum esse ignem aut clarū Solem responde-
bant cogitari de hac re oportere, vt Socrates respondebat se
vtrum homo bestiæue esset ignorare: & Polyænus Mathema-
ticorum sua ætate princeps auditis super hoc argumento Epi-
curi sophismatis Geometriam totam falsam esse confessus est:
cū tamen hæc pro verissima omniū habeatur & minimè sen-
sibus innitente, quos Aristot. fundamenta esse statuit scien-
tiarum omnium, & quibus ita standum esse dicit vt ex colle-
ctis rebus singularibus catholica axiomata componantur ad
consequendas scientias & eam quæ inuestigatur veritatem.
Quòd si sensibus solū stari oporteret, falsa esset regula Ari-
stotelis (omnes enim homines etiā Lyncei agnoscent amplio-
rē esse Solem, & res in aquamersas breuiores quàm videntur,
neque baculum in aqua fractum, vt omnibus videtur, esse) fal-
sa item Platonis & Democriti sententia indicium veritatis in-
telligentiæ soli vindicantium: neque enim cæcus de coloribus
potest, neque surdus de concētib. iudicare. Amplectenda igi-
tur nobis est opinio Theophrasti inter sensus & intelligen-
tiam velut interpretem adhibentis communem sensum, & ad
rationem tanquam ad Lydium lapidem quicquid videmus,
audimus, gustamus, & odoramur perferendum. Quoniam ve-
rò plurimæ res existant quarum excelsa constitutio à nobis æ-
grè comprehendi potest & à paucissimis qui ad eas percipien-
das fuerint idonei, hic verò perito cuique in scientia ipsius o-
portet haberi fidem. Itaque etiam si omnibus certissimum vi-
deretur Solem & Lunam æquales esse, prout in speciem vidē-
tur cū vnus in occasu, alter in ortu situs est, peritis tamen hu-
ius scientiæ fides habebitur, qui Solem demonstrant centies
sexagies sexies terra maiorem esse & ampliùs octauis tribus,
eundemq; maiorē Luna sexies millies quingēties quadragies
quinq;ies, prætereaq; octauis septē: qua ratione Iurecoll. in
rebus medicis accipiunt Medicorū placita, neq; secus definiē-
dum putant. At non sunt profectò Magorū arcana tam recta,
quin à trib. annorum millib. per totum orbem terrarum inno-
tuerint. Primū lex Dei *αὐτομάτως* ea declarauit expressitq; mi-

*in Analytic. poster.
li. 4. 6. 7. Metaphy.*

*l. 7 de stat. hom. ff.
l. 2. de suis & leg.
ff. Auth. de test. suo
deicom. & ea que
parit xi. mense. l.
Aediles aiunt, de
adul. edi. ff. l. 1. de
ventre inst. ff.
Leuit. 20.*

PRÆFATIO.

nucratim, qua perditionem interminantur populis qui Magos non castigauerint. Hic ergo sistendus gradus est, non de ijs quæ nescimus cum Deo contendendum. Deinde Græci, Romani, aliique populi antequàm de lege Dei audiissent quicquam, Magos consimiliter & facta eorum abominati sunt, eosque supplicio ultimo (vt suo loco dicemus) affecerunt. Denique, ait Augustinus, quotquot in mundo fuerunt sectæ, pœnas in Magos decreuerunt. Quodd si ad consequendam veritatem periti requiruntur, an peritiores ipsis Magis inueniri possunt? qui inde à ter mille annis actiones suas, sacrificia, saltationes, nocturnas exportationes, homicidia, carmina, ligaturas & artes magicas indicarunt, confessi sunt, ad mortem usque confirmarunt. Præterea quotquot in Italia, Germania, & Galliâ cremati sunt, eorum concursus est ubique confessio omnium testimonijs. Si igitur legis Dei communis consensus, humanarum legum, populorum omnium, iudiciorum, conuictionum, confessionum, repetitionum, collationum, executionum, si communis sapientum conuenientia non est satis quæ amplior, obsecro, probatio desiderabitur? Demonstraturus Aristoteles ignem esse calidum, ita est, inquit: Nam sic Indi, Galli, Scythæ, & Mauri agnoscunt. Argumentis quæ in contrariam sententiam adducuntur speramus nos ita responsuros, postea vt singuli acquiescant: interea verò sapientes istos dubitandi autores omitemus quibus incertum est sit ne Sol clarus, glacies frigida, calidus ignis, & qui rogantib. teneantne suum ipsorû nomen respondent cogitari de eo oportere. Certè impietatis ferè eiusdem est reuocare in dubium possint ne Magi esse, & sitne Deus dubitare: nam qui vnum, idem etiam alterum confirmavit Lege. Omnium autem errorum cumulus ex eo processit, quod multi qui facultates Spirituû & Magorum facta pernegabant, putauerunt Physicè de rebus metaphysicis quæ supra naturam sunt disputandum esse. Hoc verò planè absurdum est. Nam scientiæ cuiuslibet sua principia & velut fundamenta sunt, alia ab alijs diuersissima. Statuit Physicus atomos esse corpora quæ nequeas diuidere, hoc erroribus grauissimis deputat Mathematicus, docens & demonstrans quodcunque minimum corpus in orbe terrarum exstiterit id posse in infinita corpora diuidi: demonstrat Physicus nihil infinitum esse, Metaphysicus primam causam statuit infinitam: Physicus præteritum ac futurum tempus numero motuum determinat,

lib. 13. de ciuit. Dei.

Lib. 2. Physic.

P R A E F A T I O.

sterminat, Metaphysicus æternitatem spectat carentem numero tempore & motu: Physicus demonstrat in nulla mundi parte existare quicquam quod non sit corpus, non posse motum nisi corporib. accidere, sola se corpora inter se cōtingere, Metaphysicus Spiritus & Angelos esse mouēteis cœlos & cœlorū motu sentienteis motū *κατὰ συνείδησιν*, vt confiteē Aristot. proinde illos *lib. 4. & 6. φησιν ἄνθρωπος.* Spiritus ubiq; eodē tēpore minimè subsistere, sed ibi necessariò esse vbi apparet ipsorū actio: Physicus demonstrat naturalē formā nō esse ante subiectū aut extra materiā, & corruptiōe omnino interciderē: hæc. n. Aristoteles vniuersè de omnibus naturalib. formis enūtiat, Metaphysicus verò formas suas disparatas permanere sine corruptiōe & mutatione vlla: eoq; amplius idē autor & Metaphysicis ait formā hoīs, id est, intellectū extrinsecus aduenire (*ἐξ ἑαυτοῦ ἰσχυρῶς* ait) & permanere post corruptionē corporis. Præterea Physici omnes principiū istud retinēt cōstantiss. nō inesse formas duas in vno subiecto, depelli semper alterā ab altera, neq; vnquā ab vno corpore in alterū cōmigrare: Dæmonas aut cōtrā malignosq; spir. quos Peripatetici formas separatas nuncupāt, euidentissimū est se insinuare in hominū pecorumq; corpora, in corporib. effari, siue os hoīs clausum siue lingua ad laryngas vsq; proiecta habeat, idq; varijs linguis & ipsi dæmoniaco incognitis, & (quod amplius est) modò ventre modò pudēdis eloqui, quamobrē eos veteres & ἰσχυρῶς καὶ ἀποκρίτως & ἀποκρίτως appellabāt. Si cui aut cū Academicis placebit statuere dæmonibus sua esse corpora, tum admirabilius sane futurum est & magis à principijs naturæ alienum, quæ corpus vnum in alterum penetrare negant: cum illud tamen fuerit ab omni antiquitate visum & in compluribus hominibus quos dæmones infestant sæpe videatur. Ideo *quæ* ait Aristoteles non placuisse priscis vt Physica disputatio commisceretur scientiæ Metaphysicæ, sed Mathematicas disciplinas interposuisse, vt eo pacto indicarent non esse ex rationibus Physicis de Magis & de actionibus quibus cum Dæmonibus spiritibusque malignis communicant faciendum iudicium. Nostrium autem hoc argumentum (quod alioqui ex se difficile atque obscurum est) vt fiat euidentius, totum opus in quatuor partes diuisimus. Primo libro de natura spirituum agimus, de eorum cum hominibus consociatione, de modis tum diuinis tū etiam humanis ad res occultas cognoscendas. Secūdo Magorū artes & modos illicitos quàm breuissi-

PRÆFATIO.

breuissimè fieri potuit attigimus, idque tam sobriè vt nemo
vllam ex eo occasionem abutendi inuenturus sit, atque in huc
finem vt singulis pedicæ retiaque monstrarentur à quibus ca-
uendum est, & ijs iudicibus leuamen afferretur quibus non va-
cat ista excutere, quamuis ad iudicia bene ferenda desyderent
informari. Tertio modos licitos & illicitos exponimus ante-
uertendis aut amoliendis sortibus occupatos. Quarto agi-
mus de forma quæstionis habendæ & constituendi iudicii ad-
uersus Magos, & de probationibus necessarijs vt pœnæ legi-
bus in eos sancitæ decernantur. Adieci denique Ioannis Vvie-
ri confutationem, & solutionem argumentorum quæ in hanc
causam afferri possent, sermones meos regulis conformans &
axiomatis priscorum Theologorum atque determina-
tioni quam facultas Theologiæ fecit Parisiis xix.

Septembris M. CCC. XCVIII. Qua-
propter nos illam disertis
verbis hic apponi
curauimus.

DETER-

DETERMINATIO PARI-
SIIS FACTA PER ALMAM FACUL-
tatem Theologicam. An. Domini M. CCCXCVIII.
super quibusdam superstitionibus no-
uiter exortis.

P R Æ F A T I O.

VNIVERSIS orthodoxæ fidei zelatorib. Cancellarius
ecclesiæ Parisiensis & facultas Theologiæ in alma V-
niuersitate Parisien. matre nostra cum integro disini-
cultus honore spem habere in domino: ac in Vanita-
tes & insanias falsas non respicere. Ex antiquis late-
bris emergens nouiter errorum foeda colluuiò recogitare commonuit:
quòd plerumque Veritas catholicam apud studiosos in sacris literis a-
pertissima est: quæ ceteros latet, nimirum cum hoc proprium habeat
omnis ars manifestam esse exercitatis in ea, sic vt ex eis consurgat illa
maxima, Cuilibet in sua arte perito credendum est. Hinc est orationis
illud quod Hieronymus ad Paulinum scribens assumit, Quod medi-
corum est, promittunt medici: tractent fabrilis fabri. Accedit ad hæc
in sacris literis aliud speciale quod nec experientia & sensu constant
vt aliæ artes, nec possunt ab oculis circumuolutis nube vitiorum faci-
le deprehendi. Excacauit enim eos malitia eorum. Aut siquidem A-
postolus quòd propter auaritiã multi errauerunt à fide: propterea nõ
irrationabiliter idolorum seruitus ab eodem nominatur: alij propter
ingratiitudinem qui cum cognouissent Deum: non sicut Deũ glorifi-
cauerunt in omnem idololatriæ impietatem (sicut idem cõmemorat)
corruerunt. Porro Salomonem ad idola, Didonem ad magicas artes
pertraxit dira cupido. Alios postremò misera timiditas tota ex crasti-
nò pendens in obseruationes supersticiosissimas impiasq; depulit: quẽ-
admodum apud Lucanum de filio Pompeij Magni, et apud historicos
de plurimis notum est. Ita sit vt recedẽs peccator à Deo declinet in va-
nitates & insanias falsas, & ad eum qui pater est mendacij tandem,
impudẽter palamq; apostatãdo se conuertat. Sic Saul à Domino de-
relictus Phytionissam cui prius aduersabatur consuluit, sic Ochozias
Deo Israel spreto misit ad consulendum Deum Acharon. Sic deni-

que eos omnes qui fide vel opere absq; Deo vero sunt, vt à Deo falso ludificetur necesse est. Hanc igitur nefariā pestiferam mortiferamq; insaniarū falsarum cū suis heresibus abominationē plus solito nostra etate ceteros inualuisse, ne forsā Christianis. regnū quod olim monstro caruit & Deo protegēte carebit inficere valeat tā horrēda impietatis & perniciosissimæ cōtagionis monstrū: Cupiētes totis conatib; obuiare, memores insuper nostræ professionis: proq; legis zelo succēsi paucos ad hac rē articulos dānationis cauterio (ne deinceps fallāt incogniti) notare decreuimus: rememorātes inter cetera innumera dictū illud sapiētissimi doctōris Augustini de superstitionis obseruationibus, Quod qui talib; credūt aut ad eorū domū eūtes aut suis domib; introducūt aut interrogāt, sciāt se fidē Christianā & baptismū præuicasse, & paganū & apostatam, id est, retro abeuntē & Dei inimicū & irā Dei grauiter incurrissē, nisi Ecclesiastica pœnitētia emēdatus Deo recōcilietur? Hæc ille. Neq; tamē intensio nostra est in aliquo derogare quibuscunq; licitis & veris traditionib; sciētys & artib; sed insanos errores atq; sacrilegos insipientiū & ferales ritus pro quāto fidē orthodoxā & religionē Christi. ledūt & contamināt: inficiūt, radicitus quantū fas nobis est extirpare satagimus: & honorē suū sincerū relinquere veritati.

EST autem primus articulus quod per artes magicas & maleficia & inuocationes nefarias querere familiaritates & amicitias & auxilia demonum non sit idololatria. Error. Quoniam demon aduersarius pertinax & implacabilis Dei & hominis iudicatur: nec est honoris vel domini cuiuscunq; diuini verē seu participatiuē vel aptitudinaliter susceptiuus vt aliæ creatura rationales non damnatæ: nec in signo ad placitum instituto, vt sunt imagines & templa Deus in ipsis adoratur.

Secundus articulus, quod dare, vel offerre, vel promittere demonibus qualemcunq; rem vt adimpleant desiderium hominis, aut in honorem eorum aliquid osculati vel portare non sit idololatria. Error.

Tertius, quod inire pactum cum demonibus tacitum vel expressum nō sit idololatria vel species idololatriæ vel apostasiæ. Error. Et intendimus esse pactum implicatum in omni obseruatione superstitiosa.

cuius effectus non debet à Deo vel natura rationabiliter expectari.

Quartus, quod conari per artes magicas demonas in lapidibus, annulus, speculis aut imaginibus nomine eorum consecratis, vel potius execratis includere, cogere & arctare vel eas velle viuificare, non sit idololatria. Error.

Quintus, quod licitum est uti magicis artibus, vel alijs quibuscunque superstitionibus à Deo & Ecclesia prohibitis pro quocunque bono fine. Error: quia secundum Apostolum non sunt facienda mala ut bona eueniant.

Sextus, quod licitum sit aut etiam permittendum maleficia maleficijs repellere. Error.

Septimus, quod aliquis cum aliquo possit dispensare in quocunque casu, ut talibus licite utatur. Error.

Octauus, quod artes magicæ & similes superstitiones & earum obseruationes sint ab Ecclesia irrationabiliter prohibita. Error.

Nonus, quod Deus per artes magicas & maleficia inducatur compellere demones suis inuocationibus obedire. Error.

Decimus, quod thurificationes & suffumigationes quæ fiunt in talium artium & maleficiorum exercitio sint ad honorem Dei & ei placeant. Error & blasphemia, quoniam Deus alias non puniret vel prohiberet.

Vndecimus, quod talibus & taliter uti non est sacrificare seu immolare demonibus, & ex consequenti damnabiliter idolo atrare. Error.

Duodecimus, quod verba sancta & orationes quedam deuote & ieiunia & balneationes & continentia corporalis in pueris & alijs, & missarum celebratio, & alia opera de genere bonorum quæ fiunt pro exercendo huiusmodi artes excusent eas à malo & non potius accusent. Error: nam per talia sacræ res immo ipse Deus in Eucharistia demonibus tentatur immolari, & hæc procurat demon, vel quia vult in hoc honorari similis altissimo, vel ad fraudes suas occultandas, vel ut simplices illaqueet facilius & damnabilius perdat.

Decimustertius, quod sancti propheta & alij sancti per tales artes habuerunt suas prophetias et miracula fecerunt aut demones expulerunt. Error et blasphemia.

Decimusquartus, quod Deus per se immediate vel per bonos angelos talia maleficia sanctis hominib. reualuerit. Error et blasphemia.

Decimusquintus quod possibile est per tales artes cogere liberum homines arbitrium ad voluntatem seu desiderium alterius. Error & hoc conari facere est impium & nepharium.

Decimussextus, quod ideo artes præfate bonæ sunt & à Deo, & quod eas licet observare: quia per eas quandoq; vel sepe evenit sicut videntes eis quærunt vel prædicunt, quia bonum quandoque provenit ex eis. Error.

Decimusseptimus, quod per tales artes demones veraciter coguntur & compelluntur, & non potius ita se cogi fingunt ad seducendos homines. Error.

Decimusoctavus, quod per tales artes & ritus impios, per sortilegia, per carmina & inuocationes demonum, per quasdam insultationes & alia maleficia nullus vnquam effectus ministerio demonum subsequatur. Error. Nam talia quandoq; permittit Deus contingere: patuit in magis Pharaonis & alibi pluries: vel quia videntes, seu consulentes propter malam fidem & alia peccata nefanda dati sunt in reprobum sensum, & demerentur sic illudi.

Decimusnonus, quod boni Angeli includantur in lapidibus et cōsecrent imagines vel vestimenta aut alia faciant quæ in istis artib. continentur. Error & blasphemia.

Vicesimus, quod sanguis vupæ vel hœdi vel alterius animalis, vel pergamenum virginum vel corium leonis & similia habeant efficaciam ad cogendos vel repellendos demones ministerio huiusmodi artium. Error.

Vicesimusprimus, quod imagines de ære plumbo vel auro, de cera alba vel rubea vel alia materia baptizata exorcizata & consecrata seu potius execrata secundum prædictas artes et sub certis diebus habent virtutes mirabiles, quæ in libris talium artium recitantur. Error in fide & philosophia naturali, & astronomia vera.

Vicesimusecundus, quod vii talibus & fidem dare non sit idololatria & infidelitas. Error.

Vicesimustertius, quod aliqui demones boni sunt, alij omnia scientes, alij nec saluati nec damnati. Error.

Vicesi-

Vicesimusquartus, quod suffumigationes quæ fiunt in eiusmodi operationibus conuertuntur in spiritus, aut quod sint debite eis. Error.

Vicesimusquintus, quod vnus demon sit rex Orientis & præsertim suo merito, & alius Occidentis, alius Septentrionis, alius meridiei. Error.

Vicesimussextus, quod intelligentia motrix cæli influit in animam rationalem sicut corpus cæli influit in corpus humanum. Error.

Vicesimusseptimus, quod cogitationes nostræ intellectuales & volitiones nostræ interiores immediatae causantur à cælo, & quod per aliquam traditionem magicam tales possint sciri, & quod per illam de eis certitudinaliter indicare sit licitum. Error.

Vicesimusoctauus articulus, quod per quascūq; artes magicas possimus deuenire ad visionem diuinæ essentiae vel sanctorum spirituum. Error.

Acta sunt hæc & post maturam crebramq; inter nos & deputatos nostros examinationem, conclusa in nostra congregatione generali Parisijs apud S. Maturinum de mane super hoc specialiter celebrata. Anno domini M. CCC. XCVIII. die 19. mensis Septembris. In cuius rei testimonium sigillum dictæ facultatis præsentibus literis duximus apponendum.

Originale huius determinationis est sigillatum magno sigillo facultatis Theologicæ Parisijs.

INDEX CAPITVM.

Libro primo.

- CAP. I. Agi definitio.
CAP. II. De spirituum cum hominib.
consociatione.
CAP. III. De bonorum spirituum malorumq;
differentia.
CAP. IV. De prophetia alijsq; diuinis modis ad
res occultas cognoscendas.
CAP. V. De naturalibus & humanis modis ad
res occultas cognoscendas.
CAP. VI. De modis illicitis ad perueniendum
eò quò intenditur.
CAP. VII. De teratoscopia, aruspicina, orneomā
tia, hieroscopia, alijsq; similibus.

Libro secundo.

- CAP. I. De Magia vniuersè, & generib. ipsius.
CAP. II. De tacitis malignorum spirituum in-
uocationibus.
CAP. III. De expressis malignorum spirituum
inuocationibus.
CAP. IV. De ijs qui expressa conuentione Deo
renuntiant, & vtrum corpore à demo-
nibus exportentur.
CAP. V. De Magorū ecstasi & raptu, & de or-
dinarijs ipsorum frequentationibus
cum dæmonibus.
CAP. VI. De Lycanthropiâ, & possintne hoïes
à spiritibus in bestias commutari.

CAP.

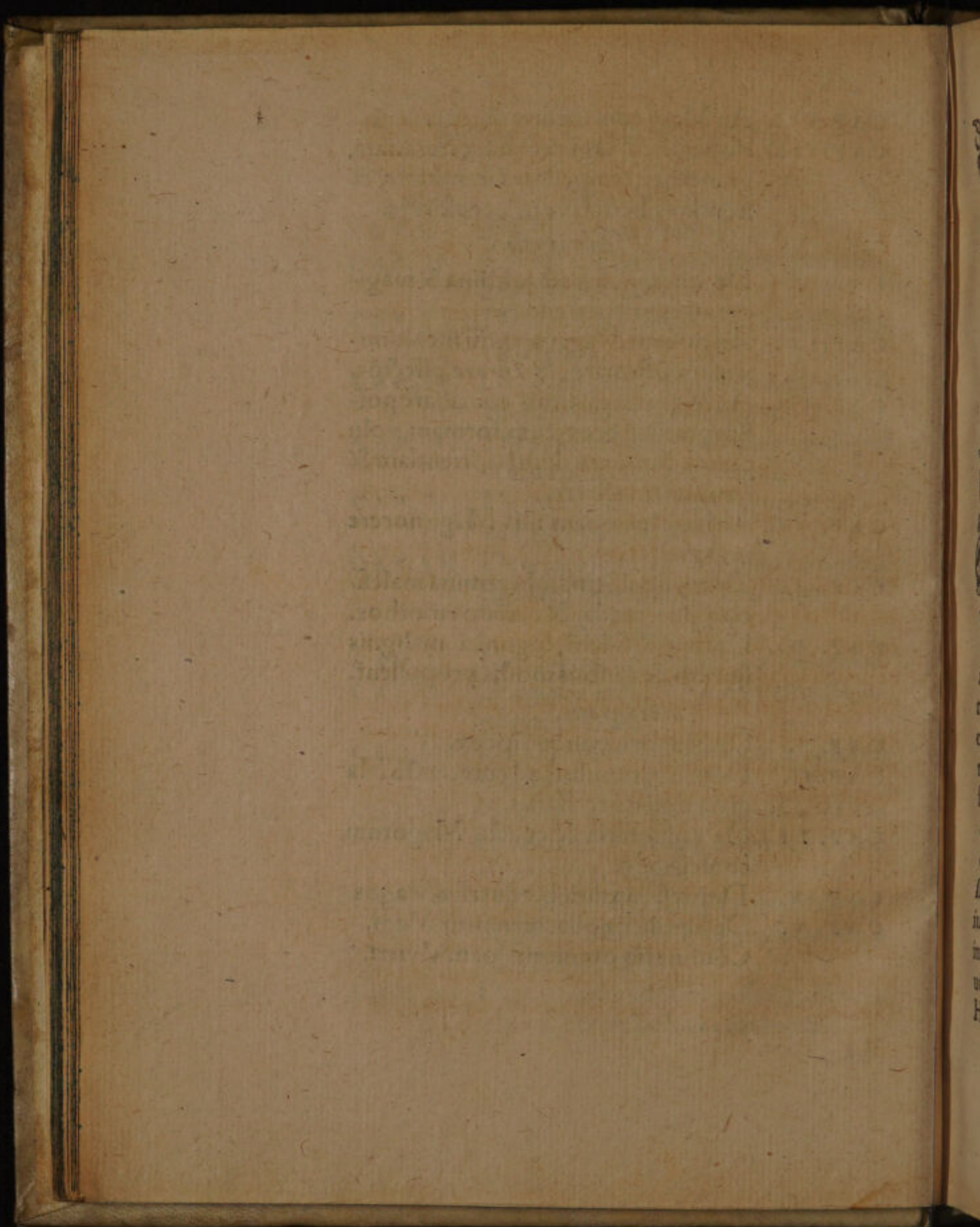
- CAP. VII. An Magi cum dæmonib. copulent.
CAP. VIII. Possintne Magi morbos, sterilitatē,
grandines, tempestates immittere, &
homines bestiasve morte afficere.

Libro tertio.

- CAP. I. De modis licitis ad carmina & magi-
cas artes præuertendas.
CAP. II. An possint Magi valentiū incolumi-
tatem cōfirmare, & curare affectos.
CAP. III. An Magi suis artibus conciliare pos-
sint gratiam procerum, formam, volu-
ptates, honores, diuitias, scientiam &
fertilitatem afferre.
CAP. IV. An his plus quàm illis Magi nocere
possint.
CAP. V. De modis illicitis ad carmina malefi-
ciaq̃ p̃uertenda, & curādos morbos.
CAP. VI. De ijs q̃ obsident, cogunt à malignis
spiritib. & quibus modis propellent.

Libro quarto.

- CAP. I. De Magorum inquisitione.
CAP. II. De probationibus ad euincendū Ma-
giæ crimen necessarijs.
CAP. III. De voluntaria & coacta Magorum
confessione.
CAP. IV. De præsumptionib. aduersus Magos.
CAP. V. De supplicijs quæ merentur Magi.
Confutatio opinionū Ioan. Vvieri.

DAEMONOMA- NIAE MAGORVM

Liber primus.

Magi definitio. CAPUT I.

MAGVS est, qui sciens prudens diabolicis modis ad aliquid conat peruenire. Hanc definitionem ponimus vt necessariam, nō ad huius operis solū intelligentiam, verum etiam ad iudicia quę contra Magos ferenda sunt. Est autem ab omnib. adhuc prætermissa, qui de Magis instituerunt scribere: quamuis huic fundamento tractationem totam oporteat incumbere. Nunc ergo definitionem nostram minutatim exponamus. Primū vocibus illis, *Sciens prudens*, vsus sum: quia non videntur (ait lex^a) vllō pacto consentire, qui errāt. Ægrotus itaque medicinam diabolicam à Mago, quem virum bonū putabat, sibi ministratam bona fide sumēs, non est magus: iustam enim causam habet ignorantia. Sin autem indicauerit Magus, aut malignos spiritus corā inuocauerit, vt nonnunquā accidit: ratio diuersa est. Hoc autem exempli gratia solū apponimus, suo

^a l. nihil cō-
sensui, de re
gu. iur. ff. l.
si stuprū, de
adulte. ff. l.
aut facta, de
pœnis, ff.

loco ampliùs explicaturi. Iam quínā modi sint diaboli, opus est cognoscere. Diabolus Græcè calūniatorem significat: quia semper explorat bonorū facta, vt Scriptura^a ostendit, & coram Deo appetit calūnijs. Modi verò diabolici sunt superstitiones & impietates quas excogitauit, & seruos suos docuit, ad perdendum humanum genus. Quamobrem illum Hebræi Satanam, id est, aduersarium nominarūt. quod Salomo^b innuebat, dicens Deū creasse hominem ad imaginem suam, qui immortalis esset: inuidiā autem Satanæ mortem in mundum ingressam esse. & narratur compluribus Scripturę locis. Statuit enim his verbis Salomo, nō solum existere eum qui aduersetur humano generi, sed à principio creatum esse: vt in libro Iobi^c dicitur. Cum hac autem Scriptura sacra omnibus etiā Academicis, Peripateticis, Stoicis, & Arabibus, optimè cōuenit, spiritus existere: adeo vt quisquis hoc in dubium vocauerit (quod athei Epicuri faciunt) is principia totius Metaphysicæ negauerit, & substantiam Dei, ab ipso Aristotele^d demonstratam, corporumq; cœlestium motus spiritib. & intelligentijs attributos. vox enim Spiritus, de Angelis Dæmonibusq; enunciatur. Et quamuis Platon, Plutarcho, Porphyrio, Iamblich, Plotinoq; placeat, demonas bonos & malos esse: Christianis tamen appellatio Demonum, de spiritibus malis vbiq; accipitur, & Sorbonæ quoq; determinatio, confecta xix. Septembris, 1398. sententiæ veterum Doctorum cōformata, eos pro hereticis damnat, qui

^a Sapien. 3.
Ecclef. 17.
Genes. 3.
Iob 1

^b Iob 4.

^c Libris Physic. & Metaphysic.

^d Aug. tract. 42. in Ioan. & libr. 8. de ciuitat. Dei, c. 22. & libr. de vera reli. ca. 13. & libr. contra Manich. ca. 33. & libr. 1. cōtra Pelagiū.

qui Dæmonas bonos esse docēt: vt contrā Angelicorum spirituum nomine semper intelliguntur boni. quæ quidem resolutio est optima, & præciden-
 de eorum excusationi & impietati apprimè neces-
 saria, qui specie bonorum Dæmonum non dubi-
 tant inuocare diabolos, atq; accersere. De origine
 Dæmonum, vix inuenias quod possis affirmare.
 itaq; sic de illis in Timæo Plato: *πὸ δὲ τῶν δαίμονων ἐ-
 πείν, καὶ γινώσκοντες τὴν φύσιν αὐτῶν, μὴ ἐξ ἡμῶν, ἀλλ' ἐκ τοῦ θεοῦ εἶναι*
ἐκπεσόντων, i. de Dæmonibus autem dicere, & eo-
 rum nosse originem maius est quàm vt à nobis
 præstari possit. Fides verò hīs est adhibenda, quæ
 à veteribus dicta sunt. Priscorum verò patrum sen-
 tentiam amplecti licet, qui spiritus gratia prædi-
 tos, exortēsq; peccati, à Deo creatos esse docue-
 runt: quorum alij, volentes in Deum insurgere,
 dati fuerint præcipites. Huic sententiæ accom-
 modant Draconis casum, pertrahentis secum in-
 gentem stellarum numerum in Apocalypsi^a: Dæ-
 monumque principem cum subditis suis intelli-
 gunt. Ethnici verò ad Gigantomachiam olim re-
 tulerunt: atque in eam sententiam Pherecydes
 Draconem *Ophioneum*, caput rebellium Angelo-
 rum, Trismegistus in Poimandro, & Empedocles,
 Dæmonas cælo delapsos *ἐκπεσόντας* appellarunt.
 Hoc sentit August. lib. viij. ca. xxij. de Ciuit. Dei:
 idemq; propter antiquitatem, auctoritatemq; eo-
 rum qui ita senserunt, à Christianis receptum est.
 Verumtamen illis videtur Deus ab initio mundi
 magnum illum Satanam, quem Scriptura Behe-

^a Apoc. 12.

^a Iob. 40. et 41. moth & Leuiathan vocat, creauisse. ait enim Scriptura^d: Is prima rerū origine à Deo conditus est. atque vt eum confirmant fuisse à gratia in creatione alienum, adducit Esaiæ^b locus, in quo sic effatur Deus: Feci & formaui Satanam, vt perdat, vastet ac destruat. (Itaq; non rarò appellatur Asmodæus, à verbo שׂמד quod significat profligare) & Deus populo Hebræorum narrans, se in toto Ægyptiorum regno de omnibus tam hominū quàm iumentorum primogenitis vltionem sumpturum esse: Non sinam, inquit^c, destructorem intrare domos vestras. Orpheus ipse dæmonem magnum appellat vltorem, atque (vt erat Magorum princeps) ei decantat hymnum. Similiter hæc Psaltæ verba^d adducuntur, Magnum illum Leuiathanem, quem formasti vt triumphares de ipso: & illa in Exodo^e, Feci te, ô Pharaon, vt demonstrem meam potentiam in te, quæ præter nudum historiæ sensum, de Satanā accipiuntur: vt ista in Ezechiele^f: Ecce me inimicum tuum, Pharaon magne, Leuiathan, Draco iacens in medio fluuiorū, qui dixisti, Meus est fluuius, & ego feci me, &c. Efficiam te escam volucris cœli. Quibus in locis interpretes consenserunt, Leuiathane, Pharaone, & Behemoth, significari magnum humani generis inimicum, regno Ægypti, carnem cupiditatemq; & fluuius, torrentem naturæ fluxæ, continenter in corruptionē delabentis: quæ corruptio destructori propria, Creatori verò omnium Deo aduersa est. vt enim ad creationem & generationē Creatore patre & genitore opus

re opus est, ita etiam corruptore ad succedentē elementaris huius mundi corruptionem opus esse. eadem quoque ratione Prouerbiorum Salomonis. xxx. capite dici allegoricē, coruos torrētis effodere oculos illius qui deridet patrē, & contemnit doctrinam matris. his enim verbis diabolos elementaris huius torrentis intelligi, qui nigri plurimum apparent ut corui, & rationis lumen in eis extinguunt, qui cōtemnunt naturæ legem, & ludificātur Deum. Quinetiam Hebræi affirmant, periturum Satanam, adductis locis ex Ezechiele xxi. & Esaia xxvij. ubi Deus dicit certo die Leuiathanē magnum occisurus, magnū serpētem tortuosum qui est in mari: intelligentes maris nomine, materiam hanc fluxam & elementarem, quam Plato & Aristoteles, originem mali indagātes, subiectum esse statuerunt malorum omnium, & quam Salomo in allegoriis parabolisq; vocauit mulierē, dicens nullam malitiam accedere ad malitiā mulieris: & paulo pōst (quod amplius est) meretricem quę viros omneis admittit, ut materia formas. Atque hæc R. Maymonis^a interpretatio. Præterea^a dicunt, eos homines qui se cultui Dei in hoc mundo penitus addixerint, fore ut Angelos Dei: Erūt, inquit Scriptura, ^bsicut Angeli Dei: ediuerso autē qui Deo renuntiauerint, & se in cultum Satanæ dederint, eos perpeffuros, seruituros ut diabolos & cornifices iusticiæ Dei, ac perituros tandem (huc enim adducunt Zachariæ locum: Auferam, ait Dñs, spiritū immundum de terra) hæc deniq;

^a Lib. i. Mo-
re nebocim.

^b Marci 13.

electorum Angelorum signa, reproborumque diabolorum esse, quod illi vitam, hi mortem æternam consequentur, cum tormenta suis sceleribus digna pertulerint, idque eo tempore quod singulis fuerat destinatum arcano consilio Dei. Hæc ergo summam Hebræorum quorundam Theologorum opinio, qua prisca quoque autores Græci imbuti

^a Libro πρὸς

Ἀθηναίους

χ. πρὸς

^b Lib. de di-

uinatione.

^c Libr. πρὸς

ὁμιλοῦν

φιλοσοφίας.

sunt. Nā Plutarchus^a causas exponens, cur oracula desuerint (quod Cicero^b iam diu ante ætatem suam scribit contigisse) hac inter cæteras utitur, quod vita Demonum circumscripta sit, & illis deficientibus defecerint oracula. Porphyrius^c quoque hos versus citat ex Apolline:

Οἱ οἱ μοι τρίποδες οἱ ἀχήμετε οἶχίτ' ἀπόλων,

οἶχίτ' ἐπεὶ φλογόμεν βιάζεσθ' ἄρ' ἄνιον φῶς. id est:

Ua va mihi, tripodes lugete, perijt Apollo,

Perijt, quoniam ardens mihi vim infert cæleste lumē.

Eusebius item Ecclesiasticus historiographus memorabilem narrat historiam^d, ad Tyberium Cæsarem fuisse perlatam, quæ apud Plutarchum etiam legitur: Multos cum Echinadas insulas præternavigarent, audiuisse in aere vocem sæpius inclamantem, Thamus (hoc autem fuit gubernatoris in nauis nomen) & huic edicentem, ut cum Palodes appulisset, magnum Pana mortuum esse indicaret. hoc facto, repente magnos gemitus eiulatusque per Palodes, nemine comparente, exauditos esse. Augustinus autem, Aquinas, Hebræorumque Theologorum plurimi, Latinorumque, crediderunt ex Demonum cum mulieribus consortio (quod in Scriptura

^d Lib. 5. c. 1.

8. 9. πρὸς

παρρησιασθέντες

ἀπολογισθέντες.

ptura^a aiunt exprimi, & Magi semper confessi^a Genes. 6.
 sunt) diabolicos homines generari, quos Hebræi
 appellant Roschoth, id est capita, & diabolos esse
 putant humana specie: similiterq; Magos & Ma-
 gas, qui liberos suos ab ipso ortu addicunt Saranæ,
 & detestandam parentum imitantur vitam, naturę dia-
 bolorum esse. Ac propterea Deus summam hanc
 impietatem abominatus, execrandæ maledictio-
 ni deuouit^b eos, qui Moleco semē offerebant, mi-^b Leuit. 20.
 natus se ipsos è terra eradicaturum, vt Chanangos
 qui vsi fuerant illis, eradicaauerat: quorum semen ait
 Salomo^c esse à Deo maledictum. Hi enim persepe^c Sapien. 32.
 liberos suos diabolo sacrificauerant, viuos crema-
 uerant, mactauerantq;: vt maga Medea fecit, ad vl-
 ciscendā filiā Creontis regis Corinthi, Iasoni suo
 amatori nuptā. Siue ergo Demones de gratia illa
 deciderint in qua creati fuerāt, & immortales sint
 (prout nos quidē statuimus) siue, ppagatione (vt
 Hebræi volūt) multiplicati sint, & Deus Satanam
 malignū fecerit, vt destruente ac perdēte illo gene-
 ratio in corruptionē succedēs cōtinuet in hoc ele-
 mentari mūdo: non est propterea ferendū egs ani-
 mis, & accipiendū istud, esse iniquitatē in Deo: ne-
 que illud qđ Manes Persæ, Manich, autor, affirma-
 bat, duo principia inter se potestate & origine æ-
 qualia ponēda esse, vnū boni, & mali alterum: qđ
 tñ à se dicebat poni, vt absurdū istud declinaret, si
 fateamur satanā naturā malignū à Deo creatū esse,
 malū igitur à Deo prouenisse: sin aut perfectū, nō
 potuisse igitur peccare, & in scelestam depraua-
 tamq;

tamque naturam degenerare. Hæc enim hæresis supra omnes quæ vnquam extiterunt, abominanda est, eamque deseruit D. Augustinus hoc argumento, quod malum nihil sit aliud quam priuatio boni: cum tamen in ratione ista non possint illi conuiuiscere, quibus æquè vitia ac virtutes sunt habitus, & æquè actionib. dispositionibusq; comparant. Omnia verò Manichæorū argumēta, velut succisa radice, corruūt, si obseruabitur quod Dionysius ait libro de diuinis nominibus, in mundo nihil non bonum esse, nihil fieri quod non sit bonum aut per se aut relatione: vt optimè Magister sententiarum tradit. Quemadmodum enim plantas fecit Deus his venenatas, illis salutareis: & serpentes quoque ipsi ac viperæ (quas Manichæi à diabolo creatas iudicabant) componendæ theriacæ, pharmaco omnium præstantissimo, sanandæq; elephantiasis, & immedicabilib. morbis sunt vtilēs: ita etiam de actionibus illis dicendum est, quæ per se malæ sunt, per relationem bonæ. Verbi gratia: Prædo cum viatorem occidit, prædæ causa indignum commisit facinus atque capitale: fortasse verò nesciuerit parricidam à se interfectū fuisse, aut hominem Deo charum ex calamitatibus istius vitæ liberatum: vt in libro Sapientiæ ostendit Salomo: itaq; Deum quidem ipso vsum esse administro, se verò propter idem factum, vt prædonem peruestigari, præhendi, pœnas luere certissimo iudicio Dei, ac postremò gloriam Deo tribuere, lubebat quidem Pharaos, mares Hebræorum

orum vt nascebantur, occidi: veruntamē Deus in Scriptura dicitur indurasse ipsum, rebellēmque sibi effecisse, vt illustraretur potentia Dei, quæ alioqui tanquam sepulta latebat, & prædicaretur in vniuersa terra. Quamobrem docet Salomo, improbum non rarò efferri atque educari, solum vt seruiat gloriæ Dei, in die vindictæ. quicquid enim hic geritur, tandem oportet cedere in Dei gloriam. Atq; hac quidem in re innotescit maxime iustitia Dei, & sapientia, ex turpissimis hominibus laudem suam, & ex crudelissimis sceleratorum factis, dum exequit vltiones suas, gloriā eruentis. An ergo faciendum est malum, vt ex eo eueniat bonum? Hoc argumento Paulus ad Romanos in eadem causavtitur: deinde verò subiicit, damnationem eorum iustam esse qui sic loquuntur. & sermonem concludens, ab admirabili Dei sapientia exclamat: O altitudo diuitiarum sapient^{3 Rom. 11.} iæ & scientiæ Dei, quàm incomprehensibilia sunt iudicia eius? Lutetiæ nuper vir quidam nobilis per falsos testes, nec infirmatos, euictus hominem quem nunquam viderat, occidisse, vbi animaduertit se Aresto Curiae condemnatum, & mox ad necem rapiendum esse, patrem à se veneno sublatum confessus est, cuius rei testes sunt quàm plurimi. Infinita sunt exempla ad manum, & omnibus cognita: sed mihi sufficit breuiter indicasse, non debere quēquam Deo, velut iniusto, illud vitio vertere, quòd Satanam creauerit ad perdendum, aut Angelos siuerit cōcidere. perinde enim illud fore,

ac si quis emissaria, cloacas, latrinas, & alia for-
dium conceptacula, in elegantissimo quouis pa-
latio necessaria criminetur. Quicumque autem la-
borat, vt calumnijs Deo imputet malum quod
ineſt mundo, is proculdubio horribiliori maledi-
ctioni deuouebitur, quàm illa Chanaanis fuerit,
cuius pater Cham ludificatus fuerat pudēda Noë
parentis ſui, quæ fratres ipſius auerſa facie conte-
xerunt. Atque hæc quidem cauſa eſt, cur poſt nar-
rationem creati mundi, elegantia, amplitudine &
perfectiōe admirabili, dicat Scriptura ſancta,
Deum vidiffe quicquid fecerat pulchrum eſſe, bo-
nūque valde. Etenim cloaca mundi, eſt minu-
tiſſima hæc elementaris mundi particula vbi ver-
ſamur, quam Proclus Academicus^a non digna-
tur particulam mundi, ſed appendicem aut apo-
teleſma appellare. & mare ipſum terræque (ſi
cum cælo comparaueris) nihil eſt niſi punctum
quod ſenſu vix perceperis : vt à Ptolemæo opti-
mè demonſtratur. Verumtamen in hac cloaca,
foetorem & malum iſtius mundi continente, e-
legantia Dei opera & admirabilia extant. Sicut
autem Deus, qui ſolus natura ſua bonus eſt, ne-
que errare poteſt, neque rem vllam à natura non
bonam committere : ſic etiam diaboli, ſi natura
maligni ſunt, nequeunt rem vllam facere quæ
ex ſe bona ſit : ſin autem non ſunt à natura ma-
li, poſſunt benefacere, vt Angeli poſſunt erran-
do & offendendo malefacere. Dicitur^b enim Sol
immundus in conſpectu Dei, & iniquitatem in
ſuis

^a cē τῶν λό-
γῶν καὶ τῶν
κρίσεως.

^b Job 4.

fuis Angelis Deus inuenire. & alibi⁴ Angelus ad Lotum: Si peccauerimus, non cōdonabit iniquitatem nostram. Veteres porrò vno consensu docent, Angelos partim ad ccelorum motum celestiumque luminum, & agitationem naturæ fuisse institutos, partim ad imperiorum & rerum publicarum conseruationem, (hos Psellus & Porphyrius *νοσηύωνες* vocant) & ad hominum moderationem, partim vt Deum singulariter colant & celebrent: etsi omnes simul in gloriam & laudationem Dei certum est conspirare. De malignis verò spiritibus, hi quoque gloriæ Dei inseruiunt, tanquam supremæ illius iusticiæ administri & carnifices, nihil efficientes, nisi iusta permissione illius. Quamuis enim maligni spiritus quicquam non faciant boni, nisi per accidens, & vt maius aliquod malum ex eo consequatur, vt si ægrotum curent, suæ religioni obstringendum: tamen certo certius est, nunquam passurum fuisse Deum, vt malum vllum committatur, nisi hoc cōsilio fieret, vt in maius aliquod bonum redundaret: vt Augustinus docuit sanctissimè. Hic autem definitionem Dæmonum, quæ apud Apuleium extat, Magorum sui temporis facile principem, definitionem igitur istam sequutus est: *Dæmones sunt genere animalia, ingenio rationabilia, animo passiva, corpore aerea, tempore æternâ. vbi vox, Æterna,* pro perpetua aut diuturna sumitur: sicut in Scripturis persæpe. nam Deus vnus æternus est, principio carens, & nunquam sortiturus finem:

siue (vt Esaías loquitur) fuit ante omnia, & post omnia futurus est. Quod autem Dæmonas esse tradit corpore aereos, id verò spirituum (qui puræ intelligentiæ sunt) naturæ aduersatur. sed Dæmonas non esse puras intelligentias, placet Academicis. Hebræus Philo in locum Numerorum, Diuisit Deus de spiritu qui erat super Moysen, in electos septuagintaduos: ita esse scribit, vt est in lumine. Potius fuerim dicturus, è substantia quinta existere, vt de cælo dicitur: ad declinandum illud ἀποπνοῦν, de corruptione spirituum, quod cōsequuturum est, si elemētares dicantur esse. hanc enim vnicam ob causam defendit Cicero, non esse illos ex elementis constitutos. Apuleius, sint ne Dæmones boni an mali, dissimulat. quanquam apud veteres illud obtinuit, alios ex eis bonos esse, alios malos, & indifferenteis alios. Inter Christianos Psellus, inter Academicos Plotinus, & Iamblichus inter Ægyptios, ponunt tres differentias, omnesq; in vniuersum Dæmonas sex locis collocant, in cælo, in summa aeris regione, in regione media, in aquis, in terra, & sub terra. Nos autem definitioni Theologorum insistemus, omnes Dæmonas malignos esse. Enimverò ferri non potest, vt constitutio illa indifferens in natura intelligente statuatur: cum ipsi quoque veteres, duo ista solum epitheta Dæmonum vsurpauerint, κακῶν δαίμωνων, & καλοῦ δαίμονος. His ita constitutis de origine, natura, & qualitate Dæmonum vel diabolorum, via ad primū nostræ definitionis caput munita est: vt diabolorum

rum actiones cognoscamus, & diabolicos modos, quibus ad labefactandum homines abutuntur. Huic autem capiti necesse est societatem & fœdus cum Dæmonib. anteire. Videamus ergo possitne vnquam fieri, vt hæc ineatur consociatio.

De spirituum cum hominibus consociatione. CAP. II.

NVlla rerum potest esse societas atq; coniunctio, nisi similium, aut quibus aliqua inter ipsas est conuenientia. Apes societatem inter se in eunt, propter ipsarum inter se similitudinem, vt ex societate mutua vtilitatem capiant: formicæ quoque, & siqua sunt in animalibus ad societatem apta. Lupis autem cum ouibus (quibus impressit Deus *ὁ πᾶσι θύειν* quandam, & *ἀποόδον* inimicitias ac capitales indidit) proiectis ad omne scelus cū sanctis hominibus societas non potest consistere, neque Angelis cum Dæmonibus. Inter homines vero inueneris qui nec boni sunt, nec mali: sed ita se his & illis accommodant, vt de homine non ineptè statueris, intelligentem ipsius animā inter Dæmonas & Angelos, tanquam in medio positam. Deum enim Opt. Max. videmus res omneis à natura constrinxisse medijs quæ suis extremitatibus respondeant, & in rebus intelligentibus, cœlestib. atque elemētaribus harmoniam mundi certis medijs & adamantinis vinculis compegisse. Quem admodum autem si contrarias voces medijs non

temperaueris, cōcidit harmonia; sic etiam sit mundo, & illius partibus. Contraria cœlorum signa, conueniente cum vtrisque signo colligantur. Inter lapidem & terram sunt argilla & tophus, terræ metallorūque intermedium obtinent pyrites lapis, & fossilia multa: inter lapides & plantas genera sunt coralij, tanquam lapidescentes plantæ quæ radices, ramos & fructus afferunt: inter plantas & animalia habemus zoophyta prædita sensu, motu, & facultate ducēdi vitam radicibus quæ ad lapides adhærescunt: inter animalia terrestria & aquatica sunt amphibia, vt fibri, lutræ, testudines, cancri: inter aquatilia & volucra sunt volantes pisces: inter alias bestias & homines simijs & cercopithecis est locus: inter animantes brutas & naturam intelligentē, Angelos puta & Dæmonas, Deus hominem fecit mortalem corpore, immortalem intelligentia. Itaque homines sancti, qui spreta mortali & terrena parte in id incumbunt, vt suam intelligentem animam adiungant Angelis, hi mundum intelligentem cum inferiore colligant: quod quidem tum primū factum est, quando in conditione gratiæ creatus est Adam, coniuncto pariter libero arbitrio⁴, vt bonus aut malus existeret. Atque hanc ob causam Hebræi tradunt, hominem postremum omnium à Deo creatum esse, adhibitis (inquit Philo Hebræus) Angelis: cum vt eum ostenderet intelligentis naturæ esse participem, tum vt superiorem mundum cum inferiore compingeret.

De

Genes. 4.

Deuter. 30.

De cæteris enim animantibus, dicitur aquis præcepisse Dominus, ut volucres & pisces producerent: terræ, ut animantes alias: de homine verò minime, ut qui medium quodāmodo vinculum inter mundum intelligentem & aspectabilem erat præstiturus: quod vinculum inter Angelos perstat & homines sanctos, quorum precibus atq; interuentu genus humanum fuit conseruatum. Idcirco in Psalmis^a Deus hominem fecisse dicitur paulo minorem Angelis (hic enim voce Elohim non significatur Deus, ut quibusdā placuit: sed lxxij. interpretes ἄγγελοι reddiderūt, & Chaldæus אַלְהִימָא ducta voce ab Hebræa אַלְהִימָא angeli, ad equiuocū Elohim exponendū: & quod Marotus noster dixit,

Tu l'as fait tel que plus il ne luy reste:

— Fors estre Dieu.

id commodius fuisset dicturus in hanc formam,

Tu l'as si haut eleué de son estre

Qu'il est peu moins que l'Ange de ta dextre:

& Hebrei^b Angelos pædagogos hominum occupant, sicut homines pastores dicuntur animalium. Quamobrem Plato^c ut ab Hebræis illud didicerat, caprarum custodiam dixit. non permitti capris, & bestiarum bestiis, sed hominibus hominum verò Angelis: Nos, inquit, sicut oues, mira diuinorum pastorum custodia semper egeremus. Cùm itaque boni sint Angeli, Diaboli verò mali, homines quoq; liberū habere arbitriū: ut boni sint aut mali: quemadmodū inquit in lege Deus,

Posui

^a Psalm. 8.

^b lib. Pirke
a both.

^c in symposio
Protagora,
poliico, Cri-
tia, legibus,
& Epinomi-
de.

^a Deut. 30.^b Eccl. 15.^c Genes. 4.^d lib 3. More
hancocin.^e Psal. 49.

^a Posui ante oculos tuos bonum & malum, vitam & mortem: elige ergo bonum, & viues. & alibi ^b dicitur euidentius: Deus postquam creauit hominem, permisit eum libero arbitrio ipsius, & dixit ei, Si voles, seruabis mandata mea, & seruabunt te: ignem & aquam dedi tibi, potes manum in vnum aut in alterum immittere: habes bonum & malum, vitam & mortem, & vtrum voles, habiturus es. Vt autem ostendatur, homini post peccatum Adæ liberum arbitrium non intercidisse, verba illa haberi in lege Dei, & Caino fuisse dictum^c, penes ipsum potestatem esse faciendi bonum aut malum. Quo in loco Moses Maymonis inquit, idem sentire Hæbræos omneis, homini esse liberum arbitrium, de eo nihil dubitari: qua de re (inquit ille) ^d laudetur Deus. Hæc illius verba. Itaq; stat illa Theologorum sententia, omneis spiritus aut bonos esse, aut malos, & alios ab alijs disparatos. q̃ sententiam his verbis significari volūt Theologi: Deus diuisit aquas ab aquis. & ab hominibus interuallum mediū occupari. eorum. n. alijs consociantur Angelis, alijs Dæmonib. sunt etiam qui neq; hos, neq; illos curēt. Siue aut cum Angelis, siue cū Dæmonibus societas & amicitia ineatur, ea principium habet à tacitis aut expressis cōventionib. vt iisdem verbis cum August. Thoma Aquinate, & alijs Theologis vtamur. Sunt quidē hōines, q̃ sese nunquā ^e ~~q̃~~ ^{q̃} ~~contēplādīs~~ occupāt, neq; animū altius attollūt rostro, tanquam sues aut bruta animalia transigentes vitā, de quibus Scriptura^e:

Non

Non generi nostro similes, in bruta videntur

Degeneres, animamq. vomunt corpúsq. sepulchro.

Ac mihi quidem videntur cū spiritibus bonis aut malis nullo pacto consociari posse propter discrimen illud amplissimum quod inter suas istas intercedit, & spiritus, quorū incorporea & spiritalis est substantia. Qui autem suas cogitationes ad malum conuertens vltro se in eo occupat, huius anima, inquit Iamblichus^a, in diabolicā naturam ^{lib. 3. c. 32.} degenerat, primū quidem tacitis conuentionib. (vt postea dicemus) deinde expressis. Econtrariō autem qui bonis rebus studens, animum suum ad Deum, bonum, virtutemq. extulerit, si purgata per Dei gratiam anima ipsius in virtutes morales primū, tum etiam ^{rationes} & spirituales incumbat, is cum Angelo Dei fortasse poterit eam societatem contrahere, qua ab ipso conseruabitur, præsentem ipsum sentiet, easq. res cognoscet quas ipse iussurus & vetiturus est. Hoc verō paucissimis accidit, idq. singulari Dei gratia & beneficio, quod Auerroes adeptionem intellectus vocat, in eo statuens maximam felicitatem omnium: & Græcorum primus Socrates percepit, vt apud discipulū eius Platonem in Theage legimus: *Adest*, inquit, *mihi diuina quadam sorte demonium quoddam, à prima pueritia me sequutum.* deinde vocem à se audiri addit, qua illud quod instituebat, faciendum sibi nō esse cognosceret. Atq. hoc quidem inter Hebræos frequenter accidisse, è sacra Scriptura didicimus.

quæ mille exempla proponit gratiæ singularis, qua Deus per Angelos adstabat sanctis, eos non obscurè per Angelos compellabat voce, aut ^{& πῶς} signo. Eorum autem qui societate cum spiritibus bonis cōiuncti sunt, gradus sunt varij. Alios enim Deus adeò eccellente ornabat Angelo, vt prophetiæ & prædictiones eorum semper essent certæ, nec vlllo pacto eludi possent: prout de Mose, Elia, Samuele, & Elisæo dicit. Aliorum verò prædictiones non vsquequaque valuerunt, siue hi spiritus illis imperfectiores essent, siue minus accommodatum subiectum. Nam quemadmodum Sol non tam clarè in terra quàm in aqua resplēdet, neque tam in aqua turbida quàm in clara, in agitata quàm in sedata: similiter etiam turbatæ animæ, ac minus quietæ perturbationes, non capiunt tam commodè claritatem quæ est intelligentiæ. Diximus autem, singulare Dei donum esse, quando spiritum bonum immittit ei quem diligit, vt ab ipso curetur, & in actionibus singulis dirigatur: quia fieri etiam potest, vt vir amans virtutis, & timens Dei, preces apud ipsum fundat assidue, neque tamē à Deo donetur spiritu, sed ea solū sapientia & prudentia, quæ fuerit opus: aut si fortè Angelum bonum ad custodiam ipsius addiderit (vt Theologis placet, & Scriptura de eo loquitur, qui sedet in latibulo Altissimi, ipsum præcepisse Angelis, vt custodiant eum ambulanti in vijs suis:) Angelū tamen Dei præsentem nec cernet, nec sentiet. Sic

Genes. 24. quod Abraham Eliezeri dixerat^a, Deum præmissurum

surum esse Angelum suum ad ducendum ipsum, id
verè factum est: quanquam nihil amplius percipi-
ebat Eliezer, quàm puer aut demens aliquis, quos
Deus sæpenuerò conseruat Angelorum operà,
alioqui infinita mortis discrimina quotidie incur-
suros. Si cui autem Deus singulare hoc donum
contulit, vt præsentem sibi Angelum sentiat, & di-
stinctè disertèq; cum ipso communicantem, hic de
maiore potest felicitate sibi gratulari: de maxima
verò, si Prophetiæ donum habuerit, summum ho-
noris fastigium, quò homo possit conscendere.
Horum itaque numerus semper fuit paucissimus.
Deo per desertum populum suum deducente, e-
rant quidem supra sexcenta hominum millia vige-
simum annum superantia, hanc verò gratiam se-
ptuagintaduobus solùm est largitus. & alio tẽpo-
re solus Ieremias fuit gratia eadem p̃ditus, cui præ-
cepit Deus, vt Barachiæ donū Prophetiæ petenti
à Domino, indicaret rem nimis magnā ab ipso ex-
peti. Huius cōmunicationis Angelorum cum san-
ctis exempla, in Scripturis extant quàm plurima.
Non sum nescius, Atheos & Epicureos his velut
fabulis reclamatuos, neq; verò efficere statui, vt i-
sti sapiant: hoc tñ pro indubitato obtinuit apud
omneis cuiuscunq; generis philosophos. Plutarc.
in libello de dæmonio Socratis, & certissimam as-
ferit spirituum cum hominib. consociationem, &
Socratem, virū optimum Græciæ iudicatum, nar-
rat sæpe amicis dixisse, præsentem à se spiritum
assiduè percipi, qui & à malefactis & à periculis

ipsum auerteret. Lōga est Plutarch. oratio, & quā-
 tum quisq; voluerit, tantum de ea crediturus est.
 Ego verò confirmare possum, me ex homine qui
 adhuc viuit, audiuisse, spiritum quendam esse as-
 siduum ipsius comitem, quem tum demum cceperit
 agnoscere, cū annum fermè trigessimū septimū
 ageret: putare quidē eundem spiritum sibi per to-
 tam vitam adfuisse, cū ex antecedētibus somnijs,
 tum ex visionibus, quibus fuerat præmonitus, vt
 certa vitia periculaq; præcaueret: nunquam tamen
 ita percepisse planè, vt ab ea ætate fecerit. Hoc au-
 tem sibi narrabat accidisse, cū prius non desui-
 set anno integro Deum orare ex animo vesp̄i &
 mane, vt bonum Angelum, futurum actionum su-
 arum ducem, ad ipsum trāsmitteret: se antè & pōst
 quā orauiſſet, certum tempus in contemplandis
 operibus Dei occupauisse, binis interdum aut ter-
 nis horis confidentem, vt meditaretur, volutaret
 animo, legeretq; Biblia, & deprehenderet tandem,
 quā nani ex omnibus religionibus tā opere con-
 trouerſis, cum veritate faceret: itaque hos versus à
 se non rarò pronuntiatos esse^d:

*Me Deus informa quæ sit tua sancta voluntas,
 Morigerasq; manus præsta, gressusq; sequaces:
 Namq; eris ecce Deus semper mihi: tramite recto
 Spiritus ille tuus diuināq; virgula ducat.*

Se itaque improbātem eorum factum, qui Deum
 orant vt in præcepta opinione confirmet ipsos,
 pergentem in oratione hac, & legentem Scriptu-

ras sacras, apud Hebræum Philonem reperisse in libro de sacrificijs, virum bonum & integrum, ac purificatū à Deo, non posse vllum maius aut Deo gratius sacrificium, quàm sui ipsius offerre Domino: obsequētem huic consilio, animam suam Deo obtulisse: ex eo tēpore (sic enim ille mihi) somnia ipsi & visiones monitorum plenas obuēnisse, modò huic aut illi vitio corrigendo, modò anteuertēdo periculo, modò huic aut illi difficultati soluendæ tum in diuinis, tum etiam in humanis rebus: inter alia verò dormientē se visum esse audire Dei vocem, dicentis, Seruabo animam tuam: ego sum qui ante apparui tibi. Postmodum quotidie sub horam tertiam aut quartam matutinam spiritum pulsasse fores, se verò cum surgēs aperuisset fores, vidisse neminem: ita perstitisse spiritum vnoquoque mane, & nisi surgeret, amplius pulsando, vsq; dum surgeret, excitasse. Tunc sibi demum obuēnisse metum, cogitanti (aiebat ille) spiritum aliquem malignum esse: propterea non destitisse, neque diem vllum intermisisse, quin oraret Deum, vt Angelum bonum ad se transmitteret, & sæpe Psalmos (tenebat enim memoriter plerosq;) cecinisse. tum ergo vigilanti sese patefecisse spiritum, leniter pulsantem: quo die primū sentu percepit illum, & sæpius tangentem vitreum baucalium: quo facto non parum fuit attonitus. Biduo post cum amicum quendam Regis Secretarium adhuc superstitem prandio excepiisset, erubuisse illum, vt audiuit spiritum ita cedentem scamnum quod ad

MAG. DEMONOMANIE

stabat sibi, & fuisse perculsum metu, se verò dixisse illi, Ne timeto, nihil est: vt tamen hominem confirmaret, facti veritatem ipsi explicasse. Ab illo igitur tempore mihi cōfirmauit, spiritum semper sibi adfuisse, & signo afficiente sensus monuisse: putà modò aurem dexteram feriendo, si quid mali faceret, modò sinistram, si secus: si quis ad circumueniendum ipsum accederet, aurem dexteram fuisse pulsata: sinistram verò, si vir bonus, & ad rem bonā adueniret: si quid mali bibiturus aut esurus esset, si quid facere cunctaretur, aut aggredi, signum item fuisse datum: si quid mali cogitaret aut institueret, signo reuocatum esse: si quando Deum laudare Psalmis inciperet, aut facta eius admirabilia eloqui, spiritali quadam vi auctum fuisse atq; confirmatum. Atq; vt inspirata somnia à delirijs discerneret, quæ ex inualetudine aut animi perturbatione solent incidere, se sub secundam tertiamve horam excitari à spiritu, deinde redormiscere, tum sibi demum vera somnia de eo quod factururus aut crediturus esset, de ijs quæ dubitabat aut quæ ventura erant, obtingere: adeò vt ex illo tempore nihil ferè sibi acciderit, cuius non sit præmonitus: nihil credendum dubitauerit, quin fuerit factus de eo certior. Se quidē quotidie à Deo petiisse, vt ipsum doceret voluntatem, legem, & veritatem suam, & vnum ex hebdomade diem occupasse (non autem Dominicum, propter luxum vitamque perditam, quam die illo dicebat agitari) legendis Biblijs, meditandis & expēdendis rebus lectis, Deo cum voluptate

luptate laudando Psalmorū laudib. quo die ferie-
bat, domo nō exiuisse: verum tamē in suis actiōi-
bus reliqs satis esse hilarē, lætoq; animo: citabat em̄
ad hāc rem Scripturæ locū, *Vidi facies sanctorū lætas.*
Quod si versanti cū alijs contigisset non bonū fer-
monem habuisse, aut diebus aliquot precari inter-
misisset Deum, illicò dormientē fuisse monitū. Si
librum malū legeret, fuisse librū percussū à spiri-
tu vt eum deponeret. Ab eo qđ valetudini ipsius
fuiſſet nociturū reuocatum eſſe, & in morbo cura-
tum studioſiſſimē. Deniq; tā multa mihi narrauit,
vt infinitum eſſet percurrere. Monebatur verò in
primis vt manē surgeret, idq; hora fermē quarta, ſi
bi dormiēti narrabat edī vocē qđ dicebat, Quis pri-
mus oraturus ſurget? Narrabat quoq; ſæpe ſe cō-
monefactū eſſe de erogāda eleemoſyna: qđ plus ero-
garet, eo ſecūdioreſ ſuarū rerū ſuccellus. percepil-
ſe. Cū inimici appetenteſ vitā ipsius, aqua vectū
iri cognouiſſet, patrē ſibi per ſomniū fuiſſe viſum,
adducentē equos duos, ruſſum & albū, ideoq; cu-
rauiſſe, vt duo equi conducerent, & quāuis de co-
lore nihil indixiſſet, famulū duos illos ruſſum & al-
bū adduxiſſe. Mihi aut rogāti, Quid nō apertē spi-
ritū cōpellaret? hoc qđ ē à ſe reſpōdit ſemel poſtu-
latū eſſe, repētē verò ſpiritū tanq; malleo vehemē-
ter foreſ pepuliſſe, vt iſtud ſibi ingratū eſſe oſtēde-
ret. Cæterū ſe à Spiritu, ne diu legat aut ſcribat,
impediri, vt quieſcat animus, & meditetur ſolus,
perſæpē ad ipſius vigilantis aures ſubtiliſſimam
quandam vocem & *ἀναγγελον* peruenire. Quærenti
etiam;

etiam, An formā spiritus vidisset vnquam: respon-
dit, se dum vigilaret, nihil vidisse vnquam, præter
lumen quoddam valde clarum, in orbem ductum.
Semel autem cum in extremo agens vitę discrimi-
ne, Deum orasset ex animo, placeret saluti ipsius
consultare, & sub diluculū dormitaret: super lecto
cui incumbibat, animaduertisse puerulum veste
alba in purpureum colorem inclinante, vultu for-
maq̃ admirabili: hoc ille plurimū confirmabat.
Iterum versantem in graui periculo, & modò cu-
bantem, à spiritu impeditum esse, qui non cessaret
donec è lecto surrexisset, insomnem itaque totam
noctem in precibus consumpsisse: postridie se mi-
rabili ratione & incredibili, carnificum manus ef-
fugisse: hoc factō, se dormiētem audiuisse cum in-
clamaret vox, iam dicendum est, qui sedet in lati-
bulo Altissimi. Ne plura, narrabat ille se in omni-
bus difficultatibus, itineribus, institutis quæ ag-
gressurus erat, cōsiliū à Deo petiisse. & quadam
nocte cum benedictionem à Deo sibi donari po-
stulasset, visionem dormiēti fuisse oblatam, in qua
ipsi benedicebat pater. Hæc de eo homine perspe-
cta placuit enarrare: vt ostendam, non debere mi-
rari quenquam malignorum spirituum consocia-
tionem, si Angeli boniq̃ spiritus, societate huius-
modi & frequentatione cum hominibus commu-
nicent. Quod autem narrabat ille aurem sibi à bo-
no Angelo pulsata esse, idē optimè Iobi xxxiij.
& Esaiæ l. ostenditur, hic enim, *Dominus*, inquit,
vellicauit mihi aurem diluculo; ille verò longè apertius
secretum

secretum hominibus peritis reteggit, quo se paulatim Deus percipiendum sensibus exhibet. Similiter quod dicebat se tanquam malleo pulsantem audiuisse, hoc primum legimus fuisse Prophetarum signum. De Manoha enim Iudicum libro legitur, ccepisse Angelū Dei pulsare ante ipsum interprete Rabbi Dauide, vbi vox *מַעֲבִיר* pulsare & sonare, est à nomine *מַעֲבָר* tintinabulum aut tympanum denotante. An suus autem cuius bonus sit Angelus, difficile est statuere. Nam etsi peruetus hæc sententia est, quod hi versus Græci non obscure docent,

ἀπ᾽ αὐτοῦ δαίμων ἀνδρῶν ὅσους γεννᾷ

ἀπ᾽ αὐτοῦ ὅστις μουσάργῳ τῷ βίῳ: id est,

Omni demon viro nato

Omnis est moderator vitæ, vel initiator.

contraria tamē magis videtur probabilis. Etenim Saulem videmus ^a, postquā benedictione per Sa- ^{1. Sam. 10.} muelem consecratus, turbam Prophetarum instrumentis musicis ludentium in via offendisset, Spiritu Dei indutum esse, & se totum (ait Scriptura) sensisse commutari: proptereaquē mandasse ei Sa- muelem, tum demum faceret quicquid sibi in men- ^b tem venturum esset. Item cū dicitur Deus ^b cepis- ^{Num. 11.} se de spiritu Moſis, quem in septuagintaduos homines diuideret, è sexcentis millibus electos, & illi quiescente super ipsos Spiritu Dei prophetasse: facile ex eo colligas, Spiritum Dei nondum ipsis adfuisse: hunc autem Dei spiritum esse tanquam lumen, quod sine sui deminutione communicatur, & in perpaucis hominibus, idē non semper esse.

Sic ediuersò Spiritus Dei Saulem reliquisse, & malignus Spiritus cum nonnunquam agitasse dicitur. legati quoque ab ipso ter ad Samuelem, Dauidem, aliosque Prophetas missi, à Spiritu Dei, simulac propè aderant, occupati propheta-
^{2. Sam. 19.} bant, quin Saul ipse⁴ eodè veniens vt illos com-
 prehenderet, mortique traderet, à Spiritu Dei
 comprehensus ccepit laudare Deum, & vaticina-
 ri: discedentem verò à Prophetarum turba, Spiri-
 tus Dei reliquit, quem antea quoque Spiritus ma-
 lus inuaserat, adeò vt furiosus factus prophetaret.
^{1. Sam. 18.} Sic in Scriptura⁵ passim prophetandi verbum in
 bonam & malam partem sumitur: quia malignus
 spiritus, diuinorum miraculorum simia, conatur
 ea imitari, & quòd res futuras nouerit persuadere.
 quanquam fieri potest (quemadmodum dixi) vt
 ab Angelo Dei homo ducatur & custodiat,
 Quem Angelum neque percipiat, neque compel-
 let ^{VONTOS H' XIOHTOS} intellectuè vel sensitiuè: siue q
 Angeli dignitate differant, vt de spiritu Moysi, Sa-
 muelis, Eliæq; diximus, Prophetas reliquos lon-
 go interuallo superantium, siue quòd homo in-
 eptus sit percipiendæ spirituali intelligentiæ. De
 bonorum spirituum cum hominibus coniunctio-
 ne satis: de hominum verò cum Diabolis conso-
 ciatione, in hoc opere dicturi sumus: sed te-
 nenda est prius bonorum spirituum à
 malis differentia,

De spirituum bonorum malorumque differētia. CAP. III.

MAgum diximus eum esse, qui diabolicis modis ad aliquid conatur peruenire, tum de cōfociatione spirituum cum hominibus egimus: iam itaque cognoscenda est horum ab illis differētia, ut filij Dei à Magis discernantur. Hoc enim pernecessarium est ad pietatis ac religionis velum, laruamq̃ luminis adimendam, qua non rarò diabolus hominibus fallendis abutitur. Veteres Græci & Latini annotarūt esse bonos spiritus & malos: quorū illos *εὐδαίμονας*, hos *κακοδαίμονας*, *ἀλάστορας καὶ πάλαιας*, Latini Lemures appellabant: quod imperiti non possunt: Athei nolunt credere, Magi ad tollendam de se suspicionem rident quidem in speciem, sed re ipsa plus satis intelligunt. Docemur autem exemplis non paucis, in hoc diabolum incumbere, ut Dei effingat opera, prout de Magis Pharaonis legimus. Hoc quoque legimus, malignos spiritus olim, ut hodie solent, fefellisse duobus modis: vno aperto expressis pactis (hoc autem rudes & imperiti solū ac mulierculæ decipiebantur:) altero idololatria & religionis specie, viris bonis studiosisq̃ circumueniendis ac commodato. Ideoq̃ Satanas ut ab adoratione veri Dei ad sui adorationem homines abduceret, nolebat^a oracula responsaq̃ edere, nisi per virgines, & eos qui in precib. orationibusq̃ ad Apollinē Deosq̃ similes cum ieiunijs tēpus transigerēt.

^a Plutarch.
lib. de oraculo-
rum defe-
ctu.

Atque hunc quidem ritum tam bellè fouit Diabolus, vt in Occidentalibus insulis, antequam Hispani illis potirentur, fuerit compertum. Sacerdotes illarum gentium ieiunia maxima, preces, & supplicationes celebrasse, Labaris idola circumgestasse, eorumq; honores decantasse, tum occupatos à spiritibus malignis res mirabiles pronūtiuisse quales in historijs Indiæ Occidentalis legimus: omnibus autem in vniuersum vxores non esse præterquam ipsi qui peccata audiebant, pœnitentiam imperabant, & confessionem sub graui pœna non audebant retere: omnes persæpe ieiunare, maxime si quando faciēda messis aut bellum, aut Deus ipsorum, id est, diabolus consulendus: vt autē vehementius raperentur, oculos occlusisse aut eruisse sibi cum sacrificandi essent homines & omne genus animalia idolis suis: multa puellarum esse monasteria quas homines castrati naso labijsq; præcisissasseruarent, indicta aduersus incestam capitali pœna, vt Romæ Vestalibus factum est: qui ambibant Sacerdotium, eos cum Sacerdotibus se in syluas albis vestibus indutos vel candidatos abdidisse, vbi annos quatuor aut quinque transfigerent, hoc facto cum literis testimonialibus (syllabas Imperatores vocant) abire solitos: Maximum Deum ab ipsis adorari Solem quem vocant Guaca, & Paniacana Solis & Lunę filium. Omnibus autem notum est Amorrhæos aliosq; populos quos exterminauit Deus has artes magicas exercuisse, hominesq; diabolis sacrificauisse, quos compellabant adora-

adorabantq̃: in primis verò Solem quem ^{קט' פֶּסֶל} ^{חל' Hebræa} voce *Bahal*, id est, Dominum appellabant: unde processit nomen *Bahalzebub*, muscarum dominus, eo quòd nulla in tēplo illius musca degeret, quemadmodum in Venetiano palatio nulla esse dicitur, & in Toletano vnica. Hoc autem nec nouum nec inauditum est: Cyrenæos enim legimus cūm Acaroni Deo muscarum sacrificauissent, & Græci Ioui quem Myrioden q. d. muscarium nominabant, muscas omneis vna nebula euolasse, vt narrat Pausanias in Arcadicis, & Plinius libr. xxix. naturalis historiæ, cap. vi. à Magis quoque certis carminibus omnes angues è regione vna abigi animaduertimus: non est igitur mirum si omnes muscæ à Satana horū magistro abiguntur. Quòd si certa est de Toletano Veneticoq̃ palatio fama, omnino statuimus idolum aliquod sub palatij limine fuisse conditum: vt nuper in quodam Ægypti oppido (vbi non erant crocodili vt in alijs oppidis secundum Nilum) inuentum est plumbeum crocodili signum sub ædis limine conditum, quam Mehemed ben Thaulon cremari iussit: quo nomine expostularunt incolæ dicentes se ex eo tempore à crocodilis grauissimè infestari. Eadem ratione rex Iudææ Ezechias serpentem æneum comburi iussit, ne adorari posset. Extant libro tertio Mosis Maymonis Chaldæorum sacrificia & ceremoniæ excerptæ è libro zeuzit (qui ceremoniarum illius gentis liber est) vbi sacrificia, preces, ieiunia, saltationes, & supplica-

tiones describuntur illis persimiles quas Occidentales Indi tenuerūt: apud q̄s etiā Bahalis sacerdotes erāt Prophetæ seorsim degētes à mūdo, colore fumido amicti (horret. n. iste color ut qui maximè) ex q̄ nominabant Camarin. Quinetiā (q̄d magis miramur) Indi Occidentales de Sole seu Apolline idē sentiebāt q̄d Amorrhæi, Græci, & Latini sentiant, hūc Deū prophetiarū esse: quo argumento planè ostenditur Diabolū præclarā istam scientiā omnes docuisse. Itaq; Ochozias rex Israelis maximus sua ætate Magus cū de fenestra cecidisset, legatos in ædem Bahalis misit victurū sine à casu esset consulturos, quibus Eliās causa itineris perspecta obuiam venit & dixit, an Deus non est in cœlo quem consulatis? Dicite Regi moriturum ipsum. Itaq; nemini mirum videri debet si Occidentales populi à Satana precū, ieiuniorū, sacrificiorum, supplicationū, & prophetiarū specie fascinant, cū Palestīnæ, Græciæ, & Italię populi hac religiōe essent & nihil celsius cognoscerēt. Dixerit quispiam, non habuisse eis fidē sapiētissimos: ego verò summos philosophos video id pro re diuina certissimāq; habuisse. Quis inter Philosophos Platone diuiniōr? At cū Apollinis oraculū non desitutam pestē Atheniensib. respondisset donec altare ipsius (q̄d omneis in partes q̄d ratū erat) fuisset duplicatum, & Plato ea tēpestate Geometrarū maximus aperta Physica & crassa duplicandi altaris ratione dixisset Atheniensib. Deo rē omnium quę in Geometria sint difficillimā & quę adhuc minime

nimè cōperta fuerit postulasse, vt eos ab auaritia,
 ambitione, inhonestisq; voluptatib. reuocaret, &
 ad contēplationē ^{τῶν} mirabiliumq; dei operū p-
 traheret: diabolus maxime istius pestis occasiōe ar-
 repta plurimū abusus est, & amplificauit opinionē
 de diuinitate oraculī. Secūdus à Platone lāblichus
 Ægyptius tēporib. Iuliani apostatæ magnus ante
 omnes & summè diuinus est habitus, quē Porphy-
 rius, licet Philosophus κατ' ἐξολὴν dictus pro magi-
 stro agnoscebat. Verūtamen in istius libris de my-
 sterijs (q̄ integra Romę traducta atq; impressa sūt)
 non in Marsilij Ficini fragmēto, videmus illorū im-
 pictatē^a ab ipso reprobari q̄ imagines & characte-
 ras ad vaticinandū faciūt, affirmando^b prophetiā
 non esse naturale bonū, sed donū Dei maximū: à
 Deo. n. solū ad eos pmanare quib. purificatę sunt
 animę: reprobari quoq; illorū factū q̄ Prophetiæ
 donū^c per δαίμονας παρῆσθαι, i. Dæmonas assessores
 vel comites & cōsiliarios (q̄s in annulis phiali' sive
 gestare solēt) aucupant: etsi Prophetiā cōparari ait
 Hydromātia, Lithomātia, Actinomātia, Xylomā-
 tia. Rabdomātia, Orneomātia, & Alphitomantia,
 miraturq; Deos se ita demittere^e vt in cibis diuini-
 tatē suā dignent̄ collocare (q̄d Porphyrius in du-
 biū reuocabat) & Deorū naturā in istis omnibus
 adorari iubet. Omnia aut̄ hęc facta impia Deū vi-
 demus detestatū esse grauissimè, atq; nominatim
 istud^f vetuisse ne lapis imaginationis adoretur:

^a lib. 3. c. 30.^b 32. & 34.^c lib. 3. cap.^d 24. & 37.

Synesius in

ἐν τῷ αὐτοῦ

^e lib. 3. c. 13.^d lib. 3. c. 14.e lib. 3. c. 17.^f Leuit. 26.

Iambli.

² lib. 3. ca. 2.
 & sequent.

Iamblichus prætereà, de quo iam habetur sermo, scribit^a animam interdum extra hominem sic rapì diuinitus, vt corpus maneat ἀναστροφῆς, neq; ictuū neq; punctiōum sentiens: interdum verò corpus animamq; exportari, quod genus appellat ἔκστασις: atq; hoc Magorum commune est qui expressis pactis cum diabolo coniuncti sunt, vt modò spiritu deportentur dum sensus corpus fugiunt, modò corpore simul & spiritu, cū nocturnos cœtus ob- eunt, vt quæstionibus infinitis (de quibus postea dicturi sumus) fuit comprobatum. Hic tamen ani- maduertens malignos spiritus subire bonorum lo- cum, θεοργίαν dixit & sacrificia indignè facta displice- re dijs, tum demum malignos spiritus se hominib. loco deorum exhibere: qua occasiōe Porphyrius, quamuis Christianorum hostis infensissimus, eò adductus est vt Deos omnes veterum esse νεκροὺς, μόνους & malignos spiritus affirmaret. Atq; hic qui- dem Iamblichus, qui de istis rebus, quàm accura- tissimè potuit, diserebat, ea tempestate sanctissi- mus vir omniumq; maximus habebatur, adeò vt Iulianus apostata literis quas sæpe ad ipsum mitte- bat inscriberet, Magno Iamblichō: sed postquam ipse cum alijs tentauit Alectryomantia cognosce- re quis post Valentem imperio potiturus esset, Im- perator Valēs de quatuor literis θεός. à gallo galli- naceo exaratis factus tandem certior morti addi- xit Magos innumeros, & Iamblichus veneno sibi ademittit vitam vt suppliciū effugeret. Verùm vt de- monstraretur industrios quosq; & sanctos viros nō raro

rarò deceptos esse à specioso illo pietatis prætextu, qui plurimùm in rebus magicis potest: suo loco postea exponemus vt ad demonum inuocationem à sceleratissimis magis nostra memoria usurpatam orationes, ieiunia, cruces, hostiæq; soleant ab ipsis ad suum scelus occupari. Sic non ita pridē quædam Blesensis Maga fascinatam mulierem & decumbentem curatura mandauit vt mediā nocte Missa S. Spiritus in æde S. Mariæ virginis auxiliatricis caneretur, deinde postquam toto corpore incubuisset ægrotæ & occentasset voces aliquot, sanata est (quam ceremoniam à Satana mulieri traditam fuisse constat exemplo Eliæ Prophetæ, qui Sunamitidis potentia Dei è mortuis suscitauit.) Sed post duos menses eadem mulier, quæ curata fuerat, in morbum relapsa, obiit, & consulta de eare Maga respondit se plus satis loquutam esse, vt Harduinus Blesensis hospes ad Leonis insigne mihi exposuit: sortes enim à malefica quæ hanc incantauerat in alteram dixit coniectas esse, quod Magorum omnium medicam artem fingentium commune est, vt postea dicturi sumus. Et Magorum *ἐμπότιστος* postquam orbis & nefarios characteras (quos hic de industria omiffuri sumus) ad inueniendum thesauros posuit, fodiendo scribit Psalmos dicendos esse, *De profundis, Deus misereatur nostri, &c. Pater noster, Ave Maria, &c. à porta inferi, Credo videre bona Domini, &c. Requiem aeternam, &c.* & legendam Missam: Item vt aliud quippiam quod reticebo consequantur, inscribi quatuor tabulis mē-

^a libr. 18. de
ciuit. Dei.

^b l. itē iubeo.
§. si quis a-
strologus. de
inu. toto ti.
de maleficis
et math. l.
si quis aliqd.
de pœnis. ff.

branæ puræ, *Omnis spiritus laudet Dominum*, & ad quatuor parietes domus suspendi: ad alia quoque scelera quæ nolo scribere Psalmum centesimum octauum pronuntiari. Quinetiam Hispani & Itali regionem Belgarum adituri ann. M. D. LXVII. amuleta sortilegiorum plena & sibi tradita gestabant vt tuti ab omnib. malis essent: Germani quoque nonnulli indusium necessitatis portant forma execrabili quam nihil opus est describere, & crucibus vbiq; figuratum: & Magorum princeps indignus cuius hic apponatur nomen, ad malignorum spirituum inuocationem prius ieiunari mandat, & S. Spiritus missam accurari. Quapropter difficile est Magos retegere & à viris bonis discernere, sed olim difficilius quàm nostro tempore: et si omnes populi omnesq; Philosophorū sectæ Magos condemnarunt, vt Augustinus inquit^a, sectus omneis Magiæ pœnas decreuisse, & Seruius apud Romanos narrat horrore semper fuisse Magos & incantatores, quod ex legibus xij. tabularum & Pandectis cōstat^b: cū tamen omnia oracula quæ pro sanctissimis habuerunt planè essent magica, vt antè diximus & post ampliùs declarabimus. Si quis igitur affirmet bonorum spirituum & malignorum signum ex operibus bonis aut malis petendum esse, verum quidem dixerit: sed in circumscribendis bonis operibus res tota vertitur: nam vtcunque ieiunia, preces & orationes, castitas pudicitiaque, solitudo, contemplatio, ægrotorumque curatio res per se bona sint, si tamen propter-

propterea fiunt vt honor Satanæ idoloſue habeatur, vt de rebus præteritis aut futuris oracula cognoscantur, hæc verò opera non iam bona ſed deteſtabilia, damnanda, & diabolica cenſeri neceſſe eſt. Veteres autem hiſtoriæ docent hæc ab iſdem Ethnicis fuiſſe facta à quibus ſcinatores & qui elementa (vt lex ait^a) turbabant fuerunt ^{a li. 6. de magiſic. C.} condemnati: eadem Amorrhæos feciſſe, Indosq; ſimiliter. Achorum quidem Magorum nonnulli fuerunt voluntarij: ſed verum certumque iudicium tangendis & cernendis Magis ſpiritibusque bonis & malis inter ſe diſtinguendis Lex Dei exhibet, nam lege Dei^b omnes ſortes ſeu- ^{b Deut. 18.} riſſimè prohibentur, & varia illarum genera adducuntur, vt alia quoq; ſimilia ſtatuamus eodem iure prohiberi. Neque verò Iosephi dictum libro Antiquitatum viij. oportet accipi, artem coniu- randi malignos ſpiritus à Solomone repertam eſſe: cum enim res longè minores de eo ſcriptæ ſint, & in omnibus eius ſcriptis ne minimum quidem iſtius artis veſtigium exſtet, non eſt credibile Scripturam fuiſſe illud diſſimulaturam: niſi fortè quiſ- piam voluerit Solomonem illorum deteſtabilium librorum autorem facere, quos inſcriptos Magi circumferunt ipſius nomine. Potuit verò ſic Iosephus decipi vt Iamblichus deceptus eſt. Narrat. n. Eleazarum quendam Iudæum coram Veſpaſiano Cæſare annulo nares cuiuſdā demoniaci attigiſſe, malignumq; ſpiritum vi radicis annulo incluſæ, quam à Solomone monſtratam aiebat, abeg-iſſe.

Quod genus erroris perniciosissimum est ac sceleratissimum, licet multi squillam esse opinentur, & malignis spiritibus arcendis soleant præ foribus suis suspendere. Constat enim puluere quodam in ouile per Magum iniecto perituras oues, nisi auertat Deus: & quemadmodum fascinata pecora hominesque interdum per Magos administratos suos restituit Satanas (sed ea lege ut sorres in aliū transferantur nequicquam sibi intercitat, ut postea demonstrabimus) sic etiam è dæmoniis malignos spiritus sæpe eijcere, artesque diabolicas ad istud facinus effingere. Sic iste de quo Iosephus narrat faciebat annulo, cui non radix inerat sed malignus spiritus, cuius facultate aut collusione potius alter spiritus exhibat, ut fides Magiæ & idololatriæ, qua imperitos ludificatur Satanas, haberetur. Signis autem dixerit luporum morsus lupos non petere, nec malignos spiritus à malignis pelli, huic respondens sum non tam hac arte diuidi regnum Satanae quam confirmari, & his miraculis stabiliri fouerique idololatriam: neque absolum est illud Augustini, Diabolos à diabolis pelli etiamque euerti, ut improbi ferè non euertuntur nisi improborum opera per voluntatem Dei dicentis apud Ieremiam, *Ulciscar inimicos meos per inimicos meos*. Etenim si boni sæpe bello petunt bonos, multo magis improbos appetunt improbi, diabolosque diaboli. In Daniele autem legimus Angelos imperijs & regnis præesse, bellaque inter se gerere: Angelus enim Dei Danieli dicitur Angelum Michaellem Hebræorum principem

cipem cōtra Angelum Persarum ad auxilium suū aduenisse: sed de huius loci interpretatione sapientes viderint. Sic Deus in cœlo disposuit cōtrarios stellarum planetarumq; motus & effecta, sic contraria elementa, sic antipathiam hinc, illinc sympathiam in vniuersitate rerum, qua contrarietate & suauī concertatione harmonia mundi continetur. Ista autem bonorum spirituum & malignorum confusio ex illo nouorum Academicorum axiōmate profecta est, Cœlum cū terra copulari oportere, virtutesq; cœlestes cum terrestribus, & alia alijs coniungi, vt vis diuina elementaribus pariter ac cœlestibus modis attrahatur. Hæc Procli, Iamblichi, Porphyrii, & aliorum Academicorum hypothesis: qua magister ille artium diabolicarum fretus, cuius libri cum magnificis priuilegijs excuduntur, fundamento huic superstruxit omnes fortes & diabolorum inuocationes quæ cum priuilegijs principum, pestilentissimo Rerum publ. exitio, vbiq; excuduntur. Componit enim characteras proprios demonum planetas singulos (vt ait) moderantium: hos characteras in metallum planetæ cuiusq; proprium eodem momento incidi iubet, quo planeta in sua domo & exaltatione versatur cum aliqua signorum coniunctione grata: atq; tum præsto esse plantam, lapidem, & animal Planetæ destinatum: ita planetæ huic sacrificari omnia: interdum verò planetæ imaginem & Orphei Magi hymnos adhiberi: quibus hymnis plus satis Mirandulanus hæsit specie Philosophiæ, cū ait

^a lib. elegio-
rum.

^b Exod. 20.

hymnis Orphei non minorem vim inesse ad Magiam quàm hymnis Davidis ad Cabalam (de qua dicemus suo loco) & à se primùm gloriatur arcanum hymnorum Orphei, qui Medeæ maleficæ magister erat, fuisse reuelatum. Quin hymnos istos ad honorem Satanæ factos fuisse cernimus, quò spectant illa Pici verba, Frustra naturam adit qui Pana non attraxerit. Hac eadem ratione iste magorum magister discipulos suos in omni idolatria, impietate, artibusq; magicis informauit. Etsi quod illi Academici ignoratione per errorem sine dolo malo & bona fide rem bonam arbitrati faciebant, eo per detestandam impietatem Agrippa abusus est: fuit enim quamdiu vixit Magorum sui temporis maximus, quo defuncto scribit Paulus Iouius^a & complures alij canem atrum (quem ille vocabat dominum) è cubiculo illius exeuntem fuisse visum, qui se in Rhodanum immerferit, neq; ab eo tempore comparuisse. Verùm lex Dei prospiciens sapientissimè eorum impietatib. qui inferiorem mundi partem superiori volunt coniungere & connubio mundum sociare (vt Pius ait impietatem maximam specioso tegens velamine) & herbarum animantium, metallorum, hymnorum, characterum, sacrificiorumque opera Angelos & Deos primùm minorum gentium, tum per hos Deum maximum creatorem omnium adducere: Deus igitur ipse impietati huic occursurus disertè videtur vetuisse^b ne qui gradus fierent ad conscendendum altare suum, sed vt ad ipsum

psum rectà adiretur præcepisse: quod dictum Platonici non satis assequeuti Dæmonum inferiorum & Semideorum opera superiores Deos perducendos esse, horumq; opera consimiliter supremum Deum. Ex his igitur Platonicos & alios Ethnicos statuimus fuisse quidem idololatrias, qui simplice animo per ignorationem Iouem adorauerint supplicauerintq; Saturnum, Martem, Apollinem, Dianam, Venerem, Mercurium, & alios semideos, viuendo sanctè, orando, ieiunando, quæuis iusticiæ, charitatis, & pietatis facta exercendo: sed Magos neq; hos esse credimus, neque eos qui errore pari detinentur, quamuis res futuras diabolicis modis conati sint prænoscere, quia rem Deo gratam à se fieri existimauerunt. Quamobrem etiam has voces, *sciens prudens*, in definitione Magi posuimus. Sed quisquis notitia legis diuinæ præditus intelligit omnibus istis diabolicis diuinationibus interdictum esse, & hīs tamen ad assequendum aliquid vtitur, hic Magus dicendus est. Certissimum igitur notam internoscendæ bonorum spirituum à malis, & pietatis ab impietate differentia sitam esse in eo animaduertimus, vt perspiciatur si fortè res creatæ Creatoris loco ad consilium adipiscendum adeuntur. Sed quia pleriq; in prædictionum argumento falluntur, & bona pro malis non infrequenter accipiunt, nunc de prædictionibus præfagiſc quæ videamus.

De prophetia, alijsque diuinis modis ad res occultas cognoscendas. CAP. IV.

Diuinum Græci appellant *μαρτία* ἢ *μαρτύριον* *μαρτέριον*, id est, diuinare, vel vaticinari: quod genus hominum quia fraudibus mendacisque circumfluit, mendacem hominem Galli appellant *Menteur*, ut mihi quidem videtur, *πρωτεύω*. Latini diuinum vocant, ineptè Magis nomen præstantissimum æquè ac Prophetis dantes. Illud autem est à voce *μαρτέω*, quasi *μαρτίαι* quædam dicta, quia Diuini fascinati & à maligno spiritu possessi furebāt plurimum: neque enim Pythias sacerdos diuinabat nisi furore ageretur. Quapropter etiam Hercules morbus appellatur sacer, quia abrepti Magi similes sunt hominibus ex eo morbo laborantibus. Hebræi diuinos primum *Videntes* nominauerunt; ut cum saul amissis asinabus diuinum consulturus de iis quæreret, ^a samuel Videns esse dicebatur: idem drachmam argenti quam videnti traderet à suo comite postulauit: & samuel roganti essetne *Videns* se esse respondit: nondum enim ^b ait scriptura, *Videntes* *נביאים* id est, Prophetæ dicebantur. Est autem hoc nomen à verbo *נבא*, quod plurimum passiuæ coniugationis est, ut ostendatur veram diuinationem à Deo percipi. Græcum autem *προφητεία* prædictionem significat, siue in bonam partem siue in malam acceperis. Quod verò eos qui pulueribus & pingui vtuntur appellamus Magos, hoc scitè cum veteribus distinguens Aristoteles

Cicer. lib. de diuinat.

^a Sam. 9.

^b 1. Sam. 10.
Jerem. 16.
Zach. 13.

teles vernaculo sermone Magos dixit *αὐτὸν ποιεῖ τὰς φαρμακείας*, & Magos *φαρμακίδας*, vt videre est libr. vi. cap. xviij. & libr. ix. cap. xvij. historiæ animalium cum hippomanes scribit *ἡ δὲ τῶν φαρμακίδων ὁρμή* usurpārī. Verūm vt cognoscatur quænam sit licita & quæ illicita diuination, omnem diuinationē statuemus aut diuinam esse, aut naturalem, aut humanam, aut diabolicam, & de his quatuor generibus dicemus ordine. Prima ergo quia à Deo extra ordinē proficiscitur præter naturaleis causas, diuina dicitur. De hac extat testimonium Dei dicentis^a. Si quī Propheta fuerit inter vos, ego visione appariturus sum ei, & cum eo loquuturus somnio: De Mose verò seruo meo fideli præ omnibus, non sic futurum est, non ego facie ad faciem ipsum alloquar. Quem in locum Hebræi^b annotant Prophe-
 tiam esse munificentiam opera Angeli aut actiuæ intelligentiæ à Deo collatam rationali primū animæ, deinde imaginationi, hinc Mosis solū prophetiam excipi oportere, quam Mosi Deum immediate alloquenti sine alio modo traditum affirmant, idēq; vigilantī: atq; hoc ipsum significari cū Mosi dicit Dominus^c, Apparui quidem Abrahamo Isaac & Iacobo nomine meo Schadai, sed magnum nomen meum Iehouah non exposui eis, item sub finem Deuteronomij, cū dicitur nunquam fuisse Propheta similis Mosi, qui Deum facie ad faciem cognouerit. Quoscunque igitur sermones in Scriptura Deus cum Prophetis habuit, per Angelos aut intelligentias somnij & visioni-

^a Num. 12.^b R. Moses
Maymonis
lib. 3. more
nebochim.^c Exod. 9.

^a R. Moses
Maymonis
lib. 3. more
nebochim.

^b lib. πρὶ τοῦ
πρὶν.

^c Libris Pir-
he aboth.

bus fuerunt traditi : ac propterea Hebræorum Theologi ^a à quibus Prophetarum doctrina quasi per manus accepta est, omnia somniorum visio- numq; diuinarum genera diligenter expenderūt, quæ Augustinus breuiter formis quinq; comple- xus est, comprehensis putà humanis somnijs, quæ neque huius loci sunt, neque vllius pretij, vt in Ecclesiastico legimus. Nam eorum solùm ratio ha- benda est quæ diuinitus immittuntur : etsi omnia voce Hebræa מלה & Græca ἀπόφασις contenta sunt, vt visa Hebræi בראיה, Synesius ^b τὰ ἀποφασίματα, Latini visiones appellarunt. Inter hæc autem duo diffe- rentia insignis interuenit : primùm à perceptione vtriusque. Etenim diuinum somnium à dormien- te percipitur, visio à dormitante, idq; impressio- ne viua imaginationi adhærente, quæ instituen- dis hominibus res perinde exhibet ac si præsentis oculis cernerentur : itaque hæc ab humanis & bru- tis somnijs plurimum discrepant, quibus nihil al- liud inest quàm naturalis impressio ita ad imagi- nationem accedens vt antea res à vigilantibus fu- erunt visæ. Modus autem diuina consequendi so- mnia & ad celsum illum prophetiæ gradum assur- gendi est, si primùm omnis arrogantia & ὑπερηφανία deponatur, & ab inhonestis voluptatibus auari- tiaq; abstineatur, deinde si vitæ bene instituendæ incumbatur, operaq; in contemplandis & cogno- scendis operibus ac Lege Dei consumatur. Præ- terea antiqui Hebræorum Theologi ^c à tristitia se- nioq; non mediocriter effectū prophetiæ tradunt impe-

impediri, & Prophetas bona ex parte fuisse iuvenes. Hoc autem est totius rei pertingēda caput, si læto alacri integroq; corde laudetur Deus, & Psalmi sæpe ad laudes ipsius maximè verò ad instrumenta musica concinantur: ideoq; prophetizandi verbū etiam significat laudare Deum, vt 1. Sam. x. & xij. וַיִּנְבְּאֻם cum prophetizaret, id est, laudaret. Neq; verò ad visionum diuinarumq; prophetiarū vim intelligendam dicta Philosophorum oportet accipi, qui, ex coniectatione pura iudicantes, putant, si cuius natura est tēperatior huic veriora somnia accidere: virum enim qui florente ætate nunquam prophetauerit interdū videas in ipso mortis articulo, dū mors præstò est, prophetare. Itaq; non habens Aristoteles quod super hac re statueret, ait in libro de somnijs, nō exstare verisimilem aliquam causam diuinādi, nisi quæ diuina & occulta sit, captumq; nostri ingenij superet. Illud quoq; non est omittēdum, quod Num. xij. legimus Deū se cum hominib. (excepto Mose) non cōmunicare nisi dormientib. somnio & visione, idq; cum Prophetis solū, vt visionis à somnio discrimen, diuiniq; somnij ab humanis ostenderet, aut quæ à morbis importantur. Diuinorum autē somniorum atque visionū gradus sunt plurimi. Primus gradus prophetiæ est reuelatio facta per somniū de colendo bono & fugiēdo malo aut euitādis sceleratorū manibus: qua in specie (inquiunt Hebræi) homo sentit cum animo suo præceptorem quendam à q̄ instituitur, ideoq; de hoc Scriptura dicit S. Dei

super ipso conqueuiffe, aut Deum ipfi adfuiſſe. Secundus gradus eſt, cum homo vigilans aliquid percipit, quod animæ adheſcens impellit ipſum ad laudationem Dei operumq; eius: quemadmodum Dauid Pſalmos cōpoſuiſſe dicitur, Solomo Parabolas, quibus ampliſſima & elegant. arcana continentur allegorijs inuoluta. Etenim Dauid & Solomo (vt Hebræi notant) ad eundem gradū quo Eſaias, Ieremias, Nathan & alij conſimiles minimè peruenerunt: ſed quoties in ſcripturis Deus alloquutus Dauidem aut Solomonem dicitur, id Hebræi per Prōphetas accipiunt dictum, puta Gadem aut Nathanem, quibus exhibebantur ad Dauidem informandum viſiones Dei, aut Ahiam Siſonitem qui ad Solomonem miſſus eſt, & illud etiam quod Solomoni dictum eſt cum fore omniū qui vnquam extiterint ſapientiſſimum, illud, inquam, non pro viſione accipiunt, ſed pro diuino ſomnio, quam in ſententiam Scriptura narrat expergefactum Solomonem percepiffe id eſſe ſomnium: item quod Deus ſecundò apparuiſſe Solomoni dicitur, id viſionem fuiſſe negant. Tertius gradus eſt, cum purgatus animus cernit figuram aliquam ſomnio, hominē, beſtiam, aut aliud quippiam, & ſignificationem viſi eodem momēto percipit: quod in Zacharia non rarò legimus. Quartus eſt cum nuda ab omnibus figuris & pura verba intelliguntur. Quintus, cum homo loquens apparet, ac res diuinas retegens dormienti. Sextus, cum Angelum loquentem videre ſibi videtur dormiens.

miens. Septimus, cum dormientem Deus videtur
alloqui ut Esaias inquit^a, vidi Deum & dixit, &c. ^a Esai. 6.
sic apud Ezechielem, Micheam, & alios. Octauus,
cum visio Prophetica Dei verbo coniuncta adue-
nit: quo in gradu Hebraei prisci visiones Abrahæ
posuerunt, excepta ea quæ obuenit in conualle
Mambræ: hanc enim visionem in nono gradu col-
locat. Decimus gradus est cum Angelus videtur
facie ad faciem colloquens, ut in sacrificio Abrahæ.
Ultimus & supremus omnium est, cum Deus in
os alloquens sine alio modo videtur à vigile: qui
gradus, ut ait Scriptura^b, Moysis fuit proprius. ^b Num. 12.
Quod itaq; Esaias Deum à se visum fuisse dicit ca-
pite vi. hoc visionis est quæ non vigilantibus offere-
batur: quod Ezechiel in campum inter cælum ter-
ramq; situm delatus dicitur, id obuenit dormienti:
nam etiam murum templi Ierosolymitani Ezechiel,
cum in Babylonia esset, dicitur perforasse, & con-
similiter Ieremiæ indicitur ut cingulum abdat in
Euphrate fluuiio Babyloniæ, & post dies aliquot
cingulum dicitur computruisse, cum tamen Iere-
mias nunquam fuerit in Babylonia, Sic de Gede-
onis vellere: nam loca persæpe, tempora, personas,
& alia singularia Prophetæ circumscripserunt, quæ
ad visiones tamen referri necesse est. Quod cum
Ethnici & infideles multi non animaduernerent,
prophetias à Deo vigilantibus reuelatas fuisse pu-
tauerunt, & occasionem criminandi scripturam san-
ctam aucupantur: multa enim visionis sunt quæ
vigilantibus non potuerunt accidisse, & ex Scri-

Dan. 10.

lib. de ora-
culorum de-
fectu.

ptura quoque discimus Prophetas consultos die so-
lū postero respōdisse, nisi anticipasset visio: qua
conditione Ahias Propheta regine Samariæ vxo-
ri Ieroboami respondit. Holda verò Prophetissa
legatos Regis Iosifæ in noctem iussit exspectare, &
Balaam legatos Balaci regis per noctem consiste-
re, quando per visionem asinam loquentem vide-
re sibi visus est, non autem (quod opinantur mul-
ti) audiuit vigilans. Diabolus quoque diuinorum
operum simia sacerdotes Apollinis in spelunca so-
porabat, & quicumque oraculum Mopsi consule-
bant, in æde ipsius dormiebant; ita enim Plutarch.
narrat^a præfectum quendam Asiæ cum Epicureo-
rum aliquot comitatu omnes religiones ludificā-
tium, puerum in ædem Mopsi misisse cum oclusis
litteris quæstionem hanc cōtinentibus, vtrum vel-
let Mopsus sibi à præfecto sacrificari, albumne vi-
tulum, an nigrum: puerum autem, cum noctem
vnam in æde dormiisset, reuersum dixisse dormi-
enti sibi visum esse hominem qui nihil amplius
quàm nigrum responderit, ex eo tempore Præfe-
ctum credentem Mopso sæpe sacrificauisse. Duo
tamen in discrimine prophetiarum Dei & incan-
tationum Satanæ oportet obseruari. Vnum est
eos qui à dæmonibus inspirantur tum magis fu-
rere, qui autem à Deo sapere vt cū maximè.
Quamobrem Scriptura Saulem narrat, cū Spi-
ritus Dei incesset eum, studiosum fuisse, integrū,
sapientem, idēq; per bienniū, cū verò Spiritus ma-
lus, amplius furiosum fuisse & prophetauisse (sic
enim

enim scriptura^a, cumq; in cœtu prophetarum esset ^{1. Sam. 18.} spiritus Dei inuasit eum, cœpitq; prophetare & laudare Deum) & veteres Hebræi dixerunt solos sapientes prophetas esse: contrà verò Sibyllę et Apollinis Prophetissæ nihil nisi furentes & spumantes rabie prophetabant, similiterq; demoniaci prophetæ antequàm diuinent aguntur furore summo. Alterum diuinæ prophetiæ incantationumq; discrimen est, quod illa semper vera est, hæ à maligno spiritu profectæ aut semper falsę sunt, aut pro vna veritate centū mendacia nectūt. Propterea in lege Deus, Hac re, inquit, ^{b Deut. 13.} Prophetas agnosce-
 tis, cum quid dixerint ac non euenerit, ego non fuero alloquutus ipsos. Neq; tñ continuò Prophetas falsus aut improbus putandus est qui prophetiæ donum habuerit; hoc. n. interdū ac non semper obuenit: q; si postea humano somnio nec diuinitus immisso permotus venturum aliquid dixerit qd non eueniat, errat ille quidem, sed eo tamen nō desinit vir bonus esse & timēs Dei: verū Deus hoc pacto docet nō esse standū humanis somnijs, & Eccl. cauendū p̄cipit vt credat̄ somnijs nisi q̄ Deus immiserit. Ex omnib; itaq; Prophetis q̄ Sam. tēpore vixerūt^c nullus præter Sam. fidelis & certus appellat̄, ^{c 1. Sam. 3.} q̄ nihil q̄ non sit gestū p̄nunciauerit: & inter om-
 nes q̄q; theologos cōuenit nō semp Prophetis san. fuisse donū Propbet. fuisse etiā cui vnica visio, aut duo tria ve sōnia obuenerint, interdū verò gratiā hāc diuinitus p̄ totā Proph. vitā obtingere, vt Sa. Elię, Eliſ. Ahię Silon, obtigit. quinetiā p̄phetia q̄
 non

non euenit, aliquando Prophetis reuelatur, vt Micheas interminatus est Hierosolymis, Ionas Babylonem mox euersum iri post xl. dies prædixerat: cū tamen istud non euenerit vbi pacatus est Deus pœnitentia. Hoc idem Ieremiæ xxvi. Ionæ xi. & Ezechielis xvij. animaduertimus. Sed prophetia ferè desistit senio: vt Ieremiæ quinquagesimo primo dicuntur Ieremiæ verba desinere, cū tamen deinde pertexat historiam, vbi Hebræi annotant prophetiam tunc in ipso desiuisse: & de sene Heli dicitur ipsum oculis fuisse captum, quod Hebræi accipiunt de visione prophetica: nam etiam Samuel admodum iuuenis visionem habuit, vt sacerdoti Heli iudicium Dei contra domum ipsius latum exponeret. Ideoq; apud Ioelem legimus diebus vltimis iuuenes visuros esse visiones, & senes somniaturos somnia: hæc autem illis longè inferiora sunt. Nonnunquam etiam gratia prophetica rationali parti infunditur, ac non phantasiæ, forte ob phantasiæ vel imaginationis imbecillitatem: aut contrà infusa imaginationi ad rationem non permeat, tum quia imbecilla est, tum quia homo in contemplando sese non occupat. Aliquādo ita infunditur vt ad exsequendum mandatum homo compellatur, quod Ieremiæ qui solus suo tempore Propheta fuit videmus contigisse. Huic enim iubente Domino somnijs & visionibus vt populo exponeret futurum vt Hierosolyma ab hostibus obsessa caperentur vi, Rex populusq; cæderentur gladio, templum conflagraret, oppidum euerteretur,

tur, rem imperatam à Deo non audebat explicare: sed ita sibi instituisse Spiritum Dei narrat, ut vi quadam prophetiam coactus fuerit pronuntiare: ac tum reclamante populo in foueam cœno reflatam coniectus est & famem aliquantisper passus, donec clam à Rege euocatus veritatem rei declarasset. Etenim sæpenumero prophetia & somniū immittuntur vni ut moneat, minetur, aut declaret damnationem alterius, ut Eliæ de Achabo Rege, Nathani de Dauide, & Ahia de Ieroboamo indictum est: quamuis David Spiritu Dei fuisset præditus, sed aut visione prophetica quā alij prophætæ habebant oportuit caruisse, aut non fuisse tam excellenti præditum. Hoc ita esse eo demonstratur quod si quando bellum aut magnum aliquid gerere cogitaret, visionem à Gade Propheta postulabat, aut Sacerdotem (qui comitabatur ipsum) iubebat Ephod induere ut voluntatem Dei ex Vrim & Thummim cognosceret. Hæ autem voces Vrim & Thummim Hebrææ sunt, quas LXXII. interpretantur declarationem & veritatem, Chaldaus (ut mos Hebræorum fuit mysteria condere) seruauit *אֶרְבָּנֵיטִים*: Hebraicè vrim lumina, & Thummim perfectiones sonant. Hoc nomen fuit tabulæ in quam duodecim gemmæ erant insitæ, incisaq; duodecim filiorum Iacobi nomina, ex catenulis duabus impendentis maximi Sacerdotis pectori, ut in libr. Exodi legimus^a. Eleazar itaque Pontifex successor Aaronis iubetur in Numeris^b pro ratione Vrim consulere, ut res gerantur ex ver-

^a Exod. 28.^b Num. 27.

^a Esdræ 2.
Nehem. 7.
^b Antiq. Iud.
daic. lib. 3.
cap. 9.

^c 1. Sam. 28.

^d 2. Sam. 2.
cap. 5.

^e 2. Sam. 15.

^f Iob. 33.

bo & responsione ipsius. Si res quæ gerenda erat bene casura esset, quæstione proposita gemmæ viuida micabāt luce, aut inspiratus à Deo sacerdos futura prædicebat: quemadmodum ex Scriptura discimus ^a, & Iosephi antiquitatibus ^b, ubi lumen istud ante ducētos annos quàm viueret scribit de-
fuisse. hic autem trigesimo anno à Christo natus est. Græci pectorale istud vocarunt λόγιον, id est, oraculū, quod vulgus ineptè vertit Rationale: Reges enim in causis omnib. grauissimis per Pontificem consulebant deū, & si non edebatur responsum hæc fuit ire Dei significatio. Quāobrem Sauli cum à Deo abiectus esset (ait Scriptura ^c) nihil responsum est, neq; prophetia, neq; somnio, neq; vrim & Thummim: ille verò Sagam diabolico Spiritu instructam sibi præcepit inueniri, vt exitū prælii, quod postridie commisit & in quo cecidit, cognosceret. Dauidi contra ^d aut Prophetæ visione semper, aut somnio, aut per Vrim & Thummim responsum dabatur, atq; hic rem imperatam efficiebat sedulo: Saul verò cum non paruisset, à Deo populoq; simul desertus, & ab hostib. occisus est: ad excusationem enim dicenti ^e Regem Amalechitarum pecudesq; à se non fuisse casas vt de ijs sacrificia pararet Domino, respondit Samuel idolorum latria artibusq; magicis peiorē esse ἀπυθείαν, & præstare obsequiū omnib. sacrificijs. Apud Iobum ^f quoque legimus Deum misentem hominum eos commonefacere somnio aurēque vellicare docere quid facto sit opus vt eos humiliores efficiat,

ciat, idēq; ter: si enim tertio monēti morem non gef-
 ferint, tum eos abiici. Quod si is quem Deus bo-
 no Spiritu agendū instruxit, agenti non obsequa-
 tur, obiectionem comminatur Spiritus: si corrigi-
 tur, non abiicitur: si non resipiscit, abiicitur. Atq; hi
 tres modi sunt quibus olim Deus hominibus de-
 clarabat voluntatem suam, visio, somnium, & pe-
 ctorale sacrū. Quare Propheta Balaam à Deo in-
 spiratus cū Israelitis benediceret, Beatū, inquit,
 populum qui incantationes non habet, cui futura
 cū opus est reuelat Deus. Quamuis autem ex
 Lege Dei promulgata, tot prophetijs, visionibus,
 iudicijsq; Dei quæ in Scripturis historijsq; sacris
 consignantur, ita de veritate & voluntate Dei bel-
 lè informemur, vt non sit opus prophetiis: certum
 est tamen non eo minus somnia, visiones, & bo-
 nos Angelos diuinitus immitti hominibus ad ex-
 ponendam eis voluntatem Dei, ex qua seipsos re-
 gant & instituunt alios. Hebræorum itaq; Docto-
 res etsi oraculum Vrim & Thummim à tempore
 Babylonicæ reuersionis desuerat, confitentur ali-
 quam diuinam vocem semper fuisse exauditam,
 quam Iosue filius Leui ^{אֵלֶּיךָ נָא}, id est, filiam vocis,
 Græci ἡχώ appellarunt. De veris autem indi-
 cijs quibus homines his donis instructi agno-
 scuntur vt dicamus paucis, obseruanda sunt o-
 ptimè recognoscendaq; ipsorum facta, imprimis
 verò quem colant Deū. Nam fieri potest vt visio-
 nem aliquis & somnium habeat, futura prædicat
 prout accidēt, edatq; miracula, qui tamē adoratio-

^a Lib. Pirke
 aboth.

Deut. 13.

nem aliorum Deorum prædicabit quàm eius qui fecit cœlum & terram: neq; propterea fides huic habenda est, cùm hoc vnum sit è signis quæ Deus disertè præcauit Lege^a, dicens se hunc somniatorē prophetamq; mittere ad experiendum an emusne & reueremur ipsum. Quibus ex verbis apparet non electis solum & viris bonis à Deo immitti somnia, sed improbis quoq; & infidelibus, vt consternatos eo seuerius præcipitet. Huius rei plenæ sunt historiæ, vt de Pharaonis somnijs & Nabuchodonosoris legimus: ante omnes verò principibus viris accidisse, cùm de Reipublice statu ageretur. Plerumq; tamen vsuuenit quod ait Solomo in libro Sapientiæ, vt improbis terribiles horrendæque visiones adsint: bonis verò, etsi nonnūquam somnijs consternantur, sua securitas & consolatio. Sic Vespasianus somnio monitus est se Imperatorem fore, cùm Nero dentem vnum (quod postridie accidit) amisisset. Sic Antoninus Caracalla somnio Seuerum patrem stricto gladio audiuit dicentem, vt fratrem occidisti, ita te hoc ictu oportet mori. Sic Atheniensis tyrannus Hippias pridie q̃ occideretur somniavit se dextera Iouis in terram dari præcipitem. Artemidorus huiusmodi abundat historijs. Notandum porro illud est maxima naturalium somniorum parte naturalem humorē aut morbum hominis indicari, vt Galenus experientiam docuisse scribit somnium de stellæ casu, aut fractione currus cui ægrotus infideat, mortem homini portendere. Somnia diluculo accidentia
homini

homini cuius animus vacet perturbatione, veteres pro veris annotarunt. Scriptura sacra prae-
tuit regulam, ne credatur somnijs nisi quæ Deus
iniecerit. Eorum signum est, si ab homine bono &
verace manant, aut si ab improbo cum agitur per-
ditio eius. Magorum verò, Atheorum, & vita con-
sceleratorum turpiumque somnia à Spiritibus mali-
gnis infundi postea demonstrabimus.

*De naturalibus modis ad res occultas cognos-
cendas. CAP. V.*

Naturalis diuination est rerum futurarum, præ-
teritarum vel præsentium anticipatio, quæ
nihilominus occultæ sunt in cognitione causarum
quadam veluti catena inter ipsas dependentium,
prout has inde à creatione mundi ordinavit Deus.
Hanc definitionem statui, vt iudicium fieri certò
possit quænam sit licita, & quæ illicita aut diabo-
lica diuination: quod ex nostra Magi definitione
est consecrarium. Inter omnes autem philosophos
& Theologos cõuenit Deum primam æternam-
que causam esse, & omnia ab eo dependere. Licet
enim Plato tria mundi principia posuerit^a, Deum,
materiam & formam, in Timæo tamen, Theæte-^aEpist. 7. ad
to, alijsque locis compluribus Deum supra omnes^{Dionem.}
causas, & extra omnem consequutionem ordinẽ
quæ causarum euehit. Demonstravit quoque Ari-^bLib. Phy-
stoteles^b necessariò oportere vt deus vnus sit, pri-^{sic. 6. & 8.}

ὅτι μὴ τὰ
φυσικὰ 12.

ma causa de qua omnes reliquæ pendeant. Itaq; impietas Manichæorum evertitur duo principia esse confirmantiū, vnum bonum, & malum alterū, vnū elementaris mundi, alterum cœlestis & spirituum bonorum Creatorem. Quòd enim Marcionem tria Epiphanius, Basilidem quatuor principia statuisse narrat, opíniones fuerunt improbæ & detestabiles: nam πολυθεότης, inquit Proclus Academicus, pura ἀθεότης est, & qui plures Deos infinitas vestatuit Deū verū conat̃ tollere, ἀπαργία τοῦ θεοῦ αἰρεσις. Sed de aliarum causarū consequutiōe philosophis cum theologis minimè cōuenit. Academici enim & Peripatetici docent Deum causam efficientem esse primæ intelligentiæ (Hebræi Metatron vocant) hanc secundæ causam esse, hanc tertiæ, sic deinceps ad causas usq; ultimas. Quamobrē Iulianus apostata Plat. errorē & Iamblichi præceptoris sui sequens in libr. quē aduersus Christianos scripsit in eadem est sententia, & Christianos eo nomine criminat̃, q̃ Deū affirmant principiū & originem esse rerū visibiliū & inuisibiliū sine alio modo: etsi hoc dogma nihil abludit ab ipso contextu historiæ sacre, dicentis, In principio creauit Deus cœlum & terram, tum creaturas singulas, ita vt ex ordine agatur de creatione Angelorum ne rerum creatio Angelis tribuatur: & homines quoq; arcanorum Legis peritissimi his verbis, Deus creauit cœlum & terram, materiam dicūt formāmq; innui: vt opinionem eorum evertunt qui nō materiam sed formam solū à Deo factam fuisse putant & materiam

*apud Cyril
lum contra
Iulianum.

riam confusam iam antè exstitisse, errore perniciosissimo. Origeni quidem & nonnullis placet Deum ex ordine semper infinitos mundos creavisse & cum visum fuit exscidisse, puta elementarem mundum septies milleno quoque anno, ccelestem verò quadragies nonies milleno: tunc omneis beatos spiritus sibi adunare, & per annos mille materiam confusam informemque sinere: deinde virtute sua omnia in statum priorem dignitatēque reformare. Huic opinioni requiem terræ septimo quoque anno, & annum Iubilæi quadragesimo nono accommodant: ac propterea in creatione mundi aiunt Angelorum creationem reticeri, vt ostendatur eos corruptis mundis antecedentibus immortaleis permanuisse, q̃ Mirādulanus princeps in suis Cabalæ positionibus pro certo habuit. Hæc in arca-
 na sua philosophia Hebræi^a docent cum Origine: quæ opinio etsi omnib. Theologis non æquè accepta est, quia plus satis videtur in profundissima Dei secreta penetrare, eorum tamen impietatem refecat qui Spiridionem & alios Nicenæ synodi Episcopos ludificati sunt, dicendo mirum illud esse quòd Deus inde à tot centenis annorum millibus, ac potius ab æternitate infinita de mundo hoc tandem faciendo, & quidem breui perituro, ante tria aut quatuor demum annorū millia cogitauerit: etiamq̃ hoc pacto speciem habitura esset Rabbi Eliezeri sententia, dicentis Deum de lumine vestis suæ tanquam ex materia fecisse ccelos,
 quod

^a Rabbi Iuda,
 & Leo
 Hebræus,
 alij. hb. ^a ^{al}
^a ^{al}

^a Lib. Sapient.

quod non abfimile est à Solomonis dicto^a qui ante creationem mūdi materiam confusam fuisse docet, & nihil noui sub sole factum. Verumtamen si infiniti mundi alij alijs successissent (quod dogma repudiandum est) fateri tamen oporteret materiā primam à Deo creatam esse: hoc enim sine impietate negari non potest. Alio qui sequeretur materiam æternam esse, causam efficientem æquandam effecto, & alia absurda necessaria, quæ alibi annotauimus^b sententiæ Aristotelis aduersari ostendē-

^b in method. cap. 6.^c lib. πγ' τῶν
αἰ τῶν τιμῶν
ἐκκαταστάσεων.^d lib. de placitis Hippocratis. & Platonis.

Stoici vno ore improbarunt ista, & Plutarchus^c, Galenus^d, adeoq; ipsi Epicurei deriserunt. Nobis igitur sic constitutum est, Deum ex nihilo materiā creauisse, quod כִּבְרָא Hebræum significat: sin minus, נִשְׁרָף facere, vrsupasset, vt cū Deus hominem de limo terræ fecisse dicitur, materia quæ antè comparata fuerat, desumpta: quibus verbis mysterium celsius innuitur, teste Rabbi Paulo Riccio, nempe ex anima intellectum à Deo fuisse factum. Atque hoc præterea in verbis istis obseruandum, dixit &

^e Psalm. 33.

facta sunt, ^e verbum כִּבְרָא ex propria significatione non, solum esse dicere, sed etiam velle, & sic Hebræos accipere: cū Deus sermonem ad res creatas, quæ nondum erant, non fuisset habiturus, sed inde à creatione rerum Angelos suos distribuerit, quorū opera res creatas instaurat & fouet. Deus autem si quando efficiens causa, forma, & materia

mun-

mundi nominatur, non propterea cœli aut alterius creaturæ forma esse intelligendus est, sed is qui omnibus dat ut sint & sine quo nihil potest subsistere. Angelum cum dico, omnem potentiam virtutemque in genere volo intelligi quam Deus rebus creatis donat, & spiritus boni & mali, homines, venti, ignisque in Scriptura Angeli appellantur^a. ^a *psalm. 103*
 Quod itaque moveri cœlos cernimus cœlestiaque luminina, id Angelorum sit ministerio qui proprie dicuntur angeli, prout Theologi omnes & philosophi confitentur, adeoque ipse Aristoteles aiens ut cœli quinquaginta sint totidem inesse Angelos seu intelligentias: non quod Deus solo nutu nequeat sine alio modo regere omnia, sed quia magis decet ipsum rebus quas creavit uti. Ideoque in Scriptura legimus Deum esse in Angelorum cœtu, se ibidem spiritus malignos sistere, ut Prophetam Michæas narravit Regibus Iudæ & Samariæ, & Deum Satanam in Angelorum cœtu compellere^b: ^b *Iob. 1.*
 quæ Hebræi omnes de ministerio rerum creatarum accipiunt quibus Deus ad singula utitur. Diximus antea quemadmodum homines Deus non alloquitur nisi per Angelos, sic nihil in rebus corporeis efficere nisi per corpora cœlestia, siue ordinaria potestate utatur, siue extra ordinem immediatè faciat: quod Zachariæ viso demonstratur lucernarum in candelabro septem^c (quod in Apocalypsin ^c *Zachar. 4.* postea fuit translatum, & ibidem interpretatur Angelus septem oculos esse quibus videt Deus) & Angelorum fundentium oleum ex duabus oleis

^a in Theolo-
gicis senten-
tijs.

^b lib. contra
Astrologos.

^c in decalo-
gum.

^d lib. pirke
etoth.

ad dexteram Dei, quos aiunt Hebræi septem planetas esse quib. diuina virtus infusa est per totū orbē manatura. Licet igitur semperq; licuit cœlestiū luminum virtutē inquirere, modò in causis naturalibus consistatur: nam in eo versatur Dei gloria quòd per creaturas suas res facit tam admirabiles. Hæc sententia Damasceni^a, hæc Thomæ Aquinatis in libro de fortibus, & altero de iudiciis astronomicis, hæc Scoti: neq; amplectēdus Lactātij Firmiani error, qui Astrologiam, Necromātiā, Magiam, hæruspiciā à malignis spiritibus inuentas asserit: nam hoc quidem de aliis verum est, sed Astrologia effectorumq; cœlestium notitia à Deo donata est. Et quamuis Caluinus^b certo (opinor) consilio, quia Melanchthonem animaduertebat in Astrologiam plus æquo incumbere eamq; magnificare, pro eo ac potuit Astrologiam deprefert, mirabilia tamē astrorū effecta fateri cogitur, hoc vnum addens esse Deum superiorem istis omnib. & qui confidit Deo hunc nihil ab istis debere metuere. Atqui tantumdem Ptolemæus dicit^c, imperare cœlo sapientē, & Abraham Aben Esra maximus inter iudæos Astrologus filios Israelis ait^k non subiici astris, de iis qui confidunt Deo intelligens: qui verò nō timet Dominū, inquit Solomo, transibit sub rota, cœlum proculdubio his verbis, virtutesq; & influētias cœlestes denotans. Eadem ratione Hebræus Philo allegorias Bibliorum explicans, vbi dicitur Cherubinus ante Paradisum gladio flammante rotam efficere, dicit hoc cœlum flam-

flammans esse luminibusq; abundant ccelestibus,
quorum vi & influentia materialem hunc mundū
tuetur Deus, hanc verò materiam homini bruto
terrenisq; voluptatibus seruienti esse impedimen-
to ne in contemplationem admirabilium Dei ope-
rum assurgat, itaq; efficere vt tanquā in sepulchris,
sic in corporib. suis sepulti iaceant: de quibus agit
Scriptura Psalm. lxxvij. versu vij. dicens, Sicut vul-
nerati dormientes in sepulchris, quorū non es me-
mor amplius, & ipsi de manu tua repulsi sunt: q̄ lo-
cus complures nō attendentes ad Hebræorum al-
legorias torfit, à Chaldaeo verò Paraphraste in hāc
formam redditur, Sicut occisi gladio dormientes
in sepulchris quorum non recordaberis amplius,
& ipsi quidem à facie diuinitatis tuæ separati sunt,
nempe gladio ccelum naturalemq; eorum influen-
tiam intelligens qui conditionem quæ à natura est
& brutam bestiarum vitam prosequuntur. Qua-
propter etiam Deus aquas quæ sub firmamento
sunt, id est, ccelestes influentias dicitur ab iis diuisis-
se quæ supra ccelos sunt, id est, ab Angelorum &
intelligentiarum mundo. Euidētissimum verò
potentiæ quam Deus cum astris communicatam
voluit habemus testimonium, vbi dicit Iob^{us}, Po-^{106.32.}
teris ne ligare Pleiades, aut stellas maioris vrsæ dis-
iungere? An produces Hyadas & poteris guber-
nare stellas Arcturi? Hic Deus astra totius cœli an-
notauit quæ maximam vim exerūt in hoc elemen-
tari mundo, prout singulis anni tempestatibus co-
gnosceatur in ortu & occasu heliaco & chronico i-

psorum. Deinde verò vniuersè Iobò dicit Deus, Scisne leges cœli? tu ne potestatem cœlo daturus es quam habet in terram? Hi omnes loci amplam demonstrant potentiam quam Deus corporibus cœlestibus indidit in hunc elemētarem mundum. Quinetiam Deus creatis cœlorum luminibus edixit vt sint temporum annorū dierūque signa: q̃ ad commoditatem numerandi dies referre fuerit ridiculum, quia tot centena stellarum millia futura essent inania. Atq̃ hæc quidem magna facultas & virtus admirabilis corporum cœlestium tantū abest vt minuat vllò pacto potentiam Dei, vt eam contrā extollat euehatq̃ mirificè. Si enim virtute lapidis, herbę, animalis cognita laudamus Deum, quanto maius habituri sumus laudationis illius argumentum, si amplitudinem, vim, claritatem, celeritatem, ordinem, stupendumq̃ motum cœlestiū corporum animaduertamus? Ideoq̃ Psaltes laudato deo istarum rerum inferiorum nomine, cū ad vim astrorum annotandam venit, extra se raptus

^a Psalm. 8. exclamat in hanc formam^a:

*Suspiciens oculis tua celsa palatia cœlos,
Artifices digiti quos peperere tui,
Lucentemq̃ globum Lunæ, Titaniq̃ astra,
Quæ doctæ Domini constituere manus:
Ecquid homo est, dico attonitus, quem mente reuistas
Sollicita, cuius te meminisse iuuet?*

Enimuerò cœlum theatrum est laudis Dei elegantissimum, cuius luminum effecta quò magis agnoscuntur

scuntur, eò magis ad Deum celebrandum homo abripitur. Cernentes imperiti plenilunio nouilunioque abundare marinos fluxus, alio tempore breuioreis esse, fluxus quotidie spatio vnus horæ tardari, in eodem agro, regione, climate, sed varijs portubus reciprocari variè fluxus, obstupescunt. Vident piscatores omnia ostracina esse inania: similiter animalia, plantæ, elementaque omnia mirabilem sanguinis, humorum, medullarumque mutationem declinante Luna & augescente sentiunt. Arborem ad ædificandam putatores non cædunt plena, sed decedente Luna, alioqui lignum ædificijs foret inutile. Eodem tempore inseritur, plantarumque radicibus accumulatur: grana & legumina vanno excutiuntur declinante Luna, aliaque obseruationes innumeræ à veteribus fuerunt annotatæ, quas videre est apud Plinium lib. xviij. cap. xxxij. Criticos febrium morborumque dies fatentur Medici à Luna gubernari, etiamque Galenus libros complures scripsit de hoc argumento, miratus id quod in horoscopo ægroti ferè animaduertitur, oppositum Soli aspectum Lunæ aut quaternam morbis afferre mutationem manifestam, itemque si Luna stationem oppositam aut quaternam assequatur ab eo loco vnde inuadente morbo profecta est. Cõsimiliter in lue pestilentiaque publica per singulos quadrantes Lunæ videmus innumeros subita morte concidere. Verûtamen Galenus ab experientia iudicabat quam ex veterum obseruationib. didicerat; nam ne verum quidem Lunæ motum co-

^a De diebus
decretorijs
Hippoc. li. 1.
πρὸς τὸν ἰατρὸν.

gnoscebat, vt ex libris ipsius constat^a. Quanto maiore igitur admiratione fuisset traductus, si aliorū Planetarum coniunctionū, reciprocantium aspectuum, fixarūmq; stellarum effecta etiam in corpus & constitutionem hominum percepisset. Veteres enim hæc axiomata ex multorum seculorū experientia amotarunt, Saturno & Mercurio inter se in bruto aliquo signo oppositis hominem qui tū nascitur balbum ferè aut mutum esse: Luna ad ortum posita esse incolumem, defectum patiente non posse infantē viuere: nec eum diu viuere qui tum nascitur cum Luna in coniunctione est. Arabes deniq; cognita cœlestiū influentiarum in corpora facultate, inaugurari nolebāt medicū nisi peritum Astrologiæ, & Græci peritos vtriusq; scientiæ latromathematicos appellabant. Ne plura, ex cœlestiū rerum profluentia & humores cognoscuntur, & naturalis corporū humorūq; cōstitutio: sed malè audiuit hæc sciētia, inquebat Melanchthon, apud multos propter eorū qui ineptè de ea scripserunt ignorantiam. Astrologos uerò iudicium facere de animis, spiritibus, vitijs, virtutibus, meritis, & supplicijs indignum est: de religione arrogare omniū est indignissimū: q̃ multi faciūt, eos monetē adulteratores imitati q̃ è plantis quidē & metallis quātam essentiā extrahunt, m̃ifica olei & aquæ genera faciunt valde salutaria, de virtute metallorū & transmutatione acutissimè differunt, sed nihilominus adulterinā monetā constant: sic istorū Astrologorū multi cum ex horoscopo humorē & naturalem

lem corporis affectionē explicarūt, ad ea impuden-
ter transcendunt quæ corpus non attinent, vt con-
nubia, dignitates, expeditiones, opes, & alia huius
modi quibus nihil cū astris cōmune est, & si q̄ ius
in eas res haberēt astra, impiū tñ foret stultissimū-
quē omniū de eo peruestigando laborare. Etenim
si Diuinus falsò prædixerit igne aut laqueo peritu-
rū quemquā, tum mille mortes obit ante mortē si-
ne occasione miser: sin vera est prædictio, semp in-
quietus est geminato malo. Si cui diuinus falsò af-
firmauerit ipsum magnū fore & diuitē, hūc eò spe
inani perducet, vt bona sua otiosus & iners dilapi-
det: Sin verē, spes dilata (ait Sap.) facit vt homo
langŭeat, adeò vt cū res adest, iamdiu absit volu-
ptas. Etsi in more habet Dñs vt eos qui scrutantur
ista frustrari bono expectato sinat, & malo à quo
sibi metuunt opprimi. Inexcusabilis verò illorū est
impietas q̄ profluentijs cœlestib, assignāt religiōis
dominātū: vt Iulij Materni scribentis eū cui Satur.
in Leone est victurū p̄diu & post mortē in cœlos
ascensurū: itemq̄ Albumazaris affirmantis eū qui
orabit Deū quando Luna cum altero planeta (cu-
ius nomen de industria placet reticere) in capite
Draconis cōiuncta est, impetraturū petitionē suā:
q̄d Pētrus de Apono Magorū omniū qui fuerunt
vnquam Coryphæus se expertum narrat, vt homi-
nes ad eandem improbitatem pertrahat. Qua in
re gemina est impietas & ignorantia: cū caput
& cauda Draconis nihil sint aliud quàm duo pun-
cta intercurrentis sectionis imaginariæ duorumq̄
orbium,

orbium, quibus nec stella nec planeta inest, singulis momentis variantium. Quamquam maioris adhuc impietatis tenetur Albumazar, quod ex profluentis cœlestibus religionum fines ausus sit circumscribere, Christianam religionem dicens anno M. CCCC. LX. desituram, quod tempus ante annos plus centum videmus effluxisse. Ineptè similiter Arnoldus Hispanus Antichristum anno M. CCC. XLV. venturum prædixerat: & Cardinalis de Alliaco, qui librum suum infarciuit mendaciis huiusmodi, de fine trium religionum agens septies mille septingentos quinquaginta octo annos statuit à creatione mundi, aberrâs à probato Christianorum Hebræorumq; calculo mille quingentis annis: idemq; Horoscopum faciens creati mundi Solem ponit in Ariete, quem in Libra fuisse docet disertus Bibliorum textus^a. Primum enim mundi creati diem fuisse eum quem dicimus, septimi mensis decimum (in quo Libræ signum est) ex Bibliis sacris didicimus. Amplius insaniuit Cyprianus Leonicus memoria nostra: qui religionem Iesu Christi mundumq; finem habituros dixit anno M. D. LXXXIII. & tam grauitè confirmat ut dicat, *Proculdubio alterum aduentum filij hominis in sede maiestatis sue prænuntiat*, idq; propter coniunctionem summam quæ est in triplicitate aquatica Iesu Christi. Hoc verò in Astrologia insigniter absurdum est, in causa religionis impium: nullus enim Planeta vnquam signum suum stationemq; euertit: Iupiter autem piscibus coniungitur in ea coniunctione
abs

^a Exod. 23.
Iosepho lib.
5. antiq. c. 3.
R. Abrahâ
Abē esra in
cap. 7. Danielis.
initium
mūdi in Tis-
ri constituūt
qui mēsis est
September.

abs qua iste metuit tantopere, Iouis cum Saturno, q̄ duo signa inter se amica sunt. Cum autē istud tā serio confirmauerit vt dubitari de eo nefas videret, quā stultum illius est hominis factum qui Ephemeridas in triginta annos post consummationem mundi (quod iste fecit) conscripserit. Neque verō prudentius Cardanus iudicauit, rationes iniens horoscopi Iesu Christi & in Italia Galliāque excudi iubens, quibus Saturnum in statione nona significare putat desertam fore religionem, & Martem in domo septima coniunctum Lunæ genus mortis ostendere: ridicula omnia, cum Mars in signo proprio, id est, igneo versaretur. Verū summe impietatis est si quis religionē astris tentet subijcere: quemadmodum Abenesra fecit, qui magnū ducem (quē vocat Messiā) Iudæis liberandis prædixit nasciturum anno M. CCCC. I X I I I I. nec tamen illud accidit. vt igitur opiniones istas diuinationesq; impietatis & ignorantiae plenas omitamus, eas solū naturaleis prædictiōes accepturi sumus quæ profluētis cœlestibus in corpora atq; humores tribuuntur. Certum quidem illud est, ingenia & mores hominum ad humores sæpe accedere, vt Gallenus ait in libro, Quod mores humoribus obsequantur: sed non semper est necessariū, cum inclinatio sit à natura solū, ac nō necessitas. Quum itaque lingua sancta (qua Adam, vt est in Genesi, omnib. rebus ex proprietate ipsarū, naturali indebat nomina) Saturnū שבת legimus appellari, id est quietum & tranquillum propter natura

lem eorum inclinationem quorum Horoscopum Saturnus obtinet (vt ferè sunt melancholici, tranquilli, & contèplationū studiosi) aut Iouem יוֹד. i. iustū, quia iustitię ciuili studere videntur n̄ quibus Iupiter dominus est horoscopi, aut Marrem מַרְדִּיךָ id est, robustū, propter naturalem inclinationem qua eos afficit quorum præest horoscopo, vt eos quodammodo Martiales reddat aptosq; laboribus, & sic de ceteris: nō tamen continuò necessitatem poni opus est, sed inclinationem à necessitate liberam. Idem quoq; iudicium facimus de magnis superiorum planetarum coniunctionibus cū differentibus triplicitatibus, post quas cōiunctiones veteres permagnas mutatiōes in rebus pub. atque imperiis annotant accidisse: nullā. n. hic necessitatem adesse alibi demōstrauimus^a. Nam etiam fieri non potest vt à ter mille annis solūm ex quo obseruationes Astronomicæ fuerunt traditæ (antiquissima enim est Sennacheribi Assyriæ Regis) tanta capta fuerit experientia quanta ad iudicium certò faciendum est necessaria. Itaque Ptolemæum videmus & Firmieum Borealibus populis triplicitatem ignis tribuere: Albumazarem verò Orientalibus, ^b & triplicitatem aquarum meridianis, & cum hoc Paulum Alexādrinum^c & Henricum Mechliniensem facere Alcabicium verò Capharem, Abenacram, Messahalam, & Zaelem Israelitam triplicitatem terre Meridianis assignare. Omnino certi nihil potest in futurū de mutatione rerumpub. constare nisi fundamentum hoc fuerit confirmatum, prout

^a lib. de rep.
ex lib. de me
lib. de histor.

^b c. regni
introduc-
tij.
^c in instit. ar
tis Apotele-
sticorum.

prout amplius in libris de Repub. declarauī, ac proinde breuior hoc loco futurus sum. Nulla igitur fortuita prædictio statui, nulla usurpari potest nisi quæ nitatur experientia: quæcunque autem rerum experientia teneatur, tamen dominatus omnium semper est Deo cōmittendus, qui Solis & Lunæ cursumpotens est sistere, vt fecit postulante Iosua, & solem ad retrogrediendum impellere, vt fecit cū vitam regis Ezechiae annis xv. prorogaret: nec dubium est quin is qui fidem in Deo collocat superior sit quauis cœlesti profluentia. Quamobrem Platonius quidam dicebat olim quod naturam sequitur eum se fato submittere & cursui naturæ singulis rebus elementaribus destinato: eū verò qui à bono spiritu agitur, omnib. fatis potiorē esse. Vt autem maiestas Dei per illam scientiā naturæ astrorum cœlestiumq; luminū reuelatur, sic etiam contrā damnandæ sunt electionum Arabicarum fraudes, & illicitæ iudicandæ: & de iis oportet accipi decretum Concilij Toletani primi cap. 8. & Concilij quarti Carthaginensis cap. 89. Naturales diuinationes aliæ plus habent euidentia, quæ sūt extemporis cōstitutione, prout ordinaria est illarū experiētia. Ex his tota ^{μῆτις}scientia cōstat, id est impressionum ignis in suprema regione, aut generationis imperfectorū corporū in media aeris regione: vt Luna rubēs significat vētos, imbres pallida, serenitatē clara. Fumida enim exhalatio quæ gignit vētos similis est fumo quorubescit flamma, & pruna ex atro carbone rubet, ait Theophrastus ga

nigrū & clarum inter se confusa sunt: humidus vapor efficiens pluuiā serenæ Lunæ claritatē adimit: claritas verò nitente aere sine impedimento cernit. Hæ autē naturales diuinationes eò certiores sunt quòd experientia conueniat causæ, quæ non perinde abstrusa est atque huius inuestigatio cur pluuiā hoc potius tēpore q̃ illo decidat. Hic dicit Astrologus mōstrari obseruatione veterū vapores primum, deinde pluuiam à Luna Hyadibus, Pleiadibus, aut stellis Cancrī coniuncta excitari. Sed aliæ aliis sunt certiores in hoc argumento: cuiusmodi illa est ab antiquis omnib. p̃bata & oculis omniū exposita, quarta & sexta Luna si serena fuerit, constitutionem Luna totius certissimè præmonstrare, nisi qua coniunctio insignis intercīdat: sed tamen nūquam huius rei causa fuit explorata, quod Virgilius optimè annotauit^a dicens,

*. Georg.

Sin ortu in quarto (namque is certissimus autor)

Pura non obscuris in cælum cornibus ibit,

Totus & ille dies & qui nascetur ab illo

Exactum ad mensem pluuiis ventisque carebunt.

His rebus plenus est Arati liber, quas nihil opus est minutatim pertexere. Taceo naturaleis medicorum prædictiones quæ in omnium oculis versantur, & ab Hippocrate Galenōq; libris singulis, maximè verò in libro de arte parua exponuntur: vt cum ait si quis debilitatem neruorum palpitationemque senserit, eo de podagra ventura confirmari: dysenteriam si à melancholia inceperit
Ietha-

lethalem esse, & cætera. Est quoque Phytosco-
pia, id est, occultarum rerum ex plantis prædi-
ctio, vt virga è corylo per medium dissecta si tene-
tur manu, eò inclinatur vbi metalla sunt, quod om-
nes metallici plurimum experti sunt: itaque ad au-
gendam corylū metallica terra ipsi apponitur. Hæ
prædictiones omnes experientia cognitæ etsi cau-
sas occultas habent & incognitas, naturales sunt
tamen: quarum inuestigatione amplitudo operū
Dei & admirabilis forma retegitur. Quemadmo-
dum autem naturales modi quos Deus cognos-
cendis occultis rebus & futuris dedit boni sunt &
laudabiles: ijdem quoque sunt modi quos Deus
nobis præmonstrauit vt tueamur nos ipsos, nutri-
amus, induamus, incolumitatem vim & alacrita-
tem conseruemus, & curemus morbos, modò ex
animo illud agnoscamus virtutem alimentorum
medicamentorumq; & alias occultas vires quæ ele-
mentis, plantis, lapidibus, metallis, animalibus
insunt à Deo proficisci, qui vires eis cū videtur adi-
mit frangitq; facultatem panis (vt in Lege Dei est)
inmittens famem. Qui enim rerum naturalium
viribus sic utitur vt si manarent ab eis, Deo in-
iuriā facit ad quem laus tota pertinet. Ac pro-
pterea Galenus xx. libros quos de vsu partium
corporis humani scripsit, postquam admirabilia
secreta quæ in eis sunt retexerat, hoc dicto termi-
nat, videmur nobis elegantem honoris cantum in
Dei laudem cecinisse: meliusq; Seneca reprehē-
dens eos qui aiunt, hoc aut illud natura fecit, Tu

naturæ (inquit) Deo nomen mutas: quanto pulchrius si dixeris, Deus hoc aut illud fecit? In tota Scriptura sacra nō exstat istud Naturæ vocabulū sed ubiq; dicit, hoc effecit Deus, fecit Deus vt illud fieret, & transitiuū verbum Hebræū adhibet *הוּא*, quod est (vt ita dicamus) fecit facere: sed hoc verbū Græci & Latini actiuo verbo reddiderunt, cuius verbi abusus errores nō paucos attulit eorū q; Deo res attribuerunt maiestate ipsius indignissimas. vt cū dicit Deus rotas ē Pharaonis curribus sustulisse, primogenitos Aegypti occidisse, eū nihil fecisse nisi per Angelos constat: nam populo suo praeceperat vt superliminare ianuarum sanguine Paschalis agni obsignaret, vt videns (inquit) sanguinem vobis intactis prætereā, neque destructorem patiar venire in domos vestras. Ita solet Scriptura Deo rerum creatarum opera tribuere tā mala quā bona, vt cū Esaiās inquit, Nullum est malum in ciuitate quod non fieri fecerit Dominus, & Ieremiæ xxxij. Omne malū hoc venire feci super locum istum etsi: spiritus hominēsq; pessimi plerumque sunt illius administri, vt est apud Malachiam, Increpabo deuoratorē ne perdat fructus vestros & vites vestras efficiat steriles: id que adeo quā ad Deum confugiatur, ne alius quā ipse timeatur, neue alteri præter ipsum agantur gratiæ, aut alterius laudes quā solius Dei prædicentur. Etenim nō fugit Hebræos operum Dei & naturæ differentia à Salomone non rarò annotata, vt cū in Prouerbiis allegoricis ait, Filius sapiēs obsequit

man-

mādati patris, neq; obliuiscit̃ legem matris, nēpe mandata Dei & legem naturæ intelligens. Nam horrendæ omnes idololatriæ inde omnino proflixerunt quod relictus fuit Deus, bonorum acceptorum honos exhibitus acq; gratiæ Soli luminibusq; cœlorum, tum spiritibus postremò inferioribus creaturis. Atque hoc pacto Aegyptij boues adorauerunt, quia maximum ex bobus emolumentū percipitur, Palæstini & Amorrhæi arietes quos vocabant *Estherohi*, & quibus vefcebantur: qua in re falsus est Cicero^a cū ait, Nulla gens est tam stupida quæ id quo vefcatur Deum esse putet. Hæc ^{a Lib. de natura Deorum.} igitur satis futura sunt ad demonstrandum naturalis modos quibus aliquid consequitur esse licitos & à Deo institutos, si ad ipsum non ad res creatas honor & laus eorum nomine referatur: siue futuris rebus abditisq; cognoscendis siue efficiendis aliis, vt si certorum lapidum plantarumq; indiciis ac non diabolicis artibus metallicæ venę peruestigabuntur. Præterire tamen silentio nō possum quod Ioannes Picus Mirandulanus Princeps scribit in magicis positionibus, naturalem Magiam nihil aliud esse quàm *Physicæ* quo reti Satanas nobilia multorum ingenia in nassam suam pertrahit, sic fore cogitantium vt naturalium rerum facultate virtutes cœlestes non attrahantur solum, sed etiam vi quadam compellantur. Idem verò positione xxiiij. confirmat nihil figuris & characteribus in Magia esse valentius, & positione xxi. barbaris & *ægyptiis* vocibus plus inesse virium quàm ijs quæ aliquam

aliquam habent significationem: quarum rerum vanitatem ac impietatem potius antè ostēdimus. Verùm vt fraudis istius arcanum retegatur quod idem autor aut quisquis fuerit abusus nomine illius conatur tegere, positione xxviij. in hymnos Orphei hæc verba legimus, Frustra naturam adit qui Pana non attraxerit, id est, Satanam non inuocauerit. Panos enim appellatione veteres omnes eum intellexerunt qui Hebræis est Satan, terrorēque Panicos dixerunt eos qui à diabolis afferuntur, & quibus dæmoniaci agitātur cū malignos spiritus ad vexandum se irruentes fugiunt; & Plutarch. libro de Oraculorum defectu principem demonum magnum Pāna vocat, ad cuius mortē alij dæmones clamoribus magnis flebiliter eiulantes auditi sunt Tyberio Cæsare imperium obtinente: quam historiam Eusebius quoq; confirmat in libris de præparatione Euangelica. Similiterq; positione xi. per Leucotheam Lunam intelligit, quā Hebræi נָחַל id est, albam vocant, & positione xix. dicens nihil esse quod in Magia effectum sine vesta consequatur, sacrificia igne confecta intelligit. Idem ex Cabala pestilentem Magiam efficit & fundamenta Legis Dei prorsus euertentem, vt facile agnoscat quisquis ad rem propiūs attēderit: Cū enim Cabala nihil sit quā recta diuinæ Legis interpretatio quam litera adumbrat, hic cōtrā eō solum spectat vt literatum & characterum vi faciat miracula. Hanc fraudem placuit retegere, vt quicūq; Agrippam magorum magistrum legerint
& qui

& qui idem sentiunt se porrò non sinant decipi, lapidibus, plantis, alijsq; rebus naturalibus abutentes ad virtutes & profluentias ccelestes attrahendas. Quamobrem Hippocrates libro de Morbo sacro Magos detestatur qui se eo tempore iactabant Lunam attracturos: hoc enim (inquit) foret Deos planis subijcere, & ccelum terramq; hominibus mancipare: quod & principijs naturæ & ipsi contextui sacræ Scripturæ in lobo aduersatur, vbi Deus legum quas ccelo terræq; tulit mentionē facit. Quinetiam technam hanc demonstrant characteres ipsi & figuræ diabolicæ, barbara vocabula, & quæ nusquam intelliguntur, quæ nihil cum elementis commune materia formisve naturalibus aut qualitatibus habent, quæcunque tandem illæ sint. Non sunt igitur artes, vanitates, & superstitiones Ethnicæ idololatrarum Magorumq; velandæ naturæ nomine: vt pleriq; Magi olim persuadebant artes suas in sola plantarum, animalium, lapidum, metallorum, ccelestiumq; corporum facultate positas esse: quod Arabes quoq; docent vt scientiæ suæ dignitatem, Magis impunitatem comparent, Auicēna, Algazel, Alpharabius, & Agrippa memoria nostra: ac propterea opinio hæc quondam inualuerat, vt est apud Plinium lib. xxvi. cap. iij. Æthiopide herba amnes ac stagna siccarī coniecta, tactu clausa omnia reaserari: Achimenide coniecta in aciem hostium trepidare agmina, ac terga vertere: Latacen dari solitam à Persarum rege legis vt omnium rerum copia abundarent, id est, re-

gia diplomata que terrorem omnibus populis incuterent. In eodem numero ponimus quod Plinius de Verbenaca scribit (Græci *ἡραὶ βοτάκω* dicunt) febres abigere, amicitias conciliare, nulli non mederi morbo: quod Plinius ipse ridet omnesque medici, quibus diuturna experientia constat nihil horum Verbenacam posse, neque valentissimam omnium Cynocephalam, neque Homeri nepenthes, neque herbam Moly, quam Plinius non iniuria ridet: non quod multi velut thesauri non sint in rerum natura conditi, qui in dies reteguntur, in primis vero igne quintam essentiam abstrahente: sed hæc vanitates, quas recordatur Plinius, non comparent usquam. Simile quoque iudicium de eo facimus quod Plinius ex Democrito narrat^a, aves quosdam esse quarum confuso sanguine serpens gignatur, quem quisquis ederit intellecturus sit alitum colloquia: quid si etiam dixisset vitulorum: item de adamante aduersus incantationes, curalio rubro aduersus carmina, iaspide contra dæmonum umbras, Lycurio contra præstigias, & de eo quod Dioscorides lib. v. ca. xv. narrat pulueratū lapidem Memphiticum & cum vino & aqua potum stupidū planè hominē reddere. Diuinas prædictiones siue prophetias neque à natura neque ab humana voluntate diximus procedere, sed à pura Dei inspiratiōe sine modo vel Angelorū opera: Naturales verò prædictiones fieri per cognitionē causarum effecta sua antecedentium, & naturales rei alicuius assequendæ modos cōmuni ratione nosci, si à causis ad effecta

venias.

^alib. 10. nat. hist. ca. 49.
Gellius libr. 10. cap. 12.
Philostrophus
Benanius.

venias. Humanæ autem prædictiones etsi quodāmodo à rerum natura pendent, humanę tamen eò dici possunt quòd neque semper certæ sunt, vt natura est, neque semper incertas, siue propter causarum ignorantiam, siue propter ingenij humani imbecillitatem: & eas quisque in sua conditione facit ab experientia. Exempli gratia, Politicus videns in Republica impunè abire scelera & sine præmio merita, prædicat illius casum: cùm autem prædictio hæc neque ex causis naturalibus pendeat, neq; speciatim sit ei à Deo exposita, humana potest appellari, & ea quidem licita, sed nō pro certa & indubitata affirmanda: hoc enim pacto inuolaretur in consilium Dei, qui sæpe contra vim omnium factam tectam ciuitatem bonorum votis precibusque præstat: Itaque Deus Abrahæ promittebat si decem homines à sceleribus Sodomæ integros offenderet, non esse regionē ab ipso periturā. Verùm si quando bonos & virtutis studiosos viros à Deo subinde recipi in cœlū videris, tū ne dubites imperiū illud propediē grauissimis procellis ruiturum. Quemadmodū aut hominī politico suæ prædictiones sunt, sic etiā procellas, ventos, imbres, tēpestatesq; naucleri præuidēt ab ordinaria experiētia, vt cœlestiū motuū sint imperitissimi: pastores quoq; si putre iecur leporinū viderint, luē ouiū prænūtiāt: similiterq; agricolę cū sinapi viderint, aut densitatem baccarū quas *Ribes* vocant, aut quid simile animaduernerint quod experientia sine cognitione causarum naturaliū & reuelatione

diuina didicerunt, fertilitatem anni præfagiunt. Hæ autem prædictiones, nisi quis eas pro indubitatis affirmare & teneri velit non sunt illicitæ, vt neq; in pari causa Metoposcopia, quæ ex sola vultus inspectione interiores hominis perturbationes diiudicat: è quibus aliæ sunt naturales, vt subitus rubor pudorem, pallor metum denotat, quibus sunt naturales causæ: aliæ humanæ potius quàm naturales, vt micantes bubonū oculi crudelitatem plerunq; designant (quales Sylla & Cato Censorius habuit) & sanguine guttati: eademq; ratione simi dicuntur impatientes atque cholericī, nasones cōtrā plus valere prudentia & patientia. Atque hoc quidem epitheton inter cætera sibi Deus arrogat, qui Mosē alloquēs ^a proprietatibus decem hanc adiicit אַרְךָ אָפִים, id est, magno naso, vt Hispanica editio Complutensis & Antuerpiana ad verbum exprimunt, & alijs quoq; Bibliorum locis Deus magno naso vocatur, qđ omnes interpretes exponūt patientē, vt contrā אָפִים קָצֵר breui naso, Hebræi promptum ad iram vel iracundum interpretantur. Quæ res pariter ostendunt licere vtī naturali Metoposcopia, cuius Orientales populi admodum periti sunt. Sed non continuò perpetua lex inde conficienda est: homines enim ita personatos inuenias tantoq; artificio & fucō ingenium suū obuelantes vt eos non ineptē dominos suorum vultuum nominaueris, à quibus delusi multi locū derunt prouerbio, Fronti nulla fides: qua ratione Alcibiades in cachinnum effusus est cum Zopyrū

physio-

^a Exod. 34.

physiognomonem de Socrate dicentem audiret eum mulierosum, adulterum, & iracundum esse, quod Socrates quidem fatebatur, sed mutatum se amore sapientiæ. Itaque hominem videmus facie virginea, animo leonem esse, vt erat Alexāder magnus, & contrā qui leo videtur fronte, animo esse leporem. Humana igitur est Metoposcopia cum suis prædictionibus ob incertitudinem ipsius, licet Aristoteli liber Physiognomiæ Metoposcopiā continēs (qui nihil Aristoteleum sapit) tribuatur. Chiromātiā verò vel Chiroscopiam in numero Physiognomicarum artium poni insulsum est, cū inter principia magistrorum qui de ea scripserunt non magis conueniat quā inter ignem & aquam prætereāq; lineamenta mutantur plurimū, neq; exstent vnquam in puerili, virili, & senili eiusdem hominis ætate similia. Omitto populareis prædictiones cæteras, quia numero isto indignæ sunt vt si ranæ plurimū coaxauerint, si mergus in aquam inuolet, si grues ab aquis auolent, portendi pluuiam, & similia innumera quæ humana sunt & bona ex parte appendent causis naturalibus. Alię quoq; prædictiones humanę in vsu sunt quamuis re ipsa illicitæ, quia superstitiosam fidem, metum à rebus vanis, & diffidentiam à Deo velut comites adiunctas habent. Hoc enim certo est certius, quisquis prædictiones superstitiosas aut timet aut credit, eum semper potentiæ Dei diffidere: vt qui olim domo exiens ad limen offendeat pede, præcipiebat animo infortunium (quod Bruto euenis-

se aiunt quo die occidit Cæsarem) aut cui annulus excidebat cum sponsus in sponsæ digitum esset inserturus. Similiter apud antiquos fuit coniectatio (palmirum augurium dixerunt) ex palpitante membro , quod certè naturale est & naturaleis causas coniunctas habet. Sed hæc iustissima est à Deo ultio, quòd ij ferè qui credunt ista , ac non ij qui ludificantur ea opprimuntur malis. Quamobrem Cæsar nunquam rationem istarum vanitatũ habuit, & ipsi contrà successerunt omnia quàm diuini prædixerant. Nam cum è naui descendens in Africam repentè cecidisset, quamvis hoc argumeto malè ominarentur augures, dixit, teneo te Africa, & tribus victorijs insignibus reportatis inimicos omneis post dies paucos profligauit. Similiterq; prælii Pharsalici (vbi Pompeium superauit, qui longè maiores habebat copias diuinoscq; omneis ante prælium adhibuerat) exitum noluit vnquam à Magis percontari. Multorum principum historias annotauimus, qui consultis diuinis perierũt miserè. Ariouistus Germanorum Rex quadringentis hominum millibus instructus cum de die conflictus mulieribus Sagis haberet fidem, & inire prælium ante nouam Lunam ab illis vetaretur, Cæsar re (vt scribit) cognita statim commisit prælium atq; superauit. Sed ne longè exempla petantur, fuit qui per Magum exitum Patauini prælii voluit cognoscere, & visis hostium copijs, responsum par priscis oraculis reportauit; exitus verò toti Galliæ fuit luctuosus. Sed de his rebus seorsim

sim postea dicturi sumus. Alterum nostra memoria exemplū fuit in Rege Sueciæ: nā literis ad Principes Germaniæ scriptis anno M. D. LXIII. exponitur Henrico Sueciæ Regi Sagas fuisse quatuor, quæ se gloriabantur effecturas ne rex Danie victoriam consequeretur: sed vna istarum maleficarum capta non impediuit carnificem quin viua igne consumeret, & Rex Sueciæ post annos quatuor à subditis interceptus, dignitate spoliatus, & in vincula, quibus adhuc tenet, coniectus est. Hactenus de humanis prædictionibus; nunc de illicitis modis videndum est.

De modis illicitis ad perueniendum eò quò intenditur. CAP. VI.

DIximus eum Magum esse qui diabolicis modis atq; illicitis sciens prudens ad aliquid conatur peruenire: iam igit̃ modos illicitos cognosci necesse est. Ac modos quidē eò quò intendit animus perueniendi (si licitū est) ope Dei, aut medijs quæ in rebus creatis exhibet tum naturalium causarū cōsequutione tum effectorū inter se cohærentium, aut deniq; libera hominis voluntate, iam declarauimus. Sed si qui rem licitam conātes assequi ad quam neq; natura, neq; facultate humana adiuuentur, Deum qui omnia potest minimè accesserint, aut accedentes nō ritè sed tentandi gratia fecerint, aut si bono quidem animo sed rebus secūdis à Deo

^a Iere. 14.^b Iona 4.

à Deo discefferint adeò vt in aduersis ab ipso deferantur, illiciti sunt modi: vt cum Deus inquit apud Ieremiam, Si Moses & Samuel me nunc orarent vestra causa, non exaudirem eos (hi autem ante secula multa obierant, & dum in viuis essent, solebant iram Dei precibus suis mitigare) & alibi Prophetæ imperat^a, Ne ores pro isto populo in bonum, nam neq; ieiunijs neq; precibus & sacrificijs illorum exaudiam ipsos, sed fame & peste consumam. Eos enim oportuerat celos precibus perumpere, & in Dei fide persistere, qui minatur quidem vehementer sed repentè sedatus est, vt ait Ionas. Huic Deus prænuntiauerat se Niniuen intra quadragesimum diem euerfurum esse: cum autem populus, qui res creatas vt Solem & Lunam adorabat & omni idololatria magicisq; artibus circumfluebat, præ se ferret magnam resipiscentiam, Deū quoq; pœnituit: quod Ionas indignatus factum cum Deo expostulauit dicens^b, Nonne sciebam te Deum esse mitem, misericordem & clementem præ omnibus, & ultionis, quam institueris, memento vno pœnitere? Vir autem impatiens desperat & diabolum ad opem aduocat, vt Saulem regem videmus cum de euentu instantis prælii Deum, Prophetas, & Sacerdotes consulisset, ad cognoscendum suæ rei exitum ad Sagam abiuisse. Alij thesauris inueniendis, alij depellendo morbo, alij voluptatibus perfruendis, alij consequendis honoribus & dignitatibus, alij futuris rebus aut absentibus percipiendis, alij omnium pessimi hostibus

bus vlciscendis accersunt diabolus : qui vocatus non semper respondet quamuis sit. præsens & propinquus non solum quærentibus ipsum, verum etiam fastidientibus (vt alibi ostendemus) sed importuna frequentia rogari expetit. Qui autem ex Magis Deo renuntiant & ad Satanā conuersi dant expressa conuentione fidem de obsequio, seruitute, submissione, & adoratione huic exhibenda, hi Magi, vt qui maximè, sunt detestabiles. Sūt etiam qui vt illud sciant quod expetunt Satanam horrēt consulere, sed Magos adeunt intrepidè, modò nō intersint sacrificiis : quo facto penè tam grauiter Deus offenditur^a quàm si Diabolus ipse adiretur: item qui Satanam non essent accessuri vt leuentur morbo, sed non dubitant tamen Magos consulere qui Diabolū precantur coràm vt sanet ipsos: quem admodum nuper in Valle (hoc suburbij Laodunensis nomen) quædam malefica mulierem miserā grauissimè decumbentem sortibus liberauit, cū procidens in genua demisso in terrā vultu Diabolus magna voce sæpius inuocasset vt curaret mulierem, & verbis aliquot enunciatis buccam panis dedisset ei comedendam : atque hoc modo curata est. Quod quidē planè tantidem est ac si ægrotans ipsa Diabolus de valetudine orauisset: itaq; præstaret vel crudelissima omnium quæ vnquam cogitari possint perire morte quàm eo pacto curari. Sunt item alij qui neq; cum diabolo neq; cum Magis consociari volunt, sed diabolicis modis abutuntur quos Magi ope diaboli soliti sunt exsequi:

^a Leuit. 24.

et 10.

Deuter. 18.

hic enim modos istos vsurpantibus preſto eſt cō-
ſiliaq; eorum dirigit. Atque hæc tacita cum Satana
conuentio eſt, vt Auguſtinus ad diſtinguendam
conuentionem expreſſam definiuit. Hic enim & i-
tem Aquinas, Durandus, Egidiuſ Romanus, a-
liq; theologi vno ore duas eſſe cum Satana pacti-
ones docent, vnā expreſſam quam faciunt Ne-
cromantici & Magi illi qui adorant ipſum, alteram
tacitam ſiue implicitā qua tenent omnes idolola-
træ & quicunq; ſcientes hærent ſuperſtitioſis obſer-
uationib. naturali cauſa vacantib. Hæc illorū defi-
nitio. Certū quidem eſt eum qui ex volatu auium
ſucceſſum inſtituti ſui itineris cupit cognoscere, vt
religioſe veteres factitarunt, Magum dici non poſ-
ſe, neq; expreſſam tacitamve cum Satana conuen-
tionem inuiſſe quāuis ſit idololatra, neq; tam gra-
uiter offendere q̃ ſi quis neſciens à Deo interdici
fecerit curioſe: vt etiā qui curioſe aut per errore fa-
cit nō ita offendit vt qui ſciuit vetitū eſſe diuina le-
ge, ac p̃pterea voces, *Sciens prudens*, ad definitionē
Magi adiecimus. Sed ille omnino tenetur culpæ q̃
interdicto legis diuinæ cognito & contēpto ſe ad-
dicit iſtis, ac p̃inde cōmuni cum Magis ſupplicio
plectēdus, etſi leniore quā eſſe illorū debeat qui
expreſſa conuentione cum Satana deuincti ſunt.
Verū vt Sortilegi vocabulum exponatur (hoc
enim frequens Magorum genus eſt) iſ eſt propriè
qui ſorte vtitur & in actionib. illicitis conijcit ſor-
tes. Quædam enim ſors lege Dei, quædā politicis
legibus probata eſt, loſuam videmus cogniturum
quiſnam

quisnam anathema cepisset Ierichunte sortē de toto Israelitarū exercitu cōiecisse, similiterq; Samuel cum Rex habendus esset cōiecta sorte dixisse Domine da sortē (quem morē amoliendæ potestati & sorti diabolicę veteres vsurpabant) tum Beniaminis tribui sortē accidisse, deinde sortitione de principib. familiarum facta familiam Cis obuenerat, cuius domesticis coniectam sortē Sauli accidisse, quem Deus regem in populum suū declarauerat: ne quis sceptræ regalesque coronas putaret fortuito obtingere: Saulem postea de toto exercitu ad cognoscendum quis ieiunij legem fecisset irritam sortitione facta deprehendisse Ionathanem, qui solus contra interdictum Regis mel comederat. In Leuitico^a quoque legimus sortem in duos ^{Leuit. 16.} hircos fuisse coniectam, vnum sacrificandum Domino, alterum Zazeli committendum: quod mysterium L X X I I. interpretes nolentes Ethnicis reuelare, Zazel ^{ἄπο πομπῆς αἰῶνος} reddiderunt, id est, emissarium, quia emittebatur in desertum neque inueniebatur amplius. In Actis quoq; Apostolorū legimus sortitionē Matthiæ & Barnabæ fuisse factam. Idem inter Ethnicos pariter fuit obseruatū. Etenim si qua tēpestas grauis incūbebat mari, sortem cōiiciebāt nautæ, & qui sorte obuenerat mittebāt in mare, vt longē factū est^b. Ordinariē itē frequentat sors in successione diuidendis^c & bonis cōmunibus, populorū legib. permissa, & valde necessaria rixis & contentionib. quæ infinitæ forent euitandis. Sic Romani in causis publicis sortie-

^b Ionæ 1.
^a l. sed cū ant.
 bo. de iudic.
 ff. l. si duob.
 commu. de
 leg. C. & c.
 fors. & c. hi
 qui. & cap.
 illud. 26. q.
 2. & ca. ult.
 de sortileg.

² *Asconius*
in Verrianas

bantur Iudices^a, & magistratus prouincias onerant, nisi inter ipsos aliter conueniret, quod Latini dicebant fortiri aut comparare inter se prouincias. Hinc sæuissimi illius belli inter Marium & Syllam occasio, quòd bellum in Mithridatem sortitione obtigisset Sylle, & Marius libello ad populum sortitionem voluit eripere. Ex his igitur constat ex se licere sortem si res merebitur, & verba illa, Domine Deus cedo sortem, quæ in Scriptura sacra sunt tenebuntur, non autem Mercurius (quod faciebant Græci) *κληρωτής* inuocabitur. Græci enim principio Hermem siue Mercurium (id folio nomen oleagino) immittebant in *κληρωτίδα κείδου*, tum iniectis sortibus Hermem ante omnes è cado educebant: quæ ratio Ethnica vt corrigeretur Christiani cum sortiuntur Regem, primam Dei educunt sortem. Verumtamen ne hoc quidem satis est, ad sortitionem inuocari Deum, sed religionem oportet adhiberi ne alijs in rebus quàm necessarijs vsurpetur, vt sunt eæ quas modò diximus: alioqui si quis res leues fortiri, aut curiosa mēte experiri, aut in consilijs publicis bellumne suscipiendum aut aliquid magni sit institutendum volet cognoscere, sortes conijci indignum est: sic enim Deus tentatur, quòd disertè prohibetur lege. Itaq; in causis huiusmodi Dauid sanctique homines consulebant Deum, qui voluntatem suam aut per Prophetas, aut per Sacerdotem Ephod & Pectorale (de quibus antè diximus) gestantem exponebat, aut per somnia & visa consulentibus reuelabat: cumq; in rebus

rebus omnibus grauissimis homines sancti consilium à Deo postulassent, si quando nō respondebat, letum tamen rei euentum dabat, si quidem res bona esset, rectusq; animus consulentis. Cumq; pacem Iosue Deo inconsulto cum Gabaonitis pepigisset, ab ijs deceptus est, quia Deum (ait Scriptura) non consuluerant. Quamobrem iustius adhuc fuerit diabolicas sortes reprobari in quibus Deorum exterorum inuocantur nomina, vt olim fuerunt Eliensium, Lyciorum, Prænestinorum, & Antiatium sortes, quas hic exponi non est opus, sed magis sepeliri obliuione sempiterna. Illicita quoq; est *Αστραγάλωα* *μαίηται* Astragalomātia, ex tesserarum & ossiculorum iactu inquirens quid fieri, quid mitti oporteat: etsi veteres non rarò, & nostri hodie plurimū abutuntur: vt ter à Germanis sortem fuisse iactam testatur Cæsar ad cognoscendum Marcūmne Valerium legatum ipsius necaturi essent, eumq; sorte euasisse. Eodēque iure par esset omnes sortitionis ludos omnemq; aleam exterminari, prout Martia lege & alijs antiquis legibus interdicitur. Similiter nefariū est & diabolicum omne sortis genus quo res aliter quā quibus modis diximus perquiruntur: vt olim fuerunt Homericæ & Virgilianæ sortes, & cū primus versus ex aperto Homeri aut Virgilij volumine applicabatur sorte: item cū obseruatur apertura Euangelij, vt iam olim abiectis Homeri & Virgilij sortib. fuit factitatum (qd genus vocabant sortes Apostolorum & Augustinus ad Ianuarium scribens improbauit) & rece-

ptum memoria nostra Dodecaedron, & ad precipiendos casus Pastorū ludus: quę omnes formę improbe sūnt & diabolicę. His sortib. illicitis Geomantiam annumerabimus aliam artem diabolicā quę libris editis & excussis inualuit maximē, sitam in alea & fortuito illius iactu qui puncta signauerit ē quibus figurę quindecim constantur. Idem iudicium de Tephramantia, quę fiebat ē cinerib. (vt ē terra primū Geomantia à qua hæc diuersa est) iam inusitata arte & quam nolim explicare vt sepulta maneat: item de Botanomantia & Sycomantia ineptioribus artibus & planē ridiculis, in quibus prout folia vento per noctem agitata inter se coocurrebant fiebat coniectatio. Etsi hæc ab illa discrepat cuius Virgilius^a & Liuius^b meminerunt, cū sacerdotes folijs super puluinaria positis inscribebāt eorum nomina qui postquā idola adorauissent sciscitabātur veritatem: huic enim coniuncta semper est plana idololatria, illi verò minimē. In eodem genere sunt Onomantia & Arithmomantia, quę fiebat ex eo numero quem literę proprij alicuius nominis designabant in numerorum ordinem relata, prout accommodari poterat aliqua significatio. Hęc autem Latinis solū recepta est. quamuis numerorum qui extant tabulę non conueniat planē cum facultate literarum numeros significantium: nam litera M quę designat mille, non amplius LXXVIII. in tabula efficit, & C designans centum, non amplius VI. Quibus tamen in pretio est ista diuinitio, n̄

Γ' ὁ μαντῆς.

Τεφραμαντῆς.

Βοτανομαντῆς.

Συκομαντῆς.

^a lib 6. Aen.^b lib. 22.

Ονομαντῆς.

Αριθμομαντῆς.

αὐτῆς.

tio, ij numeros bestiae in Apocalypsi^d ex his literis
 & quidem ita numeratis soltē interpretari. Nomi-^{a numeri sunt}
 num verò & cognominum anagrammatismi om-^{666. et 1260}
 nino sunt ridiculi, cum significatiōes ex diametro
 aduersantes transpositio literarum afferat. Primus
 horū autor exstitit Lycophron Chalcidensis, qui
 bus si habetur fides, etsi à sorte non pendeant, ad
 sortem tamen pertinent illicitam. Veteres autem
 aliud sortis genus vsurpauerunt quod dixerunt
 Alectryomantiam, à gallo gallinaceo quem Solis,^{ἀλεκτρομαντῶν}
 Dei diuinationum, alitem esse prædicabant. Hac^{τακ.}
 vsus est Iamblichus vt cognosceret quis post Va-
 lentem imperio potiturus esset, & quatuor has li-
 teras ^{Διοφ}, à gallo comperit exaratas: quod vbi re-
 sciuit Imperator Magos amplius centum occidit
 cum Iamblichus sibi vitam veneno ademisset, no-
 bilesq; viros omneis quibus Theodori, Theodo-
 ti, Theoduli, & similia fuerunt nomina, è medio
 sustulit. Sic diabolus seruis suis mercedem pendit.
 Formam diuinationis istius reticebo: vtinam verò
 authores eam omisissent: hoc enim planè impium
 est & diuina lege disertè cautum, Non inueniatur
 (ait lex)^b in te sortilegus, quia est abominatio Deo
 tuo. Quo in loco ponitur vox ^{Menahes} ducta à
 verbo Manah significante numerare aut caracte-
 ras inducere, quia sortilegia, omnesque sortes ma-
 gicae (sunt autem infinitae) ex characteribus nume-
 risq; pendēt: sic speciei frequentioris nomē generi
 scientiarū istarū ^(μενδοχικὰς) tribuitur. Alioqui p-
 pria sortis apud Hebr. appellatio est ^{goral}, pur, soles,
 quæ

^b Deut. 18.
 מנחם, supputa-
 tio: vnde
 Arabicū Al
 menach, id
 est supputa-
 tio, vt Ara-
 bica lingua
 ex Hebr. ea
 nata est.

^a Deut. 18.

quæ non continentur interdicto legis, ob eas causas quas suprà explicauimus. Notandus verò diligenter Scripturæ locus interdicta diuinationum genera complectens^a. Primum eorum est qui liberos per ignem trans mittebant, quod Rabbi Maymonides sine eorum concrematione dicis causa scribit observari: cum tamen horrendis sacrificiis consumptos fuisse legamus Regis Manassis & Hyrcani tempore, & obsessum quoque Idumæorum Regem in muro coram hostibus filium suum immolasse, quo spectaculo perculsos hostes obsidionem soluisse, ut apud Iosephum ostenditur. Secundum lege Dei vetitum est diuinus, מוֹרָא, à verbo quod lata significatione docere est, prout accipit Michæas cap. iij. dicens iudices pecunia iudicant, & Sacerdotes diuinant argento: interdum verò bonam diuinationem denotat, ut Prouerb. xvi. sed in malam partem plerumque sumitur pro omnibus illicitis diuinationibus, ut Deut. xvij. Num. xxiij. Ezech. xij. & i. Sam. xv. quibus locis omnia genera comprehendit quæ speciatim postea enarrantur: nempe מוֹרָא *megonem*, id est cum qui dubitantibus de eo quod suscepturi sunt responsa dat, à verbo מָרָא respondere, hunc interpretes verterunt augurem, nostrates à ludæis hanc vocem assequeuti, incantatores pro *Megonim* appellant *Maistre gonim*. Tertium qui in lege dicitur מוֹרָא *Menahes*, id est (ut propriè reddamus) calculatorem, quem Rabbini vocant sortilegum, in sortes & numeros incumbentem, Quartum מוֹרָא *mecaseph*, præstigiatorum,

à ver-

à verbo חַשַׁד quod est oculos hominum fascinare
 (vt fit malignorum spirituum opera) quibus in-
 cantatores iungēdi sunt, Hebraicè *malehesim* à ver-
 bo *Lahas* murmurare & susurrare, quos lxxij. inter-
 pretes ἱεραοιδῆς, Hispani *Hechiezeros* vocant, Anto-
 nius de Turca meda lib. iij. horti sui definit eos q
 tacitè inuocāt dæmonas & Magiā naturalē con-
 fundunt cum diabolica. Quintū חֹבֵר *chober* associa-
 tum, ea consociatione puta quæ in saltationib. ma-
 gorum & conuentib. obseruatur, à verbo חִבֵּר asso-
 ciare: hūc nos propriè fortuariū appellamus, Hispa-
 ni *Bruxo*, Germani *zauberer*: sextum שְׂאֵל אֵיבִי *Schoel ob*,
 rogantem spiritus, à dictione אֵיבִי lagenam aut vas
 cauum significante: malignorum enim spirituum
 oracula ē specubus dehiscētis terræ petebantur,
 vnde vox *oraculi* sumpta pro foramine ab ore par-
 uo terræ hiantis, quod Latini dixerunt oraculum:
 septimum יִדְּהוֹנִי *Iedehoni*, à verbo יָדַע scire, vt vocem
 δαίμονα sciētem, Eustathius in Homerū quasi δαίμονα
 ostendit fuisse dictam: hunc Interpretes exponunt
 Magum, quo sapiens & doctus Persarum lingua
 denotatur, Hebræi verò in libro sexcentorum tre-
 decim mandatorū diuinæ legis, voce *Iedehoni* eos
 significari tradunt qui diabolum consulunt laten-
 tem in ossibus bestiæ quam vocant *Iadoha*, aspectu
 enecantis & quam eminus sagittis oportet trans-
 figere. Athenæus eam κατωελιστάδα nominat, quam
 instar vituli esse narrat, semper pascere, oculos vix
 posse attollere, & tum eos quos inspexerit eneca-
 re: Mariū Consulem bellum in Numidia geren-

tem, post iacturam aliquot militum de capienda vna laborantium, è longinquo telis occidi curauit se, & pellem misisse Romam, quæ in æde Herculis fuit reposita: quod in nostris commentarijs ad Oppiani de venatione librum annotauimus: octauum חמשה עשר אל המות consulentem mortuos, id est, Necromanticum. Hæc omnia subiicitur esse abominationi Domino. Pharaonis Magi in Exodo appellantur *Quosemim* Hebraica voce, & *Chartumim* Ægyptia, quos interpretantur multi Genethliacos: sed nihil effectis Magorum Ægyptiorum cum Astrologia, nihil cum Astrologis, qui neque virgas serpentibus commutare, neque ranas formare possunt. Hactenus de sortilegijs quæ sorte fiunt, de alijs postmodum dicturi sumus. Sed hoc inter eà obseruandum, nostratibus propriè eos non dici Sortiarios qui cōiecta sorte bonum aut malum euentum præcipiunt animo (quamuis hoc quoque sit genus sortilegij) sed eos potissimum qui per vias ferunt, aut ad stabulorum limina feraleis, infodiunt pulueres, ad eos qui supergressi fuerint extinguendos. Quamobrem non raro sortes amicos sortilegorum inuadunt, aut eos quibus non malè cupiunt, vt suo loco demonstrabimus.

Iam verò percurramus alias artes & modos illicitos eò perueniendi quò intenditur, quos modos in Lege sua prohibuit Deus,

De

De Teratoscopia, Aruspicina, Orneomantia, Hieroscopia, alijsq; similibus. CAP. VII.

Teratoscopia est ars quæ obseruat miracula, eorumq; peruestigat causas, effecta, & significationes: Orneomantia, quæ auium intuetur motus ad res futuras prænoscentas: Hieroscopia, hostiarum & sacrificiorum contemplatio est ad explorandam rei futuræ veritatē. Latius patet Aruspicina, ut quæ aeris, fulminum, tonitruum, fulgurum, monstrorumq; observationes cōtinet, auguralēq; scientiam totam vniuersē, in qua nō omnia criminanda sunt, sed res bonæ à malis distinguendę. Etenim quæcunque monstra signaq; præter naturæ ordinem offeruntur, iis aliquam iræ Dei significationē exhiberi nemo negauerit, & homines admoneri ut resipiscentes se ad ipsum conuertant: nō autem perniciofa Aristotelis opinio amplectenda confirman-
tis nihil in rerū natura mutari atque variari, monstraq; solum ob materiæ defectum accidere: quo dicto euertuntur opera & miracula Dei quæ adhuc acciderunt & præter naturam quotidie accidunt. Quamquam idem Aristoteles sui dissimilis conscripsit librū περὶ θαυμασιῶν ἀποσφύγγων. i. de miraculis, & terram quoq; agnoscit fuisse, velut grauiorē, aquis omni ex parte obruendam, sed partem eius ad terrestriū volucrumq; commoditatē reiectam esse: qua cōfessione se ipse iugulat seruiens gloriæ Dei & Scripturæ sacre consentiens pro miraculo sexcentis locis illud adducenti quod Deus super

aquas fundauit terram ita vt supernatet eis, prout ostendit Loffensis insulæ, aliarumq; multarum documentū. Quāuis enim terra inueniatur in fundo maris, in alto tñ naucleri bolide immissa terrā neq̃unt pertingere, & mare ipsum tanquā mōtem celsum assurgere videmus in littore, Deumq; virtute admirabili adstrinxisse & terminos aquis posuisse quos non transilient. Cometas autem, quæ teste communi totius antiquitatis experientia sunt fueruntq; semper iræ diuinæ signa, Aristoteles ipse non negauerit nasci præter ordinarias naturæ leges: & quæcunque rationes de Cometarum ortu, lancearum, igneorumq; draconum ab ipso afferuntur, ab omnibus Philosophorum nationibus, vt inanes ridiculæq; fuerunt explosæ. Cometæ enim ordinariè durant nō minus diebus xv. vix amplius duobus mensibus, hi magni, illi parui, hi aduersus cursum mobilis primī nitentes, vt postremus ille Nouembri mense 1577. illi à meridie Septemtrionem versus contendentes, vt ille qui anno 1556 visus est, alii permanentes fixi, vt is qui in Nouembri 1573. apparuit. Quo autem alimento magnus ille & horrēdus ignis foueatur, cur pestes fames, bella sint horum consecretaria, nihil in hoc argumento vidit Aristoteles. Sunt enim signa Dei, in quibus oportet suam quemque fateri ignorantia laudēq; Deo tribuere, ac nō pestilente arrogantia tantum honorem ipsi eripere: quod proculdubio facimus, si tantī ignis & tam diuturni alimoniā ex fumis & vaporibus in purissima ætheris regione dicamus existere

existere. Adde quòd singulis annis mensibus, diebus nō defunt vapores & fumi, impressiones verò igneae vix semel in regione ætheris spectantur decennio, quod veteres optimè obseruauerunt. Sed vt res miraculosas & præternaturæ ordinem contingentes omittamus, etiam deprehenditur ignorātia in rebus ordinarijs, quæ etsi quotidie spectantur sunt tamen nobis incognitæ: vt in stellarum magnitudine, quarum minima (si Lunam & Mercurium exceperis) decies est terra. maior: & in homine quoque (vt ad res ppinquiores veniamus) pars operum Dei nobilissima ab hominibus ignoratur. Quo igitur modo posset de extraordinarijs Dei operib. & miraculis iudicari? Antequam Xerxis copiae octodecies centies mille hominum in Europam traiecissēt, insignis Cometes apparuit, ^{* Herodotus:} paulo ante bellum Peloponnesiacū vnus, ante cladem ab Atheniensibus in Sicilia acceptam vnus, ante cæsos à Thebanis Lacedæmonios vnus: sic ante ciuile bellum inter Cæsarem & Pompeium flammæ igneae in cælo visæ sunt: item Cæsare interfecto, & ante cædem eorum quos Augustus & M. Antonius proscripserant ingens Cometes fulsit, cuius signum ad honorē Cæsaris postea pecuniæ impressū est. Ante captā Hierosolymā toto anno supra templum igneam flammam fuisse visam Iosephus testis est. Ex quibus certe fatendum est naturalia nō esse aut ordinaria miracula quæ præter leges naturæ accidunt, sed iram Dei nobis portendere, quā nos precibus anticipare conuenit & resi-

piscencia. De insolentibus monstris quæ cōtra or-
 dinem naturæ accidunt, iudiciū idem. Etenim si vi-
 tio materiæ dicas accidere, continuò sequitur prin-
 cipia & fundamenta ex quibus Aristoteles consti-
 tuit mundū, caduca esse atque vitiosa, in eis enim
 materia numeratur: & hoc quoque ex eo conficie-
 tur mundum minari ruīnam, quod ab Aristotelēa
 æternitate mundi abest longissimè. Fateamur itaq;
 hæc nobis occlusa & abstrusa esse, & Deum so-
 lum, prout libuerit, ea disponere. Nam pro-
 pterea mutari tempestates animaduertimus, pe-
 cudes emori, famem peruadere, sanguinem, la-
 pides pluere, & inusitatas res quàm plurimas,
 dum Astrorum in suo ordine perstat conuersa-
 tio, & Deum benedictionem suam modò ter-
 ræ, modò aquis, modò pecori adimere, fa-
 memque, pestem & bellum hominibus impor-
 tare. Harum autem rerum prædictio ex mira-
 culorum conspectu non est illicita, si Deo feratur
 accepta, ac non idolis, quod olim faciebant &
 adhuc faciunt Ethnici. Athenienses ait Plutar-
 chus^a, eos olim tanquam hæreticos viuos tra-
 debant igni qui interiecta vmbra corporis terræ
 aut Lunæ fieri Eclipsim affirmabant, eosque vo-
 cabant *ματιωρολιγῆς*, velut celsarum rerum diuino-
 rumque arcanorum plus satis curiosos. Roma-
 ni videntes^b eclipsim ea nocte quæ Persei Re-
 gis antecessit cladem, ad ciendum Lunæ splen-
 dorem galeas suas armæque quatiebant. Indi fle-
 bant putantes Lunam à Sole Deo suo lethale vul-
 nus

^a in Pericle.

^b Plutarch.
in Arnylio.
Tacitus in
Druso.

nus accepisse. Hæ superstitiones ubiq; ferè exole-
 uerunt itémq; auguria ex volatu auium, quib. vete-
 rum libri pleni sunt. Populorum. n. conuentus nul-
 lus, nulla pax, nullúmq; bellum inibatur, quin ad-
 uocarentur augures ad constitutionem aeris au-
 iúmque obseruandam, & vanitates alias huius-
 modi plenas superstitionis & impietatis, & lege
 diuina vetitas. Quò pertinet illud quod Iose-
 phus ^a narrat, ducem quemdam Iudæum occidif-
 se auem ex qua Augures prædixerant, & affir-
 maffe stolidum hoc planè videri quòd exitus
 belli à bruto animante sui exitus ignaro petere-
 tur. Verùm altera quoque ratio afferri potest ad
 euincendam rerum istarum vanitatem: nempe
 quòd Latini sinistrum volatum auium pro in-
 fausto, dexterum aliq; populi habuerint, vt in li-
 bris de diuinatione Tullius annotauit: ex quo om-
 nino confirmatur puram putam fraudem & men-
 dacium esse, siquidem principia horum illis ad-
 uersantur cùm in aeris constitutione, tum in vola-
 tu auium exponendo. Auguralis enim scientiæ
 fundamentum in eo fuit positum, vt templum con-
 stitueretur, id est, definiretur regio aeris vnde con-
 templarentur Augures & dex eram mundi à sini-
 stra distinguerent: qua in re omnes autores Græ-
 ci, Latini, & Barbari inter se discrepant & ab He-
 breis quoq; dissidēt, vt alibi ostēdimus ^b. Ieremias ^b in metho-
 verò propheta hirundines quidem, turtures, & ^{do hist. c. 9.}
 ciconias tempus reuersionis nouisse prædicat, bel-
 lorum verò exitus & similia multa ab eis teneri
 nusquam

ἡπατερονία.

nusquam fit mentio. Ante omnia verò admirabilis est hostiarum, hepatis, cordis, fellis, intestinorum obseruatio, ad præuidendum an instituta consilia bene cessura sint: qua in re duplex est impietas, veritatem in mendacibus istis rebus peruestigari, & sacrificia idolis exhiberi. Et si qui his utebantur non propterea Magi dicendi sunt, cum illis hærent quàm optima fide poterant, & rem Deo gratam se opinarentur facere. Magum autem eum esse diximus qui sciens prudens diabolicis modis vritur vt ad aliquid perueniat, cuiusmodi futurus esset qui cognito diuinæ legis interdicto istis rationibus vteretur.

Nunc itaque de alijs technis diabolicis, quæ inter Ethnicos maiorem impietatis speciem habuerunt, porro dicendum est.

IOANNIS

IOANNIS BODINI

DAEMONOMA-
NI AE MAGORVM

Liber secundus.

De Magia vniuersa, & generibus i-
psius CAP. I.

MAGIA vox Persica est scientiam re-
rum diuinarū & naturalium notans,
& Magus nihil est aliud quàm philo-
sophus: Sed quemadmodum philo-
sophiæ attulerunt vitiū Sophistæ,
& sapientiam, quæ donum est Dei, corripit Ethni-
corum impietas & idololatria, sic etiam Magia dia-
bolicis sortibus commutata est. Primus Satanæ
administer promulgandæ huic impietati in Per-
siae fuit Zoroastes: sed obducebatur ei pietatis ve-
lum, quod sibi Diabolus solet arrogare: Semper
enim viri boni à sceleribus istis abhorruerunt. Pli-
nius libro xxx. capite i. sic de ea loquitur, Magica
fraudentissima artium plurimum in toto terrarum
orbe, plurimisq; seculis valuit: auctoritatem ei maxi-
mam fuisse nemo miretur, quandoquidem sola ar-
tium tres alias imperiosissimas humanæ menti com-

ἡ γὰρ ἀπὸ τῆς
 γοῦν καὶ δὲ
 τῆς καὶ τῆς
 καὶ τῆς

plexa, in vnam se redegit. Natam primum è medici-
 na nemo dubitat, ita blandissimis promissis addi-
 disse vires religionis ad quas maximè caligat hu-
 manum genus, deinde miscuisse artes Mathema-
 ticas. Ac ppter ealāblichus, Proclus, Plotin. Por-
 phyrus & Iulianus apostata Magiā dixerūt esse bo-
 norum Dæmonum inuocationem, Goetiam verò
 malignorum, reprobata ab illis artem, quavtun-
 tur ij qui nocte sepulchra adeunt, effossisq; cada-
 ueribus spiritus inuocant. In eandem sententiam
 cæcus ille Magus, qui, accusatis amplius centum
 quinquaginta locis Lutetiæ fuit suspensus anno M.
 D. LXXIIII. viro cuidam nobili (ex quo rem co-
 gnoui) semel dixit se albam Magiam ipsi, non autē
 nigram demonstrare velle, & Leo Africanus scribit
 albos dæmōas ab Africanis magis inuocari. Quin-
 etiam maximum illum doctorem artis diabolicæ,
 cuius nomē prædesyderio sepeliendæ in æternum
 impietatis ipsius reticebo, in prima librorum suo-
 rum fronte non videmus alias res quàm Physicam,
 philosophiam, virtutem abditam aquarum, plan-
 tarum, animantium, metallorum, tum numerorū
 & astrorum prædicare: sed libro demum quarto
 (cuius tāquam clavis spem lectori fecerat, & quem
 Magi discipuli ipsius ediderunt) venenum tartare-
 um permiscere characterum, diabolicorum nomi-
 num, spirituum, & inuocationis illorum. Eodem
 errore implexi Auicenna & Algazel quicquid à
 Magis efficitur id naturalibus causis contendunt
 effici: qui certissimus est modus ad inescanda inge-
 nia

nia quæuis illustria & omni magicarum sortium genere implicanda. Huc quoque pertinent commentitiæ illæ appellationes, familiaris spiritus, alborum dæmonum in Africa, in Græcia Sibyllarū, in Germania albarum Sibyllarum, & Fearum seu fatiferarum in Gallia: cuius rei lectores volui admonitos, ne circumueniātur ista nominum elegantium specie. Nam quomodo posset dictum boni illius doctoris consistere, singulis planetis etiamq; stellis æquè malum dæmonem adesse ac bonum? nam diaboli in cælo non sunt, omne malum elementari mundo inclusum est, qui minima est vniuersitatis istius particula, & miliaribus amplius quin quagies mille à cælo Lunæ est dissitus. Omnes autem Theologi & Philosophi consentiunt suā esse cuique intelligentiam siue Angelum ad motum & conuersationem. Sed vt demus vnicuique stellæ suam esse intelligentiam, nunquam tamen existit philosophus qui malignos spiritus in cælo versari crederet: multo minus igitur inter duos aduersos dæmonas in reb. agendis cōueniret, maximè verò in motu cœlestium corporum stato & immutabili. Neque enim perinde vt homo liberè ad bene aut malè faciendum conuertitur, qui modò à maligno Spiritu agit cum in scelerib. seipsum occupat, modò à bono spiritu quādo ad Deū conuertitur. Preterea qm̃o bonus Angelus aut albus Planetarū dæmon sine dānanda idololatria potest inuocari? nā aut placeta, aut dæmō adorāt, aut vterq; simul. Inprimis verò si ritum sacrificiorū animaduertamus

quæ insignis ille magister præcipit, lapidem, plantam, animal, numerum, characterem, metallum, aspectum, & proprium Planetæ tempus aptans carminibus, hymnis & inuocationibus, quomodo sine damnanda idololatria constabit hæc inuocatio: vndenam, obsecro, omnes Bahalis, id est, Apollinis vel Solis, omnesq; Lunæ (quæ Reginam cælorum vocat Ieremias²) manarunt idololatriæ, nisi ex isto foetido commentorū fonte? Atqui iurat apud Ieremiam Deus se igne, gladio, peste, fame eos omnibus absumpturum esse qui reginam cæli adorauerint: quapropter Septentrionales populi eā masculina voce nominabāt adorabantq; vt memoria nostra Germani faciunt priscam maiorū suorum superstitionem imitati, qui (vt Caracallam Imperatorem dixisse apud Spartianum legimus) eos solum vxoribus suis putabant dominari qui Lunam masculino genere nominarēt. Sic Iamblichus respondetur, sic Proclo, Porphyrioq; sic magnis illis Diabologicæ artis doctoribus tam multa centena animarum millia ad impietatem suam pertrahentibus, qui dicunt adunari omnia oportere, & creaturis elementaribus stellas & planetas, his suos dæmonas, dæmonibus Angelos & cælestes minorum gentium Deos, his deniq; Deum adipisci. Verum, tamen isti proxenetæ quotquot sunt Satanam solum attrahunt, nec aliud Agrippa veteres Doctores imitatus præstitit. Ideoq; xxvi. articulo determinationis à Sorbona factæ anno M. CCC. XC. V I I I. rescinditur & damnatur eorum impietas qui

qui vim facultatemque intelligentiarum cœlestium in animam sic docet influere, ut cœlestium luminum facultas influit in corpora: verum amplius dānanda est atque detestanda eorum impietas qui unicuique stellæ malum Dæmonē adesse tradunt. Quāquam errorem istum Aphrodiseus philosophus, Porphyrius, Proclus, & Iamblichus reiecerunt, qui ieiunabant optima fide, & bonis dæmonibus, parvulis Dñs alijs & Semideis sacrificabant, Hercule, Baccho, Apolline, Æsculapio, Angelis, & consimilibus insuper cooptatis. Quamobrē in Lege multoties inculcavit Deus, ne alius præter ipsum colatur aut adoretur Deus. Vox enim Hebræa *Tistaveh* quæ in Decalogo habetur, & Chaldæa *Tisgod* nihil aliud significat quàm inclinare sese & quod Latini dicunt adorare: ut Plinius, Galli, inquit, adorando dextram ad osculum referunt, totumque corpus circumagunt, quod in leuam fecisse religiosius esse putant. Prævidens autem Dominus Ethnicos primū Stellas, planetas, aliasque res creatas adituros, diserte pcena capitali id cavuit fieri: eoquē amplius gradus in altari suo vetuit ad ascendendum exstrui, ut rectā ad ipsum adiretur, non ^{Exod. 20.} autem ijs gradibus quos Platonici, Pythagorici, & alij sequuti sunt. Istud enim interdictum ne gradus fiant quibus ad altare Dei conscendatur notandum est Decalogo & in eodem capite subiūci, ubi nulla est expressa tacitaue templi aut altaris mentio: ac propterea de lapidib. solum accipi non oportere. Sed ut præclaræ illius Magiæ quam al-

bam vocant impietas demonstretur, quisquis ea
 ad rem optatam adipiscendam & fruendā vtitur,
 effigiem Planetæ solenni ritu affabrè factā gestat:
 qđ nobis idcirco visum est annotare, quia magnos
 viros & qui in magna opinione erant istis impieta-
 tibus addictos vidimus: etiam vni ex Christiano-
 rum principum potentissimis (cuius nomen præ-
 stat reticere) auream Iouis imaginem ex Theurgia
 fabricatam dari, quā ille circumgestabat vt maiorē
 sibi amplitudinē compararet, & quæ de collo post
 mortem ipsius (mors autem fuit misera) pendens
 inuenta est. Nam etiā Neapolitano cuidam Mago,
 quo utebatur & conseruatorem suum appellabat,
 mille ducentas libras francicas in stipendium an-
 nuum numerabat. Atqui mandatum illud Dei, nō
 sculpes tibi imaginem, habet Hebræum ^{וְלֹא} omne
 imaginem fusam, cæsam, sculptam, cælatam signi-
 ficans: eorumq; idololatria qui imagines istas &
 characteras gerunt omnino longē maior est quā
 illorum qui coram Deorum istorū quos diximus
 simulachris procumbunt, quod tamen indicta ca-
 pitale pœna in lege Dei prohibetur*. Sed Pytha-
 goreorum, Academicorum, & infidelium gentium
 quæ istis rebus optima fide utebantur insignis ab
 his est differentia. Illi enim vt fuerint idololatræ,
 cum eo pacto à se Deum adorari & dignè colī
 putauerint, non fuerunt Magi: hi verò qui in-
 terdictum norunt, & quamuis diabolum auto-
 rem sciant esse ac inuentorem istorum scelerum
 eis nihilominus abutuntur, hi igitur Magi dicen-
 di sunt.

* Exod. 20.

¶ 21.

di sunt. Iam itaque minutatim illicitos modos
quàm maxima religione poterimus ordine perse-
quamur, tum vt caueatur ab illis, tum vt si quan-
do iudicia de artificibus erunt facienda bene ex-
pendi possint. Quamquam in hoc argumento
non mediocriter animi pendeo. Si enim oculis
commonstrauero & palpan- dos digitis exhibuero
ritus, modos, verba, quæ ad eam rem oportet ad-
hiberi, equidem sic docuero id quod sepeliendum
est obliuione sempiterna: sin autem obscure vno
verbo impietatem rei perstrinxero, sic neq; impe-
ritis (quos vt ab isto præcipitio caueant præmone-
ri opus est) profuero, neq; iudicib. qui ne fortè ex
communi errore defunctoriè iudicent de merito
istius criminis cupiunt informari: idq; præsertim
hoc tempore, quo vrbes, vici, agri, adeoq; elemen-
ta ipsa contaminata sunt, ac ne pueruli quidem
ipsi exsortes sunt istius criminis. Fieri tamen
non potest vt centesimam partem impietatum
annotem quæ in hac causa committuntur, quas
neque scire cupio, neque si scirem vellem expone-
re: sed aliquid solum exscribam quod aut in scri-
ptis legero, aut ex quæstionibus habitis cogno-
uero. Etsi maligni spiritus nouas artes, noua sce-
lera comminiscuntur momentis singulis, vt Po-
eta inquit, tibi nomina mille, Mille nocendi ar-
tes, &c. Vveierus autem (qui de comparan-
do Defensoris magorum nomine videtur satage-
re) non potest se excusare quin impietatis sum-
mæ teneatur, quòd formulas omnium quæ vnquã
cogi-

cogitari possunt sceleratissimas & summopere detestandas in librum suum retulerit : adeo ut specie tenus diabolum & commenta eius criminetur, sed ea tamen doceat indicetque, etiam characteribus & verbis apposis, quæ præceptor ipsius Agrippa dum viueret publico noluit committere. Atque hæc quidem causa est cur res istas obliuione inuoluendas, quoad eius fieri potuit, celauerim : facturus enim mihi sum visus operæpretium, si Iudices teneant quid supplicio dignum, & imperiti à retribus sibi caueant quæ bellus iste protector ipsis decipiendis & ad Satanam perducendis antè comparauit. Modi igitur quos antè explicauimus ex sorte ducti & in alea sola videntur positi: in sequentibus verò sunt verba, sunt motus quidam, sunt & imagines, ex quibus malignus adesse spiritus manifestò cognoscitur. Eiusmodi est cribri saltatio à veteribus passim usurpata, ut apud Lucianum legimus : vnde prouerbiū κοκινὸν μαγνίνου, & nomen diuini κοκινόμαγνις (quasi cribro- uatem dixeris) apud Theocritum,

Εἴπει καὶ ἀγροῖά τ' ἀλαβία κοκινόμαγνις.

Hac arte multi vtuntur palàm. Memini me Lutetiae ante annos xx. in domo clarissima videre adolescentem, qui intactum cribrum sine alio naturali & latente modo præsentibus multis honestis viris agitauit, enuntiatis solummodò & reiteratis sæpius oculis aliquot Gallicis quas hic placuit reticere. Huic autem malignum spiritum adfuisse eo demonstratur, quòd eo absente alter id ipsum enun-
tatis

atis iisdem vocib. tentauit facere, nec effecit quicquam. Equidem impietatem hanc affirmo esse, tū quia blasphematur Deus quando per alium iuratur quā per ipsum,^d quod iste faciebat: tum quia ^{Deut. 19.} ^{Jerem. 5. &} ^{12.} modus est diabolicus, vt qui à natura fieri nequeat, & prohibeatur diuina lege. Quod autē verborū virtus aliquid præstare dicitur, technam esse diabolicam apertè vident omnes, eāq; malignos spiritus solere vti ad inescandos imperitos & ad scholam suam paulatim perducendos: nam etiam Ioannes Picus Mirandulanus ^b Princeps voces barbaras ^{in positionibus.} nec intellectas in Magia plus scribit posse quā eas quæ intelliguntur. Sed vt impietas apertius ostendatur, nemo iam rusticus nescit vno versu (quem nolo indicare) è Psalmis pronūtiato quando lac premitur, non cogi butyrum. Fui Chellis Valesiorum agro, cū paruulus à pedibus puer ancillæ impedimento esset ne butyrum cogeret; ea autem interminante flagrum à domino si cermen non eximeret, fecit eodem versu præposterè enuntiato ac velut retexto, vt butyrū (in quo totus ferè dies consumptus fuerat) cogeretur. Si vel tantillū sacchari indatur, butyrum non coagulari constat: hæc enim à natura est ἀντιπαράθεα: eademq; ratione si æris Cyprii aliquantulum iniiciatur in fornacem ferri, non liquatur ferrum sed abit totum in cinerē: quāobrem fusores accenso igne metuentes nequid immittatur æris, in illud incumbunt nequis proxime caminū veniat. Sed hic quæritur liceātne versum Scripturæ sacræ pronuntiare verbi gratia, ver

sum è Psalmis cùm itur cubitum, vt qua hora voles
 expergiscaris. Spectabat quidem versus vt Dauid
 ad orandum & prædicandum Dei laudes excitare
 tur: verumtamen non apponam eum, quia iniquè
 fit cùm verbis virtus tribuitur: vt nihil amplius sit
 quàm quòd verbis habetur fides, hoc tamen satis
 est vt homines prouehantur longiùs & ab his prin-
 cipiis in res superstitiosas & impias ferantur præci-
 pites. Imò ne quem circumuēniant Magi, ipforum
 carmina abundant pulchris orationibus, Psalmis,
 nomine Iesu Christi vbique insperfo & sanctæ Tri-
 nitatis, cruce ad voces singulas, aqua lustrali, ver-
 bis è canone Missæ, Gloria in excelsis, Omnis spiri-
 tus laudet Dominum, A porta inferi, Credo vide-
 re bona Domini, &c. Quod eo detestabilius est,
 cùm sanctæ voces ad sortes magicas admittun-
 tur. Si qui itaque pronuntiat is aliquot versibus
 aut Psalmo bipennem rectà impingunt, ac tum eo-
 rum de quibus suspicio est nomina proferunt ad
 aliquid cognoscendū, si prolato illius qui reus est
 nomine mouetur bipēnis, ars diabolica est quam
 veteres *Ἀεινομαγεία* appellabant: similiter annulo
 super aquæ cyathum posito *δακτυλιόμαγεία*, quam
 famosa quædam malefica genere Itala exercebat
 Lutetiæ anno M. D. LXXII. nescio quas voces ad-
 murmurans, & interdum rem diuinans, de qua cō-
 sulebatur: etsi plerisq; dabantur verba. Ioachimus
 Cameracensis narrat Hieronymum Moronem, ex
 quo Cancellarius Mediolani fuit, loquentem an-
 nulum ac potius diabolum habuisse, qui tandem
 mercedem

*Ἀεινομαγεία
 δακτυλιόμαγεία
 κεία.*

mercedē repēdit hero suo dignam, & curauit eum
 abdicari. Sunt tamē qui genus istud ^{ὕδρμαντείαν νο-} ^{ὕδρμαντείαν}
 cent, Dactyliomantiam verò putent de illis annu-
 lis accipi in quibus Magi portant spiritus quos fa-
 miliareis dicunt, ^{δαίμονας πῆλινος} Græci. ^{ὕδρμαντείαν &}
^{παγομαντείαν} ex fontibus Numa Pompilius exer-
 cuiſſe dicitur. Etſi Hydromantiam Varro aliter
 accipit, narrans imaginem à puero, cuius opera v-
 tebantur Magi, fuiſſe in aqua viſam, quæ verſus
 quinquaginta de toto bello Mithridatico ante-
 quàm gereret pronūtiauerit. Incerta eſt ^{ἀδρμαντείαν} ^{ἀδρμαντείαν}
 niſi fortè pars fuerit Auguralis ſcientiæ, q̄ ex aeris
 cōſtitutione coniectaret. Alia quoq; diuinationis
 ſpecies ex farina fuit ^{ἀλγρμαντείαν} ^{ἀλγρμαντείαν} vel ^{ἀλγρμαντείαν} ^{ἀλγρμαντείαν}, cu-
 ius meminit Iāblichus ſed ritū illius non exponit.
 Meminit quoque ^{λιθομαντείαν} ^{λιθομαντείαν}, ex lapidibus, nec eam
 explicat: nos autem ſuprà eam attigimus, inter-
 pretantes legis diuinæ locum qui lapidem imagi-
 nationis vetat adorari: vnde videtur lapis fuiſſe ad
 unguem expolitus, tanquam ſpeculum ex quo i-
 magines offerebātur & diuinationes petebantur.
 Illa quoque diuinationo facta ex lapide dici poſſet,
 cū digito fertur Amethyſtus, quem Hebræi &
 Arabes vocant ^{מלח} propter naturalem ipſius
 proprietatē in efficiendis ſomnijs: nam articulus
^א eſt Arabum, reliqua vox Hebræorum, ſomni-
 um ſignificat. Diuinatiōis ex lauro, q̄ ^{ἀλφρμαντείαν} ^{ἀλφρμαντείαν}
 dicunt, ratio eſt eadem: quæ planta fuit olim
 ſacra Apollini, & ſomnia creditur gignere ma-
 gnasq; vires in Magia obtinere, ut inquit Proclus.

Ac somnia quidē per laurum effici concedo, quē-
admodum ab omni odorata planta & fumis om-
nibus generantur: sed vsum illius ad veritatem ali-
cuius rei cognoscendam illicitum esse affirmo ac
diabolicum: adiit enim res creata, & creator deserit-
tur ad diuinationem, quod prohibet seuerissimē.

Κεφαλιονομαντεία
μπετεία.

Κεφαλιονομαντεία, ex asinino capite, idem iudicium.

Πυρομαντεία
ἑρπαινομο-
ντεία.

Qui fieret, nondum legi: ab Ægyptijs profectam
puto. Nam apud Iosephum legimus contra Apio-
nem Grammaticum (qui legatione ad Caligulam
Imperatorem functus est) illum ludæos calumni-
atum esse quod in Dei templo caput asini habue-
rint. πυρομαίτεια & καπνομαίτεια, præcepta ex igne di-
uinationis & ex seminum quorūdam fumo, præ alijs
est diabolica: nam thymiama vel suffitum coniu-
ctum habet, quo subiectum quoddam ac veluti
corpus spiritui maligno subministratur: quo gene-
re imperitos plerosq; circumueniunt Magi, nihil
aliud esse quàm albam Magiam affirmantes. Ab
hoc malo cauendum studiosius quàm à pestilen-

καλσιμαντεία

τα. καλσιμαντεία, medicum Tholosæ exercētem vi-
di, & submissa voce aliquot verba murmurantem,
vt ambæ vnus virgæ extremitates oscula iunge-
rent: sed nihil profecit, eos causatus qui intererant
carere fide. Hoc factō, duo frustula eiusdem virgæ
accipiunt, eaq; de collo suspendunt curandæ quar-
tanæ. Nefarium institutum, scelerata carmina, quæ
sine ope Satanæ nihil omnino possunt. Ευλομαντεία

ευλομαντεία.

Hebræus quidam Doctor meminit in libr. de sex-
centis tredecim mandatis Dei, narrans è fragmen-
tis li-

tis ligni fieri in Illyrico: sed quid illud fuerit nescio, nec satis possum colligere. Thomas Aquinas^a genera percurrit multa, sed ne centesimam quidem eorum partem. Sufficiunt ista quæ diximus, ut de consimilibus secreta verba aut characteras ad rem simplicem adiectos habētibus iudicari possit. An nuda verba sine alia actione vlla quicquam possint, suo loco dicturi sumus. Ex omnibus autē sceleribus huiusmodi nullum exstat frequentius passim, nullum propè perniciosius eo impedimento quod nouis coniugibus affertur: hoc vulgus dicit ligare ligulam, quod pueri quoque exercent palam summa impunitate & licentia, nonnulli etiam gloriantur. Neque verò nouum hoc institutum est: nam Amasin Ægypti Regem apud Herodotum^b legimus fuisse vinctum & impeditum ne rem haberet cum Laodice vxore sua, donec carminibus solennibusque precibus solutus esset. Concubinas quoque Theodorici Regis huiusmodi ligamentis aduersus Hermambergam vsas esse Paulus Æmilius in vita Clotarii secundi testatur. Rident quidem philosophi Epicurei istud miraculum: verumtamē hi nodandæ ligulæ artifices qui habentur passim illos reddunt attonitos, vbi se experti sunt nulla arte mederi posse. Ideoque Canon^c, Si per sortiarias, inquit, & maleficas artes, occulto sed nunquam iniusto Dei iudicio permittente, & Diabolo præparante, concubitus non sequitur, ad Deum per humilem confessionem est recurrendum. Quo ex loco notari quatuor aut quinque axiomata necesse est:

^a Thom. 22.
 distin. 95. &
 26. q. 4. igitur.
 & q. 5. nec mirum.
 26. qu. 2. &
 Gaspar Peccatus.

^b lib. 2.

^c 33. q. 8.

Primum, copulationē arte malefica impediri posse, quod omnes Theologi agnoscunt vno ore, & ipse Thomas in librum quartum sententiarum, distinctione xxiiiij. vbi dicitur vir respectu vnus solū mulieris ac non aliarum nodari posse, & cap. vltimo de frigidis: Secundum, id occulto fieri sed tamen iusto iudicio permittentis Dei: Tertium, id totum à diabolo præparari: Quartum, ad Deū ieiunijs & orationib. recurrendū esse. Qd̄ postremū caput apprimè notādum est, q̄a impietatis est in eo laborare vt (q̄d multi faciunt) diabolicis modis soluat̄ nodus: sic enim ad diabolum & diabolicas superstitiones recurrit̄. In primis verò illud est admirabile, q̄ pueruli magicarū sortium imperitis simi hanc artem pronuntiat̄ quibusdam vocib. exercent, vinctaque ligula. De Rioleo generali apud Blesenses legato me audire memini puerulum quemdam in templo nodationem ligulæ sub petaso suo facientem à muliere fuisse perceptum quo tempore coniugio duorum benedicebatur, eumq̄e deprehensum cum sua ligula aufugisse. Pictauñ quoque cū in magnis conuentibus vices regij Procuratoris gererem anno M. D. LXV I I. acta cuiusdā quæstionis in Magos mihi sunt tradita: quam causam cū meæ hospitæ, mulieri honestæ & bona existimatione, narrarem, illa tanquam istius artis doctissima, me & Iacobo Bauuasio relationum actuario præsentibus, explicauit esse formas nodādæ ligulæ amplius quinquaginta, siue ad virum coniugatum impediendū, siue

siue ad mulierē solūmodo, vt alter alterius fastidi-
ens infirmitatē adulterijs sese pollueret: plerumq;
tamen virum illigari, vix mulierem: ligari aut posse
in diem vnū, in annū, in eternū, aut quātisper dura-
tura esset ligula nisi soluerent: esse nodationē qua
vnus alterum deamēt neq; redamētur, sed odio sit
vehementissimē: esse qua inter se amarent ardentis-
simē, sin ad congressum veniretur alter alterum la-
niaret vnguib. & cederet indignissimē: vt mihi fuit
aliquando Tholosē narratū eo pacto fuisse virum
mulieremq; illigatos, qui post trienniū reconcilia-
ti pulchram sobolem pgenuerint. Et qd amplius
mirer, narrabat mulier dum vincta manebat ligu-
la tumores ei adnascentes veluti verrucas specta-
ri, indicia (vt aiebat illa) liberorū qui fuissent ediri
nisi occupauisset nodatio: posse verò nodatiouem
fieri ad procreationem intercipiendam, non ad co-
pulationem præuertendam. Homines etiam affir-
mabat esse quos nodare non possis: esse quos no-
datio impediat ante coniugium: esse quos im-
pediat coniugatos, sed difficilius. Præterea in
hominibus aiebat eiectionem lotij impediri pos-
se. (cauillare dicunt artifices, quasi *Ἀλγὰς πορνείῃ* sub-
scude infibulare dicas) ex eo non paucos emori.
Sic comperi miserum quendā puerum propè ene-
ctum esse, tū impedimentū per eū qui infibulaue-
rat sublatū fuisse, vt mingentē palām puerū tradu-
ceret: deinde verò post menses aliquot Magus iste
decessit de vita maniacus. Narrabat quoq; mulier
sermōes varios ad nodationē ἐπεπτηνέτεῖς (q; neq;
Græci

Græci fuerunt, neq; Hebraici, neq; Latini, neque Gallici, neq; Hispanici, neq; Italici: ac ne cum alijs quidem linguis habuisse puto convenientiam) & quo ex corio, quo colore ligulas esse oporteret. Nihil profectò ad nostram hanc Doctores omnes qui in titulum de frigidis & maleficiatis annotarunt. Cùm itaque in Pictonum agro hoc percrebruiſſet malum, Niorti capitalis Quæſtor cùm vicinam ſuam noua nupta detuliſſet & accuſauiffet ligati viri anno M. D. LX. in obſcurum carcerem eam rapi iuſſit, minatus ex eo nunquam egreſſurã eſſe niſi ſoluiffet virum: itaq; poſt biduum captiua coniugatis concubitum imperauit, & ludex ſolutum eſſe audiens è vinculis dimiſit illam. Vt autẽ verba ligulasq; nihili eſſe conſtet, ſed rem totam arte diaboli malitiãq; peragi abutentis hominibus & ſcleratam ipſorum voluntatem adiuuantis, demonſtrant illud Latina Maronis verba, quæ certo conſilio omittimus: carmen enim quo ad impediendam copulationem vtitur, Latinum verbis, ſenſu apertum eſt, ex quatuor metricis vocibus cõſtitutum: quæ autem dicuntur hodie, planè ſunt barbara: deinde Virgilius nouem nodos imperat, vnico vtuntur noſtri. Illud prætereà obſeruatione dignum eſt neq; penes Diabolum neq; penes Magos ipſius adminiſtros eſſe vt alios ſenſus obliget, hominesq; à bibendo aut comedendo auertat intercepta eorum facultate: neq; ſimiliter poſſe homini membrum vllum præter virilitatem adimere, quod in Germania faciunt pudendis abditis atq;

in ven-

in ventrem contractis. Ita Sprengerus hominem Spiræ narrat, cum se pudendis orbatum esse crederet, Medicos & Chirurgos ad se inspiciendum aduocauisse, hos verò nihil omnino, ne vllum quidē vulnus percepisse: itaq; hunc pacata deinde ea quā offenderat malefica restitutum esse. Alterum quoque exemplum affert ciuis Ratisbonensis, qui Magam arripuit strangulaturus, eamque vi ad impedimentum soluendum compulit. In hoc autem Hebræi omnes consentiunt, Diabolum Deo permitte plurimum in genitalia & concupiscentiam posse, dicētes allegoricè Satanam à serpente ferri. Serpēte verò *δυνάμειος* voluptatem quæ in ventrē incumbit significari Philo & Hebræi tradunt. In Tobia quoque legimus septem viros qui Rague^{Tob. 7.} filiam duxerant prima nuptiarum nocte à maligno spiritu fuisse occisos. Non debet autem videri mirum, si nodationibus istis diabolus plurimum abutitur: primū enim generis humani quod totis viribus conatur perdere procreationē impedit; deinde augustum illud amicitiae vinculum inter virum & uxorem tollit: postremò qui ligati sunt artibus, ad scorta & adulteria transuolant. Horrendæ igitur impietatis istud est atque capitale, vt suo loco demonstrabimus: plerique tamē qui nodationibus istis abutuntur expressam cum diabolo conuentionem nesciunt, neque inuocant eum: sed eū artificibus istis adesse constat. Iam igitur de iis videamus qui inuocant diabolum: nam Magorum conditiones diuersæ sunt.

De tacitis malignorum spirituum inuocationibus. CAP. 11.

Insignis Magorum est differentia, quam ob varietatem suppliciorum necesse est cognoscere. Illi enim de quibus antè agebamus carent malignorum spirituum inuocatione: horum verò non mediocris est differentia. Nam alii quibusdam verbis & mysteriis abutuntur sine expressa inuocatione, quamuis eò pertineant verba ut spiritus dicat aut indicet rei illius quæ agitur veritatem, alii expressam inuocationem adhibent. *Δικαιομαχίται* prisci Assyrii & Chaldaei plurimum exercuerunt, inditis in peluim aqua plenā auri & argenti laminis gemmisq̃ certo charactere sculptis: qua ex pelui post sermones aliquot pronuntiatos exilis vox instar sibili exaudiebatur ex aqua responsa edens, sine expressa inuocatione. *Γαλαμαχίται* ex vasis vitreis rotundis aqua plenis coniciebatur, postquam accēsis cereis quasdam voces effati fuissent Magi: neque audiebatur vox vlla, sed responsa ex notis quibusdam & signis percipiebantur. Similiter è speculis *Καθαρμαχίται*, è glacie aut è crySTALLINIS *Κρυσταλλομαχίται*: quemadmodum loachimus Cameracensis ciuem Noribergensem à se visum testatur qui crySTALLINUM annulum emerat, ex quo quidem annulo visionē eorum de quibus consulebatur percipiebat puerulus, sed postea emptor cum à diabolo infestaretur diffregit annulum. Ea quæ dicitur *Ουμαχίται* sit cum frica.

fricato vngue aut cryſtallo certis confectionibus
 nescio qui sermones pronuntiantur, ac tum pueru-
 lo integræ & incorruptæ pudicitia videndum ex-
 hibetur illud quod quæritur: persuadet enim dia-
 bolus à se virginitatem deamari, cum vt arte ista
 homines ab ineunte pueritia ad se pertrahat, tum
 vt humani generis impediat procreationem, cum
 tamen suos ad nefarios concubitus & contra natu-
 ram prouocet & commixtionib. horrendis conta-
 minet. Diuerſa est Catoptromantia cuius Pausani-
 as in Achaïcis meminit, ab ea qua Magi nostri abu-
 tuntur. Cupiēs enim aliquis cognoscere an à mor-
 bo reualiturus esset, speculū in fontem ad Cereris
 indebat Patris, & si mortui hominis figura appare-
 ret iudicabatur moriturū, sin viuētis, reualiturum
 consultorem esse. Vide autem diaboli *uoluntatem* in ma-
 gicis sortibus admirabilem: nam quia sunt viri
 boni & religiosi qui ne minante quidem morte
 grauissima diabolum essent inuocaturi, hoc il-
 le persuadet verborum, characterum, herbarum,
 aut animantium, viribus affici, eoque pacto à
 vero abducit etiam consyderatissimos: itaque
 Virgilius, qui non postremus inter Magos habe-
 batur, inquit,

Carmina vel cælo possunt deducere Lunam,

Carminibus Circe socios mutauit Ulysses. Et alibi,

Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis, &c.

Atq. satas aliò vidi traducere menses. Item,

Hæc se carminibus promittit soluere mentes,

*Sistere aquam fluuijs, & flumina vertere retrò,
Nocturnosq; ciet manes: mugire videbis
Sub pedibus terram, descendere montibus ornos.*

Amplius verò Ouidius agens de malefica, cùm inquit,

*Quum volui, ripis ipsis mirantibus amnes
In fontes rediere suos, concussa q; sisto,
Stantia concutio cantu freta, nubila pello,
Nubilâq; induco, ventos abigôq; vocôq;
Uipereas rumpo verbis & carmine fauces,
Et sylvas moueo, iubeôq; tremiscere montes,
Et mugire solum, manesq; exigere sepulchris:
Te quoq; Luna traho, &c.*

Quæ omnia si vera essent, humanas mentes plurimum raperent admiratione: verumtamen magnū est quòd ita homines fascinantur vt illud quod nihil est, ad oculorum aspectum putent esse verissimum. Et si hoc verborum vi non potest fieri, quicquid scribant homines scientiæ istius peritissimi, sed solus diabolus istorum fascinatorū autor est atque administer. Quam ad rem confirmandam illud argumentum pertinet quod antè diximus, homines à diabolo omni sermone per Græcas, Latinas, barbaras, & inauditas voces decipi, quamuis pro varietate nationum ad eandem rem vocabula artis suæ soleat commutare. Demonstrant illud poetæ Virgilius & Theocritus hic Græcus, Latinus ille, Marcellus & Nicolaus medici, & ipse quoque Plinius, qui multa istarum fraudum profert

fert vocabula ab ijs quæ Magi nostri scripserunt planè dissonantia. Cruces etiam ac hostiæ insperguntur passim, vt in iudicio cæci (qui Parisiis fuit suspensus) confirmatum est, & duorum aliorū qui euicti fatebantur se hostijs, crucibus, & orationibus plurimis vsos esse. Maximā impietatem, cum Diabolus eo quod Magi putant sanctissimum ad res summo horrore & detestatione dignas abutitur. Etenim qui ludificatur & blasphematur louem quem putat esse Deum (prout Caligulam fecisse legimus) is tam reus est propemodum quàm si ludificetur Deum qui animos & voluntates hominum introspectit: quemadmodum primus ille Scyuola, qui Porfennæ Hetruscorum Regis vitam appetēs occidit legatum eius, non minus reus existit quàm si occidisset Regem. Hæc igitur illa mens, hoc consilium Satanæ, vt non veram solum religionem ex animis humanis eximat, verum etiam omnem conscientiam metumq; malefici: ideoq; imperitis persuadere nititur non à se ista geri, sed ex vi verborum proficisci. Dixerit quispiam Cabala (quæ Hebræorum est philosophia) vim quoq; verbis & characteribus tribui, vt in Reuchlino, Galatino, & Cabalisticis Pici positionibus legimus. Respondeo Cabalæ duas esse partes, vnam quam vocant Bereschit, in principio, à prima Bibliorum voce, eamque veram Physicam & naturalem philosophiam, in qua exponūt magnum istud opificium mundi & res arcanas inuolutas allegorijs, sententijsq; aliorum Philosophorū re-

prehendunt diuinę legi aduersantes: Alteram quā dicunt Mercaua, id est currus, à viſo Ezechielis figurans maiestatem Dei & Angelorum comitatum, quæ celsa quidē & difficilis est, sed tamē intellectū in admirationē rapit & *νοητὴν κόσμον* contēplationem. Hanc Hebręi aquarum *ἐπεραναίω* vel supercelestiū, illam (Physicā dico) inferiorum aquarū appellant nomine. In Prophetis & Lege Dei animaduertimus amplissima & elegantissima secreta operum Dei allegorijs Biblicis occultari (vt quisquis bene attenderit apud Philonē, Leonem Hebręū, Origenem, & Salomonem comperturus est) easq; viros & Prophetas sanctos quasi per manus posteris tradidisse: At non ita curiosē atque subtiliter clausulas, voces, syllabas, literas, adeoq; singularum literarum puncta & characteras aucupabantur, vt postea recentiores Iudæi rimati sunt. Hi enim mirificam subtilitatem in magno Dei nomine tractando occupant, ex quo septuagintaduo nomina Dei componunt, & Angelorum totidem: argutias quoque adhibent ad numeros, quos vocant Sephiroth: ex his nominibus numerisq; putant mirabilia præstari posse. Sed ista mihi non probantur admodum, maximē cū à magis Agrippa & consimilibus maximum illud Dei nomen & augustissimum characteribus ipsorum intermisceri & contaminari video, ad quos sermo-

² Psalm. 50.

nem David habebat, dicens⁴,

At Deus irarum plenus sic dicet iniquo

Quem cæli aut hominum non cohibet metus,

Quid

Quid celsum nomen, quid polluis improbe iussa?

Infandumq; agitant in manibus nefas,

Fœderis institui crepitantes fundere laudes?

At tu quæ doceant utilium viam Spernis.

Reuchlinus & Agrippa falsò tradiderunt victori-
am aduersus Lysiam & Antiochū Epiphanem Ma-
chabæo Iudæ accidisse quòd has quatuor literas
militari signo impressisset מַמְרַיִם quibus significabat
מַמְרַיִם בְּאֵלֵינוּ, q̄s est par tibi inter fortes, ô leho-
ua. Atque hæc quidē bellica fuit tessera militibus
imperata, sed per hos characteras victoriam repor-
tasse pernego. Itaque Dei nomina in ore, in tabu-
lis, in characteribus Magorum aut eorum qui
tentant Dominum non sanctificantur, sed pollui-
untur atq; blasphemantur. Dei autem lex præcipit
⁴ vt qui per contemptum nomen ipsius pronunti-
at lapidetur. Nō sum nefcius malignos spiritus ab
hoc sacro nomine abhorre, nominatōq; lehoua
repentē legem verti: sed lehouæ nomen, quo æter-
nus significatur, quolibet sermone pronuntiatum
eundem effectum obtinet: imò solum Dei nomen
vtut commune & peruulgatum est, bono animo
enuntiatum diabolos statim propellit (quod to-
ties vsuuenisse nouimus q̄ties Magus aliquis in
cōmuni cœctu auxilium Dei implorauit) & q̄d am-
plius est, solus Dei metus & terror ab ipso propul-
sat diabolos, vt postea dicturi sumus. Paulus Gril-
landus^b qui vixit anno M. D. XXXVI I. Sabīnū^b lib. 1. de for-
quemdam nō procul Roma fuisse scribit ab vxore tilegijs.

^aLeuit. 24.

^blib. 1. de for-
tilegijs.

persua-

persuasum ut se exemplo ipsius certis vnguentis inungeret, eoque pacto cum Magis aliis exportaretur: credentem itaque illum à diabolo istud non esse, sed ex vi vnguenti & enuntiati sermonis vxori paruisse: tum delatum in Beneuentanum Comitatum optimum Papæ fundum, idque sub nucem ubi versabantur Magi innumeri epulantes, idem fecisse quod faciebant alij: cumque sæpius salem quem perhorrescunt diaboli petisset, & sal tandem (ut videbatur) ei allatus esset, vernaculo suo sermone dixisse. *Laudato sis Dio pur e venuto questo sale*, Laudetur Deus quandoquidem hic aduenit sal: simulatque Dei nomen fuit pronuntiatum, omnem diabolorum Magorumque conuentum momento euauisse, miserum illum Sabinum solum ac nudum remansisse, qui domum mendicans ad centesimum milliare reuersus est: reuersum uxorem accusasse, quæ viua igni fuit tradita postquam veritatē facti agnouisset aliasque complureis accusasset, quæ euctæ similiter incendio fuerunt sublatae. Quo exemplo constat euidentissimè efficacitatem miraculorum non in figuris, characteribus, syllabis, vocibus, sed in timore Dei positam esse, Diabolum verò suas celantem fraudes verbis, characteribus, & consecratis hostis abuti ad perficiendum voluntatem suam. Quod autem diabolum à sale diximus abhorreere ratione optima nititur, quia sal æternitatis est & immortalitatis signum, neque putredine neque corruptione infestus vnquam, sed ipse à corruptione atque putredine omnia vindicans; Diabolus vero ni-

rò nihil procurat aliud quàm rerum creatarum corruptionem & dissolutionem, vt generationem Deus. Quamobrem salem mensæ loci sancti omnibusq; vniuersè sacrificijs apponi lex Dei imperat^d: quod mandatum ab Hebræis Plato videtur^a *Leuit. 2.* didicisse cùm salem à Dijs affirmat diligî. Contrà verò sacrificijs vinum aut mel lex Dei vetat adhiberi, quod faciebant Ethnici, innuens Deum sine adulatione attètè prudèter & sobriè accedendum esse. Atque hac in re falluntur qui vxorem Loti in statuam salis mutatam putauerunt^b: sic enim^b *Genes. 19.* Hebræi amplissima naturæ arcana tenentes solent statuam salis pro perpetua nominare, vt Lex Dei inquit^c, pangam vobiscum fœdus salis, id^c *Num. 18.* est, perpetuum. Si characteribus aut figuris nominum Dei proprium esset vtres easdem efficerent, non essent profectò Magi ad suas inuocationes illis abuturi, quibus tamen pleni sunt ipsorum libri. Ex his itaque conficitur Cabalam^d, id est, sapientiam à Deo acceptam quasi in manum, Angelorum Prophetarumque ministerio, non esse in characteribus aut figuris positam, sed in secreta diuinorum miraculorum intelligentia allegorijs per sacram Scripturam implicata passim. Nulla enim propemodum exstat oratio, præceptum nullum, cuius non sit duplex, aut etiam triplex intelligentia. Exempli causa, præceptum^e datum Sacerdotibus de includendo homine qui ex elephantiasi cœpit laborare cum primùm malum cernit, & septeno quo-

^d Libris Pir
ke aboth se
pe legitur
Moses acce-
pit que ta-
men scripta
in libris Mo-
sis nusquam
reperiuntur.

^e *Leuit. 13.*
et 14.

que die, donec sanatus fuerit aut totus à capite ad pedes albus euaserit, reuifendo: tum de eo liberè dimittendo quia mundus est, inquit Scriptura: sin apparentem aliquam viuæ carnis partem habuerit, de eo ab aliorum conuersatione separando: præceptum igitur istud politicum miratur Philo, itaque moralem affert sensum, si bene meminî, dicens non posse eum qui prorsus cognitione Dei caret ac conscientia alijs damno esse: qui autem diuinæ legis & veritatis sensu præditus se aliunde finit nefarijs opinionibus deprauari, hunc perniciosum esse, quia religionis specie venenum impietatis miscet, vt magi miscent Dei nominibus. Ad sensum illum politicum expressum lege Dei, & moralem Philonis alterum accedit elegantissimum naturæ mysterium quod nemo attigit: nempe quicquid corrumpitur id aerem quoque & accedentes propius corruptio, ne inficere donec fuerit consummata, quod Theophrastus paucis libro de Odoribus exposuit dicens *παν σαπὼν καὶ ὀσμὴν*, quicquid corrumpitur secundum exhalat odorem: vt ouum, suauis & salutaris cibus quem antiquas regum delicias vocat Horatius, si incubatu cœperit corrumpi fietet supra modum, aeremque inficit donec perfecta sit corruptio & pullus excludatur: Ozimum quoque & Lauendula, quam veteres Nardum Celticam à naturali ipsius apud Occitanos ortu appellabant, quando tecta & compressa incipiunt corrumpi, fietent vehementissimè, sin corruptio ipsorum finitur

nitur consummari, oleum afferunt optimum & odoratissimum: Corruptum item genitale semen si in corruptione perstat, canculos, bubones, & varos horrendos efficit. Eadem igitur ratione elephantorum sanguis est foetidissimus quando corrumpitur, donec tota materia sanguinis plane conuersa sit: quamobrem dum conuertitur, non sine periculo ad elephanticos acceditur: conuerso eo nihil periculi. Atque hæc genuina Legis sententia. Interdum historica solum est sententia, vt cum Moses dicitur populum numerauisse, & similia: interdum allegorica, vt cum Lex præputia cordium circuncidi iubet: præputium cordi nullum est, & si inesset nunquam tamen circuncidi posset: Innuit ergo lex improbas cogitationes rescindendas esse, vindictæ appetentiā, auaritiā, cæteraque vitia. Hoc pacto imperiti qui in Cabalam inuehantur visuri sunt Deum nobis quasi palpandum & cernendum oculis istud exhibere, non solum literalem sensum teneri à nobis oportere, cum verè Scriptura dicat, Litera occidit, Spiritus autem viuificat. Quamquam pulcherrimus in Lege Dei habetur locus ad rem istam demonstrandā, vbi Moses dicitur^a è monte (in quo dies & noctes xl. fuerat) ^a Exod. 34. descendens velum faciei suæ imposuisse vt alloqueretur populum, quod velum cum ipse ad Deum reuertebatur eximebat: id autem fecisse, quia non poterat diu populus splendentem ipsius faciem conspiciere, id est (vt è literalis sensu excedamus) non valebat mysteria & allegorias, quæ confertim habentur in

Lege Dei, animo percipere. Verumtamen populus Mosem resectum videns dicitur faciem ipsius quàm valde splenderet animaduertisse. Certè quicunque ex inconsiderata pertinacia expositiones istas improbant, quibus Hieronymi, Augustini, Basilij, præcipuèque Origenis, omnium quoque Doctorum Hebræorum scripta abundant, iniuriam Deo ac Prophetis faciunt, qui nunquam aliter loquuti sunt. Ac ne excelsa quidem illa Salomonis scripta sunt aliud quàm parabolæ & allegoriæ, eaque certo consilio in eam formam inscripsit vt demonstret singulis nō oportere vbiq̃ insistere in literalem sensum quem Hebræi *sensum passuk*, id est, versus nomināt: vnde barbari Latinitatis auctores ex versu facientes passum, *in hoc passu*, soliti sunt dicere. At Salomonē scribitur sapiētia fuisse cumulatum, Deumq̃ plus in eum contulisse q̃ in vllum hominem vnquam contulerit: hic tamen vt sapientum mentes supra terram altius erigat, docet cognitionem Dei esse arboris vitæ fructum. Non est igitur, quod plerique literæ insistentes tradunt, arbor intelligenda. Hinc enim accidit vt boni isti literalis sensus interpretes multa *ἀλλοι* centena millia pepererint, qui ex scripto illud de serpente in Genesi ⁴ loquente interpretati dicunt animantes brutas olim loquutas esse: vt faber quidam ferrarius in Gallia, postquam à celebri Prælato audiuiſſet in concione per Adamum (propterea quòd pomum ederat) totum genus humanum præter exiguum Christianorum manipulū in damnationem æter-

nam

² Genes. 3.

nam labefactatum esse, cū videret sibi contrā disputanti Prælatum de sensu literalī non satisfacere, dixit tandē tam multas rixas pro re tantilla ineptē excitari: quod blasphemum dictum simulac nostrorum aulicorum pulsauit aureis in prouerbium abiit, non abiturū sententia mea si hic qui docebat alios bene intellexisset atque sapienter explicauisset locum. Eodē errore Porphyrius in libris quos aduersus Christianos scripsit, ex literalī sensu illud exagitans quod de arbore scientiæ boni & mali & de arbore vitæ in Mose legimus, innumeros homines à religione vera auocauit propter ea ^{ἀλτῆρα} quæ nascuntur ex literalī sensu: desinunt verò ex diuina interpretatione quæ Deus Mosi & Prophetis tradidit, & quam apud Philonē, Leonē, Mosē, Maymonis filium, Leuī, filium Iarri, Origenem, aliosque Theologos Hebræos & Christianos legimus. In hāc sententiam ait Lex ⁴ non ea solū animalia quæ nō ruminant & quæ scissum nō habent ungues immunda esse, sed ea etiam quæ non sunt ungues filso, vtcunque ruminant: quod Origenes de iis accipit qui sese in meditanda & contemplanda Dei Lege occupant, sed inter literalem sensum & mysticum, inter carnem & spiritum nullam distinctionem seruant. Hunc autē (Origenem dico) magistrum Ecclesiarum Christi post Apostolos vocat Hieronymus ^b, omniumque Doctorum principem. Cū itaque in Lege Dei legimus Pharaonem curauisse vt occiderentur mares & puellæ seruarentur incolumes, id præter constantem litera-

^a Leuit. 11.

^b in catalogo scriptor.

lis sensus veritatem sapientes Doctores ita accipiunt, Diabolum quem figurat Pharaon in hoc incumbere vt intellectum masculam hominis partē interimat vitāq; det concupiscentiæ. Item quod Abraham Sarg dominæ obsequutus dicitur ancillam eiusq; filium eiecisse, id Cabalistæ & theologi sapienter exponunt rationi vt dominæ obsequendum esse, & cupiditatem eijciendam ac peccatum ex ea genitum. Cum prohibetur ne fructifere arbores gerendo bellum excidantur, interdictū quoq; intelligendum est ne homines virtute præditi & opifices periti tollantur. Cum dicitur oletum terra obrui oportere ne inficiat aer, hoc quoq; est inde eruendum, dignius esse malum excusatione quod occultum est: ideoq; cauendum singulis vt propalent suam turpitudinem, ne cuiquam sit exemplū mali. Quando interdicitur ne aries aut ouis Deo offeratur nisi tota sit alba & sine macula, putandū est animam quoque sistendam Deo puram & mundam haberi oportere: quando interdicit ne clauda sit, rectē ambulandum significat in Lege Domini. Hebræus Philo in moralibus interpretationibus afferendis est mirificus, Leo & Maymonides in naturalibus, in vtrisque liber Zoar qui nondum fuit & Chaldeo sermone versus. Sicut autem de naturalibus prædictionibus, de Astrologia, & scientiis consimilibus antè dicebamus, sic etiam in Cabala à communi illo abusu quē suprā attigimus abstinendum: nihil enim est tam sanctum & inuiolatum qd non à Satana & administris ipsius polluat. Artis est

tis est diabolicæ cum Scriptura sacra tanquam ad carmina adhibetur, quod nunquam prisci Hebrei cogitauerunt. Atque hinc data fuit gentibus occasio ad calumnijs petendum verbum Dei Hebræorumq; Cabalam, de qua sic Plinius libro xxx. capite primo. Est alia, inquit, Magices factio à Mose & lochabella ludæis pendens. Corruptit autem dictionem *Cabala* quæ significat Græcè ἀκούω, id est, scientiam auditione comparatam nec literis exarata, à verbo λαβω accepit, eo quod Cabalam non licebat docere aliter quàm viua voce, & quidem eos qui quadragesimum ætatis annum superassent: vt autem verba concepta ad miracula edenda pronuntientur nulla mentio, quamuis id Reuchlinus & Galatinus voluerint: omnino certè abusus est. Si quis autem mihi obiecerit nihil hic inesse diabolici si quando certus Psalmorum versus aut ad expergiscendum constituta hora, aut ad orandum Deum, aut ad conficiendas alias actiones bonas pronuntiabitur: Fatebor illud quidem non vltimum sapientiæ fundamentum esse vt quis mane oraturus surgat, credibile esse qui primi suas preces offerunt eos primarias benedictiones reportare, vt iacob anteuertit Esau: propterea scriptura tota indice Prophetas summo mane ad laudandum Deum & primas suas actiones ei sacrificandum surrexisse, quemadmodum aiebat Dauid, *In matutinis meditabor in te. Item, Exsurge psalteriū, exsurge cithara, exurgā diluculo, & apud Iere. Nisi ad vos Prophetas surgēdo manē: & Deus q̄q; in deserto videt*
maximè

maximè procurasse vt mane populus surgeret, quia Sole super Man radiante abibat in fenum & liquecebat illico, quamvis igne non liquefieret, vt gratiarum (ait Salomo) agendarum Deo monerentur: Nihilominus tamen illud affirmamus nō licere vti Scriptura sacra vt vis aliqua verbis tribuatur, quamuis ad finem optimum. Hec recepta est Theologorum sententia Minorem itaq; veritatis speciem habuerit, si quis Magos verborū vi posse crediderit segetes & terræ fructus perdere: et si xij. tabulis disertè cauebatur ne incantarentur fruges, *Qui fruges excantasset, aut qui malum carmen incantasset*, & c. non quòd magi suis carminibus fruges perdant aut tempestatem virtute verborum commoueant (vt alibi ostendemus) sed ope Satanæ: Sortilegus enim alter nō posset idem efficere, quamuis eadem verba pronuntians. Quapropter imperitum vulgus nō valde miratus sum, sed Catonem^a illum docere luxatis membris carmen auxiliari: Cæsarem quoque Dictatorem post vnum ancipitē vehiculi casum, semper vt primū consedisset carmine ter repetito securitatem itinerum solitum aucupari, cū tamen obseruationes istas ex more deriserit: & M. Seruilium Nonianum principem ciuitatis, qui chartam duabus literis Græcis P & A inscriptam subnectebat collo metulippitudinis. Si qua fuisset radix salutaris herbæue medica, odore & proprietate naturæ mala hæc curatura, speciem aliquam habuissent: vt radicem Pæoniæ appensam collo certum est epilepticis

^a Plinius li.
28. cap. 2.

pticis adiumento esse plurimum, & confirmatum experientia: sed chartam aut characteras subnecti collo, quicquid inscribatur, cum Ioanne Chrysostomo^a & Augustino statuimus meram esse idololatriam, si ignorantes fecerint: sortilegium verò, si istud illi commiserint qui nouerunt interdictum, nec eo minus fidem superstitionibus adhibent. Etenim hic quoque est idololatria, si vis curandi herbis, plantis, animalibus, metallis tribuitur, nisi eadem opera laus ad Deum tota referatur. Ideo^b Hebrei tradunt Salomonis librū de vi & proprietate animantium, plantarum, lapidum, herbarum, metallorumq; omnium ex mādato Regis Ezechiae crematum esse, ne ad idololatriam ratione ista homines adducerentur: ut serpentem quoq; æneum è deserto allatum Ezechias igni præcepit tradi, qd eum imperitus populus adoraret. Quāto æquius ergo futurum est censerī idololatriam si verbis & characteribus adhibetur fides, ijsq; non formati à Deo (ut sunt res creatæ) sed per homines aut malignos spiritus inuentis: hoc verò non solum idololatria, sed purum putum est sortilegium. Idololatriam cum Augustino veteribusque & recentibus Theologis appello auersionem à creatore ad creaturam. Etenim videmus verba ad effectum suum nunquam perducī, nisi ipsis adhibeatur fides: tum peruigil Satanas seipsum ingerit & ad tempus cōpensat idololatriam, ut ex idololatra perfectū Magum Sortilegūmq; reddat, quod suo loco ostēdemus. Hic forte aliquis obiecent vocem, sermonem

^a Homil. 43.
in Matth. c.
23. licet fiant
periapta cū
inscriptione
Agnus Dei.
Lib. 1. de ce-
remonijs, &
distin. 7. c. 3.
de consecra.

Dei, duasq; tabulas manu ipsius exaratas tā esse opera Dei q̄ Solem, Lunā, aut ccelum: itaq; illa etiā naturalē vim obtinere: q̄ Mirandulanus Princeps & Reuchlinus sentiunt. Ego verò nullā his verbis facultatē inesse dico, nisi ad eum effectū cuius causa enuntiata à Deo ac digitis insculpta sunt: neque ad tempestatem serenitatēve aut aliud efficiendum, sed ad vitam æternam ijs qui morem gesserint tribuendā, sicuti scriptū est. Hoc fac & viues. Hominum autē Satanæq; verba nihil ampliùs possunt, q̄ fructus picti, statuæ, & res artificiosæ eiusdem generis. Hanc demū potestatē satanas à Deo obtinet, vt eam aduersus Ethnicos, idololatrias, infideles, & Dei contemptores exerat qui decipiuntur verborum fucis, ac eorum inprimis quæ nequeunt intelligi, quia minorem (ait Plinius) fidem homines adhibent ijs quæ intelligunt. Quamobrē Galenus lib. vi. de simpli. pharmacis Xenocratem Aphrodisæum & Pamphilū quendam improbat, qui fraudibus istis instructi Medicos simulabant. Plinius quoq; septem primis capitibus lib. xxviij. his abundat ineptijs: & quāuis eas secundo capite dicat sapientissimi cuiusq; fide respui, Theophrastum tamen, Catonem, & Cæsarem in quibusdam malis narrat fidem his nugis adhibuisse. Mirū autē est & ab omni antiquitate annotatū, serpentes incantari: Improbū enim Dauid cōparat Aspidi aures ab incantatoris callidi voce obthuranti. Hi verò plerumq; à serpentibus occiduntur: quamobrē ait Salomo neminem de incantatore occiso à serpente

pente capturum misericordiā. Sic Sortilegus quidam Salisburgensis cum in oculis totius populi serpentes omneis qui in ambitu ad milliare integrum fuerant in fossam vnam coegisset & tradidisset morti, à postremo eoq; permagno furiosè insultante enectus est. Atq; hac ratione constat, neque voce *hypokindox* quam Theophrastus Paracelsus affert, neq; alijs Psalmi xci. neq; vocum vllarum virtute, quicquid obtēdatur, hæc præstari posse. Qui enim fuissent serpentes per integrum milliaris ambitum vocē hominis audituri, & quidē profundē in terrā abditi? Quāquam Aristot. suū finem libri *περὶ θαιμιασίων ἀνθρώπων* scribit Tenē oppido Thessaliæ fuisse maleficam quæ fascinaret basiliscum. Is ergo fuit diabolus, qui fidos suos administratos hoc compensat præmio. Ac propterea Canonem, nec mirum, xxvi. q. v. & Augustinum dicentes per Magos virtute carminum infici homines atq; enecari, sic intelligimus vt opera Diaboli istud effici statuamus. Docuit enim amplius millies experientia à verbis ab altero quàm Mago pronuntiatu nihil esse consecrarium; Sin autē leuioribus in rebus nunquam visa sunt effectum suum habuisse, vt in ligaturis diximus, pro certo illud habendū est diabolos (qui vbiq; præstō sunt) & voluntatis illius qui maleficium aliquod cogitat administratos esse, & ad hominem grauioribus malefactis ac impietatibus implicandum eam perficere.

De expressis malignorum spirituum inuocationibus. CAP. III.

Q Vicunq; rem bonam facere arbitrati malignum spiritum (quem pro Deo habent) inuocant ad cōsiliū aut opem aut consolationem suam (vt Ethnici prisci faciebant, & multi nostra memoria in Occidentalibus insulis faciunt) nihilo amplius Magi dicendi sunt quā illi qui Solē Lunam & res creatas adorabant: Idololatræ iure appellantur. An verò bonam ipsorum conscientiam accipiat Deus, id committo iudicio eius: nam qui hoc quæsierit, is se in Dei arcana plus satis intulerit: vt ij qui Socratem, Phocionem, Aristidem iustum non dubitauerunt velut Magos turpissimos æternæ damnationi & supplicijs paribus addicere, cum tamen Lex Dei pœnam pro delicti gravitate decerni imperet^a. Sed inter Ethnicos quicunque bonorum malignorumq; spirituum discrimine cognito & sacrificabant liberos, & adulteria, præposteram libidinem, omniaq; turpia, horrenda, & rectæ rationi (quam à natura in mentib. nostris ingenerauit Deus) aduersantia committebāt vt institutū suum assequerentur, hi non solum fuerunt idololatræ, sed etiā Magi, eoq; nomine à Philosophis omnib. & legumlatoribus condemnantur. Hæc illa causa est cur Deus populo suo dixerit^b se Amorrhæos aliosq; populos sortilegia exercentes è regione extirpasset; cur etiam Rom. Senatus con-

^a Deut. 15.

^b Deut. 18.

tus consulto Bacchanalia cognitīs exsecrabilibus
fortilegijs quæ noctu committebantur, ex vrbe &
Italia tota eiecta sunt. Nullum autem lapidem non
mouet Satanas vt sibi homines vindicet abducāt-
que à vera veri Dei adoratione: Cū itaq; Deus
non sit aspectabilis, sed admirabilem Solis elegan-
tiam, cælestiumq; luminum conuersationem, vim,
motum homines prospiciant, perfacile illuc dela-
psi sunt vt Solem, Lunam, Iouem, & alia cœlestia
corpora laudibus extollerent atq; supplicarent: &
pro eo quod Noe liberos suos docuerat vt sacrifi-
carent vbique Domino, facile fuit vota ad Solem,
Lunam, cœlestiaq; corpora conuertere, quæ Noe
& posterī per diu exhibebant Deo. Hoc Abram in
Chaldæa videns indignè fieri pronuntiāuit, & eo
nomine malè exceptus est, vt Philo, Iosephus, &
Moses Maymonis vno ore docent: Deus verò i-
psū ex Chaldæa exire iussit, vt in ipso & posteris
verum Ecclesiæ signum conseruaret. Hoc conse-
quutus Satanas, cœlestium inquam corporum a-
dorationem, elementorum quoq; sensim inuexit
cultum: primū ignis, cui omnes gētes honorem
permagnum habuerunt, deinde terrę velut matris
& genitricis hominum bonorumq; omnium: nec
spectantibus aliū hominibus, nec contemplatio-
ne intellectus ad Deum vsq; rerum omnium auto-
rem & creatorem euolantibus. Ab elementis ad a-
lias res creatas vētum est: adorauerunt itaq; Deos
panis & vini inuentores Bacchum & Cererē mul-
ti, etiamq; bouem Ægyptij quem vocabant Apin,

eo quòd videatur animalium omnium quæ in orbe terrarum degunt esse vtilissimum: Quam opinionem vt confirmaret Satan, aliquando specie bouis apparebat, eoq; mortuo lamentationes fiebant maxime. Atq; hæc Apidis superstitio adedò Israelitarum animos inceserat, vt ad figurandum Deum qui eduxerat ipsos è terra Ægypti vitulum fusilem confecerint, Deum cœli & terræ quem adorabant forma vituli putantes fingi oportere, cum tamen Deus indicta capitali pœna vetuisset formam vllam aut figuram sibi assignari: quam obrem incensus ira populum grauiter castigauit. Sed ne his quidem acquieuit Satan: principes enim viri (ait Salomo) amissorum liberorum quos deamauerant memoriam conseruaturi, eorum curabant pingi & incidi vultum, studiosè imagines asseruabant, osculabantur sæpe, honorem exhibebant: quemadmodum Augustum Cæsarem Capitolio exeuntē legimus^b defuncti nepotis imaginem forma expressam Cupidinis solitum osculari. Idem quoq; factum Principib. potentissimis. Nam apud Herodotum legitur in summa Babylonis turri fuisse templū dicatum Belo regi Assyriæ quem vocabant Iouem: cumq; illius cultum Assyrii & Chaldæi cepissent instituere, procedēte ipsorum imperio ad omnes Asianos bonamq; partē Africæ, sacrificia quoq; & superstitiones ipsorū inualuerunt per imperiū totum q̄ fuit amplissimū (capiebat. n. cxxvij. præfecturas, & in ijs Ægyptū duplo ampliorem q̄ sit regnum Galliæ) & paulatim in

^a Exod. 20.

^b Suet. in Augusto.

tim in Græciam transmearūt. Ideoq; Deus per E-
 saiam abominatur Babylonem, quòd sortilegia &
 superstitiones suas in populos transmiserit: & Por-
 phyrius ad Boethū scribens, Theodoricus^a, & Iam-
 blichus consentiūt omnes antiquas superstitiones
 à Chaldæis manauisse. Ex quo in Deorum nume-
 rum ceperunt homines cooptari, infinitus Deo-
 rum numerus existit. Fuerunt enim minimum tri-
 cies sexies mille, vt veteres annotarūt, præter deos
 manes, id est, parentum & consanguineorum spi-
 ritus, quos pro Dijs habebant, quibus sacrificaba-
 bant, & ad quorū sepulchra comedebant: in quos
 Scriptura inuehens ac detestans eorum maleficia,
 inquit: Et comederunt sacrificia mortuorum. Ho-
 rum sacrificiorum specie animę defunctorum pri-
 mum fuerūt inuocatæ: atque hæc Νεκρομαντεία, haud
 scio an prima sortium magicarum & vetustissima.
 Esaias enim detestans impietatem istam capite o-
 ctauo, an non quisque, inquit, mortuos pro viuis
 consulturus est? Et Saul exitum postremi in
 Philistæos prælii cupiens^b cognoscere Magam
 Endore consuluit, quæ euocatum Samuelem aut
 Samuelis imaginem sola vidit, Saule non vidente
 eum. Itaq; rogauit eum samuel quamobrē inter-
 turbaret quietem suā, cū à Deo relictus, & Deus
 ipsi inimicus esset, adiecit eum Dauidi regnum tra-
 didisse quòd verbo eius Saul nō obsequutus esset,
 ipsumq; & liberos fore secū die postero. Non sum
 nescius placere quibusdam Theologis diabolum
 fuisse istum, ac non Samuelem: sed bona pars
 refraga-

^a Lib. de eu-
 ratione Græ-
 carum affe-
 ctionum.

νεκρομαντεία.

^b 1. Sam. 28.

refragatur freta loco Ecclesiastici cap. xlvj. qui nar-
 rat in Samuelis laudibus, ipsum post mortē pro-
 phetasse prænuntiata morte Regis & Philistæorū
 victoria. In eadem sententia est Iustinus Martyr,
 Rabbi Sædias, Haias, & Hebræorum plerique: &
 nō obseruandum est illud suffragari quod respon-
 sio per Samuelis imaginem, quem diabolū pu-
 tant, Sauli facta magnum Iehouæ nomen habet
 quinquies repetitum, quod etiam audire dæmo-
 nes perhorrescunt. Ideoq; iudicium R. Davidis
 Kimhi in hunc locum, neq; Tertulliani libro de a-
 nima neq; Augustini amplecti possum statuentiū
 hunc fuisse diabolū, nec aduersantem huic sen-
 tentiam planè confirmare. Deinde verò si eo dam-
 netur Saul quod Regem Amalecitarum, captiuos,
 & pecora ex mandato Dei non interfecerit (nam
 hanc solam causam Scriptura sacra adducit ^a cur
 Deus Sauli infensus fuerit) altius quidem certè in
 consilium Dei penetratur: maximè cum huius pec-
 cati nomine tantisper dum vixit pœnas luerit non
 mediocreis, vexatus a Satana & plerumq; in sum-
 mum furorem actus. Paulus autem i. Corinth. v.
 consilium dat vt qui incestum perpetravit eiiciat
 ex Ecclesia, vt corpore ipsius tradito Satane quod
 affligeretur, spiritus seruaretur die iudicij: quo spe-
 ctat illud Samuelis, *cras mecum eris*, nimirum post-
 quàm iustè afflictus à Deo & desertus fuerat eam
 ob causam quod in Amalecitis omnibus pecori-
 busq; occidendis morem non gessisset Domino.
 Sic etiam in pari causa i. Regum xij. Prophetæ ad
 Ieroboa-

^a i. Sam. 28.

Ieroboamum misso dicitur non fore ut sepeliatur in sepulchro maiorum, quia cibum contra quam ipsi fuerat indictum in Samaria sumpserit: deinde à leone paulo post occiditur, qui tamen corpus ipsius cum asino reliquit intactum donec in sepulchrum efferretur. Qua ex re manifestum est Prophetæ animam ob peccatum istud non fuisse à Deo damnatam, cum præsertim cadauer eius non siue- rit à leone deuorari. Ut ergo damnationē iudicio Dei permittamus, Deus æquè potest voluntatem suam per sortilegos & improbos atque per electos exponere, ut somnūs Nabuchodonozoris, Pharaonis, & Balehami demonstratur: sic etiam tradunt Theologi in locum illum Euangelij, Expedit vnū hominem mori pro populo, atque hanc esse prophetiam ex ore Caiphæ docent. Deinde quid illud dici prohibet, Deū siuisse ut veniret Samuel postquam defunctus esset, ad ruinam Saulis & status euerſionem prædicendam? Audiui ex Insulano Abbate Noualliorū Domino, qui iam legatione Constantinopoli à Rege fungitur, & ex nobili Polono cui nomen est Pruinski Legato in Galliam, vnum ex maximis Christiani orbis Regibus auidum sui exitus cognoscendi Iacobitam Necromantem ad se accersuisse, qui confecta missa & sacrata hostia primogenitum quendam decennem puerū ad hoc comparatum truncari iussit capite: eo hostiæ imposito certis voces pronūtiasse, characteras quos scire non attinet adhibuisse, ac tum roganti quid vellet caput duobus verbis respōdisse, *Vim patior:*

illicò furibundum Regem indefinēter clamauisse, tollite caput istud, & in eo furore exspirasse. Hæc historia in toto regno vbi gesta est pro certa & indubitata habetur, etsi quinque homines solum negotio interfuere. Non dissimilis huic historia Theodorici Imperatoris legitur, qui postquam Symmacho ceruices præscindi curauisset, appposito ad mensam ingente pisce visus est sibi videre caput Symmachi, & furore correptus paulo post vita defunctus est. Quod si ita est, quæ duas illas voces in os pueri inditas fuisse à Deo dubitet? Græcè. n. Latineque puer nesciuerat, & repentina tam horrendi sceleris ultio certè à Deo sumpta est: nisi quis fortè dixerit spiritum pueri aut Angelum proloquutum esse, & Regem excarnificasse ad vindictam sceleris: nam quò innocentior est sanguis, eò vindicta grauior. Atque hac quidem in re conspicua est execrabilis impietas, quòd innocens, mas, & primogenitus (quem Deus Lege^a sibi sanctificari iubet) capitur & præsciendis futuris sacrificatur diabolo: eaque non noua sed peruetus impietas, vt Elias Leuitæ annotauit, qui istud sermone suo appellat Theraphim. Etsi hic cruentum caput scribit laminæ aureæ imponi solitum cum nomine dæmonis certisque characteribus, quos omissurus sum, ita eum adorari conceptis verbis, quæ neque dici opus est neque scribi, sed præstat reticeri prout institui facere: cum tamen sit necessarium probè teneri quanta sit istorum damnatorum hominum impietas, vt ab ipsis caueatur. Hominum interfectorum animas plerumque

^aLeuit. 13.

plerumque instare vindicandis occisoribus veteres affirmarunt. Pausaniam Lacedæmoniorum regem in Plutarcho legimus, cum esset Constanti-
nopoli, generosam adolescentulam munere accepisse: ut autem puellam virginem ad ipsum pudebat accedere nisi digressis omnibus, solam cubiculum ingredientem noctu lucernam abiecisse: cuius casu Pausaniam repente excitatum & tanquam si vita ipsius in tenebris peteretur attonitum arripuisse pugionem, & incognitam adolescentulam occidisse: ex eo tempore sine intermissione Pausaniam à spiritu vexatum esse ad mortem usque, quem spiritum adolescentulæ narrabat esse persimilem. Hominem in vinculis vidi anno millesimo quingentesimo sexagesimo nono, quod ira percitus uxorem occidisset, qui data sibi & confirmata venia malefici conquereretur sibi nullam quietem esse: se enim singulis noctibus ab ea cædî. Sed hoc tamen homicidis omnibus non usuuenire constat. Existimant quidē nonnulli si homo occisus sine vindictæ studio decesserit, id non accidere: verumtamen notauit antiquitas, & Plato scripsit libro de legibus i. animos eorum qui occuberunt in occisores insistere: quod Marsilius Ficinus libro xvi. de animarum immortalitate. Lucretius, & Virgilius *Æneid.* iij. verum esse dicunt, & infinitis iudicijs probauerunt iudices, homicida super cadauer (etsi non attingat) transeûte statim è vulnere manare sanguinē. In hanc rem non pauci quoque Doctores ciuilibus & canonicis iuris cōsentiunt,

& præsumptionem hanc argumentum esse conie-

^aParis de pu-
teo in syndi-
cat. verbo
tortura. Hip
polyt. conf.
24. nu. 2. vo.
1. & cōf. 90.
nu. 3. & cōf.
91. nu. 4. &
cōf. 100. nu.
4. & consil.
110. num. 4.
vo. 2. Angel.
in tractat. de
homic. Ioan.
de Neuſa. in
ſylus nupt.
ve. cadaver.
Bocrius de-
ciſ. 619. nu. 1

cturamq; violētam in reum ſtatuunt^a, ex qua legi-
timè ad quæſtionē rapi poſſit: nam etiam hoc mo-
do perſæpe innotuerunt fontes. Id Plutarchus de
Damone ſcribit, Sueton. de Caligula. Aiunt con-
ſimiliter animam quæ de hoc mundo non inuita
migrauerit aut ſaltem brutis cupiditatibus ſe non
immerſerit, veſtigijſ corporis non ampliùs hære-
re: vt ij faciunt qui beſtiarum vitam vixerunt, de
quibus Horatius,

Et affigit humo diuina particulam auræ.

Horum itaque animas deſyderari à Necromantis
& ſortilegis, ſepulchra de nocte circumeuntibus
carnemque corporum edentibus: quemadmodū
in Theſſalia Magi exſtiterūt qui mortuorum per-
quirebant corpora, eaq; (niſi accuratè per vigilēs
obſeruarentur) eroſis naribus, ore, genis, aliisq;
partibus inueniebantur^b. Potius crediderim eò
impietatis à Diabolo perducī Magos perſuaden-
te ſic deſunctorū animas attrahi. Etſi Græci Necro-
mantem appellauerūt ψυχολόγος quaſi animæducū
dixeris: Theſſalis quoque & Arcadibus fuit iſtud
palàm vſitatiffimum, apud quos Pompeio placuit
ex Erichthone Maga exitum Pharfalici prælii Ne-
cromantica arte cognoscere, quo in prælio (vt cun-
que de victoria fuiſſet cōfirmatus) fuſus eſt, prout
omnibus accidit qui viam iſtam ſequuti ſunt. Nu-
per noſtrorum patrum temporibus ſiquando eos
qui ſancti habebantur indigitari oportuit, quidā
liber inuocationum plenus publicè legebatur no-

ctu. Li-

ctu. Libro nomen erat *Grimorium*, quod asseruatur in abdito : itaque de eo aut de re sanctè & in rem bonam facta nequeo iudicare. Hoc solùm affirmo damnandum esse vsum Necromantiæ, qua diabolus pater mendacij de veritate, de rebus abditis, etiamq; de salute hominum consulitur. Etenim animæ quas Necromantæ sacrificiis à se adduci putant ferè sunt diaboli : ac propterea quicumque capita mortuorum seruant, nisi medicinam aut chirurgicā faciant, ij plerumq; exercent Necromantiā, vt Ioachimus Camerarius à se visos narrat nō ita pridem, qui diabolo per caput mortui loquente utebantur. Sed quoniam homines bene instituti & quicumque sunt meticulosi perhorrescunt noctu sepulchra accedere & in artes istas incumbere, alias rationes excogitauit Satan as vt hos ad sui adorationem pertraheret: insinuabat enim se in earum corpora quæ frequentes in templis erant, & per eas loquebatur. Id autem plurimū virginib. accidebat sortilegis ad impietatis opus adornatis, quæ ieiunantes religione maxima orabant in specu Apollinis somnumq; in ea capiebant (nam quo grauior est impietas, eo honestiore pietatis & religionis velo obtegitur) tum diabolo in illius corpus ingressō quæ ita noctem transegerat, illa postridie diuinabat & de rebus quæsitis responsa dabat plerumq; amphibola: atque hæ sacerdotes Pythiæ, nonnunquam etiam Sibyllæ dicebantur. Sic Virgilius Sibyllam Cumanam nominat, quæ precibus ad Satanam in specu habitis furore correpta

spumabat, & nouo sermone loquebatur, ac tum prædicabatur Deum ad ipsam aduenisse. Quamobrem in Lege Dei præcipitur vt lapidibus obruatur mulier prædita spiritu Pythonico. Hebræi ap-
 lant ^{אִשָּׁה}, LXXII. interpretes ^{ἐν τῇ κοιλίᾳ καὶ ἐν τῷ ὅσπρῳ}, quasi dicas in ventre aut vase loquentem: quod Magi cum suis phialis vitreis peluibuscq; faciunt. Vulgata versio Græcos in trāsferendo sequuta est Apollinis Pythij oracula consulentes. Narrat Celsius Rhodiginus puellam nuper in regione sua à se visam, cuius in corpore spiritus erat Pythonicus res præsentēs & occultas verè per pudenda respō-
 sans, & de futuris persæpe mētiens. Verūm quod ex Apolline Delio responsa plurimūm petebātur, id eo factum est quod euidentiora essent: quamobrem Delius dicebatur ^{ὁ θεὸς δὲ Δελφῶν}. Scribit Chrysostomus Sacerdotem in specu prostratam Pythonicum spiritum solitam accipere & despumare furore correptam, ac tum plerumq; dæmonem (quem Ethnici colebant pro Deo) per eius pudenda respondisse: quod Origenes aduersus Celsūm Epicureū deridet grauitē, & Plutarchus etiā (quāuis Ethnicus) extremi esse furoris testatur quod Deus in scēminas istas intrare creditur, imò & religionem & naturam Dei sic traducendam polluendāque propinari. De Sibyllis iudicium permitto sapientioribus: videtur tamen Lactantius & quicunque tanti fecere Sibyllarum oracula, non satis originem vnde processerunt ista attendisse. Etenim Virgilius ^a testis est Sibyllam Cuma-

^alibr. 6. *Æneid.*

Cumanam omnium celeberrimam Sacerdotem Pythiam fuisse ac dæmoniacam: & bona pars istorum oraculorum Saturno solùm, Ioue, Venere, Neptuno personant. Præterea Ethnicæ fuerunt Sibyllæ omnes & à fide nostra alienæ, quarum neque Scripturæ meminerunt vnquam, neque vllam confirmationem aut approbationem dedit Conciliorum (fuerunt autem amplius sexcenta) autoritas. Verùm Lactantius videns apud Ethnicos nihil maiestatem Bibliorum posse, Sibyllinis oraculis tentauit id quod volebat ostendere: quamquam hæc oracula quibus illis adhibebant fidem fortè pro libito fuerunt concinnata. Hos autem Sibyllinos versus qui excussi exstant & Latini per Castallionem facti, nihil quàm summam historiæ Biblicæ continentes. hos ergo Sibyllarum esse ridiculum est credere: cum ne vnus quidem versus eorum compareat quos è Sibyllinis Cicero, Liuius, Porphyrius, Plutarchus, & Græci authores adduxerunt. Verumtamen benefactum eo tempore putauerunt Patres, si Ethnici quocunque modo pertrahi ad religionem Christianam possent: quæ opinio impura est ac iure damnata, cum Prophetias diuinitus inspiratas cum ijs sit nefas coniungere, quas apud infideles Ethnicos Satanas Sibyllis inspirauit. Aristoteles^a huius diuinationis & furoris peruestigans causam admirat̃ vehementissimè: tãdemq; statuit ex antrorũ vapore fieri, vt in Lebadia specu, Trophoniana, Corycia, Pythia, & alijs:

fed

^a lib. de mĩ-
do ad Alex.

rat verum, ambages responsat atque ænigmata. Deus autem alium præter se de rebus futuris Legge prohibet consuli, aut alteri haberi fidem, licet id euenerit quod malignus spiritus & diuini prædixerint. Non tamen eam ob causam prohibetur, quod spiritus rerum multarum ignari sint, cum ipsi dæmones quasi *δαιμόνες* id est, scientes, Eustathio teste, appellentur (qua significatione Hebræi veræ lingue & naturalis magistri appellant *אֱלֹהִים* à verbo *אָלַם* nouit, sciuit) contra quod Eusebius dæmonas à timore quem iniiciunt hominibus, dici *δαιμόνες* censet: quorum tamen bona pars familiaris est agitur familiariter, quam ob causam Græci *δαιμόνες* *καὶ φίλοι* nominabant. Ex his itaque concludimus nihil in prophetiarum causa accipi aut credi oportere, nisi verbum Dei aut quod omnino cum verbo Dei consenserit, ne si Angelus quidem è cælo dixerit, nedum quod Satanæ inspirauerit. Quamuis autem Christiani Ethnicorum templa ipsamque ædem Apollinis exspilauerint atque euerterint, non tamen Satanæ continuò destitit vires suas nouis idololatrijs artibusque magicis exercere, frequentibus nunc ut cum maximè. Ac olim quidem religionis specie rogabatur: iam verò accurrit non vocatus, & se ratione cæca intrudit in omnes partes inescandis & pessumdandis hominibus. Qui autem diabolus non accersit neque inuocat, sed exhibentem se accipit, is certè non est tanta improbitate omnino quanta ille qui eum aduocat, orat & accipit: verum tamen uterque morte dignus est, uterque sortile-

^a in lib. Ency-
gumen.

gus. Non ita est homo *δαιμονιόληπτος*, qui neq; ro-
gato neque inuocato diabolo possidetur ab eo at-
que obsidetur: cuiusmodi in Italia inuenias mul-
tos, plerasq; fœminas, pauciores viros, quos tan-
quam furiosos & agitados rabie oportet nec̃ti. Sic
anno M. D. L. V. Romæ octoginta duæ inuentæ
sunt, quas Gallus quidā monachus Benedictino-
rum ordinis voluit eiurare, sed frustra. Scribit D.
Fayus^a Consiliarius in Parlamento, qui tum age-
bat Romæ, postero die rogatos diabolos cur eas
inuasissent respōdisse se fuisse in corpora fœmina-
rum istarum (quæ bona ex parte ludææ erant ge-
nere) à ludæis missos, indignè (aiebant illi) ferenti-
bus quòd fuissent baptizate. Quā ob causam The-
atinus Papa capitali odio ludæos prosequens fuis-
set relegaturus illos, nisi Iesuita quidam liberè de-
fendisset nō posse hominem quemquam in vilius
hominis corpus diabolos immittere. Certum illud
quidem, ac ne diabolū quoq; ipsum nisi Deo per-
mittente posse hoc permittente potest. Sic in Ger-
mania fortasse Kentorpenſi monasterio euenerit
vt moniales omnes à spiritibus malignis obside-
rentur: quibus dicentibus per coquam monaste-
rii Elisabetham Kamam effectum esse, illa agnouit
factum, se sortilegam falsa est, & improbis suis
precibus sacrificijsq; diabolos in earum corpora
fuisse missos: atq; hoc nomine fuit igni tradita. At
Romanus ille diabolus ludæorum accusator nul-
lius nomen detulit. (Non potuerunt autem in tan-
to virorum mulierū puerorumq; numero omnes
rei esse)

rei esse) licet dæmoniaci diuersis linguis quas nunquam didicerant loquerentur. Spiritus autem modò fatur velut in stomacho dum os mulieris occlusum est, modò exerta semipedali lingua, modò ^{Expositio.} pudendis: qua in re omnes Athei qui diabolos esse ^{vid.} se negant coguntur obmutescere. Etenim aut occluso ore, aut exerta & rigente lingua, aut pudendis fari neminem fatentur posse: & mulierem quæ nihil vnquam didicit, doceri à melancholia Græcè Hebraicè Latineque non ausint dicere: quæ tamen in dæmoniacis inesse constat. Huc pertinet quod Fernelius medicorū nostra memoria princeps cap. xvi. de abditis rerum causis ignarum furiosumq; puerulū à se visum fuisse scribit q Græcè loquebat: ac se tum dixisse eum à maligno spiritu possideri. Sunt etiam quæ à diabolo sic ligantur vt solui non possint vincula, sed ea rumpi aut secari sit opus. Est Menilij ad Dammartinum mulier domina Rossa nomine, quæ inde ab octauo suæ ætatis anno à maligno spiritu ligari ccepit ad arborem, ad pedem lecti, ad præsepe stabuli, aut altera manu alteri imposita, fune, vimine, seta eque caudæ, cannabæ: idq; tanta celeritate vt facto diabolus velocissimum quemque oculorum iactum anteuenteret. Puellam Parisios ductam anno M. D. LII. viderunt Doctor Picardus aliq; Theologi, omnesq; artes suas ad liberandā ipsam consumpserunt: sed nihil effectū. Hos medicus Holle- rius ridēs dicebat primū morbū esse melācholicū: postea verò q; oculis suis in frequēte corona vidit

miraculum, puellam inter duas trësve mulieres
~~stantē~~ exclamare, & illicò sic vinciri ambabus ma-
 nibus vt solui non posset vinculum ac secari opus
 esset, malignum spiritum confessus est. Nemini ap-
 parebat quicquam, sola puella albam videbat nu-
 bem, cum spiritus vinciturus accederet. Eadem ra-
 tione quod Magi & Magæ sibi copulationem car-
 nis cum maligno spiritu fatentur intercedere, id cō-
 plures Medici Ephialtas aut Hyphialtas, Incubos
 aut Succubos esse aiunt vel lienteriam: sic emen-
 tiuntur legem Dei, homines in cæca ignoratione
 continent efficiuntq̃, vt grauissima omnium scele-
 ra impunè abeant. Similiter diuinationes pro de-
 lirijs habent, quarum tamen euenta spectantur a-
 deo mirifica vt nemo non rapiatur in admiratio-
 nem. Si bene Platonem euoluissent isti, comperis-
 sent ab eo statui duo diuinationis vel θεομαντείας ge-
 nera, vnum morbo accidens, alterum dæmonum
 inspiratione. Quod enim scribit Aristoteles nullā
 foris diuinationem accedere, id philosophorum
 omnium explosit cōsensio, certissimaq̃ evertit ex-
 perientia, prætereā ab opinione ista discessit idem
 in libro de mundo quem Alexandro magno dica-
 uit. Non sum nescius Platonem, quia legem Dei
 ignorauerat (nondum enim ac ne post quinquā-
 ginta annos ab illius tempore sermone Græca do-
 nata fuerat) prædictionem diuinam à diabolica
 minimè distinxisse, sed generatim diuinationē vel
 μαντικὴν definiuisse κοινωνίαν τινὰ πρὸς θεὸν καὶ ἀνθρώπων πρὸς
 ἀλλήλους καὶ δημιουργοῦ της θεῆας καὶ ἀνθρώπων φιλίας, id est,
 Diuina

Diuinationē esse modum inter Deos & homines communicandi, eorūque amicitiae effectricem. quod prophetiae diuinæ non malè conuenit. Diabolica autem prædictio modò ab expressa conuentione & diaboli atq; hominis consensu nascitur, modò à diaboli violentia sine morbo hominē obfidentis adeò vt diuinet: quēadmodum Saul à Dæmone agitato & in furorem versus eo autore diuinabat: nam scriptura (vt antè diximus) prophetiae voce utitur. Non rarò etiam malignus spiritus magum immorigerum vexat, in furorē agit, & nonnūquam occidit. Sic nobilem à biennio virū cognoui ad Villerios Costeretanos habitātem, qui in annulo quem ab Hispano percarē emerat familiarem habebat dæmonem, cui ex sententia animi sui volebat imperare & velut mancipium subiicere: cūque mendacia plerumq; effaretur dæmon, annulum in ignem iniecit homo tanquam si eodem inñci potuisset dæmon & annulo hærere teneretur: sed ex eo tempore furiosum hominem effectum diabolus exagitat. Iudicium legi latum in Ducatu Geldriae xiiij.

M. D. XLVIII. contra magum quemdam Iacobum Iodocum à Rosa nomine, Cortraci natum, qui dæmonem sibi esse inclusum annulo fatebatur: sed addebat se quino quoque die fuisse coactum dæmonem compellare atq; consulere. Multis etiam Sagis mulieribus accidit, si promisso scedere & fide data Satanæ ipsas aliquando consortij istius tæduerit, necessaria resipiscentia ad Deum conuertantur, vt tun-

dantur & vexentur nocte mortemq̃ expectant, vt
Iacobus Sprangerus Colonienſis Inquiſitor fidei,
cuius opera Magæ non pauca igne perierunt, lite-
ris conſignauit. Equidẽ cognoui hominem (cuius
nomen quia in viuſ eſt reticebo) qui mihi indica-
uit ipſe ſe à perſequentē ſpiritu & varijs modis ſe
ipſum obtrudẽte plurimũ inſeſtari, de nocte vel-
licari naſo, excitari, perſepe percuti, & quamuis ro-
gantem vt ſe ſineret quieſcere non dimitti tamen
ſed continenter agitari, dicente ſpiritu, aliquid mi-
hi impera: ideòq̃ ſe putantẽ fore vt à ſpiritu ſine-
retur Lutetiã adueniſſe ſpecie litis ſuæ quam pro-
curaturus venerat, ſi fortẽ malo ſuo remedium
comperturus eſſet. Cũ itaq̃ animaduenterem
non audere hominem ſingula mihi retegere, roga-
ui quam vtilitatem ex ſeruitute domino huic præ-
ſtita percepifſet: Ad hæc ille, ſe exiſtimafſe futurũ
vt fortunas atq̃ honores adipiſceretur, & res abdi-
tas cognofceret, ſe autem ſemper à ſpiritu falli cũ
rem veram ſemel protulerit tria mendacia enunti-
ante, ſe ne obolo quidem à ſpiritu ditatum eſſe, ne-
que amata potitum, qua occasione præcipuẽ ad
eum inuocandum venerat, ſe de plantarum anima-
lium lapidũmq̃ viribus, deq̃ ſcientiis abditis (pro-
ut ſperauerat) ex eo nihil didiciſſe, vrgeri ſolum
verbis vt inimicos vlcifcatur, technam cõſuat, aut
ſcelus perpetret. Dixi facile eſſe ab iſto domino li-
berari, videndum vt eo adueniente ſtatim Dei no-
men ad auxilium ſuum inuocaret, & ſe mente pura
optimẽq̃ animo ſeruituti Dei addiceret. Ex eo
tempo-

tempore non vidi hominem, neq; an pœnituiſſet
potui cognoscere. Hic spiritum paruum suum do-
minum appellabat: nam Satanas decipiendis ho-
minibus blanda sibi arrogat vocabula, familiaris
spiritus, albi demonis, parui domini, q̃a in odio est
Satanæ & diaboli appellatio: itaq; plerique Ma-
gorum appellant paruum dominum, vt in libro
Pauli Grillandi Itali (qui multos adiudicauit mor-
ti) memini legere. Diximus de ijs qui malignorum
spirituum accersunt opem vt ijs imperent eosq; in
sua potestate habeant, & qui vtendos comparant,
etsi emptores isti seruitutem miserrimã deprehen-
dunt sibi impositam: tum etiã de ijs qui inuocatio-
nes faciunt ceremonijs, sacrificijs, & orationibus
ad eam rem accommodis, quarum orationum ver-
ba nolui exscribere, cum tamen plus satis de scrip-
to excusaq; adiectis priuilegijs habeantur, quorũ
autores cum suis operibus iustum esset concrema-
ri. Quamobrem in hoc nostro opere satagemus vt
quicquid mentibus curiosis occasionem experiun-
di ista scelera præbiturum esset id tectum & occul-
tum permaneret: id solũ quod ad informandos
Iudices pertinet, eosq; præmonendos qui in foue-
ana technis Satane incisuri essent, placuit exponere.
Iam dicamus de ijs qui præter inuocationem ex-
pressis verbis Deo creatori totiq; religioni
renuntiant, & seruitute diabolo addi-
cti ab eo obſignantur.

De ijs qui expressa conuentione Deo & religioni suæ renuntiant, & an corpore à Demonibus exportentur. CAP. IIII.

Discrimen inter Magos obseruari optime quæ intelligi pernecessarium est propter iudici a quæ variè de eis ferenda sunt. Hi autem præ omnibus sunt abominandi qui Deo & cultui eius renuntiant, aut qui (siquidem non Deum verum, sed superstitionem aliquam religionem coluerint) suæ religioni renuntiant vt se conuentione expressa dant Diabolo. Nulla enim est religio tam supersticiosa, quæ homines non coerceat quodammodo in legis naturæ repagulis, vt parentibus & magistratibus coniunctio nocendi metu obsequantur: quem nocendi metum ex hominum mente conat Satanæ eximere. Expressa aut conuentio modò fit verbis sine scripto modò scriptura confirmat: cum Satanæ (vt suos obstringat sibi antequàm impetrent postulata sua) iubet eos, si nouerint, instrumentum obligationis conficere atque subscribere, interdum etiam ipsorum sanguine, prout veteres in fanciendis coniurationibus fœderibusque utebantur⁴, vt apud Liuium libro secundo, & apud Tacitum de Regibus Armeniæ legimus. Sic ergo cum suis experitur Satanæ. Theophilum quemdam narratur se ita diabolo obligasse, & quidē obligatione sanguine exarata. Et nuper etiam anno M. D. LXXI. inter eos quos ille cæcus Lutetiæ suspensus detulit, fuit causidicus cuius prætereo nomen, qui se fa-

⁴ Plutarch.
in Valerio
Publicola.

se fatebatur obligatione diabolo facta renūtiavisse Deo, & obligationem sanguine suo conscripisse. Multis præterea iudicijs compertum est reciprocā inter diabolū & Magū obligationem interdum esse ad anni spatium ad biennium, aliudve tempus: item esse qui postulent sibi facultatem dari curandi dolores dentium, quartanam, aut aliud malum, ea lege ut alios occidant aut abominanda committant sacrificia. Quod si ab ijs qui se in totum addixerunt diabolo ut aliquid consequantur ipse metuerit ut cultum suum deserant, tum non satis habet si disertis verbis Deo renuntiaverint, sed notam eis insuper imprimit, ut Danæus in dialogo de fortiorijs observavit: qui autem ex animo se tradunt ipsi & quos stare novit promissionibus, his non indit signum, ut idem autor ostendit. De notis autem quod dicimus tam certum est quam quod certissimum, & ordinariè ludicum oculis compertum, nisi in locis abditissimis occultentur: ut ex Valesio quodam nobili audiui his inter labia notam esse, illis sub palpebris (ut Danæus inquit) alijs in sede si metuunt reteri, plurimum ad dexterum humerum, sceminis verò ad femur, sub axilla, aut in genitalibus. Narravit mihi Albertus Picco Advocatus in Parlamēto se quæstioni de veterinario quodam Mago in Theoderici castello adstitisse, in dextero cuius humero comperta est nota, postridie verò à diabolo obducta deleta. D. item Claudius Dessayus Procurator regius Ribemontij affirmavit notam Ioannæ Haruilleriæ Magæ à

se fuisse visam, sed deletam die postero. Cenomānus ille Trifcalanus nomine qui à Præfecto prætorio damnatus veniam hac lege impetrauit vt affines eiusdem criminis indicaret, cū in populareis conuentus ducebatur, aut de facie agnoscebat eos quos in Sabbathisimis viderat, aut ex alia nota quā ipsi inter se nouerant: atque vt dictum confirmaret, signatos aiebat esse notis quæ in nudis deprehendi possent. Excussi itaque illi quos accusauerat signati deprehendebantur quodam quasi vestigio leporis, sed ex sorte sensus adeo vt vel ad ossa vsq; intima in loco vestigij punctim percussi magi nō perentiscerent. Sed tam multi diuites ac pauperes in isto numero comperti sunt, vt alij effugium alij comparauerint: itaq; serpsit hoc malum semperq; dissipauit se latius, vt reorum impietatem in æternum testatam faciat & conuiuētiam ludicum, quibus habendæ quæstionis iudicijq; perficiendi munus fuerat commendatum. Hoc verò mirabilius, quod pleriq; Magi non satis esse ducunt Deo renuntiauisse, nisi se iterum in nomine diaboli baptizari curauerint & vocari altero nomine, ex quo fit vt Magis ferè duo sint nomina. Neq; dissimulandum istud, ad efficiendum quingentos Magos vnum sufficere: nā ei qui se addixit diabolo nihil est expeditus ad gratiā eius ineundam & habendā pacem q̃ vt multos subditos pertrahat: itaq; persepe vxor perducit virū, mater filiā, & iustæ familiæ sic aliquādo perstāt in multa secula, vt infinitis iudicij fuit cōprobatum. Cuiusmodi familiæ olim in
Africa

Africa Italiâq; exstiterunt, quæ solo aspectu vel laudatione homines enecabant, ut Solinus, Mēphodorus, Plinius, Gellius, & Isigonus scripserunt, & in Problematis Aristoteles annotavit xx. sectione, Problemate xxiiij. veteres ante laudationem præfari solitos eam nocituram nemini: & Itali quoq; dicunt, vbi aliquem plenis buccis laudari audiunt, *Di gratia no gli diate mal d'ochio*: & Magi denique opportunè importunèq; faciunt. Prout enim laus, propriè ad Deum solum pertinet, certum est, si quando sic laudat homo ut non referatur ad Deum laudatio, plus æquo exultare eos qui laudantur & gloriam sibi arrogare, eoq; pacto Satanam plenis velis in præcipitia ruinæ inevitabilis eos perducere. Sed ad alia veniamus. Doctor Grilladus Italus & quinque illi inquisitores, qui de multis Magis in Germania Italiâq; cognoverunt, nihil aliud dictum fuisse tradunt quam id ipsum quod rei evicti in hoc regno confessi sunt, idq; nominatim Lugduni Lodovici, apud Cenomanos, Pictavi, Sanlisi, Lutetiae. Ioan. Charterius, q. Caro. 7. conscripsit historiâ, Guilhel. Edelinus Sorbonæ Doctor narrat Magi carum sortium fuisse damnatum pridie natalis Christi 1453. confessum se per noctem saepe in Magorum conventus exportatum Deo ibidem renuntiavisse, diabolum hirci figura visum adorasse, & podici eius oscula dedisse. Hoc autem insignibus exemplis oportet demonstrari, ut intelligatur Canon Episc. xxvi. q. v. Concilij Aquileiensis, à cuius intelligentia abluferunt quâ plurimi: etsi neq; à Concilio generali

profectus est, neq; à Theologis approbatus. Vt igitur id quod diximus illustretur, nullum iudiciū fuisse puto insignius quàm illud de Maga Lochiana recentissimum. Vir quidam tenuis cū vxorē interdum abesse noctu perciperet, bonamq; noctis partem emanere, prætereā dicentem se aut ad deonerandam aluum egredi aut ad lauādum cum vicina sua aliquoties falsi euicisset, suspiciōē concepit de perfida eius libidine, & necem interminatus est nisi locum quò proficiscebatur indicaret. Illa sibi à periculo metuens rem vt erat confessa est, atq; vt explores & videas hæc ita se habere (inqt illa) si volueris, eodem venies: tunc tradidit ei vnguentum quo se vterq; inunxerunt, & pronuntiatis aliquot vocibus diabolus eos Lochijs in arenas Burdegalenses (quæ à Lochijs minimū quindecim dierum absunt) exportauit. Vidēs itaq; vir se in ignota Magorum, Magarum, & diabolorum (humana specie aspectus tamen horridi) frequentia versari, dicere cœpit, Deus mi, vbinam sumus? Hoc dicto, repentē cœtus disparuit: ille verò cernens nuditatem sui corporis oberrauit per agros nudus, donec manē rusticos inuenit qui ipsum in viam deduxerunt. Reuersus Lochias ad Quæstorem rerum capitalium contendit rectā, qui audita probè historia scēminam prehendi iussit: illa verò minutatim omnia quæ diximus confessa est, & vtrò agnouit peccatum. Lugduni quoque ante paucos annos mulier potens comperta est, quæ surrexit de nocte accendit lucem, arrepta pyxide inun-

inunxit sese, & post voces aliquot elata est: hos ritus fieri obseruans mœchus qui cum ea cubauerat lucernam capit, peruestigat vndique: & ea non inuenta cum solam vnguenti pyxidem reperisset, curioso animo exploraturus quid vnguentum posset fecit prout fieri animaduenterat, ita statim elatus comperit se cum Magorum cœtu esse in agro Lotharingiæ, & consternatus est: Sed cum primum Dei opem implorauit, euanuit totus cœtus, ille verò solum nudumq; sese comperiens Lugdunum reuersus est & maleficam accusauit, quæ confessa rem totam igne perijt. Idem quoq; nobili cuidam viro non ita pridem ad Melodunum accidit, qui & molitoris verbis & sua ipsius curiositate adductus cœtum maleficorum adiit: sed quoniam perhorrescebat metu, quamuis non inuocaret Deum, Diabolus maxima voce inclamauit, quisnam hic metuit? Sic volente nobili viro discedere, ex oculis abscessit cœtus. Atq; hic reuersus indicare Magū statuerat, ille verò præmonitus sibi consuluit fuga. Quod de timore diximus, ex iudicio magarum Valerianarum in Sabaudia commodè potest intelligi: vbi fatebatur filia cum parētes primò ad cœtus suos essent ipsam deducturi, vt momento efferrētur baculum sibi ab eis fuisse datum quē femoribus subderet, eosq; indixisse vt ante omnia sibi cauere à metu: sic cum parentibus statim exportatam esse. Hoc iudicium in postrema editione libri Danaei fuit excusum typis, quod anno M. D. LXXXIII. fuerat confectum, vt postea demō-

strabimus. Sunt qui farraginem aut æneum vas aliquod argenteumve deferant ad festa sua solennius celebranda: quo spectat ille articulus Salicarum legum capite lxxvñ. *Si quis alterum hareburgium clamauerit, hoc est, strioportium aut qui æneum portare dicitur ubi stria concinant, & convincere non poterit, soluat solidos lxx.* hic enim stria & striges vocabula designant magas quæ dæmonas prosequuntur. Olaus magnus libro iij. cap. xi. scribit apud Boreales populos locis compluribus istas Magorū dæmonūque saltationes cōspicuas esse. Idem in monte Atlante plerumq; fieri tradunt Mela libr. iij. Solinus lib. xxxvñ. cap. xliiij. & Plinius lib. v. cap. i. Nec absimile est quod apud Paulum Grillandum Iurecos Italum legimus, qui de multarū maleficarum factis cognouit atq; iudicauit: anno M. D. XXVI. non procul à Roma rusticū extitisse, qui postquā nudam vxorem suam se inungentem vidisset noctu, sublata mque oculis domi nō inuenisset, eam postredie arrepto baculo non destitit percutere donec rem ex veritate fateretur, quod illa faciens veniam sibi dari postulauit. Hic veniam ea lege dedit vt se in cœtum vxor deduceret. Ea postero die virum vnguento suo curauit oblini, sic vterque insidentes hircis peruenerunt in cœtum velocissimè. Virum autem vxor præmonuerat à nomine Dei planè abstinendum esse, nisi per ludibrium blasphemiamve diceretur. Nam hac in re omnes consentiunt, eum qui baiulatur si Deum nominauerit in media via repentè deferi: vnde ostendi-

ostenditur nihil vnguento effici, sed Diabolum o-
 cyus Euro deportare (prout August. inquit, Dæ-
 mones auiū volatus incredibili celeritate vincūt)
 ac multo etiam velocius Angelos, quib. propterea
 ad pernicitatē eorū maximā & ἀκατάληκτον figuran-
 dam senæ alæ in Scriptura sacra tribuunt. Hūc igi-
 tur in cœtu versantē mulier seorsim aliquantisper
 iussit cōsistere, vt mysteriū totum cerneret, donec
 ipsa caput illius cœtus salutauisset ornatum Princi-
 pis amictu magnificentissimo, maximāq; virorum
 & mulierum corona cinctum, qui honorem clien-
 telarē singuli exhibuerunt domino. Hoc factō sal-
 tationē institui in orbem vidit ore extrorsum ob-
 uerso, ita vt non viderent alter faciē alterius, quod
 in popularib. saltationibus receptū est: fortē eo cō-
 silio vt alij non possint alios commodē observa-
 re atque agnoscere, quos illi indicent si ad iudi-
 cum manus peruenerint. Quod etiam Triscala-
 nus Magus cui Rex Carolus ix. Veniam dedit vt
 socios indicaret, adstante magna procerum turba
 exposuit Regi: Magos in suos cōuentus exporta-
 ri, innumeras eorum adesse copias qui adorāt hir-
 cum & posteriores illius partes osculant: tum ad-
 uersis tergis non videntes inter se saltare: deinde
 cum diabolis virili & muliebri forma coeuntib. co-
 pulari. Post saltationē instratæ fuerunt mensæ, ci-
 bi appositī. Mulier tū admouit virum vt Principē
 salutaret: deinde vt cum alijs accubuit mense
 videns cibos insulsos esse & in mensis desydera-
 ri salē, clamauit continēter donec sal (vt videbat)

alla

allatus esset, quem antequàm gustauisset dixit, *hor
laudato sia Dio pur e venuto questo sale*, iam laude^s De-
us, cùm hic sal aduenerit. Hoc dicto abierunt sta-
tim ab oculis omnia, homines, cribaria, mē^sæ: ipse
solus remi^{it} nudus, affectus ingenti frigore, nesci-
ens vbi locorum esset: cùmque illuxisset dies, pa-
stores nactus est, à quibus rogans vbinam esset co-
gnouit se in Comitatu Beneuentano agere opima
ditione Papæ. Hæc sub nuce gesta ad centesimum
milliare ab vrbe Roma: vnde proficiscens ille panē
& amictum coactus est mendicare, & octauo de-
mum die macer atq; exhaustus peruenit domum,
vxoremq; detulit, abs qua accusatæ aliæ & verita-
tem confessæ viuæ igni fuerunt traditæ. Idem au-
tor est anno M. D. X X X V. adolescentulam in
Spoletano Ducatu tredecim annos natā à vetula
quadam in Magorum cœtum sic perductam esse,
miratamq; conuentum adeò numerosum dixisse,
Dio benedetto, che chosa e questa: Deus benedicte, quid
hoc rei est: Simul atq; pronuntiaisset ista, euauisse
omnia: miseram diluculo à quodam rustico inuen-
tam ei rem totam enarrasse: eum deinde ad suos
puellam remisisse, & Magam ab ipsa accusatam i-
gne sublatam esse. Quod autem hic narrat conuē-
tus sub nuce ingente habitos, ex historijs complu-
ribus annotauī & ex iudicijs, loca à Magis ad suos
conuentus destinata aut certis arboribus aut cru-
cibus plurimum insigniri. Sic in Magarum Picto-
nicarum iudicio fuit deprehensum conuentus ad
crucem quamdam tota regione celebrem haberi
solitos,

solitos, quò ante annos centum olim còuenerant, vt Saluertus Præsides exactis veteribus & centenarijs se mihi narrauit comperisse. Malberij quoque ad Lomagnienfe Bellomontium octauo ad Tholosam milliari Magorum cœtus & saltationes compertum est ad crucem artocreatis haberi solitas, vt alijs locis fuit factitatum: & Magarum vna Beronda nomine, cùm propè esset vt igni traderetur, contendens cum nobili quadam scemina quæ negabat se interfuisse, dicebat huic, *No sabes pas tu que le derrain cop que nous hermes le baran a la Croux do pastis, tu portaos lo ropin des pondoux*. An ignoras cùm postremo saltationem faceremus ad crucē artocreatis te portasse poculum venenorum? Hæc autem Beronda viua exusta est. De exportatione autem, post vnctionem transfuehi Magos legimus, vel sine vnctione sape, hirco, pegaso, scopis, baculo, vel sine baculo & iumento villo, alios nudos (vt plerosque ad se inungendum nudos esse ostendimus) alios amictos, hos noctu, illos interdii, plurimū tamen de nocte, idq; ea nocte quæ inter diem Lunæ & Martis interuenit: cuius rationem suo loco dicemus. Huc pertinet quod Paulus Grillandus libro de sortilegijs scribit se anno M. D. XXIIII. à nobili quodam viro fuisse rogatum vt in castellum S. Pauli, (quod Spoletani Ducatus est) veniret, & de tribus Sagis mulieribus cognosceret. Earum minimam fretam sponsione suæ liberationis fuisse confessam se iam ante annos xv. à vetula Saga in Magorum cœtum deductam esse, vbi Diabolus in-

terfuit, quo autore Deo, fidei, & religioni suæ renuntiauerit, iuramento cauens se fidelem fore & diaboli mādatis obsequuturam, idē manu libro obscurissimam scripturam habenti imposita: item se ad solēnitates nocte & ad ferias cū imperabūtur venturam, & quoscūq; posset eodē adducturam: diabolū ipsi vicissim lātitiā æternāq; felicitatem spopondisse. Amplius confessā est se ex eo tempore necem hominibus quatuor intulisse, pecori sæpenuerō, & fruges calamitate deuastasse: Si quando ipsam die statō contigisset ad cætus nō accedere sine vera certāq; excusatione, se ita de nocte fuisse vexatā vt nec somnum caperet nec quietem vllam: Cū proficiscendum illuc fuit, se viri vocem audiuisse, quem paruum dominum, aut etiam interdum magistrum Martinetum appellabant: itaque simulac se vnguento quodam obliuisset, hircum qui præstō ad portam aderat conscendisse quem tenebat pilo, eoque hirco sub magnā illam Beneuentanā nucem vbi innumeros offendeat Magos transuectā esse: ibi fide Principi data saltari, tum mensis accumbi, postremō quemque dæmonem cum eo eāve cuius præerat custodiæ copulari: Hoc factō singulos suo dæmoni insidentes reuolare: priuatim verō diabolū intra parietes domesticos adorare. Hæc vbi fuisset confessā & cum duabus alteris comparata, aliæ prætereā fuerunt accusatæ, quæ confessæ culpā cum suis pulueribus & vnguentis viuæ fuerunt concremata. In libro quoq;

quoque tertio, Antonij de Turquameda Hispani aliam inter cæteras historiam recentem legimus, voluisse Magum quemdam socio suo persuadere fore ipsum beatissimum omnium, si crediderit ipsi & magorum conuentus adiuerit: vt autem consensit socius, Magum de nocte post aliquot vuculas manum socijprehendisse, & vtrumque elatum in aera procul fuisse in cœtū transuectos, in quo viri & mulieres innumere circūstabant thronū cui maximus insidebat hircus: ad hūc osculādum omnes accessisse *en la parte masculina que tenia* (qui sciunt Hispanicè, eam partem esse intelligunt quæ honestè non potest nominari) Nouitiū cum videret istud, socio dixisse, amitto patiētiam, & inclamasse repente *Dios a muy grandes bozes*, ait auctor. i. Deum voce quæ maxima: tunc irrumpente turbine procellaque vehemētissima disparuisse omnia, illum solum substituisse, & triennium totum consumpsisse antequam in agrum suum reuerteret. Apud Cenomānos nuper cremati sunt plurimi, qui se in sabbatha sua persæpe abiuisse & ea quæ antè diximus commisisse fatebantur: his acta forensia plena sunt, & iudicia recens huc illuc transmissa, quæ ita notā sunt vt breuiter contentus indicasse præterire malim ad cætera: Minimum enim triginta magi inuidia inter se perciti alter alterum incusarunt, quorum confessionses vno ore testificabantur transuectionem, adorationem diaboli, saltationes, & religionis abiurationem. Recens quoque iudicium exstat in Valerianas Magas

Sabaudia confectum anno M.D. LXXIV. cuius historiam summam Danæus copiosè satis pertexuit, vnde similem sui diabolum semper esse constat: nam ex earum confelsionibus & comparatis earum sermonibus inter se commissarum videtur corporis exportatio baculo solum innitentis sine vnctione, tum abiuratio Dei, diaboli adoratio, epulum, pudendorum Satanæ (qui apparebat specie pecudis) deosculatio, obligatio de perpetrandis malis innumeris, pulueris in quemq; subministratio: ab vna nefariam hanc artem triginta annis fuisse exercitam: interdum se diabolum tetrū horrificumq; valde humana forma ostendere. De cibarijs autem hominibusq; euanescentibus habemus apud Philostratum Lemnium Græcum autorem testimonium, Tyanæum illum Apollonium domum quandam ingressum vbi hilaria sua exercebant Magi, eis interminatum esse, omniaq; disparuisse illicò, mensas, cibaria, homines, supellectilē, & adolescentem vnicum quem Magi recens deceperāt in eo loco substituisse. Ne procul abeamus, viuunt adhuc memoria nostra plurimi qui Comittem quendam Aspremontensem norunt omneis domum ad se venienteis tractare magnificè excipereq; solitum, adeò vt accurati cibi, officia, omniumq; rerū copia summopere turmis eò diuertentibus satisfacerent, sed homines illos & equos, cū primū ab eo exhibant, fame & siti oppressos esse: quod de multis adhuc superstitis me audire meminī. Ita fuit Matiscconensis Comes Magorum sua

etate

quidam per syluam de nocte iret, strepitum & sale-
tationes exaudiuit: re itaq; peruestigata accedens
pocula vidit argentea quæ, vt magi & diaboli di-
sparuerunt illico, accepit lanius & postridie ad ma-
gistratum detulit: sic illi quorum signa poculis in-
erant accusauerunt alios citati in ius, & omnes sup-
plicio digno affecti sunt. Alterum exstat exemplū
insignius executionis illius quæ facta est Pictauii
anno M. D. LXIIII. cuius executionis histori-
am cum à multis in eodem loco, tum etiam à Picto-
num Præside Salueto didici (qui tum ad iudicium
ferendum cum Dauentonio Pictonum. Præside &
iudicibus alijs fuerat accitus) & omnes in ea regio-
ne tenent. Tres viri cum fœmina vna Magi damna-
ti & igne concremati sunt viui, cum fuissent euiçti
necis hominibus plurimis pecudibusq; importa-
tæ opera (vt fatebantur) diaboli subministrantis
puluere quos humi stabulorum, ouilium, domo-
rumq; limini subdebant. Narrauerunt autem isti
se ter in conuentum maximum solitos proficisci,
quò conueniebant Magi innumerabiles ad com-
pitalem quamdam crucem quæ ipsis vsu præba-
bat signi: ibi præesse hircum ingentem nigrum, ad-
stantes ratione humana compellantem, in eius am-
bitum saltare omneis, tum vnumquemq; postero-
res illius partes cum ardente candela osculari:
hoc facto, hircum absumi igne, de cuius cinere sin-
gulos capere, vt eo bouem inimici necarent, huius
ouem, illius equum, hunc hominem languore, illū
morte afficerent: postremo diabolum voce terri-
bili

bili hæc verba intonare, vlciscimini vos, aut mortem oppetitis: ita singulos ope diaboli redire quæ venerat. Non est aut leuiter prætereundū illud, quod ter quattannis sacrificiū istud diabolo tenent facere: imitantur enim sacrificiū hirci lege diuina imperatum, Leuit. xvi & præceptū illud ut mares singuliter quotannis solennibus feriis compareant coram Domino. Amplius dicebat Præses Saluertus vir clarissimus, apparere ex actis veteribus Magos iam ante annos centū de eadem causa fuisse damnatos & parib. confelsionib. idque eodem loco ad crucem eandem gestum Horū duo resipuerunt, & duo in puicacia sua cesserunt vita. Iudiciū quoque legi in Magas Potezanas latū, quod mecum Adrianus Ferreus generalis vicarius Regis apud Laodunenses communicauit. In eo confelsio illarū exstat eiusmodi, se propè Logniū ad Frenquisanū pistrinū certis vocib. quas reticebo, pronūtiatis cum scopis delatas esse: scribitque alias scopis ad manū instructas & cum eis sex diabolos quorū habent nomina inuenisse: postquam Deo renūtiassent, diabolos humana forma sed tamen aspectu teterrimos osculatas adorasse, tum habentes in manibus scopas saltauisse, postea diabolos rem cum sceminis habuisse, ipsas verò pulueres enecando pecori postulasse: postremò constitutum fuisse ut eodem post octiduum ineunte nocte conuenirent ad diem Lunæ, cumque tres horas illic substitissent fuisse reportatas. Vnum omiseram, teneri Magum quemque malefactorum suorum rationes exponere, aut cædi, nisi fecerit,

fecerit, grauissimè. Hoc mihi Bouin⁹ Castellⁱ rufsi præfectus Biturigū nomine delegatus apud Blesenses affirmavit, Magam se iudice crematam fuisse, quam filia accusauerat quòd ipsam in conuentus deduxisset mater & diabolo instituendam obtulisset: hæc inter alia scelera istud confessa est se saltasse in hirci ambitum, & tandem singulos rationes rerum à postremi cœtus tempore gestarū reddidisse, & qua in re puluerem occupassent. Hic enectum à se infantem aiebat, alter equum, ille arborē. Vna autem nihil ab eo tempore fecisse comperta frequentes ictus accepit baculo ad plantā pedum, & ab alijs omnibus derisa est. Addebat illa puluerem sæpe recentum haberi oportere. Huic simile est quod in altero Magæ iudicio legimus, quæ se fatebatur minimè quiescere nisi quid mali quotidie committeret, saltem vt vasculum diffringeret: sed cum hera ipsius frangentem de industria vas terreū deprehendisset, tum rem confessa est & ad dicta morti, quia dicebat nullam sibi omnino quietem esse nisi aut enecto homine aut perpetrato malo: Quibus ex rebus apparet nō puluerem, sed Satanam esse qui ruīnam solū generis humani appetit, & coli frequenter atque adorari cupit: cum plerumque puluis vnum duos ve pedes in terram demergatur. Memini Furnerium virum doctum Aureliensem consiliarium mihi dicere vulgò sermonem esse & quidem compertum Magarum conuentus haberi ad Cleriacum, & diabolos illic quicquid varijs in regionibus agitur nuntiare, quia

quia singula hominum facta referunt velut in commentarios: atque hic diuinandi modus quo vtuntur Magi. Illa autem Maga cuius meminimus à sententia lata noluit prouocare, dicens se mortem anteponeret tantis diaboli cruciatibus, à quo non poterat vel momento quiescere. In primis verò illud obseruandū est nullum haberi conuentum in quo non saltetur: sic Longuianæ Magæ inter saltandum canebant, har, har, diabole, diabole, sali huc, sali illuc, lude hic, lude illic: dicebāt aliæ, Sabbath Sabbath, id est, dies quietis festus, elatis fursum manibus & scopis, tum vt testificarentur certò quanta alacritate animi studioq; colerent diabolum atq; adorarent, tum vt adorationem quæ debetur Deo effingerent. Priscos enim Hebræos in tēplū apportantes munera cū prope altare accederent saltauisse cōstat, vt optimè Dauid Kimhi^a de voce ^{in Psal. 41} ~~an~~ significante festum & saltationem annotauit: Dauidē quoq; ad testificandam lætitiā animi sui cū præiret arcæ canentem Psal. xlvii. & psallentē saltauisse. Saulem etiam legimus à Samuele ad prophetas ablegatū esse saltantes & laudātes Deum instrumentis musicis, prout musica hominib. ad Dei laudes læto & hilari animo potissimū effēdas fuit attributa: sed corporis motus nihil habebat insolens, quin potius lenitas illius animum in cælum quodammodo extollebat, quod officiū est Deo acceptissimum. Nō potest enim quisquis Dei laudes ista alacritate prædicat, non abripi amore & zelo honorandi Creatorem suum. Ita sin-

gulis Psalmorum locis ubi legitur Sela (legitur autem sæpissime) qui canebāt illud, vnā cum corpore attollebant vocem, vt Dauid Kimhi Hebræis commentarijs in Psalmos notat: etsi eandem vocē Chaldæus æternitatem exponit, Symmachus & Theodotion *διὰ χρόνον*, Abrahā Abben Hezra *מקום* id est, verè: vt ut sit, cantores tamen ad vocis huius enuntiationem assurgebant. Priscarum autem saltationum vestigia quædam hodiernæ supplicationes videntur ostendere, quibus populi etiam omnes in suis sacrificijs & solennitatibus utebantur. Scribit Mose Maymonis Persarum filias nudas saltare, & instrumentis psallere. Magorum verò saltationes homines furiosos reddunt, & sceminis abortum faciunt: quemadmodum de saltatione illa ex Italia in Galliam per Magos induta, quam voltam nominant, optimo iure potest prædicari, huic saltationi præter insolentes ac impudicos motus hoc inesse mali, quòd homicidia & abortus innumeri ex ea accidunt: quod in republica in primis consyderari oportet, & seuerissimè prohiberi. Itaque Satanas, eo quòd Geneuæ saltationes ante omnia sunt odio, puellam Geneuensem sic instituerat, vt quoscunque virga ferrea ab ipso tradita attingeret eos ad saltandum compelleret: atque hæc iudices ludificabatur dicens se necari ab ipsis non posse, neque vnquam voluit resipiscere donec ad mortem damnata esset. Hoc factum ab homine didici qui interfuit: addebat autem eam simulat-
que

que fuit comprehensa, metu & trepidatione maxima fuisse consternatam, dicendo se ab hero suo deseri, ab eo promissionem de morte non oppetenda accepisse, eumque ab ipsa sed sola percipi. De furore autem, omnino constat non alios quam furiosos & vassanos homines tripudiationibus istis & saltationibus violentis uti, neque magis expeditam eis curandis rationem esse quam ut sedate grauiusque cogantur saltare, ut Germania facit insanis ex eo morbo laborantibus quem sancti Viti & Modesti vocant. Ut caput absoluam, conclusionem cuiusdam disputationis apponam factae coram Sigismundo Caesare, quam Ulricus Molitor in in libello ea de causa conscripto retulit: nam in ea ex infinitis exemplis iudicijque fuit constitutum Magos verè à Satana corpore animoque deportari. Historia quidem Euangelij exponeretur ludibrio si vocaretur istud in dubium, an diabolus de loco vno in alterum deportet Magos: cum in Euangelio dicatur Satanas Christum in cacumen templi, ac deinde montis transtulisse. Plerique enim Theologi ac eruditissimi sentiunt corpore & animo verè Christum exportatum esse: Abacuc item Prophetam fatentur & corpore & animo translatum fuisse in Babyloniam, similiterque Philippum Apostolum utroque vectum. Ex quibus Thomas Aquinas eruit, si id in vno potuit, in alijs eiusdem naturae & ponderis fieri potuisse: hoc illius argumentum in caput Matthæi quartum.

Apud Philostratum etiam Græcum autorem legimus, Apollonium Tyanaum à Nili fontibus in Æthiopia fuisse breui spatio Romam exportatū, id est (vt rectā contendas) in bis millesimum quingentesimum milliare: item Roma Corinthum, Smyrnāq; Ephesum. Ioannes Theutonicus sacerdos Halberstadiensis Magus eo tempore celeberrimus, anno M. C C. L X X I. media nocte tres Misas cecinit, vnam Halberstadij, alteram Mogunti-aci, terriam Colonia. Pythagoram item narratur transuectum fuisse Metapontum Thurijs. Quin Vierus ipse Magorum defensor affirmat verum esse certitudine quadam sciētiæ, scire se multos homines ex vna regione in alteram momento sic translatos esse. Hæc ipsius verba libr. ij. cap. viij. de prestigijs demonum, & lib. iij. cap. xij. Sed quia nonnullis videtur spiritu solum translationem fieri, nunc de spiritus raptu dicendum est.

De ecstasi aut raptu Magorum. & ordinaria illorum cum Daemonibus frequentatione. CAP. V.

EX ijs quæ de translatis corpore animoq; Magis docuimus, & ex tam frequente experiētia exemplisq; memorabilibus, cernitur velut meridie, & palpatur eorum error qui Magorum translationem statuunt esse imaginariam, neq; aliud definiunt quàm ecstasim, exempli gratia visum Ezechielis,

chielis adducentes, cuius spiritus è Babylonia abreptus est Hierosolyma: quod visum aut vera animi separatione fieri potuit, aut sine separatione accidere. Ac Hebræi quidem in arcana sua Theologia animas electorū Deo per Angelos offerri tradunt quadam abstractione, homine tamen superstitite: atq; huc adducunt locum Psalmi cxvi. pretiosa in conspectu Domini mors sanctorum eius, quam iucundam mortem in Phædone dicere videtur Plato. At non propterea veram corporis & animi translationem per bonos spiritus & malos fieri negandum est. In exemplum Eliam & Henocum corpore abreptos adducimus, & Abacuc opera Angeli in leonum foueam corpore importatum. Quod si in antecedentibus exemplis non verè fieret corporis exportatio, qui potuisset Lochianus ille à lecto in Burdegalensib. arenarijs se deprehendere? Lugdunensis in Lotharingia? Græcus ille Plutarchi Crotone ad Neapolim, vbi miliaria amplius centū oportet transfretari? qui sexcenta alia huiusmodi perfici? Thomas Aquinas, Durandus Heruæus, Bonauentura Tarantasijs, & Geraldus Odetus, qui in secundum librum distinct. viij. Magistri sententiarum quaestionē hanc explicarunt, omnino confirmāt corpora à Diabolis naturali pōtentia de loco in locum transportari. Quāquam raptus ille, vt vocant, ecstaticus plus habet admirabilitatis iudicio meo, quā corporis exportatio. Etenim si potest diabolus, vt fatentur illi, extra corpora sua animos abripere: nōne fa-

cilius est corpus animumque sine distractione & dis-
paratione partis ratione præditæ devehere, quàm
alterum ab altero nec interueniente morte diuide-
re. Quamuis autem immortalitatis animarum certis-
sima testimonia & indubitata demonstrationes sup-
petant, hoc tamen in validissimis & maximis nu-
merari mihi videtur oportere, adeoque sufficere si
bene probatum fuerit (ut profecto historijs, iudi-
cijs, repetitionibus, testium comparationibus,
conuictionibus, confelsionibus, & executionibus
infinitis fuit comprobatum) sufficere igitur reuin-
cendis Epicureis & Atheis: adeo euidenter docet
humanum spiritum essentia immortalis esse. Hy-
pothesis enim Aristotelea libro secundo de anima
sic optimè demonstratur, animam siquid sine cor-
poris adiumento potest immortalem esse: & altera
hæc similiter, animam immortalem esse si à corpo-
re potest separari. Isti autem infidi, qui neque pote-
statem Dei neque spirituum naturam credunt,
eam quam vocamus animam esse dicunt vincu-
lum harmonicum formamque catholicam ex sin-
gularibus humorum aliarumque humani corpo-
ris partium formis resultantem: quod certè planè
absurdum est, hominis formam (quam omnes Phi-
losophi puram & simplicem fatentur esse) ex com-
pluribus formis componere. Ecstasin verò defi-
niunt somnum melancholicum, quo vires animæ
ita sepultæ sunt ut mortuus homo videatur: rem
ridiculam, cum plures Magi, Olao magno teste, in
Noruegia, Liuania, Borealibusque partibus quàm
in reli-

in reliquo orbe terrarum existent: & quod de Sata-
na apud Esaiam prædicatur, Ascendam super A-
quilonem, ero similis Altissimo, ad eam potesta-
tem referri possit quam Satanas in Boreale præ-
cipuè populos exercet, famosos Dæmonum Ma-
gorumquæ nomine: prout etiam in tota Scriptu-
ra legimus venturum ab Aquilone malum, Sapi-
entia ij. Esai. xiiij. xli. & xlix. Ierem. xxxiiij. iij.
vi. xij. xv. xxiij. xxv. xlv. xlvij. l. & li. Ezech. viij.
xlvij. Dani. xi. Zachar. ij. at populus iste minus
quàm quisquam alius habet melancholiæ: sunt
enim omnes flauo capillo aut coloris ruffi. Quam
obrem istos necesse est ignoratiam suam agnosce-
re: nam Solenem quendam Plutarch. Plinius Her-
motimum Clazomenium, & Præconnesium phi-
losophū atheon Herodotus ita abreptos fuisse tra-
dunt in excessum mentis, vt corpora eorum mor-
tua & sensus expertia subsiderint, itaq; postratum
Hermotimi corpus ab inimicis captū, occisum, &
crematū esse^a. Scripsit Hieron. Cardanus^b se cū lu-
beret, pectasin extra corpus rapi adeò vt corpus
maneret αὐτομάτως, Ego verò eos qui volūtariè inter
vigilandum patiuntur istud Magos esse cōfirmo:
& Cardanus ipse fatetur^c patrem suum triginta an-
nos familiarē spiritum habuisse. Sic plerumq; pa-
tres sortilegi informant liberos vt in mentis exces-
sum rapiantur: quò pertinet illud Virgilianum
de Maga Æneidos sexto, quæ se promittit solue-
re mentes. Nam reuera anima vegetatiua, vitalis,
& animalis permanet, quamuis soluti sint sensus,
motus,

^a Plin. lib. 2.
cap. 52.

^b in sua Gen.

^c in lib. de re-
rum variet.
ad finem.

motus, & ratio. Exstat recens historia Magiæ naturalis a Neapolitano, qui rem narrat à se in muliere Saga fuisse exploratam, quæ postquam se vnxisset nudam λευκοθυμουσι & sensu destituta cōcidit, reuersaq; post trium horarum spatium in corpus suum multa è regionibus varijs nuntiauit, quæ vera deinde comperta sunt. Sed autor libri digni incendio rationem rei istius gerendæ explicat. Hac arte Satanas erga eos vtitur qui nolunt retegì, siue propter familiæ amplitudinem siue propter alias causas non audeant magnos conuentus accedere. Ex Turettano Præsìde audiui Magam à se in Delphinatu visam quæ viua fuit concremata: hanc ergo cubantem ad ignem, manente domi corpore in ecstasi abreptam esse, & quia nihil intelligebat, grauissimis virgæ ictibus ab hero percussam, tum etiã vt viderent an de hac vita decessisset, ignem partibus quæ maximè valent sensu, fuisse subiectum, nec propterea euigilauisse: eam itaque iacentem ab hero heraq; mortuam esse existimantibus ibi derelictam esse: manè iacētē in lecto inuentam: quod cū miratus herus quæsiuisset quid rei contigisset ipsi, exclamantem suo sermone dixisse, Ah, here, quàm verberasti me! Id hero apud vicinos narrante aliquem dixisse, Saga est: ideoq; nō destitisse herum, donec illa rem falsa indicauisset se animo cœtum Magorum adiuisse. Sic alia in super scelera quæ perpetrauerat agnouit, & igni fuit tradita. Iacobus Sprangerus Inquisitor, qui de per multis Sagis quæstionem habuit, eas scribit confiteri, se

steri se, cum visum est, spiritu abripi, sin aliter videatur etiam corpore. Exemplum nostra memoria apud Burdegaleses alterum habuimus anno M. D. LXXI. cum in Magos Galliae instituta esset persecutio. Vetula quædam Burdegalensis Maga apud ludices confessa est se cum alijs per hebdomadas singulas fuisse exportatam, vbi magnus hircus adoratur, quo autore abnegabant Deum, se Diabolo seruaturas spondebant, singuli pudenda illius osculabatur, & post saltationes pulueres accipiebat quisque. Tum D. Belotus libellorum supplicum magister, dicente Maga se nihil posse nisi è carcereeducta esset, volens rei veritatem explorare, eam educi iussit: & illa cum se nudam certo adipe inunxisset, velut mortua expersque sensus corruit, deinde post horas quinque reuersa exsurgensque permulta narrauit quæ varijs in locis ita habere ut dixerat comperta sunt. Hanc historiam mihi quidam Comes equestris ordinis narrauit, qui adhuc viuit & isti experientiae interfuit. Id in Borealibus partibus frequentari Olaus testis est, & amicos ecstatici studiosè corpus obseruare donec cum dolore ingente reuertatur, & annuum, literas, cultellumve eius qui milliaribus trecentis abest ab eo reportari. Equè admirabile est iudicium illud Magorum septem quod anno M. D. XLIX. apud Nānetas didici. Cum igitur isti coram multis se indicturos recepissent ante horam, quid per milliaria decem in ambitu mageretur, exanimis conciderunt illico, & tres horas defecti animo iacuerunt: postea

exsurgentes renuntiauerūt quicquid in toto Nan-
netū oppido & ambitu longiore perceperant, lo-
cis, factis, & hominibus obseruatis: quę omnia sta-
tim comperta sunt. Itaq; omnes isti accusari & ma-
leficiorum multorum comperti, ad ignem fuerunt
damnati. Dixerit fortasse quispiam nō abripi ani-
mam, sed visum & illusionem à diabolo præstari:
at effecta huic sententię aduersantur. Possunt qui-
dem homines mandragora & narcoticis potioni-
bus soporari ita vt mortui esse videantur: sed horū
aliq; ita soporatur vt nunquam euigilet, aliq; epotis
eis ad triduū quatrduū ue indefinenter dormi-
unt: prout ipsi faciunt Turci quos castraturi sunt, &
Vasconi cuidā ex inferiore Occitania captiuo qui
post fuit redemptus, accidit. At nihil tale epotant
Magi, & qui narcoticis soporantur nullius rei me-
minerunt: Magi verò impressionem viuam habēt
saltationum, sacrificiorum, adorationum, & aliarū
rerum quas in conuentibus viderunt feceruntq;
obseruant eas qui adsunt, qui cum illis commissi
fatentur culpan. & Iacobus Sprangerus ex male-
ficarum quas igni damnauit cōfessione id Magos
confiteri narrat se fecisti easdem res percipere
quas, si corpore adfuissent, pariter percepisset. Au-
gustinus quoque libro x. viii. de ciuitate Dei ait
Præstantij patrē tanta ecstasi saepe abreptū esse, vt
reuerfo spiritu se fuisse versum in equū affirmaret,
cōmeatumq; in castra cū eqs alijs importasse: cū tñ
ipsius corpus exanimē iaceret don. Atq; hæc for-
tasse fuerit ratio cur Lycanthropia nō a & hominū
in pe-

in pecora commutatio (de qua pòst agemus) fuerit tãtopere ab antiquis celebrata, & adhuc in Orientis partib. frequentetur. Sunt etiam morbi qui hominem orbant sensibus ac propè exanimant, vt sunt epilepsia & apoplexia. Sic Iulius 11. Papa spatium bidui pro mortuo habebat: & Ioannem Scotum viuum fuisse humatum creditur cum existimaret mortuus: cœpisse enim dicitur conflictari cum precluderetur anima, cuius cōflictantis motum percipientes vespillones qui inñciebant humum extraxerunt quidem, sed sanguine offusum & agentem animam inuenerunt. Non insunt ista mala sortilegis, syncope, epilepsia, apoplexia: nã si quando placuerit, ita affecti sunt, neq; aliã ob causam patiunt ista quàm vt se à conuentibus adeundis excusent si metuunt retegì, nec eo minus dant fidem diabolo, & cum volunt eum alloquuntur domi. Sic Raziorum Baro (qui apud Nannetas magicarum fortium damatus supplicium pertulit) nō tantum fassus est se octo puerulos occidisse, & in animo habuisse occidere & diabolo sacrificare nonum, suum ipsius filium, idq; in matris utero, vt summopere gratificaret Saranã, verumetiã se in cōclauì suo procidentem in genua Satanã adorare humana specie cōparentem, eiq; adolere: q; detestabiliū sacrificiorum ritus apud Amorrhæos olim & Canan. obtinebat. Huic res admirabiles Satanas spoponderat, ac nominatim ipsū fore magnū. Tandem verò se vidēs captiuū & acerbissimis malis oppressū, oia confessus est vltimūq; supplicium passus, & lis adhuc sub iudice heret de

honorum eius publicatione. Apud Sprangerum legimus, cum de quadam malefica quam damnavit igni cognosceret, eam cōfessam esse (vt erat obstetrix) se pueros suscipientem ē matris vtero Diabolo obtulisse in aerem extollendo, deinde in caput eorum aciculam magnam ita vt non proflueret sanguis indidisse: tum ijs in sepulchrum elatis abeuntem de nocte eos eruisse, furno coxisse, carnes comedisse, pingue ad suū vsum asseruassee: hoc pacto quadraginta puerulos à se interemptos esse. Hæc Danensis fuit ad Basileam. Alteram quoque Argentoratensem innumeris occisis crematam esse. Istius summè præ omnibus quas vnquam audiuerim detestandæ crudelitatis & idololatriæ placuit lectorem admonere, vt bene ad obstetrices attendatur. vesci autem istos humana carne est certo certius: nam eam post omnem hominum memoriam sic appetiuerunt Sagæ⁴ vt ægrè mortuorum corpora seruari aut cōcludi etiam possent, quin illæ ingressæ ad ossa vsque abroderent: quamobrē lxxvj. capite legum Salicarum dicitur, Sortilegam, si hominem ederit, atq; euincatur, solidos |ducentos soluturam. Philostratus Lemnius autor est Lamiam, quæ sic humanis vescebatur carnibus Corinthi, ab Apollonio Tyanæo resectam & eiectam esse: quò spectans Horatius & velut crudelissimū facinus abominatus inquit,

⁴Apule. lib.
1. asini.

Neu pransæ Lamiæ puerum viuū extrahat aluo.
atqui hoc Magis in more fuit positum, vt cibo isto aleretur. Apud Ammianum Marcellinū lib. xxix.
legi-

legimus Pollentianum Tribunum conuictum & confessum fuisse quòd viuæ mulieris exsecuisset ventrem, vt intempestiuo partu extracto de futuro Imperatore consularet. Quibus locis omnibus ea quæ in iudicijs nostrorum temporum vidimus confirmantur. Imò complures Magi existimant se à Dæmonibus ad crudelia hæc facinora adduci, vt hac ratione ex animi sui sententia aut spiritu aut corpore rapiantur. Et ne longè abeamus, Rondeletus doctissimus medicus & celeberrimus, Magū quendam in Montepessulano sepulchris hærentē obseruauit, qui ad sepulchrum profectus vbi mulieris corpus fuerat pridie conditum, ex eo rescidit femur, quod imponens humeris carnem dentibus mordicus auellebat. Hoc mihi quidam Rondeleti discipulus, qui tum eum prosequabatur, narrauit. Lycanthropiam morbum Rondeletus dicebat esse, qua homines furiosi facti se verti in lupos putant, eoq; cibo vescuntur. Iam itaq; dicamus possint ne homines verè in lupos & alias bestias verti, an verò sic imaginatione aut morbo sibi videant.

De Lycanthropia, & an spiritus vertere hominem in bestiam possint. Cap. VI.

PERMULTIS exemplis, & diuinis humanisq; autoritatibus, itemq; accusationibus, euictionibus, confessionibus, iudicijs, & executionibus antè ostendimus, viros & mulieres via diabolica modò

^a Arist. in po-
sterioribus
analyticis.

^b Esa. 13. 7.
54.

spiritu & corpore, modò spiritu solum exportari:
nec paucis Satanam persuadere ista verborum vi
& vnguentorum quæ tradit effici, eumq; plurimū
hircina specie apparere. Ex quibus demonstratio-
nem effectorum nobis esse constat, quam Dialecti-
ci appellant ^{στειν} ^{ἁπλῶς}; quæ demonstratio etsi non æquē
habet euidentiā ac ea quæ ex causis nascitur, non
minus tamē habet certitudinis^c. Cū autem no-
stram in causis ignoratiōem confitemur, amplissi-
mam Deo laudem tribuimus, aduersus quem si in-
firmitatem mentis nostræ attendimus nefas est de
eo quod fieri non potest contendere. At illud pro-
fectò mirum est Satanā (qui se quocunq; lubet cor-
pore induit) sæpissime ac propè ordinariē secun-
dum formam hominis hirci figuram assumere, nisi
eo fortasse nomine q; hircus foetidus est & salax.
Videmus enim diabolos in Scriptura sacra hircos
appellari^b, vt in Esaia Chaldeus interpres expo-
nit vocem ^{שׂוֹמֵר} qua significatur hircus. Ait .n. Esa-
ias saltaturos Babylone dracones & hircos, & Sa-
tyrum vnū in clamaturum alterū. Zoroastes hirco-
rum nomine Demonas intelligit, quia putidum &
lasciuum esse in proprietatib. hirci numerat; quod
Mirandulanus Princeps obscurè xij. positione in
Zoroastem significauit his verbis, Quid sit intelli-
gendū per capros apud Zoroastē, intelliget q; lege-
rit in libro Bair quæ sit affinitas capris cū spiritib.
Propria aut Dæmonū est in lasciuam brutamq; cu-
piditatē dominatio, vt Hebræi annotant in lib ^{אבות}
^{האבות} dicētes Satanam portari à serpente. i. (vt Phi-
lo He-

lo Hebreus interpretat) à voluptate, qua Architas ille sapientissimus aiebat nullā pestē capitaliorem hominib. à natura datā, Catone Censorio teste apud Tulliū. Quamobrem Daemonib. figurandis Græci salaces Satyros semiuīros atque semihircos depinxerunt: & in libro Leuitici postquam mandauit Deus animalia certa à populo sibi sacrificari & sanguinem ad altare fundi, tandem inquit, Neq; vnquam in posterum sequamini hircos vestros & Satyros vt sacrificetis eis: quē in locum Rabbi Moses Maymonis ex libris, quos de mysterijs & sacrificijs Chaldæorū Sabæorūq; legerat, ^{a lib. 3. More nebocim.} tradit in more fuisse positum vt sacrificaturi diabolis in deserta concederent, effossaq; fouea sanguinē in eam injicerent, ad eam epularent, & in honorem malignorū spiritūū dies festos celebrarent. Leuitici quoq; xvi. cap. Aaroni præcipit vt sumptis duobus hircis sortiatur vnum pro Deo, pro Zazele alterum, & vt hircus ille qui Zazeli sorte acciderit super q̄ Sacerdos peccata populi confitetur in desertū emittatur, Deo sacrificetur alter: quem tñ hircū Hebræi nūq̄ fuisse inuentū annotarūt. In Deut. ^{b Deut. 32.} cuius elentiore legis interpretatiōe maligni spiritus propria significatione vocant̄ לשרים, oēs exponūt demonia: itaq; fieri potuit vt vox Lacedæmō ex Hebræa voce & Græca cōponeret̄ idē significāte. Scribit. n. Ioseph. Hebreis iā olim cū Lacedæmon. fœdus intercessisse: etsi postremā hāc interpretationē nō moror. Quicqd aut de Satyris vulgò prædicet, quorū frequēs est in vita eremitarum Antonij & Pauli

Pauli mentio, non dubium est quin maligni fuerint spiritus. Non raro etiam figura hominis proceri & nigri Satanas seipsum exhibet, ut de eo diximus qui Catharinæ Dareæ visus est, Dioni Platonis amico, Calsio Parmensi, Athenodoro philosopho, Magdalenæ Cruciae, Ioannæ Haruillieriae, quæ sibi annos duodecim natae confessa est ostensum à matre fuisse diabolum forma hominis proceri & nigri, atrati, ocreis & calcaribus instructi, qua specie cōpellat momentoq; accedit ipsam pro voluntate ipsius: id toto vitæ suæ curriculo fuisse factitatum. Sed nihil omnino tam incredibile & admirabile, quàm hominis in bestiam & corporis in corpus transmutatio. Verumtamen hoc iudicia in Magos constituta, & diuinæ atq; humanæ populorum omnium historiae probant certissime. In libro Quæstorum quinque aduersus Magos, cuius sæpe memini, legimus Stasum quendam Magum in Bernatum agro è medio inimicorum (quos habebat quamplurimos) repētē ac multoties effugisse, nec aliter quàm inter dormiendum occidi potuisse. Hic duos reliquit discipulos, Hopponem & Stadlinum summos Germaniæ Magos, qui eo loco dicuntur tempestates, fulmina & procellas maximas excitasse. Et ne procul ab hoc regno discedamus, exstat quæstio in Parlamēto Dolenfi habita, & sentētia lata die xviij. Ianuarij M. D. LXXIII. contra Ægidium Garnerium Lugdunensem: quod iudicium nihil hic attinet exscribere, cum Aureliut apud Eligium Giberium Parisijs apud

apud Petrum Hayanum, & Senonibus fuerit typis commendatum: præcipua solum capita quorū accusatus & euictus fuit, annotabimus. Et quod Garnerius iste die Michaelis festo ad Serranā syluam in vineis Chastenoyanis (quæ à Dolensi oppido quadrante milliaris absunt) puellam decem aut duodecim annos natam ceperat, manibus quæ luporum pedibus consimiles videbantur dentibusque occiderat, femorum & brachiorum carnem deuorauerat, & de ea ad vxorem detulerat: quod item post mensem eadem forma alteram puellam ceperat occideratque voraturus, nisi tres homines (vt ipse fatebatur) impedimentum attulissent: quod etiam post dies quindecim puerum decennem in Gredisanorum vineis strangulauerat, carnemque crurum, tibiarum, & ventris comederat: quod denique puerum alium hominis, non lupi specie quasi tredecim annos natum in vici Perusani saltu occiderat comedendi animo (vt ipse sponte ac non coactus aiebat) nisi fuisset impeditus: his ergo de causis ad ignem viuus est damnatus, effectaque sententia. Aliā quoque habetur causa Vefontione cognita à Ioanne Boino Inquisitore anno salutis millesimo quingentesimo vigesimoprimo, Decembri mense, in Galliam, Italiam, & Germaniam missa, quam Vierus Magorum defensor libro sexto de Præstigijs, capite decimotertio exponit copiosè, itaque percurram paucis. Rei Petrus Burgotus & Michael Verdunus se Deo renūtiā-

se fidemque dedisse diabolo confessi sunt. Bur-
gotum igitur Michael duxit in vicum castelli Car-
lonij, vbi candelam virentis ceræ obscura flam-
ma & coloris Veneti habebant singuli, ita sal-
tabant & sacrificabant diabolo. Postea se vn-
guento oblitos falsi sunt lupos fuisse factos cele-
ritate summa excurrentes: tum versos in homines
ab subinde in lupos, eaque specie lupos iniuisse e-
adem voluptate qua cum mulieribus rem habere
sunt soliti. Præterea confessi sunt Burgotus qui-
dem se puero septenni lupinis pedibus dentibus-
que mortem attulisse, voraturum nisi rustici ab-
egissent: Verdunus verò se puellam in horto quo-
dam pisa carpentem occidisse, & à domino Cuueq
depulsum esse: ab vtriusque puellas quatuor voratas
esse certo tempore & loco, quarum ætatem expo-
nebant: se puluere quodam tacto necem hominib.
importare. D. Bordinum generalem Procuratorẽ
Regis aliud exemplum mihi narrare memini ad se
è Belgis missum cum iudicio toto à ludice & actu-
arijs obsignato, de lupo sagitta ad femur trāsfixo,
qui postea in hominẽ versus decubuit in lecto cũ
sagitta, quā auulsam agnouit ille qui fuerat iacula-
tus, tẽpore & loco ex confessione hominis cõpro-
bato. Iobus Fincelius lib. xi. de mirabilibus scribit
Paduæ Lycanthropum fuisse deprehensum, cui lu-
pini pedes resecti sunt, & momento manibus pedi-
busque truncatus homo exstitit. Quo exemplo iudi-
cium Magarum vernonij confirmatur, quæ fre-
quenter felium innumerabilium specie in castelliũ
peruetus

peruetus solebant conuenire. Ibi constituentes vtrique quatuor aut quinque pernoctare multitudinem felium se inuadentem experti sunt, quorum vnus occubuit, cæteri læsi sunt, sed multis felibus vicissim legis quæ postea in sceminas versæ grauius vulnera cõper te sunt accepisse. Sed quia res incredibilis videbatur, iudicia siluerunt. Quæsitores autem quinque huiusmodi ^{in Maleficis} causarum pitissimi de scripto tradunt tres Magas ad Argëtoratum forma trium ingentiū felium agricolam adortas esse, qui defendendo se vulnerauit depulitque felles, deinde verò momento mulieres decubentes fuerunt cõpertæ & grauius vulneratæ: qua de re cum interrogatæ eum accusauissent à quo vulnus acceperant, ille ludicib. horam & locum indicauit quæ felles appetuerant ipsum easque læserat. Petrus Mamorius in libello de Sortilegis mutationem istam hominum in lupos dicit à se in Sabaudia visam: Henricus Colonienſis in libello de Lamiis pro indubitato affirmat: Vlrichus item Molitor in libello quæ dicauit Sigismundo Cæsari, disputationem cõscribit coram Imperatore factam, & certissimis rationibus exemplorumque innumerabiliū experientia cõstitutum fuisse docet transmutationem istam veram esse: & ipse Lycanthropum à se fuisse visum narrat Constantiæ, qui accusatus, euietus, damnatus, & à confessione morti fuit traditus. Multis quoque libris in Germania editis ostenditur vnum ex potentissimis Christianorum Regibus qui nuper vita defunctus est, in lupum saepe fuisse verſum, vt Magorum omnium facile princeps ha-

bebatur. Verumtamen hæc pestis Græciam Asi-
amquæ amplius peruasit quàm Occidentis popu-
los, vt aiūt mercatores nostri eos illic cippo & car-
cere contineri qui in lupos conuertuntur. Itaq; an-
no M. D. XLII. Sultane Solymāno imperium ob-
tinente, tanta fuit luporum vis Constantinopoli,
vt armatus Imperator cū prætoriano milite pro-
cedens ad centum quinquaginta simul compule-
rit, qui vniuerso populo prospectante ex vrbe
disparuerunt. Hæc historiam narrat Iobus Fince-
lius libro ij. de mirabilibus, atq; in hanc rem popu-
li omnes consentiunt. Hos lupos Germani dicunt
vvervvolff, Galli *loups garous*, Picardi *loups vvarous*, ac si
lupos varios dixeris (g enim in locum vv sufficiūt
Galli) Græci *λυκανθρώπους & μορμολυνκίας*, Latini varios
& versipelles, vt Plinius agens de hac transmuta-
tione annotauit. Franciscus Phcebus Fecensis Co-
mes in libro de venatione voce *garous* ait significa-
ri *gardez vous*, caute vobis, cuius rei me Fauchetus
Præses admonuit. Hoc mihi quidem est verisimi-
le: nam alij naturales lupi pecudes persequuntur,
hi plerumq; homines: itaq; meritò dici potest, *gar-
dez vous*. Pomponatius & Theophrastus Paracel-
sus principes sua ætate philosophi certissimā esse
confirmant hominum in lupos transmutationem.
Gaspar Peucerus homo doctus gener Philippi
Melanchthonis scribit has sibi semper visas fuisse
fabulas, sed coactum fuisse credere ex quo istud si-
bi mercatores plurimi fide digni negotiātes in Li-
uonia confirmarūt, multos etiam fuisse accusatos,
eui-

eiectos, & à confessione adiudicatos morti: itaq; describit modum qui in Liuania obseruatur: nempe quotannis sub finem Decembris nebulonem esse qui Magos omneis citat vt loco indicto compareant: si defuerint, eos à diabolo ictibus ferreæ virgæ cogi adeò vt vibi ces exstet: præire ducem, myriadas sequi tranantes fluuium: eo trajecto mutari in lupos, in homines & in pecora inuolare, & innumerabilia damna importare: post dies duodecim eodem fluuiò remeare, & humanam formã recipere. Languetum Burgundum vidi sæpenu-merò virum doctissimum agentem in rebus Ducis Saxonix, dum pro Domino suo cū Rege Gallix ageret: hic ergo similem historiam narrauit mihi, & se in Liuania agentem dixit cognouisse id toti populo haberi exploratissimum. Habeo apud me Germani cuiusdam literas qui stipendiarius fuit Henrici ij. Regis scriptas ad Cōnestabilem Gallix, quibus certiolem facit Connestabilem de Liuania à Moscho capta: deinde subiicit, In illis locis Herodotus Neurios collocare videtur, apud quos dicit homines conuerti in lupos: quod est adhuc vñtatissimum in Liuania. Multa autem dicta ab Herodoto, quæ incredibilia olim videbantur, posteritas comprobauit. Idem enim autor est exstitisse Magos qui certis incisionibus tempestatem illã sedauerunt qua iamq; naues Xerxis amplius quadringintæ fuerant submersæ: & apud Olaum magnum libro iij. cap. xviij. legimus Lappos Magos secundos ventos & procellosos vendere solutis

quibusdā funibus, quod ab experiētia frequentissima omnes nautæ sciunt. In historia quoq; Ioannis Tritemij legimus anno D C C C C. L X X. Iudæum quemdam Baianum nomine Simeonis filium in lupum se cū placuit transformauisse, & oculorum aciem effugisse factū *ἀδρυτον*. Mirum quidem istud sed hoc meo iudicio est admirabilius cōplures nō posse credere, cū populi oēs terræ & tota antiquitas id vno ore agnouerint. Neq; enim solū ante annos bis mille ducentos id scripsit Herodotus, & ante hunc Homerus xl. annis, sed etiā Pomponius Mela, Solinus, Strabo, Dionysius Afer, M. Varro, Virgilius, Ouidius, & sexcenti alij: atque in hanc sententiam Virgilius,

— *has herbas atq; hæc ponto lecta venena*
Ipsæ dedit Mæris, nascuntur plurima ponto.
His ego sæpe lupum fieri, & se condere syluis Mæria.

^{lib. 8. ca. 22} Miratus autem Plinius^a de hac re autores consentire, Homines, inquit, in lupos verti rursumq; restitui sibi falsum existimare debemus; aut credere omnia quæ fabulosa seculis comperimus. Hoc ille non audet confirmare, metuens vt sibi habeatur fides: nam inter principes Græcos autores adducit Euanthem ipsum, qui ait in Arcadia ex gente Antæi vnum tranare quoddam regionis stagnum transfigurariq; in lupum, deinde post aliquot annos reuerti ad idem stagnum, & cū tranauerit effigiem humanam recipere. Antè notauimus perdendæ iustæ familiæ toti Magam vnam sufficere:
 & A.

& Agriopas qui Olympionicas scripsit narrat Demænetum Parrhasium degustatis pueri Ioui Lycæo immolati extis in lupum fuisse conuersum: quod M. Varro omnium Græcorum Latinorumque, Tullio teste, doctissimus adducit & pro indubitato confirmat. Olaus magnus de gentibus Pilapiæ, Narboniæ, Fincladiæ, Angermaniæque loquens (sunt autem hæ gentes Ethnicæ adhuc, & malignorum spirituum Magorumque plenæ) in historia narrat homines vulgò in bestias ab eis commutari: & qui infinita exempla, quæ breuitatis ergò omittimus, desiderauerit, is Olaus, Saxonem Grammaticum, Fincelium, & Guilhelmu Brabantinum potest consulere, Taceo Metamorphosin Ouidij, quia res veras confudit cum fabulosis multis: sed quod de Lycæone Rege Arcadiæ scribit in lupum verso non est incredibile,

*Territus ipse fugit, nactusq; silentia ruris
Exululat, frustra q; loqui conatur:*

cùm Rex quidam memoria nostra exstiterit transfiguratis in hanc formam, & id ubiq; sit adhuc vsitatum. Neq; fabulosum est quod Homerus narrat de Circe malefica, Vlyssis comites ab ea in porcos fuisse transformatos: cùm August. ipse in libris de ^{lib. 13. cap. 17. & 18.} ciuitate Dei⁴ historiã eandẽ adducat (quãuis opinionone ipsius mirã) & illam de Arcadib. in Alpib. quoq; memoria sua frequens fuisse dicat vt stabulariæ mulieres imbutæ malis artib. in caseo darent viatorib.

viatoribus vnde in iumenta illicò verterentur, vñ necessaria quæq; portarent, pòstq; perfuncta opera iterum ad se redirent. Huic persimilem historiam legimus apud Guillelmum Tyri archiepiscopum, quam eandem Sprangerus Inquisitor narrat, iuuenem Anglum militem in Cypro fuisse à saga transformatum in asinum, qui cum in nauem ad socios volens remeare fustibus abactus esset ad Magam redijt: itaque illam eo vsam esse, donec asinus in Ecclesia visus est in genua procidere eaq; facere quæ ab animante bruta nequeunt proficisci: tum Magam quæ agebat ipsum ex suspitione ad iudices raptam eum triennio elapso restituisse, & morte affectam esse. Idem de Ammonio philosopho Peripatetico legimus, asinum ordinariè lectioni eius interfuisse. Nihil in Ægypto magis frequentari tradunt mercatores nostri: & ipse Belonius in suis obseruationibus Lutetiæ excusis histrionem ait in suburbio Cayri oppidi in Ægypto à se fuisse visum, qui cum asino suo sermones conferebat & confabulabatur quàm familiarissimè: asinum verò signis, gestibus, & voce indicauisse optimè accipi à se quicquid dicebatur: Si herus iuberet asinum pulcherrimam de cœtu fceminā deligere: contemplatum eum in omneis partes ad vnam tandem solitum, cui gratularetur. certo iudicio accedere: si herus ediceret hordeum asino afferri, tum eum aliter quàm soleant asini exultasse, & alia id genus innumera: quibus copiosè enarratis subdit Belonius, Amplius etiam dicturus essem, sed

sed metuo vt eis haberetur fides: quemadmodum nec ego credidissem, nisi meis oculis spectante vniuerso Cayri populo percepissem. Huic adstipulatur quod scribit Vincentius, "duas in Germania hōspitas fuisse Sagas quę hospites solebant in bestias interdum vertere: cū itaq; histrionicum adolescentem in asinum conuertissent, qui (vt erat rationis compos) voluptates mille viatoribus exhibebat, hunc magno fuisse à vicino emptum: illas tamen dixisse se non esse pręstaturas, nam eum si flumē accederet amissum iri: asinum itaq; die quodam elapsum in lacum proximum abiisse, & simul ac fuisset immersus formā recepisse. Id Petrus Damianus vir sua etate inter primos numerāndus cū rem sciscitatus esset diligētissimē ex hero, ex asino, ex mulieribus Sagis confesis factum, & ex ijs qui asinum elapsum ac restitutum viderant, Leoni vii. Papę narrauit, & postquam diu in vtramq; partē coram Papa fuit disputatum, hoc tandem posse fieri fuit constitutum. Atq; hoc quidem pacto confirmari posset illud quod apud Lucianum & Apuleium atheos homines in asinum versos legimus, qui hoc sibi aiunt à Larissæis mulieribus Sagis accidisse, quas ideò inuiserāt vt cognoscerēt an istud ex veritate esset. Fuit autē vterq; & ἀθεϊστικὸς & artis magicę accusatus: quamobrem Apuleius omnes machinas ad mouet in Apologia, vt istam sortilegij & veneficij accusationem diluat. Verū vbi de hac sua transformatione loquitur, obseruandū illud est quod ait, Minus hercule calles prauis-

^a in Speculo
lib. 3. ca. 109
& Fulg. li. 8
cap. 11.

simis opinionibus ea putari mendacia, quæ vel auditu noua, vel visu rudia, vel certè supra captum cogitationis ardua videntur: quæ si paulò accuratius exploraris, nò modò compertu euidentia, verum etiam factu facilia senties. Et paulo pòst, Prius deierabo Solem istum vidētem Deum me veta & còperta memorare, ne vos vlteriùs dubitetis, &c. Potuit quidem ille narrationem suam facietis historijs locupletauisse: sed historia nihil amplius habet admirabilitatis quàm illæ habent quas suprà attigimus. Nam ipsam Apuleij transformationem Augustinus lib. xviij. de ciuitate Dei, cap. xviij. neq; negare audet, neq; affirmare: putat quidem & iudicat fascinationem esse: alij verò còtendunt istud & vera & naturali ratione posse contingere, & mutatione puellarũ sceminarum in masculos comprobari, de qua legimus apud Hippocratem libro Epidemion, cap. viij. Plinium libro viij cap. iij. Gellij libro ix cap. iij. & Amatum Lusitanum centuria ij. curatione xxxix. Huius rei exempla octo meis còmentarijs in Oppianum poetam Græcum de venatione annotaui: sed omnes mutationes sunt sceminarum in mares, pudendis videlicet quæ prius in ventris sinu latuerant tunc primùm erumpentibus. At Lycanthropiæ cum hac nulla intercedit similitudo, neq; naturalem habet causam, sed supra naturam omnia. Illud tamen certum est historia sacra Nabuchodonozoris regis confirmari, quem ait propheta Daniel fuisse mutatum in bouem, & septennio fænum & gramen duntaxat comedisse.

Hoc

Hoc fieri posse confirmant Arabes: etsi Pythagoreæ *ματιμύχουσι* multo plus à iudicijs nostris videntur abhorrere, quam Platonici omnes, Chaldæi, Persæ & Aegyptij defenderunt. Complures autem Medici rem adeò mirificam, at non causam animaduertentes, ne quid nescire viderentur, sermone & scriptis tradiderunt Lycanthropiam morbum hominum ægrotorum dici cogitantium se lupos esse atq; in sylvis oberrantium, qua in sententia est Paulus Aegineta: verum permultis rationibus & testibus fuerit opus ad ementiendos populos omnem terræ, omnes historias, adeoq; historiam facram, cum Theophrast. Paracelsus, Pōponatius, & Fernelius ipse medicorū suæ ætatis non ultimi, & alij multis seculis Lycanthropiam certissimam esse, veram, & indubitam duxerint. Prætereà illud ridiculum est quòd res naturales æquantur ijs quæ naturā superant, & actiones animantiū actionibus spirituiū dæmonumq; cōparant. Absurdus verò illud hic causari morbum: malū enim Lycanthropo inesset soli, non eos afficeret qui hominem in bestiā verti deinde restitui vident. Maleficam Circen ait Chrysostomus sic brutis voluptatibus comites Vlysis inescasse vt si fuissent porci: quib. verbis videt innuere non mutatum corpus, sed rationem solū abiectā fuisse brutamq; factā. Quicunq; tamen veteres & noui autores de Lycanthropia scripserunt, vno ore confirmant mutari humanam formam spiritu & ratione integra permanente: quod Homerus in Odyssæa optimè,

** Fernel. lib.
de abditis re
rum causis.*

Οἱ δὲ συνὸν ἔχον κεφαλὰς, φωνὴν τε, δέμας τε,
καὶ τεύχεα· αὐτὰρ ὁ νῆς λυγρὸν ἔμπεδον ὥς τὸ πάρον πῆρ,

Hi verò suum quidem habebant capita, vocem-
que Et pilos, sed mens erat integra vt antea.
& disertis verbis exprimit Boetius, voce & corpo-
re perditis sola mens stabilis, quæ semper monstra
quæ gemit patitur. Itaq; Lycanthropia; neq; ad-
uersatur canoni Episcopi, xxvi. q. neq; Theologo-
rum sententiæ, quorum pleriq; docent omnia à
Deo creata esse adeò vt ne maligni quidem spiri-
tus formam eorum mutare possint, cum non essen-
tialis forma hominis, id est ratio, sed figura solùm
permutetur. Quòd si facultatem hominibus esse
fatebimur efficiendi vt rosas proferat cerasus, &
brassica poma, si ferrum vertendi in chalybem, ar-
gentum in aurum, si mille artificiosas lapidum for-
mas cum naturalibus gemmis venustate concer-
tantium faciendi: an illud mirum videbitur quòd
Satanas (cui per magnam vim in hunc elementa-
rem mundum concessit Deus) figuram vnus cor-
poris alterius figura cōmutat. Hæc omnia à Tho-
ma Aquinate in secundum librum sententiarum ^a
confirmantur, cum ait, Omnes Angeli boni & ma-
li ex virtute naturali habent potestatem transmu-
tandi corpora nostra: atq; huc pertinet Esaiæ ^b lo-
cus, Babylonem euersum iri, & striges ibi saltatu-
ras, lemures, dæmonas, & quos appellat ⲙⲓⲙⲓⲣⲓ, q̄s
vulgata Bibliorum interpretatio apud Plātinum
Antuerpiæ excusa Gallicè semiuiros & semiasinos
vertit: hoc autem non fuisset interpret dicturus, si
de mor-

^a dist. 7. ar. 5

^b Esai. 34.

de morbo solum aut illusione accipi oporteret: nā hos sermonis vsu omnino carere constat omnium testimonijs. Verumtamē fieri etiam interdum potest, vt Magus illusione diaboli faciat vt homo alius quā sit esse videatur: vt in S. Clementis historia legimus per Simonem magum effectum esse vt Faustinianum amicorum nullus agnosceret: item Neroni Imperatori dixisse vt sibi ceruices iuberet abscindi, se enim tertio die resurrecturū esse, quod cum Nero (vt videbatur) fecisset, eum die tertio reuertisse, Neronem verò miratum ei statuum Romę posuisse cum hac inscriptione, *Simoni mago Deo*: Neronē ex eo tempore in artes magicas incubuisse totum. Simon autem Neronis oculos & totius cœtus sic fascinoerat vt arietem Simonis loco decollarent. Simile est quod narrat Apuleius de tribus hominib. quos à se putabat occisos, cum tres hircinas pelles à Pamphila Saga fascinoatus confodisset. Sed momētanea est ista fascinoatio: hominis verò in animantem brutam transformatio nonnūquam durat septennium, vt apud Danielem Nabuchodonozōris. Deinde verò actiones & asinus labor quem tres homines perferre nequeant, magnitudo, incessus, cibus gramineus, cardui humano corpori nequeunt conuenire. Nam & Propheta Daniel & quicunq; de hac transformatione scripserunt non alio tradunt vsos fuisse cibario: etsi Apuleius ait se cum inuenire potuit: vitā humanis cibus (vt erat integra ratione) tolerasse. Accedit luporum celeritas, cursus, morsus vncorū den-

tium ab homine alieni. Quod autem aiūt quidam humanum corpus à Satana soporari phātasiamq; abripi, eoq; illius mutationē persuaderi (quam infententiam propterea ueniunt quod n̄ quorū brutam corpus fuit vulneratum postquā restituti sunt (vt antè diximus) se vulneratos esse humano corpore cōpererunt) & hoc interdum fieri & illud potest: potest etiam Satanas eodem momēto vulnus humano corpori inflixisse. Neq; speciem habet veritatis quod quidam afferūt, non esse has vires Satanæ à Deo attributas: etenim neq; Dei consilium ab hominibus comprehendī, neq; potestas diabolo data cognosci potest, cū in libro lobi dicatur, non esse potestātē vllam in terra quæ possit ei obistere. Præterea dicūtur Magi Pharaonis easdem res fecisse quas facit Moses, id est, baculos in virgas vertisse, & ranas produxisse: quod minimè fuisset dicturus, si qua fuisset oculorū fascinatio: nihil enim Moses per illusionē fecit, neq; Moſis serpens baculos fuisset digestura, si Magorū serpētes meri fuissent baculi. Et quisquis spirituū actiones cū humanis comparat, is perinde fallit ac si defenderet nō posse pictores aliosq; artifices politissima opera & dignitate cum operib. naturæ concertantia facere, quia id vituli mulive nequeūt. Deus enim singulis reb. à se creatis pro ipsarū captu res suas admirabiles impertiuīt. Si qua aut exponenda est ratio cur homines præcipuē in lupos asinosque verantur potius quàm in formas alias, hæc mihi probat ratio, quod qui primi in lupos fuere transformati

mati humanas carnes comedebant in sacrificio Iouis, quē ideò Lycæū, quasi lupinum dixeris, appellabant: quemadmodū cum qui Dole pœnas dedit in lupum verti solitū, & Sabaudos diximus ex confessione ipsorū pueris multis cibatos esse. Deus itaq; iusto iudicio sinit eos humanam formam amittere, & lupos sicut merentur fieri. Nam post omnē hominum memoriā famosi fuerūt Magi & Magæ hoc nomine quòd cibis vescātur huiusmodi, mortuorum corpora effodiant & abrodāt ad ossa vsq; quod Pausanias annotauit dicēs à dæmone terrestri factū, Apuleius ait fecisse Sagas. Qui autē asini sūt, eo transformant, q̄ detestabilia Magorū arca na expetiuerint cognoscere: quemadmodū ñ q̄ maleficam amarunt Circē, iusto Dei iudicio fuerāt in sues transformati, & in Liuonia affirmat eos q̄ Magos & Lycanthropos frequētant ñs tandē conformari. Enimuerò quæcunq; afferatur causa: & diuinis humanisq; historijs, & bonæ Theologorū partis cōsensione, & experiētia tot seculorū atq; populorū & doctissimorū hominū iudicijs cogunt vel p̄tinacissimi veritatē agnoscere: q̄ iustissimę Theologorum sentētiæ, etsi in hoc nostro argumēto à Canonistis dissidentiū, statui permittere. Vt sit, homines in bestias verti cōstat forma & ratione integra permanente, siue potētia Dei sola efficiente, siue per Satanā effectore atq; administrū voluntatis eius. Nā si veritatē historiæ sacrę apud Danielē (q̄ in dubiū vocari non potest) si vxoris Loti in saxū immobile versę cōfitemur, certū est æquē posse hominem

hominem in bouem, lapidem, aut animantes alias transformari. Atque hoc Thomæ argumentum agentis de corpore Christi super montem & templum exportato, si in vno fieri potest, posse in omnibus; id enim per Satanam gestum fuisse dicitur,

An Magi rem cum Damonibus habeant. Cap. VII.

PRincipio huius operis diximus Ioannam Haruilleriam Verberij ad Compendienseis natam inter cætera fuisse confessam, ex decreto Curiae sententiam Iudicis Sanlissiani confirmante matrem ipsius viuam fuisse adiudicatam igni: se verò annos duodecim natam à matre oblatam fuisse diabolo specie hominis atri, amictu atro, ocreis & calcaribus instructi, gladio accincti, equum nigrum habentis præ foribus, vtente his verbis, Ecce filiam meam quam sponendi tibi, ad ipsam verò dicente, Ecce amicum tuum qui beabit te: ex eo tempore Deo & religioni renuntiauisse, & illum sic concubuisse secum vt viri cum fceminis solent, nisi quòd frigidum erat semē: id octonis postea diebus aut quindenis fecisse, nec percipiente viro cum simul in lecto essent: etiam diabolum semel ex ipsa quesuisse an grauida ex ipso vellet fieri, se autem renuisse. Summam quoque interrogationum Potezanis Magis ad Lognium propositarum (quæ igne quoque sublatae fuerunt) à Domino Adriano Ferreo generali Regis.

Regis vicario apud Laodunenses traditam legimus, ex qua confessiones aliquot hic visum est apponere. Margarita Bremontia vxor Noelis Laureti dixit se die Lunæ proximo nocte ineūte cum matre Maria in conuentum, qui ad Franquifanū pistrinum prope Lognium in prato habebatur, iuisse: matrem inter femora scopas habētem dixisse (verba hic placet omittere) & statim vtramque eò exportatam esse, vbi inuenerunt Ioannam Robertam, Ioannam Guillemīnam, Mariam vxorem Simonis Agni, & Gulielmā cuiusdam Grassi vxorem cum suis scopis singulas: eodem sex diabolos humana specie aduenisse, aspectu horridos, &c. facta saltatione Diabolos concumbentes rem cum ipsis habuisse: eorum vnum qui saltātem duxerat, cepisse ipsam, bis osculatum esse, & amplius semihoram cum ipsa concubuisse, perfrigidūmq; semē eiecisse. Ioāna Guillemīna huius assentitur dictis, semihoram fuisse copulatos falsa & perfrigidum semen ab eo excreatum. Taceo confessiones alias huic persimiles. Legimus item libro xvi. Ioannis Meyeri, qui historiam Flandricam scripsit accuratissimè, an. M. CCCC. LIX. ingentē virorum & feminarūque numerum in Atrebatiorum oppido crematum esse, qui inter se accusantes fatebātur se noctu ad saltationes fuisse transuectos, & cum diabolis, quos adorabant humana specie, copulatos. Iacobus Sprangerus, & collegæ 4. Magarū q̄sitores se de innumeris Sagis cognouisse scribunt, plurimāsq; Sagas supplicio vltimo addixisse in Ger-

mania, nominatim verò in Constantiensi & Ratisbonensi agro anno M. CCCC. LXXXV. quæ omnes fatebantur Diabolos cōcubuisse secū, postquam Deo & religioni suæ, Diabolo autore, renūtiavissent. Amplius scribunt non paucas exstitisse quæ nec accusatæ respuerint & à consortio isto discesserint, easq; idem confessas esse, nempe diabolos tantisper dum fuerunt sagæ cum ipsis rem habuisse. Hanc opinionē confirmans Henricus Colonienſis ait nihil in Germania tam vulgatum esse, adeoq; in tota Græcia & Italia notissimū. Nam Fauni, Satyri, Syluani dæmones sunt & maligni spiritus: & illud quod vulgo dicitur *σατυριζεν* nihil est aliud quàm scortari. August. lib. xv. de ciuitate Dei istam diabolorum cum mulieribus copulationem scribit adeo certam esse vt contradicere magnæ sit impudentiæ. Hæc illius verba: Et quoniam creberrima fama est, multiq; se esse expertos vel ab eis qui experti essent & de quorum fide dubitandum non est audisse confirmant, Syluanos & Innos, quos vulgo Incubos vocant, improbos sæpe exstitisse mulieribus, & earum appetisse & peregisse concubitum: & quosdam dæmones quos Galli Dufios nuncupant hanc assidue immunditiem & tentare & efficere, plures talésque asseuerant ut hoc negare impudentiæ esse videatur. Geraldus Lilius & Isidorus lib. viij. rem eandem narrant: sed omnes in voce Dufios errant, legendum em̃ Drufios quasi Syluestres diabolos dixeris, vt Latini Syluanos. Quòd igitur August. ait, verisimile est dæmonas illos

los à maioribus Drusios fuisse dictos, vt inter hos & Druidas syluarū incolas discrimen ponerēt. Ad hec Sprangerus adiicit per sepe sagas in agris & syluis sese retegere & clara die coire cū diabolo, & sæpe reiectas in agris visas, interdū etiam herēteis diabolis (quos homines esse existimabāt) à viris suis esse deprehensas, eosq; gladio cedenteis nihil effecisse. Paul. Grillādus Iurecos. Italus (qui de sagis plurimis cognouit) narrat in lib. de sortilegijs se anno 1526. septēb. mense à S. Pauli ad Rom. Abbate rogatū esse vt de tribus Sagis cognosceret: easq; inter cætera confessas esse Magas singulas cum diabolo copulari. In historia S. Bernardi legimus Sagam existisse quæ marito suo nec percipienti accubans sæpenumerò diabolo commiscebatur. Hæc quæstio, an isti coitus fieri possint, coram Sigismundo Cæsare fuit agitata, & an ex ijs aliquid nasci: tandemq; fuit constitutum contra iudicium Calsiani posse copulationē istam & generationem existere: q; glossę ordinariæ placet & Thomæ Aquinati in vi. cap. Gene. dicenti, quicumq; ex isto coitu procreantur eos aliter à natura comparatos esse quàm qui naturæ lege. Libro quoq; primo historiarū de Occidentali India, c. xxvñ. legimus apud Indos pro certo haberi Deū ipsoꝝ Cocoto sceminis concūbere: nā illorū dñj plane iunt diaboli. Sed neq; hac in re inter Doctores cōuenit: ex quib. nōnulli putant Dæmonas Hyphialtas siue Succubos virorū semen accipere, & Ephialtas siue Incubos eodē in mulieres abuti, vt Aquinas:

quod tamen videtur incredibile. Vtunq; res habeat, scribit Sprangerus Germanorum (qui Magos ab omni antiquitate frequentiores quàm aliæ gentes experti sunt) hanc opinionem esse, nō nunquam ex isto coitu nasci liberos quos appellant *vvechfel kind*, mutatos liberos, hos alijs longè grauiores esse, macros, & qui ne tribus quidem nutricibus exsuctis pinguescerent: alios esse diabolos specie puerorum, qui cum nutricibus Magis congregiuntur & plerumq; in incertum abeunt. De hac autē copulatione Hieronymus, Augustinus, Chrysostomus, & Gregorius Nazianzenus contra Lactantium & Iosephum asserunt nihil ex ea procreari: si fiat, diabolum in carne, non hominem fore. Qui se omnia naturæ arcana rimatos putant cū nihil planè in Dei mysterijs & spirituum intelligentium videant, copulationem cum diabolo esse negant, sed ex oppilatione morbum: qui tamen dormiēdo solum ex consensu medicorum omniū accidit. At ex earum quas antè diximus confessione constat ipsas non potuisse hoc morbo infestari, postquam certo die locoq; antea indicto saltauissent. Præterea quàm ridiculè philosophantur isti: nam hic morbus non potest homini Mago accidere cum diabolo vt cum scemina concumbenti, id est, non cum Incubo aut Ephialte, sed cū Hypphialte aut Succubo. Nam apud Sprangerum legimus Germanum hominem robustum & Magū fuisse Confluentiæ, qui coram vxore & socijs hac ratione vtebat: & illos hominem huic actioni incumben-

cumbentem vidisse nulla fœmina cōparente. Ioan-
nes Franciscus Picus Mirādulanus Princeps^a Ma-
gum Sacerdotem nomine Benedictum Bernam^a octogenariū scribit à se visum, qui se amplius qua-
draginta annis dicebat cum Demone muliebrem
formam habente coiuisse, eumq; sibi nemine cer-
nente fuisse comitem, quem vocabat Hermionem,
fatebatur item puerulorum multorum sanguinem
à se fuisse hauſtum, horrendaq; scelera non pauca
commiſſa: ideoq; viuum crematum eſſe. Item vidit
se alterum Sacerdotem septuagenarium, fatentem
se itidē cum diabolo muliebri ſpecie ampliùs quin-
quaginta annis coiuisse, & fuiſſe igni traditum. Et
(vt recētius aliquid afferamus) anno M. D. XLV.
Magdalena Crucia Cordubæ in Hispania nata,
monaſterij cuiuſdam Abbatiffa, cū in artis ma-
gicæ ſuſpicionem apud religioſas veniſſet, eoq; ab-
igne ſi accuſaretur ſibi metueret, anticipandi con-
ſilium cepit veniamq; à Papa impetrandi: Se itaq;
duodecimo ætatis anno faſſa eſt à maligno Spiri-
tu qui Mauri nigri præ ſe ferebat ſpeciem, ad ince-
ſtum ſollicitatam ei conſenſiſſe, & ab eo tempore
annis ampliùs xxx. ei concubuiſſe: illius opera ſe
cū in Eccleſia eſſet, in editum fuiſſe ſublatam, &
monialibus communionem ſumpturis poſt con-
ſecrationem hoſtiam in aere ad ſe perferri ſolitam
cæteris videntibus, à quibus ſancta habebatur, &
vidente Sacrificio qui tum hoſtiam vnā deſyde-
rari animaduertebat, interdum etiam parietē quo-
dammodo fuiſſe diuiſum vt hoſtia videnda exhi-

^apicus ma-
ior in libris
de prænoti-
one.

beretur. Huic resipiscenti (vt aiebat) Paulus III. Papa veniam dedit. Verumtamen hanc inde ab vtero dicatam Satanæ à parentibus fuisse puto: dixit enim Satanam sibi cùm sextum annum ætatis ageret apparuisse, quæ iusta ad noscendū ætas puellarum est, & duodecimo ætatis anno, qui puberum annus est, sollicitauisse: quod Ioannā Haruileriam de eadem ætate confessam esse ostendimus. Hec historia in toto Christiano orbe puagata est. Recentiore alteram legimus, in Germania monasterio quod vocatur Nazareth, Colonienfis diœcesis accidisse: Monialem adolescentulam Gertrudem nomine agentem annum decimum-quartum collegiatis suis indicauisse vt adueniens Satanas cum ipsa singulis noctibus concumberet: cuius rei periculum facere volentes cæteras à spiritibus malignis fuisse occupatas. Ioann. Vviersus qui historiam scripsit ait se presente multisque claris viris in eo monasterio anno M. D. LXV. amatorias literas ad Dæmonem scriptas in Gertrudis cista repertas esse. In horto florido Antoni de Turquameda Hispani (quem librum non esset indignum donari sermone Gallico) aliam historiā reperi de Hispana scemina nobili quæ se per vetulam Sagam cùm annum ageret duodevigesimum perductam fuisse narrabat, & rem ex eo tempore cum Dæmone habuisse: hæc viua & impcœnitens cremata est, Cerdenas genere. Alteram idem resipuisse narrat & in monasterio fuisse collocatā. Adamus Martinus Laodunensis confessus Procurator

rator mihi narrauit se de Saga Biebræ (hic vicus est duobus miliarib. Laoduno distans) quæstionem habuisse in iurisdictione D. Boani Veromani duorū Præfecti ann. M. D. LVI. quæ cum ad strangulationem primum deinde ad ignē fuisset damnata, viua tamē igni tradita est culpa carnificis, ac potius iusto iudicio Dei: qui sic demonstrauit oportere vt noxiæ par pœna sit, neq; maleficiū esse qd̄ ignem magis mereatur. hanc igitur confessam esse Satanam (quem socium suum appellabat) rem secum habere solitū, & se frigidum semen illius persensisse. Atque haud scio an illum in Lege Dei locum, Maledictus qui dabit Molocho semen suum, de his possit intelligi, itemq; de ijs qui liberos suos (quos Hebræi denotant voce שׂוֹמֵר) dicant diabolo: quod scelus supra omnia quæ cogitari possunt est execrabile, & cuius causa Deus furorem suum contra Amorrhæos & Cananæos ait exarsisse, eosque propter flagitia huiusmodi de terra deletos esse. Illud etiā fieri potuit vt eæ familie, de quib. Plin. lib. vii. c. ij. in Africa & Illyride versantes Psylli & οὐρο-φῶντες. i. serpentib. geniti, q̄ in serpentes potestatem habent, & oculorū aspectu fascinant atq; enecant, ea igitur sint ex illorū numero qui à pueritia dicati & inde ab vtero deuoti sunt Satane, aut saltē ab ortu: quemadmodum in Thessalia ex q̄ malum istud per Medeam Circes agnatam fuit importatū, non potuit vnquā eiici. Parētes. n. liberos antequā essent editi dicabāt Satane, & in hoc flagitio posterī tāq; hæreditario pergebant: etiā primogenitos solebāt offerre

offerre Satanæ, vt Ezechiel. capite xx. scriptum est: nonnulli etiam inde à matris vtero, vt nobilis Germanus in vxorem exardescens cùm imprecatus esset vt diabolus pareret, illa peperit monstrum aspectu horridum: nam ille Magus insignis existimabatur. In agro quoque Valesiorum & Picardiæ genus Sagarum est quod vocant *Coche-mares*; & Nicolaus Nobletus prædiues agricola in Altofonte Valesiorum agro mihi dixit se puerum sæpe de nocte sensisse Incubos aut Ephialtas eiusmodi quos vocant *Coche-mares*, postridie verò mane Sagam illam vetulam abs qua metuebat, post eam noctem qua hoc sibi contigisset venire solitam, vt ignem aut aliquid aliud postularet: cæterum se quam optima fuisse valetudine. Hoc non ille solum, sed complures alij confirmarunt. Consimilem huic historiam libro octauo Scoticæ historiæ legimus, ita fuisse quemdam singulis noctibus à Saga oppressum vt neque exclamare, neque se expedire posset, tandem verò precibus & orationibus liberatum esse. Innumera quidem alia possemus exempla adhibere: verum hæc videntur sufficere vt demonstretur illud quod diximus, copulationes istas neque illusionibus neque morbis annumerandas esse. Iam verò dicamus an Magi morbos, sterilitatem, grandines, tempestatesque immittere, & homines atque pecora enecare possint.

*An sit penes Magos facultas morbos, sterilitatem,
grandines, procellasq. immittendi, & homines
ac pecora occidendi. Cap. VIII.*

INTER philosophos omnes Theologos, & Hi-
storicos conuenit Dæmonas plurimum posse,
hos plus, illos minus, hos illis mendaciores esse, a-
lios improbiore alij: atq. (vt vno verbo dicam)
hæc opinio apud veteres inualuit, terrestres &
subterraneos dæmonas alij crudeliores impro-
biores & mendaciores esse: quod Græcus inter-
pres Synesij libro *περὶ οὐρανίων* inquit, οἱ ὃ χάλδαοι *ἰβιδῆς*
φασι τῶν περὶ γῆς δαίμονας, ὡς πρὸς τὴν θεῶν ἀρχὴν οἱ τὰς γνώσεις.
id est, Chaldæi autem mendaces dicunt terrestres
Dæmonas, quasi longè à diuina cognitione deie-
ctos. Nos autem suprâ diximus singulos Dæmo-
nas malignos, mendaces, planos, & humani gene-
ris inimicos esse, ac nihil amplius posse quàm Deus
ipsis cōcesserit: etsi Magi sibi omnia videntur pos-
se, vt de Erichthone Arcade Saga in Lucano, &
de Pamphila Thessala in Apuleio legimus. Saga,
inquit Apuleius, diuinipotens cœlum deponere,
terram suspendere, fontes durare, montes diluere,
manes sublimare, sydera extinguere, tartarum i-
psum illuminare. Et paulo pòst de inimicis loquēs
ipsam cogitantibus lapidibus obruere, precibus,
inquit, & sepulchralibus deuotionibus in scrobē
procuratis cunctos in suis domibus tanta numinū
violentia clausit, vt toto bīduo non claustra per-

fringi, non fores euelli, non deniq; parietes ipsi potuerint perforari, quoad deierarint se non ei manus admolituros: & sic illa propitiata totam ciuitatem absoluit. Atq; hoc quidem postremum caput verè potest fieri, vt August. lib. de diuinatione, Accipiunt sæpe, inquit, potestatem morbos immittere, & aerem vitiando morbidum reddere: nam penes Deum mille habentur modi hominibus castigandis & maximi vltionum thesauri, ait ille, modò per seipsum, modò per Angelos suos, modò per diabolos, homines, bestias: tota deniq; natura ad vltiscendum iniuriam Deo factam est cõparata. Verùm omnis impietatis fundamētum quo nituntur magi & quo freti dedunt se diabolo est promissio: num eius exspectatio, cùm diabolus promiserit se potestatem hanc in eos collaturū esse, aut demonstraturū pulueres, verba, characteras, quibus amorem, honorē diuitias cõparare, deliciari & inimicos euertere possint, vt ex multarum sagarum confessione compertum fuisse ostendimus. Hæc ille miseris Deo renuntiantib. promissa facit: & quia princeps mendacij author est, puræ deprehenduntur fraudes in omnibus promissis eius, præterquam in vltione, idq; in homines certos solū, & quantum permittit Dominus. Exstant exempla in scripturis sacris innumera, momentisq; singulis docet experientia. Itaque Deo inter Angelos (in quibus aderat Satan as velut effector iudiciorū eius)^a roganti an quisquam esset integrior lobo et qui plus timore Dei ageretur, respondit Satan as, immeritò foret

^a Job. 1. 2.
 3.

foret aliter, cū protegas eum & velut præalto muro circummunias ipsum, familiam, pecora, domos & quicquid ipsius est, adeò vt attingi non possint: sed si vel tantillum ab eo discesseris, te momento petet blasphemus. Tum permisit Deus calumnia tori Satanæ vt vires suas in omnia quæ habebat lobus præterquàm in ipsum exerceret: momentòque Satanas eum euertit rebus omnibus, nec paulatim sed vno impetu, omnibus primùm sublati facultatib. (quāuis orientaliū esset locupletiss) singulas ædes deturbās, liberos, familiāq; & pecora perdens vt eū statim pessundaret, solamq; ei vxorē capitalē eius aduersariā relinquens ad vexandū & ludificandū eum: Aquibus omnib. incōmodis lob immotus dixit, nudus veni, reuertar nudus, Deus bona mihi dederat & repetijt, in omnib. laudetur Deus. Hac firma constātia cōsilioq; stabili, puocatus Satanas, q; Deū laudaret in tantis calamitatib. iterū eum corā Deo calumniaē dicens, nihil esse q; homo non sit traditurus ad redemptionē vitæ suæ: si ergo Deo videretur vt affligeretur lob corpore, eum breui nomē Dei blasphematurum esse. Tum permittente Deo vt Satanas potestatem suam in affligendo lobo occuparet modò ne vitam adimeret, statim illius corpus à vertice ad talos Satanas affecit apostematis & scabie fœtidissima: neq; tamen propterea, vt maximas fuderit querimonias, blasphemauit deū. Quamobrē Deus animo ipsius & integritate cognita, incolumitatem, vires, alacritatem & duplum bonorum restituit ei, dedit

septem filios & filias tres, & annos CXL. in vitam tranquillam & suauem largitus est. Dignam historiam consideratione, vt tota Iobi cum amicis confabulatio & decisio eius est, elegantissimam, & inter omnes planè diuinam: ex qua constat euidentissimè non posse Satanam vires suas exercere, nisi quantum & quia permittit Deus, cui si semel habenas permiserit, mirabilia Satanæ effecta spectari. Hic uerò nesciunt quæstiones multi, etiamque iudicant ea quæ cernuntur oculis non fieri à Satana, Deumque offendi putant si credatur tantà illius potestatem esse. Alij contrà Dei verbū vocari in dubium affirmant, ac nominatim obseruandum locum, vbi Deus ait de Satana*, Non est potentia super terram quæ cum ea comparetur. Equidem non minus argumentum laudationum Dei inesse statuo in potentia quam confert Satanæ & factis illius, quàm in viribus & facultate Soli, stellis, plantis, animalibus, herbis, metallis ab ipso attributa. Si itaque vir bonus tonitrua, grandines, fulmina, tempestatesque maximas, & terræmotus perceperit, hæc non dicet à Satana fieri, licet fortasse fuerit administer, sed à Deo perficisci, vt canebat Dauid,

* Iob. 41.

*Erumpens cælo Domini vox clara tonantis
Personat æthereas humentia culmina nubes:
Vires ostendat Domini vox clara tonantis,
Spirat magnificum Domini vox clara tonantis,
Perfringit cedros Domini vox clara tonantis,
E Libano effringit Domini vox clara tonantis,*

Flammæ

*Flammæ diffundit Domini vox clara tonantis,
 Et deserta quatit Domini vox clara tonantis.
 Omnia dum passim Domini de voce fatiscunt,
 Laudibus è templo findunt pia pectora cælos.*

Sic ergo ad omnia opera facturi sumus quæ Deus per Angelos bonos vel malos, per astra, per alias res naturaleis, vel per homines effecerit: Benedicens enim Deus gratuita sua beneficia prolixè largitur & multiplicat per ministros bonos, flagellaq; per malos: neq; minus necesse est in amplissimi huius mundi administratione vt Deus æterna iustitia sua pcenas improbis tribuat, quàm bonis præmia. Cum itaq; ait lex, Multi non dubitant magicis artibus elementa turbare, vitam infantium labefactare, & manibus accitis audent ventilare vt quisque suos conficiat inimicos: horum omnium potestas (etsi diabolorum & spirituum aliorum fiunt ministerio) est Deo assignanda, credendumque nihil siue per dæmonas siue per Magos fieri, quia iusto iudicio fiat permittentis Dei, tum ad eos qui promeriti sunt castigandos, tum ad tendandos & confirmandos bonos. Ideoq; agens de vltionib. Dominus, nulla est, inquit, afflictio, nulla calamitas quæ à me non euenerit. Ex omnibus autem actionibus quas Magi sibi vindicant, vix insigniorem vllam inueneris quàm fulgura & tempestates prouocandi, vt eam lex pro explorata habuit^d. Itaque in libro Inquisitorum quinq; dicitur ^{l. 4. de ma-} ann. M. CCCC. LXXXVIIII. in Constantiensi ^{lefic. c.}

dicceſſi procellas, grandines, fulmina, & tempeſta-
tes exſtitiffe quæ prouentum terræ per milliaria
quatuor afflixaerunt. Ruſticis autē omnibus in Ma-
gas inuehentib. comprehenſæ fuerunt duæ, Anna
de Mindelē & Agne: quæ primò inſitiatæ, cū ad
quæſtionem raperentur conſeſſæ ſunt ſeorſim ſe
vno die in agrum cum paucula aqua proceſſiſſe, &
quamuis altera conſilium neſciret alterius, effodif-
ſe ſcrobem & ſub meridiem aquam ſcrobi iniectā
conturbafſe adhibitis quibuſdam verbis, quæ ſa-
tius fuerit ignorari, diabolū inuocantes: his ge-
ſtis, ſimulac reuertiffent domum, pcellam exſtitif-
ſe: hæ incendio perierunt viuæ. Potuit diabolus tē
peſtatem venturā ex naturæ cauſis præuidens eas
incitaſſe, vt ſibi reuerentiam & metum conciliaret:
Solet enim Satanas peſtem, ſterilitatem, luemve
præuidēs id Magis perſuadere, ex poteſtate ipſius
Magos peſtem, calamitatem, aut famem & accerſe-
re & depellere, & re vera ſæpe fit, ſed non ſemper.
Idem author aut iudiciū à ſe in Sagam agri Con-
ſtantienſis latam, quæ cū videret omneis ſui pa-
gi incolas in nuptiis conuiuari & ſaltare, ægrè ſe-
rens quòd non fuiſſet eò vocata, ſe per diabolū
clara luce ſpectantibuſq; paſtoribus curauit in col-
lem exportari propinquum pago, & quia aquam
non habebat quam in ſcrobem à ſe effoſſam inije-
ret vt ciceret tempeſtatem (nam hūc ritum falſa eſt
obſeruari) emiſit lotium, & illud in ſcrobe mouēs
ſermoneſ quofdam pronūtiavit: mox cœlo quòd
ſudum ſerenumq; fuerat obſcurato, grando vehē-
mentiffi-

mentissima solūmodō in pagum & in saltantes irruit, Saga verò in pagum reuerfa est: ea itaque visa tempestatem ab ipsa accitam fuisse crediderunt omnes, eaq; capta Pastores pro testimonio dixerūt se vidisse cū in aere transueheretur: quod illa accusata euicta que agnouit, & viua igni fuit tradita. Hic autem obseruandum est fruges non fuisse tactas, prout in Fornicario legimus Magū quemdā confesum esse facile ipsis esse excire tempestatem per sacrificium vnum diabolo oblatum quod nihil opus est describere: verum hoc adiecisse, non posse ipsos tempestatib. nocere ex sententia animi sui, aut fruges vastare. Quāquam Sagæ, ac potius Satanas ipsis postulantib. & Deo permittente fruges interdum perdit, sed neq; omnes, neq; omniū, vt pōst dicturi sumus. Exstat enim lex in xij. tabulis: *Qui fruges excantabit, pœnas dato.* Lex etiam prohibet nequis fertilitatem alienæ frugis ad suam attrahat his verbis, *Ne alienam segetem pellexeris incantando,* & alibi, *Ne incantanto, ne agrum defraudanto.* Atq; hoc nomine Furnius à Sp. Albino fuit accusatus, qui cū non abundaret probationib. cur suæ fruges tantopere alijs præstarent semper (licet hæc fortasse fuerit illusio) boues, plaustra, seruos in Senatum adduci iussit, & cū ostendisset non alia sibi incantamenta esse, teste Liuiο, fuit absolutus. Hoppōnem verò & Stadlinū summos Germaniæ Magos gloriatos legimus apud Sprangerum se tertiā fructuū ex agro vno in alterū pellecturos: cū tamen ex omnibus iudicijs sit compertissimum, nunquam

quam quemquam Magum fuisse arte sua locupletatum & auctum obolo, vt post demonstrabimus. Apud Pontanum etiam libro v. memorabilem historiam legimus, Gallis Sueffæ in regno Neapolitano ab Hispano obsessis, cum siccitate æstuq; feruerent omnia, & penuria aquæ dulcis Galli in summo discrimine essent, aliquot Sacerdotes Magos crucifixum nocte per vicos traxisse, innumeris conuiitijs & blasphemijs proscidisse, atq; in mare proiecisse: deinde consecratam hostiam asino tradidisse, eumq; viuum ad portam templi inhumasse: tum post aliquot carmina & detestandas blasphemias (quas nihil attinet cognosci) imbrem vehementissimum diluuiioq; pene similem accidisse, itaq; obsidionem ab Hispano solutam esse, & vulgo fuisse dictum.

Flectere si nequeo superos, Acheronta mouebo.

Hic autem mos trahendi crucifixos & imagines in profluentem ad impetrandum pluuiam, apud Vascones etiam obseruatur: eumq; Tholosæ clara luce facientes vidi puerulos in media totius populi corona, qui istud *tiremasse* vocat, quasi trahemassam dixeris. Fuit etiam qui omnes imagines in Salini puteum iniecit anno M. D. LVI. deinde abundauit pluuiæ. Hoc verò scelus insigne est iniquè dissimulatum, ex Magorum regionis illius doctrina profectum, qui miseram plebem impietatem istam docuerunt cantionibus quibusdam enuntiatis, vt Sueffani sacerdotes illi in regno Neapolitano fecerant. Pecudes autem plerumq; Sagæ pulueribus

ueribus limini subiectis enecant: non quò pulue-
res illud possint (Sagas enim potius quæ gestant
eos enecturi essent quàm supergredientia anima-
lia, maximè cum eos Sagæ ad pedem vnum sub hu-
mo condant) sed solus Satanus est huius rei admi-
nister. Audiui trecentas pecudes ratione ista in q-
dam ouili Biturigum momento vno extinctas ef-
fe. Nec solùm in tempestates, grandines, fulmina,
fruges, & animalia has vires exercet Satanus, sed
etiam in homines, in improbos tamen maximè. Sa-
gas quæ Pictauj anno M. D. LXIV. crematę sunt
diximus confessas in ijs cœtibus quò ad diabolũ
figura hirci adorandum conuenerant, conclusio-
nis loco fuisse maxima voce ab hirco pronuntia-
tum, vlciscimini vos, aut moriemini: à se autē mul-
tas pecudes & homines enectos esse, causantibus
non aliam seruanda vitæ suæ rationem exstitisse.
Proprium enim Satanæ à natura est perdere, de-
struere, atq; euertere, vt Deus apud Esaïam loqui-
tur^a, Feci & formaui Satanam vt euertat, perdat, ^a Esa. 54.
destruat: etsi hoc nūquam nisi ad supremam suam
iustitiam exsequendam sinit. Ex omnibus autem
animantibus sceleratissima est hominis, ex homi-
nibus pueruli innocentis cædes, & Satanæ acce-
ptissima, vt de Sagis obstetricantib. diximus, quæ
liberos oblatos diabolo interimunt antequàm si-
stantur Deo: Sagis enim persuadet Satanus certā
partem (quam nominari non est opus) inesse pue-
rulis qua illæ res mirificas se effecturas putant. Vt
itaq; impudentissimam diaboli fraudem ostendā-

mus, Niderus scribit iudiciū à se de Staldino quodam dicecesis Lausanensis fuisse constitutum, qui fœtus septem à se in vtero matrum fuisse occisos fatebatur, & abortum toti pecori familie illius factū: rogatum verò de modo respondisse bestiam quādam cuius nomen reticebimus à se limini subiectā esse, qua sublata desuiit à tota domo abortio. Liceatne his remedijs vti dicemus postea: in præsentia satis est dixisse id à bestia quæ putris inuēta est nō fuisse præstitum, cum alij pulueres solū substernāt sibi à Satana datos. Præterea alij magi vtuntur bufonibus venenato quidem animali, sed cuius puluis vel nudo pede aut manu tactus abortum aut mortē inferre nō potest: verūm has opiniones prauas humanæ menti obtrudit diabolus, vt hominē turpissimis ac fœtidissimis animantibus seruire cogat. Nam apud Magos bufones persæpe deprehēdi est vulgatiss. quos alunt & ornant colorijs: hos // Valesiorum ager Mirmilotos vocat. In Monstre- // leti historia legimus Compendiensem sagam cum // duobus bufonib. à sacerdote baptizatis fuisse cō- // prehensam, quibus ad res magicas vtebatur: quod // ridiculum existimarē nisi quotidiana eiusdem rei exempla existerent. Cum dominus Ioannes Martinus vices præfecti Laodunensis gerens Sagam S. Probe condemnasset vt viua igni traderetur, qui exuebant bufones duos maximos in loculis illius inuenerunt. Dum hanc historiam scriberem, mulier bufonem ad Laodunum dicebatur peperisse: quod mirata obstetrix & quæ ipsi aderant,

rem

rem pro testimonio dixerunt, fuitque bufo alijs dissimilis, quem viderunt multi, delatus in præfecti ædes. Froissardi hostoria testis est Curio, nem quemdam apud Sueffionas ad vlciscendum inimicum à saga consilium petiuisse: qua consulente vt bufonem baptizaret, nomen ei inderet, & consecratam hostiam edendam traderet, id à se factū & alia permulta tacenda confessus est. Quinque Magarū quæsitores narrant inter alia se quæstionem de Maga habuisse quæ fatebatur se consecratam hostiā quam oportuerat deglutiuisse, sudario exceptam in poculo vbi bufonē alebat condidisse, pulueresque sibi à diabolo datos adiecisse vt certis vocib. (quas reticeri præstat) enūtiatis ad enecandas pecudes limini ouilis substerneret. Deprehensa itaq; & euicta viua concremata est. Arte n. procurat Satanas non solū vt præstinguat oculos hominib. & veri Dei notitiā adimat, sed etiam vt ex humanis mentib. euellat omnē religionē, omnem conscientiam, & quicquid à singulis Deus verus esse credit, itaq; sibi ipsi conciliet reuerentiam, aut eò saltē homines perducatur vt id adorēt q̄ Deū nō esse nouerūt, creatis reb. cōfidāt, eas reuerent, & ab eis earumq; etiā turpissimis medicinā aut salutē expectēt. Verū vt amplius constet neq; bufo nes, neq; hostias, neque pulueres diabolicos mortem animalibus importare, certo certius est Sagarum peritissimas flādo in os nonnunquā enecare, quod in suo dialogo Danæus optimē obseruauit: quod autē id veneno fieri q̄ in ore circumferant

idem existimat, probare nequeo. Nam ipse primū Sagæ morituræ essent, cui argumento non video quid responderi possit, & ad causam cuiusdam Itali (qui veneficorum princeps sua ætate fuit habitus) adhiberi potest: quamvis enim dicatur ille venena valentissima subministrasse multis, qui odorati ea breui occubuerint, non credo tamen, quia ipse odoramentorum artifex occubisset primus, nisi eos diabolus ipse occidisset de quib. iusta permissione Dei mandatum acceperat opera Magi istius (qui veneficus dicebatur) occidendis. Et in Sagarum quoque Valerianarum in Sabaudia iudicio quod prostat excusum, legitur iacto in plantas pulvere eas repente emori. Quamobrem non possum in Ioberti medici sententiam descendere, scribentis quædam venena tam subtilia esse ut qui conscendit equum moriatur si eis oblita fuerit stappia siue *αἰετολόγος*. His enim pharmaceutas ipsos primum oporteret mori, & stratores seruos, etiamque eos qui propius equum accesserint. Quinetiam pecudes supergressas limen ubi pulveres aut serpentes Magi condiderint, videmus mori. Non igitur enecat pharmacum, non ossa, non pulveres, sed Sagarum precibus Satanas, Deo permittente. Quod si ampliore demonstratione opus est, habeo penes me iudicialia acta à generoso Domino Pipemontensi missa, de Barba Doræa, quæ ex decreto Parliamenti xi. Ianuarij M. D. LXXVII. sententiam Præfecti S. Christophoro ad Sanlisium confirmante fuit adiudicata igni, postquam confessa est se tribus ho-

bus hominibus necem intulisse coniecto pauculo puluere charta inuoluto in eum locum quā erant transitori, idē cum his verbis, In nomine Dei & diabolorum omnium, &c. quā hic non placet adscribere. A veneno quaecumque sit hoc non posse effici nemo nescit, nedum à sicco puluere: itaque sententia damnatoria dicit propter sortilegia quibus vsa est damnata esse. Nam etiam horrenda fuit blasphemiae Deum in hac imprecatione rebus creatis coaptari: vt eadem quoque adiecit sicui vellet à sortib. precauere se tum dixisse, In nomine Patris & Filij & Spiritus sancti, ne illac transiens villo occuperis malo. Vt autem discrimen inter naturalis morbos & eos qui à sortilegijs veniunt te neatur, videntur saepe homines sortibus infesti ex languore mori, interdum ferramenta, pilos, pannos, vitrum confractum eijcere. Scribit Anglus Palatinorum Principum medicus anno M. D. XXXIX. Vlrichij fuisse infestum sortibus agricolam Nenssefferum nomine, à cuius pelle ferreus clauus auulsus est, & cuius interanea tantis doloribus erodebantur vt sese desperans iugulauerit. Eum in conspectu ciuium omnium fuisse dissectū, & in corpore eius baculum, cultros chalybeos quatuor, ferramenta duo, capillorumque glomus comperta esse. Amplius ait Niderus qui de sagis innumeris quaestione habuit, vnam à se visam quae vnica solum voce homines enecaret: alteram, quae vicina mentum sursum deorsum vertit, horrendo spectaculo. Non est itaque mirandum magnopere

si Theſſala Saga Pamphila fecit vt mulieris venter ſic intumeſceret tanquam ſi tergeminos fuiſſet paritura, & octo meſes circumferret onus. Eiufmodi fuit Martina Saga quę occidit Germanicū, non veneno (vt ait Tacitus) aut ouo galli gallinacei (qđ idem autor eſt ſummo apud Gallos in pretio habitum ob eas virtutes quas de eo prædicabāt) ſed vi diabolica: & illa in Conſtantiensī diceceſi Maga, q̄ efflādo totū hominis corpus ita affecit elephātiā ſi vt paulo poſt animam ageret. Hanc Sprāgerus & Quæſitores alij cremari curauerunt viuam. Idem Sprangerus narrat ſe autore alteram in finib. Baſilę & Alſatię fuiſſe cōbuſtam, quę faſſa eſt ſe conuitium à viro bono agricola obiectum ferentē indigniſſimē, rogatā fuiſſe à diabolo quid eo homine fieri vellet qui dixerat conuitiū cui cū reſpondiſſet cupere ſe vt ſemper facies illius turgeat, non multo poſt agricolam ex inſanabili elephantiā ſi laboraſſe. Hęc tñ ludici confeſſa eſt ſe nō putaſſe id effecturum diabolū: quo argumento vincimus non à puluere, ſed à diabolo hęc omnia effici, qui voluntati hominum ipſo vtentiū ita ſe accōmodat vt ſi quis aduerſarium ſuum curet per ſociū tolli. Verumtamen hoc agit Satanas, vt ipſum ad id efficiendum precentur ſerui, vt manum operi ad-moueant, hominem attingant, de pilo aut vnguib. illius habeant, certo ſve ſumant pulueres ab ipſo, includendos eſſe hominis, aut fornicibus ſubdendos aut cōpitis. Sin autē pactio cum Satana nō interuenerit, fruſtra omneis pulueres, characteras, & Saga

Sagarū voces homo adhibuerit, neq; virū neq; pecudem afficiet morte. Quamuis autē Deo permittēte possit diabolus mortī animalia tradere, vult tamen in Magorū causa vt ipsi suum consensum adiungant manumq; ad opus adhibeant. Exēpli causa, ait Sprangerus questionē à se de Saga fuisse habitam quæ tres & viginti equos mercatoris Ratis bonensis affecit morte: dixit illa fossam tantummodo à se factam esse, in eam pulueres à diabolo sublimen ianuæ iniectos esse: sic illa manum admouerat. Similiter qui cereas inimicorū faciūt imagines & desigunt eas, postquā se ipsi vouentes Satane Deo renuntiauerint, & horrenda quæ assolent fecerint sacrificia, itaq; si Deus siuerit inimicos afficiunt morte (et si hoc nō sæpe accidit, nā vix ē centenis binos fortē offendas quibus ista nocuerint, vt ex Magorū confessionib. est manifestum) in eis homicidiū est à diabolo effectū, ab ipsis exorātū. Sic Enguerrandi Marignij iudiciū hac potissimū causa niti legimus, & alterius in Alenconiorum vrbe tempore Francisci i. regis, cuius factum probatū in iudicio fuit, & copiosè in Nauarrenę Reginę heptamero, neq; tanquā fabula, sed velut historia vera cum forensibus gestis omnib. exponitur. Anno M. D. LXXIV. generosus vir quidam (vt in iudicio eius qđ excusum est legimus) qđ Lutetiæ fuit decollatus, imaginē cereā capite & corde trāsfixo & characteras alios habere compertus est: quæ fortasse non postrema causa fuerit cur addiceretur mortī. Et quod recentius est, Septembri

men-

² Boet. lib. 2.

mense ultimo M. D. LXXVIII. Legatus Angliæ & Galli multi per Galliam nuntiauerunt tres imagines cereas deprehensas esse in fimo cum inscriptis Regina Angliæ & aliorum nominib. quas imagines Curio pagi Istinctonij ad dimidium miliare Londino distantis fecisse dicebatur. Sed necdum iudicium fuerat cōstitutum aut probata res, cū nuntius fuit in Galliam perlatus. Ex istis autem omnibus historicis narrationib. nulla exstat memorabilior quam illa Duffi Regis Scotiæ quæ in Scotica historia legitur⁴. Huic enim morbus dicitur accidisse, quo ita premebatur vt quamuis bel-
 lē ederet, biberet, ac corpore constitutus esset, tamen nocte somnum capere non posset, sed alterius doloris expers arefceret totamq; noctem in sudorem solutus contabesceret. Tandem verò cū rumor increbresceret Sagas ad Regem Scotiæ enecandum à Morauis conductas esse (Morauos autem Scotiæ incolas intelligo, olim Scotorum hostes, & iamdiu Scotorum regno adunatos) Legati in Morauiam missi sunt in Forensem vicum, vbi ceream imaginem nomine Regis vocatam Sagæ torrebant & certo liquore perfundebant. Certior de hac re Douenaldus Præfectus loco à Legatis factus in re præsentē deprehendit eas, quæ rem confessæ viuæq; crematæ sunt, eodemq; momēto Rex Scotiæ restitutus valetudini, prout dies fuerat obseruatus. Sic videtur Meleager paulatim crematus esse cū Althea Saga torrem fatalem incendisset: hæc enim deliria esse viderentur, nisi iam olim istæ
 imagines

imagines fuissent vsurpatæ. Plato libro xi. de legibus narrationem hanc confirmat de imaginibus cereis quas faciebant Magi. Neq; verò magnopere mirari oportet q potuerint ista innotescere: Magi enim per conuentus suos rerum à se gestarū rationes reddunt, vt antè ostendimus, ac eorum etiā omnium quæ vbiuis terrarum fiunt, vt Aurelius ex Cleryano Magorum conuētu reiectum est. Apud Sprāgerum quoq; legimus Pumberum quēdam Magum Lendemburgi in Germania exstitisse, quem docuerat Satanas Crucifixum sagittis antep̄schali die Veneris configere, qua ratione adhibitis nefandis quibusdam verbis iaculās in aerem ternos homines quos vidisset cognouissetq; poterat quotidie occidere, quamuis in arcem munitissimam abditos, modò certum deliberatumq; consilium occidendi eos habuisset. Eum verò tandem rustici in frustra laniauērunt sine iuridica cognitione vlla, postquā homicidia plurima perpetrasset: hæc gesta ann. M. C C C C. X X. cū adhuc Germani Crucifixum colerent. Etenim æquæ propè impietatis est eum quem pro Deo habeas ac Deū ipsum offendere, quia sit in contemptum Dei, qui cor animumq; tanquam actionum bonarum malarumq; (vt ait Aquinas) fundamentum introspicit. Omnino cōstat (vt loquamur propriè) Deum offendi non posse, & quemadmodum qui ccelum sputis appetunt, ccelum non conspuūt, sed seipsos reuertente sputo inquinant, ita offensionem quæ Deo putatur afferri in afferentis caput recidere. ll.

lud itaq; Magorū genus qui Sagittarij dicebant
 non ampliùs in Germania exstat, ex quo Sagitta-
 rij Crucifixum neq; Deum esse neq; diuinitatis q̃-
 quam in se habere crediderunt; quod ante religio-
 nem mutatā crediderant. Iure porrò dubitari pos-
 sit cur Magi memoria nostra non possint ea *παρε-
 γήματα* factaq; prestare mirifica, quæ Simō ille Ma-
 gus, Apollonius Tyaneus, Circe, Medea, & alij in-
 signes Magi præstiterunt. Sed duplex mihi quidē
 videtur esse ratio: vna, quam in iudicio quodam
 Sanlisiano legi, quòd ista geruntur pro ratione pa-
 cti cum Satana initi, puta si quis ei ministrare opti-
 mē horrendaq; malefacta velit committere: altera,
 quòd Deus tantas vires in populos sui cognitione
 præditos non tribuit Satana, quantas in Ethnicos
 tribuerat. Diximus libr. primo de diuinis, natura-
 libus, humanisq; modis, ijsq; licitis ad prænoscen-
 das & præcipiendas res futuras: Secundo de mo-
 dis illicitis & Dei lege vetitis egimus: iam di-
 camus quibus modis liceat magicas sor-
 tes anteuertere, & mala cū sunt
 cognita medicari.

IOAN.

IOANNIS BODINI

DAEMONOMANIAE MAGORVM

Liber tertius.

*De modis licitis ad magicas sortes praeuer-
tendas. Cap. I.*

Sortilegia novos morbos nō esse do-
cent historiæ, sed vt hodie multa
sint, olim centuplo frequentiora ex-
stitisse. Etenim in lege Dei, quæ an-
te ter mille centum quinquaginta an-
nos fermè fuit promulgata, Chaldæam legimus,
Ægyptum, Palestinam ex eo laborauisse: & mino-
rem Asiam, Græciam, Italiâq; vixdum parte di-
midia habitatas hoc modo abūdauisse ex historijs
priscis cognoscimus. Interdicta cernimus atro-
cesq; pœnas Lege Dei in Magos imperatas, hor-
rendaq; scelera ex quib. ad exterminandos Cana-
neos exarsit Dei furor: q; nō propter idololatrias
ceterave peccata q; cū alijs populis tum fuerunt cō-
munia, sed propter sortilegia abomināda in Lege
disertis verbis factū fuisse dicitur^a. Videmus ante^a Deut. 18.
& post Troianum bellum (fuit autem quasi post
F ij

ducentos annos à Dei lege promulgata) crudelissima Medeæ sortilegia, Circes Proteiꝑ trāsformationes, & Necromantias Theſſalicas: etiamꝑ Romulum apud Liuium, Dionysium Halicarnasseū, & Plutarchum legimus procelloſo turbine ſublātū eſſe, & pleroſꝑ alios quos antè annotauimus. Et (quod amplius mireris) quos ſpiritu abripiebant dæmones (vt antè diximus) aut ſpiritu & corpore ſimul, quos diabolus obſidebat, & per quos loquebatur, ij pro diuinis ab imperita plebe habebantur. Videmus & Hippocrates libro de morbo ſacro abominatur Magos. Platonem inter Ethnicos animaduertimus optimam legem contra Magos ferre libro xi. de legibus, cū Magos qui carminibus, verbis, ligaturis, cereisꝑ imaginibus incantauerint, ſcincinauerint, aut homines pecudēs necauerint, morte iubet affici. Ex eo tempore omnes Philoſophi vno ore damnauerūt Magiam, & cremari libros curauerunt, vt videre eſt in l. cæteræ, famil. herciſcundæ. ff. Iamblichus, Porphyrius, Proclus, Academici, aliꝑ Ethnici philoſophi cōſentiūt Magos & malignos ſpiritus (vt diximus) fugiendos eſſe: itaqꝑ ſortilegi cum ſortilegijs fuerunt damnati & iudicijs infeſti primū Tyberio imperante, vt apud Tacitum legitur, poſt Domitiano longè acrius & diligentius quæſtionem de eis habente, tum etiam Diocletiano: ſed omnium ſeueriſſimè, cū Imperatores fidei Chriſti ſeſe adiunxerunt. Tunc euerſa ſunt templa & oracula, ſacrificia gentium totaꝑ aruſpicina illicita pronuntiata

²lib. 2. de malefic. C.

tiata & Auguralis scientia, earumq; interdictus v-
sus, indicta in aruspices mortis poena, deportatio-
nis in eos qui augures & Aruspices consulerent^a: <sup>*l. nemo aru-
spicē, eo. C.*</sup> etsi non tanta apud Christianos censebatur Augu-
gum improbitas quanta Magorum qui malefici
dicebantur, & viui tunc temporis ex Lege trade-
bantur igni^b: postea verò Aruspices ad poenam i-
stam, Magi verò ad bestias fuerunt damnati^c. Vi <sup>*l. nemo aru-
spex, eod. C.
l. multi co-
dem. C.*</sup>
demus itaq; non solum ex quo Lex Dei & religio
Christiana fuerunt datae cepisse homines ab eo
quod colebatur abhorrere, verumetiam ante pro-
mulgatam Legem sortes magicas & diuinationes
horrori fuisse gentibus. Vlpianus enim, licet fuerit
Ethnicus & infensissimus Christianorum hostis,
qui libros septem composuit de Christianorū sup-
plicijs, magicus tamen sortes omnemq; diuinatio-
nem quam illicitam dicunt exhorruit, vt ipse decla-
rat dicens^d, Si quis astrologus vel qui aliquam illi-
citam diuinationem pollicetur consultus aliquem <sup>*l. itē apud
Labco. §. si
quis astrol.
de iniur. ff.*</sup>
furem dixisset qui non erat, iniuriarum cum eo agi
non potest: sed constitutiones eum tenent iam cō-
tra diuinos factae. Et quamuis Saga quaedam no-
mine Martha Marij temporib. certissimam in ho-
stes victoriam ijs modis quos se tenere aiebat pol-
liceret, eam tamen Senatus (vt in Dione legimus)
noluit adhiberi. Persae quoq; hac peste inquinatis-
simi, supplicijs tandem atrocissimis vtentes in Ma-
gos, capita eorum (vt narrat Plutarchus) inter du-
os lapides eliserunt. Sed legis diuinę promulgatio
vires Satanae plurimum eneruauit; & quicunque

populi manserunt diu infideles aut adhuc permanent, ij grauissimè fuerunt infestati à spiritibus malignis & adhuc dies noctesq; infestantur: vt fit in Norvuegia, Finlandia, Pilapia & alijs regionibus ad Boream sitis, & in occidentalibus insulis, vt in Olai magni Indorumq; historia legitur. Inprimis verò in Bresiliæ regione & conterminis illius, vbi adhuc sacrificantur homines edunturq;, Mirū est (inquit historia) quantum ab omni malignorū spirituum genere infestentur. Germania quoq;, antequam Paganismum ex ea Carolus magnus sustulisset, cir cumfluebat Magis, vt ex Salicis legibus, capitibusq; de Carolo magno, & ex Cæsaris commentarijs constat. Deniq; si quis diligenter caput XL I. Iobi expenderit & allegorias discusserit earum proprietatū quæ de Behemoth & Leuiathane prædicant (hæc enim omnes de hostib. humani generis, corporis & animi interpretati sunt) is res multas abditas cōperiet ad proprietatē malignorum spirituum pertinentes. Primū vires Behemoth dicuntur in lumbis ventre & cauda positæ, ad cupiditatē bestialemq; partem denotādam, vt prisci Hebræi dixerunt Satanæ in voluptates brutas potestatē esse. Deinde dicit facere vt Deus ipsum gladio suo, id est, verbo cædat: tum in palustrib. volutari, vitijs puta & impuritate in qua deliciatur Satan: præterea montes ipsi suppeditare escam, quibus in Scriptura Principes arrogantes & superbi homines designantur, vt istos reuera Satanas plerumq; aucupatur: item sub opacis arboribus

ribus & in salictis exultare : opacæ autem arbores in Scriptura hypocritas significant sola pietatis cōtentos umbra, salices infrugiferos. Verumtamen dicitur idem visu obtuso esse, vt ostendatur non inesse Satanæ oraculis veram prophetiam; quam obrem Propheta Baleham populo Dei benedicens inquit, Beatum populum cui non sunt magi & incantatores, sed cui Deus cū opus est res abditas visionibus reuelat certissimè. Postremò bestia hæc dicitur facilè naso infibulari posse, vt discamus nihil à Satana esse metuendum. De Leuiathane verò qui non contentus corporibus animas aggreditur, An cum eo pacifisceris, inquit Dominus, vt semper utaris eo? quod quidem ad eos spectat qui familiares spiritus sibi mancipatos putant. Quod autem dicitur Principes superbos & elatos homines Satanas appetere, iam olim exploratum est, & videnius memoria nostra eos Principes qui Deum deserunt se Magorum opera mancipandos miserrè & rapiendos Satanæ exponere, ac multos quidem extare quos veterator ille deceperit, sciens quales principes tales ciues. Si enim Magiam princeps coluerit, primū deliciæ principis aulici, deinde verò populares eodem, ac proinde in omnem impietatem pertrahuntur. Nero nem quinque annos principem bonum fuisse ait Sueton. itaq; dicebat Troian. procul distare omnes Principes à Neronis quinquēnio: sed ex quo se rebus magicis addixit, idē autor est famosiorē magū neminem

neminem exstitisse, turpissimā fuisse illius vitam, & miseriorem finem quā vilius ea tēpestate Princeps. Nam Plinius res magicas permultas narrans & vires quæ de illis prædicantur, ait, Quæ omnia ætate nostra Princeps Nero vana falsaq; comperit: primū imperare dijs comcupiuit. Nemo vniquam vlli artium validius fauit. Deinde, Immen- sum & indubitatum est exemplum falsæ artis, quā dereliquit Nero: & paulo post, nam homines im- molare etiam gratissimum illi fuit, de Magia & sor- tilegio loquens. At nunquam Satanas suos abire sine merita mercede sinit, nec desinit eos in omnē sæuitiam, incestas libidines, & parricidia impelle- re, vt Nerone fecit. Hūc enim Magi & diaboli do- cebant multas cædes, atrocias facinoras, & parrici- dia committere, vt securior in sua dignitate viue- ret: vt hodie quoq; Principibus autores sunt Magi vt cædes & crudelitatem curēt, & improbitati cuius dent veniam. Verumtamē à Principibus ipso- rum consultorib. plerumq; castigantur Magi, siue metuentibus vt plus effutiant, siue explorantibus an veræ sint eorum diuinationes. Sic Domitianus cū Ascletarionem Magum, qui Imperatorē bre- ui occisum iri prædixerat, sciscitatus esset q̄ ipsum Ascletarionem maneret exitus, & is affirmauisset fore vt breui laceraret à canibus, Imperator eum interfici sine mora iussit, & post funus discerpserūt eum canes repentino casu, quo Domitianus fuit commotus vehementissimē. Prudentior ille Tybe- rij, quem Tyberius in altum lubricumq; præcipi- tium

tium ducens rogauit an tempus quo ipsi moriendum erat cognosceret: ille respondit se in maiore quam vnquam antea versari discrimine: hunc enim, teste Suetonio, si secus respondisset, Tyberius instituerat dare præcipitem. Vtuncq; se res habeat, diem mortis suæ & genus à magis sæpe videmus fuisse prædictum atq; confirmatum. Extant huius rei exempla innumera: sed nullum aut recentius noui aut propinquius quam Nouiodunensis Magi, cui intercesserat cum Nouiodunensi Episcopo ex Hangeftana domo familiaritas: hic quo die fore prædixerat Satanas vt occideretur, se in domum recepit Episcopi, indicans ei fore vt eodem die occidatur: cum autem prandisset ad mensam Episcopi, aliquis tandem superuenit eum conuentum cupiens: iubetur ille ascendere, ascendit, & colloquendo inter duas ianuas occidit Magum. Hanc historiam accepi à D. Ludouico Castellano Legato Nouiodunensi, & multi alij confirmarunt. Quamobrem vt mala hæc vitari possint, legem Dei sæpe oportet prædicari, metum eius summis, medijs, infimis inculcari, & ante omnia fidem in eum imprimi: nam si Dei maximi, terribilis, & omnipotentis nomen bona fide ab homine timente Dei pronuntiatum Diabolorum & Magorum propellit turbas (vt sæpenuerò vsu venisse antè demonstraui mus) quanto magis eum spes erit procul fugiturum, si prædicari, legi, promulgari, & sermonem haberi de laudibus operibusq; Dei audiuerit. Hic ergo maximus, hic pulcherrimus, hic facillimus omni-

no modus eijciendi è Repub. Magos, artes magicas, maleficia, & malignos spiritus: tantisper enim dum hic blasphemia illic ^{ἀθεότης} obtinet, nulla planè spes ostenditur malignos spiritus, magos, pestem, bella, famemq; depellendi. Non quò magi omnino possint eijci, quin subsidāt semper ex ijs quidā, vt bufones & angues in terrā, in ædibus aranei, erucæ & muscæ in aere, quæ corruptione generatæ venenū è terra & ex aere corruptionē attrahūt: sed bene culta terra, purgatus aer, putatæ arbores non ita his malis infestæ sunt, quæ si multiplicari siueris, nō attrahūt sed gignūt corruptionē & inficiunt omnia. Sic beatus est populus cui sapientes moderatores, boni magistratus, & boni pastores præfunt, qui bene instituūt ipsum: non sunt in eo populo maligni spūs diu habituri sedē. Verū optime cauendū est qui illusionē esse prædicāt qe quid de Magis fertur, vt doctor ille Magus prædicabat, quē antè perstrinximus, put se à diabolo in hoc argumēto informatū fuisse cōfessus est. Quemadmodum aut pestilentiā, bella, famem, malignorū spiritū ministerio (vtq; executores sunt iustitiæ eius) immittit Deus: sic etiam Magorū opera vtiť, maximè verò cum Dei nomē dei blasphemāt, vt hodie summa impunitate licētiāq; blasphemāt passim, & impia blasphemandi ars ex professo ab ipsis quoque pueruli exercetur. Atqui scelera omnia, parricidia, incestus, veneficia, cædes, adulteria, neque tam magna sunt, neque tantis digna supplicijs ex constante Theologorum omnium consensu ac

su ac sunt blasphemiae. Caetera enim maleficia in
 homines primò committuntur, vt ait Samuel, bla
 sphemiae verò honori Deidirectè aduersantur &
 pertinet ad contemptum eius: qua loquendi for
 mula blasphemii ferè abutuntur. Cum autè ista im
 pietas regnante Carolo nono obtinuisset vt cum
 maximè, Rex Henricus III. adueniēs sanctissimū
 edictum contra blasphemos promulgauit: sed ne
 glecta illius executio est in maximā Dei contume
 liā, & cōtinuata blasphemis impunitas, quorū ple
 risq; nō videt̃ satis audacissimè Deū abnegasse, ni
 se se optimo animo facere adiecerint, nōnulli etiā
 inter blasphemādū poetarū numeros aucupāt, vt
 Cāpanus ille Trecēsis, cui nomē fuit Bursario. Hic
 die Veneris antepaschali an. 1569. blasphemās fuit
 cōprehensus, sentētiāq; in eū lata vt labiū eius can
 dente ferro finderet̃, honorariā p̃cēntentiā profite
 ret̃, & mulctā 500. librarū solueret, puocauit ad eu
 riā, & è vinculis euasit: verū iterū post dies 7. capi⁹
 & in vincula retractus est: Placuit Curie prius iudi
 ciū im̃pbare & in hanc formā corrigere, vt indufi
 atus honorariā p̃fiteret̃ p̃cēntentiā, lingua cāden
 te ferro perfoderet̃, & laqueo fineret vitā. Ex eo tē
 pore ne in decies quidē cētenis millib. suppliciū v
 nus perpeffus est: etsi lex Dei p̃cipit^a vt quisquis^a *Leuit. 24.*
 contumeliosè Deū nominauerit lapidibus obrua
 tur, crudelissimo, (ait Moses Maymonis^b) mortis^b *lib. 3. More*
 genere. Hanc impietatem placuit attingere, vt que *neboim.*
 in hoc regno grassatur latissimè & impunita per
 manet. In rebus omnibus gerendis olim maio

res dixerunt, si Deo placet, confectis dixerunt, laudetur Deus : saluere aut valere iubentes, Seruet te Deus, pro eo quod *ἑλεῖ* dixerunt Græci, id est, lætare, Hebræi verò *יְהוָה* pax tibi, quod salutationis genus apud Asiaticos & Afros obtinet, qui Turcico & Arabico sermōe ex Hebræo corruptione ducto pronuntiant *Schalamalec*. Itali & Hispani osculantur manus : sed omnium optima iudicio meo & maximi momenti est consuetudo nostra: prout tribus aut quatuor exemplis demonstraui-
mus eos qui imprudentes in sabbatha ab vxorib. perducti dixerunt, Deus mi, quid hoc rei est? vniuersum malignorum spirituum magorumq; cœtum abegisse. Ante omnes autē nequissima est blasphemia cum Deus inuocatur ad sortilegiū: quod nunquam Magi faciunt, nisi aut rebus creatis adiungentes eum, aut ad scelus implorantes, aut Poetas imitati quæ in rebus turpib. pro interiectione pathetica Dei nomine abutunt blasphemiam in dei nomen contumeliosissima. Atq; hic vniuersè modus est preuertendis sortilegijs: sigillatim verò cuiusq; munus est vt familiā doceat orare Deū mane & vesperi, ante cibū benedicere, à cibo gratias agere, & horam vnā aut alterā in legenda scriptura sacra die certo hebdomadis præsentē familiā tota cōsumere. Priscus erat Regū nostrorū mos quē S. Ludouicus à puero optimè obseruauit, vt Rex è lecto surgens in genua procideret veniā peccatorū postulans, Deo gratias agens de nocturna sui custodia, & orās vt porro in sancta hac custodia pergat:
hoc

hoc facto, ex Biblijs, dū se vestiebat Rex, legebat.
 Hac si ineat ratio, maximū certē generatim Reipu.
 & sigillatim familię cuiq; momentū est allatura. Sē
 per eīm populus sequit̃ affectionē principis, etiam
 execrāda quęq; periūria & blasphemias eius imi-
 tatur: cuiusmodi fuit Princeps, q̃ ad iuramenta sin-
 gula nomē diaboli adhibebat. Sceleratiss. multo-
 rum consuetudinē, accersi & iurari diabolu: quos
 propterea nonnunq; diabolus adhuc vitę plenos
 spirātesq; tollit. vt an. 1551. in Germania Vvildstu-
 diensi agro mulierē quę indefinēter iurabat diabo-
 lum toto populo spectāte sustulit^a: similiterq; ho-
 spitē crumenam hospitis qui ad se diuerterat fura-
 tum, & se in iure dedentem diabolo si res ita esset
 assumpsit diabolus, neq; ab eo tēpore visus est. De
 puero aliud narrat Fernelius^b repētē sublato cū
 diabolu accerseret. Hęc de familijs, vt non solū
 oppidorū portę, sed ædiū quoq; singularū Magis
 & sortib. eorū occludant. Alterū quoq; remedium
 est, puta vt neq; à Satana neq; à Sagis vlla ratione
 metuat. Vix eīm expeditior modus est q̃ se homo
 dedat potestati Satanę q̃ si eū metuerit: nam etiā
 Deo fit iniuria cū diabolus metuit: ideoq; in Lege
 Dei disertis verbis cauet̃ sepius ne à dijs gentium,
 qui neq; bono possunt neq; malo afficere, metuat̃
 quicquam. Itaq; non rarò cōpertum est & quoti-
 die cernimus non posse ei nocere Sagam qui accu-
 sat ipsam, aut proculcat pedibus, cū Sagam esse
 nouerit. Alium prætereā modum confitentur Sa-
 ga, cū aiunt hominem in pauperes munificum

^a Vicius lib.
de prestigijs.

^b lib. de abdō-
tis rer. caus.

non posse à magicis sortib. offendi, quamuis alijs in rebus vitiosum. Scribit Vieri^{us} Sagarū protector libro quarto capite decimo Vvertanas moniales in Hornensi Comitatu amplius tres annos à malignis spiritib. fuisse vexatas, atq; hanc occasionem inter alias fuisse obseruatam, quòd libram falis Sagæ cuidam vetulæ (quam Sagam nesciebant esse) hac lege commodauerant, vt libras tres post duos menses redderet, qd effecit Saga: tum micæ falis à monialibus in monasterio inuentas esse, & ipsas eodem momēto à spiritib. malignis obsessas. Nec tamen hæc sola fuit occasio, sed cum de vitijs permultis famosæ essent, hoc præterea fuisse compertum eas loco erogandæ eleemosynæ fœnus pauperibus imperasse. Atque hæc causa est cur Magi, quibus à Satana aut malefaciendi, occidendi, & veneno homines pecoraque tollendi imposita est necessitas, aut dira indefinenter patiendi si inimicis quos vlciscantur caruerint, mendicant eleemosynam, & si qui facultate præditus demagauerit periclitatur ab eis, si Magum esse nesciuerit. Non enim amplius Magus in quemquam potest, quàm in eum qui stipem erogat homini quem Magum esse nouerit. Quinetiam cauendum est ne ijs detur quæ vulgi sermone Sagæ feruntur esse: qui autem Magos esse ignorans stipem non dederit, is offendi periclitabitur, vt persæpe compertum est. Sic cum in magnis conuentibus essem Pictauij anno M. D. LXVII. inter vicarios Procuratoris generalis meas partes agens, accepi duos Magos squallidos

squalidos egentesq; ad prædiuitem domum stipē
 postulauisse: ea recusata iniecerūt sortes, & dome-
 stici omnes in rabiem acti obiuerunt furiosi: non
 quòd hanc ob causam Deus illos potestati Sata-
 næ Magorūque administratorum eius illos tra-
 diderit, sed quia (vt erant improbi & immiseri-
 cordes erga egentes) Deus non ceperat de ipsis
 misericordiam. Scriptura enim eleemosynam
 appellat צדקה, id est iustitiam, & pro eo quod est
 date eleemosynam, ait date iustitiam, quia hæc præ-
 cæteris ex improbo iustum facit: quò pertinet il-
 lud Scripturæ, Eleemosyna liberat à morte. To-
 biæ xij. & alibi hilarem datorem diligit Deus, &
 Psalmo cxi. Dispersit, dedit pauperibus, iustitia e-
 ius manet in æternum, vbi vox צדקה significat e-
 leemosynam, q̃ LXX. iustitiam sunt interpretati.
 hoc consilio Daniel suadebat Regi Nabuchodo-
 nozori, vt animā suam redimeret eleemosynis, & a
 libi dicitur non tam citò frigida ignem extinguere
 quàm peccata extinguit eleemosyna: his denique
 documētis Scriptura plena est. Hoc igitur fortasse
 inter maxima & pulcherrima arcana fuerit obser-
 uandū quibus Satanæ Magisq; omnibus potestas
 nocēdi adimitur: neq; id solum à viris bonis quo-
 rum certa est custodia, sed ab improbis quoque &
 gentibus Deū ignorantibus, vt in Actis Aposto-
 lorum^a Cornelius fuisse dicitur. Verumtamē cer-
 tissimus omnium præstantissimūq; modus est, vt
 fidem in Deum habeamus, & de eo velut de celsa
 & inuicta arce confirmemur: hoc (inquit Philo)
 maximum

Act. 10.

maximum & acceptissimum est Deo sacrificium, ex quo Abraham tot benedictionibus fuit cumulatus, qui credidit Deo, & ad iustitiam imputatum est ei. Omnes itaq; Magi, qui curationes & exan- tationes pollicentur, hoc primū ab eo quem cu- raturi sunt postulant vt certò credat se curaturos esse fidemq; sibi habeant. Frequentissimū hoc qui- dem, sed iniquissima tamen idololatria est, cum fi- des ad Creatorem pertinens in rem creatam habe- atur. Satanas etiam sua medicamenta omnia & vi- res confert, vt cum qui sibi aut rebus creatis fidit restituat: Quod Galenus de medicatione Home- rica, & Ogerius Ferrerius Tholosanus medicus vir doctus admirantes aiunt, quo plus fidei habe- tur verbis & ligaturis eo citius valetudinem in- staurari. Sprangerus tamen de Sagis quæstionem habens hoc in ijs demum accepit obtinere morbis qui ex sortilegiis acciderunt, neq; Magos à natura- libus morbis posse amplius liberare quàm possint medici sortibus exoluere. Fuit Lutetiæ veteramen- tarius futor Magus, qui solū attingens manu fe- bri quartana liberabat: sed is minimè curabatur qui nolebat credere se curari posse. Alterum vidi Mirebellensem in Andino agro qui sic curabat do- lorem dentium, & videns D. Carolum Carsium Lingonensem Episcopum Parem Gallia ex quar- tana laborare dixit hominem sibi notū esse à quo certissimè curari posset. Postridie hominem addu- xit qui manum attingens illius petiit nomen sibi indicari: cognito illius nomine dixit Episcopo, fi- dem

dem habeto in nœ te curatum esse. Eram autem in cubiculo illius. Cūmq; ego & Faber medicus doctissimus audito hoc nouo sancto miraculis affluente subrisissemus, Non (inquit ille) si qui volet, spōsione cum ipso certabo hunc curatū esse. Homine profecto dixi Episcopo hanc Magorum rationem esse, vt fidem hominum pellicientes à fide in Deū auocent ipsos, ne quicquid boni aut mali sibi euenit ad laudem illius referant. Sed non destitit Episcopus totum biennium ex sua febris laborare. Ille autē videns subinde febrim accedere, dixit erubescendo se tantū fecisse causa Episcopi quantum vllius hominis: sed quid illud esset nō exponebat. Sunt qui ab omni vetustate obseruauerint malignos spiritus in maleficia certo tempore magis incumbere, maximè verò de nocte potius quàm interdiu apparere, idēq; ea nocte quæ inter diem veneris & Sabbathi interuenit potius quàm vlla alia, vt ex veteribus Lauaterus libro i. cap. viij. annotauit: quod ego quidem non animaduenteram: sed postea obseruaui (vt idem autor annotat) legentes Grimorium quibus apparet Satanas, ea nocte inter veneris sabbathiq; diē legere: itemq; in libro qui cum priuilegio typis mandatus est diabolicū documentum legi ad offendendum certis carminibus (quæ hic non placet adscribere neq; autoris nomen digni incendio) aut occidendum furem: atq; hoc die Sabbathi ante ortum Solis faciendum esse dicitur. In multis quoq; iudicijs comperi plurimum die Sabbathi sortes maleficas iniectas esse.

^a Gen. 2.

Exod. 12.

Deut. 5.

Ezech. 22.

¶ 23.

Secretum
tesseram vo-
cat inter De-
um & homi-
nem.^b Levit. 23.

Exo. 21.

Cuius rei perquirēs rationē, in Hebræis Abraham Aben Hefræ commentarijs in quartum caput De calogi Deum indicta capitali pœna legi mandauit se^a, vt cessatione sacra dies Sabbathi sanctificetur & benedicatur præ omnibus; deinde affirmat Deū spiritibus malignis dedisse facultatem castigandi & nocendi quarta septimaq; nocte: proinde sum-
mopere cauendum esse ne quod opus fiat die Sab-
bathi. Sed Astrologicam rationem plus miror ab eo adductam, Martem & Saturnum, quos Astro-
logi dicunt maleficos, duobus illis diebus præua-
lere. Quod si ita est, tertiam & septimā potius fuif-
set dicturus, nisi in numeris fuerit erratum: nā no-
ctem die priorem esse omnes consentiunt (vt di-
ctum est, Factum est vespere & mane dies vnus)
eamq; noctem quæ inter diem Veneris & Sabba-
thi est posita noctem esse Sabbathi, vbi Saturnus
planeta summus imponit primæ noctis horæ &
diei sequenti nomen, qui planetes Hebræis dicitur
Sabthai, id est, quiescens, à Sabbathi, quietis ap-
pellatione. Et lege Dei quoque præcipitur^b festum
quietis diem statim ab occasu Solis celebrari. Qui-
bus ex rebus fuit concludendum eam tertiam esse
noctem quæ inter diem Lunæ & Martis interue-
nit, quæ inter diem veneris sabbathique, septi-
mam. Itaq; vidi acta forensia, in quibus dixerunt
Magi se nocte inter diem Lunæ & Martis inter-
cedente conuenisse. Sic fuit Logmanus Poteza-
narum cōuentus, in quo Sagæ se cum diabolis sal-
tantes elatis sursum scopis fatebant dixisse, har har
Sabbath

Sabbath sabbath: sic in altero cōuentu apud Biturigas. Sed an Magorum cœtus die quoq; Sabbathi habeantur, nōdum didici. vt autem die potius tertio quàm quarto nocendi & castigandi improbos facultatem spiritib. malignis à Deo tribui ostendamus, in Leuitico scribitur Sacerdotes in sua consecratione purificari die tertio oportere, vt sanctificent septimo: itē Num. xix. & xxxi. qui non fuerit purificatus die tertio, eum septimo non sanctificatum iri. Adde q; planeta Martis incipit post occasum Solis hora prima à die Lunæ desinēte, vt etiam Saturnus post occasum Solis hora prima noctis Sabbathi à vespera diei Veneris desinentis. Si enim à planeta omniū dignissimo Sole principiū fiat, & prima hora instituatur creati mūdi à die (vt appellatur) Solis, subductis horis xxijj. Luna hora prima sequentis noctis die Lunæ obtinebit, & Mars nocte sequentis Martis. Ex ijsdem commētarijs in Decalogum accepi Deum benedictiones suas eo præsertim die impertiri, quem notauit antiquitas amānum ferē ac serenū esse: vnde illud vulgo dictum, quod inter proueria popularia Iobertus medicus retulit, nunq; diē Sabbathi præterisse qn Sol fuerit cōspiciuus: q; ad rē ego nō adieci animū. Neq; verò sciscitari oportet curiosē cur diei 7. potius q; alijs Deus benedixerit eūq; sanctificauerit: sed quemadmodū Iudæi feriant die Sabbathi, & Mahometistę veneris, ita nos Christ. legē & priscas Eccl. cōstitutiones sequuti sanctificamus ac potius debemus sanctificare diem Dominicū:

qui tamen omni corruptionis dementiæq; genere quod homines comminisci queunt inquinatur maxima in Deum contumelia, qui nihil tam seuerè imperauit quàm vt quiete sancta dies quietis celebretur, idquæ indicta capitali pœna. Iam verò dicamus possintne Magi efficere (quod pleriq; putant) vt homines incolumes, alacres, diuites, potentes, victores, & honorati sint, suisquæ voluptatibus perfruantur.

*An sit penes Magos valetudinem incolumium
hominum confirmare, & egrotos instaurare. Cap. II.*

NON. debet cuiquam videri mirū quòd multi in orbe terrarum sunt Magi, cum eis qui se vouerint & cultui ipsius addixerint magnificè promittat Satanas se eos diuites, potentes, & honoratos effecturum, & oprata omnia daturum perfruenta. Quamuis enim prudentes viri fraudem vno momento retegant, & Magorum bona pars sit egentissima, rudis, & imperita, atq; ab omnibus etiam contemnatur nisi bonis, honoribus, opib; affluant: sunt tamen quidam adeò miseri vt ipsi sibi certo deliberatoq; consilio retia Satang induant, hi curiosa mente, alij vt magnificorum promissorum eius faciant periculum, præsumentes se inde cumprimū volent euasuros: ex quo autem illis fuerunt implicati, vix decimus quisque fortè se potest ex-

test expedire, & eorum plerique ubi se addixerunt
 Satanæ deserto Deo, exploratis fraudibus illius
 contemnunt quidem, sed non eo magis renuntiāt
 Satanæ & in gratiā Cum Deo redeunt. Quos ho-
 mines lege optima tranquilleq; à Satana possideri
 nō est dubium, licet ab eis cerni omnino nequeat.
 Et quoniā secundum animam nihil est præstātius
 corporis valetudine, ægrotantes multi consulue-
 runt diabolum an possent reualefcere, vt fecit Rex
 Ochozias, cuius legatis Elias factus obuiam dixit,
 abite renuntiate Domino vestro esse in cœlo Deū
 quem oportet consuli, & ipsum quia Bahalis ora-
 culum consulit moriturum. Alij doloribus pressi
 diabolose addixerunt ad recuperandam valetudi-
 nem, vt Parisiensis quidā causidicus, à me αἰώνιος,
 qui accusatus an. M. D. LXXI. dixit se cū ægro-
 taret grauissimè, diabolo seipsum permisisse vale-
 tudinis ergo, & cautionem suo sanguine exaratam
 subscripsisse; quæ excusatio ad illud tempus, seu ve-
 ra seu falsa fuerit, admissa est. Alij se non commit-
 tunt diabolo, sed Magis se audent curandos com-
 mittere, quorum vocem (ait Chrysost. in lib. de fa-
 to cap. vii.) vt pestiferam oportet fugere. Sunt au-
 tem in Hispania Magi artem medendi profitētes,
 quos illi *Salutadores* vocant: & fuit apud Andes ve-
 tula quædam Itala morbos curans anno M. D.
 LXXII. quæ cū ab interdicto ludicis, ne mor-
 bos curaret amplius, Curiam Parlamenti appellas-
 set, disertè pariter ac doctè ipsius causa à D. Ioan-
 ne Baltruo causidico Parlamenti Matrarium do-

mino collega & ciue meo fuit perorata: sed modos quibus curabat probatum est à natura abhorre- re, vt felis cerebro quod venenatum est, capite corui, & alijs consimilibus: quæ res planè euincūt nō pręstātis olei aut salutaris vnguēti virib. (quod multi viri boni & pauperū amātes faciūt) sed modis p̄ter naturā aut carminib. curationes fuisse factas. Scribit Iodocus Darmudanus in Praxi crim. ca. xxxvñ Brugis in Flādria exstitisse Magā in opinione maxima sãctimonig, quòd morbos curaret innūeros: sed illa hoc curabat primū vt crederet se posse sanare, deinde ieiunia indicebat, mādabātq; dici aliq̄ties Pater noster, aut Cōpestellas ad S. Iacobū aut ad S. Arnoldū iri: tandē verò multarū sortiū magicarum euicta meritōq; supplicio affecta est. Sed Hebreus Philo in libro de specialibus legib. morbos sortilegij immisos remedijs naturalibus posse curari negat, quod ex Magorum cōfessionibus Quæsitō Sprangerus se ait cognouisse, & Barbara Doræa Sanlissiana agnouit, q̄ ex decreto Curie an. 1574. cremata est. Magos quidē posse existimo interdum a maleficio morbo'ue soluere quē Magi alij aut ipsi quoq; immiserint: sed neq; oēs, neq; semper possunt: nā etiā in iure falsi sunt ex more oportere vt in alterum traducāt sortes, alioquin nō posse ipsos effugere qn sortes ille in ipsos recidant: A morbis aut qui aliter q̄ sortibus accidunt, fatētur Magi se nemini remediū afferre posse Cognituros autem an sortilegiū sit Sprangerus scribit Magos facere periculum, indendō plumbum liquatum
in vas

in vas aquæ plenum quod ægroto imponitur. Verumtamen idem autor est maleficia extare ab his importata, quæ illi delere nequeant, ac ne ipsi quidem maleficiorum autores: cuius rei documētum est certissimum in Ioanna Haruillera, quæ viua (vt antè diximus) fuit igni tradita. Hæc enim sortem à se iniectam confessa est, vt hominem qui filiam pulsauerat ipsius enecaret, alterum verò supergressum sorti repentè in lumbis sensisse malū & toto corpore: cum autem (prout ipsa iamq; famosa erat istius artis nomine) homini fuisset dictū nō aliunde malum ei obuenisse, tum se promississe facturam vt reualesceret & custodiam eius recepisset: ad eum finem precibus à diabolo cōtendisse, & multis modis (quos describi nihil attinet) de curatione eius laborauisse, quam fieri non posse Sathanas responderit: dicenti itaque sibi ne ergo amplius veniret ad se diabolus respōdisse non venturum esse se: paulo pōst ægrotum obijisse, & Magā se abdidiisse: sed vt abdita fuerit inuenta est. Ex his conficitur non esse in Magorū potestate vt eos semper curent qui ægrotant ex maleficijs, cum eos semper curare nequeant in quos sortem coniecerint. Secundò si hominem sorti infestum Magi curauerint, teneri dicuntur sortis in alterum transferendæ: quod ex multorū Magorum confessionsibus est vulgatissimum. Sic Aruernum quemdam Magum captiuū Lutetiæ vidi an. millesimo quingentesimo septuagesimo nono eqs & homines interdū curantē, apud quē permagnus liber inuētus est pi-

est pilis equorum, boum, & aliarum bestiarū coloris cuiusq; plenus. Hic si quando sortem in equū iniecerat consulebatur, & de pilo equi illius habēs ita curabat illum vt sortem alteri traderet, sed pecuniam non accipiebat, si acciperet non curaturū esse affirmabat: itaq; peruetere sago ex pamunculis mille sufferto amictus ambulabat. Sed cū semel in equū nobilis cuiusdam viri coniecisset sortes, rogatus curauit traductis in seruum eiusdē viri fortibus: accidentibus iterum ad curandum seruum respondit ex nobili cognoscendum esse vtrum mallet, seruūmne an equum amittere: qua in re anxio hārente nobili & ad deliberandum cunctāte interijt seruus, & fuit comprehensus Magus. Illud autem obseruandum est à diabolo semper in commutationibus captari lucrum: itaq; si sortem equo adimat in meliorem equum transmissurus est eam: si mulierem à morbo liberet, recidet in virū morbus: in adolescentem, si senem: Quòd si sortem aliò Magus non transferat, de vita periclitabitur: denique si diabolus corpus sanauerit, occidit animam. Huius rei duo exempla afferam. Vnū à Domino Furnerio Aureliensi consiliario audiui de Hulino Paruo Aureliēsi Materiario. Hic sorte magica affectus lethaliter, accersi curauit hominē qui omnes morbos depulsurum se pollicebatur, suspectum magicæ artis vt sanaret ipsum: is autem respondit se non posse sanitatē homini restituere, nisi morbum filio ipsius tum adhuc lactenti transfunderet. Consensit parēs in paricidium filij, rem obseruan-

seruandam vt eo melius Satanae malitia videatur. Nutrix re cognita aufugit cum puero, dum Magus patrem sanaturus attingebat. Sanato ex tactu patre, puerum Magus afferri postulat: quo nō inuento, repente exclamauit, Actum est de me, puer vbinam est? & vixdum abiens pedem ianua extulerat cum eum diabolus interemit subito, & cadauer eius tam fuit atrum quā si quis de industria colore atro infecisset. Audiui etiam in iudicio Sagae apud Nannetas, quę sortilegi in vicinam iacti accusabatur, imperauisse ludices vt mulierem sorte affectam attingeret, quod à Germaniæ ludicib. etiam in Camera Imperiali fit sæpissime, recusauit, & se cogi vicens, exclamauit, actum est de me. Simul atq; mulierem affectam sorte contigit, hæc reualuit, mortuāq; Saga corruit: cadauer igni damnatum. Historiam ab vno ludicum accepi, qui iudicio interfuit. Tholosæ quoq; audiui Burdegalensem quendam studiosum amico suo grauissimè ex quartana laboranti dixisse vt febrim vni suorum inimicorum traderet: respondente illo sibi neminē inimicum esse, dixisse, da igitur seruo tuo: tandem cum hoc illi religio esset facere, Magum dixisse, da mihi eam, tum annuente ægroto Magum feбри oppressum obijisse, & ægrotum reuixisse. Hoc autem minimè nouum & inauditum est: nam apud Gregorium Turonensem libro vi. cap. xxxv. legimus Gildeberti Regis vxorē, vt filiolum suum ex maleficio audiuit obijisse, muliebri rabie ingentem Sagarum numerum iussisse comprehēdi, cremari, &

rotis imponi: quæ Regis filium à se enectum fuisse agnouerunt vt Mummor em magnum Magistrū seruarent incolumem. Captus itaque Mummo & equuleo impositus certas pinguedines sibi porionesq; à Sagis datas fuisse dixit ad conciliandam (vt putauit) Principum gratiam, & carnificem qui torquebat ipsum indicare iussit Regi nullum à se dolorem percipi. Tunc imperauit Rex eum distendi trochleis, stylosq; ferreos vnguibus pedum & manuum interseri: prout est in Oriente ratio torquendi, qua sine membrorū fractura dolor fit intolerabilis. Post dies aliquot ad suos Burdegalenses deportatus obiit. Hoc placuit annotare vt ostendamus Satanam lucrū facere commutationibus, cum Sagæ Regis puerū quem parentes adorabant pro Mummonis incolumitate à se enectum dixerint. Ferè fit autem, vt quod impensius amatur citius amittatur iusto iudicio Dei castigantis eos qui res amatas pro diis habuerint, & plus in eos Satanas quàm in alios possit. Morbum autem naturali modo, non maleficio obtingentem confirmatur non posse à Magis tolli. Exemplum Quæstor Sprangerus affert: cum de Sagis Insprugensibus in Germania cognosceret, figulum Magum exstitisse, qui pauperem vicinam suam videns affligi grauissimè vt si intestina ipsius gladiis indefinenter peterentur, experiar (inquit) an sorte affecta sis & sanabo te. Tum liquatū plumbū disco infudit aquæ pleno & mulieri ægrotæ imposito, & certis vocibus entiatatis, quas reticere placet, imagines quasdam percepit

cepit in durato plumbo ex quib. agnouit sorte affe-
ctam esse mulierē. Hoc facto, abducit virum illius
mulieris, & respicientes vterq; sub limē ianuæ ima-
ginem ceream palmarē inuenerūt, cui acus duæ ad
duo latera hærebant fixæ, cū alijs pulueribus, gra-
uis, serpentumq; ossib. quæ omnia obiecit igni: mu-
lier verò, cū pignori dedisset animam suam Sata-
næ & Magis quos pro incolumitate sua adiuerat,
fuit restituta. Idem autor est Magum hunc cum Sa-
ga quæ maleficium vicinæ intulerat familiaritatem
supra æquum & bonū coluisse itaq; potuisse Ma-
gum ex ea rem totā cognoscere. Verūtamen an il-
lius mali q; ex maleficio venit, aliò deriuari sortem
semper oporteat, nō possum statuere: Satanā qui-
dem ea esse malitiā puto vt bonum non patiat fieri
nisi grauius sit euenturū malū: puta à Mago com-
perto & cognito petatur incolumitas, cum precib.
eius communicate, superstitio aliqua seruet, dican-
tur verba, amuleta portentur, aut committantur
alia quæ sine idololatria committi nequeunt, eoq;
spectant omnia vt homo à fide quæ in Deum solū,
habenda est abducatur. Nam indubitātū mihi vi-
detur axioma istud, nunq; Satanā benefacere nisi
vt grauius ex eo redundet malū: adeò naturæ Dei
aduersat, qui nullū malū permittit fieri nisi vt ma-
ius consequat bonū. Scribit Hippo. lib. de morbo
sacro, suo tempore fuisse Magos qui pollicebātur
se ab eo morbo certis precibus & sacrificijs curatu-
ros & sibi comparabant opinionem sanctimonie:
sed eos ait detestabiles & improbos esse, Deūq; ab

istis blasphemari qui morbos istos à Dñs immitti doceant. Etsi Hippocrates apertè confiteri nolens nonnullos homines à Dæmonibus occupari, comitalem morbum esse dixit: cum posterì omnes agnouerint epilepticorum alios esse qui remedijs curantur naturalibus, alios verò à Dæmonib. obsessos curari Magorum opera momento vno, aut conuentione facta cum satana, aut sacrificijs generibusq; certis idololatriæ à Satana imperatis. Magos itaq; statuimus ope Satanæ nocere posse non omnibus, sed ijs solùm quos Deus permittit secreto iudicio suo siue bonos siue malos, his castigandis, illis explorandis, vt electos suos quos stabiles constantescq; viderit augeat benedictionibus. Mōstraturi autem Sagas maledictis suis execrationibus & nefandis sacrificijs vindictæ diuinæ administras esse, cum manum suam voluntatēq; cōmodauerunt Satang, historiam admirabilem quæ iam manauit in vulgus & recentis memoriæ exponemus, In Ducatu Cluēsi ad Eltanum vicum via publica verberabātur equites peditēsq; & subuertebantur plaustra, nec tamen aliud præter manum videbatur, quam vocabant *Ekerken* Tandem verò cum Saga quædā Sibylla Dinscops nomine in illo tractu habitans comprehensa & cremata fuisset nihil percerptum est. Hoc anno M. D. XXXV. gestum. Ex his ergo concludimus Sagas vtentes sua arte plurimū mali ope Satanæ posse efficere, Deo iustè permittente & tanquam carnifices ad suum opus adhibente (semper enim sapientia & iustitia

tia Dei bene illud facit quod homo facit malè) Verum illud videri quoque non posse Magos alijs morbis liberare quam quos maleficio suo intulerint, nec vnquam eos tollere quin lædant animam, aut aliud malum perpetrent. Postea dicemus an istos adire liceat ad consequendam valetudinem: Sed illud videamus primum an fauorem adipisci suo facto possint, & exoptatam illam à deformibus mulierculis pulchritudinem, voluptates, honores, & diuitias, quorum causa plerique sese in miserrimos casus præcipitant.

An Magi arte sua gratiam hominum, pulchritudinem, voluptates, honores, diuitias & scientias comparare possint, & fertilitatem dare. Cap. III.

Nihil tantopere miseros in præcipitem & lubricam perditionis viam attrahit vt se voueant Satanae quam hæc opinio improbissima, dari à diabolo pauperibus diuitias, afflictis voluptates, infirmis vires, formam deformibus, scientiam ignorantibus, honorem abiectis & fauorem gratiamque procerum: etsi hoc contra est compertissimum (vt supra ostendimus) homines miseriore Magis, egentiores, plus exosos, imperitiores, aut plus infectos malis nusquam existere. Reginam Olympiadē magni Alexandri matrem Plutarchus narrat de viro suo Philippo Rege Macedoniæ audientem, eū

in sano amore nobilis cuiusdā adolescentulæ gra-
uissimè conflagrare, illius conspectum cupiuisse:
cūmq; mirandam illius formam, venustatē, & ele-
gantiam contemplata esset (vt erat obstupescēta)
nihil mali importasse, sed in hæc verba erupisse,
Hæc illa est forma & gratia quæ virum meum fasci-
cinavit, & Deos quoq; fascinare posset. Certè quæ-
cūq; pulchra conspiciuntur in toto hoc mūdo &
singulis partibus illius, documenta sunt totidē ac
velut radij diuinę pulchritudinis, nec aliūdē quā
à Deo pulchritudo obuenit. At nunquā Saga cō-
perta est quæ carminibus aliōue pacto sic tucare
faciem suam potuerit, vt visa sit speciosior, sed cō-
trā vulgo dici solet, deformis vt Saga: & Carda-
nus quoq; non postremus Magorum habitus nū-
quā Sagam à se testatur fuisse visam nisi deformē^a:
quod facillē crediderim. Nam etiam non negauit
Cardanus sibi patrem fuisse Magum, & se cū vo-
luit agi ecstasin, qua ratione superior fuit parente
artifex: addit præterea fætere malignos spiritus, &
locum quem frequentauerint; qua ex re factum ar-
bitror vt veteribus *fætentes*, & Vasconibus *fetilleres*
Magæ dicerentur à fætore, quem illæ (opinor)
ex consortio diabolorum contrahunt, suspenso-
rum fortasse corpora aut eiusmodi alia ad Vene-
reas & corporales actiones mutuantium: Vieri-
us item fætere dæmoniacos annotauit: & Hippo-
crates (qui tamen dæmoniacos ex morbo sacro
putauit laborare) eos fætere dicit: quibus ex rebus
iudicari potest mulieres, quæ spirant suauius à na-
tura

^a lib. de subtili
lit. 20.

tura quàm viri, consortio Satanæ præternaturam
 horrêtes, tetras, deformes, putidasq; efficit. De ex-
 petita autem Sagarum amatorumq; voluptate, su-
 præ demonstrauimus plerasq; captas, euictas, & cō-
 fessas Magas dixisse satanam rem secum habuisse
 nec sine dolore, quia perfrigidum nescio quod se-
 men ab eo susciperent sibi (vt aiebant) ingratum:
 & confessions earum annotauimus. Sprange-
 rus scribit quæstionem à se de Sagis quàm pluri-
 mis habitam, quæ omnes nec rogatæ fatebantur
 se cum Satana Venerem expertas esse. Eas, si da-
 rentur meliora, hæsuras istis amatoribus non est
 credibile, qui dies & noctes infestant ipsas, ni-
 si in seruitute istius domini perstiterint. Quod
 ad gratiam hominum quam isti ambiunt, vita-
 ri istos & in odio capitali esse vident omnes.

Triscalanum Cenomannum memini artificio suo
 quod præsentē Rege exercuit, animum Regis
 perculisse: nam orbes catenæ auræ è longinquo
 eductos (vt videbatur) in manum suam accie-
 bat, sed catena tamen postea integra comperta
 est: Rex itaque statim eum exire iussit, neque ex eo
 tempore sustinuit eum aspicere, adeò vt pro eo
 quod gratiam putabat promereri, iudicium fuerit
 constitutum, & ipse artis magicæ à Præfecto præ-
 torio condemnatus, vt antè diximus. Hono-
 res autem & dignitates quod attinet, videmus nō
 alios homines contēni magis & abominatiōi esse:
 & apud Samuelē^a legimus (q̃ Hebræi optimè an-
 notarunt)^b dixisse Deū, honorantē me honorabo,

^a 1. Sam. 2.
^b libris Pir-
 he aboth.

& con-

& contemnentem me exponam contemptui. Nō hominis vox sed Dei est illa, omnibus mundi demonstrationibus certior. O si ambitiosi homines istud arcanum agnoscerent: quantopere efferrent gloriam Dei vt laudem æternam compararent: quantum sibi à dedecore importando in Deū metuerent, ne porro exponeretur contemptui atque ludibrio: Neronem ait Suetonius Magorum facile principem extitisse omnis religionis contemptorem: an verò quisquam tam contemptus, tam abiectus, tam crudeliter exagitatus est? Quem Deus non solum florente ætate de honoris culmine deturbauit in quo antequam Magus fieret eum collocauerat, verum etiam fecit vt ab omnib. amicis, custodibus, & domesticis desertus ac dānatus baculis nudus ad mortem vsq; caderetur, & ad necē tam sæuam vitādam ipse sibi violentas manus inferre cogeretur. Verū qui cōtemptus, quod dedecus, quæ turpitudine magis horrenda cogitari potest, quā illa Magorum, qui Satanam hirci fætentis specie coguntur adorare, eaq; parte osculari quæ nec scribi nec dici honestè potest? Quod mihi quidem omnino incredibile videretur, nisi id legissem in confelsionibus Magorum addictorum morti, & conuictionibus innumeris. Hic verò dixerit quispiam inde à Syluestri secundo ad Gregorium septimum inclusiue Papas omneis fuisse Magos, vt in Nauclero Platinaq; legimus. Respōdeo Benonem Cardinalem, qui Papas Magos annotauit, quinq; solum comperisse, Syluestrem secundum bene-

Benedictum nonum, Ioannem vigesimum & vigesimum primum, Gregoriumque septimum. Quin etiam ex istis omnibus Augustinus Onophrius Papæ cubicularius (qui è Vaticano actusq; veteribus historiam Paparum cōposuit diligentissimè) duos refert solummodò, Sylvestrem secundum, & Benedictum nonum: quorum hic quidem sede (ad quā duorum Paparum, qui patruī erant, gratia perue-
nerat) postea eiectus est: ille verò (cui prius fuit Gilberto nomē) Floriacensis monachus fuit ad Li-
gerim, qui tam nauiter operā dedit literis, ut Ro-
berti Regis Francorum, Lotharij Ducis, & Otho-
nis tertij Cæsaris Pædagogus effectus sit: quorū
operā, non autem Satanę (quod isti miseri arbitrā-
tur Magi) ad fastigium Papale euectus est. Resi-
puit verò Sylvester tandem, & decessurus de vita
postulauit linguā sibi & manus abscindi, quę dia-
bolis sacrificauerant: se verò non antè diabolo fuif-
se addictum confessus est quā Rhemorum fuif-
set Archiepiscopus. Quæ cum ita sint, omnem po-
testatem, honorem dignitatēq; à Deo venire cō-
cludimus, verāq; illam voluptatem securitatem
& tranquillitatem animi quam Deus suis fidelibus
tribuit: cuius voluptatis ne minimā quidē scintillā
spiritus à Satana possessi perceperūt, ad eò crude-
liter assidueq; ipsorum animę tyrannide illius op-
primūt. Quod aut diuitias attinet, omnib. notū est
atq; certissimū magnos in terrę si nu thesauros esse
abditos, eorūq; sedes Satanę esse cognitās: sed nun-
quam Magus exstitit q arte ista aureum vnū cōpa-

rauerit, vt fatentur omnes: Imò quicunque diuites se addicunt rebus magicis vt diuitijs augeantur, ferè in paupertatem abeunt, egentes verò tota vita paupertatem perferunt. Bona enim dicuntur in Scriptura benedictiones, quia dantur à Deo: vt Iacob munus de gregibus, quos sibi Deus iuste dederat, Esau fratri offerens, accipe, inquit, de benedictione quam mihi dedit Dominus. At cur thesauros humi conditos suis mancipijs non imperitur Satanas? cur fame sinit emori? cur panem mendicari miserè? Certè nec aliter vult Deus, nec diabolus potest: qui alioqui (vt videtur) in suas partes plurimos fuisset pertracturus. Ogerius Ferrerius medicus doctissimus, cum Tholosæ esset, elegantes ædeis & bono loco ad Bursam sitas minimo conduxit anno M. D. LVI. quia malignus spiritus inquilinos earum infestabat: quod ipse non amplius curabat quam Athenodorus philosophus,^a qui desertam Athenis domum incolisq; propter spiritum vacuum ausus est habitare. Sed cum illud audiisset quod nunquam crediderat, non posse tutò adiri cellam, nec quietem interdum capi: monitus Lusitanum quemdam studiosum in vrbe esse qui res occultas in vngue pueruli videntas exhibebat, fecit vt studiosus ille sua arte vteretur: puella verò consulta dixit mulierem à se videri ornata accuratissimè pretiosissimis catenis & auro, quæ ad columnam quamdam manu gestabat tædam: itaque Lusitanus respondit medico vt in cella ad columnam humi curaret fodi, thesaurum ab ipso

^a Plin. iun.
in epist.

ab ipso inuentum iri. Gaudēs medicus fodi iussit: sed cum thesaurum inuentum propē cogitaret, exurgens turbo exstinxit lucē, & spiraculo cellę exiens, ad 14. pedes pinnarum fregit in propinquis ædibus, quarum pars in prothyrum cortuit, pars in cellę spiraculum, pars in mulierem ferentem aquam cuius hydria effracta est. Nihil postea à spiritu auditum vnquā. Lusitanus postridie factus de re tota certior, thesaurum dixit à spiritu exportatū esse, mirari sese q̃ medicū non offenderit, qui post biduum mihi narrauit historiam. hæc die xv. Decembris anno M. D. LVIII. gesta sunt claro & sereno cælo, vt esse solet diebus Halcyonijs: & nos eodem tempore deiectas domus propinquæ pinnas prothyrumq̃ ad tabernam fractum inuisimus. Putauerunt Hebræi prisci, qui thesauros præsertim malè partos in terra defodiunt eos damnationem iustamq̃ suæ impietatis pœnam ad suos thesauros sustinere, & carere conspectu Dei, ac propterea in Ecclesiastico maledictionem exstare contra eos qui in ruina thesauros addunt. Affert Melanchthon historiam persimilem, homines decem Magdeburgi ruina turris oppressos esse cum ad thesauros quos docuerat Satanas, reperiendos effoderent. Georgius Agricola in libro de spiritib. „ subterraneis scribit Annebergæ in ea fodina quæ „ dicitur Corona rosæ spiritum specię equi duode- „ cim homines occidisse, & fecisse vt fodina plena ar- „ genti cederent quam Magi ope Satanæ repere- „ rant. A quodam Lugdunensi accepi, qui postea

in eade S. Mariæ virginis Lutetiæ Capellanus fuit, se cum socijs magica arte Arcolii prope Lutetiam thesaurum retexisse: sed cum cistam in qua erat cõditus habere cogitarent, eam fuisse exportatã turbine, in ipsum verò muri labem corruisse, ex qua toto vitæ spatio claudicaturus est. Et sacerdos Noribergensis nuper cum ope Satanz thesaurũ inuenisset, & iam iam scrinnium aperturus esset, ruina domus extinctus est. Non est autem nouum thesauros magicis artibus perquiri: nam etiam Lex ait ^a thesauros eorum non esse qui puniendis sacrificijs aut alia quauis arte prohibita scrutatur, & ob eandem causam literas permissionemq; vetat à principe exorari ad effodiendũ alienũ agrum. Ex Lugdunensi quoq; pragmatico (quem etsi magna voce in frequẽtia magna recitauit, nominare nolim) audiui ipsum de nocte cum socijs abiuisse, vt enuntiatis coniurationibus thesaurum peruestigarent: cumq; cœpissent fodere, velut hominis, qui rotæ impositus in propinquo fuerat, vocem audiuisse, horribiliter inclamãtem, ad fures: sic in fugam fuisse versos, malignos verò spiritus eodem momento persequentes cæcidisse ipsos ad eam usq; domũ vnde prodierant, & tanto strepitu eam ingressos esse vt tonare hospes cogitauerit: atq; ex eo tempore iurauit se thesauros nunquam peruestigaturum esse. Ita malignos spiritus videmus nolle, ac potius Deum nõ ferre vt his rationibus ditescat quisquã. Hebræi dicunt eos qui suo ipsorum amore furentes de vita inuiti cedunt, infernum suum (vt ita dicamus)

^a I. vnica de
thesau. C.

camus) in sepulchro pati cadauerumq̃ suorum am-
bitu, vt per æternam Dei iustitiam in eo ipso quo
offenderunt pcenas luant. Flatores etiam Chymici
pleriq̃ animaduertentes se ad lapidem philosopha-
lem (quem vocant) peruenire non posse, familia-
reis spiritus solent consulere. Sed ex Constantino
(qui inter peritissimos Pyrotechnię & artis metal-
licæ in Gallia numeratur, estq̃ in toto regno cele-
berrimus) audiui socios ipsius, cū per diu flanti-
bus nulla spes speciesue boni ostenderetur, consi-
lium à diabolo petiuisse rectēne facerēt, & rem o-
ptatā cōfecturi essent: illū verò vnico verbo respō-
disse, *travaillez*, laborate: hoc exhilaratos flatores
perrexisse & flauisse aded strenuē vt omnia in nihi-
lum multiplicauerint, etiamq̃ porro flaturos fuisse
nisi Constantinus dixisset ipsis hunc esse morē Sa-
tanæ vt ambigua responsa edat, illud autem verbū
laborate innuere abiiciendam esse Alchymiam, &
in laborem aliquem achonestā artem vtilis ad vi-
tam scientiæ incumbendum: hominis purē demē-
tis esse, si quis cogitauerit tam breui temporis spa-
tio aurum effingere, in quo efficiēdo natura annos
amplius mille solet consumere. Itaq̃ illis hominib.
qui scientias arte diabolica student comparare si-
militer oportet dici, *travaillez*, laborate, siue (vt ma-
iores nostri pronuntiabant) *trésueillez*, vt in versu
Lucij. *noctes vigilate serenas*: & orandus Deus
vt labori nostro (quod rei totius est caput) suc-
cessum felicem tribuat. Quod in principio Sapien-
tiæ Salomo admonet singulos inuitās, arcanumq̃

^a Sapien. 8.^b Sapien. 9.

maximum & germanū sapientiæ acquirendæ modum explicans, nēpe vt ex animo petat à Deo, in ipsum habeat fides, ac non tentet Dominus^a quāobrem orationem adiicit quam apud Deū habuerat^b, Moses quoq; Maymonides hanc demonstrationem statuit esse certissimam, nūquam hominē sapientiam Dei coniunctam scientia virtutibusq; moralibus (vt ait Salomo ca. viij. Sapientie) adepturū esse nisi se *αὐτοεξέτῃ* abijciat humilietq; corā Deo. Nos autē suprā ostendimus Magos esse omnium hominū imperitissimos, q; rabie furisq; plurimū in morte agitant, nec vllō tēpore plus mente capti sunt q; cum à Satana possidentur. Si quis autem cum Augustino dixerit Satanā scientissimū esse, eò q; vixerit diutissimē (vt certē diaboli quæcunq; hic geruntur explorant & recognoscunt singula, noruntq; sanctorum vitam ad minima peccata vsq; nō solū observare, sed etiā calumniari) vt demus à diabolis teneri vires plantarū, metallorū, lapidum, animalū, motumq; & facultatē astrorū, omnino tñ eorū finis est & consilium propositū vt homines in errore fonte malorū omniū & ignorātia summa educēt: quamobrē seruos suos aut mēdacijs pascit semper, aut ambiguis vocib. Hic tyrānorū modus, vt in summa ignorātia & cæcitate allāt populareis, ne apertis oculis rationē videāt qua se ipsi explicēt à dominatu eiusmodi. Quas ob res si hæc ita se habēt (vt profectō se habēt) si inquam diabolus neq; ditare pōt, neq; thesauros abditos, neq; hominū gratiā, neq; voluptatū fructum, neq;

scien-

scientiā p̄stare, sed vltionē solū inimicorum, nec tñ
omniū, efficere: q̄ malū, obsecro, grauius dici pōt
q̄ pro tantilla remuneratiōe in hac vita incerta ho-
minem sese mancipare Satanæ, & damnationē æ-
ternā in vita altera cōparare. Anteq̄ finem huius
capitis facio, recentē historiā & memorabilē hoc
loco placet apponere. Fuit Blesis insignis Magus
natione Allobrox, mense Ianuar. ann. 1577. qui no-
men Comitis sibi arrogabat, licet neq̄ seruū neq̄
ancillam haberet comitē. Hic libellum supplicem
(qui in priuatū consilium relatus est) exhibuit Re-
gi, promittens se effecturum vt terra fructus cēte-
nos ederet (cū tñ optimus ager Galliæ non plus
duodenis afferat) oblitis seminib. oleo q̄ erat de-
monstraturus, hac lege vt Rex ipsi decimam trade-
ret, alteram sibi haberet, quæ domanio Regis (vt
vocat) ita accenseretur vt nunquam alienari pos-
set. Idem se Arithmeticā perbreuī spatio docturū
pollicebat. Ego tum illic conuentib. maximis in-
terfui. Postulatū in priuato cōsilio acceptū ad Cu-
rias cū literis publicis fuit transmissum, vt res pro-
mulgaretur atq̄ in acta referret. Exemplum Lao-
dunum attuli, & exhibui multis. Curia Parisiensis
non maioris q̄ cæteræ Curigrem totā æstimauit.
At potius, iudicio meo, fuit cōprehendēdus Ma-
gus, & de eo ex iure cognoscendū: fuit em̄ re uera
Magus, vt Phisezius cōsiliū Regij Secretari⁹ vnus
ex delegatis aperuit, quē ille rationē cognoscendi
chartas lusorias etiā non visas docere voluerat: nā
rogatus parietē versus obuertebat se nebulo, & cū
diabolo

diabolo muscitabat vt chartarum puncta exponeret. Non est autem omittendum istud, Satanam sua compendia quæsiuisse ex fertilitate & abundantia quæ anno .M. D. LXXVIII. obtigit (nā ex toto decennio vberior annus non existit) vt fidē in Deum fertilitatis & sterilitatis autorem hominibus adimeret. Quo argumento etiam adducor vt credam diabolos ex præuisis procellis & sterilitate posse iisdem artibus persuadere Magis, procellas famemq; per ipsos aduocari. Quapropter inquit Ouidius,

*Carmina lesa Ceres sterilem vanescit in herbam.
Illicibus glandes, cantataq; vitibus vna
Decidit, & nullo poma mouente fluunt.*

Dixerit quispiam, at forēt diuites qui ludo primæ & fluxus (vt vocant) ludunt, si ea quæ in chartis lusorijis latent peruiderent. Respondeo, quicunque scripserunt & quæstionem de Magis habuerunt, hoc indubitatum esse axioma tradunt, non posse Magos augeri vnico aureo ex artibus & agrymatis omnib. quæ à Satana didicerunt: imò plerumque ex confessione ipsorum compertum esse in crumena gramen, cum plenam auri & argēti manū à Satana accepti eò intulisset. Risum quidem Magi, nec omnes tamen, commouent & spectatores efficiūt attonitos: vt Triscalanus ille Magus de Curione quodam præsentibus parochis dixit, Videte istum hypocritam, qui fingens se breuiarum ferre fert chartas lusorias. Tum Curio
volens

volens ostendere vt ferret breuiarium, visus est sibi habere chartas lusorias, & quicunque aderant chartas sibi videre visi sunt, adeò vt Curio breuiarium suum abiecerit & pudibundus abiuerit. Superuenientes verò paulo post alij breuiarium collegerunt nudatum illa chartarum similitudine: qua ex re fuit manifestum multis in rebus Satanam illudere, nec tamen singulorum oculos præstringere. Nam qui priori actioni non interfuerant cum præstigias Magus adstantium oculis offudisset, merum videbant breuiarium, cum alij contrà speciem chartarum cernerent: quemadmodum etiam accidit vt viro bono timenti Dei & fidem in eum habenti Magus non possit fraudẽ in discernendis punctis facere, aut præsentì illudere. Postremò autem vt ostendamus quem exitum sperare Magi teneantur, exitum solùm Magorũ qui vnquam exstiterũt principum oportet obseruari: vt Simonis Magi, quem elatum in aere præcipitauit Satan, Neronis & Maxentij, qui duo summi Magi inter Cæsares ille damnatus interfecit, hic demersit sese: Iezabel Regina insignis Maga à canibus vorata est, Methotis maximus sui temporis Magus in Nouergia discerptus à populo, vt scribit Olaus: Matisconensis Comes à Satana spectante populo exportatus, Raziorum Baro crematus, vt alij quoque innumeri viui perierunt igne. Ex his itaq; statuit Satanam per se nihil magnum præstare, permittente verò Domino nocere, offendere, cedere, & homines ac pecudes ene-

care posse: denique solam vindictam, idē in certos homines, penes ipsum esse: quemadmodum suprà de Pragmatico quodam (vt vocant) annotauimus, cuius vestigijs diabolus insistebat & ab omni quiete animum auertebat: eum disertē apud me fuisse confessum, neque scientiam rei vllius sibi à diabolo datam, neque aurei vnus accessionem factam, sed animum solū ad vltionem inflammatum. Iam verò dicamus possint ne Magi omnibus promiscuē, & his amplius quàm alijs asferre damnum: nam hoc argumentum, sententia mea, nondū fuit satis illustratū ad iustā ipsius intelligētiam.

An his plus quàm illis Magi nocere possint. Cap. IIII.

Multas quidem Theologi quæstiones nectūt, sed tres ante alias extāt in Magorū causa: Prima, cur sua arte ditari non possint Magi: Secūda, cur Principes Magis q̄s habent comites non vtantur ad cædendos & fundēdos hostes: Tertia, cur iis nocere nequeant qui ipsos persequuntur. Primam proximē precedente capite exposuimus. Secundam quod attinet, Theologi dicunt Angelos quos Deus elegit ad regum regnorumq̄ conseruationem conatus maleficorum abrumpere, & victorias per Deum esse, qui magnus Deus Sebaoth vel exercituum appellatur, non ob eam potestatē solū qua in astra & cœlestes Angelos vtiť (hos enim

enim Scriptura vocat exercitus) sed etiam in Principum copias. Imò tantum abest vt Principes opera Magorum abutentes superiores hostibus esse possint, vt illud veteres contrà pro indubitato annotauerint, Ex duobus Principibus inter se dimicantibus eū cadere qui Magos adhibet, & qui diabolum de sua suorumq; dignitate consulit, eū cum suis periturum miserè, videt enim Deus & vindicaturus est. Neq; dicendum vt ille interpret Psalms primi,

Cumq; viri nunquam Domino sit cura scelesti,
sed ita potius sententia mea,

Cumq; viro nunquam Domino sit cura scelesto,
Impia mens, gressusq; atq; improba facta peribunt.

Cui translationi optimè cum Psalmo xxxiiij. conuenit, vbi ait Psaltes,

Clara Deus semper defigit lumina cælo
In scelus, vt nomen tollat ab orbe mali.

Sexcenta quidē possemus exempla adducere, sed duo in præsentia tria ve suffecerint. A Cn. Pōpeio magno stabant Romanum imperium, Principes & Reges quicq; potētissimi cum legionib. triginta aduersus Cæsarianas legiones quinq; aut sex, eò angustia adductas vt interirent fame, & mari infesto atq; oppidis circumclusæ essent quando præliū confertū est: verūtamen placuit Pompeio antè accersi Magos, & Arcas illa Erichtho peritissima illius ætatis Saga (vt apud Lucanum legimus) ad ipsum adducta est. Funestum verò illius qui statim obuenit exitum nemo nescit, cum idem semper

victor in Europa, Asia, Africa, & in mari præcipuè mediterraneo prius exstitisset. Ariouistus imperator Theutonum (quorum copię ex quadringentis fermè hominum millibus erant constitutę, Sagas Germanię consuluit (nam eis semper Germania abūdauit) & à Cæsare funditus euersus est qui ridebat Sagas. Neronem, Domitianum taceo, & alios innumeros, quib. hanc ob causam exitus obuenit infelicissimus. Nequeo amplissimum seculi nostri principem silentio inuoluere, qui cū expectauisset modis illicitis videre castra hostium, exitumq; prælij ex Mago cognoscere, anceps à Sathana oraculū reportauit, quo fretus miserè fusus est. Acerto etiam homine didici, cū paruulus eiusdē puer decūberet grauissimè, Magum de morbi eūtu consultum esse: qui respōdit magistros peritiores è Germania accersendos esse vt eūtus cognoscatur: nam inter diabolos & Magos alios alijs aptiores ad eā rem esse: paulo pōst aduentasse Magos, sed vtcūq; spem boni facerēt puerū tñ obijisse. Omnes deniq; qui Magis vsi sunt, nō eo minus calamitosè periuerūt. Quod si magis eorumq; domino facultas esset omnib. nocendi promiscuè, ludibūdī profectō Reges aut cereis imaginib. aut sagittis in aera missis, aut simplice verbo, aut vento gladijs sui hostes cōficerent. Cōtrā verò qēs docti totius vetustatis experiētia vno ore tradūt nō esse penes Principē, licet ex toto terrarū orbe Magos adhibuerit, vt prīcipes externos aut hostes suos, siue bonos siue malos, sic afficiat morte. Amplius dicam,

cam, hominib. ipsos persequentib. nocere non possunt Magi. Ita Sprangerus & Niderus, qui Sagas innumeras iusserunt concremari, testantur vno consensu Sagas nocere non posse iudicib. vel improbis: & interrogatas de hac re dixisse omnia quidem à se fuisse tentata ut iudicib. afferrent mortem, sed nihil effecisse. Sunt apud me quaestiones propositae Ioannae Heruilleriae, ut qui iudicio illius interfui: quarum vi. cap. fateor illa ex quo tempore venit in manus iudicum nihil in ipsam diabolum potuisse, neque ad liberandum ipsam à vinculis, neque ad vitam ipsius conservandam. Sprangerus tamen & Danæus scribunt diabolum in colloquio & communicatione cum Magis pergere, & consilium dare ut obmutescant contra iudice, adeoque manus & pedes numellis eximere. Quod de Apollonio Tyanæo legeram apud Philostratum principe Magorum sua ætate habito, eum Romæ in carcere spectantibus alijs captivis cippum artubus exuisse, ac propterea mandasse Domitianum Cæsarem ut omni ex parte raderetur (ut hodie facit Germania) & in iudicium adduceretur nudus: Sed non poteram satis videre qui Magum diabolus cippo exuere posset, nec carcere posset eximere, nisi D. Ioannes Martinus vices Praefecti Laodunensis agens confirmasset, dum quaestio de Saga S. Probæ (quæ viua ex iudicio illius concremata est) haberetur, quaerenti sibi cur non euaderet, respondisse illam se à cippo quidem, at non à carcere exire posse: eodemque tempore, cum aliorum ipse respiceret, ipsam sibi manicas exuisse,

^a August. li.
10. de civit.
Dei. Thom.
in secunda se-
cunda. q. 95.
art. 5. et tit.
de mira.

quod nulla ars humana potuisset. Quapropter Danæus scribit in dialogo Sagam in vinculis relinquere non oportere solam, ne cum diabolo cōmuniceat, aut silentij fascinū accipiat à Satana, quo fascino permulti Magi homicidiorū aliorumq; criminum accusati ne quid faterentur abusi sunt. Execrandi huius fascini exemplum legi excusum typis cum priuilegio: sed hoc loco non placet apponere, ne cui occasio præberi vel minima videatur hoc argumento nostro abutendi. Mirabilius verò illud, non posse Magos, quocunq; tandem dolore opprimantur, lachrymam vnicam oculis emittere: quo signo Germani ludices, velut præsumptione certissima, mulierem Sagam esse arguunt. Nā procliues ad lachrymādum esse mulieres nemo nescit: verumtamen Sagas cōpertum est nunquā lachrymari, vtcunq; oculos sputis conentur madefacere. Ante omnia verò mirabile est qđ Sprāgerus Quæsitōr annotauit, Sagā, licet captiuā, ludicis animū ad misericordiā posse inflectere si prior oculos potuerit in ludicē defigere. Idemq; autor est nihil tantopere Sagas, de quib. ipse cognoscebat, à custodibus in carcere flagitasse, qđ vt suos iudices ante cōgressum videre possent: itaq; omneis iudices qui priores visi à Sagis fuerant, quamuis iam antè plurimas longè minorum criminum affines condempnauissent, tum repentē à condemnatione earum abhorruisse. Constantissimus autem est consensus omnium, Magos administris iuris nocere non posse: quamquam lictores multi ponē adorsī attollunt

tollunt è terra Sagas, alij verò intrepidè ad intimas
vsq; ipsarum specus persequunt. Arcanum Dei mi-
rabile, & à iudicib. optimè recolendum ipsos non
aduersus humanas potestates solum, sed etiam cō-
tra spirituum malignorum vires à Deo protegi. Ac
propterea in Lege dicit, Cum iudicabitis ne metu-
atis ab vllō: nā iudiciū est Dei: & Iosaphat Rex lu-
dæ cōmendans iudicib. officium suū², videte, ait, ^{Deut. 1.}
quid sitis facturi, & mementote à vobis exerceri iu-
diciū Dei. Et in Orientis partib. actores sine vi-
atorum opera prehendentes oram vestimenti eo-
rum quibuscum iure experturi sunt, dicere solent,
adeamus iustitiam Dei. Hebræi veteres affir-
mabant Angelos Dei interesse iudicijs, & Fran-
ciscus Aluarezius scribit Iudices in Æthiopia insi-
dētes subsellijs relinquere vacuas in editiore loco
cathedras 12. & dicere has sedes Angelorū esse. Di-
xerit fortasse quispiā, captiuas Sagas in ecstasin ra-
pi (vt antè ostēdimus) exortesq; sensus fieri posse:
ego verò nō posse cōfirmo, cū supplicium non pos-
sint effugere. Exēplum vnū adhibebo: Fuit Caze-
reis ad Tholosam Saga, quæ benedicto pane altari
oblato ad submergendū se abiit: cumq; retracta es-
set, benedictū panē passa est se veneno infecisse: ca-
nibus proijcit panis, moriuntur illi. Hæc in vincu-
lis ecstasin horas ampliùs sex passa est omnis sen-
sus expers, deinde exurgens clamauit se valde de-
fessam esse, & nuntios à multis locis retulit cum
certis indicijs. Cum autē damnata illa propè esset
vt iudicatum fieret, diabolus aduocauit dicens
eum

eum spopondisse tam vehemētes futuros imbres
 vt non esset ignem expertura: sed ea nihilo magis
 defensa est ab ignis violentia. Itaq; non est cur me-
 tuant iudices à conficiendis liberè sagarum iudi-
 cijs: prout sunt qui fugiunt trepidi, & Magos non
 audent in os respicere. Quamquam ne decimam
 quidem eorum quos vellent morte afficunt Ma-
 gi: vt Niderus scribit Magū quemdā in confessio-
 nibus dixisse, rogatum quidem se fuisse vt inimicū
 occideret, sed omnib. diabolicis facultatibus con-
 sumptis Satanam dixisse homini isti noceri non
 posse. Videmus itaq; ne improbos quidem à Ma-
 gis offendi posse, nisi Deus permiserit: ecqui igitur
 ei nocere possint.

^aPsal. 91.

*Qui sedet in latebris & celsi numinis vmbra?
 Arx & perfugium, statuit mens conscia recti,
 Et spes certa Deus: hoc vno freta quiescit, &c.
 Nil metues vnquam, terrores nocte ruentes
 Ut frendant, stridant volitantes luce sagittæ,
 Lethiferum tenebris vt pestis virus oberret,
 Ut clara de luce lues mortalia tundas
 Corpora, mille ruant dextris & mille sinistris
 Tela, nec attingent vnquam minitancia mortem, &c.
 Cum tibi perfugium Deus est tectumq; receptus,
 Non te mica mali attinget, non vulnera tectum;
 Angelicas etenim praecepit stare cohortes,
 Sollicitaq; vix te semper mente tueri.*

Hebræorum Theologus Salomo, pro his vocib.
 pestis virus & lues, voces חַמָּה & דָּבָר interpretans, voce
 Deber

Deber tradit significari dæmonem qui offendit noctu: eum verò qui interdium potest offendere, *Cheteb.* Verumtamen dies & noctes speculatur Satanas, æquè interdium ac noctu offendit: licet eum Veteres omnes consentiant plus de nocte posse: quæ admodum in Ægypto primogenita hominum pecudumq; noctu è medio sustulit. Hoc innuit Psalmus CIIII. cum leo & agrestes feræ dicuntur nocte ad prædā ex antris procedere, & die illucescente latebras repetere: & Zoroastes proverbio suo, Ne exito cum præterit carnifex. Non quòd ab affligendis electis suis absteineat Deus, affligit enim sæpenumero: sed hoc fructuosum est ipsis, utile & honorificum, prout de lobo diximus, nec vnquam fidem in se habentes deserit: quemadmodum dicebat lob, vt morte me afficiat Deus, semper tamen sperabo in ipso: & Salomo in libro Sapientiæ agens de improbis qui occidunt bonos vt videant sit ne eos seruaturus Deus, iustos ait paulo dolore ex hoc mundo liberatos vita æterna perfrui. Hec annotare visum est, q̃a Moyses Maymonis^a afflictionem nisi ex peccato negat accidere, pœnamq; nisi ex culpa: quam sententiam Balad & Eliphaz in libro lobi defenderunt, Deus improbauit iudicio & facto (qui lobum illum quem virum rectum & integrum esse prædicauerat, affectu malis) & ipse Eliphaz in libro lobi damnauit: q̃d probè intelligi omnino necesse est. Sunt quidem raræ afflictiones iustorum: nam quotusquisq; est lobo similis? quis iustus possit appellari? atq;

M

^a lib. 3. mor-
re neboim.

lib. Pirhe
aboth.

hæ afflictiones amoris virgæ appellant. Nam et si docet Ambrosius Deum peccata in hoc mûdo im-
punita nō planè relinquare, ne quis aut Deum nō
esse aut fauere improbis putauerit, neq; omnium
pcenas exigere, ne quis post hanc vitam non cre-
dat esse alteram: hæc tamen ratio Hebræis⁴ non sa-
tisfacit, qui axioma istud certissimum & indubi-
tatum esse volunt, afflictionum quæ bonis accidunt
vsum esse, vt probetur ipsorum constantia, felici-
tasq; geminet & benedictio, aut etiā vt in hoc mû-
do purgentur ab ijs peccatis quæ vel sanctissimus
quisque solet cōmittere, vt post hæc vitā felicitate
perfecta frui possint: quod aut voluptates impro-
bis & diuitias interdū largit Deus, id boni præmiū
esse quod in hac vita fecerint (nemo enim est tā im-
probus quin Deus perficiat ex ipso gloriā suā, &
ipse aliquid faciat boni) vt post hanc vitā luāt pœ-
nas meritas: atq; eo pacto & offēse puniant, & be-
nefacta recipiant mercedē iustā: hoc illud amplis-
simum sacræ Scripturæ documentū esse, cū di-
citur Deus iustitiā, iudiciū, & misericordiam exer-
cere: iustitiā, cū verā mercedē tribuit bonis operi-
bus: iudiciū, cū discernit pœnā ex iusto maleficij
merito: & misericordiā, cū præmiū virtute maius
aut pœnā minorē peccato infert. Bonorū igit affli-
ctionem ipsis in bonū permagnum cedere certo
certius esse statuimus, improborum verò præmia
in ruīnam grauissimā: quod Stoici vno verbo
dixerūt, nihil boni posse improbis accidere, nihil
mali bonis. Interdū em̄ ad honores im-
pbus tolli-
tur ad

tur ad eum duntaxat finem, vt gloriæ Dei (quod ait Salomo) in die vindictæ seruiat. Nunc postq̃ de modis licitis ad præuertenda & impedienda maleficia Magorum diximus, agendum videamus de modis illicitis, qui anticipandis maleficijs, aut si illata fuerint amoliendis adhibentur.

De modis illicitis, qui ad præuertenda maleficia adhibentur, morbosque & fascinoes auertendas.

CAP. V.

HÆC quæstio difficillima est omnium quæ in hanc causam afferri possunt, de qua nondum inter Theologos, Canonistas, & Iurisperitos conuenit. Horum enim est sententia, licere maleficia superstitiosis modis depellere: sic Canonistæ sentiunt^a, nominatim verò Hostiensis, Pa-

^a 1. cor. de malefic. c. Raymundus de villa noua scripsit remedia contra maleficia.

M - ij

operam tollatur maleficio, siue is qui non est Magus superstitiosis modis eximat à maleficio & illud in alterum transferat, siue expressè aut tacitè diabolus inuocetur: omnesq; honestam mortem anteponendam sentiunt. Atque hæc quidem sanctissima opinio est, altera damnanda & Lege Dei vetita, vt postea demonstrabimus. Itaque D. Basilii in Psalmum XLV. eos detestatur vehementissimè qui Satanā vel Magos ad eunt, & istis præstigijs valetudinjs ergò abutuntur: & Chrysostomus homil. viij. in epistolam ad Colossenses, Citiùs, inquit, mors homini Christiano subeunda, quàm vita ligaturis redimenda. Sed hæc breuiùs fecant Theologi quàm sit opus, iudicio meo. Nam summa tantum attingunt artium magicarum capita, cum tamen omnes viæ præcludendis malis, pesti, bello, fami, morbo, calamitatibus, siue vniuersè siue ex parte coniunctæ superstitione pro illicitis habendæ sint. Superstitionem dico, quia naturales & diuini modi quos ad præuertenda pellendaq; mala nos docuit Deus, sunt fueruntq; semper concessi atque laudabiles. Quoniam verò in lobo legimus nullam esse in terris potentiam quam formidet Satanās, superstitiosum est superliminari ianuæ appendi squillam ad impediendum fascinum: sed res creatæ cum precibus sanctis adhiberi possunt, vt Deus qui solus est in mundo omnipotens exoretur: quemadmodum legimus Angelum hepate piscis & suffimentis vti, precibusq; malignum spiritum depellere qui septem illius puellæ viros quam

quam Thobias duxit occiderat^a. Et quāuis salem^a Tobia. 6.
perhorrescāt diaboli velut eternitatis symbolū, &
Deus salē omnib. sacrificijs imperet adhiberi^b, vt^b Leuit. 1.
populum fortasse auocet ne diabolis sacrificet: qui-
cunque tamen salem circumferunt non propterea
sunt exortes insidiarum Satanæ, nisi fidem in Deū
habuerint: alio qui salem ferri aut politum dactyli
nucleū (quod est apud Plinium lib. xij. cap. iij.)
vt sine precibus impediantur aut abigantur mali-
gni spiritus, illud est idololatriæ. Latini quæ ad a-
moliendum & prauertendum malum pertinent,
amuleta vocant: quæ ad medicandum depellen-
dumq; remedia. Verū & horum amuletorum
& *περὶ βουκαλίων* administrum, autorem & inuento-
rem Satanam esse demōstremus, itēmq; remedio-
rum quibus sortes & maleficia depelluntur: vete-
res ac Romani ipsi puerorū collo solebāt pudendī
membri speciē appēdere q̄ appellabāt fascinū, vt
esset (prout aiebāt) præfiscine, & fortilegia auer-
teret, idq; ex electro maximè, qd Plinius innuit
lib. xxxvij. cap. iij. turpē omnino modū & diabo-
licum animis ad libidinem inflammandis. Cūmq;
ab Hispanis Occidentales insulæ subigerent, com-
pertum est Pæderastiæ imaginem, Pædiconis in-
quam, & Cinædi, ab Insulanis suspensam collo ge-
stari pro amuleto, turpissimō instituto. Etenim cir-
cumfluebant gentes illæ Sodomia, turpissimis &
detestandis sceleribus, magicisq; artib. omnis ge-
neris: ideoq; omnes ferè sunt ab Hispano profligati.
Hoc diabolicum inuentum esse nemo sanus

infitiabitur. Alia quoque amuleta exstant non æquè turpia quidem illa, sed æquè illicita, vt cum illigatę scripturę chartulęq; gestantur *de pñ. pñ. l. x. v. 13.* de quibus Augustinus libro de doctrina Christiana, Ad hoc genus, inquit, pertinent ligaturę execrabiliũ remediũ, siue votis siue quibusuis alijs rebus suspendendis & ligandis: quibus quãdo adhibetur fides, illicita est idololatria. Barbara Dorea (quę decreto Curię sententiam Pręfęcti S. Christophoro ad Samisium confirmante cremata fuit xix. Ianuarij M. D. LXXVII.) fatebatur se ijs quos fascinauerat medicinã fecisse distilla columba & egroti stomacho imposita cum his verbis, In nomine Patris, filij, & Spiritus sancti, D. S. Antoni, & D. S. Michaelis Angeli curari possis ab hoc malo, & mãdauisse vt nouẽ dieb. missã in templo illius vici curarẽt celebrari. Nemo tã catholicus est cui hęc ratio non probeũ summopere; Ego verò (licet per se bona verba essent) confirmo id blasphemum esse cõtra maiestatem Dei, cum à Satana aut Mago discipulo Satane fuerit traditum: pretereà officium esse omnium vt orationes istas à Satana profectas perhorrescãt: hęc enim remedium se fatebatur à Satana didicisse, vt apparet ex quęstionibus illius quarum exemplum misit ad me generosus Dominus Pipemontensis. Similiter cum nuptę annulus accipitur ad nodationem soluendam, & per eum fit illud quod horreo dicere, res illicita est: nã in hac re vir auersus à Deo auxilium esse statuit, nec dubiũ est. quĩ diabolus ad
eam

eam manum porrigat. Sunt etiam qui nuptias eodem ritu repetunt quo antè celebrauerant, cum alligati sunt, atq; hoc pacto exsoluuntur. In Germania quoque sunt homines qui in olla feruefaciunt lac illius vaccæ quam Saga exhauserit, & certis vocibus (quas reticere placuit) enuntiatis ollam ictibus baculi feriunt, eodemq; momento dicant diabolus Sagam dorso tot ictibus petiturum esse: & hoc illicitum. Sic enim mos consilio Satanæ geritur, qui eam quæ Saga non est hac viâ ad idem facinus allicit, dum rem animaduertit ad eò mirabilem. De antidotis Apuleij ad speciem asini amittendam idem iudicium, recentes rosas, anisum, aut folia laurina ex aqua fontana comedi oportere. Sprangerus ipse in hoc errore est, hominem in bestiam transformatum, si aqua per omni lauetur, figuram recipere. Naamanem quidem Syrum Elisæus curans septies iussit in Iordane profluente lauari: at cum non aqua purgauit, sed Dei gratia. Non dissimili remedio cogniturus Germani quæ Saga impotentem equum & languentem effecerit, ad certas edes usque trahunt alterius equi viscera, in non ianua sed cella ingressi aut specu subterranea, viscera illa consumunt igne. Tum malefica quæ commisit malum, dolorem colicum in intestinis sentiens ad edes contendit recta ubi cremantur viscera, ut prunam candentem postulet, & dolor illius desinit: Quod si non aperiantur fores, edes offunduntur tenebris, tonitru personant horrendo, ruinamque minitantur nisi qui intus sunt aperiant: quod Sprangerus scribit

scribit in Germania obseruatum, & à se visum. A
 D. Antonio Lonanio generali Regis legato apud
 Ribemontēses accepi fuisse Magū qui cribro Ma-
 gum alterum pronuntiatis quibusdā vocibus re-
 texerit. Proferebantur nomina omnium qui in su-
 spicione erant, cumq̃ viri illius nomen cui culpa
 inerat efferretur, indefinenter mouebatur cribrū,
 & Magus affinis culpæ eodem aduentabat: quod
 vbi compertum est, fuit damnatus Magus. At il-
 lius quoq̃ Κορυνομαχίῃ constituendum erat iudi-
 cium. Hæc omnia ex arte sunt diabolica, vt quicū-
 que isthæc viderint miracula audacius ad peruesti-
 gandas omneis Magiæ artes prouehantur: nam
 Magum iam nouit Satanās esse suū, venatur a-
 lios. Memini aliquādo mihi narrare D. Bordinū
 generalem procuratorem regis, cū totum ipsius
 pecus in villa apud Meldenses moreretur, fuisse v-
 xori dictum bestiam quandam occidendam esse
 quam hic non placet exponere, eamq̃ pedibus sur-
 sumuersus sub limine stabuli suspendere oportere
 enunciando certas voces quas hic apponi nō est
 opus: hoc facto, nullam ex pecudibus suis periuis-
 se: Qua in re hoc lucri faciebat Satanās, quod sa-
 crificium fiebat ad placandum ipsum detestanda
 idololatria. Sprangerus ait vt Sagæ templum in-
 gressæ prohibeantur egredi, moris in Germania
 esse vt puerorum aliquot calcei axungia suilla obli-
 nantur: hoc facto, dum in æde morantur pueri nō
 posse Sagas sine illorum venia excedere: idēq̃
 certis verbis quæ hic reticebo scribit præstari pos-
 se, Non

se. Nōne verò, dixerit quispiam, optimum insti-
tutum est Magos, qui pcenas luunt maleficiorum,
reuelari? fateor illud quidem, etiam fures latrones-
que reuelari optimum: sed nunquam faciendum
malum (inquit Paulus) vt eueniat bonum: idē
in reb. magicis minimè omnium. Atqui hac in re
duplex Satangit accessio, tum quòd Sagæ ab eo-
rum locorum accessu auertunt vbi Dei verbum
audituræ essent, tum q̃ his technis iuuētus ad dia-
bolū de rerū occultarū veritate consulendū per-
trahit. Plurima antidota cuiusmodi sunt hæc ridi-
culaque amuleta in Plinio legimus, ^a vt nouas nu-
ptas cum viris primū congressuras postes lupi-
no adipe solitas perungere, ne quid mali medica-
menti inferretur. Sic libro xxxvij. ca. ix. Sapphirū
albam si Lunæ nomen ac solis scribatur in ijs atq̃
ita suspendantur è collo capillis cynocephali, re-
sistere veneficijs & adesse reges adituris: sed Cy-
nocephalos, qui nusquam extāt, oportet inueniri:
& cap. sequente eiusdem libri, Antipathē coctā
in lacte contra effascinationes auxiliari, sed eam
nigram nec translucentem, in quo altera fraus est
ineptissima. Antirrhinon quoque herbam ^b perun-
ctos venustiores efficere, nec vllō malo medica-
mento lædi posse aut veneno qui eam in brachiali
habeat: Euplea perunctos commendatioris esse fa-
mæ: Artemisiā aduersus mala medicamēta pro-
desse: omneis fabulas certissimas. Sed non medio-
criter miratus sum qua specie Christiani Cæsares
legibus promulgauerint licere istis superstitioni-

bus tempestates & morbos propellere, cum Romani eos capitali supplicio affecerint qui furem solum magicis artibus retexerant, dum adhuc à fide Christi alieni essent, nec fidē istis artib. haberi voluerint. Extat l. item apud Labeonē. §. si quis astrologus, de iniurijs. ff. Hoc etiā insuper addimus, nefas esse in liminibus ianuarum perquiri ad tollendum cereas imagines, semina, ossa ve quæ apposuerint Magi hominib. vt putant, & pecoribus enecandis (In hoc enim incumbit Satanas vt credatur has ab ipso vires indi cere atq; pulueribus) sed Deum solummodò adiri oportere, & pro certo haberi quod in Cantico Mosi dato dicitur, ab eo solo mortem & morbos immittere, neq; malum aut afflictionem vllam nisi ab ipso obtingere. Cum itaq; hoc malo Satanas abutatur & delectetur plurimū sapienter eos Sorbona damnat hæreseos qui ab istis pulueribus venire putant maleficium: & D. Hieronymus de vita S. Hilarionis agens narrat Satanam in puella demoniaca quam obsidebat loquutum esse, dicendo se non exiturum nisi lamina ærea quam amator puellæ subdiderat ianuæ auferretur: hoc noluisse Hilarionem facere, & precibus apud Deū puellam liberauisse. Alij per flammam transmittunt puerulos præseruandos à malo, & traducunt igne, quam Amorrhæorum abominationem notauit Scriptura sacra: & huic persimilem stolidioribus mulierculis imperant Saggæ, vt liberos inter duas cruces gestent, sic eos beatos fore: quod nos in supplicationib. vidimus.

Opor-

Oportet igitur ad Deum solum cōfugere: ac pro-
pterea Sorbona definiuit hæresin esse planè, si quis
maleficia maleficijs depulerit: idq; in determinati-
one facta die xix. Septembris M. C C C. X C V I I I.
vbi non illud dicitur, non posse Satanam & admi-
nistros ipsius maleficiū maleficio pellere, sed hoc
impietatis esse si quis remedia ista quæsiuerit. Nā
si corporis malum Satanas curauerit, semper ani-
mæ infligit vulnus. Exemplum producam, quod
Ioannes Martinus vices Præfecti Laodunensis a-
gens mihi exposuit: non enim aliunde veritas me-
lius cognosci potest quàm ex ludicibus in hac cau-
sa versatis & frequentibus quæstionibus habitis
certissimam adeptis exercitationem. Cum igitur
ille de Saga S. Probæ in iure cogniturus esset (hec
autem cæmentarium tanta affecerat inualetudine
vt ipsius caput inter crura ferè propenderet incur-
uo corpore, quod malum ipse à saga sibi suspica-
batur importatū) vt consideratus iudex, sagæ re-
nūtiari iussit ipsam non alia ratione posse vitæ suæ
consulere q̃ si cæmētarium sanauerit. Fasciculum
itaq; à filia sua domo afferri iubet, diabolum inuo-
cat, deiecto in terram vultu carmina quædam
coram omnibus musitat, & fasciculum tradens
cæmentario lauari eum in balineo præcipit & il-
lud quod fasciculo inclusum erat in balneum in-
dere cum his verbis, abi per diabolum, hunc ait,
non alium esse reualescendi modum. His factis cu-
ratus fuit cæmentarius. Verūtamen antequàm ea
inderent balneo volētes nōnulli cognoscere qd in

fasciculo esset (quod illa fieri vetuerat) tres paru-
 los in eo lacertos deprehēderunt: Cemētarius ve-
 rò dum in balneo esset, quasi tres grandos carpio-
 nes sentiebat in eo: cum excessisset ex eo, quamuis
 peruestigarentur diligentissimè, nec carpio nec la-
 certas inuentus est. Saga viua fuit concremata &
 & permansit ἀμετέλατθ. Hic verò manifesta est i-
 dololatria blasphemiaq; pariter, quādo res vlla in
 nomine diaboli & cum inuocatione illius perfici-
 tur. Astutiores & improbiores aliī, nec ita impu-
 dentes Magi, qui loquuntur sanctè & ieiunia indi-
 cunt hominibus, vt nobilis ille Nortmannus fecit
 anno M. D. LXXII. Aliud legimus in horto An-
 tonij de Turquamedia, lib. iij. de Mago quodam,
 qui homini rustico quem videbat à cane rabido
 fuisse morsum dixit se esse *Salutador*, seruatore, *pe-
 ro que no perdais la vita*, vt (inquit) non amittas vi-
 tam: cumq; ter illius nasum ad missionem vsq; san-
 guinis pupugisset, ille sanatus est. Videmus vt iste
 impostor se seruatore dicat, qua blasphemia fides
 in Deum non minus abominanda voce eripitur
 quàm si inuocetur Satanas. Deus autem apud E-
 saiam, ego sum, inquit, maximus Deus æternus im-
 mittens vitam & mortem, sanitatem & morbum:
 neq; alibi quàm in me vno est salus. Dum hæc à me
 conscriberent, Carolus Martinus Præfectus Lao-
 dunensis factus certior mulierem pauperē in val-
 le (id suburbij Laodunensis nomen) fuisse à Saga
 vicina fascinatam, misertusq; illius, necem intermi-
 natus est Sagæ nisi morbum vicinæ adimeret.

Metuens

Metuens illa promisit se curaturam: itaq; ad pedes cubilis venit, vultum in terram demittit, manus iungit, diabolum maximū magna voce appellat, subinde preces renouat voces incognitas aliquot repetens, & frustum panis ægrotæ tradit, quæ eodē momento coepit reualescere. Hoc facto Præfectus reuertens domum statuebat eam comprehendere, & igni quamprimū tradere: sed illa in his partibus ex eo tempore non fuit conspecta. Quo in facto illud est euident, diabolum æquē ab ægrotā atq; à saga inuocatum & adoratum esse: præstat autē mori millies quā detestandum remedium corpus seruans animamq; occidens experiri. Gestum quoq; sage vultum applicantis in terram animaduertimus ritum imitari prophetarum veterū, Moyses, Iosue, Elie, de ira Dei sedanda laborantium, omnium autem sceleratissimę sage & summę execrabiles in fossulas quas fecerunt capita inferūt, vt testificentur satanam à se non Deum inuocari, & clara voce aduocant satanā. Quod spectat illud Apuleij de Pamphila saga Larissana in horribileis suas coniurationes incumbente, cū ait, Deuotionib. in scrobem procuratis. Alijs neq; inuocare libet, neq; diabolicis inuocationib. interesse, at non dubitant adire Magos vt valetudinem cōsequantur. Exemplum recens producemus, acceptum à Præsidente Vitriaci Franci honorato viro, qui ad conuentus maximos Blesis fuerat allegatus anno millesimo quingētesimo septuagesimo septimo. Cū indigeremus opera illius vt alij alios in communi

onere iuuaremus, institi acerrimè ne antè loco excederet quàm Ordines dimissi essent: respondit sibi amicum esse quemdam qui ad mortem decumberet, ab eo se accersi & hæredem institutum esse: hunc inde ab annis quinq; aut sex ægrotum fuisse & membris factum: ideoq; parentem admonitum in Flandria esse hominem à quo filius curari possit eò statim abiuisse: Magum parenti morbum filij quem nunquam viderat explicasse, & in Lusitaniã vsq; ad Magum alterum (cuius indicauit nomen) in comitatu regio versantem ablegasse: Hoc ferentem æquo animo patrem in Lusitaniã abiuisse, vbi Magus parēti, antequàm solùm hisceret, Amice, inquit, filius tuus breui sanabit, abi in Galliam, inuenies Nouiodunum versus ad vigesimum miliare à domo tua quemdam M. Benedictum (sunt autem multi hoc nomine) hic filium tuum curaturus est: Miratum itaq; parentem peregrinationem tantam susceptam esse vt peruestigaret procul qd propè aderat, sumpsisse animum, & ad M. Benedictum iuisse: hunc autem parenti dixisse, plurimum laboris consumpsisti in Flandriam Lusitaniã, quæ proficiscens vt restituatur filius tuus, abi, iube ipsum venire ad me, ego is sum qui curabo eum: ad hæc parentem respondisse iam ex annis amplius quinque cum lecto non exiuisse, ac ne tantillum quidem mouendi facultatem inesse ei: tandem verò maxima molestia ægrotum eò fuisse perductum, & ex parte quidem fuisse subleuatum, verumtamen non diu bene habuisse.

Non

Non debet autem videri mirum si aliquando imperiti remedia hæc conquirunt, cum publicè permiffa fint certarum legum specie & deprauatis Canonistarum opinionibus, quæ ex diametro cum lege Dei, sed non nouo instituto, pugnant. Etenim apud suidam legimus inde à Minois temporibus homines exstitisse qui verbis & sacrificijs curabant morbos, & apud Homerum à profluuiio sanguinis Autolycum liberari verbis. scribit etiam Hippocrates libro de morbo sacro, multos fuisse planos qui se pollicebantur comitalem morbum curaturos potestate (vt inquiebant) dæmonum, infodiendo humi sortem expiationis aut in mare immittendo, horum plerosque nebulones esse: tandem itaque hæc verba subiicit, sed Deus, qui sceleratissima quæque purgat, nostra est liberatio. Ethnici huius hominis (vt appellamus) verba placuit apponere, vt nos doceat quantopere teneamur hæc impietatis genera perhorrescere. Eodem argumento Iacob. Sprangerus Magorum Quæstitor scribit Episcopū à se in Germania visum q̄ aduersa vtens valetudine ex saga vetula cognouit se ex maleficio ægrotare, nec aliam valetudinis recuperandæ viam esse quàm vt eadem saga sortilegio pereat quæ sortem in ipsum coniecerat. Miratum Episcopum celeribus equis misisse Romam ad Nicolaum v. Papam vt veniam indulgeret huius curationis adhibendæ: Papā qui Episcopum deamabat vnice, indulisse hac clausula dispensa

spensationi adiecta, *ut ex duobus malis fugiatur maius*: Sagam diplomate allato dixisse, cum Pape & Episcopo placeat se illud effecturam: Sic media nocte restitutum fuisse Episcopum, Sagam verò quæ eū fascinauerat in morbū ex quo obiit incidisse. Sic à Satana videmus procuratū vt Papa, Episcopus, & Saga in eodem facto homicidæ essent, quibus simul persuasit vt sibi seruirent & obsequerentur mandatis suis. Interea verò Saga illa quæ vita defuncta est nunquam voluit resipiscere, sed ad recuperandam valetudinē se indefinenter Satanæ cōmendauit. Hic verò horrendum videre est & inuitabile iudicium Dei inimicos suos (quod ait in Ieremia) per inimicos vlciscentis: Magi enim plerumq; retegūt maleficia, & alij necem alijs inferūt: quandoquidem non curat Satanas quo pacto efficiat consilia sua, modò genus humanum perdat, conficiēs corpus, animamue, aut vtrumq; simul. Huius rei exemplum accidit in Pictonū agro anno M. D. LXXI. Carolus IX. Rex à prandio Triscalanum (cui veniam indulserat vt affines criminis deferret) ad se adduci iussit. Hic apud regem & frequentem procerum coronam confessus est modum quo exportantur Magi, saltationes, sacrificia Satanæ oblata, nefarios concubitus cum diabolis virilem & muliebrem formam habentibus: addebat à singulis pulueres acceptos esse quibus homines, pecora, fructūsque enecarent. Hæc illius dicta singulis mirantibus Gaspar Collignius Gallia Amiralius (nam hic fortè intererat) dixit adolescentem

Iescentem in Pictonum agro ante aliquot menses
fuisse comprehensum, de nobilibus duobus ene-
ctis accusatum: hūc fuisse confesum vt seruus eo-
rum fuerit, eosq; viderit pulueribus in domos se-
getesque iniectis dicentes hæc verba, Maledictio
in istos fructus, in domum, in regionem istam: se
itaq; hos pulueres nactum cepisse & in cubile in-
iecisse vbi duo illi nobiles recumbebant, sic vtrū-
que mortuum in cubili fuisse compertum, sed tur-
mentes & atros valde. Puerum ludices absolue-
runt. Tum audiens Triscalanus istud permulta e-
tiam narrauit eiusmodi. Credibile est autē si Rex
(cuius alioqui corpus optima fuit compage & cō-
stitutione) hunc Magorum principem & alios as-
secclas iussisset concremari, Deum pro istis iudicijs
fuisse ipsi diuturniorem vitam & beatiorē con-
cessurum. Nam Dei verbum sibi semper constat,
qui virum morte dignum absoluerit, hunc in se-
ipsum meritam illius pœnam refundere: vt Pro-
pheta regi Achabo dixit ipsum, quia gratiam viro
morte digno fecerat, moriturum. Id verò inaudi-
tum est ab omni seculo, Magis gratiam indulgeri.
Factum quidem dicetur istud, vt ab illo indicaren-
tur conscj: sed omnes nihilominus effugerūt. Ve-
rū vt eò vnde discesserat reuertat oratio, Spran-
gerus (qui Sagas innumeras adiudicauit morti,
earumq; secreta peruidit) maleficiorum scribit a-
lia esse incurabilia, alia curari nō aliter posse quā
si in alterum fors transmittatur: alios curare in eū
reiecta sorte qui prior iniecerit, alios ab vnico fa-

nare morbo, alios à plurib. alios nō curare nisi ad
miliaria 2. in ambitū dom^o suę, idēq; hoīes certos, a-
lios nunq; sortē nisi ex illi^o cōfessu q; imisit eximere.
Ipsi aut ex Magis sciscitāti causam respōdisse, p ra-
tiōe cōtractus cū Satana initi cōventionūq; ab ijs
expressarū q; sese mancipant fieri omnia. Atq; hoc in
Germania tā fuit frequēs illius tēpore (vt omnib.
seculis fuerat) vt idē scribat dñm vici Richtig haf-
fen in Constātiensi agro canonē ab ijs exegisse qui
effascinatiōis causa Sagā vici sui accedebāt: sic cō-
ueniebat optimē & reciproca erat obligatio inter
dñm illius vici & satanā: imperitū aut vulgus delu-
debat à diabolo, cū loco dei quē (vt magnus ille E-
lias aiebat Regi Ochozię) debuerāt accedere, adi-
rēt diabolū cōsulturū. Idē autor est multos nobiles
viros nundinationē istā in Germania facitasse, cu-
ius tñ reos fuisse Magos nō existimo. Cōstat apud
oēs Rupellæ hominē lethali vulnere affectū, de cu-
ius salute Chirurgi oēs desperabāt, Magi cuiusdā
opera sic fuisse institutū vt incederet & dieb. aliq; t
loqueret: nēpe gestabat illū Satanas ac nō alius, vt
Magis suis autoritatē cōpararet. Illud verò in pri-
mis admirandū q; scribit Petrus Mamorius, ossa
eq; fracta impedimēto esse ne tollāt sortes, nec ma-
gnam habet veritatis speciē: nec illud similiter q;
ait Albert. magnus lib. de animal. esse volucres ad
effascinandū vtilēs: qua ratiōe homines ad Ethni-
corū auguria faciliē reuocarēt. Sed hoc totū nefas
esse cōfirmo, atq; hoc pacto ad idololatriā & cultū
lapidū hoīes adduci. Certissimus, n. est sermo Dei
dicens-

dicētis nō esse potestātē in terra q̄ virib. Satang po-
 sit obfistere, vt est in lobo^a: q̄ sermone Deus pro-
 pterea vtiť vt ad ipsū solū ac nō aliū recurrat, vt cō-
 res create & remedia ab ipso instituta in bonis reb.
 adiūctis precib. (vt fecit Tobias) ac nō aliter occu-
 pēt. Amplius dicit Aquinas^b, oīa remedia & p̄cepta
 λανθάνουσας medicinas q̄ verisimili ratiōe malū curare,
 depellere, aut impedire nō possunt, p̄ illicitis habē-
 das esse: & August. lib. x. de ciuit. Dei contra Por-
 phyr. & Iamblich. differēs (q̄ cōlestes virtutes reb.
 elemētarib. conabāt attrahere) oīa remedia amule-
 taq; ad uersus diabolū phibet p̄ter orationē & p̄ce-
 nit. & medicamēta q̄libet in verbis, character, liga-
 turis, aliisq; reb. vanis posita Satang retia cōfirmat
 esse. Eādē q̄q; sentētiā textus ipse canon. ostēdit, ne-
 qs Scoti opiniōe aut Hostiensis fallat^c, cū ait, Vana
 vanis cōtundere licet, aut ipsius glossæ vana inter-
 pretātis ea q̄ nō fuerint illicita: id. n. fieri nunq̄ po-
 test. Dānandus est itaq; velut impietatis plenus, su-
 perstitiosus ille Ethnicorū ritus, cū spūs abigerent
 certo legumīne (q̄ indicare nō placet) in os indito
 & retrorsum iacto, nudis pedib. certa q̄ precū for-
 mula nouies repetita: sic. n. adorat oīo Satanas,
 ne qd importet malī. Id prisca latini mēse Maio p̄-
 triduū faciebant placandis (vt aiebant) Lemuri-
 bus siue Remuribus: quam institutionem à cæde
 Remi dicebant ortam, quōd spiritus eo mortuo
 incolās loci infestaret. Hęc aut vana esse atq; illicita
 demonstrāt tū ea q̄ ante diximus, tum seuerum
 illud interdictū legis, ne per ignē liberi traducant^d.

^a Iob. 41. &^c si quis per
fortiarrias.^{23. q. 1. &}^{26. q. 7. ca.}^{admoncant.}^b in secunda^{secunda, q.}^{96. artic. 2.}^c can. admo^{neant. 26. q.}^{7. & d. can.}^{si quis per}^{fortiarrias.}^{23. q. 1.}

² 2. Reg. 21.
 23. 2. Pd-
 14. 28. 33.
 lib. 3. More
 neboim.

Moses Maymonis, Hebræorum Theologorū habitus præstantissimus, Amorrhæos scribit inter alia solitos per flāmam recētes ex vtero foetus trāsmittere^d, & credidisse liberos à calamitatib. plurimis vindicari: eandemq; superstitionem nutrices adhuc obseruantes à se in Ægypto visas. Quòd si ab hac superstitione tātopere abhorret Dominus, quanta detestatione putandum est ipsum ea carmina & remedia prosequi quæ aduersus maleficia adhibentur. De hoc argumento potest Mosē Maymonis lector consulere, qui plurimas superstitiones describit ab Amorrhæis frequentatas vt ex veteribus libris didicerat: quæ superstitiones in lege Dei nec reticentur planè, nec minutatim explicantur, ne id doceri videretur quod sepeliri opus est obliuione sempiterna. Verumtamen exēpla quædam afferemus, vt neq; improbi occasionem habeant, neq; Iudices seipso excusandi ignorantiæ nomine. Fertur hæc superstitio & videtur falsim, q̄ pueri imponuntur vrsis vt aduersus pauores confirmantur, q̄ arborib. alligatur stramen vt seruentur fructus, prout fit in Valesiorū agro: hæ perniciosæ superstitiōes sunt, quib. semp̄ inest auersio à Creatore, & in res creatas fides. Quāobrē Mahomed Aben Thaulon Sāgiach Ægypti nup̄ cremari iussit crocodilū plūbeū portē cuiusdā ædis in Ægypto subditū, q̄a se hoc pacti incolæ à crocodilis rutos esse cogitabāt. Hęc de illicitis modis p̄ q̄s fortileg. occurrit: Nūc etiā videam⁹ an aliqs extet modus malignos spirit⁹ ab hoīnib. obsessis depellēdi.

De

De ijs qui obsidentur & vim patiuntur à malignis spiritibus, & an sit modus spiritus istos depellendi. Cap. VI.

Diximus de ijs qui volūtariè tacitis aut expressis conuentionibus cum spiritib. malignis cōmunicāt; iam dicamus de obsessis hominibus qui vim ab eis patiuntur, & an sit vllus eos depellendi modus. Hic verò non disputo an sint homines q̄s maligni spiritus obsideant, quibus plenæ sunt diuinæ atq; humanæ historiæ, & Euangeliorum maximè. Sic in Actis Apostolorum capite xvi. ancilla fuisse legitur adolescentula spiritum in se habens quem Scriptura vocat *εγγαστριμβολας*, res occultas euētaq; prædicentem multis, denaq; mendacia verò vni dicto connectentem (prout salutis viam à S. Petro & Paulo dixit prædicari) quæ ita lucro nō mediocri augebat herum, diabolus verò homines ita perducebat vt se autorem mendaciū de veritate cōfulerent. Monasterij in Vvestphalia narrat Sleidanus, cū Anabaptistæ rerum potirentur, lege de communione bonorum promulgata, necessitatem singulis fuisse impositam vt conferrentur in commune bona; cumq; numos suos dissimularent & celarent multi, puellas duas exstitisse quæ reuelabant omnia. Certissimū aut eorum quos diabolus obsidet argumentū est, q̄ varijs linguis loquuntur quas nunquam didicerint. Huius generis sunt pauci in Gallia, vident tamen. Fuit ante annū puer

nomine Samuel annos duodecim natus in pago Vuanteleti ad Laodunum, filius nobilis viri Landarum domini, qui post mensem à matris obitu occupatus à spiritu, infestatus plurimum, colaphis cæsus est: etiam in corpus illius ingrediebatur spiritus, & si quis puerum volebat subducere, ille retrahebat violētia. Eum exorcizari pater noluit religionis quam profiteretur nomine: an fuerit ab eo tempore liberatus nescio. Annus quoque duodecimus vel decimus tertius agitur ex quo Veruinen- sis scemina à maligno spiritu possessa hic Laoduni exorcizata est, quam historiam quia excusis compluribus libris fuit exposita præteribo. lis abundant Italia atque Hispania, quos numellis opus est constringi: atque hi Græcè, Latinè, & linguis alijs quas non didicerunt vnquam, nouerunt loqui, ac potius spiritus in ipsis loquitur: nam si quando Veruinen- sis illa linguam valde protruderet, spiritus disertè loquebat. Mulierè demoniacā Melanchthon scribit à se in Saxonia visā, nesciētē legere aut scribere, q̄ Græcè tñ & Latinè loquebat, & seu illud Saxonię bellū prædixit his verbis, ἔσται, ἀνάγκη τῆς γῆς, ὁρμὴ αὐτῆς λατρεῖν τὸ τῶν. [Narrat Fernelius in lib. de abditis rerū causis se puerū vidisse demoniacū loquētē Græcè, cū tñ literas nesciret. Hippocrates libro de morbo sacro comitialē morbū putauit esse: di scri- men verò posteri optimè annotauerūt etiā in Græcia, cū obsessi auditi sunt varias linguas & diuinationes proloqui, q̄d in comitialib. nō potest percipi. Signa tñ atque symptomata vident differētia:

& Ma-

& Magi ipsi, cū periculū facturi sunt, in aurem hominis affecti dicunt, Exi dæmon, quia Ephimolei tibi præcipiūt: statim dæmoniacus ruit in terram quasi Ἀποθνήσκω, deinde post tempus aliquod resurgens nūrios veros & ignotos è longinquo affert, atq; hoc facto à dæmone liberaat: in morbo autem comitiali secus. Alij verò quorū corporib. diabolus inest, sunt Magi, quos ab eo vexari nō animaduertis: itemq; illi qui religiōe ducti & putantes benefacere, à dæmonibus ad tempus occupāt, ut fuerūt in Græcia Pythiæ, quas possidere credebāt deus ac, ppter ἀθεσιασμόν dicebāt, cū Sibyllæ aut Pythiæ, q̄ in Delphica Deliaue specu iacuerāt sic occupabant & per eas diabolus (quē vocabāt Deū Apollinem) responsa dabat, quo facto ab eis supersedebāt Dæmon. Veri autem dæmoniaci nonnunquam certis superstitionibus liberabant, quarum Hippocrates in libro de morbo sacro meminit: Sed non rarò Magi (ut adhuc faciunt) dæmonas depellebāt. In primitiua Ecclesia Christiani precibus utebantur, deinde catechumenos & energumenos coniurationibus ac exorcismis obstringebāt, licet is qui se baptismi causa sistebat matura ætate sapientia prudentiaq; instructus esset, nec vlla maligni spiritus in eo cerneretur species: qui ritus semper fuit obseruatus & adhuc obseruatur, cū infantes in ea religiōe quæ dicitur catholica baptizantur. Hic enim de ijs solum agitur qui Magi non sunt, & à maligno spiritu obsidentur. Contrà autem ex infinitis iudi-

iudicijs inter Magos cōuenire cōstat, si q̄s ex professo. Magus & conuentione cum diabolo expressa obstrictos in perpetuum seruituti eius renuntiet ipsumq̄ p̄cēnuerit facti sui non inuocato Domino, eum malè multari, vexari, & cædi, nisi Deus singulari gratia ipsum conseruauerit. Hominem à nobis visum fuisse antè meminimus quem malignus spiritus ita persequebatur ubiq̄ vt eo non posset liberari, dormientem suauissimè vellicando nasum & aureis excitabat, & sciscitabat numquid ab ipso flagitare vellet. Sprangerus cōplureis Sargas à se condemnatas fuisse dicit quę sibiipsis gratulabantur mortem, dicentes se à diabolo cēdi nisi mores mandatis ipsius gerant, nec alia vnquam ratione quiescere. Virum quoque nobilem ad Vellerios Coteretanos fuisse notauimus, cui Hispanus miles spiritum malignum cum annulo venderat, cumq̄ ille nobili, prout expectauerat, non obsequeretur, annulum in ignem fuisse à nobili cōiectum, ex eo tempore à spiritu nobilem non requieuisse. Sunt etiam qui cū fuerint Magi, Deo renuntiauerint, & cum Satana in fœdus iurauerint, technis eius cognitis contemnunt quidē, sed à Satana tamen minimè infestantur, quia suos esse nouit eoq̄ contentos est. Sunt etiam alij qui videntur stulti, intempestiuè ridentes & exultantes, vt ille apud Philostratum quem Apollonius Tyanæus Magorum princeps demonstraui obfideri à maligno spiritu atque liberauit: etenim ita res habet, nisi hominis stultitia ex morbo nascatur,

scatur, indicio est eum à maligno spiritu possideri. Sunt etiam qui non desipiunt quidem, sed ita dormientes incedunt ac si vigilarent: sed hic lethargus est, aut aliud malum cerebri quo etiam viri sapientissimi nonnunquam opprimunt. Non treis ex isto malo & sine dolore laborantes vidimus, & se Galenus semel ex eo morbo fatei laborasse cum miliaris octauam obiret dormiens, donec in lapidem incurrens corruisset, eo'que casu expergeret. Verumtamen sunt qui sæpe clausis oculis de nocte ambulant, domos, templa, celsaque & inaccessa loca conscendunt, quò nemo peruigil, quantumuis saperet, ascensurus esset: quòd si de nomine suo vocentur, repente concidunt. Sprangerus hominem ita corruentem à se visum fuisse narrat Aurelijs. Fuit etià vir hoc modo agitatus nocte, quem socius qui cum ipso cubabat prosequens cum in profluentem ire animaduerneret nò processit quidem ulterius, sed ne ille procederet nomine appellauit: sic ille repente corruit dormiens & submersus est. Hunc presumptio est à maligno spiritu fuisse actum, verumtamen nò possum confirmare: nam fieri potest vt quis audito suo nomine ex improviso excitetur eoq; pacto corruat: vt verò inaccessa loca conscendat dormiens & periculosa præcipitia, & inoffenso pede per se reuertatur, nò est probabile. Vtunque sit, hominem obsessum & vexatum à maligno spiritu non abesse à salutis via credibile est, vt sancti homines putauerunt. Itaq; Paulus priore epistola ad Corinthios de eo loquens

qui rem cum focu habuerat, Expedi, inquit, hominem illum tradi Satanæ, vt spiritus saluus sit in die iudicij: quibus verbis excōmunicationem, quæ hodie quoq; est in vsu, credibile est intelligi. Restat vt modos depellendi malignos spiritus ex hominibus, bestijs, ædibusq; videamus. Assentitur enim Thomas^a Aquinas bestiam quoq; rationis expertem cogi adiuratione posse, velut à Satana hominibus offendendis actum, ac proinde malignos spiritus abigi. Quod autem modos efficiendi dæmonas attinet, Alexander primus Papa instituit aquam benedictam, Notæ sunt coniurationes^b, Exorcizo te N. per Deum viuum, &c. tum oratio, Deus misericordiæ, &c. post execratio, Ergo maledicte diabole, &c. deinde oratio altera, postremo execratio (tres enim adiurationes adhibentur) ac tum demum quæcunq; sortes maleficæ pulueres in domo viri à dæmone obsessi deprehensi fuerint tradunt igni: qd S. Hilarionis & Hieronymi iudicio (vt antè diximus) planè aduersat. Cōfessiones etiā, Sacramenta, stolas, aliāq; adiungunt plurima; etsi non sæpe maligni spiritus his omnib. procuratis & effectis exeunt. Mulieris à maligno spiritu possessæ Menilij ad Dāmartinum cōmmorantis suprā meminimus, quæ per spiritū inde à 18. ætatis anno ligabatur, nec alio afficiebat malo. Hanc Picardus Doctor & cōplures alij exorcizauerūt Lutetia (vt diximus) an. 1552. sed tentatum frustrā. Alios verò audiui, cum Diabolū vellent exorcizare, ipsos fuisse occupatos: prout in Actis Apostolorū legi-

^a in secunda
secūde q. 90

^b lib. de cere
monijs Eccle
sæ Rom.

legimus duos fuisse discipulos qui malignum spiritum ex humanis corporibus tentabant eijcere dicentes hæc verba, Adiuro vos per Iesum quē Paulus prædicat, &c. respondēs autē spiritus nequam dixit eis, Iesum noui & Paulum scio: vos autē qui estis? & statim diabolus vtrumq; inuasit, eo dimisso quem antè vexabat. Similem historiam in primo Greg. dialogo legimus, Sacerdotē quendā qui mulierem à diabolo occupatam animaduvertebat, stolam accepisse & imposuisse mulieri, statimq; diabolus relicta muliere in Sacerdotem irruisse. Ait etiā Niderus Monachū fuisse Colonię facerū Magum quem opinio erat malignos spiritus abigere. Hic rogāti diabolo quò iturus esset, abi, inquit, in latrinas meas: quod fecit diabolus, sed eum nocte latrinas adeuntē sic contudit plagis vt proximè à morte abfuerit. Interdum verò diaboli ex Magorū mādato abeunt, vt Apollonius Tyanaus dicitur eos abegisse, ac potius diaboli paruissē illi, vt opinio nem deitatis (quam affectabat) cōciliarent ei: quo instituto discipulos tam multos adeptus est qui portentum istud anteponebant Christo, vt Eusebius octo libros contra Philostratum Apollonij Euangelistam coactus fuerit conscribere. Idem quoque Simon Magus fecerat: nulla enim fraus tam subtilis est quam nō cōminiscatur Satanas vt detrudat homines in idololatriā: quo non euertit, sed stabilit potentia eius. Exēplum Bohemi Sacerdotis Sprangerus Quæstor narrat, Dachonis nomine, q̄ diu possessus à diabolo Rom. deductus est

dicebat autem ea sibi odio capitali esse quæ Sathanas diligit maximè. Magdeburgi quoque fuisse sacerdotem alterū quem Diabolus possedit annos septem, qui rogatus cur sacerdotem illum inde à tribus mensibus cœpisset agitare dixit se iam antè in corpore illius consedisse: quærenti autē exorcistæ ubi lateret cū hostiam sacram Sacerdos sumeret, suberam, ait ille, lingue: cumq; inueheretur in eum exorcista dicens, cur non fugis à præsentia Creatoris tui? respondit diabolus, at dum vir bonus super pontem ambulat, quid obstat quo minus sub pontem illum transeat improbus? Hæc Sprangeri Quæstoris verba. Queritur etiā interdum diabolus tanquā si gravissimo dolore premeretur, dicens se huius animam aut illius esse, ut in errore homines detineantur. Historiæ hoc argumento exstāt quāmplurimę. Petrus Mamorius in Gallia narrat Confollenti ad Viennam fluviū historiam accidisse in Caplandi cuiusdam ædib. anno M. CCCC. LVIII. diabolum, qui animam defunctę se esse prædicabat, gemitibus, clamorib. & querimonijs omnia complevisse, monētem habendas preces peregrinationesq; obeundas, & res veras plurimas reuelantem: sed dicente ei quodā, si tibi vis haberi fidem, dic Miserere mei Deus secundum, &c. respondisse hoc à se fieri non posse. Tunc ludificantibus ipsum ihs qui adstabāt fremebundum aufugisse. Idem Nicolæ Alberiæ Veruinenſi accidisse narrat D. Bartholomæus Fayus Consiliarius Parisiensis Curie, Satanā huic ad fossam

sam patris oranti apparuisse tanquam è sepulchro prodeuntem, qui missas plurimas celebrari, certas, que peregrinationes suscipi iussit, nec propterea miseram exagitare destitit: & quamvis seipsum prius auum illius esse respondisset, tandem Beelzebum esse confessus est. Diximus sæpenumerò quod est in lobo, non esse potestatem in terris à qua metuatur Satan. Itaque perniciofa est Iosephi historici Hebræi sententia quam antea perstrinximus, cum Iudæum è sua gente scribit à se fuisse visum, quo anulum indente ad nasum hominis obsessi fugiebat diabolus illicò: sic enim homines ad reuerentiam rerum creatarum, lapidis, annuli inflectuntur. Neque tamen ait adamantem in annulo fuisse, etsi fuerunt in hac sententia quidam tantas esse adamanti vires & vana somnia & malignos spiritus amoliantur (quod obscuras quidam poeta dixit,

Et noctis lemures, & somnia vana repellit)

sed non definiunt quodnam sit illud adamantis genus. Sunt enim sex^a illius genera diuersa maximè, in quibus numeratur sextus adamas Arabicus aceruis magnis compertus in Pyrenæis montibus, sic tritus viatorum pedibus ut centum pondo in loco tribus solum aureis venale habeatur. Hic à natura tam bellè formatus & expolitus est ut omnia opificum mangonia & omnes artes dignitate superet, sex angulis æqualibus, duabus extremitatibus acuminatis, figura conoide, multis etiã colore variantibus. Apud veteres credebatur gladio- rum aciem à diabolis timeri vehementissimè: Pla-

^aPlin lib. 37.
cap. 4.

to enim & cōplures Academici spiritus posse diu-
di arbitrantur. Memini anno M. D. LVH. mali-
gnum spiritum cum fulmine irruentem Tholosæ
in sutoris ædes Pudoti nomine Salino adiacentes,
vibrare lapides per singulas partes cubiculi, vnde
tam magnus lapidū aceruus collectus est vt domi-
na ædium ingens scrinniū quod obserabat claue
lapidibus plenum habuerit: & quāuis ianuis fene-
strisq; obditis, nihilominus tamen spiritū sine cu-
iusquam damno alios lapides apportare. Quid rei
esset inuisit Latomius tum Præses quartus: sed ille
spiritus decussit pileum eius lapide, & in fugā ver-
tit præcipitem. Iamq; dies sextus agebat, cum D.
Ioannes Morquæus Præsidialis ludicis Consilia-
rius monuit me vt miraculum istud inuiserem, vbi
duabus tribusve horis consumptis non percepi
quidquam. Me autem ingrediēte dixerat quidam,
Deus sit in his ædib. deinde cognita historia indi-
xit domino ædium vt serid ex animo oraret Deū,
& gladium in cubiculi totius ambitum agitaret: fe-
cit, postero die mulier dixit nihil à se ex eo tēpore
fuisse auditum, & dies septem sine quiete vlla trans-
egisse. Horum spirituum *λιδες* plenæ sunt ve-
teres historiae: qualem Gulielmus Pariensis scribit
fuisse Pictauij in parochia S. Pauli an. M. CCCC.
XLVII. qui cyathos & vitreamina frangebat inie-
ctis lapidibus, offendebat neminem. Dicitur præ-
tereà malignos spiritus, cum efficiuntur, in certum
aliquem locum ablegandos esse. Sic Christus in
Euangelio dicitur ad porcorum greges diabolos
transmi-

transmisſiſſe, & in Tobia Angelus abactum malignum ſpiritū vinxit in ſuperiore Ægypto: ex quibus videtur Deus non poteſtatem modò, ſed etiā loca circūſcripſiſſe quibus maligni ſpiritus includuntur. Scribit in dialogo Cæſarius Colonienſis Sacerdotis filiam ab Incubo ſpiritu maligno agitatam ex phreneſi laboraſſe: monitum autem patrē illius effeciſſe vt filia trans Rhenū deportata migraret: ſic diabolus à filia diſceſſiſſe, verū parentem adeò contudiſſe vt poſt triduum vitam amitteret. Illud quoque legimus, malignos ſpiritus frequentiores eſſe in pagis quàm in oppidis, & in deſertis & aquoſis locis quàm in pagis, vt in libro eſt XLI. capite: Quapropter maligni ſpiritus de nocte flammantes (ſtultos ignes appellant noſtri) ſecundum aquas ſpectantur plurimū & ad ſubmerſionem homines prouocant. Ac iſti quidē ſpiritus vt propulſent, credo res creatas cum timore & verbo Dei coniunctas poſſe cōducere, ſed nihil planè ſine timore Dei efficere. Exēplo ſit Muſica, quę ante alia plurimū contra ſpiritus malignos poteſt, vt à Saule infeſtando ſcribitur malignus ſpiritus deſtituiſſe cū Dauid pulſaret fides. Erat quidem tunc temporis Spiritus ſanctus in Dauid, verumtamen Saulis cruciatus pulſatis demum fidibus deſinebat: ſiue eo quòd Muſica res diuina quædam eſt, diabolus verò nihil tantopere q̃ diſcordias diligit, ſiue q̃ harmonia cōſpirans cū anima effugiētē rationē ad ſua principia reuocat: pro vt annotabāt veteres à Muſica interuentu animæ ſic cu-

sic curari corpus, vt interuēt u corporis curat medicamentis animā. Sic in Germania quoddam hominum furiosum genus instrumentis solum musicis curat, cū modulos suos Musicus choreg furiosum accommodat, & paulatim efficit vt furiosus sese pro cantione Musici leniter temperet: sic tandē quiete allata sanatur furiosus: hunc S. Viti morbo Germani dicūt laborare. Prophetam quoq; Michēam legimus ab Achabo Rege Samarię accersitum antequā praelij exitum prædiceret iussisse coram Rege vt instrumentum musicum pulsaretur, eoq; pacto occupatum à Dei spiritu prophetasse: Samuel item cōsecrato Saule, abi illuc, inquit, vbi inuenies Prophetarum turbam descendentium de monte qui pulsant instrumenta, tum Spiritus Dei incesset te: itaq; simulatq; ad Prophetas ludētes instrumentis accessit Saul, irruit in eum Dei spiritus, quo se mutari sensit. Etsi credibile est Spiritum illum Dei quo plena erat Prophetarum turba non Saulem modò igne diuino inflammasse, sed etiam omni ex parte malignos spiritus depulisse. Itaque dum Saul à Deo & Angelo ipsius relictus, & occupatus à maligno spiritu Dauidis necem quæreret, sicarios quidem bis in comitatum Samuelis misit qui illum interficerent: sed vt primū accesserant, occupati à spiritu Dei benedicebant & laudabant Deum qui Dauidem occisuri venerant: qđ Saul audiens aduenit ipse, & in alium repentē conuersus prophetauit & laudauit Deum. Non Hebræi prisci docuerunt, certissimamq; ἀπόδειξις & indubitata

tatam esse statuerunt, nihil tantopere Deo acceptum
esse quàm laudes ipsius integro animo atq; hilari
decantatas, quod ait Psaltes ^a,

^a Psal. 33.

Recti labra decet summum laudare parentem :

nec exstare quicquā abigēdis spiritibus malignis
tam aptum, aut potens cogendis : quod tamen nō
res create, sed laus Creatoris efficit. Qui ergo dixe-
rit quispiam, Apollonius Tyaneus Magus ille po-
tuit Dæmonas efficere? quomodo nunc etiam Ma-
gi momento possunt malignos spiritus depellere?
Respondeo quod anno M. CCC. XC VIII. Sor-
bona definiuit, Hæretici sunt qui putant dæmones
maleficijs cogi posse, qui se cogi fingunt. Cū ita-
que à Magis cernimus spiritus malignos extrudi,
neq; extrudunt ipsi neque exire cogunt, sed collu-
dunt inter se: vt apud Leonem Africanum legi-
mus à Magis (quos illi vocant Muhazimim) post
ductos aliquot circulos & characteras in fronte dæ-
moniaci interrogatumq; dæmonem, dari manda-
tum ei vt exeat, & statim exire illum (quod item
scribit Sprangerus de Germaniæ sortilegis) quo
facto Satanas q̄ nihil nisi corpus tenebat antè vio-
lencia, in tranquillam animæ possessionem mittit.
Item si quando superstitiosi ritus idololatriæ ad-
hibentur, malignus spiritus abscedit & cogi se fin-
git, vt imperitos protrudat in constantem & obfir-
matam idololatriam. In Germania si quis dæmo-
niacus aut sortibus affectus suspicetur per Sagam
aliquam malignum spiritum sibi maleficiūue im-
portatum, iudices ipsaq; Imperii Camera coram

Q

homine affecto hæc verba à saga pronuntiari iubent. Benedico tibi in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti in tuis bonis sanguine & armento: & momento affecti homines restituntur valetudini. At hoc si vir Germaniæ optimus eadem verba pronuntiauerit non effecturus est: vnde eruitur inter diabolum & Magum optimè conuenire, qua lege olim Magi è corporibus hominum diabolos legunt exegisse dum Hippocrates viueret, vt idem in libro de morbo sacro testis est. Dæmoniaci autem inueniuntur quàm plurimi in Hispania, Italia, & Germania maxime, qui decem aut viginti annos sic à dæmonibus possidentur vt arceri nequeant. Sic Amsterodami pueri dæmoniaci triginta anno M. D. LVI. comperti sunt, à quibus nullo exorcismo dæmones potuere propulsari: id autem fortibus & maleficijs contigisse iudiciū fuit, quia ferramenta, vitrea fragmenta, capillos, acus, pannos, & similia excernebant, quæ solent ex sortilegijs homines affecti eijcere. Puellas dæmoniacas & mulieres lxxx. antè diximus Romæ à Benedictino monacho, quem Cardinalis Gondius Parisiensis Episcopus eò abduxerat, exorcizatus fuisse anno M. D. LIII. sed nihil opera illius totis sex mensibus fuisse confectum. Huic perconranti à Satana cur miseras istas puellas occupasset, respōdit se fuisse à Iudeis missum indignè ferentibus q̃ ipse quarum pars maxima ad Iudeam gentem pertinebat fuerint baptizatae: quod à Satana credebatur dici, q̃a Theatinū Papā cogitabat pcuraturum Iudæo.

Iudæorum necem quibus erat infensissimus: sed Iesuita quidam coram Papa defendit non esse penes homines facultatem istam, ac ne penes Satanā quidem: hoc posse fieri si his aut illis Deus permiserit, consilium autem Dei à peruestigantibus non posse comprehendī. Quamquam non puto fuisse Satanam à Iudæis missum, qui homines potius religione fuisset possessurus, quàm eos qui participato baptismo legi illorum renuntiāt. In Kendorpiensi autem monasterio ad Marchiam Germaniæ, ubi moniales maligni spiritus anno M. D. LII. mirificis tormentis cruciarunt, interrogati Magi & moniales Sagæ responderunt fuisse istud ab Elisabethe Kama coqua monasterij procuratum, quæ Sagam se agnouit esse, Satanam rogauisse, & sortilegia ad hanc rem exercuisse. Hæc viua cum matre incendio periit. Efferebantur autem dæmoniacæ in aerem vnoquoque die, interdum horis singulis, & sine dolore in terram recidebant, tum planta pedum titillatæ sine intermissione ridebant: aliquando etiam inter se percutiebant ictibus. Quod si quis vir bonus aderat orationem habens serioue de Deo proloquens, vexabatur illæ: sin horas Latinè legerent aut ritus suos pronuntiarent, aut de ludis & ineptijs sermo haberetur, dolore carebant aut leuabantur plurimum: omnes halitu erant fetidissimo. Eodem tempore in propinquis oppidis & pagis dæmoniaci complures fuerunt deprehensi: qua ex causa plurimæ Sagæ comprehensæ & supplicio vltimo affectæ sunt. Similiter

in monasterio Nazareth Colonienſis diœceſis opera adoleſcentis cuiusdam Sagæ Gertrudis nomine (quam ſingulis noctibus dæmon iniuerat ex quo nata fuerat annos xij) moniales omnes à ſpiritibus malignis fuerunt obſeſſæ. Apud Fernellium in libro de abditis rerū cauſis legimus ipſum ad inuiſendum quemdam nobilem adoleſcentem dæmoniacum fuiſſe ductum qui literarum expertus Græcè loquebat̃ tamen: hunc dixiſſe patri vt torquem ordinis equeſtris collo eximeret: rogatum autem ſpiritum quiſnam eſſet, reſponſiſſe per hominem (cuius nomen nolebat exponere) fuiſſe factum vt in corpus veniret pueri. Hunc hominẽ fuiſſe ſtudioſiſſimum Satanae clientem eſt veriſimile: quamuis nec Satanae nec Magis omnib. hæc poteſtas inſit aduerſum homines, niſi prout Deus permiſerit: vt nuper in Flandria res admirabilis cõtigat quæ ab eo tempore toti Chriſtiano orbi innotuit. Antonio Suqueto Egri ordinis Vellerei Cõſiliario in priuato conſilio Brabantie filius erat notus, qui antequàm vxorem duceret familiaritatẽ cum altera quæ Saga credebat̃ eſſe coluerat. Hæc puellæ nobili quæ amatori nupſit inuidens. ita cū Satana egit vt mulier iuuenis inceſſeretur à maligno ſpiritu, vexaret̃ in maxima frequẽtia & quamuis obnitentibus viris in altum attolleret̃ & huc illuc proijceretur. Inſtante partu dum accerſeretur obſtetrice, Saga quam metuebat oderatq; mulier grauiffimè ingreditur, mulier defecta animo & ſoporata corruit, fœtumq; paulo poſt eiectum ſentit.

Diſce

Discedit Saga, accedit obstetrix, puerperam solā offendit, partus nunquam ex eo tempore visus est. Creditum est vulgo Satanam in corpus sceminæ ab inuidete Saga immissum esse: verum hoc nō aliter quā secreto Dei iudicio affectum est. Persimilis huic historia dicitur in Lotharingia fuisse gesta, de muliere quam Satanas ad scerum habendū extulit: sed patrem affirmatur fuisse Magum, & satanę vouisse scetum. Nonnūquam verō bruta mulierum cupido efficit vt dæmon esse videatur qui in turpes actiones incumbit: quemadmodum in dicecesi Colonienſi anno M. D. L X V I. canis qui dæmon esse dicebatur, in monasterio fuit deprehensus qui monialium vestes attollebat vt abuteretur ipsis. Hic naturalis fuit (opinor) canis, nō autem dæmon. Comperta est Tholosæ mulier sic abuti cane, cui vim palam canis afferre voluit: hæc rem confessa igni fuit tradita. Alia eiusdem criminis euicta anno M. D. X L. in vincula Lutetiā abducta est. Videtur autem in Lege Deo non fuisse satis vt istud propter abominandum malum, indicta nece caueretur, nisi etiam eodem in capite mercedem meretricis offerri Deo & pretiū canis prohiberet. Illud etiam potest fieri vt Satanas mittatur à Deo, prout omnes pœnas constat ab eo siue ordinarijs modis siue præter modos ad vlciscendum hoc turpe facinus proficisci. sic in Monasterio montis Hefsi in Germania erant moniales dæmoniacæ, & super earum cubilia videbant canes tentantes impudicè eas quæ in suspitione erant i-

stius sceleris & mutum (vt vocant) peccatum cō
miserant. Cuius rei lectorem placuit commonefa-
cere, vt caueant omnes ne qua vis voluntati puel-
larum quæ à castitatis voto alienæ fuerint afferat.
Exorcismos autem à multis adhiberi mirum, qui-
bus nunquam sancti Prophetæ vsti sunt. Etenim
horruissent illi Satanam interrogare, aut de re vlla
consulere, aut imperata illius facere, sed præsentem
sancti viri ad Dei vnus laudem malignos spiritus
propulsabant. Itaq; in prisca Ecclesia dæmoniaci
in cœtum adducebantur, & populus totus orabat
Deum, vt apud Chrysostomū^a, Clementem^b (qui
orationem tradit elegantissimam) & Theodorū
anagnostem legimus^c. Persarum Regem in prisca
Ecclesia imperauisse legimus vt abigeretur dæmo-
nes, & precibus in Ecclesia habitis demonas fuga-
tos esse. Apameensem Episcopum in Theodoro^d
legimus vultu in terram demisso Deum inter-
pellasse precib. & Dæmonē ex æde Iouis eiecisse.
Ac propterea disertè Lex Dei imperat deleri tem-
pla vbi Gentiles dijs suis supplicabant, ne vllō pa-
cto in eis pollueretur, contāminaretur, aut inuoca-
retur Dei nomen^e. Augustinus^f quoque & Sozo-
menus^g scribūt nihil aliud Dæmonibus pellendis
olim fuisse vsurpatū quàm preces corā Deo, nullū
familiare colloquiū, nullas facetias, nullus interro-
gationes Satanæ fuisse ppositas: prout in Germa-
nia quibusdā accidit, quorū alij Satanæ verbis ha-
buerunt fidem, alij mandatis paruerunt damnan-
da impietate & detestabili. S. Dionysius in Hie-
rarchia

^a Lib. de in-
cōprehēsb.
Dei natiui-
tate

^b Lib. 8. ca.

32.

^c Lib. 2.

^d Lib. 5.

^e Deut. 12.

^f Lib. 22. de
ciuit. Dei.

^g Lib. 6. ca.
28.

rarchia, & Theo. de sacra Synaxi, testantur dæmoni-
 acis hostiam nunquam fuisse datam. Hierony-
 mus in vita S. Hilarionis scribit iuuenem Magum
 qui puellę animum non potuerat pellicere, laminā
 cream ianuę subdidisse insculptis in ea quibusdā
 notis, itaq; paulo post obsessam à dæmone puel-
 lam furore agere ccepisse & loqui, dæmonem di-
 xisse à puellę corpore se non exiturum donec la-
 mina adempta esset: Hilarionem verò vetuisse vt
 adimeret, & solis precibus sine hostia, adiuratiōe,
 aut quæstione vlla Diabolis proposita (nam à re-
 bus istis abhorrebat) puellam eo liberauisset. Ioan-
 nes Vierius^a narrat puellam dæmoniacam à se in^{a lib. 5. ca.}
 Germania visam, & roganti exorcistę Satanam^{14.}
 respondisse fore opus vt puella Marcodurum Ger-
 manię oppidum religionis ergò petat terno quo-
 que passu in genua procidens, & missam in altari
 S. Annę celebrari curet, sic futurum vt puella li-
 beretur: adeoque signum liberationis sub finem
 Missę venturum prædixisse. Hoc facto sub finem
 Missę puella & Sacrificus albam quandam vider-
 unt imaginem, & illa dæmone soluta est. Simili-
 ter in Loenensi pago Iuliacensis Comitatus anno
 M. D. LI X. die XVII. Decembris Demonem,
 à quo obsidebatur puella quędam, rogare ausus
 est Curio an bona esset Missa, & quare simulac-
 datum fuerat signum puellam repentē ad mis-
 sam cogeret, Satanus respondit sibi consilium de
 hac re capiendum esse: Ita reuocabat ille in du-
 bium religionis sue fundamētum, cuius Satanam
 consti-

² lib. 2. cap.
24.

constituebat iudicem. De his quæstionibus ait Pylocrates^a, Mali dæmones faciunt sponte quod inuiti videntur facere, & simulant se coactos vi exorcismorum quos fingunt in nomine Trinitatis, eosque tradunt hominibus, donec eos crimine sacri legij & pcena damnationis inuoluant. Extrat exemplum aliud Philippi vvosolichij Coloniensis religiosi in Kuestana Abbatia, obsessi à Dæmone anno M. D. L. quidæmon interroganti respondit se Matthiæ Durensis Abbatis præcedentis animam esse: eum pictori, qui Mariæ virginis tam accuratam pinxerat imaginem, non soluisse mercedem, monachum verò liberationem consequi non posse nisi religiosam profectionem Treuiros & Aquisgranum versus obiuerit: dictum factum, religiosus morem gerens liberatus est. Hæc historia Coloniae typis excusa est. D. Bartholomæus Fayus libellorum supplicum in Parlamento Præses scribit eum Nicolaa Alberia Veruinensis ad aui sui sepulchrum haberet preces, emeruisse e terra hominem inuolutum linteo, qui mulieri dixit se auum ipsius esse, atq; vt à pcenis Purgatorij liber esset Missas cani plurimas, & profectionem in ædē virginis Mariæ à Lætitia dictæ suscipi oportere, tum seipsum retegens auus esse visus est: hunc ingentem militarum numerū procurauisse, cum desinebatur ab earum celebratione mulierem exagitātā fuisse grauissimè, sed eū dixisse tandē se Beelzebubum esse. sed hæc historia cum per totā Galliam innotuerit, nihil dicam ampliùs. Ecce autem

recen-

recentiorem aliam, notam Parisiensibus necdum
mandatam typis, quæ Lutetiæ ad insigne equi ru-
bri in vico S. Honorati accidit. Quidam metaxa-
rius neptim suam quâ esse videbat orphanam ad
se receperat: hæc cum propter Geruasij ad sepul-
chrum patris haberet preces, Satanas se illi soli pro-
ceri hominis & atri figura obtulit, eamq; prehen-
dens manu dixit, Amica ne timeto, pater tuus &
mater bono loco sunt, verum Misse aliquot dicen-
dæ sunt, eundum peregrinatione suscepta ad no-
stram dominā virtutū, sic in Paradisum rectā ituri
sunt: scilicet humane salutis studiosus est Satanas.
Roganti puellæ quis esset respōdit se Satanā esse,
& ne consternaret monuit. Puella imperatū fecit:
quo facto eā iussit satanas peregrinationē Cōpo-
stellas ad S. Iacob. suscipere, cui illa, nō possum ait,
tam longinquū iter cōficere. Ex eo tempore non
desiuit Satanas importunē vrgere illā, & vacantē
operi cū sola esset familiariter cōpellauit dicēdo, q̃
crudelis es? nollet ista ppter me forfices in sinum
indere: quod illa cū effecisset vt ei satisfaceret atq;
ab eius importunitate expediret sese, rogabat ille
vt sibi aliqd daret puectusq; tandē eò est vt de ca-
pillis peteret illius, illa crinē rogātī dedit. Nonnū-
quam etiā tentauit psuadere vt illa se in aquā daret
præcipitē, nonnunq; etiā vt se strangularet, & ipse
indita in collū recte eā fuit strangulatur⁹ nisi excla-
masset: etsi auūculus aliquādo volēs illā defendere
verberib. ita exceptus est, vt dies amplius xv. egro-
tus decubuerit. Semel etiā tentauit Satanas cū ea

concumbere & vim afferre illius pudicitie, illa vero fortiter obstitens ita fuit affecta plagis ut sanguis ex illius corpore manauerit. Inter eos qui viderunt puellam, quidam Episcopi Valentini Secretarius nomine Choinius puellam dixit modum pellendo demonio esse aptissimum ne quid responderet ad dicta illius, quamvis Deum orari precipere: quod nunquam nisi blasphemans facit, aut ludificans nomen illius creatis rebus coaptatur. Videns itaque Satanas nihil a puella sibi responderi causam suam fieri, prehensam prostravit in terram: ab eo tempore non est puellam oblatum visum. Huic D. Amiotus Altissiodorensis Episcopus & Curio parochie in qua puella habitabat mederi nequiverant. Hoc remedium mihi probatur valde: nam Satanas (ut habet articulo xij. determinatiōis Sorbonę contra Magos factę an. M. CCC. XCVII.) ieiunia, preces, & orationes imperat, etiamque hostia abutitur ut imperitos decipiat. Historiam Petri Mamorij antea notauimus ex lib. de Sortilegis quę ante cxx. annos in lucem edidit, Satanam in domo cuiusdam Caplati an. M. CCC. LVIII. Consollemi ad viennam dixisse animam defuncti se esse, ingemuisse tanquam si dolores maximos perferret, monuisse ut misse quam plurimam canerent, peregrinationesque obirentur, & non paucas res occultas ut erant reuelasse: Cum autem ei dixisset quispiam, si tibi vis haberi fidem, dic Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam, renuisse illum, & fremebundum indigneque ferentem sibi hac ratione illud aufugisse.

IOAN-

IOANNIS BODINI
DAEMONOMAN-
IAE MAGORVM

Liber quartus.

De quaestione aduersus Magos. Cap. I.

Hactenus de modis abigendorum spi-
rituum malignorum diximus; sed
frustrà, si Magi reuocent cum eos
expuleris. Semper enim obseruat Sa-
tanus, vt vocatus veniat, & non vo-
catus accurrit sæpenumerò. Suaues igitur modos
medicinasq; faciles exposuimus, nempe vt popu-
lus instituat in Lege Dei, & ad cultū ipsius per-
ducatur. Quòd si neque improbi his rebus conci-
neri in timore Dei, neq; Sage à detestabili vitæ in-
stituto reuocari possunt, tum cauteria oportet ad-
hiberi candentesq; laminas, & putrefactas partes
refecari. Et si reuera quo cūq; tandem animaduer-
sionis genere torreantur ad ignem lentum & cre-
mentur Magi, plurimum tamē abest hæc pœna ab
illius pœnæ grauitate quam in hoc mūdo ipsis im-
portat Satanas, vt pœnas æternas taceamus quæ
ipsis comparatæ sunt. Ignis em̃ ne dimidium qui-

R ij

dem horæ, nedum horam perdurat quin absumā-
tur Magi: sed ex omnibus maleficijs quibus pœ-
næ contrahuntur, vt sunt auaritia, inuidia, ebrie-
tas, adulterium, & si qua sunt eiusmodi, sola Magia
virum suum vlciscitur crudelissimè & diutissimè,
corpus & animam conficiens pœnis. Quod enim
Mediolanensis quidam inimicum vlturus quem
in manu habebat fecit (hic pugione faucib. admo-
to se iugulaturum esse minatus eum nisi renuntia-
ret Deo, ad renuntiandum compulit, nec semel fe-
cisse contentus renuntiare iussit ex animo idemq;
sæpius repetere: quo facto eum, iugulauit dicens,
Ecce vt de corpore animoq; vindictam sumimus)
id igitur facit diabolus subditis. Magos docuimus
nec opes suis artibus, nec voluptates, nec honorē,
nec scientiam adipisci, sed modos solū faciēdi res
turpes nefariasq; ad quas eos Satanas perducit, in-
uenire: Atq; hanc illam mercedem esse quam re-
portant in hoc mundo, quod Diabolus cogit eos
vt Deo renuntient, se adorent, & posteriora sibi si-
gura hirci aut turpis alterius animalis osculentur,
& q; quietis loco mancipia sua exportat noctu ad
ea scelera perpetranda q̄ antè explicauimus. Quā-
obrem quod supplicium capitale in Magos de-
cernitur, non eo sit quod res grauiores in suppli-
cijs perferre possint quā prius tulerint, sed vt i-
ra Dei impendens toti populo sedetur, tum etiam
vt sanentur affecti resipiscantia, aut saltem si nolue-
rint pœnitere vt numerus eorum minuatur, im-
probi consternentur, & electi conseruentur. Itaq;
ad sa

ad salutem pertinet totius Reipub. vt diligentia maxima peruestigentur & summo iure puniantur Magi: alioqui periculū est vt Magistratus & Magi à populo lapidibus obruantur: Sic Haguenong ad Laodunum nostrum, cū Sage duæ ante annū ex iure mortem promeritæ, fuissent damnatæ vnā vt cæderetur flagris, altera vt inter flagellandum assisteret, populus p̄henas Sagas magistratu eiectō lapidauit. Alia famosa Saga Verignij habitās (quæ postremo Aprili vita defuncta est) obstetrix, cū sortilegiorum aliquot accusata fuisset, fuit absoluta: sed postea tam atrociter vindicauit factum, vt innumeros homines pecorāque nece affecerit, prout ex incolis audiuius. Equidem sæpe miratus sum cur à multis Principibus quæstiones institutæ & iudices extra ordinem dati delegatiq̃ fuerint in fures, quæstores ærarios, fceneratores, & viarum obsessores, per quos tamen turpissima & summè horrenda impietq̃ Magorum facta manserunt impunita. Hoc quidem iam olim compertū est, fuisse Principum alios magos, alios abutentes Magis, per quos ex honorum fastigio semper in barathrum calamitatum & ærurnarum omnium dati fuere præcipites. Nam si Magos de victoria consulunt, Deus facit vt victi abeant: si indicari à Satana successorem petunt, hostib. successiōem largitur Deus: si Magos rogent an sint reuelaturī à morbis suis, Deus ipsos enecat, vt infinitis historiarum exemplis ostendimus. Sic Deus animaduertit in Magos Principes, in quos nihil magistra

tus possunt. Aliquando etiam autor est Dominus
ut in Magos Principes rebellent subditi: plerumque
punit ipsorum Magorum opera, eo quod Satanas
sacra sua opertanea de nocte exercet cum Magis,
quorum signa in abdito latent, quorum facta digi-
to monstrari nequeunt oculis ue cerni, de quibus
ardua est quaestio & probatio difficilis: haec au-
tem res in primis Iudices impedit quominus sen-
tentiam ferant, aut homines esse euictos putet tam
horrendi sceleris quod maleficia omnia (quae-
que tandem excogitari possint) comitantur, ut su-
pra demonstrauius. In causis igitur huiusmodi,
cum tam execranda crimina sic fiunt abdite, ut per
viros bonos nequeant retegí, per conscios & reos
eiusdem criminis maleficos opus est reuelari, ut sit
latronibus: & vnicus ad innumeros accusandos
est satis. Demonstrauit modò illud factum Caro-
li ix. Regis, cum Triscalanus conuictus ea fecisse
quae humana facultas non potest, nec speciosam
vllam rerum à se gestarum rationem valens affer-
re, omnia ope satanae fieri confessus est, veniamque
sibi à rege dare postulauit, plurimos se indicaturum
pollicens. Rex ea lege indulgit postulanti veniam,
ut conscios deferret affinesque eiusdem criminis: fe-
cit, multorumque nomina & cognomina quos no-
uerat protulit: quos autem in ceteribus visos de fa-
cie solum cognouerat, eos ut agnosceret, iubebat
se in publicos conuentus duci, humerumque aut aliam
corporis partem in ijs qui Magicam coluerant cu-
rabat inspicí, ut deprehenderetur signum: eos verò
ex medio

ex medio oculorū interuallo noscebat quib. signū
deerat, & quib. Diabolus tanq̃ fidelissimis subdi-
tis summopere cōfidebat. Verumtamē istorū ho-
minū persecutio delatioq̃ statim suppressa est siue
fauore & cōcussione, siue infano studio tegēdi cer-
tos homines affines istius criminis de quibus nul-
la fortē vnquam fuisset orta suspicio, siue propter
immanem istorum numerū: & effugit index. Non
secus etiā accidit, cum cæcus ille ē trecentorū æde
& alij criminis eiusdem rei fuerunt suspensi Lute-
tiæ, & rei centum quinquaginta fermē delati sunt:
sed qui ex eis vitā laqueo finiuerunt hostiā sacra-
tam ad suas sortes conuicti sunt nō rarō adhibuiss-
se. Ex eo tempore paulatim cceptū est ad rem hanc
attēdi: maximē verò ab obitu Caroli ix. Regis nō
ita hæserunt in difficultatib. Iudices, vt eo regnāte
fecerant, quas difficultates Henrico ij. regnāte nō
fuisse auditas cōstat: qua de re D. Bartholomæus
Fayus Præses libellorū supplicū in operibus suis
expostulat. Multæ sunt autē de Magis cognoscēdi
vię, vt pœnas luāt, siue per ordinarios iudices, si-
ue per Commissarios (vt vocant) extra ordinem
datos. Etem̃ præter iudices ordinarios vnū duos-
ue minimū extra ordinē dari in præfecturas singu-
las necesse est: etsi nō ppter eā cognoscēdi ius ordi-
narijs iudicib. velim adimi, siue præueniāt siue cō-
currant in eandē cognitionē, vt alij ad rē tam san-
ctam alijs sint adiūmēto. Olim ad Ecclesiasticos iu-
dices, nō autē ad laicos hæc cognitio pertinebat: q̃
in sententiā psequēte Episcopo Parisiensi decretū
Parla

Parlamenti factum est anno M. CC. LXXXII. Postea verò ludicib. laicis cognitio attributa, Ecclesiasticis adempta est sancto Parlamenti eiusdē decreto, anno M. CCC. XC. Deinde Pullallerius Laodunensis Tribunus militū captis complurib. Magis cū de ijs vellet cognoscere, impeditus est decreto Curiae, quo tēpore sic architectabat Sathanas vt quicquid de Magis prædicabat pro fabulis haberetur. Verū ne fortē expectēt ludices dum fiat expostulatio aut instent Procuratores Regis, tenentur ex officio de suspectis inquirere*: quæ ratio magis occulta est, atq; haud scio an omnium sit tutissima. Sed quoniā metuūt alij, & eò se alij inferre dubitant vt inquirent ipsi, Regios certē Procuratores & vicarios actionē opus est intēdere: atq; hæc secunda ratio. Horum enim propriū munus est, vt ante omnia in persequutionē maleficiorum incumbant studiosissimè. Cumq; non rarò ludicibus ipsis Regij Procuratores negligentiores sint in suo munere, expedit vnumquemq; in hoc crimine ad accusandum admitti iuncto Procuratore Regis; quòd si renuat, à priuatis tamē hominibus audiri accusationem ad publicā vindictā istius criminis, ac nō quid huius intersit obseruari, prout in hoc regno ad omneis criminales causas fieri necesse est: si modò ea quæ ex cōmuni iure solennia sunt, retineant, sicut scripta sunt l. qui accusare. de publicis iudicijs. ff. quæ tertia est nec incommoda quærendi via. Quarta ratio delationum est, cū Regij Procuratores indicum nomina nō cogunt edere,

*Bar. in l. 2.
§. si publico.
de adult. l.
nullū. de tes.
ff. l. si quis in
hoc. de Epis.
& cler. C.

edere, nisi aut calumnia sit euidentissima, aut accusatus in totum absoluator, vt Molinnarum edicto cautum est: nam si reus conditione purgandi sui quousque reuocetur vinculis exeat, aut amplius fuerit pronuntiatum, ratio diuersa est, puta si indicia aut præsumptiones extent. Quia autem istud Magorum scelus in pagis & suburbijis frequentius est quàm in oppidis, itaq; imperitum vulgus plus sibi à Magis quàm à Deo & Magistratibus metuens neq; accusare audet neq; deferre illos, ad inquirendum tam horrendum crimen oportet laudabilem illam Scotorum consuetudinē quæ Mediolani est recepta (Indictum vocant) vsurpari: nempe cauum truncum in Ecclesia esse, quò liceat cuiq; chartulam iniicere, nomen Magi, rem gestā, locum, tempus, & testes exponentem, eumq; truncum præsente Iudice, Procuratore Regis aut fisci (quibus singulis vna clavis trunci bina sera occlusi futura est) quindeno quoq; die referari, vt clàm de ijs inquiretur quorum deprehensa fuerint nomina: atq; hæc quinta est certissimaq; agendi ratio. Sextam fieri oportet monitorijs, quæ via est per necessaria ad cogendum eos qui accusare, deferre, aut expostulare non audent, nec volunt. Septima est vt consortes istius criminis ad accusandū alios eiusdem reos admittantur, impunitate accusatori promissa atq; præstita, si ipsum pœnituerit & Sata næ renuntiauerit. Hæc Ioannis Durandī Iurecoss. sua ætate præstantissimi^a opinio in tit. de accusa-^a in speculo. tion. qui hoc priuilegium consortibus Magicę ar-

tis irrogandum putat : quamvis communi iure non possint consortes accusare. Nisi illud forte legis Tullie de ambitu adducitur, competitoribus prerogatiuam eandem tribui, si ad honores consequendos alter corruptionis alterum euicerit, cuius rei pretium dabatur victori, impunitas, & competitoris status qui cecidisset causa. Licet autem fuerit comprehensus antequam accusatus Magus, semper tamen & impunitas promittenda, & poena eorum minuenda est qui sine quaestionis tormento fatebuntur & affines criminis accusabunt : quæ ratio certa & expedita est ut innotescant alij. Nihil enim tantopere veram criminis confessionem impedit quam metus mortis : quod in hac causa manifestò vidimus, quando Rex Carolus ix. Triscallano morti ob res magicas addicto veniam hac lege dedit, ut consortes criminis accusaret, quorum (ut antè diximus) infinitum numerum indicauit. Quod si hæc via non successerit, Sagarum puellas opus est comprehendere. Etenim non rarò comper tum est illas à matribus informatas & in conuentus fuisse perductas : itaque tenella adhuc ætate facile persuaderi poterunt & promissione erigi impunitatis, quam ab ætate & matrum sollicitatione ipsis iustum sit exorari : sic homines, tempus, locum frequentatum conuentibus, & res quæ illic geruntur indicabunt. Hac via Boninus Castellii rursi prefectus rescivit omnia quæ gesta fuerant, ex puella adolescentula quam mater seduxerat : & apud Potezanos Logniane Sagæ (quarum antea meminimus

nimus) puellæ operâ delatæ sunt. Quòd si rem ex veritate coram multis dubitabunt proloqui, Iudicis officium est vt duos aut tres certos homines post aulaeum stare iubeat, qui dicta auribus non scripto excipiant, vt decerptæ confessions deinde mandentur scriptis. Sed quia res grauis Iudicibus illis futura est qui nunquam de Sagis cognouerint, qui eas non viderint, qui nunquam earum causam tenuerint: debet Iudex simulatque potuerit prima occasione interrogare Sagā: quod ad omnia crimina est in primis vtile, in hoc pernecessarium. Hoc enim semper compertum est, sentire Sagam cum primū prehensa fuerit se à Satana deferri, velut attonitam animo consternari, ac tum fateri vltro quod nulla vis vnquam quæstio, ue expresserit: sin autem aliquandiu in vinculis sinitur torpescere, non esse dubium quin eam Satanas informaturus sit. Quamobrem initia duci oportet à rebus leuioribus atque ridiculis, vt sunt agymata, idque sine actuario, & dissimulari caute iudicij constituendi studium (quod istis mulieribus allubescit maximè) denique sensim ad quæstionem prolabi de parentibus, an artem istam coluerint. Sic de matre Ioannæ Haruillieræ diligenter inquirendum esse iudicaui, cuius historiam suprà explicauimus: & certo homine Verberium in natalem vicum illius misso, compertum est matrem ante annos xxx. fuisse adiudicatam igni, filiam verò Ioannam adolescentulam ad flagra damnatam: Id enim est frequentissi-

mum filius à matribus seduci, & dicari Satanæ, id-
que sæpe cum primùm natæ sunt. Sic Ioannæ Har-
uilleriæ filia, quæ effugit vt matrem prehensam vi-
dit, eiusdem criminis postea comperta est: Barba-
ræ item Doreæ filia statim effugerunt, cum mater
fuiſſet capta artium magicarum nomine, nulla ac-
cusatione aut quæſtiõe preſſæ: Magus autem qui-
dam familiaritatem cum Dorea colens, poſt in iu-
dicio dixit totum genus teneri iſto crimine. Secun-
dum caput eſto de patria Sage, & annon ſolū ver-
terit. De Sagis enim ferè comperies eas de loco in
locum, de pago in pagum migrare, niſi bona certo
in loco remorentur ipſas: quod reſectæ ſolent fa-
cere metuentes ab accusatione. Cognoscenda ita-
que eſt occasio cur ſedem mutauerint, & oculi ſtu-
diosè in vultum earum configēdi (non enim gēs
iſta homines audent in os aſpicere) omnes deniq;
actiones, geſtus, & ſermones in acta diligētīſimè
inferendi. Exploratum autem illud eſt, nunquam
lachrymari Sagas: præſumptio validiſſima, quia
fœmina tempeſtiuè & intempeſtiuè lachrymas &
ſuſpiria iaculatur. Paulus verò Grillādus & Spran-
gerus Quæſitores ſcribunt ſe ne à Saga quidem v-
nica poſuiſſe lachrymas exprimere. Dicta quoq;
variātia optimè animaduerti opus eſt, & per inter-
valla eaſdem quæſtiones ſubinde proponi. Necel-
ſarium etiā videtur illud, vt de criminibus ſin-
gulis, ſi fieri poteſt, vno tenore inquiratur, ne eas
deinde Satanæ à vero dicendo auocet. Optimè
itaq; Danaus in dialogo nunquam eſſe ferendum
ſcribit

scribit vt Saga in vinculis sit solitaria, quia sermo-
nem habet cum diabolo, qui aut à dicēdo vero ab-
ducit eā, aut à rebus confessis iubet discedere, eām-
que semper non esse morituram pollicetur, vnde
multa accedunt incommoda: fuerunt enim quæ
putantes se in carcere (vt extra carcerem fecerant)
volaturas esse, sibi ipsi ceruices diffregerunt. Ex
D. Adamo Martino Procuratore Laoduni audi-
ui Biebranam Sagam (quam adiudicauit & affici
curauit morte) sibi dixisse vt ad mortem damna-
ta esset, & fore vt concremaretur viua: quod ne-
mo præterquàm Satanas ipsi indixerat. Hoc enim
Iudices maximè sunt admirati, quòd eam strangu-
lationi primùm, deinde igni iudicio ipsorū addi-
ctam carnifex viuam concremauit, quia sententiā
ritè nō potuerat exequi. Sunt etiam quas post hāc
vitam Satanas fore beatas pollicetur, itaq; efficit
vt non pceniteat ipsas, sed in suo scelere obstinatæ
moriantur. Sunt quæ sibi violentas manus afferūt
postquam damnatæ sunt, vt persepe accidit: sunt
quæ res in quæstione equuleoue confessas perne-
gant, suosq; Iudices in eas cogūt angustias vt pro-
batione competente defecti cogantur carcere eas
eximere. Sin autem infitietur is qui sine tormento
scelera confessus est, eum nihilominus oportet dā-
nari, si confessionem præsumptiones aliæ indicia-
que adiuuerint. Sed quandoquidem aduersus ini-
micos scelera sua exercent Magi, diligenter perue-
stigandus est an is qui occisus aut fascinatus præ-
sumitur odium contra Sagam suspectam gesserit,

singulaq; ex Saga capita inimicitiarum inquirenda
sedulo. Præterea ut ab accusatis aut suspectis Sagis
exprimat veritas, Iudices oportet commiserantiū
speciem induere, nō ipsas dicere, sed diabolum au-
torem esse & compulisse ut necem hominib. que-
rerent, proinde ipsas videri innocentes. Quod si
nihil fateantur Magi, tum mutadæ vestes & pilus
omnis radendus est: ita ad interrogationē venien-
dum: Sin probationis aliquid, aut violentæ præ-
sumptiōes habebunt, adhibendus equuleus. Nam
inter omneis cōuenit Magis pharmaca taciturni-
tatis esse: & quāuis diabolus eos cōfirmet solus &
animos addat, isti tamen amisso pharmaco quæ-
stionem à se ferri non posse putant, qua despera-
tione plurimū ad dicendam veritatē sine tormē-
to adducuntur. Sic Inquisitorē Cumanum legimus
in Varniserano agro finium Mediolanensium, v-
nam & 40 Sagas anno M. CCCC. LXXXV. ad
ignem damnauisse, quæ omnes sine questione fue-
rant confessæ abrafo pilo & mutatis vestibus: qđ
olim Domitianus Imperator Apollonio Tyaneo
Mago fecisse apud Philostratū Lemniū legit, eum
nudari planè & abradi iubens: nā inquisitor Sprā-
gerus ait si Magus penes se silētij fortē habuerit, eū
ad tormēta nihil doloris experturū, nec veritatem
confessurū vnquā. Huc pertinet quod Gregorius
Turonensis scribit Mummonē magnū præfectū
prætorio (de quo antè diximus) in tortura versan-
tem iussisse nūtiari Childeberto Regi se omnis do-
loris expertē esse; tunc mandasse Regē ut disten-
dere-

retur trochleis, & aculeis inter ungues pedum manuumque positis ita in diuersum traheretur ut defetisceretur ex labore carnifices, quod genus quaestionis omnium valentissimum apud Turcos obseruatur: Non enim disrumpunt membra, sed nullo negotio ob dolores grauissimos citò extorquetur veritas. Paulus Grillandus in tractatu de quaestionibus. q. 4. num. 14. & Hippolytus Marsilius scribunt sepe sortem silentij in Magorum crinibus inuentam esse, qui alioqui in tormentis dormire, velut expertes omnis doloris videbantur: itaque Paulus Grillandus, qui multos viderat, monitus est ut diceret, Domine labia mea aperies, &c. sic dolores sentiri & veritatem pronuntiar: quod ego quidem non essem facturus, nec rei veritatem perquisiturus carmine. Antequam autem ad quaestionem veniatur, sic oportet agi tanquam si magnus instrumentorum numerus & funium preparetur & tortores serui instituatur, utque ratione Magos aliquantisper terrefacere. Expedit etiam si antequam reus introducat in torturæ locum, subornetur aliquis qui horribili exclamet voce tanquam si in tormento esset, tum reo dicat hominem torqueri, & a consternato hac via exprimat veritas. ludicrum videre memini tam atroce utentem vultu & laqueum voce adeo terribili minitantem nisi proderetur veritas, ut reos grauissimè ita percelleret, animoque abiectione omnia fateri compelleret. Hæc ratio aduersus meticulosos, non autem præfractos utilis futura est. Exploratores etiam versutos prudentesque submitti opus est, qui se ex eadem causa contineri dicant carcere ex qua Magus fuit comprehensus, ut veri

^a cap. omne
genus & ca.
siquis ad te.
dist. 22. q. 2.
& c. quæri-
tur eod.
^b Can. uti-
lem. 22. q. 2.

veritatem hoc modo eruant: sin fateri abnuat, vti-
le erit persuaderi ipsum à socijs criminis accusatū
esse, licet nihil tale fuerit cogitatū: sic fortasse vliſcē
di animo par pari referet. Hęc omnia licet diuino
& humano iure: quicquid August. in lib. de men-
dacio & Aquinas sentiant ab octo mendacijs gene-
rib. quæ exponūt copiosè^a, abstinēdum esse. Has
opinionēs nō amplectūt ludices^b: & Ægypti quo-
que obstetrices meretricemq; Rachabā legimus eo
q; mentitæ essent mercedē à Deo accepisse. Nā cō-
trā quidā ob enuntiātā veritatē digni sunt laque-
ut si peruestigātī & sciscitātī grassatori indicabit
innocens. Quod aut Canonistę negāt Abrahamū
uxori autorē fuisse mētiendi vt cēdem ipsius auer-
teret, sed tantū hoc vti-Te vt reticeret verum, fri-
uolæ excusatiōis est: mentiri em̄ (vt ait Nigidius
Figulus) est cōtra mentē ire, & q̄squis alius dicit q̄
cogitat hūc mentiri cōstat, q̄d fecit Abrahā, Isaac,
Sara, & alij innumerabiles. Quas ob res fateamur
istud necesse est, bonū esse, laudabile & necessariū,
si ad seruandā hominis innocētis vitā mētiare, dā-
nandū si veritatē dixeris vt gladio exponat. Itaq;
Plato & Xenophon magistratib. permiserūt vt ad
Reipub. administrationē sic mendacia pferant vt
erga ægrotos & puerulos adhibentur. Sic ergo in
iure faciendum, vt occultorū scelerum peruestigēt
veritas. Ex om̄ibus autē scelerib. quæ in orbe ter-
rarum extant nullū insignius esse aut detestabilius
maleficio antē ostēdimus. Dicamus ergo de pro-
bationibus ad euincenda hęc scelera necessarijs.

DE

*De probationibus ad euincendum crimen Ma-
giae necessarijs. Cap. II.*

PRobationum ex quibus legitimum est iudicia
ferri, tres necessariae planè dici & indubitatae
possunt: prima est veritas notorij & permanentis
facti: secunda confessio eius voluntaria qui reus
factus atq; peractus est: tertia certorum testium fir-
morumq; testimonium. Nam rumores publici, vi
extorta confessio, praesumptiones iuris, & si qua
sunt eiusmodi, sunt quidem hae praesumptiones a-
liae alijs grauiore, non indubitatae probationes
appellandae. Ac veritas quidem notorij & perma-
nentis facti omnium est euentissima^a, Nam est
quidem notitia euidens facti, est notitia iuris, est e-
tiam praesumptionis violentae: sed euidens notitia
permanentis facti solum ac propriè omniū est va-
lentissima, omneis totius orbis testes, & volunta-
rias reorum confessiones superans. Verbi gratia,
si testes quinquaginta exhibeantur Iudici, qui om-
nes vno ore pro testimonio dicant facto illius qui
accusatur homicidij Petrum mortuum & fascina-
tum esse, Petrus verò coram Iudice viuus & inco-
lumis compareat: tum nullam testium testimonio-
rumq; habebit rationem Iudex, licet reus non infir-
mauerit eos, sed eorum dicto sese permilerit: nam
hi ex iure infirmantur, quod ius tenetur supplere
Iudicis autoritas. Similiter plus valet haec proba-
tio quàm voluntaria ipsa accusati hominis in iure

^aBald. in l. Deo
nobis. de episc.
& cler. C. coll.
3 per cap. quod
alibi. 27. q. 1. in
no. c. propositi-
sti. de probat.

confessio. Exemplum esto ex Valerij Maximi lib. viij. seruus vltro confessus hominem qui aberat à se fuisse interfectum, supplicio vltimo affectus est: ille verò postea domum redijt incolumis. Ideo'que Piso Consul non leuem subiit permagnæ crudelitatis notam seueritatis militaris specie. Nam cum militem in castra sine contubernali reuertentem vt cedis illius reum adiudicauisset morti, quamuis eum sequi & mox venturum esse miles exponeret, Centurioni Proconsul mandat, vt eum damnatum necet. Cum iam propè esset vt plecteretur morte, contubernalis aduenit incolumis. Tum Certurio à sententiæ executione supersedens v-

^ain lib. de ira.

^bl. si irrupti. §.

ad officiū. fin.

regund. ff. Bal.

in l. i. si aduers.

libert. & in l.

penult. fin. de

peric. tut. C.

^cBal. in l. cōtra

negantem, ad l.

Aqu. C. & rub.

de prob. C. Bar

batia in c. euidē

tia, de accusat.

excu. & in c. i.

de officio ordi

narij, & cōf. 7.

lib. coll. 4. Ale-

xan. in l. cū qui

§. vlt. col. pen. de iureiur. & cons. 116. sine li. 1. & cons. 186. coll. 4. lib. 2. & cons. 137. col. 4.

lib. 4. & cons. 63. col. pen. lib. 4. Cursus Senior in repet. l. admonendi. coll. 89. de iureiurando. Carol. Ruinus consil. 138. lib. 5.

trumq; militem sistit Proconsuli: hic autem indigne ferēs quod adeo temere hominem ad mortem damnasset, simul enecari iussit & Centurionem eò quod non paruisset, & damnatum militem quod esset damnatus, & militem alterum quod neci vtriusq; causam attulisset: ita ob vnus innocentiam tres viri damnati & trucidati sunt, vt narrat Seneca^d. Standum igitur est veritati permanentis facti, quam videt, agnoscit, tãgit, aut percipit vno è sensibus Iudex^b. Etenim hæc probatio nec edictis, nec sententia, nec consuetudine excluditur^c: & quamuis nemo ad probationes afferendas admittatur postquam commissæ est iudicio publico inquisitio, huic tamē probationi locus est quæ factio

perma

permanente nititur, vt doctores aiunt⁴, Quod si
 edicto aut consuetudine vlla cauebitur ne qua ad-
 mittatur exceptio, omnino tamen accipienda ac
 non repudianda est euidentis facti exceptio, vt ait
 glossa in l. i. §. hoc interdictum, verbo imperfe-
 ctum, de tabul. exhib. ff. & Baldus in l. ex prædijs,
 de euictionibus C. Multo magis igitur in causis
 criminalibus, in quibus probationes nunquam
 excluduntur, semper accipietur euidentis facti pro-
 batio. Si ergo penes sagam venena aut sortilegia
 fuerint deprehensa, si in conclaui aut cista illius, si
 linē effodiens stabuli, si venena submittēs vide-
 bit, si ea submissa, si pecudes mortuæ cōperient, fa-
 ctū in hac causa euidēs & permanēs dici potest: Itē
 si ea q̄ Saga dicit reperit instructa bufonibus, ho-
 stijs, membris humanis, imaginib. cerēis quæ acu-
 bus transfixe sint, ea in hoc crimine facta sunt per-
 manentia: Si deprehendat Saga suspectaue sortile-
 gij infāntē occidēs (vt quædā nō furiosa Saga die
 2. Febr. M. D. LXXVII. Coparis duas puellas
 iugulans fuit deprehēsa) hoc factū dici potest eu-
 idens ad conuincendā Sagam cū furore vacet, quā-
 uis non fateat (quod illa fecit) se eō furoris à diabo-
 lo perductā esse: nihil. n. Sagæ tam habent in more
 quā infāntū cædes. Illi fuit Catharina: Aræ no-
 men. Si audiet Saga inimico incolumi minitās, si
 tangens animaduertet, & ille repentē mortuus cō-
 cidat, aut afficiat elephantiasī, membrorū distor-
 tione, apoplexia, subito ue morbo, vt cō plurib. ex-
 emplis antē ostēdimus, euidēs factū est & pmanēs,

T ij

⁴ Baldus in l. si
 quis testibus, ad
 fin. de testib. C.
 et ibidem Sali-
 cet. coll. vlt. de
 testib. c. Roma.
 in repet. l. si ve-
 ro. §. de viro.
 solu. matr. ff.
 Stephanus Ber-
 trandi cōst. 337.
 de arbitrijs col.
 9. Alex. cōf. 63.
 l. 3. Iason. conf.
 21. coll. 2. lib. 1.

quando rumor de arte illius in vulgus manauerit. Si Iudex fortē fascinumq; per Sagam diabolo voce clara supplicante viderit eximi, factū euidens & notorium est: quod si Iudice praesente gestū est, is sine alia quaestione ad condemnationē mortis tenetur procedere: sin eo absente, sed corā testibus, recognitis ille testimonijs debet cū insitiantē Saga testes cōmittere. Si instrumētū obligatiōis mutuiq; inter Magum & diabolū pacti ab eo sub signatum reperiāt in scrinio eius (vt antē annotauimus) factū est permanēs, cū manū suā agnoscit Magus. Hęc ergo euidētissima est firmissimāq; probatio, quæ veritatē eū & aīdnt perquisitā oculis exhibet^a. Illud etiā euidētis facti exemplū afferri potest, si cū diabolo Saga sermonē habet, & ille quāuis nō cernat respōdeat, non em̄ auditus incertior visu, sed longē certior est, ac eo quidē certior quod minus auditus fallit, visus frequētissimē. Euidens quoq; factū est, si cubili domoq; Saga momento aberit forib. oclusis, quę vesperi incubuerat lecto suo, ac postea in idē cubile reuertat, cuius rei satis multa exempla suprà congesimus. In omnibus istis factis euidētibus & consimilibus quæ sunt Iudici exposita, Iudex pro varietate facti iudicium ferre condemnationis potest (vt postea demonstrabimus) quamuis omnia insitiantē Saga: quanto magis si cū euidēte facto confessio Magi cōcurrerit: eoq; amplius si testimonia ἀπαρτήματα habebuntur. Euidens item certa q; probatio est, si Magus oculos fascinat incātat uē carmine: q;

lex

^a l. si irruptioe.
 §. ad officium.
 fin. regund.
 ff. Bald. in l. si
 quis testibus,
 de testib. C. &
 in l. 1. si aduer.
 lib. Azo in sum
 ma ad l. Aquil.
 C. Alex. in l. eū
 qui. §. ult. coll.
 penult. de iure-
 iur. & consil.
 116. lib. 1. &
 cons. 186. lib.
 2. & cons. 35. l.
 4. & cons. 39.
 lib. 9. Carolus
 Ruinus cōf. 138.
 lib. 5.

Ilex Dei verbis expressis notauit dicens^a, quæ præ^a Exod. 22.
 stigias oculis fecerit plectatur morte, & vtens pro-
 pria voce *Mecasspha*. Hanc enim probationem lege
 definit Deus tanquam certissimam, qua pacti cum
 Satana expressi Magus abundè conuinci possit.
 Ac proinde si quis homines, pecora, fruges incan-
 tauerit, in aerem ascenderit, cani sermonem indide-
 rit, exectis membris sanguinem eiecerit eademq;
 denuò adunauerit, euidentis probatio est. Secun-
 dus claræ & certæ probationis modus est, si com-
 plures testes ἀξιόπιστοι res quidem αἰσθητὰς ex sensibus,
 quæ verò in sensus non cadunt ex certis argumen-
 tationibus rationibusq; pro testimonio dixerint.
 Notorij enim facti euidentiam oportet ludicibus
 alijsq; præsentibus apparere, neq; ludici aut alijs
 solum eam apparere satis est: ^b probatio autem
 ἀποφαντικὴ testium in transeuntibus actionibus, ^b l. rescripto. §.
 ex facto permanente notoria non est. Exempli cau-
 sa, si testes dixerint Sagam à se fuisse visam vnum ^c si quis accusato
 plurave Necromantiæ acta committētem, aut in-
 uocantem Satanam, aut ratione occulta disceden-
 tem & redeuntem foribus obditis, hæ transeuntes
 sunt actiones quibus haud sæpe iudices possunt
 adistere. Eo autem firmior probatio futura est, si ^d Bald. in l. su-
 testes actiones complures testificati, de tempore, ^e per. col. 3. de bo-
 loco, hominibus, & alijs circumstantijs consense-
 rint, qui Doctoribus Contestes appellantur: fir-
 mior etiam, si coram iudice & alijs diabolum Sa-
 ga inuocauerit, quæ notoria est probatio facti &
 validissima vt ad condemnationem procedatur: ^f Alex. cons. 47.
 lib. 2. num. 6.

^a *Cornelius conf.*
¹ *49. lib. 2. 2. q.*
¹ *c. prohiben-*
¹ *tur. cap. perue-*
¹ *nit. cap. consu-*
¹ *luit. cap. cū spe-*
¹ *ciali. de appel.*
¹ *l. qui sententiā.*
¹ *de pœnis C.*

^b *l. qui accusa-*
^b *re. de accus. C.*
^b *l. si autem. de*
^b *probat. ff.*
^c *l. ubi nume-*
^c *rus. de testib. ff.*

harum verò omnium probatio est certissima, si cū accusatæ confessione sermoni testium conuenerit ^a. Quamquam nihilominus certa est probatio hæc, si eas res quas antè diximus aut cōsimiles alias Saga infitiabitur. Non enim satis futurum esset, si testes cōplures dicerent post aliquod tempus quàm rea inimico interminata fuerat eum morbo correptum esse: hæc demum foret præsumptio iuuantis probatiōibus, quandoquidē si quis illic mortuus conciderit postquam à Saga minis tactus exceptus est, iudices Sagam damnare dubitant, nisi qua alia probatio, præsumptio, aut confessio accesserit. Equidem in hoc casu ad alias corporales pœnas damnare ausim, ad mortem minimè: nam communi omnium populorum consensu receptū est prout fuerint probationes ita grauari aut leuari pœnas oportere, & antiquatam esse maiorum formam reum absoluentium, nisi clara planè integraque extaret probatio ^b. Sed de pœnis postea dicturi sumus. Quod autem complures testes *αἰσίοι* dixi, Lex duos minimum postulat ^c. Certè in tam detestandis rebus, & quæ noctu in antris & locis abditis perpetrantur, iniquè magnum testium numerum desideraueris. Quid ergo si tres testes tria diuersa facta pro testimonio dixerint? puta si hic dixerit se vidisse Magum sub limen ianuaë aut in compito fodientem (nam in hæc ferè loca iaciuntur sortes) deinde homines aut pecora moriantur, alter quemdam à Mago eodem tactum subito morte oppressum esse, tertius vicinum elanguisse

guisse, ex quo idem fuerat comminatus. Ego tres istos *ἀπὸ πρῶτος* testes adiuncta aliqua præsumptione alia satis esse iudico ad ferendam mortis sententiam: nec etsi horum singularia sunt de singulis factis testimonia, vniuersè tamen in sortilegij crimine consentiunt: inter Doctores autem conuenit^a probationem istam sufficere in occultis criminibus, vt sunt concussio, grassatio, fœnus, adulterium, adeoq; sortilegia, & alia crimina, quæ semper q̄ad eius fieri potest clanculùm perpetrantur. Quòd si in hoc genere ad probandum fœnus, concussionem, aut adulterium tres testes dicuntur sufficere, quanto æquius est ijs haberi satis ad probandum scelus turpissimum, & omnium quæ excogitari vnquam potuerint criminum occultissimum? Neque hæc solùm probatio sufficit ex Doctorum omnium consensu, verum etiam Bartolus amplius asserit: nam in criminibus adeò abstrusis præsumptionem & coniecturalem probationem iudicat sufficere, quam in sententiâ alij quoq; descenderunt. Atque hoc quidem ad iudicium mortis ferendū non esset satis, sed ad quasilibet alias pœnas excepta morte irrogandas sufficeret. In hac opinione sunt non modò iuris ciuilibis Doctores, sed etiam Canonici, & ipse Innocentius quartus iuris inter Papas consultissimus^b. Huius autem sententiæ manifesta est ratio, quia de vniuerso capite & generali crimine inter testes omnino conuenit: quod itaque in hac causa singulare est alterum ab altero non euertitur,

nec

^a Accusf. in l. ob carmen. §. ult. de test. Specula. de inquisitione. §. 1. Iacob. Butrigarius in l. Arriani. de here. C. Baldus in l. actor. de probat. C. et in l. 1. de testā. Doc. in l. inter pares. de re iudic. ff. Alex. lib. 7. conf. 13. num. 24. et cōf. 72. li. 19. in l. de p̄pillo. §. si quis ipsi. de ope. no. num. q. 8. Alex. in d. §. si quis ipsi. n. 22. et las. nu. 10. et Bart. in l. si quis ex argentarijs. §. an verò. num. 3. de eden. et ibi las. sub §. prætor. n. 18. Alex. cōf. 89. visa. per totū lib. 2. Dec. conf. 577. viso. nu. 12. Soci. conf. 32. Hippol. cōf. 61. post reditū. nu. 31.
^b Inno. in c. qua. liter. de accusa. Immo. in c. cum oporteat. de accusationib.

^a Bal. rubric. de
controu. inuesti-
tura. de vñbus
feud. & in au-
then. rogati. C.
de testib. & in l.
de quibus. coll.
ante pen. Curt.
in tract. de test.
conclu. 46.

^b Bar. in l. Theo-
pompus de dote
preleg. fin. Ro-
ma. & Alex. in
l. 1. §. vlt. de ver-
bo. obl. Bald. in
l. iudices. de sen-
tent. & interto.
C. Felin. in c. ve-
niens. de testib.
las. in l. i. de iur-
randū. princip.
de iur. iur. ff.
^c Panor. in c. pe-
nul. de prob. A-
lex. cons. 94. l.
7. in 3. Doc. in
c. vlt. de succes-
sib. in iust.
^d Deut. 17.

nec obest alterum alteri, sed probationem adiuuat
& firmiorem facit. Hoc probationis genus singu-
laritatem adminiculatiuam vocauit Baldus^a, plu-
rimū differentem à singularitate contradictoria
& sibi ipsi repugnāte quam obstatiuam nominat,
cū videlicet testis vnus probationem euertit al-
terius loco, tempore, similibusve circumstātijs ab
eo dissidens: tum enim probatio est insufficiens,
maximē vbi vita pœnaue corporalis agit, quo in
genere firmior probatio opus est quā in causis
ciuilibus. Quamobrem in causis criminalibus ius-
iurandum non admittitur, quo tamen in ciuilibus
suppletur probatio minoribusq; litibus: & consi-
militer repudiatur conuentio qua se testis vnus di-
cto permittit reus, quoties de honore aut vita iudi-
cium oportet fieri, quod in ciuili tamen controuer-
sia ex partium consensu frequentatur^b. Cū itaq;
imperfecta vna probatio dicitur cum altera im-
perfecta cōiungi non posse^c, id de probationibus,
testibus, præsumptionibus, aut criminibus diffe-
rentibus intelligatū necesse est: veluti si testis vnus
de homicidio, alter de adulterio, tertius de furto
dixerit, hæc hominē quidem scelerosum esse pro-
bant, adulterum verò, homicidam, aut furem non
ita probāt vt corporalem pœnam ex eis imperes.
Nam neq; lex Dei testimonium vnus satis esse vo-
luit vt iudicio condemnetur reus^d, neq; ciuilia iura
ex ea pecuniariam condemnationem vel minimā
fieri permittunt. Hæc in re Doctores omnes tam
ciuilis iuris quā Canonici consentiunt, quacun-
que

que dignitate, sanctimonia, & existimatione testis ille fuerit. ^aEt quāuis Ioannes Andreas & Doctor Alexander putauerint bonum testem & ^badhibere satis esse vt ad quæstionem rapiatur reus, nemo tamen illis suffragatus est, idē Rex Lodouicus xij. expresso edicto in hoc regno fieri vetuit. Satis quidem futurum illud est vt in omnib. alijs criminib. reo exhibeatur quæstio, aut si qua præsumptio ad testē fide dignum accesserit, vt applicetur in ijs causis quarum poena capite aut corpore luenda est: In hoc aut horrendo & tam abstruso crimine, opinionem Alexandri & Ioānis Andreæ sequendā censeo, vt ad quæstionē rapiat reus sufficere vnus testimonium viri boni fide digni, cui nulla mali suspicio hæreat, q̄ testimonium nitat aut ratioe certa aut sensibus. Viri boni appellatione nō eos solū accipio aduersus quos nihil adduci pōt, & qui à Doctorib. omni exceptione maiores appellantur, sed eos etiā qui nullius infamiæ fuerunt damnati: non autem eos qui ex homicidij, incestus, adulterij causa infirmati fuerint, aut aliorū criminum comperti quæ infamia ex facto appellant. Verūtamen horū testimonium alijs coniunctū non est inutile ^d, prout in hoc regno obseruat: omissa istius infamiæ ex facto ratione, itemq̄ Canonū qui hanc infirmandorum testiū viam iniri iubent: q̄ certē non oportet fieri. Nā si exceptiones contra indemnatos testes à reis adductę admitterent, opus esset cognosci de singulis testib. in obiectis causis, itaq̄ improbi elaborerentur, & viri boni persæpe calumnias subituri

^a Vbi numerus de testib. Doct.

^b Ioan. Andr. in addit. ad spec. tit. de præsum. §. species. versu violenta. Alex. cons. 77. libr. 1. num. 1.

^c ex l. infamen. de publ. iudi. ff.

^d l. Lucius. de ijs qui notan. infamia. ff.

^e Glos. & Pan. in c. sup. eod. 1. de testib. Felin. ibid.

^a c. cū te. de sen-
ten. & re iud.
^b l. 1. de ijs qui
not. infam. ff.

^c l. furti. de ijs q
not. infam. ff.

^d Iacob. Butrig.
Bar. & Cuneus
in l. furti. de ijs
qui not. infam.
vult valere testi-
monii etiam si
sententia confir-
mata sit, qā non
deb. in negligē-
tia accusantis
obesse procedē-
ti.

^e l. palā. §. que.
de rit. nupt. ff.
^f l. qui testamē-
to. §. mulier. de
testament. ff. 3
et. foras. de ver.
signif. & can.
mulier. 32. q. 5.
^h l. ex eo. de te-
stam. ff. Nouel.
Leonis Philoso-
phi 48.

essent. Quinetiā quamuis sit cōpertus testis, conui-
ctus & damnatus non verbalis iniuriæ q̄ ex Cano-
nico iure^a (quod in hac causa obseruatur) non af-
fert infamiā, sed publici criminis infamiā impor-
tantis: vtut ex lege infamis habeat^b, damnatus tñ
& infamis testis ad testimoniū dicendum admitti-
tur, si est prouocatio, neq; pendēte iudicio (ait lex)
^c ac non confirmato eam ob causam refelli potest.
Verūtamen reum nō debet iudex quæstioni sub-
iungere ob testimoniū viri infamis ex facto, licet non
cōdemnati in iure, nisi hic testis aut alijs testib. aut
præsumptionib. violētis adiuuet: alioquin vltimā
de teste reiecto sententiā opus est expectari^d. Qd
si quis dixerit à Iurecōsulto testimoniū mulieris q̄
accusata fuerit adulteriū quāuis absolute, damnari:
Puto notam obesse, ait Iurecos. idēq; de mulieribus,
quib. semper minus q̄ viris creditur^e. Itaq; ex Ve-
netiarum legib. an. 1524. latis & ex totius Orientis
iure binę mulieres vnus viri, & quaternę duorū
æquant testimoniū, & Rom. legibus ad rem testa-
mentariā aut corporalē obligationem mulierē nō
licet adhiberi testē^f. Quinetiam ex iure Canonico
mulieres in causis criminalib. testari non possunt,
ob imbecillitatē & fragilitatem sexus^g. At cū Iu-
recoss. & Imperatores animaduertent maxima
quæq; scelera impune abitura nisi his testimonijs
daret locus, sapientissimē prospexerūt vt de crimi-
ne omnes homines testimoniū ferre possint^h, idēq;
ratione euidentissima: nam in legitimis quidē acti-
onib. quos velimus testes prōptum est adhibere,
in eri-

in criminalib. verò quoscūq; possumus. Quāob-
rem tū in hoc regno, tum in optima quaq; Repub.
in hoc argumento negligunt Canones, & ius ciui-
le obtinet. In hac certē causa opus est mulierib. ha-
beri fidē, quamuis sint infames ex facto, vt loquūt
Doctores nostri, aut etiā ignominiose (vt Iurecos.
& Latini autores aiūt^a) cuiusmodi mulier impudi-
ca est. Iurecos. n. mulierū adhibent testimoniū, ne
impunita maneāt crimina, q̄ ratio (ait Iurecos.) ma-
xima est & consideratione digna^b. Ex hac igit ad-
eoq; grauiore causa hoīes ex facto & iure infames
ad testimoniū contra Magos dicendū oportet ad-
hiberi, modò plures cū indicijs concurrerint: aliq;
nulla spēs est execrandā istam impietatē pœnas lui-
turā vnq;. Omib. aut notū est^c & à iudicib. optimē
obseruatū, ex alijs grassationis eiusdē cēdisve con-
reis probationē in alios peti, cū nō aliter pōt facti
inuestigari veritas: neq; solum in alios qui grassati
onē similē ppetrauerint, vt Petr. Anca. definit^d, sed
etiā contra reos eiusdē criminis cuius testis conui-
ctus est, maximē si testis in seipsum dixerit. Ita me-
mini cū D. Geleus Quęstoris rerum capitalium
vices Lutetię agens, de sententia Prędialium lu-
dicum in Castello Parisiensi (id carceri nomē est)
tres grassatores accusatos & ex sua cōfessione de-
prædationū cædiumq; multarū cōuictos dānauiſ-
set, quartū ab eis accusatū esse qui ne ad tormentū
quidē voluit quicquā agnoscere, nihilominus tñ
ob præsumptiones certas & contręorū testimo-
nia fuisse damnatū, affectū morte, & rotę impositū: &

^a Festus & No-
nius ex Cicero.
lib. 4. de Repu-
l. infam. §. quæ.
de ritu nupt. ff.
l. cognitionum.
de varijs & ex-
tra. cog. ff.

^b Ita vulner.
ad l. Aquil. ff.

^c Doct. in c. qu.
de testib. Butri.
Panor. Felin. i-
bi. Aretin. conf.
61. Glossa in l.
ult. de accus. C.

^d in consil. 24.
& sequitur
Gramatic. con-
num. 15. & 16.

quamuis (vt plerique faciunt) palam exponeret se morti immerentem tradi & blasphemio ore nomen Dei assumeret vt suum honorem apud homines tueretur, confessario tamen suo declarauisse tam reum se esse quam alij fuerint, sed ne indicaret cuiquam rogauisse: confessarium verò à iudice postea accitum rem totam explicasse. Pessimus est mos ille Germaniæ, reum nisi confessum non multari

^agl. & Doct. in l. fin. de accus. C. & cap. 1. de confess. l. quoniam liberi. de testi. C. l. 1. §. diuus. de quest. Doct. in c. sunt. c. veniens. ca. personas. de testib. Spec. tit. de teste. §. 1. ver. ite quod est so. Cynus, Petr. Sa. lic. in l. si. de accusat. Alex. cōf. 89. li. 4. & cōf. 169. libr. 2. & cōf. 128. lib. 4. Marfil. in practica. crim. §. diligenter. nu. 59. in sing. 209. De ciuis cōf. 130. 175. 189. ^bgl. in l. si. de accus. C. & in tit. de malef. C. ^cl. parentes. de testib. C.

morte, vt mille testibus peractus sit reus: etsi tam violentæ & sæuæ quæstioni deditur, vt membris captus langueat toto vitæ spatio. Quem admodum autem his probationibus locus est in exceptis solum ac non alijs criminibus, vt Doctoribus placet^a (qui ne consortes quidem criminis testes cum præsumptione in alijs satis esse putant vt quæstioni dedatur reus) ita necesse est vt in exceptis criminibus (puta veneni, sortilegij, læsæ maiestatis, & grassationis^b) testimoniū ab affinitatibus eiusdem criminis audiat & sufficienter probare iudicet, nisi peremptoria sit exceptio, veluti si eius quem fuisse accusat maleficij participem capitalis est inimicus qui dicit testimoniū. Sed ne illud quidem animaduerti opus est, sit ne pater aut filius qui pro testimonio dicit. Nam in his quidem testimoniū alterius contra alterū Lex iubet, excludi ad sanguinis reuerentiā^c, dum alia aguntur crimina, licet testes non extarent alij: hoc verò singulare est, itaque filia contra matrem est audiendum testimonium, in hoc maleficio, cum ex infinitis iudicijs omnino constet filiam à Saga matre in perditionem

tionem abripi sæpissime. Boninus Præfectus Castellus rursi vnam ex triennio viuam cremari iussit quæ filiã in coetus deduxerat, cuius filie opera (vt antè diximus) omnia resecta sunt. Logniana item Sagæ in Potezanis per filiam quam mater eodem duxerat fuerunt accusatæ. Quod si patri & filio in læsæ maiestatis crimine testari licet atq; inter se accusare^a, si præmium ei legibus decernitur qui patrem aggressum salutem patriæ occiderit (prout omnes constituisse lex ait^b) quare non admitteretur dicturi testimonium alter in alterum in læsæ maiestatis diuinæ crimine, & in eo scelere quod longo interuallo cætera omnia superat? Quapropter in tam horrendo crimine nihil necesse est religiosè hære quemquam regulis procedendi, aut refellendorum recipiendorumve testium ordinarijs^c. Verùm vt religiosæ mentes in hoc iudiciorum genere confirmantur, in Exodo habemus insigne exemplum^d, vbi Moses aureum vitulum à populo factum videns, Qui stant à Domino, inquit, accedant ad me, deinde accedentibus Leuitis imperauit vt arma induerent, & singuli occiderent fratrem ac proximum suum qui se in idololatriam & cultum vituli abiecisset: cumque illi ad tria hominum millia occidissent, Moses dixit ipsos manum suam Deo consecrauisse vt benedictionem eius acciperent, Deus itaq; elegit eos quibus ius traderet primogenitorum, & prærogatiuam hanc, vt in perpetuū starent coram Deo, populoq; ius dicerent. Ex quib. apparet quantopere

^a Doct. in d. l. parentes. & in l. quisquis. ad l. iul. maiest. C. ^b minime. de religio. ff.

^c l. 3. §. lege. de testib.

^d Exod. 32.

^a Alex. & Ias.
in l. de pupillo.
§. si quis riuos,
de oper. no. nū.
& in l. 1. & ibi.
De aus. de offi.
eius cui. ff. &
cap. pro necessi-
tate. 1. q. & ca.
cū cessante. de
appellat. & in
l. quæ propter.
de reg. iur. tex-
tus in l. casus. et
ibi Bal. & Sa-
licet. in 1. nota-
bili. C. de testā.
vbi propter ne-
cessitatē disposi-
tio iuris suspen-
ditur. l. filio. §.
hi autem. de in-
iust. rupt. ff.
Ang. in l. nemo
carcerē. de exa-
cto. trib. C.
^b Bar. in l. post
legatum. §. his.
de ijs quib. vt
indig. Alex. cō.
72. l. 2. Bal. in l.
3. de testib. &
in auth. si dica-
tur. eo. C. & ibi
Salic. Innoc. in
c. cum Ioannes.
de re iudic. Pa-
norm. & Felin.
in ca. quoties.
de testib.

displiceat Deo idololatria. qui ad vlciscendā iniu-
riam sibi factam noluerit rationem vllam sangui-
nis haberi & necessitudinis: quamuis non alio con-
filio (sicut in textu legimus) fecisset populus quā
vt Deum qui eduxerat ipsos ex Aegypto adora-
ret, & aureum vitulum contra interdictum eius
ad honorem ei habendum conflauisset. Quanto i-
gitur magis odit Deus diabolū adorari? Nihil er-
go attinet insisti vjs ordinarijs, quæ filij in patrem
testimonium, aut patris in filium audiri vetant, cū
ab hoc crimine cætera omnia superentur. Ex iure
aut certum est^a sicubi aut periculum instat aut vr-
get necessitas, aut res se offert exorbitans, tum re-
gulis iuris constringi non oportere, sed potius le-
gitimè ex iure agi si ordo iuris omittatur, cap. tua
nos, & cap. vestra, de cohabitation. clericorum.
Itaq; testis qui non citatus sese obtulerit vt contra
Magum dicat testimoniū audiri debet, licet alijs in
causis admitti non sit legitimū. Hic verò solam ob-
iectionem semper excipimus odijs capitalis, quod
aliūde quā à sortilegiorū causa processerit. (Quis
enim vir bonus inimicos Dei & humani generis
non prosequatur odio iustissimo?) quia priuatæ
& singulares inimicitiae alia ex causa susceptæ ho-
minem stimulare possent vt calumniam innocenti
obtruderet. Quamuis etiā alijs in causis testis con-
uinci periurij eoq; refelli possit ac debeat,^b in hoc
tamen crimine cum alijs dicturus admittitur, nisi
odio capitali prosequat reū. Imò cum aduocatus
& Procurator ex iure nec possint nec debeant co-

gi vt

gi vt in clientium suorum causa testimoniū dicāt^a. eos tamē in isto crimine oportet cogi^b. Hos tamē postulante aduersario cogi posse cū in ciuilib. causis tū in criminalib. vt de clientū suorū causa testimonium dicāt, permulti sentiūt. Quinetiā licet à cōreis in criminib. alijs probatio necessaria erui non possit^c, Magi tamē conrei socios eiusdē criminis acculantes aut dicētes in eos testimoniū, maxime verò si plures fuerint, probationē satis firmā afferūt ex qua damnēt rei. Nemo. n. est qui nesciat nō alios quā Magos testari posse vt illi cetib. quos adeūt de nocte interfuerint. Itaq; Germaniæ ludices apud Sprangerum legimus ex consortiū testimonio ad condemnationē reorū, licet obfirmatē infitientē accusati, procedere. Idem scribit Paulus Grillandus de ludicib. Italiæ: idem omni tēpore in hoc regno factitarūt nostri ad miserū illud vsq; tēpus quo data est opera ad quorumdā infamia tegeretur qui huius nefarij sceleris tenebātur. Neq; obstat illud, quòd nemo ad proferendam & reuelandam suam turpitudinē admittitur^d; hoc enim de ijs oportet accipi qui emolumentū suum ex eo captāt, non aut de ijs qui contra suū emolumentū veniūt, cū alij ab alijs accusant. Quamq; facti potius est quā iuris quæstio quicquid est in causa testium vel dici de ea potest, quam fidem ipsis haberi oporteat, & quæ probationes sufficiant aut non sufficiant. Quam in sententiam notari oportet illud Callistrati^e, Quæ argumenta probandæ cuius rei sufficiant, nullo certo modo satis definiri potest: &

paulo

^a c. testimoniū. de testib. c. si sa
^b cras. dist. 90.
^c Bal. & Salicet. in l. si ex falsis de transactio.
^d ex l. mandatis. de testib. ff.
^e c. Romana. eo. & ita iudicatū arefio Parisiortum. 1386.
^f Bart. in l. de ferre. §. idē. de iur. fisci. iudicatum Gratiano. poli. 1454. ca. ult. de testib.
^g Bald. in l. quoniam liberi. eo. C. & gl. in c. 1. in verbo ad testimonium. Alex. conf. 120. li. 7. nu. 3. & conf. 69. lib. 2. & cōf. 89. li. 3. nu. 10. Soc. cō. 95. coll. 1. li. 3. textus l. ult. de accusat. C. Bar. in l. 1. §. si seruū. de quæstio. Alex. conf. 160. lib. 3. nu. 8.
^h l. cūm profitearis. de reuo. don. C. & l. si creditorib. de seruo pign. C. l. 3. §. quæ de testib. ff.

paulo pòst. *Aliàs numerus testium, aliàs dignitas & atrocitas, aliàs veluti consentiens fama confirmat rei de qua queritur fidem.* Ac propterea dicebat Adrianus Cæsar credendum esse testibus, non testimonijs: Iudex enim exercitatus in suo munere, prudēs & cōsideratus de testimonijs iudiciū faciet conspecto teste ex vultu, constitutione, & circumstantijs alijs, innumeris. Illud verò ante omnia obseruandum, non perinde cognosci de sortilegij crimine atque de alijs, sed aliam viam extra ordinem teneri oportere ob eas causas quas modò explicauimus. Hactenus de primo & secundo probationis euidentis genere: iam de tertio, quam confessionem diximus esse, videamus.

De voluntaria & coacta Magorum confessione. Cap. III.

Persæpe Iudices in Sagarum confessionibus animi pependerunt, dubitaueruntq; iudiciū facere cōmoti miraculis quæ fatentur ille: eo quòd alij quæcunque ab ipsis dicuntur statuunt esse fabulas, alij metuunt vt isti homines acti desperatione nihil procurent quàm mortem, vt malorum suorum exitum. Volenti autem mori, ait lex, non est habenda fides^a. Sic memini me apud Tertullianum legere, cum ostiarius quidā Proconsulis Africæ in prætorio clara voce rogauisset an illic Christiani essent quos pœnis de more afficeret, plurimos il-

^a Absentem de pœnis. l. x. cum glos. de ijs qui ante sent. mort. sibi consci.

mos illicò sublata manu dixisse ex eo numero se esse, vt oppetentes mortem martyrium reportarent: Proconsulem verò eos ad mortem paratos animaduertentem sic loquutum esse, Ite proiicite vos in mare quod ante vos est, è montibus domibusq; vos date precipites, aut arboribus vosiplos suspendite: quærite qui vos condemnet. Iulianū quoq; Cæsarem, cū sceminam Christianam iuuenem videret cum puero mammæ admoto procurere ad supplicium martyrii consequendū, vetuisse ne Christiani plecterentur morte: non vt sceminam festinantem ad mactationē seruaret, sed quia illos post mortem ab alijs Christianis in Deorum numerum referri criminabatur. Sunt alijs ex Magis qui mortem expetūt non quod honorem sperent, sed quia desperant summoq; dolore cruciantur: atq; hi non sunt audiendi, vtcunq; eos excuset Lex, & Plato honestū iudicet τὸ ἐξέγειραι αὐτοὺς, & spiritum antequām extrudatur emittere. Sprangerus autem Sagas se vidisse narrat quæ scelera sua confestæ vltro orabant iudices vt se morte plecterent, alioqui se sibi ipsis conscituras mortem, quia se à diabolo nisi parerent vexari confirmabant. Qua in specie legi dicenti, in confitentem nulle sunt partes iudicantis^a, &c. locus esse non potest, nec tene-
tur ludex istorum hominum voluntati obsequi. Nam opinio est Sagam quam vexat diabolus resipuisse & in via salutis esse: eam itaq; oportet in carcere contineri, institui, & modicis poenis salutaribusq; corrigi; sin percipiat nihil ad resipiscentiam,

^a l. 2. de confes-
sis.

eum de condemnatiōe agere, quāuis se Saga morte roget affici. Quæ autem confessæ resipuerunt antequam accusarentur, de ijs ludex non cogniturus est, nisi euidētia sint quæ fatebitur homicidia, modò res sine fraude fiat, nec ea quam pœnitent facti accusationem à se effugi non posse prospexerit: vt Magdalena Crucia Cordubensis Abbatisa (cuius antè meminimus) cum se infamem esse plurimumq; suspectam animaduerneret, seipsam consortij cum Satana triginta annis habitæ accusauit. Est autem duplex confessio, vna voluntaria, coacta altera, siue in iure, siue extra ius facta sit. Ac confessio quidem extra ius aut coram pluribus fit, aut coram vnico, amico, necessario, inimico, aut confessario. Has circumstantias singulas oportet obseruari, non quòd plus in iudicio quàm extra iudiciū vera sit veritas, aut plus coram populo quàm confessario: contrà enim pleriq; palàm in ijs rebus faciem faciunt pudore aut metu quas confitentur clamculum, vt prædones sæpe videmus quod nunquam in iure dicturi fuerint, id confessarijs exponere. Verumtamē nō est tam probatio ex confessione extra iudiciū facta quàm ex iudiciali, neq; ex violenta quàm ex voluntaria, & inter voluntarias confessiones plus illa potest quæ antè fit quàm rogetur reus: nam interdum ludex reum circumuenit, interdum verò instituit & adornat eum, vt cum adolescentem accusatum parricidij Augustus interrogauit his verbis, Certè non occidisti patrem: interdum facta duo triaue confundit ludex,

dit Iudex, è quibus vnum verum, cætera falsa sunt. Qua in specie Iuriscoss. certant ad factane singula protendi confessio aut negatio debeat, prout quidam ex eis sentiunt^a. Certum quidem est (vt agamus Dialecticè) cum facta singula per disunctionem, puta *aut*, &c. enuntiantur, si vna pars vera est, licet falsæ sint reliquæ, totum enuntiatum esse verum: cum verò per copulam &, ex vno falso totum falsum esse. Cum autem ij qui iuri dicundo præsumt in templo æquitatis & veritatis versentur, hominem de factis pluribus sibi cognitis interrogatum oportet alia ab alijs diuidere, & prout veritatem ipse tenuerit hæc confiteri, negare illa. Atque hæc Bartoli^b & Panormitani^c sententia Aresto Imperialis Cameræ confirmata^d contra Comitissam Orientalis Frisiæ, quod Minsingerus Senator refert^e. Prudentis verò & periti in sua functione est ludicis, vt facta interrogando diuidat. Neque accipienda est eorum opinio^f, qui ludicem facta ex accusatoris postulatione habentem cognita putant adijcere posse, ita confessionem exceptum iri vt si extra iudicium fieret: id enim abhorret à ratione, cum interrogationes acta sint iudiciaria^g, ideoque extet titulus de interrogationibus in iure faciendis. Ipsa etenim partis confessio sine interrogatione facta coram Iudice etsi articulis factorum non comprehenditur, validior tamen est (ait Lex^h) quàm si interrogatus respondisset: in causis verò criminalibus, ac in primis

^a Ioan. An. ad Speculat. tit. de litis contestat. parte 2.

^b in l. 1. §. si stipulati. de verb. obligat. ff.

^c Panor. in c. 1. de plu. pet.

^d lib. 2. cap. 55.

anno 1554.

octobris 27.

^e l. qui iurasse.

§. penult. de iur.

re iur. & ca. ad

hoc. de testib.

^f Inno. in c. cū

Bert. de re iudic.

Alex. in l. cui. de iurisdic.

ff.

^g l. si sine. §. 1.

de interroga-

tor. act. ff. c.

quoniam con-

tra de proba-

tionibus.

^h l. ordo. de

publ. iudic. ff.

fortilegij ordinariam accusationum teneri non oportet viam, quin potius Iudex quibuscunque modis potuerit veritatem debet exprimere. Rei autem accusati responsio aut certa, aut incerta est: quæcunque certa est ea aut affirmatur, aut negatur, aut denique accusatus quid illud rei sit se nescire dicit. Incerta responsio est^a cum per ambages dubie respondet reus, se credere vel putare, aut per voces æquiuecas. Sin autem accusatus rem falsam affirmauerit^b aut veram negauerit^c, non equè reus est atque is qui per ambages responderit. Hic enim responsionē æquiuecam legitimum est pro confessione haberi in damnum ipsius^d, quia unusquisque factum suum nouit, nec ineptè respondentem in hac causa prodest erroris excusatio^e. Sed difficilior est quæstio, an accusatū qui nihil respondet pro confessio haberi oporteat. Si ergo in ciuili causa vir talis extet, non est dubium quin illius damno pro confessis habeantur facta in rebus interrogatorijs & scriptura agnoscenda^f: aut quando caput hominis agitur, nec sic quidem facta pro confessis tenenda sunt nisi testes accesserint: à quibus si probatio habebitur, accusati hominis silentium effectū confessionis sortietur, vt pro rei conditione ad condemnationem procedatur. Quòd si ad probationem vnius testis siluerit, non ita futurum est, sed eum multis & carcere oportet cogi^g. In eū verò qui magicarum sortium accusatus nihil responderit, Iudex quæstionibus primum vsurus est pro qualitate personarum, si testem vnum aut

præsum-

^a vt l. sciremus. de iur. delib.

^b l. i. de l. ult. de cond. ind. c.

^c l. si quis iure. de l. de etate. de interroga- tor. act. ff.

^d l. non alienū. eod.

^e l. de etate. §. nihil. eod.

^f l. i. §. i. eod. cap. ab excom- municato. de rescriptis.

^g d. l. de etate. §. qui tacuit. et l. si defensor. eo. ff. ca. si testes.

§. item. 4. q. 2. c. c. literas de presen.

^h l. vnic. si quis ius dic. ff. l. i. §. igitur de ven- dre. insp. §. d. l. etate. §. qui ta- cent. et c. quo- niam. vt lite cō- tecti.

præsumptiones complures habuerit: si nihil quæ-
 stioni ad motus dixerit, crimē dimidia ex parte cō-
 fessum est: itaq; prout probationes erunt puniet,
 vt dicemus postea. Similiter qui de industria respō-
 sionem obscurat pro confesso habetur^a: & quam-
 uis responsio eiusmodi non sufficiat ex interpreta-
 tione iuris ad probationem criminum corporalē
 pœnam merentium, nisi testes adsint (quod in cla-
 ra ac voluntaria confessione non est opus) tamen
 in tam occulto detestandoq; crimine præsumptio-
 nibus alijs coniuncta sufficit. Ac Doctores quidē
 inter necessarias probationes & indubitatas con-
 fessionem retulerunt, vt in ciuilibus causis verum
 est: sed insignis tamen confessionum est differen-
 tia propter locorum, temporum, personarum, cri-
 minū circumstātiās. Differunt em̄ confessio pue-
 ri, & viri ætate iusta, sapientis & stulti, maris & fœ-
 minæ, amici & inimici, in iudicio & extra iudiciū,
 iniuriæ & parricidij, in quæstione & sine quæstio-
 ne: quam varietatem sapiens & consideratus lu-
 dex tenetur expendere. Neque verò l. 1. de confes-
 sis, oportet accipi de capitalibus criminibus alijs,
 nempe confessum pro condemnato haberi^b, nisi
 de alijs præsumptionibus sufficientibus constet,
 si nulla probatio (ait lex^c) religionem indicantis
 instruat: maximè verò si fiat confessio cum reus in
 quæstionem datus aut etiam oblatus est^d, quia cō-
 fessionem ad tormētum factam Lex similem ei cō-
 firmat esse quæ fit in tormento ipso^e: quoddam
 enim tormentum est tormenti metus. In causa au-

^a Accurs. in l.
 cert. m. de reb.
 cre. ff. Bart. in
 l. 1. de rela. C.
 Bal. in l. 1. quo-
 mod. & quan.
 Iudex. C. Cæ-
 pola cautel.

123.

^b l. 1. de confes.
 C. nec reuocabi-
 lis est. l. si is. de
 confes. ff. sed nō
 in atrocibus. l.
 1. §. si quis vl-
 tro. de quæstio.
 ff.

^c l. 1. §. Diuus
 Seuerus. de
 quæst. ff. argu.
 l. ex incendio.
 & l. pædius. de
 incendio. ff.

^d l. 3. quor. ap-
 pel. non recip.
 C. l. item apud
 §. adiicit vers.
 quæstionem de
 iniur. ff.

^e l. metum aut.
 de eo quod
 met. ff.

^a l. qui senten-
tiam. de poenis
C. Azo in som-
nia de questiō.

^b l. confession.
l. si cuius. de in-
terrogator. act.
ff.

tem fortilegorum qui expressa pactione cum dia-
bolo inita tacentur se conuentibus & sceleribus
alijs interfuisse, quæ aliunde quàm ex ipsorum
aut consortium confessione possunt innotescere,
hæc confessio quæ extra torturam sit vim proba-
tionis obtinet^a, si à reo præuento fiat qui in suspi-
cione istius criminis aut existimatione fuerit, etsi
non parebit cum homini pecorive mortem intu-
lisse: nam hoc scelus omni parricidio detestabi-
lius est quod excogitari ab ullo possit. Quod si
dicatur confessionem rei contra naturam (vt lo-
quuntur quidam) excludendam esse^b, ergo ne im-
puros quidem Sodomitas peccatum contra na-
turam confessos plecti oportebit: sin autem con-
tra naturam esse accipiant *τὸ ἀδυνάτοον*, id planè fal-
sum est: non enim quicquid à natura fieri non po-
test, illud est *ἀδυνάτοον*. Nam eiusmodi sunt om-
nes actiones intelligentiarum & Dei opera quæ
extra naturæ ordinem cernuntur sæpenumero:
etiamquæ morbi omnes epidemici (vt Hippocra-
tes annotat) à Deo procedunt adeoque, vt idem
loquitur, nescio quid diuini habent præter cur-
sum ordinemquæ causarum naturalium, ad quos
cæciores talpis sunt medici. Sophisticum ergo il-
lud est, hoc improbè factum à natura est impossi-
bile, impossibile igitur: ac si quis de improbo di-
cat bonus cantor est, bonus igitur. Iam verò diui-
na & humana autoritate, vetustatis totius consen-
su, diuinis & humanis legibus, experientia, iudi-
cij, conuictionibus, commissis testibus, & con-
fessio-

fessionibus Magos exportari probauimus, eorū
 quę operā sterilitatem & procellas inferri: est igitur
 possibile. Cum itaque lex dicit^a, vt admittat
 confessio, rem possibilem & veram ea contineri
 oportere, veram autem nequire esse si est & uideretur,
 nihil esse ex iure possibile quin à natura idem pos-
 sit fieri^b, sophistica vtuntur fallacia qui falsam
 ex eo assumptionem astruunt. Nam maxima il-
 la & admirabilia Dei opera ex natura sunt impos-
 sibilia, re tamen vera sunt: spirituum quoque
 intelligentium facta & quęcunque sunt, & per quę
 natura sunt & diuina, ideoque Methaphysica scite
 distinguitur, & re uera differt à Physica natu-
 ram solum explicante. Spirituum igitur dæmo-
 numquę facta non sunt reuocanda ad natura-
 lium effectorum legem. Quamquam si ex natu-
 rali demonstratione primum mobile momen-
 to vno miliarium amplius quingenta millia di-
 citur percurrere, æquę profectò spiritus mali-
 gnus potest Sagę corpus exportare in ambitum
 terrę, quę punctum quoddam est si cum amplis-
 simo ccelo comparetur. Magorum itaque con-
 fessionem de exportatiōe possibilem esse veram
 quę affirmamus, & (quod amplius est) homi-
 nes & pecora à Magis occidi malignorum spiri-
 tuum ope & inuocatione: vt in Ægypto sub me-
 diam noctem primogenita hominum pecorū
 quę à diabolo momento vno fuisse occisa è sacra
 scriptura didicimus. Fuit autem Ægypti regnum
 (vt Strabo & Plinius consentiūt) latū ducenta mil-
 liaria

^a l. inde Nera-
 tius. ad l. A-
 quil. ff. c. fin. de
 cōfess. li. 6. Bal-
 dus in l. 1. de cō-
 fess. c.

^b l. 1. de condi-
 tionib. institu-
 tionum. ff. &
 ibi gloss.

liaria magna, longum quadringēta, omnium quæ sub cœlo fuerunt frequentissimum & opulentissimum. Deus verò, teste Scriptura, noluit vt destructor Satanas populi sui ingrederetur domos. Hoc quidē natura est ^{admiratoris} atqui tam verum est quā lucere Solem constat. Etsi Auicenna putat & Algazel spirituum actiones naturales esse atq; à natura possibiles: quæ sententia ferri potest si ea potestate peditos esse spiritus intelligamus ex permissione Dei, vt ignis vrendi potestatem habet: sed illud (vt antè diximus) de causis naturalib. & ordinarijs nō potest accipi. Verū vt confessionū quas Magi faciunt probationem confirmemus, eas cū aliorum Magorum confessionibus oportet comparari. Etenim diaboli actiones semper sibi & vbiq; constant, quemadmodum simia siue tela siue purpura induatur, semper est simia. Itaq; Magorum confessiones Germanorum, Italicorum, Gallicorum, Hispanorum, veterumq; Græcorum & Latinorum similes esse animaduertimus, & Magi plurimū alij ab alijs accusantur: vt de Lochiano illo diximus, qui accusans vxorem confessus est se illius suasu conuentum Magorum adiuisse, quæ postquam omnia fuisset confessā igne viua absumpta est: cui persimile factum in Castello heraldino accidit, vbi vir & vxor à tertio quodam magicarum sortium comperto fuerunt accusati. Dicebat vir se Magorum cœtum semel tantū adiuisse, vt quoniam vxor scortatura proficisceretur posset resciscere, non iuisse illuc ab eo tempore: fatebatur mulier se

lier se ex eorum esse numero, eodemq; iuisse virum suum. Hic verò difficilis quæstio oborta est, an viri confessionem *ἐξέστας*, sine diuisione ad purgationem ipsius oporteret accipi: quemadmodum per multi Doctores^a sentiunt integram confessionem sumendam esse ex qua grauetur aut leuetur confessio crimen, siue articulum vnum siue plures ea comprehendit. Horum præcipua est ratio, quòd iurisiurandi sacramentum vnū ac indiuisum est: quæ ratio planè est friuola. Nam eodem iure quinquaginta stipulationes ad vnum contractum (quem vnus iuramenti religio confirmat) pertinentes, vnus stipulationis loco ponerentur. Id verò falsum & absurdum esse inter omneis conuenit, cum totidem in contractu stipulationes extent quot insunt clausulæ, & vicissim tot sententiæ quot stipulationum capita: quapropter etiam in prouocationib. sic possunt diuidi, vt de vno capite reliquis integris appellari possit^b. Cōtrà verò bona pars Doctorum diuidi posse confessionem indicat: quæstionem hanc enim fuisse Iacobi Rauennatis tempore agitatam, & constitutum fuisse diuidi confessionem oportere^c. In hanc sententiā iudicia quàm plurimis arestis facta sunt^d: itaq; in causis ciuilibus & criminalibus obseruatur, adeo vt si reus fate-

^a Faber. in §. i. de si quis postul. princ. de actio. et in l. vna. ver. contra. de cōse. ex l. publi. §. ult. de positi. ff. ex l. si filius. §. ult. de interr. act. Cynus in l. 2. q. ult. de don. an. nup. C. Iaco. Rauenn. Petr. bella perti. et Cy. in d. l. vna. q. 13. Alber. ibi q. 10. de cōse. C. arg. l. etiam. §. 1. de mino. Alex. cōf. 22. ver. præterea. li. 2. de don. an. nup. text. in l. nemine. de leg. 2. et l. pōponius. §. 1. et ibi las. col. 2. de acquir. posses. ff. Bald. in l. 2. de transact.

^b l. in hoc iudicio. fam. hercise. Bald. et Florent. ibid. per l. Corne. de iu. patronat. Bald. in l. 2. de re iudic. C. Fel. in c. cum inter. prima fallen. de re iudicat. ^c ex l. perfecta. de donat. C. et l. publi. §. ult. de pos. et ibi Accurs. Ang. Salic. Bart. Pan. in c. bone memorie. versic. extra. de postu. praela. Cepola cautel. 184. si mutuum. per l. 3. §. 1. de iureiu. Fel. in c. cum dilecti. de accus. fine. ^d Boerius in decisionib. Burdeg. 243. num. 7.

^a l. si non cōi-
tij. de iureiur. C.
et l. 1. de fca-
rijs. C.

^b l. cōf. 80. coll.
2. vers. poss. li.
7. Rota decif.
408. fuit dubi-
tatum. in nonis.
Castrensis conf.
169. fi. lib. 2.
Steph. Bertrād.
cōn. 151. viso. li.
3. et conf. 148.
ex themate. nu.
1. li. 4. Ancha-
ran. conf. 108.
Index cōf. pen.
et conf. 207.
quest. coll. 2.

bitur se quidem occidisse, verum cum prius inua-
sisset alter, prius illud confessionis caput pro ve-
ro ex indubitata probatione habebitur, posterius
verò ad purgationē confessi pertinens non existi-
mabitur probatum, sed accusatus defensiones suas
ad se purgandum probare tenebitur: si non faciet,
subibit condemnationem^a. Propriè tamē hoc pa-
cto non diuiditur confessio: si enim diuideretur &
reñceretur, omnino accusatus excluderetur à pur-
gatione sui afferenda. Vbi verò probatio deficit
& probationis consequendę ratio, exempli gra-
tia de nocturnis magorum congressibus, quæri-
tur an tota confessio tanquā vera admitti debeat,
cum in eo quod pondus tū in eo quod leuamē cau-
sæ accusati affert. Nam in hac demū specie tota cō-
fessio vniuersè accipienda aut repudianda est, quā
sententiā iureconsultus Alexāder defendit^b. Iudici
enim virū interroganti cur suam vxorē non accu-
sauisset, respondit ille se voluisse honori suo & fa-
milie suæ consulere: vxor verò dicebat virum se-
mel tantum eò abiuisse. Verumtamen ne hoc qui-
dem responso fuit excusabilis, cum vxorem suam
turpissimā atq; inprimis horrenda scortatione q̄
vnquam excogitari possit contaminatam sineret
permanere, atq; (vt ita dicam) lenociniū conuictus
esset. Etenim Sagas omneis frequentē habere cum
diabolo consuetudinem antē ostendimus: præte-
reā constat inter omneis eum læsæ maiestatis cō-
uinci qui coniurationem cognitā nō reualuerit,
dicet in coniurationem minimē omnium consen-
serit:

ferit⁴: quāto igit magis reus futurus est q p spectū
læfæ maiestatis diuinæ & humanæ crimē ante oīa
detestandū dissimulauerit⁵. An verò hic vt Mag⁶
cēseri, & qua pœna affici debeat, dicemus postea.
Sed videamus q sint ludicis partes, si primū Saga
fateat, deinde inīitiet factū. In hac causa distingui
oportet, atq; obseruari an prima cōfessio corā ludi
ce cōpetente & sine qstione facta sit, cū pūcta Saga
& accusata est: tū. n. cōfessionī primæ hārendū &
quāuis nō alia extaret pbatio, ad cōdemnatōem
pcedendū (nā sæpenumero fuit exploratū Sagas
in vinculis p Satanā informatas ab antegressa cō
fessioe discessisse (& qā hoc crimē supra oīa turpe
& detestandū est, volūtaria Magorū q pūenti fue
runt cōfessio habēda est certæ & indubitatæ pba
tiōis loco. Canonicū Lauellēsem memini an. 1569.
veneni infusi in Lauallēsis Decani calicē accusari,
q nocturnā missam faciēdo medicatā potionē hau
sit & in terrā prostratus est, deinde verò euomuit.
Reus volūtariē & sine qstione agnouit factū, con
dēnatus Curia Parisiēsem appellauit, interea verò
informatus id q antē fuerat cōfessus pnegauit. Pla
cuit tñ Curia hominē igni dedi, eumq; vidi cū
ad supplicium raperetur: quod Curia, si confes
sionem extorsisset quæstio, non fuisset iudicatu
ra. Quid verò, si confessio coram incompetente
Iudice fuerit edita? an vim probationis obtinet?
Statuunt plerique ne idoneam quidem præsum
ptionem esse ex qua torqueatur reus, nedum pro
bationem iustam⁷: Quinetiam Canonistarū bona

⁴ Do. in. 2. quis
quis. ad l. iul.
maiest. C.

⁵ cap. vergen
tis. de hereti.
et l. ult. de ma
lefic. C.

⁶ ex l. diuus. de
custo. reco. vbi
Bar. et D. in c.
at si clerici. et
Felin. de iudic.
ext. Alberic. in
l. Magistratib.
de iurisd. Ang.
Aret. in §. sed
siquis. in lit. de
suspec. tuto. de
cis. Capel. To
los. q. 425. §. oc.
conf. 108. nu. 5.
li. 4. Guido de
cis. Del. 120.

^a Felin. pro regula ponit cum
9. fallē. in c. o-
lim. de rescrip.
Cornēus conf.
123. lib. 1. Bald.
conf. 122. vers.
nam fama. li. 1.
Casēren. in l.
transfere. ver.
et licet. de tras
act. C. Salic. in
l. et bonæ fidei.
de iureiur. C.
^b Immola in c.
per inquisitiō.
de electio. et in
c. 2. de cōfes. 10.
And. in c. qua-
liter de accusat.
Ang. conf. 28.
quidam. Romā.
con. 28. viso.
per tex. et gl.
in l. 5. de adul.
ff. et per Lictus
fustū. de ijs qui
not. in fa. Pa-
nor. in ca. de
hoc. de simōia.
et in c. olim. de
rescrip.

^c Ang. in l. Pa-
pinianus. §. me-
minisse. de inof.
Bar. in l. cū fa-
ctis. de iur. et fa.
ign. 1m. et Ant.

Butrigar. in c. si cautio. de fide instrument.

^e l. Saluius. de legatis præst. ff.

pars putat confessionem extra iudicium factā ne-
que confitenti neque consortibus eiusdem crimi-
nis vlla ratione damnosam esse^a: alij eam quæ co-
ram Iudice incompetente fuerit, idem præstare
quod præsumptiones & coniecturæ solent^b. Hic
autem error profluxit ex dicto Vlpiani in l. certū.
§. si quis absente, de confessis. ff. vbi ait si quis ab-
sente aduersario sit confessus, eum pro iudicato nō
haberi: verū ex eo minimè sequitur confessionē
siue in iudicio factam siue extra iudiciū, siue apud
competentem siue apud incompetentem Iudicem
probationis hanc, illam minus pro rei conditione
non efficere. Itaque viri forensis administrationis
peritissimi^c putant confessionem absente aduer-
sario factam nihil esse, si eum adesse postulet neces-
sitas: Quod si Iudex incompetens de facto cogni-
tionaliter quæstionem habuerit & reus corā ipso
fuerit confessus, etiam si propter incompetentiam
aliā^d ve nullitatis causam cognitio fiat irrita, sua
vis tamen constat probationibus. Alioqui multa
crimina, multi fontes impunè abirent: cui malo
occurri omnino præcipit^d, & ita prospici vt ab
iniquitate & absurditate vindicet lex^e: in primis
verò ob incompetentiam Iudicis probationes in-
tercidere foret iniquissimum in Magorum causa,
vbi tam difficiles probationes & tam abdita sunt
scelera, vt vix è millenis vnus supplicium perferat.
Diximus de voluntaria confessione, quæ tertia es-

^d l. ita vulneratus. ad l. Aquil. ff.

se pro-

se probatio necessaria dicitur: nam quod ad confessionem violentam & extra ordinem quaestione extortam, probationem aliquā efficit si reus a quaestione remotus in confessione perrexerit: si destiterit, praesumptio magis est quam probatio necessaria. Dicamus igitur de praesumptionibus quae contra Magos haberi possunt.

De praesumptionibus aduersus

Magos. Cap. IV.

Cum tres probationes euidentes illae deficiunt, factum permanens atque notorium sermo consentiens testiū ἀντιλήψεις, & volūtaria repetitāque confessio rei ante confessionē praeventi, tum praesumptiones oportet expēdi quae ad probationem & punitionem Magorum possunt conducere. Praesumptionem autem aliae sunt temerariae, aliae probabiles, & violentae aliae. Ex eis postrema iure potest statui, estque aliarum probationum omnium valentissima, cuius autoritate probationes cetera excludi omnes Doctores consentiunt^a. Talis fuit praesumptio ex qua Rex Salomo litem diremit matrū de puerulo inter se contendentiū^b; & Imperatoris Claudij^c, qui matrem ei iubebat nubere quem filium esse negabat suum. At errare Salomo & Claudius in ista causa potuerunt. Fateor: sed in causis quoque inculpatorum testiū & confessionū errari potest: quemadmodum supra mancipium multa

^a c. ad id. c. is qui. de sponsal.
c. per tuas. de cond. appo. l. si quis adulterij. de adulter. C.
^b in c. afferte. de praesump.
^c Sueton. in Claudio.

^a l. item Mela.
ad l. Aquil. ff.
^b l. manifesta.
de iureiur. & i.
bi Bart. l. si hi q.
adulterij. ad l.
iud. de adult. C.
l. excipiuntur ad
sc. hylan. ff.
^c auth. non li-
cet de liberis
præf. C. l. iura
sanguinis de re-
gu. iuris. ff.
^d Alex. cōf. 153.
li. 2. nu. 9. & gl.
in l. si tutor. de
peric. & cōmo.
Tiraquel. in l.
si vguā. de re-
uoc. donat. nu.
133. C.
^e Doct. in l. ma-
nifeste turp. de
iureiur. ff. Pa-
ror. in c. asser-
te. & in c. quā-
to. de presump.
^f cap. quanto.
de presump.
Ioan. de Grassis
in d. c. quāto. &
Cynus in auth.
sed id. eod. de
donat. aut. nap.
C. & §. in
auth. de equa-
litate dotis.

tum fuisse morte ostendimus eo quod hominem
qui desiderabatur occisum a se fateretur, qui tamē
postea comparuit: ideoque lex dicit non esse so-
li occisoris confessioni habendam fidem, nisi de oc-
ciso appareat. Sed præsumptiones iuris ^b & ex iu-
re constitutæ, rationis naturalis nituntur funda-
mento ^c. Brenim præsumendum est matrem, quæ
omnia tentauerit ad redhibendum filium præopta-
turam vt adiudicetur alteri quàm vt tradatur mor-
ti: Similiterq; his qui factum quod negat renuit e-
iurare, aut iuramentum deferre aduersario offeren-
ti, se reum peragit. Alphonsum regem Neapolita-
num legimus cum pater filium suum negaret esse,
mandauisse v mercatori Afro venum daretur fi-
lius, tum filium a patre receptum esse: ita præsum-
ptione lis fuit sublata. Verumtamen si qua proba-
tio euidentis contrarij facti extabit, contra præsum-
ptionem admittitur ^d: quicquid probationem mul-
ti excludi contendant præsumptione iuris ^e. Nam
hominis acceptilationem exhibentis probatio ad-
mittitur ^f, quamuis de solutiōe nec iurare ipse nec
iuramentum deferre voluerit, eo quod non satis
meminisset facti, nec sciret an haberet penes se ac-
ceptilationem. Prestigias autem Magorum & mi-
racula contra naturam haberi in præsumptioni-
bus iuris est iniquissimum: nam Lex Dei hanc cer-
tam & indubitatam probationem statuit, mulierē
præstinguentem oculos non fines viuere, quod il-
læ tamen propalam faciunt: sic enim Lex Dei sta-
tuit, eos qui fascino cum Satana pepigisse vt res
contra

contra naturam faciāt. Si igitur (vt ad præsumptiones cōtra Magos veniamus) liberi ad matris manum reperiuntur occisi, quamuis nemo præter ipsam sit domi, non oportet præsumere eadem fuisse ab ea perpetrata, cum aduersus iuris præsumptio^a iudicio absoluitur illa, nisi probatione cuiusdam cædis conuicta sit. Sin autem Sagam esse rumore prædicabitur, eam suorum ipsius liberos parricidam esse præsumitur, nisi probationibus se in contrarium probet. Catharina Darea Coparis die secundo Februa. M. D. LXXVIII. Duas puellas iugulauit, vnam suam, alteram vicinæ, cum tamen rei magicæ non fuisset infamata: hæc diabolum confessa est hominis proceri & pernigri specie curauisse vt id faceret, postea cremata est prouocare nolens quamuis Copararum Prefectus licere exponeret: nam agnoscebat se hoc genus mortis esse promeritam. Sic conuictus Raziorum Baro se octo infantes confessus est occidisse & sacrificasse diabolo, & sibi Satanam indixisse vt suum ipsius puerum adhuc sacrificaret auellens ab utero matris, quæ rem subodorata est, itaque iudicium in eum constitutum. Manassem Iudææ Regem, maximum sua ætate Magum, liberos suos diabolo sacrificauisse legimus, qui promissis de summa amplitudine ab eo acceptis, ab hostibus comprehensus & dignitate deiectus est. Magū ergo ex præsumptione diuini iuris parricidā esse præsumit^b: & siquādo Magi hoīs infans desyderabit, præsumendū est ab eo sacrificatum

^a l. ult. prin. de cur. furio. l. penult. §. de vno. de rit. imp. l. creat. ibi. de Episcop. ad diem. l. humanitatis. de impub. & alijs substitution. c.

^b Deut. 19.
Leuit. 24.
1. Reg. 18.

catum fuisse diabolo, nisi secus probauerit. Atque hæc iuris diuini præsumptio ratione nititur: nam qui omni pietate in Deum adiecta seipsum diabolo mancipauit, omnem humanā pietatem studiūq; naturale & *50 pylw* exuit. Eum ergo præsumendum est confecisse omnia quæ Magi solent: & quamuis facta errori potius quam malitiæ æquum sit acce-

^a arg. l. quod si pta ferri ^a, nisi appareat secus^b, Magos tamen nihil errore fecisse, sed malicia & impietate semper præsumimus. Omnia improbitatis genera quæ Magi in vsu habent de mago homine præsumi necesse est: cum tamen vir furti falsiue damnatus, alterius improbitatis nomine quam furti aut falsi neque diffametur, neque præsumatur reus^c. Si qua itaque Saga dānata fuerit sortium magicarum, Saga semper esse præsumetur, ac proinde omnibus impijs sceleribus inquinata de quibus notantur magi: & quamuis non processerit aduersus eam condemnatio, sufficiet tamen accusatio, rumor, & publicus sermo ad præsumptionem violentam infamiamq; facti. Si enim lex mulierem accusatā adulterij, nec damnatam, nihilominus in vitam notari præcipit^d, quanto æquius ea notabitur & infamis habebitur quæ Magiæ nomine traducitur? Nam cum mulierem Sagam esse fertur, eam Sagam esse præsumptio est vehemētissima, ex qua indicijs quibusdam coniuncta iure potest ad quæstionem rapi: etsi cauet̃ edicto Lodouici xij. Galliarum Regis ne quæstioni dedatur quisquam nisi inculpatus testis cum indicijs exstiterit. Certè in alijs criminibus

^a arg. l. quod si
nolit. §. quia as-
sidua. de ædilit.
ed. l. fin. in fine.
de fidei. C. l. si
prius. §. certē.
de aqua pluui.
Alex. conf. 129.
li. 7. nu. 11.

^b l. quoties. §.
tantundē. de hæ-
re. instit. & ibi
Bart. Bald. Ro.
Castr. con. 103.
li. 2. immola cō.
104. Bal. conf.
144. l. 1. Cum a-
nus conf. 135. &
142. Dec. in l. si
librarius. de re-
gul. Capola cō.
21. col. 4. Cur-
sius senior conf.
55. Alex. cōf. 53.
li. 7. nu. 16.

^c Canonistæ in
c. 1. de præsum.
^d l. palam. §. q̃
in adulterio. de
rit. nupt. ff.

minibus ex iure non potest quisquam ob commu-
nem famam quæstioni subiici, vt inter omneis ferè
Doctores cōuenit^a. Quamquā ex Mantuana con-
suetudine si testes quatuor communem famam à se
audiram dixerint, in criminibus singulis capitali-
bus quæstionem legitimū est adhiberi: multo ma-
gis ad quæstionem rapietur ille de cuius arte magi-
ca communis rumor & cōstans increbruerit, cum
fama constans legitimæ probationis vim habeat
nisi contraria probatione refellatur^b. Contrā ve-
rò si mulier nunquam suspecta Magiæ mortis
in vllum illatæ accusabitur, nisi manifesta fuerit
probatio homicidij, non est in iudicio statuenda
condemnatio^c, sed amplius decernendum, & illa
interea dū cognoscitur vinculis eximenda. Verū-
tamen si sermoni communi & famæ hæredum est,
eam non ab aduersarijs sed ab hominibus fide di-
gnis oportet nasci^d. Hæc distinctio videt necessa-
ria, vt præripiatur improbis occasio appetendi bo-
nos calumnijs. Neque verò illud necesse est, quod
multis video placuisse^e, vt communis rumor à ma-
xima parte populi definiatur: in magno enim oppi-
do esse rumorem suffecerit à vicinis omnibus, quia
res propinquorum suorū propinqui melius quàm
longinqui alij cognouerunt. Itaq; viginti homines

10. Andr. in
add. ad Specul.
tit. de probat.
§. videndum.
vers. 13. Bal. in
l. milites. de
quæst. Cynus in
l. ult. eod. C. Bu-
trig. in c. veni-
es. col. 4. de te-
stib. Alex. con.
5. coll. 2. lib. 1.
las. l. admonē-
di. coll. 15. de in-
reuer. ff. Marst.
in l. de minore.
§. plurium. col.
5. vers. alterius.
de quæst. Felin.
in c. venies. 1. de
testib. coll. 5.
Marst. in pra-
xi criminū. §. di-
ligenter. nu. 2.
^b l. si mater. ne
de stat. defun.
C. l. 2. si seruus
vel libert. C. c.
transmissa. qui
filij sint legit.
^c c. cū in iuuet.
de presū. extr.
l. non omnes. §.
à Barbaris. de
re milit. ff. l. 4.

de suspic. tut. ff. l. 1. si quis imperatori maled. l. ult. de actionib. ^d c. qualiter & quando. de
accusat. Bart. in l. de minore. §. tormenta. de quæst. Alex. ibi in addit. Salice. in l. ea quidem.
de accusat. C. Textus. in c. iuuentute. extr. de purg. Canonie. Decius. conf. 37. in causa. coll. 6.
nu. 9. & 10. & conf. 133. viso processu. ^e gloss. in l. 3. §. eiusdem. de testib. Bar. in l.
de minore. §. plurium. de quæstio.

(hic enim iustus duarum turbarum numerus) satis futuri sunt ad rumorem comprobandum. Si quis autem dixerit vocem populi negligendam esse, eā-

^a l. de curionū.
de pœnis.

quæ vanā existimari^a: id quidem verū est si contrā aut sensus aut ratiocinatio iudicandū esse euicerit. Sed in Magorum causa vix fieri potest vt vox popularis erret^b, maxime si qua species adfuerit, quā Doctores legitimā famam nominant^c. Multo magis autem id oportet statui si præter communem famam indicia extiterint, verbi gratia, si saga dum comprehenditur dicat, actū est de me, aut ne morte afficiatis me, id quod res est enūtiabo: tum enim mutationem admirabilem cum animo suo sentit: vt fecit quædam Saga, cuius à Præfecto Tenalliarum fuit allatum ad me iudicium. Certissimū profecto indicium maleficii, cum quis se antè condemnat quàm accusetur (vt ille fecit, qui postquam parentem occidisset, nidum cernens hirundinum pullos occidit & attriuit pedibus, atque hoc facto crudelitatis reprehensus. Iamdiu, inquit, hoc mihi solum exprobrant me parenti meo necem intulisse, ex hoc indicio (ait Plutarchus) comprehensus patricida in quæstionem raptus est & agnouit factum, aut si curationem afflicti pollicetur Saga & re infecta fugit, vt Ioanna Heruillera (cuius antè meminimus) fecerat. Quisquis enim ab isto crimine purus est, calumnias à quibus in criminibus

^a Bald. in l. diffamari. de ingē.

manum. C. & in

veritatis. de iureiur. & in l. proprietatis. si. de probationib. C.

alijs metuit nunquā pertimescet. Verborum item cōiurationes & inuocatio Satane qua ad maleficia

eximen

eximenda vtuntur Magi, præsumptiones sunt violentissimæ, quæ hominem Magicę artis arguunt: Etenim exorcistas quoque ipsos capitali pœnæ lex subijcit, l. 2. & 3. de maleficis C. qui colebant artem eiurandi diabolos atque depellendi: hi enim fuerunt Magorum facili principes, qui religionis prætextu (ait Hippocrates in libro de morbo sacro) adiurationes coniunctas precibus exercebant: & quamuis hominem qui hac ratione sanat affectos lex mortis non adiudicet, Magum tamen lex Dei morte multari iubet. Hunc enim certum est pactio-
ne teneri cum Satana, & loco vnius quem sanat binos affligere, vt antè ostendimus: vt autem nihil interuenerit quàm quòd Deum abnegans obligauit se diabolo, hoc scelus meretur mortem omnium atrocissimam. Alia indicia sunt hæc, gestus Magi (nam ferè vultum defigit humi, nec in os audet aspicere) nutationes respondentium incertè ad interrogata^a, ante omnia verò si vno aut vtroque parente Mago natus est. Nam hoc caput si cum sermone publico coniunxeris firmissimum est argumentum: quia nullum est sacrificium quod ab istis hominibus tantopere diabolus expetat, quàm vt suos ipsorum liberos, simulac hauserunt lucem, voueant dicentq; diabolo ad cultum ipsius, vt exemplis commonstrauimus. D. Antonius Lonanensis vicarius generalis regis apud Ribemontenses nuper mihi narrauit se cognouisse iniure de

^a L. vnius. §. testes. de quest.
c. literas de præscript. Bar. in l. ult. de quest.
Ancharan. cōf. 283. Alex. cōf. 77. li. 1. Socin. cōf. 15. lib. 1.

Claudio Vvaterio quodam sortilegiorum multo-
rum reo, cuius pater Nicolaus Vvaterius eiusdē
impietatis reus in carcere vita defunctus est, & a-
uia nomine Cathatarina (cathonem Picardi vo-
cant) viua igni tradita. De Ioanna Heruillera idē
notauimus: matrem eius Aresto crematam fuisse
viuam, eam verò iamq; dicatam Satanæ cum pre-
hēderetur mater: Barbaram quoq; Daream (que
pariter cōbusta est) Lognianas Sagas apud Pote-
zanos, Valerianas in Sabaudia, & illā Castellī rus-
si filias suas malis artibus imbuisse: ex quibus om-
nib. confici potest regula amplissima & exceptio-
nes paucissimæ. Si enim Saga est mater, est etiā fi-
lia: quod in causa impudicitiaē dicitur filiā esse ma-
tri persimilem non semper verum est, de magis ve-
rò omnibus ferè certissima est regula, vt ex innu-
meris iudicijs compertum est. Alia quoq; presump-
tio est, si non fleuerit Saga, quam præsumptionē
Paulus Grillandus & Inquisitores illi quorū ope-
ra crematæ fuerunt innumeræ annotant esse va-
lentissimam. Regius ille vicarius apud Ribemon-
tenses, cuius modò mentionem feci, vnā Saga-
rum (de quibus cognouit) in iure cōfessam narra-
bat Sagarum dexterum solummodò oculum ter-
nas lachrymas ejicere: quod non omittendum esse
putauimus. Item si Saga in domo aut stabulo alte-
rius deprehendatur, & mors aut subitus morbus
aliquem paulo pōst opprimat, præsumptio aduer-
sus eam est, quamuis neque pulueribus comperia-
tur instructa, neque sortem visa sit iniicere, quæ
probatio

^a Rhet. ad He-
rennium.

probatio futura esset evidens. Atque hæc postre-
ma præsumptio vires habet maximas, qua viuntur
Cornificius^a & Bartolus^b aduersus eum qui inso-
lens in loco visus est vbi crimen fuit commissum
dum cōmitteretur, aut qui in propinquo deprehē-
sus fuit cūm perpetraretur illud^c. Extant recentes
historiæ huiusmodi, vt apud Pedemontanos Ca-
zali quædam nomine Androgyna videbatur cūm
intraret in alienas ædes, & paulo post homines in-
teribant: Comprehensa itaq; Sagarum omnium
confortium eiusdem malefici retexit coniuratio-
nem (erant autem xl. ferme) quæ exteram ianuarū
manum ad enecandos homines perungebant. Id
anno M. D. XXXVI. accidit. Geneuæ quoq; po-
stea idem effectū est anno M. D. LXVIII. vbi ad
septennium fuit pestilentia ex qua occubuerunt
multi. Non absimile est quod de centum septua-
ginta Sagis legimus, quæ Romæ ex eadem causa
sublatæ sunt Claudio Marcello & Valerio Flacco
Coss. quo tēpore pro veneficiis adhuc habebant.
Adhæc frequens cū certis & conuictis Magis cō-
suetudo, præsumptio est perualida & obseruatio-
ne digna: similis enim simili plerumq; adhærescit.
Etiā hæc permagna fuerit præsumptio, si mulier su-
specta soleat cōminari. Impotēs. n. natura mulierē
incredibili vindictę cupiditate feruet, nec linguam
à minis cohibere potest siquam nocendi facultatē
habuerit: mors itaq; si minas sequit, maximè vio-
lenta est in criminib. alijs præsumptio in hoc ne-
cessaria, Baptista Ziletus insignis Iurecos. cōsilio

^b Bar. in l. ult. in
fin. de quest. Sa-
lic. l. ult. cod. C.
Paris de Puteo
in tract. Syndi.
verbo viso, ex l.
1. §. qd ergo ad
Sc. Syllanian.

^c Bar. in l. furt.
de furtis ff.

^d arg. l. 1. §. nul-
lus, de excus. tu.
l. item apud La-
beonē. §. addu-
xisse, de iniur.
ff. l. nullus. §. 1.
de actio. empti.
ff. l. ædiles. §. pē-
dius, de ædiliuo
edicto. ff.

^e Bald. in l. pa-
cumenius, de hæ-
red. insti. ff. arg.
l. si hi qui adul-
terij, de adulter.
C. l. si verò non
mandat. ff. l. 3.
de repudijs. ff. l.
famosi. ad l. iul.
maiest. ff.

^f Specul. tit. de
præscript. §. spe-
cies. vers. sed po-
ne Albericus in
l. metum. quod
met. cau. C. Bal.
et im. in l. 1. de
seruis. fugit. C.
Pel. in l. cū opor-
tet. de accusat.

lxxix. cuiusdam Germani Antonij Zund exemplum adducit, qui necis Valentino cuidam illatæ accusatus est eo quod paulo ante mortem illius dixisset non esse præteriturum annum quin ille tanquam baculus exaresceret, itaq; ille obijisset. Fuit autem Magus in quæstionem raptus ob comminationem istam: hæc enim ad quæstionem sufficeret in omnib. alijs criminibus^a, in hoc verò præsumptio est violentissima. Sic confessio extra iudicium facta in alijs criminibus ad quæstionē sufficit,^b in hoc ad condemnationem: Similiter si quando extra iudicium reus perpetrati homicidij veniam postulauerit, idemquē in iudicio negauerit, quæstioni ex iure deditur: in hoc verò tam detestando crimine legitimè ad pœnam cōdemnatur, idquē pro conditione personarum. Omnes enim Doctores rerumq; forensium periti consentiunt^c reum conuictum esse si criminis cuius insimulatur veniam in iure postulet, quamuis id deinde abneget: similiterq; confessionem extra iudicium factā, posteaq; reuocatam, in criminib. alijs ad quæstionem sufficere^d. Eadem mendaciorum^e responsorumq; variè nutantium est ratio: sunt enim violentissima indicia & præsumptiones aduersus Magos ex quibus torqueri eos legitimum est. Huius autem execrædi criminis iudicium extra ordinem oportet fieri diuersa à criminibus cæteris ratione: in quo si quis ordinem iuris forensesq; formulas obseruare voluerit, ius diuinum & humanum plañe peruerterit. Verumtamen non est temerè aduersus

^a l. de minore.^b §. tormenta. de

quæstio. Ang.

Aretinus in sua

inquisiti. in gl.

super vers. cō-

parent.

^b l. §. de adult.

ff. gl. & Bart.

^c venerabilis.

de electio. &

Docto. in c. ex-

hibita. de homi-

cid. lo. Andr.

Hostien. Butri.

Cardina Panor.

^d Bart. in d. l. §.

de adult. ff. gl.

l. i. c. i. de

iis qui not. in fa.

Bartol. & alij

Doct. in l. quo-

niam. de in fa.

Alex. & Soc. in

l. magist. de iu-

risdict.

^e l. vnus. §. te-

stes. de quæsti.

& c. literas de

presumpt. ex-

tra.

^f c. tua nos. c.

vestra. de coha-

bitat. cleric. c.

cū dilectus. de

consang. & af-

fin. 2. q. 1. c. p.

hibentur. §. ult.

uersus Magos adhibenda quaestio. Hanc enim par-
ui à Magis fieri ludices annotant: itaque fieri pos-
set ut impune abiret Magi propterea quod à que-
stione, si praefractè insitiari potuerint, plurimum
soluuntur rei: quo instituto nullum grauius peri-
culum potest accidere in quaestione istius crimi-
nis maiestatem Dei hominumque minuentis, & cri-
mina omnia quae homo comminisci potest conti-
nentis. "Nam etsi Magum Satanas è manu ludi-
cum nequit eximere: tamen compertum illud est,
nisi resipuerint, à Satana non relinqui Magos,
sed ipsius quoque aduersarij nomen ab ipso indi-
cari reis. Ex D. Adamo Martino Biebrano Praefe-
cto audiui persæpe Biebranam Sagam, cum quæ-
stio de ea haberetur, dixisse ipsi, Noui futurum ut
me excipias malè, & ampliùs prædixisse ipso aucto-
re se igne perituram, cum nondum lata fuisset sen-
tentia: Etsi hoc culpa euenit carnificis, qui eam ex
sententia strangulare iussus nō potuit. Contrà ve-
rò dissuadet eis Satanas ne verū enuntient, & non-
nunquam etiam torture sensum adimit^b, ut inqui-
sitor Sprāgerus ait, qui Sagas nō temere quaestio-
ni admouendas cenlet. Hæc mea tñ fuerit senten-
tia, si puella ætate parua puërve fuerit, aut tenera
mulier, aut delicijs assuetus iuuenis, si præsumptio-
nes fuerint violētæ, ut alijs cū terrore exhibeat quæ-
stio, & subdat alijs: at Sagis vetulis minimè, quæ
obfirmatiōis callū in neqtia sua obduxerint. Sed
postquā ab hoīe torto veritas expressa est, eū studio-
sè oportet asseruari ne cū eo diabolus colloquat,

deinde

^a l. 3. 4. & ult.
de malefic. C. c.
vergeus de he.

^b Paris de put-
co in tract. de
Syndi. c. tortu-
ra. Syluest. Prie-
ras in tract. de
strigib. mōst.
Mirand. li. 4.
cap. 5. Paulus
Grillad. in trac.
de quæst. 4. q.
Hippolytus.
Marfil. in l. re-
petit. coll. 4. de
quæst. vide su-
prā li. 4. cap. 2.

^a Anno M. D.
XXXV. mense
Augusto.

^b l. 1. §. D. Se-
uerus de quest.
ff. l. sicut. cod.
C.

^c Faber in l. si
quis. ad l. iul.
maiestatis. C.

^d Accurs. in d.
l. si quis. & ibi
Bald. & Salic.

Matheus as-
sistens in const.
Neapolit. tit. de

ijs qui fideiusso
res. nu. 17. licet

verbal. mariti.
de question. ff

repugnare vi-
deantur.

^e Bald. in l. 3. de
episcop. aud. C.

Ang. in l. 1. de
malefic. C. &

in l. quicumque.
de seru fugit. C.

Alex. lib. 3. cōf.
60. Afflictus in

cōsuetud. Nea-
pol. li. 3. de nox.

cap. 2. c. testimo-
nium. de testib.

& c. sicut no-
bis. sine. Rapha

el Fulgo. conf.
173. & cō. 107.

& Decius cōf.
189.

deinde post horas xxiiij. eandem confessionem i-
terato repeti, vt Rex Ludouicus xij. edicto sanxit.
Nam perseuerari in confessione opus est vt neces-
saria fiat probatio, vt edictum præcipit compluri-
bus Arestis confirmatum^d. Alioqui si extra quæ-
stionem Saga reuocauerit confessionem suam, nō
potest hoc argumento ad mortem damnari^b aliā-
ue pœna corporali affici, nisi præsumptiones aliæ
exstiterint. Diximus antea Edictum Lodouici xij.
(q̄ cauet ne ad testimonium vnius inculpati testis
subijciat q̄stioni reus nisi alia indicia accesserint)
non obtinere in isto crimine, vbi difficillimum est
probationē inueniri. Etenim si ob læsæ maiestatis
humanæ crimen ex sola præsumptione legitimè in-
quæstionem rapi suspectus potest^c. vt semper fuit
obseruatum: prætereā si in alijs criminibus ex con-
stantissimo Doctorum consensu^d ob sermonem
vnici inculpati testis quæstionem licet offerre reo,
& ad condemnationem mortis, si duo testes idem
pro testimonio dixerint, ex lege Dei & institutis
humanis procedere: planè iustius multò futurum
est, si reum promptè Iudices (vt Baldus & Alexan-
der loquuntur) ad quæstionem applicauerint ob
crimen tam abominandum^e si vnus testis inculpa-
tus dicat, aut violentæ vrgētesq̄ grauiter præsum-
ptiones extent. Nam vnus inculpatus testis dimi-
dium probationis efficit. Exempli causa, si testabi-
tur maritus se ab vxore in Magorum conuentus
deductum esse, & negabit illa, torturæ debet subij-
ci, nisi aut capitale odium aut periurium viri addu-
xerit.

xerit. Hec enim duo in testibus infirmandis capita
semper admitti solent: in primis verò periuri ho-
minis testimonium nunquam admittitur ad præ-
sumptionem aut indicium constituendum, nisi aut
testis certus aut præsumptio violentissima eum
adiuuerit: verbi gratia, si comperietur signatus
Magus, quo indicio Triscalanus retexit pluri-
mos. Ego tamen cum Danæo sentio princi-
pes quosque Magos carcere signo, aut illud ha-
bere loco tam abdito, ut eos signo retegere sit difficil-
limum. Nam à Valesio quodam nobili viro ac-
cepi quosdam à diabolo sub palpebrarum altera,
quosdam sub vno ex labijs, quosdā in podice ob-
signari. Triscalanus autem dicebat signatis Ma-
gis inesse quasi vestigium leporis, & quamuis ad
ossa vsque indatur acus, locum tamē sensus exper-
tem esse. Firmissima quidem præsumptio hæc, &
cum indicijs alijs sufficiens ut procedatur ad con-
demnationem: quemadmodum etiam sermo resi-
piscantis Magi conscius in morte accusantis præ-
sumptio est cōtra alios vehemētissima: hoc. n. præ-
sumi opus est^a, cum pcenituerit ipsum & Deum
inuocauerit, ab eo rem verè enuntiata esse. Sed
illius dicto fidem non conuenit adhiberi si mortē
obstinatus oppetat, ut plerique faciūt ab auditione
verbi Dei abhorrentes vehementissimè. Atque
hæc circumscriptio illius regulæ futura est quam
veteres Doctores tradiderunt, morientem præsu-
mi ex veritate dicere. Maiores itaque ex sermoni-
bus eiusmodi ad condemnationem procedebant,

^a ex l. vlt. ad l.

lul. repet. & c.

sanctim^o. l. 1. q. 7.

. cū quis dece-

dens. §. codicil-

lis. de lega. 2. ff.

auth. quod obti-

net, vbi Bal. de

prob. & in l. 2.

comm. de legat.

C. Doct. in cap.

quāuis. de re iu-

dic. Alex. in l. si

de do. de col. C.

vt obseruatum est in læsæ maiestatis crimine. Sic Nero intimos & familiares quosq; curauit interfici ex sermone morientiu, q tñ nihil aliud inter moriendum spectabant quàm vt de aduersarijs ultionem sumerent. Verũ ista omnia ex prudentis iudicis & considerati iudicio pendent, vt obseruet an ultionis studio loquatur moriturus,^a & diligenter quærat an vllæ inimicitie cõtra delatos præcesserint. Saga quẽdã Berõda nomine Malbeci ad Belomontium Lomanienſe cremata est, quæ iam iam moritura cùm interrogaret an nobilis quẽdã fœmina quam indicauerat fuisset in eo numero, nobilis autem fœmina cum ea cõmissa pernegaret, his verbis respondit Saga, *No sabes tu pas quæ lo darrein cop que nos hemes lo baram a la crotz deu pastis, tu portaues lo topin deus posons*: id est, an mescis cùm postremò salutationem haberemus ad crucẽ artocreatis, te portasse pharmacorum poculum: ad hæc obmutescẽs fœmina non respondit quicquã, ita se conuictã ostendit. Sin autem Magus obstinatus moritur, eum certissimũ Dei hominumq; aduersarium esse præsumit, qui viuens omneis enecare cupiat: vt Nero facilẽ Magorũ princeps dictũ illius qui ccelũ & terram in cineres abire optans dicebat, *me moriente*, illius ergo dictũ volens corrigere dicebat *quæ & mori*, *me viuentē*. Hęc illa est species in qua præsumptionem vnã euertit altera^b. Nec tamen debet testimonium morientis Iudex contemnere: fieri enim potest vt ex veritate sit: vt suprà demonstrauius non rarò Magos à Magis interire, & (quod ait Ieremias

^a Bald. in tit. de pace Const. ver. vassal. in fi. las. in l. 1. col. 2. Oledra. cõf. 192. visio. Hippol. Mar. fil. in pract. §. restit. col. 12. & in rubr. de fideius. col. 7. §. 8. & seq. latiss. Bart. in l. si q; in graui. §. 1. ad Syl. lani. ff.

^b l. diuus de integ. restit. 22. q. 2. c. 1. est & c. ne q; arbitret.

remias) deum inimicos suos opera inimicorum e-
uertere. Sed si is quem obfirmatus Magus accusa-
nit dixerit ad probationē sui se ita semper vixisse
vt virum bonum decet, audiēda est illius defensio:
sin autem eum cōtrā suspectum esse pareat, aut an-
tē fuisse reum, sed neq; absolutum sententia neque
damnatum, eum Magū esse pręsumitur. Sed et si le-
gitur probationē contra pręsumptionem iuris ad-
mitti non oportere*, & diuino iure in Sagā est ho-
micidij & parricidij pręsumptio: ferenda tñ est Sa-
ga, vt exhibeat aut viuos demonstret eos de quo-
rum nece accusat. Hęc enim defensio coniuncta e-
uidentię permanentis facti plus potest q̃ probati-
nes oēs & pręsumptiones contrarię: b quemadmo-
dum suprà ostendimus veritatē permanentis facti
contra Sagam probationē esse omnium euidentis-
simam. Regula autem iuris est c, probationem
minus legitimam in atrocibus & nocturnis maxi-
mē criminibus (quale istud est) sufficere, quo-
ties probatio certa non potest obtineri. Sapi-
ens verò Iudex ad consequendum veritatem om-
neis pręsumptiones comportaturus est: modò ne
id faciat quod multi Iudices in Germania solent.
Hi enim aut magos alios conquirunt, vt per eos
ad saltum cribri resciscant an reus fortes exerceat;
aut puerulis templum aduentibus novos calceos
axūgia suilla perūctos curāt indui, vt Magæ inde

^a l. antiquæ. ad
Vellei. C. l. vl-
tima ad Mace-
don. l. vltima. ar-
bitrium tutele.
C. l. à diuo Pio.
§. si pignora. de
re iudicata ff.
Alexand. in l.
inter stipulan-
tem. §. 1. de ver-
borum obligat.
et consil. 47.
et consil. 91.
coll. finali. libr.
6. Roman. con-
sil. 250. Hippo-
lyt. Marfil. in l.
1. §. ad questio-
nem. de questio-
nib. Speculat.
in tit. de præ-
sumptionib.
^b Felin. in cap.
quanto. de præ-
sumptio. Bald.
in l. contra ne-
gantē. cod. Ro-
man. cons. 350.
col. 8. Alexan.
in l. vnic. vt que
desunt aduoca-
tis. C. et consil.
118. col. pen.

* cap. præterea. cum glos. ext. de testib. Panor. in c. venerabilis. col. 2. cod. l. si
ij qui adulterij. ad l. iul. de adulter. ff.

nequeant egredi, nisi eis visum fuerit qui pingues calceos ferunt: aut ambos pedes. Sagæ & manus colligantes eam imponunt aquæ leniter, eamque si saga fuerit, in fundo mergi non posse putant. Hac enim via diabolus indicia, quæ sancta oportet seruari, commutat in scholam Magiæ. Similiter ne illud faciat quod in libro Coniurationum Romæ & Auenione impresso legimus, ubi ratio exponitur faciendi caseum mulieris Sagæ nomine, ex quo accusetur. Nobis verò neque illam formam, neque alias consimiles quas legimus, placet exponere. Verum quæstio est si neque Magi extabit confessio, neque inculpatus testis, neque permanentis facti euidencia, sed violentæ præsumptiones erunt, puta à vicinis omnibus haberi pro Mago^a, aut bufones in ollis locisve abditis alentem deprehendi, quamuis nemini sit comminatus Magus, qui in hac causa statui oporteat. Ego violentam præsumptionem eiusmodi non sufficere statuo ad sententiam mortis ferendam, ad alias pœnas sufficere.

^a à vicinis veritas melius haberi potest. Barto. in l. dominus horreorum. locati. ff. & arg. l. sita. §. mulier. & ibi Bart. de fud. instr. ff.

Dicamus igitur de Magorum pœnis, quas pro amplitudine probationum maleficiorumque prudenter augeri minuique necesse est.

Depæ-

De pœnis quas merentur Magi Cap. V.

DVO sunt omnino modi quibus sua Rebus-
publ. amplitudo conseruatur, præmium &
pœna: quorū vnus ad bonos pertinet, alter ad im-
probos, & nisi iustè ex æquo & bono singulis tri-
buantur, nulla spes alia nisi ineuitabilis casus Rei-
pub. maximeq; ruine ostendit. Non quòd pœnas
de omnibus delictis sumi necessariū videatur: nam
neq; iudices reis iudicandis sufficerēt, neq; plectē-
dis carnifices: imò vix vnū crimen è denis per ludi-
ces castigat, sed tenuissimos solū quoq; videris
pœnas luere, qui gratia amicis aut pecunia valent
eos plerūq; manus hominū effugere: quamq; nec
amici nec facultates vllæ eos à Dei manu vindica-
ture sunt. Hi aut falluntur plurimū qui non alia de
causa pœnas institutas putāt, q̃ ad castiganda ma-
leficia: At hic minimus est me iudice fructus, q̃ ad
Rempub. inde perueniat: Maximus .n. & summus
omniū est, q̃ sedat ira Dei, præcipuè si directè pec-
catum fuerit contra maiestatem Dei, vt in hac causa
est. Videmus itaq; ^a cū Dei populus sese Moabi-
tis adiungens ad Bahal pehoris sacrificia declina-
set, viginti quatuor millia ex eis occubuisse, & lon-
gè plures fuisse perituros, nisi repentè Pinhas Ele-
azaris filius irā Dei cernens exardescere vnū è du-
cib. populi cum Moabitide cubantē tranfixisset.
Tum mors desinit peruadere: Deus aut Mofi, Pin-
has, inquit, sedauit furorē meum ardente zelo quo
zelotypus fuit honoris mei, & obstitit ne populū

^a Num. 25.

^a Deut. 21.^b Deut. 13.^c Deut. 15. & 19.Leuit. 12. & 13.
& 14.

istum perderem: dicito ei me fœdus cum ipso ac posteris ipsius initurum, vt sacerdotio fungatur mihi. Postcâ trecentos annos vixit, eiusque posterî amplius bis mille annos sacerdotio honore amplissimo perfuncti sunt. Hic igitur primus punitionis improborum fructus, vt sedetur ira Dei, & vindicta eius in vniuersum populum auertatur. Ideoq; ludicibus fuit imperatum^a, si postquàm perquisiuerint autorem homicidij nō poterunt deprehendere, vt sumentes vaccā sacrificēt in loco vbi cædes cōmissa fuerit, manus abluāt vt innocentes facti, & Deū orent ne ob effusum sanguinem ira sua populum perfundat. Secundus punitionis fructus est, vt in regionē totā accersat Dei benedictio, prout in lege Dei scriptū est^b. Postquā igni & gladio tradideritis oppidū ē populo meo fratribusq; vestris qui deserentes Deū idola coluerint, & omnem animā homines & bestias occideritis, aggerē ē lapidibus trophæi loco accumulabitis: ac tum extendā amplas misericordias meas erga vos, & gratijs vos benedictionibusq; cumula- bo. Tertius fructus ex improborū punitione procedens est, vt metus & terror incutiatur alijs: sic enim lex Dei^c, vt alijs videntes punitionem metuant peccare. Quartus fructus, vt caueat n̄s quos nondum infecit & corripit improbitas, vt incolu-
mes pestilētia inficit atq; elephātiāsis^d. Quintus, vt improborū numerus minuat: qua sola ratiōe vet^a Britannia consuetudo sancit suspendi fures, quia nimius eorum numerus futurus esset. Atque hæc verba

verba ineptæ illius consuetudinis, cum omnes regionis sylvæ non satis facturæ essent, mors autem gravior sit quidem puniendis furibus, sed furtis impediendis levisior: verū tamen consuetudo isto solo argumento nititur. Sextus, ut boni securè vitam possint transigere. Septimus, ut puniatur improbitas^a. Hæc bona atque commoda ex improborum supplicijs proficiscentia placuit attingere. Si quis autem modus vnquam exstitit sedandi iram Dei, benedictionem eius obtinendi, alios perterrendi aliorum supplicijs, hos ab illorum corruptione conservandi, improborum numerum minuendi, bonorum vitam confirmandi, & improbitates summè detestandas quas ingenium hominis excogitare potest puniendi, hic certè vnus est ut omni rigore castigentur Magi. Quamquam non satis respondet rigoris vocabulum, cum nulla sit tam crudelis pœna, quæ puniendæ Magorum improbitati queat sufficere: omnia enim ipsorum scelera, blasphemix, & instituta invehuntur in maiestatem Dei, ut mille artibus irritent & exacerbent eum. Plurimum apud veteres fuit dubitatum quod genus mortis in eum institueretur qui patrem aut matrem occidisset: ut ex lege Pompeia in parricidas constat, cuius novum & accuratum supplicium lenius postea visum est. Quamobrem Tarquezum maiorem, qui parentem suum Pictaviensem Electum occidit curauerat, Curia Parlamenti voluit discerpi cādente forficè, diffringi artus ad rotam, ac postremò cremari:

Deut. 19.

cremari: et si ne hoc quidem pacto condignas pro merito pœnas is perferre videbatur, qui vitam ademit ei à quo acceperat. Altero quoque Aresto eiusdem Curia nobilis quædam fœmina quæ virum suum occidi curauerat, viua exusta est: quæ illa satis patienter tulit, cruentâ subuculâ viri sui ante oculos habens. Quidâ etiâ Magos dubitant igni tradere, etiam eos qui pacto expresso se diabolo adiunxerunt. Horum enim præcipue vindictam diligentissimè & summo iure oportet persequi, ut iram Dei amoliamur ultionemque nobis superuenturam. Quoniam verò sortilegium autores nihil amplius quàm hæresin esse interpretantur (quamuis hæresis vera læsæ maiestatis diuinæ crimen est igne puniendum ex cap. vergentis. de hæreticis) ideo tenenda est istius criminis à simplice hæresi differentia. Primum enim hanc professionem Magorum primam esse demonstrauius, quod Deum omnemque religionem abnegant. Hominem qui Deum verum deserit ut hæreat alteri Lex Dei iubet lapidibus obrui^a, quod supplicium tradunt Hebræi interpretes esse grauissimum^b. Hoc verò ante omnia oportet obseruari. Mago enim (de quo dicimus) non videtur satis si Deum abneget ut religionem alteram amplectatur, sed omni religioni veræ ac superstitionis renuntiat qua homines in offensa metu contineri possunt. Secundum Magorum crimen est, quod ubi Deo renuntiauerunt, maledicunt, blasphemant, & prouocant eum despectu maximo, & quemcunque Deum aut idolum

antè

Primum Magorum crimen.

^a Deut. 13.
^b R. Maymon.
lib. 3. more habebocim.

Secundum Magorum crimen.

antè metuerint. Lex autem dei, ^aQuisquis Deum, ^{Leuit. 24.} inquit, blasphemauerit, peccatum eius manebit in eo: & quisquis maximum Dei nomen per contemptum pronuntiauerit, plectatur morte: qui locus Philonem torfit, omnesq; Hebræos Doctores mirificè. Videtur enim prius legis istius caput ad eos pertinere qui Deum suum quem pro Deo habent blasphemauerint, & hos dici reportaturos peccatum suum. Alij interpretes dicunt ei qui blasphemauerit Deum, nunquam condonari (quodcunque tandem supplicium perferat) nisi ipsum poenituerit: & eum qui maximum Dei nomen audaciuse ^bpresserit morte affici oportere. Ipsa Legis ^{Leuit. 24.} verba obseruatione dignissima afferemus, יהוה בזה ירבה, אש איש איש ב' יקלל אלח' וגא' וזקב' ש' Quamobrem Hebræi sanctissimum Dei nomen neq; scribunt vnquam, neq; pronuntiant. In priore autem legis capite videmus nō dici יהוה propriam Dei appellationem, sed אלחי, quod nomen Dñs omnibus & Angelis tribuitur. Etenim videtur Deus innuere ab ijs blasphemari Deum qui id blasphemant quod Deum esse opinantur. Sic Deus qui corda & voluntates hominum scrutatur, consilia ipsorum respicit: vt cum olim Magi crucifixorum, quos deos putabant esse, manus & crura confringebant, aut sumpta hostia bufones pascebant. Iam itaq; duplicem videmus & detestabilem Magorum impietatem esse, quòd Deum verū non dubitant blasphemare & quicquid diuinitate aliqua præditum esse putant, vt omnem pietatis opinionem euellant &

Tertium Magorum crimen.

offensæ metum. Tertium crimen ampliùs abominandum est, quòd dant fidem diabolo, adorant eum atq; sacrificant: & eorum sceleratissimi facta fossa vultum humi abijciunt orantes ex animo & adorantes diabolum. prout de Pamphila Larissana Saga in Thessalia antè notauimus ex Apuleij testimonio. Sed ne procul abeamus, fuit in Laodunen si suburbio cui nomē est à valle, Saga mense Maio M. D. LXXVIII. quæ idem fecit multis præsentibus. Istud autē abominandum scelus omnia supplicia quæ ab homine excogitari possunt gravitate superat, cum disertissimo Legis contextu precipiat Deus^a vt qui inclinatione solùm honorem imaginib. quæ Greci εἰδωλα vocant, habuerit plectatur morte: nam Hebræum *Tislaueb*, Chaldaicum *Tisgud* nihil quàm inclinare denotat, q; omnes Latini interpretes dixerunt adorare. At Magi nō satis esse ducunt si adorauerint solū aut corā Satana se inclinauerint nisi se dedāt ei, orentq; & inuocent eū.

Quartum Magorum crimen.

^b Leuit. 21.
Deut. 18.

Quartum crimen præcedente grauius est, qd per multi Magi fuerūt conuicti adeoq; confessi se progeniem suā Satanae deuouisse: qua impietate Deus se in lege adduci pronuntiat^b ad ultionē in eos inflammendam qui Molochō dedicauerint liberos, quem Iosephus Priapum interpretat, Saturnū Philo: vtut sit, Satanae & spiritib. malignis offerebant.

Quintum Magorum crimen.

Quintum prouehitur vltèrius, Sagas ferè ex confessione ipsarum cōuictis esse quòd paruulos pueros necdum baptizatos sacrificabant diabolo tolètes in aera, deinde aciculam crassam in caput eorum

rum inferentes vt eos enecarent, crimine grauissi-
mo. Sic Sprangerus narrat vnam se autore crema-
tam esse, quæ hoc pacto vnum & quadraginta ne-
cauerat. Sextum crimen horribilius superiore est, *Sextum Mago-
rum crimen.*
quòd Magis nō est satis suos ipsorum liberos dia-
bolo sacrificauisse & cremauisse sacrificiorum ritu
(aduersus quæ Deus lege inuehitur^a, dicēs se po-
pulos terræ ob istam abominationem extirpassē) *a Deut. 18.*
sed eos inde ab vtero deuouent Satanæ. Sic Razi-
orum Baroni Satanas indixerat vt filium suum ad-
huc in vtero versantem sacrificaret, eoq; pacto ma-
trem cum foetu enecaret: quod ille fuerat factururus
nisi anteuertisset vxor, vt idem agnouit atq; confes-
sus est. Duplex verò parricidium, turpissima
coniunctum idololatria. Septimum ac frequen- *Septimum Ma-
gorum crimen.*
tissimum est, quòd iurati Magi promittunt di-
abolo se quoscunque poterunt ad cultum ipsius
perducturos: idquæ re ipsa præstant, vt antè
demonstrauimus. Lex autem Dei præcipit^b, *b Deut. 12.*
vt quisquis ita vocatur, eum lapidibus curet ob-
rui qui animum ipsius sollicitauerit. Octauum *Octauum crimē.*
crimen est, quòd honoris causa inuocatur & iurat
per nomen diaboli: nam Magi eum semper in ore
habēt, & per eum duntaxat iurant, nisi cū abnegat
Deus. Sic apertè veniunt contra legē Dei, quæ per
aliū quàm per Dei nomen iurare vetat^c: quāob *c Ierem. 5. 12.*
rem Scriptura dicit, da gloriā Deo, quàm formulā
Iudices cū à litigantib. aut testibus iusiurandum
exigerent, obseruabāt, dicentes, tribue gloriā deo.
Nonū est, quòd Magi incesta colunt adulteria, & *Nonum crimē.*

eo nomine omni seculo infamati atq; cōuicti sunt: nam eos docet Satanas neminem perfectū Magū aut incantatorē esse quin sit ex patre & filia, aut ex matre & filio genitus. Quod spectat Catul. disticho,

Nam Magus ex matre & gnato gignatur oportet,

Si vera est Persarum impia religio.

Epiphanius contra Gnosticos & Athenagoras in Apologia incestum Magis frequentem esse annotant. Omnia hæc impia scelera directē in Deum & honorem ipsius committuntur, quæ summo iure vlcisci tenentur Iudices ut iram Dei à nobis amoliantur. Cetera Magorū crimina ad iniuriā hominibus factam pertinent, & quæ illi cum possunt vlciscuntur. At nihil tantopere odit Deus^a, quā ut videat Iudices iniurias sibi aut alijs facta: vlcisci, horrendas verò blasphemias dissimulare quæ in maiestatem Dei euomuntur, quales à magis pronuntiari antè ostendimus. Alia itaq; crimina persequamur. Decimum est Sagas homicidiorum artē exercere, adeoq; infantium cædes committere, ac postea elixare donec humorem & carnem eorum fecerint potabilem: quod Sprangerus ex ipsarum confessionib. scribit cognouisse, & Baptista Porta Neapolitanus libro de Magia. Neq; omittendum illud est, infantes prius ab eis enecari quā fuerint baptizati, quib. quatuor circūstantijs exaggeratur crimen homicidij. Undecimum crimen est, quod humanas carnes ac puerorum maxime comedunt Sage, & palam bibunt sanguinem: quod scelus admirabatur Horatius, cum diceret,

^a 1. Salm. 2.

Decimū crimē.

Undecimum crimen.

Nem

Neu pransæ Lamiæ viuum puerum extrahat aluo.

Verumtamen istud est exploratissimum. Quod si pueros habere non possunt, hominum cadauera è sepulchris effodiunt, aut suspenforum eximunt è patibulis, prout persepe compertum est. Huc pertinet quod Lucanus olim cecinit,

—laqueum nodosq; nocenteis

Ore suo rupit, pendentia corpora carpsit,

Abrasit cruces, percussaq; viscera nimbis

Tulsi, & incoctas admissis Sole medullas.

Propterea se Apuleius narrat, cum Larissam Thessalię aduenisset, sex aureos lucratum esse ex nocturna corporis vnius custodia, eo quod Sagæ (per quas illa regio famosa effecta est) nisi certa custodia adhiberetur, veniebant intro quacuncq; forma videbatur, & ossium tenus circumrodebant corpora. Hæc verò detestabilis persuasio à diabolo mentibus humanis inditur, ut alij alios cædant vorentq; & euertant humanum genus. Hoc etiã addendum, Magos omneis plurimum esse veneficos, quo vno crimine ad mortem damnari possunt ex Cornelia lege de sicarijs, quamuis non fuerit venenum traditum. l. 1. in verbo, venenum confeceris de sicarijs. ff. Homicidium autem & lege Dei^a & humanis legibus^b capitale iudicatur: similiter qui carne humana vescuntur aut vescendam præbent, morte digni sunt. Sic Lutetiæ dulciarius pistor è suspenforum carne faciens artocreata, viuus crematus est, domus euersa, & interdictum ne ædificaretur denuò: sic locus per diu in icuncularum

^a Deut. 19.

^b toto tit. ad l.

Cornel. de sicarijs. C.

Duodecimum
Magorum cri-
men.

vico desertus mansit. Duodecimum crimen singulare est, quod venenis & sortilegijs enecant ab homicidio simplice disparatis lege Cornelia de sicarijs & veneficis. ff. grauior enim offensa est si quem veneno quam si aperta vi sustuleris, & grauius adhuc est necare sortilegio quam veneno. Grauius est, inquit Lex^a, occidere veneno quam gladio.

^a l. 1. de malefic. C.

Decimum tertium
Magorum crimen.

Decimum tertium Magorum crimen est frequentissimum, quod ab eis pecora enecantur. Ideo Augustanus quidam Magus anno M. D. LXXIX. forficibus discerptus est, quod redempto corio peco-

Decimumquar-
tum crimen.

Decimum quin-
tum crimen.

rum mortem eis intulisset. Decimumquartum est ordinarium expressum Lege, quod fruges necant, & famem sterilitatemque inuehunt in regionem totam. Decimumquintum est, quod Sagæ cum diabolo rem habent, etiam dum maritis accubant, vt omnibus confiteri supra notauimus. Hæc detestabilia quindecim crimina, quorum minimum morte dignum est accuratissima: non quod singuli Magi rei sint criminum istorum omnium, sed illud ta-

^b l. unus de priuatis delict. ff.

^c ex l. 3. de deter-

mino moto. ff.

l. pretor. §. si

mibi plures. de

iniur. ff. l. si a-

dulterium cum

incestu. de a-

dult. ff.

^d l. non est no-

uum. de acti-

empt. l. qui se-

pulchri. de se-

pulc. viol. C.

men compertum est Magos qui cum diabolo expressè pepigerunt, reos omnium istorum scelerum ferè, aut certè plurimorum esse. Cum autem multa crimina & multis actionibus ab homine committuntur, singulorum pœnas oportet repeti: neque vnum impunitum relinqui ex concurrente altero^b, sed plures pœnas (vt ait Bartolus^c) distinctas imponi siue legibus & institutis, siue arbitratu iudicis^d. Si plura crimina in facto eodem committuntur, idem iudicium est: nisi crimina sint vnius speciei,

speciei,

speciei, ut parricidium in homicidijs quidem nu-
 meratur^a, sed reus sola parricidarum pcena tenebi-
 tur. lex autem Dei pcenam capitalem sanciens nō
 distinguit minutatim Magorum scelera, sed Sagā
 vivere simpliciter vetat, נִחַן אֶל הַמָּוֶה : quem in lo-
 cum Hebręus Philo his verbis, *lo techaiē*, significa-
 ri dicit Sagam eodem die q̄ cuiēta fuerit morte af-
 ficiēdam fuisse, & ita à maioribus obseruatum. Sic
 ergo nō solum grauitatē criminis exponit Deus^b,
 sed etiam demonstrat quantopere expetat ut iusti-
 tię leges in istos homines exerceantur. Nomina-
 tim verò Lex morti Sagam adiudicat, ne pcena ob
 sexum minuatur : ut legitimè in omnibus alijs cri-
 minibus obseruatur. l. sacrilegij. de peculatu. ff. l. si
 adulterium. §. stuprū. de adulter. ff. cap. sicut. de ho-
 micidio. Plus enim est offensionis in cæde scemine
 quàm viri, ait Aristoteles in Problematis lib. 29.
 cap. u. Itaq; si nihil aduersus Magum probabit i-
 dololatrię, blasphemię, sacrificiorum, parricidio-
 rum, homicidiorum, adulteriorū, scortationumcū
 Satana, & aliorum scelerum : cū tamen probatū
 fuerit Magum reum esse meret mortem. Amplius
 Iura ciuilia^c : nam non solum ea cui expresso pacto
 cum Satana conuenit afficienda est Morte, sed et
 tiam is q̄ Sagas cōsulit : hę. n. tantopere sunt abomi-
 nationi ex Lege, ut ea modò hostes salutis commu-
 nis^d, modò id facinorū magnitudinē Magos ma-
 leficos^e, modò peregrinos naturę^f (hos, inqt, tanq̄
 naturę peregrinos feralis pestis absumat) modò
 hostes humani generis^g nominet, Augustinus etiā
 in li.

^a l. Senatus. de
 accusat. ff. de i-
 bi Bart. l. pra-
 tor edixit. §. 1.
 de iniur. ff.

^b Exod. 22.

^c l. nemo aru-
 spicē. de malef.

^d

^e l. ult. eod.

^f l. nemo. eod.

^g l. multi. eod.

^h l. et si. de ma-
 lef. c.

in libro de ciuitate Dei Magos appellat maleficos ob maleficiorum magnitudinem. Quod autem ad Magos aulicos, quia istud malum quàm maximè potest accedit Principes, idèq; nō nostra solū memoria sed ab omni seculo, ad Rempub. totam euer tendam (nam Principes eodem pellicit à quibus populares itidem pertrahuntur) hanc ob causam ^{d.l. ctsi.} lex insignis extat^a, qua ita sancitur si quis Magus, vel magicis cantaminibus adfuetus, aut aruspex, aut ariolus, aut certè augur, vel etiam mathematicus, aut enarrādīs somnijs occultās artē aliquā diuinādi, quibuscūq; tandē præditus honorib. & potētia sit in comitatu Principis fuerit, vt præsidio dignitatis exut^o cruciatus & tormēta nō fugiat. Hāc legē literis aureis in portas Principū incidi oporteret: pestē. n. capitaliorē in comitatu eorū nō inueniris. Vt autē agnoscamus quantis laudibus Principes Ethnici digniores sint Christianis multis, apud quos faciunt stipendia Magi, mulierem Martham nomine, Marij temporibus in exiliū à Senatu Rom. missam legimus^b, quæ se totius prælii aduersus Cimbros euentum prædicturam confirmabat: & Claudius Cæsar in Rom. equitem agi summo iure voluit, adeò vt morte multatus fuerit^c & publicata bona, eo quòd galli gallinacei ouum circumferret (alijs serpentis dicunt) vt eo pacto religionem, falleret ludicū, litemq; gratia vinceret. Fuerunt homines imperante Tyberio ex minima^d opinione Nectromantiæ ad mortem damnati^d. Caracalla Imperator etiam condemnauit eos qui herbas &

^a Plutarh. in Mario.

^b Tacitus. Plin. li. 29. ca. 3.

^d Tacitus.

bas & alia id genus ad curandas febreis faucibus appenderant⁴: quod Deus lege prohibet, cum ritus Amorrhæorum & Chananæorum abominat. Nam in eis Moses Maymonis ligaturas numerat, quas etiam Augustinus damnat, ut supra demonstrauimus. Hoc iudicium Caracallæ Cæsaris oculis eorum proponi conuenit qui lege Dei abutentes condonant execrabilia Magorū scelera, ex quibus tam multa mala perpetimur. Sed eos qui res istas præbent, non qui imprudentes accipiunt bona fide, eos inquam persequendos in iure censeo, (ista enim idololatriæ & sortilegiorum principia sunt) quo exemplo palam demonstrabit Magos qui expressæ cum Satana pactiōis tenentur mereri mortem. Cumq; sit ante omnia detestandum crimen, eo grauior pœna conuenit maleficio: nempe aut lapidationis, ubi hoc genus pœnæ receptum est, aut ignis atq; incendiij, quod supplicium ferè apud Christianos iam olim fuit obseruatū. In Belgico & multis Germaniæ partibus damnatæ mulieres immerguntur aqua: verum Sagas colligatis artubus in aquam proiectas compertum est non posse mergi, nisi admota vi in aquam inferatur caput, ut supra diximus. Quod si præter sortilegij crimen siue confessione, siue testibus, siue facti euidētia probetur aliquem à Saga enectum esse, infantem verò maxime, crimen est grauius. Et quamuis forte quam Saga ad inimicum tollendum iniecerit alterum comperiatur enectum esse, digna tamē est morte: aut si philtrum cogitans mortem intule-

⁴ Spartian. in
Caracalla.

^a l. si quis ali-
quid. §. qui ab-
ortiones. de pœ-
nis. ff.

^b Bald. in l. si.
de probat. C.
et in l. presby-
teri. de episc. C.

^c l. absentem. de
pœnis. ff. l. ult.
de probat. C. l.

singuli. de ac-
cus. C. Gand. in
tract. malefic.
sub rubric. quā-

do puniantur
plu. Ancaran.
con. 217. Alex.
Im. conf. 15. li. 1.

et conf. 14. li.
3. Capola conf.
41. Castrenf.
conf. 192. Alex.

cōf. 81. li. 5. An-
gel. de malefic.
in verbo, et An-
dram. nu. 22.

^d l. capitalium.
§. in seruorum.
de pœnis. ff. l.
ulti. de incen-
dio. ff.

rit, etiam quæ Saga non est ex facto meretur mor-
tem, ait lex^a. Sed huius leniorem esse pœnam con-
uenit quæ non fuerit Saga. Nihil tamen plerumq;
tam difficile est quàm probatio, & in ea maximè
iudices occupantur. Quamobrem si neque incul-
pati testes, neque reorum confessio, neque euiden-
tia facti habebit (quæ tria esse genera probatio-
num diximus ex quibus mortis iudicium ferri po-
test) sed præsumptiones solùm erunt, vtrum infir-
mæ sint an violentæ præsumptiones animaduër-
timus. Si præsumptiones infirmæ fuerint^b, ne-
que reum oportet vt Magum condemnari neque
absolui, sed amplius dicere ad commoditatem
quæstionis, & interea è vinculis reum eximere.
Sin autem violentæ fuerint, an ad condemnatio-
nem mortis procedi sit opus dubitatur, propter
discrimen huius criminis ab alijs amplissimum.
In alijs enim criminibus nemo ex præsumptione
licet violentissima damnari ad mortem potest^c;
ad alias verò pœnas, puta trirèmes, flagra, mul-
tam honorariam aut pecuniariam pro qualitate
personarum^d & probationum grauitate dam-
nari potest. Itaque videtur in isto abominando
crimine ad iudicium mortis ex violentis præsump-
tionibus procedi posse. Verumtamē ex violentis
præsumptionib. statuendā non cēseō mortis cō-
demnationē, sed alias omneis pœnas excepta mor-
te. Hoc nos in pari causa docet Lex Dei dicens^e,
Si quod ex oppidis popularium tuorum audiue-
ris apud alios instare vt Deum æternum deserant

orent-

orentq; Deos alios, veritatem rei diligenter per-
uestiga. Si eam certam esse cognoueris, tum in-
colas illius oppidi obsideto, perrumpito, igne cæ-
dibusq; misceto. Veritatem igitur teneri certò o-
pus est, vt sententia feratur mortis. Hic verò dixe-
rit quispiam, Aut absoluere, aut damnare opus est.
Si verum crimen est, mors non suffecerit: sin fal-
sum, oportet absoluere, aut certè ampliari donec
amplius quæstione habita cognoscatur, reum ve-
rò hac lege vinculis soluere vt vadimonium eodẽ
statu obeat, &c. non supplicio corpus afficere, aut
honorem cuiquam ob præsumptiones adimere,
ex prisca Rom. lege^a, apud quos tres erant notæ:
vna A. altera C. tertia N L. absoluo, condemno,
non liquet. Respondemus hanc iudiciorum for-
mam sublatam esse^c, & alteram extra ordinem in-
uectam, cum Romani imperium obtinerent. Nam
illud dictum legis, actore non probante reus ab-
soluitur, verum est: sed ea demum probatio est
non solum quæ probat necessariò, sed etiam quæ
ad indubitatam probationem accedit proximè.
Inprimis verò eorum criminum quæ clàm com-
mitti solent probatio ex bonis certisque rationi-
bus petita sufficit, quod Baldus^d & Ioānes An-
dreas^e hoc modo dixerunt, ratione difficilis pro-
bationis sufficit probatio præsumptiua: quam ob
causam probatio quoq; domesticorum testiũ ad-
mittit in rebus clàm gestis intra priuatos parietes^f,
quam probationem alioqui fora excluderent^g.
Magorum autem scelus de nocte ferè commit-

^a l. vlt. de pre-
bat. l. sciant. co.

^c l. qui accusa-
re. & D. ibidẽ.

^b Asconius in
Verrem.

^d l. ordo. de pu-
blic. iudic. ff.

^e in l. quicunq;
de seru. fugit.

^f coll. vlt. versu
& nota octauo

^g in auth. quas
actiones, circa

fin. de sacro-
sanct. C.

^a in c. cum dice-
cess. glos. super

verbo, argun-
tis. & in c. illo

vos. de pignor.
& in c. ad ne-

strã. de emptio.
^h l. consensu. de

repud. & ibi
Bar. & in l. lex

que tutores. de
administr. tut.

& Cynus. in l.
parētes. de test.

C. Not. in c. 3.
loco. de proba.

& in c. veniēs.
2. de testib. &

in c. cū dilecti.
de electio.

^h l. omnibus, &
ibi Doct. de te-

stibus. C.

titur, deserto loco & ab hominibus remoto, n̄ sc̄p modis quos nemo præsumere vel cogitare possit. Violētās igitur pręsumptionēs in causā tam detestabili haberi sufficit, vt supplicia corporib. quantumuis grauiā, capitali solū excepto, irrogentur, fustigationes, sectiones, notæ, perpetua vincula, multæ pecuniariæ, publicationes, & pœnæ consimiles, præterquā exsilium, nisi in locum aliquem certum relegetur Magus. Solent enim plerūq; Magi solum vertere vbi reiecti sunt, pestemq; importare aliō: sin vno in loco iubentur consistere vbi se obseruari & in suspitione esse viderint, nihil audent amplius. De perpetuo autem carcere, etsi ex communi iure prohibetur^a, melius tamē in Canonico iure prospectum est, maximē verō in presente causa. Nihil enim tantopere formidant Magi quā carcerem, prout carcer modus est potentissimus ad veritatem exprimendam & afferendā resipiscentiam: sed aliī comites expertes rei Magicæ semper sunt adiungēdi, quia dum soli sunt eos à diabolo in sua improbitate confirmari mōstrauit experientia, aut etiā vt ipsi mortem sibi conciscant adiuuari. Si igitur Sagas bufonibus, laceratis, hostijs, ossibus, pinguibus^{ue} ignotis instructa deprehenditur, & famosa est rerum magicarū nomine, p̄sumptiones sunt validissimæ: si aliquando reprehēsa in iure, nec absoluta est, vehemēs est pręsumptio: si ex stabulo inimici aut ouili visa fuerit egredi, posteaq; pecudes moriant, aut si n̄ moriant vel lāguescant quib. interminatæ sint Sage, siue vnus si-

^a l. mandatis.
de pœnis. ff.

nus siue plures, violenta est præsumptio. Ex his præsumptionibus, ut neq; vilius confessionis neq; testium extet probatio, in pœnas tamen illas condemnari debent, præterquam ad mortem. Hæc nobis regula tenenda est^a, sublata mortis pœna & rigore legum mitigata, cum præsumptionibus agitur: neq; eorum probanda sententia, qui ex præsumptionibus licet violentissimis corporalem pœnam irrogari non posse putant^b, sequuti opinionem Alberti Gandini & Pauli Castrensis. Hic enim (ut gloriatur ipse) impedimento fuit ne corporali pœna afficeretur prædo^c, qui deprehensus fuerat stricto gladio è loco exiens ubi inimicus recens occisus compertus est, & cui etiam occisori pater imperauerat ne regrederetur domum quin rem confectam rescuisset, deinde verò post rem gestam eum pater admonuit ut fuga sibi consuleret: quod in iure fuit comprobatum. Humanus spiritus, ait Paulus Castrensis, non poterat dubitare quin is qui accusabatur cædem perpetravisset, utcumq; infitiretur: verumtamē non fuit affectus corporali pœna. Atq; in hanc sententiam Bononienses Doctores consenserunt^d, freti quodāmodo antiqua Rom. opinione, absolendum planè aut condemnandū

^a Ant. But. Par. Felin. 10. Andr. in c. afferte. de præsump. text. in c. illud. de cleric. secundum Felin. in c. qualiter & quando. ^b Gand. in trac. de malefic. tit. de præsum. col. 3. Specul. tit. de præsump. §. species. verju in summa. Oldr. cons. 192. viso. Bald. in l. præbyt. col. 1. vers. & adde. de epis. C. & in l. non est veris. quod met. ff. & in l. eius. §. 1. de testib. & in l. sci. ant. cuncti. de probat. C. fin. vers. 6. ubi etiā. Castrensis. Bal. in l. fugitui. col. 2. & ibi Capola vlt. charta. de ser. fugit. C. Bal. in c. 1. fin. tit. ^c Castrensis. cōf. in l. §. si quis 26. coll. 7. vers. ad vnum, si cer. consil. 2. post

quib. mod. feudum amit. Ancaran. in reg. semel malus. col. 30. de reg. iur. 299. visa. col. vlt. lib. 2. ^d Gand. in tract. malefic. tit. de præsump. Rom. in villa. ff. ad syllan. Franci. Aretin. in l. eius qui. §. si cui. de testam. Barbat. cō. modo. lib. 1. & cons. 21. sapientissimus. coll. vlt. lib. 2. Alex. in l. 1. coll. 8. vers. pet. ff. & cons. 15. viso processu. coll. 2. lib. 1. & cons. 115. in causa lib. 3. & princ. lib. 7. cons. 1. 8. coll. vltima. lib. 7.

ex lege, aut amplius decernendum dimisso reo: cū tamen ex insignibus præsumptionibus omnes semper multā pecuniariam committi censeant. Quid ita multam? inquires. Etenim si præsumptiōes eas non esse iudicant ex quibus ferri sententia possit, non debent rei ad multam condemnari, maxime cū homo damnatus criminis, si soluēdo non est, ex diuinis & humanis legibus corpore pœnas lue-
 re teneatur^a. Sin autem reum ex violentis præsumptionibus pœna dignum iudicent, quare dubitauerint in enormi crimine ad corporalem pœnam procedere? Iudices huius regni & fora non sequuntur Italicorum Doctorum sententiā, sed in pœnā corporalem damnant pro modo probationis, non solum in hoc, verumetiam in omnib. alijs criminibus quæ ab huius atrocitate absunt longissimè. Nobilem virum Cenomannum noui (cuius nomen propter honorem necessarium illius reticebo) qui postquā certo consilio inimicū suum occidisset, cum literis ad patrum fuit comprehensus, quibus orabat ad se pecuniam mitti ut veniam criminis impetraret. Interrogatus negat manum suam esse. Simo Cornutus actarius eū iubet scribere, sed ita scriptionem suam dissimulat ut nulla similitudo huic cum illa intercederet. Bienniū fuit in carcere sine alia probatiōe, tandem verò ad annos nouem fuit ad remigium relegatus (ut ipse mihi confessus est) cū nihil nisi præsumptiones haberentur. Frequentia sunt in hoc regno iudicia eiusmodi, neglecta Doctorum Italicorū sententia.

In Bel-

^a l. i. §. genera-
 liter. de pœnis.
 ff. l. si quis id
 quod. de iurisdi-
 ctio. ff.

In Belgico & certis Germaniæ locis ratio diuersa est. Sunt enim (vt aiūt) consuetudines quædam & institutiones Caroli magni, quibus ex rumore & admodum infirmis præsumptionibus morte plectuntur rei: quod etiam nuper in Carinthia factum est, vbi ex præsumptione morti tradebatur homo, ac postea instituebatur capitalis quæstio. Sic improbè iustitiæ illudebatur. Sed vbi ex violentis præsumptionibus quales supra exposuimus iudicium fuit constitutum, iudicium corporalis supplicij opus est pronuntiari.

Alioqui impunita semper manebunt scelera si eadem crimina quæ in oculis, ad manum sunt commissa puniantur: quod malum lureconsultus adduxit^a, vt eo casu ad condemnationem procedatur, quamuis ex offendentium multorum numero quis pœnæ debeat subijci dubitetur.

Nam etsi illic de damno agitur, quæ tamen est multæ pecuniariæ in causa ciuili ratio, eadem est suppliciorum corporalium in criminali causa, imprimis verò enormium criminum, cuiusmodi illud est quod agitur. Quamquam non obscure demonstrat Baldus^b ex præsumptionibus ad corporales pœnas instituendas procedendum esse, cum ait mitius agi in pœnis corporalibus quando est dolus præsumptus & non verus, & citat l. i. ad legem Corneliam. de sicarijs. ff. Præstat quidem, fateor, absolui fontem quàm innocentem damnari: sed eum qui præsumptionibus certis conuincitur innocentem non esse contendo, vt fuit is qui

^a l. ita vulneratus. ad l. Aquil. ff. l. si in rixa.

cod. l. item mola. §. sed si plures.

^b in c. l. in fine. tit. quib. modis feudum amitt.

qui prope occisum solus cum gladio cruento fuit
deprehensus, & alijs coniecturis oppressus quas
modò annotauimus. Quamobrem Henricus ij. in
hoc regno edictum salutare sanxit promulgatum
& relatum in acta anno M. D. LVI. quo mulierem
eo loco haberi iubet ac si foetum occidisset ac mor-
te affici, quæ graviditatem partumq; celauerit, eū
sine baptismo siuerit emori, neq; testimonium cu-
iusquam adhibuerit: fidemq; haberi vetat dicenti
mortuum foetum ex utero prodijisse. Hoc multis
decretis ab eo tempore fuit obseruatū. Perditæ. n.
& deploratę mulieres necabant foetū, easq; Sagæ
ad illud facinus instigabant. Hæc iuris p̄sumptio
ex quo edictum latū est: edictum verò ex humana
præsumptione natū eaq; vehementissima, sed non
æquē valida ac præsumptiones illæ quas antè di-
ximus: & tamē ex ea non solum ad corporale sup-
plicium, sed etiam ad mortem proceditur. Ve-
rum tamen fieri potest vt mulier ad integrum su-
um honorem conseruandum, foetum suum graui-
ditatem partumq; celet, & foetus quem studiosè
fuisset educatura in doloribus expiret puerperij:
sed quia hac specie nō rarò animaduersum est par-
ricidia plurima perpetrari dum puer mortuus na-
tū dicitur, sapienter fuit institutum præsumptio-
nem istam sufficere, vt vindicando sanguini inno-
xio ad capitalem pœnam procedatur. Nam ex
vno incommodo quod rarò contingit, non est
committendum vt bona lex & salutaris omittat^a.
Ac propterea mulierē Mureti ad Suefsiones mor-
ti ad-

^a l. 3. & 4. de
legib. ff. Sic Ca-
to dicebat nul-
lam legem om-
nibus satis com-
modam esse.

ti adiudicandam censui, quæ celata grauiditate & partu infantem humi in horto condiderat mense Martio anno M. D. LXXVIII. Quinetiam in causa non perinde graui, si qui accusati adulteri, deinde absoluti, si ergo coniugiū postea iniuerint, prout ipsis à repudio licuisset^a, eos Lex summo iure^a puniri præcipit velut adulteros^b: hi autem ad mortem damnantur lege. Item si cui ter maritus denuntiauerit ne cum vxore versetur, si eos sine crimine simul versantes offenderit, huic lege permittitur vt eos interficiat sine vlla forensis cognitionis formula^c. Et, quod grauis est, Nicolaus Palermitanus Abbas licere negat Iudicibus pœnam Legis minuere, quæ tamen præsumptionibus solum humanis nititur. Etenim legum præsumptio nihil est aliud quam humana eorum præsumptio qui ob præsumptiones tulerunt legem: imò ex præsentē facto lex præsumit præteritum, atque ex præsumptionibus procedit ad condemnationem mortis, vt antè demonstrauimus. Hoc verò accuratè opus est obseruari, quod ea de causa solum fuit institutum quia difficillimè possunt adulteri in facto deprehendi. Quāto igitur magis necesse est procedi ad corporales pœnas, cum violētæ præsumptiones aduersus Magos extant. Sed si qua inest facti euidentia, tum veniendum est ad capitalem pœnam: verbi gratia, si quis rei magicæ accusatus deprehēdatur humana membra, maximè verò puerulorum habens, oportet liberè ad condemnationem mortis procedere. Inest enim permanētis facti euidentia,

^a l. si qui adulte
rij. de adult. C.
^b l. quāuis eo. C.

^c auth. matri ex
auia. §. his quo
que. Pano. in c.
accedens. vers.
nō obstat. de ac
cus. Mathes. in
singul. 116.

si quis magicarū sortiū accusatus ad curandū alterū clara voce diabolū inuocauerit, aut summissa voce in terrā postratus magistrū paruū (vt vocāt) orauerit: itaq; capitalis pœna est intrepidè decernēda. Sic M. Ioan. Martinus viuā cremari Sagam S. Probæ iussit sentētia lata, quæ structorē S. Probæ accusabat impotentē & tunicū effecisse. Hæc balneū fieri mādauerat & trib. lacertis in sudario datis iusserat eos cōuolutos in balneū à structore proijci cū his verbis, abi in nomine diaboli. Nā diaboli inuocatio est detestabilis idololatria, qua sola conuinci poterat licet nihil fateret, neq; de infirmato structore extaret pbatio: multi. n. fascinū morbūq; ab alijs Magis immisū eximūt. De his aut cognosci in iure opus est, si neq; à natura esse neq; conuenire remedia videbunt (vt tres illi lacerti q; nunq; postea in blaneo cōperti sunt, & sicut Andina Saga, cuius meminimus, ad curationes cerebro feliū, veneno certissimo, corui capite, alijsq; sordib. utebat) & adhibitis alijs præsumptionib. ac quæstionib. ad corporale suppliciū pueniri. Qd' si diabolū inuocet aut appellet Saga, tū ob antegressas rationes sine cūctatiōe dānari ad mortē debet, nec mortē quidē vulgare: sed viuā cremari hæc portēta debet, pvt cōsuetudo publica iam olim à Christianis recepta est: q̄ consuetudinē & generalē legē non pōt legitimè ludex omittere, de ea derogare, pœnam vē minuire, nisi qua grauissima ratio & maxima exstiterit. Nā perinde esse ait Lex^a si pœnā minueris aut omnino sustuleris: imò verò ludicē reū esse

^a l. seruos. ff. de vi. pub. C. l. n. cas Pen. l. 1. col. 8. verbo distulerit, princ. de fort. lib. 12. C.

esse statuit qui legitimam poenā condonat aut mi-
 nuir: Et si Iudex inquit, non vindicat repertum,
 regere vt conscius criminosa festinat: & quod am-
 plius est, iudicem eo nomine notat infamia: Atq;
 hoc in iure est extra omnem cōtrouersiam b. Quin
 etiam eum qui poenam legitimam renuiferit aut di-
 minuerit, lex modò bonorum publicatione^e, mo-
 dò exsilio^d, modò alijs poenis pro ratione pecca-
 ti multari iubet^f: nonnunquam etiam eousque in-
 uehit vt iudicem eadem poena castigari velit, quā
 reus conuictus fuisset perpeffurus, quemadmo-
 dum his verbis innuit, *nisi ipse pati velit quod alijs dis-*
simulando concessit l. In hanc sententiam Andreas I-
 ferinus narrat Carolum Francum i. eius nominis
 Regem Neapolitanum iussisse vt suspenderetur
 Iudex, qui certo occisori poenam hanc solū indi-
 xerat vt ei præscinderetur manus. Quòd si Iudex
 qui supplicium maiestatis læsæ remiserit aut e-
 tiam minuerit, reus est, suppliciumque læsæ ma-
 iestatis subire tenetur lege, quanto æquius est te-
 neri iudicē qui supplicium viro dimiserit minue-
 ritve læsæ diuinæ maiestatis reo: Commodissimā
 iudicij istius rationē Tullius affert his verbis. Nō
 istum Verrem maius in se scelus cōcepisse cū fama

^a l. 2. fin. de cō-
 merc. C. & ibi
 Baldus. c. scilicet
 inquit. cap. ve-
 gligere. 2. que-
 stione 7. & ca.
 error. 80. dist.
 l. 1. de carcer.
 prin. C.

^b d. l. seruos. Ho-
 stiens. & Ioan.
 Andr. in nouel.
 in verbo ca-
 dem. Panor. si-
 ne, & Dec. col.
 vlt. in c. de cau-
 sis. de offic. de-
 leg. Rom. sing.
 77. Ioan. Plat.
 in l. 1. de deser-
 to C.

^c text. in d. l. 1.
 de deserto. Pa-
 normitan. in l.
 si veri. §. de vi-
 ro. 26. fall. so-
 luto matrimo-
 nis.

^d text. in authent. vt neque milit. neq; foedē.

^e l. 1. fin. & ibi Bald. vlt. not. de monopol. C. l. si quis sepulchrum. de sepulch. violato. C. & l. preter. §. diuus. eodem tit. & l. 1. publ. letit. C. Bartol. & Bald. in l. mancipia. de seruis fugitiuis. Cod.

^f l. nulli. sine, ne sacrum baptisma C. Andr. Iser. in cap. 1. tit. que sunt regul. Castr. in l. et si seuerior. col. 1. 10. And. in c. qualiter. col. 7. de accus. Bart. in Clem. in verbo salutem. col. 13. vers. 13. l. Christianis fin. de paganis C. Faber. in d. l. nulli.

spoliaret, cum tot homines innocentes necaret, cum ciues Rom. morte, cruciatu, cruce afficeret, cum predones accepta pecunia dimitteret, quam eos qui istum tot, tantis, tam nefarijs sceleribus comperit iurati sententia sua liberarent. Idem quoque de iudicibus Sagas, licet conuictas, absoluētibz dici potest, qui se hoc solum excusant nomine se id non posse credere quod de Sagis dicit, easque mortem promereri. Sic enim vocantur in dubium lex Dei, humanæ leges & historiæ, & executiones innumeræ & annis bis aut ter mille hac de causa factæ, & tribuitur Magis impunitas. Si quis autem in hoc regno supplicia criminum esse arbitraria dixerit, fateor illud quidem, nisi edicto aut consuetudine pœna definita sit: antiquissima autem consuetudo in tota Europa obtinet, ut viui concrementur Magi. Haftenus de ijs præcipue Magis diximus, qui iurati pacto & societate cum Satana cōstringuntur. Sed alij quoque sunt Magi de quibus libro secundo egimus, non perinde quidem detestandi,

^a Lucas Penna
ad hoc litus l. 1.
de priuat. car-
cer. C. & l. 2. de
sepul. viol. & l.
vlt. ad l. iul. de
vi pub. & l.
præcipit. C. de
cau. larg.
^b c. vlt. de fri-
gid. & malefic.
c. si per sortia-
rias. 33. q. 8.

standi, sed tamen actionibus diabolicis cum diabolo communicant. Eiusmodi sunt qui nodant ligulas damnabili scelere: ex quibus etsi nonnulli sunt qui hoc sine expressa conuentione aut societate cum diabolo inita faciunt, actio nihilominus est diabolica & supplicio capitali digna^a. Nā quisquis artem istam colit, Dei legem omnino ac natura violat, impediens effectum matrimonij quem Lex Dei imperat: cum hac de causa aut matrimonia solui oporteat^b, aut sine prole conuiuere, quod planè

planè est sacrilegum. Neque verò negari potest quin sit homicida : tam enim homicida est qui liberorum procreatiōem impedit, quàm qui alium iugulat. Tertiò mutuam matrimonij amicitiam tollit sanctissimum naturæ & societatis humanæ vinculū, odiumq; Vatinianum affert. Quartò eodem momento fit ista nodatio quo sanctas voces minister pronūtiat, & dum quicq; debet ad Deum attendere, nodator voces interserit mysteriaq; diabolica, impietate execrāda. Quintò causam affert scortationibus & adulterijs ex eo consequētibus : nodati enim cū simul versantur vruntur cupiditatibus & ruunt in adulteria. Sextò multæ eam ob causam committantur cædes hominum à quibus id procurari suspicio est, quamvis ne in mente quidem habuerint. Hæc igitur quinque aut sex crimina nodatores perpetrāt, quæ modò annotauimus ut iudices (quorū autoritate saccularij vel crumenifecæ suspenduntur) istud capitale scelus impunè non sinant effugere : quod ludex quidam Nortanus fecit, qui postulato præpeditorum coniugū mulierem, cuius facto vicina nubens sic fuerat impedita à coniugali officio, egit in vincula, & nunq; egressuram. interminatus est nisi impedimentum eximeret. Sed cū hæc elapso triduo nouis coniugibus indixisset ut simul concumberent, soluti coniuges certiozem fecerunt iudicem, & ille impunem dimisit maleficam eo quòd plurimī etiā pueri hāc artem colerent. Cū itaque hoc crimen pullulet, atque hæc Magorum principia & fundamēta sint,

omnino capitali poena in istud crimen (quod ex diametro Legi Dei & naturae aduersatur) oportet animaduertere. Quod si quis dum nodare capit in facto deprehendatur, aut nodationem fecisse comperiatur sed eo irritam quod timētes Dei nodari nequeant, is flagris primum ferroque candente dignus est. Si enim is qui venenum miscuit,

^a l. i. §. prater-
ea. l. eiusdem. de
fear. D. in l. si
quis nō dicam.
de episc. C.

^b D. l. i. codē.

^c D. l. i. §. l. ult.
de cupress. C. l.
ult. de indicta
viduit. C.

^d D. in l. si quis
non dicam.

^e l. cogitationis.
de deen. & ibi
Doctores.

^f l. i. prim. de ex
traor. crim. ff. l.
quamuis, de a-

dult. C. Bald. in l. i. §. haec aut. quod quisq; iur. ff. Alex. con. ponderatis li. i. col. pen. Bal. con. 443. Moenchus. lib. 3. gl. in §. in summa. de iniur. instit. Florian. in l. item si obstetrix, fin. ad l. Aquil. ff. Cæpo. in repet. l. fugit. col. 12. Fel. in c. ex literis. de constit. Bald. conf. 34. casus talis. lib. i. finc.

quamuis consilium non assequatur, tenetur homicidarum subire poenas, ut lex disertè^a Doctores^b iudicia statuunt: si vir cum veneno deprehensus, aut illud emisse aut vendidisse compertus, in eandem poenam condemnatur^c: si denique is qui monialis attentat pudicitiam^d, licet re infecta damnatur ad mortē, quibus tñ in rebus est crimen vnicum: certè multo æquius est nodatores istos qui facultatem suam eò contulerunt ut genituram auerterent, grauius quam flagris castigari, cum maxima sit criminis atrocitas, & Doctores vno ore statuunt^e conatum licet irritum in atrocibus maleficijs capitali poena plectendum esse: adeoque studium & voluntatem (ut ferè obseruatur) capitalem esse in læsæ maiestatis crimine^f. Nunc igitur læsæ maiestatis diuinæ crimen esse demonstraui-
mus, cum sacramenta aut preces sacrae carminibus diabolicis inspurcantur: licet in alijs criminibus conatum minor sit quam effecti poena^f.

Quod autem de nodantium conatu diximus, ea-

dem

dem ratione ad Magos pertinet qui intecerunt
 sortem aut ianuas inunxerunt, quamuis nullius
 mors consequuta sit: maximè cum lex ei poenam
 homicidarum irroget qui cum veneno compre-
 hensus fuerit, aut illud emerit, etiam nullo effectu
 consequuto.⁴ Cætera Magiæ genera quæ noscen-
 dis rebus futuris exercentur, puta Geomantia &
 alia eiusmodi quæ libro secundo notauimus, cum
 diuinationes diabolicæ sint commentaque dia-
 boli omnia verbo Dei vetita, ea quicumque colue-
 rint & conuicti fuerint colere primùm pecunia-
 ria aut honoraria multa oportet affici, secundò fla-
 gris & candente ferro, tertio suspendio. Qui autē
 sese medicinam facturos pollicentur dempto (ut
 aiunt) carmine, aut diabolicis artibus procellas
 arcent, imbrēsve & grandines auertunt, hos qui-
 dem Lex puniri non sinit^b: sed istos tñ medicos in-
 terrogandos esse & peruestigandos confirmo,
 ut cognoscatur an sint Magi: quòd si nulla pro-
 batio habebitur, ipsis nihilominus indicta cor-
 porali poena interdendum ne medicinam exer-
 ceant, & studiosè quid agant obseruandum. Chi-
 romantiam verò (qua ex lineamētis manuum serè
 audent quidam futuros successus prædicere) qui-
 cumque exercuerint, ijs primū sub poena arbitraria
 volumus interdici illius vsu: libros verò Chiromā-
 tiæ & Geomantiæ, qui ubique venales pstant, cōcre-
 mari, & typographis librarijsq; interdici ne porro
 excudāt aut vendāt, cōstituta in eos q; secus faxint,
 1. pecuniaria multa, 2. honoraria. Ne quis verò
 se no-

^a l. 3. de sicar. ff.^b l. 3. de mal.

se nomine ignorationis excusari putet, necesse fuerit autorum nomina speciatim exprimi, & in mandatis Iudici cuiq; dare vt libros Magicos qui faciundis inuentarijs deprehensi fuerint comburat illico. Hæc enim Iudices Ethnici factitarunt, neq; rerum diuidendarum numero censuerunt ista^a, vt Ephesi quoq; in primitiua Ecclesia fuisse legimus obseruatum^b. Sic impia ista scelera quæ Christiani dissimulant, ab antiquis capitali supplicio legimus fuisse vindicata. Ab Apronio Romano Præ-tore Hilarium quemdam ad mortem damnatum fuisse legimus^c, conuictum Mago filium suum institutendum tradidisse, eumq; ex Ecclesia ad necem fuisse raptum: hæc enim legis verba sunt^d, culpam similem esse tam prohibita discere quàm docere. Valētem quoq; Cæsarem^e, cū resecuisset Iamblichum Alectryomantia scrutatum esse quis ab ipso Imperator futurus esset, foueam Iamblichus ante obitum curauisse, & omnes confcios aut suspectos enecasse supra annotauimus. Præterea Bassiani cuiusdam bona publicata sunt eo quòd de vxore diuinos consuluisse^f, vtrum ea filium filiamve esset paritura. Alius Lollianus^g nomine iuuenis admodum in exsiliū missus & bona fisco annotata sunt, quòd librum magicum exscripsisset: & præstigiatori cuidam Sicitidæ adstantium oculos fascinanti oculi sententia lata fuerūt eruti^h. Præstigiatores autem & fascinores, & quicunq; Necromātiā, Psychagogiam, Goetiam, & improbatas artes alias exercent, pactione expressa teneri cum Satana est

^a l. ceteræ. fam. hercisc. ff.

^b in Actis Apo.

^c Ammia. Marcellin. lib. 26.

^d l. 4. de mal. C.

^e Socrat. lib. 4.

ca. 29. Sozom.

lib. 6. c. 35. Nice

phor. lib. 11. ca.

45. Zonaras li.

3. in vita Valen.

^f Ammia. Mar-

cell. lib. 29.

^g Niceph. li. 10.

^h Nicetas li. 4.

est compertissimum. Naturalem verò Astrologiā & cognitionem eius quod attinet, quia per eam admirabilia Dei opera, cœlestium luminum conuersatio, anni, & tempestates noscunt, estq; ad medicinam & meteoricorum instrumentorum vsum necessaria, hanc certè cum alijs non oportet confundere: sed eorum abusum auersari qui conditionem vitamq; hominum se prædicturos ex ea pollicentur, instituto diffidentiae Dei & impietati maximæ coniunctissimo. Itaq; præstantissima hæc scientia fuit infesta criminationib. adeò vt his appellationibus, Astrologus, Mathematicus, Chaldaus, in legibus sæpe intelligantur Magi^a. At nō abusus nomine decet præclaras explodi scientias: alioqui artes scientiasq; omnes & ipsam legē Dei necesse foret condemnari. Sic permagni viri cū rectum vsum Astrologiæ & abusum non separauissent, in errorem plurimos induxerunt: Ioannes Franciscus Picus Mirandulanus Princeps eā præter modum criminatus est, Philippus verò Melanchthon plus satis diuinatrici Astrologiæ tribuit. Ægyptij cū neq; abusum possent tollere neque scientiam prohibere, hominibus Astrologos diuinos consulentibus indixerunt canonem, quē Blaseunomion velut scrutinium stultorum appellabant: quemadmodum memoria nostra quidam illos fures & prædones consulunt quos vocant Ægyptios, maxima ex parte Magos, vt iudicijs plerisq; compertum est. Deniq; quibuscunq; in rebus mens humana superstitioso metu consternat

Ee

^a l. 2. de malef. & mathem. l. i. item apud. §. si quis astrologus. de iniur. ff. l. vi. de malef. & mathem. C. Valerianus lib. 1. c. 4. ait Chaldaeos ex Italia exire iussos intra 10. diē Coss. Popilio Lenate, & Lucio Calphurnio.

& in exiliū relegare. Si. n. Cæsares Ethnici exilio multauerunt eos qui exercebant ista quò leues animi superstitione terrerent, qd Christianos eis oportet facere? & eis pariter qui, vt Aurelijs & Bernæ, spiritus effingunt? Hos certè mortis reos esse constat, vt Bernæ effectū est, quid eis qui flentē inducūt crucifixū? qd Mureti ad Tholosam, in Pícardia, & Aurelijs in eade S. Pet. puellaris factū est: sed hæc omnib. tentatis impunè abierūt. Hæc verò duplex est in sacerdotibus & pastoribus impietas: multo maioris, inquam, impietatis sacerdos tenetur aut pastor, qui pactus cum Satana detestabile sortilegium ex sacrificio facit. Etenim omnes Theologi vno ore docent à Sacerdote non consecrari, nisi consecrandi intentionem habuerit, quāuis Sacramentalia verba pronuntiet. Itaq; Lugduni Curio S. Ioānis minoris viuis crematus est anno millesimo quingentesimo quadragesimo octauo eo quòd dixisset (prout in iure confessus est) se in missa non consecrare hostiam vt damnationi parochos suos subiiceret, quia sibi (vt aiebat) lis cum ipsis erat: etsi iustam miseri popelli ignorantiam excusabat Deus. Quanto grauius igitur supplicium meretur Sacerdos Magus, qui blasphematur horribiliter consecrationis loco? Quamobrem princeps Plato in legibus b scripsit, Sacerdotem magum sine exoratione morte plectendum esse: turpitudine enim Magicarum sortium in eo qui procurat sacra est atrocissima, cū ea quæ sanctificare debuit polluat, inquinet, ac execrabilibus

Ed ij

^a d. l. si quis ali-
qd de poenis. ff.

^b lib. ii. de legi.

^a c. si quis clerici-
cus. ex concil.
Aurelia. & c. a-
liquant. ex con-
ci. Agathensi. et
c. si quis Episc.
ex concil. Tolet.
26. q. 5.

^b l. quis decurio.
de falsis. l. que-
dā de poenis. ff.
Thomas prima
2. q. 7. artic. ult.
Dinus, Bal. Sal.
Iacob. Arena in
l. nemo. de sum.
Trinit. C.
^c l. presbyt. de
Episc. C. l. qui.
de poenis. Rom.
sing. 476. &
669. Bal. in c. si
quis vero. de pa-
ce iuram. Fel. in
c. pastorales de
iurciur.

blasphemijs obruat. Itaq; Sueſſionū Curio, Frois-
fardo teste, qui buſonem baptizauerat hoſtiamq;
ſacratam ei miniſtrauerat, viuus exuſtus eſt, negle-
cta autoritate Canonum qui Sacerdotes Magos
ſolū excommunicari iubent^a: etſi hoc poteſt re-
geri, non preiudicare pœnam Eccleſiaſticam quin
magiſtratus laici ſupplicia ſua irrogent. Quemad-
modum autem ex proportionē iuſtitie harmoni-
cæ grauior pœna, & atrocius crimen eſt pro perſo-
narum de quibus agitur qualitate, vt ſi medicus
veneficio vtitur, ſi tutor pupillæ vim facit, ſi Iudex
iniuria afficit, ſi aurifex monetam adulterat, ſi vaſ-
fallus prodit dominum, ſi patriam vendit ciuis, ſi
principem ſuum occidit ſubditus, ſi Princeps fidē
non præſtat, hi grauiore merentur pœnas & ij o-
mnino qui contra ſuum officium venerint^b: ſic e-
tiam Sacerdos Magiam colens non iſtis ſolū o-
mnibus peior eſt, ſed etiam Magos omneis alios
execratione vincit qui non funguntur ſacerdotio:
hic enim Deum ſuum deſerit ſe expoſiturus diabo-
lo^c, & res ſacras prodit quas ſanctas & inuiolatas
debit ante omneis conſeruare. Quiſquis itaq; Sa-
cerdos aut miniſter conuictus fuerit ſpeculis, ānu-
lis, ſecuribus, cribris, & rebus conſimilibus quæ e-
tiam ſine expreſſa diaboli inuocatione adhibētur
magicas ſortes exercuiſſe, mortis ſupplicio dignus
eſt, cæteri verò exſilij. In criminibus alijs, præter
fortilegia & ſacrilegia, iniquum foret Sacerdotem
puniri grauius, ob cuius dignitatem ſupplicia o-
portet minui: & qui Sacerdotes aut miniſtros Dei
offen-

offenderit eum oportet puniri grauius quàm aliarum offensarum nomine, quia maior est ipsius dignitas propter quam ipse inuiolatus & sacer manere debet^a: Si quando verò eo dementiæ venit vt Satanæ seipsum voueat, satis magna pœna infligi non potest. Ex innumeris enim iudicijs sæpe compertum est Magos aut sacerdotes esse, aut conscijs vti Sacerdotibus, qui siue pecunia siue gratia adducti Missas pro Magis canunt, hostias subministrāt eis, puram membranam consecrant, annulos, notatas characteribus laminas, & alia eiusmodi imponunt altaribus aut subdunt linteis, prout non rarò compertum est. Sic nuper deprehensus est Curio: sed impunè abiit fretus autore optimo qui ipsi annulum dederat linteis altaris, dum caneretur missa, supponendum. Secundum Sacerdotes & ministros Dei, Magistratus iustitię custodes & depositarij sunt peruestigandi, & si qui deprehendantur summo iure puniendi. Nam si quis magistratu fungens in eo numero fuerit, præbebit efugia Magis, eoq̃ pacto regnum Satanæ promouebit. Primaria verò in Magistratum præsumptio est eum magū esse, cū ludificatur sortes: sic enim risus specie virus lethale obteggit. Vt autem Areopagitas legum custodes mandauit Solon, si leges infregissent, auream sui ponderis statuam persoluere, Plutarch. teste: ^b sic Magistratum magum qui pœnas de Magis tenetur reposcere, si viam euadēdi eis aperiat, castigari opus est seuerissimè: fecit enim ludicum dissimulatio vt hoc malum in infini-

^a Philo in lib. de sacrificijs.
Leuitic. 2.

^b in Solone.

E e in

*¶. nemo aruspice.
de malef. C.*

tum propagaretur, cum Trifcalanus Regi Carolo ix. dixerit in hoc regno esse amplius trecenta Magorum millia. Aulicos item Magos promiscuè sine conditionis discrimine, vt Lex ait, cruciatibus exponi est æquissimū. Nec immeritò lex seuerè Magos aulicos iubet pœnas luere: vnicus enim in comitatu Magus omnibus viris sceminisq; principibus corrumpendis sufficit qui sequuntur aulam, adeoq; summo principi peruertēdo: quia principes curiosè student præstigijs Magorum videre & cognoscere, tanquam si hac via aliquid magni effecturi essent. Satanæ verò nihil antiquius quàm vt eo principes attrahat, quia simulac immersi sunt, nihil procurant aliud quàm vt voluntati illius pareant, omnem religionem ludificentur, exemplum popularibus adulteri, incestus, parricidij, crudelitatis. exactionumq; præbeant, & seditiones inter subditos bellaq; ciuilia moueant ad spectandas cædes exhibendaq; diabolo sacrificia sanguinis innoxij, quæ ei sunt acceptissima: prout improborum conseruationi consulit. Hos ex ordine sequuntur matres, quæ filias suas in diabolicos coetus deduxerint. Ac filia quidem, si matres suas antè indicauerint quàm in iure cognitio de eis institueretur, duobus nominibus merentur veniam, tum quia factū accusarunt, tum quia ipsas pœnitet: Sin post cognitionem susceptam, minores ætate & resipiscētes virgis cædi suffecerit, deinde verò honestæ alicui matronæ instituendas cōmitti. Nā etsi in castigandis delictis ætati minorū veniā iniquum est dari

dari, aliquid in, ait lex, de rigore legū oportet refe-
 cari, præsertim si reus minor fuerit ann. 18. ^b Sin au-
 tem neq; expressa pacta neq; magicorū conuētū
 aistum fateri voluerit, sed aliorū vincat testimo-
 nijs, morti adiudicandus est: sic. n. firmū statumēp
 consiliū cum diabolis inītū à se fuisse ostenderit. Si
 enim lex impubem puerum ^c, qui dum occidebat
 herus non exclamauerit nec occisores accusauerit,
 addicit morti (vt puer vndecim annos natus qui
 puellam ictu lapidis occisam abdiderat, decreto
 Curia anno M. CCC. XCIII. sirpicula ad pati-
 bulum tractus vitam finiuit laqueo) multo æqui-
 us est puerum magum qui pubertatem attigerit
 capitali supplicio affici, nisi diabolicos cœtus in-
 dicauerit, maximè si præoccupatus in iure & con-
 uictus infitiabitur. Nam etsi parentes Magi libe-
 ros suos diabolis dicare solent, hi simul atque ex
 vtero processerunt, illi antequam in lucem fuerint
 editi: tamen diabolos expressè cum pueris sibi di-
 cati non antè pacisci demonstrauius quàm pu-
 bertatem attigerint, vt ex interrogationibus Ioan-
 næ Haruilleriæ didicimus, quæ se quidem à matre
 Satang fuisse dicatam exposuit, sed non antè nu-
 ptui traditam ei, neque de concubitu à Satana, &
 de abnegatione Dei & omnis religionis compul-
 latam quàm duodecimum ætatis annum atti-
 gisset. Similiter Magdalena Crucia Cordubensiū
 in Hispania monialium Abbatissa confessa est Sa-
 tanam rem non antè secum habuisse quàm duode-
 cimum annum ageret. Sed supplicium ignis, cui
 maio-

^a l. 1. si aduers.
 delict. C. l. auxi-
 liū. de minor. ff.
^b aul. si capti-
 ui, cum glos. de
 Episc. & cle. C.
 iacob. Arc. Sal.
 in l. si quis in tē-
 tum, vnde vi. C.
 Philipp. Corn.
 conf. 247. lib. 1.
^c l. excipiuntur.
 ad Syllan. ff.

et c. quod aut.
32. q. 1. et c. ult.
de poenis. item
dist. 7. et c. 2. fi.
de consecr. dist.
4. Cald. Anto.
Butrig. Imola,
Fel. in c. de his.
d. accusat. glos.
ult. 49. dist.
b. l. 2. §. si quis à
pr. ne quid in lo
co pub. ff. et c.
super eo. de off.
deleg. et c. ex tu
arū, de author.
et usu pallij.
c. 1. de alien.
feu. et can. ult.
29. q. ultima.
d. in l. placet. de
sacrof. ecc. C.
e. in c. admonere
ver. poen. 32. q.
2. et glos. Inno.
et Hostiens. in
coll. ult. sine. lo.
Andr. Ant. But.
Panorm. in c.
gaudemus. de di
uort. Marian. et
Franc. in d. c. de
his. de accusat.
Card. in Clem. 1.
5. sanē. de usur.
Lucas Penna in
l. si apparitor. coll. penult. de cohortib. C. lib. 12. Decius in c. que in Ecclesiarum. coll. ult. de
constit. et con. 130.
sentent. dist. 2. artic. 1. q. item Thomas in 3. parte sum. q. 68. art. 5. Astesanus li. 4. tit. item. 4.
artic. 1. coll. ult. Ant. Florent. in 1. parte 3. p. princ. tit. 14. cap. 13.

maiores annis adiudicari oportet, mitigari potest.
 In hac autem causa tam execrabili supplicium ob
 imbecillitatem sexus fœminei non debet minui,
 nisi seria pœnitentia ductæ Deum ex animo inuo-
 cabunt: qua in specie supplicio ignis sublato pœni-
 tentem præfocari aut strangulari æquū est. Quis-
 quis autem in pactione cum diabolo perstiterit
 oportet subiici, ac non pœnam (quæ ex iure & le-
 ge Dei capitalis est) minui, siue baptismi nomine
 siue pœnitentiæ: quæ pœnam aliquatenus immi-
 nuit^a nulla enim pœnitentia supplicium istud ab-
 olere potest^b, cum Ecclesiæ potius & canonici iu-
 ris consilium sit iustitiam colere. Quamobrem Ca-
 nonistæ omnes consentiunt eum quem pœnituit
 sui criminis in foro laico accusari & puniri posse:
 nam Ecclesiæ absolutio, inquit Baldus^d, nullum
 præiudicium brachio seculari facit. Pleriq; etiam
 Doctores & ciuilibus iuris & Canonici^e pœnitentiā
 aiunt quamuis amplissimā nihil de grauitate sup-
 plicij legibus imperati deminuere. In hanc senten-
 tiam scribit Decius se iudiciū contra Iudæum pro-
 nuntiauisse, qui ad supplicium criminis à se com-
 missi minuendum Christianus esse voluerat: sed
 magistratum Paduæ de sententia doctorum om-
 nium nihil de pœna derogasse. Idem quoque iudi-
 cium Theologorum est^f, & lex ipsa Dei hominem

qui cer-

qui certo consilio alterum occiderit à sacro altari
necandum iubet abripi, ne fortè religionis, liber-
tatis, aut pœnitentiæ velo se obtegant improbi vt
supplicia legibus instituta queant euadere, sed po-
tius quocunque modo meritas pœnas luat impro-
bitas: quem ad scopum omnes lurecoss. animum
aduerterunt maximè*. Atque hæc respōsio ad co-
rum dicta qui specie pœnitentiæ Magis effugia ni-
tuntur comparare. Nam si homicidam cum resi-
puerit nihilominus morte iubemur afficere, cur ef-
fugiat Magus millies sceleratior? De ijs autem hæc
volumus accipi quos anteuertit cognitio Iudiciū,
& qui se postea ingerunt in monasteria, non alio
consilio quàm vt domus dicata sanctimonix spe-
lunca parricidarum atque Magorum sit. Non est
igitur quòd eorum Magorum persecutionem Ma-
gistratus differat, qui se in monasteria iudicijs pre-
uenti conferunt, sed eorum supplicium exemplo
esse alijs opus est neglecta amictus priuilegiorum
quæ ratione: quibus (vtcunque alij statuerint^b)
non debet esse in hac causa locus. Nā si homicidā
Lex Dei ab altari sacro rapi ad supplicium iubet,
quid Magum parricidis omnibus deteriorem re-
clusum monasterio à iustissimis pœnis iure eripue-
rit? Si verò præuentus quidem, sed nō conuictus
Magus fatebitur verum & consortes criminis in-
dicabit, non alienum à ratione fuerit, se pœnitebit
eum, supplicium ignis mitigari, cum quia minus

tur. fin. ad l.

Aquil. ff. l. con

ueniri. de pactis

dotalib. l. si ma

ritus. §. legis.

versu ceterum.

de adulter. ff.

b Oldrad. conf.

4. quòd lai. us.

Bar. in l. de re

nis. Baia. in l. i.

fine. an. ser. ex

fac. sup. Capo-

la cautela §. las.

in l. pen. princ.

ult. not. de iuris-

dict. Bar. Guil-

lelm. iacob. Ru-

trig. & Bald. in

l. ult. qui satisf.

Ioan. Andr. in

c. i. de oblat. ad

ratio. Cynus in

auth. causa qua

sit. de Episcop.

l. i. ne tut. vel

cur. C. auth. sed

nono iure. C. de

pœna iud. qui

malè iud. c. ult.

& ibi glos. de

furt. & c. inter

corporalia. ver

fic. sanè. de tral-

episc. & c. ult.

& ibi glos. so.

dist. & cap. si

quis omnè fin.

in c. at si cleri-

1. q. 7. & c. non dicatis 12. q. 1. glos. not. in l. non omne. §. ult. de re milit. Panor. in c. at si cleri-
ci, & ibid. Felinus coll. 2. l. edicto princ. de iure fisci. l. 3. §. ult. de al. in.

^a Exo. 12. ^c
^{nam. 5.}

^b Pan. & Felin.
 in c. at si cleri-
 ci. col. 1. vers.
 nota. de ind.

^c extr. glos. in c.
 3. 50. dist. per c.
 ult. 14. dist.

^d Pan. in c. de
 hoc. de simonia.

^e Bald. in l. ea
 que. de cōd. in-
 deb. C. q. 10. c.

^f ult. de iuram.
 salū. lib. 6. Bal.

in l. contra ne-
 gantem. col. 1.

de l. Aquil. C.

^g in c. vassal-
 lus. ibi coll. 3. si
 de scudo sue. c.

controuer. ^h

in 1. 6. porro.
 col. 4. tit. que

fu. prima cau.
 feu. Ang. in 6.

ex malef. col. 8.
 Barbat. cōf. 13.

ⁱ l. id quod ser.
 6. 1. de pecul.

leg. & ibi Bar.
 & l. palam. 6.

ult. de rit. nupt.
 ff. Bald. in l. ea

que. q. 2. de cō-
 dic. indeb. C.

Pet. Ancarā. in
 perpetue col. 1.

de elec. lib. 6. Florian. in 1. 2. ad l. Aquil. Ang. Arctin. in tract. malefic. in ver-
 bo de dūctā 4. parte. Bald. in l. ult. coll. 2. de exec. rei iudic. C.

reus est, tum quia ceteri hac via ad confessionem
 veri & resipiscentiam adducuntur. Athenis etiam,
 ait Plutarchus in Alcibiade, reus absoluebat qui
 necdum conuictus fatebatur: sed lex ista non ob-
 tinuit, quia consequebatur ex ea maleficiorum im-
 punitas. Imò verò ex diuina lege ^a qui furtū suū
 sacerdoti fatebatur, furtum restituere & quintam
 superaddere tenebat præter oblationem peccati:
 multo igitur minus lenienda pœna est si confessus
 euinci potuerit ^b. Si quis verò neq; accusatus, neq;
 præuentus, neq; reus actus fatebitur qui conuinci
 non potuerat, & facti pœnitentia ductus conscius
 accusabit, hic venia dignus est: non quòd istud ca-
 pitale non sit adorauisse Satanam & Deum abne-
 gasse, sed vita huic permittenda est, cum vt sit dela-
 tionis præmium, tum vt hac arte alliciantur ceteri.
 Alioqui confessio ^c quæ præuentionem sequuta an-
 te probationem facta est vllam ve probatiōis spe-
 ciem, minuere quidem at non tollere supplicium
 potest ^d: nisi fortè edicto aut lege disertè caueatur
 ne iudices pœnam lege constitutam minuant: ita
 enim voluntaria confessio accusationem antegres-
 sa nec absolutionem nec leuamen vllum afferret
 supplicij. Hic enim legis interdictum plus potest,
 quàm Magistratuum omnium autoritas. Quæ-
 stionem aliquis fortè iniecerit si princeps vassallū
 dominus subditum, herus seruum, pater filiū, aut
 mater filiam coegerit cum Magis facere, adire cœ-

tus, abnegare Dominum, an ij legalibus poenis
 teneantur. Equidem quaestionem hanc nihili esse
 duco, cuius species nec vera est nec verisimilis, quia
 plenam assensionem liberamque hominum volun-
 tatem Satanas postulat, prout exemplis ante com-
 monstrauimus. Quod si quis pater aut dominus
 tanta improbitate esset qui filium suum eo com-
 pelleret ut abnegaret Deum, non continuo ma-
 gus aut supplicij in Magos constituti reus hic de-
 cendus esset: nam peccatum nisi voluntarium non
 est peccatum. Augustinus inquit. Atque in hac qui-
 dem causa ij legibus absoluuntur a quos necesse
 fuit obsequi: eorum vero qui potuerunt non ob-
 sequi, sed reuerentia aliqua ducti paruerunt, poene
 summo iure non repetuntur, sed lenius cum eis a-
 gitur. Verum hoc ad atrocia crimina pertinere
 non potest, ad istud vero inprimis detestandum mi-
 nimè: cum in hac causa Lex Dei occidi mandet
 quisquis facinus solum suaserit tam execrabile. At
 puellae erga matrem, pueri erga patrem, seruuli
 erga herum obsequium poenam mitigari flagi-
 tat, si ante confessio & poenitentia quam conui-
 ctio pareat. Huc accommodari potest illud Se-
 necae in Thyeste, quem peccasse poenitet pene est inno-
 cens, si vera fuerit ac non ficta poenitentia. Et
 quauis Principis aut summi Magistratus preces
 plus possint quam violentia obsequium tamen
 in tam execrando scelere caret excusatione:

^a l. sed et si vi-
 um. §. si iussu
 domini. de iur.
 ff. et l. ult. sine
 et ibi gl. de bo.
 dan et l. seruus
 et ibi. de adio.
 et oblig. ff. l.
 liberorij. §. ex-
 cusantur. de ijs
 qui not. in fa. ff.
 l. liber homo. e.
 ad l. aquil. ff.
 l. ad ea. de re-
 gul. iur. ff. eub.
 sed nouo iure.
 de custo. reor.
 l. si seruus, de
 sepulc. viol. C.
 et ibi Faber,
 Gellius li. 2. c. 8

^b Deut. 13.
^c l. seruus, et ibi
 bi Bal. et Sali-
 cet. ad l. iul. de
 vi pub. C. et in
 l. 2. et ibi gl. f.
 Faber et D. de
 sepulc. viol. C. gl.
 in c. dixit Do-
 minus. 14. q. 5.
 et in c. quod
 quis. de regul.
 lib. 6.
^d l. 1. quod ius-
 su, et ibi gl. f.
 petitis princi.

Bariol. in trati. de tyrann. q. 7. Castren. con. 70. col. 4. li. 4. Innocent. in c. petitio princi.
 de iur. Socin. conf. 262. cas. rogo. 11. q. 3.

nam neque Principi imperium est in subditum cōtra legem Dei, neque vlla subdito ad obsequendū necessitas. Iubet tamen æquitas supplicio adhiberi modum si confessio facti pœnitentiæq; adierit: sin autem aperta vis iustusq; mortis metus presserit immorigerum (etsi mori præstat quàm obsequi) hic tamen obsequium ad euitandam pœnam corporalem præstitum quodammodo accusatio,

ne dignum est^a, etiam si Magus sortilegio quo fuit impulsus hominem enecauerit: quemadmodum si indicta capitali pœna cogeretur hominem occidere, non esset propterea homicidarum pœnam subiturus^b. Doli enim & fraudis non potest accusari, modò præcisa fuerit (vt dixi) indicta morte aut cruciatu impulsio^c. Sed quid de eo dicturi sumus qui Deum & suam religionem abnegans se dedit satanæ lege mancipij, vt reualescat à morbo, vt à metu mortis hostis' ve liberetur: quo supplicio dignus est qui seipsum vouet Satanæ, vt curetur à morbo incurabili: etsi antea ostendimus vix fieri vt vnus ex denis, idq; à sortilegijs solum reualescat. Certè imperitus aliq; in hac causa quodammodo à supplicio capitali excusatus esset, non autem literatus quispiam: licet in isto crimine nullus sit ignorantie locus. Nemo enim ausit bona fide dicere per errorem factum vt Deo Creatori suo renuntiaret & se Satanæ permetteret: prætereà ex omnibus iudicijs constat voluntatem liberam Satanæ acceptā esse. Error verò hominū in illicitis demum sortilegiorum formis est excusabilis, quæ nō habent

^a D. m. c. fa-
cris. de ijs que
vi metusve cau.
et c. presbyte-
ros. 30. dist. A.
lexand. Ales in
3. parte summe.
q. 41. membro
4. artic. 7.
^b Bal. in §. in iu-
ria. tit. de pa-
stis iuram. fir-
mandis. et Pe-
trus in l. scien-
tiam. §. qui cū
aliter. ad l. A-
quil. Cynus et
Faber in l. 1. vñ
de vi C. Bar. in
l. 2. noxali. ff.
^c l. metum au-
tem. de eo quod
met. ff. l. vñ.
de regul. iur. ff.

habent conuentionem cum Satana iuramento cōfirmatam, vt sunt annulorum, speculorum, cribrorum, & similium sortes, in quibus multi (vt antè diximus) aliorum exemplum imitantur. Sed hæc tamen actione prima non oportet impunè abire, quin potius aliquo pacto multari, secunda corpore pcenas luere, tertia ad mortem damnari: cum facularius tertio conuictus ex generali consuetudine vltimo supplicio afficiatur plurimum^a.

Quid autem fiet illis qui malignos spiritus inuocarunt, eisquē pelliciendis suos ritus mysticos obseruarunt, licet non aduenerit Satanas (quamquam semper aduenit) neque responderit? Imitatur enim scorta callidissima quæ rogari expetunt. Horum profectò non tentamentum solum est, sed detestabile sortilegium, idq; perfectum atq; absolutum. Hic est igitur pcenæ capitali locus, neque in hac causa æquum fuerit de pcenis minui quæ in conatus irritos ac non effectos constitutæ sunt^b: nō enim conatus simplex, sed gestum scelus atq; perfectum dicendum est^c, cum inuocatus fuerit & oratus Satanas, quod certissima Dei renuntiatione coniunctum est. Is ergo diuinis legibus & humanis abutitur qui ea specie ignoscit pcenitenti Mago, quod hæretico pcenitenti leges^d & Canones^e iubeant condonari: etsi magistratus permultis locis antehac ita prospexerint, vt quisquis die Veneris edebat carnes viuus, igni traderetur, nisi hominem pceniteret (sicut apud Andes anno M. D. XXXIX, factum est) si pcenitebat, per commi-

^a Angel. de maleficijs, verbo etiā vestē, pag. cxcviij. Gādā. in tract. de malefic. rub. de furibus, & lege Friderici de pace Constantie. bl. i. §. diuus & ibi Bart. ad l. Corn. de sicar. ff. & in l. si in rixa. col. i. eod. Bal. in l. si quis non dicam, de episc. C. & l. is qui cū telo, & duab. seq. de sicarijs. C.

^b Bal. Alex. Sālicet. in limitat. l. si quis, non dicam. de episc. C. ^d l. Manicheos, de hæretic. C. ^e c. ad abolendam. §. pcenitenti. de hæretic. lib. 6.

^a Bar. in l. si ri-
xa & l. i. §. di-
uus. de sicar. ff.
Ang. de male-
fic. verbo in
platea, nu. 31.
Doct. in l. si qd
non dicam. de
episcop. C. &
Si Baldus.

^b Bal. Salic. in
l. si quis non di-
cam. de epif. C.
& in l. cogita-
tionis. de poe-
nis. ubi Bart. l.
is qui cum celo,
de sicar. C. &
Bart. in l. gene-
raliter. §. 1. de
calumniat. ff.

ferationem vitam finire laqueo iubebatur. Quis-
quis enim rem legi Dei aduersantem credit, vt sit
hæreticus, tamen opinione mutata conscientia in-
tegra permanet. Qui verò Satanā adorat Deū uē
abnegat (quæ duo sunt coniunctissima) is rem ef-
fecit quæ non potest non esse facta: prout in iure
dicitur, factum infectum esse non potest. Si qui
autem Deo non renūtiauerint, sed characteras, cir-
culos, & inuocationes usurpauerint prout in libris
vetitis scriptas inuenerunt, nec familiaris (vt vo-
cant) spiritus aduenerit, personarum discrimen o-
portet obseruari. Si imperitus fecerit, nesciens i-
stos spiritus è numero diabolorum esse, huic hono-
raria & pecuniaria multa imperabitur: Nam etsi
voluntas effectū carens pœnas non luit in Gallia,
est tamē aliquis effectus in hac causa, puta inuoca-
tio. Sin autem literatus vir & iudicio valens utat̃
inuocatione, reus est mortis: sciens enim prudens
Satanam inuocauit, vt vident omnes. Quod si vir
in multam honorariam damnatus maleficij istius
nomine recuset contumaciter iudicatū facere, hūc
morti adiudicari necesse est, quemadmodum ex de-
creto Curia die xvij. Aprilis M. D. XXIX. Ioan-
ne Berquino factum est, qui honorariam multam
hæreseos nomine recusans subire, damnatus est
ad ignem viuus, & statim iudicium effectum.
Quod tamen in Gallia conatus irritus pœnas di-
citur non luere, non semper verum est: cū
in atrocibus criminibus conatus effectū carens
puniatur^b, & qui venenum præbuit, re nō sequuta
quam

quamuis non æquè grauius puniatur: quod in omnibus delictis obtinet. Non est autem in potestate Principum ut crimen condonent quod lex Dei capite plecti iubet, ut est sortilegium. Principes certè Deo permagnam iniuriam faciunt, si tam horrenda maleficia directè in maiestatem ipsius commissa condonauerint, cum minimus quisque Princeps iniurias sibi factas capitali poena vindicet. Quamobrem quicumque Magis effugia comparant, aut eos summo iure punire nolunt, n̄ pro certo habeant fore ut Magorum arbitrio à Deo permittantur: similiterque regionem quæ eos tolerauit, peste, fame, bellis afflictum iri: & qui vlti fuerint, eos benedictionem Dei percepturos eiusque furorem sedaturos. Atque hæc causa est cur virum magicarum sortium accusatum nunquam planè absolui conuenit, nisi accusatorem indicemve calumniatum esse luceat meridie clarius: horum enim scelerum probatio adeò abstrusa & difficilis est, ut ex centenis Magorum millibus ne vnus quidem accusaretur aut poenas lueret si defecti probationibus aduersarij ad ordinarias iudiciorum leges cogerentur: ac propterea in causis criminalibus Edicto prohibentur iudices ne id sinant fieri, nisi res comparatae sint: quamuis Lacedæmonios Plutarchus scribat de more nunquam planè secundum reos iudicasse, sed carcere solùm liberauisse ad reuocationē vsq; in omni crimine. Cùm Sibylla Dinscops Saga in Ducatu Cliuensi cremata esset, suprà annotauimus

manum

manūque viatores infectabat momento destitisse : cremata quoque Biebrana ad Laodunum Saga, lues quæ veneficijs homines & pecora infectabat fuit sublata. Nec illud omittendum est quod ex D. Adamo Martino illius iudice accepimus, cum illa mulieri cuidam comminata dixisset eam nunquam puerum lacte vberum suorum alituram, exaruisse vbera : & quamvis multos ex eo tempore pepererit, nihilominus lacte caruisse, donec Saga iudicio facto cremaretur viua Deo iudice iustissimo, contra quam iudices (quibus strangulari eam placuerat) constituerāt, & cogitabat carnifex. Et si grauius est obrui lapidibus (quod lege Dei precipitur) quam viuum cremari, ut Moses Ramban annotat^a. Memini me in Malleo maleficarū legere, pestem de vico Germaniæ in agro Constantien- si non abiuisse, donec Sagam quamdam humo eruis- sent & in cinerē rede- gissent corpus. Sic Verignij ad Cucium scemina quædam fuit accusata & traducta multorum maleficiorum nomine, qua liberata ex probationum defectu pecudes innumere & homines enecti sunt, ut ex incolis audiui- mus. Hæc mense Aprili M. D. LXXIX. decessit de vita : ex eo Verigniani homines & pecudes quie- runt ab hoc malo, nec amplius ut solebant mori- untur maleficijs. Ex his facile cognoscitur cessare effecta causis præcipuis eorum desinentibus : quæ tamen Deus pro voluntate sua so- let immittere ad eos quos vi- sum fuerit affligendos.

• lib. 9. more
neboim.

OPINIONVM

IOANNIS VVIERI CON-

FVTATIO.

SVB finem istius operis, cum propè
esset vt excuderetur, Typographus
cui mandaueram misit ad me nouū
Ioannis Vvieri Medici librum de
Lamijs, in quo defendit Magos &
Magas supplicijs affici non oportere: hoc impres-
sionē operis distulit. lamdiu fuerat Vvierus in hac
sententia^a: quia verò leui brachio firmamenta o-^{a lib. de præ-}
pinionis illius attigerant quidam, nec ei valde ob-^{stigijs.}
stiterant, sic ille respondit vt si victoriam adeptus
esset. Hęc mihi data est ad respondendum occasio:
non quòd abripiar odio, sed primùm ad tuendum
honorem Dei, contra quem se armavit ille: secun-
dò vt quorundam ludicum opinionem eximam,
quorum iste mutatam sua opera sententiam fuisse
gloriat, & tantum suis libris effectum vt iam le-
ge optima è vinculis liberentur Magi, Iudices a-
lios quorum calculis damnantur illi, vocans car-
nifices. Hoc ab vilo homine dici non mediocriter
miratus sum, cum opinionē istam ab homine aut
imperitissimo aut improbissimo necesse sit profi-
cisci, Ex libris autem Ioann. Vvieri animaduerti-

lib. 3. & 4. de
prestigijs.

mus eum non imperitum, sed medicum esse. Verumtamen in libris suis mille sortilegia damnabilia edocet, etiamque voces, inuocationes, figuras, circulos, characteras apponit Magorum principum qui post omnem hominum memoriam extiterint, ut execrabilia mille scelera, quae sine horrore non potui legere, perpetrent. Praeterea singulos autores Magos seculorum omnium adducit & celeberrimos, ut a legentibus consulantur: & (quod grauius est) in fine libri de prestigijs excusi Basil. M. D. LXXVIII. Monarch. diabolicę indicę conscripsit, nomina & cognomina 72. principum exponens & diabolorum 74059 26. saluo errore calculi. Nam diabolorum plebem in legiones refert, quibus singulis sexies millenos sexcentenos sexagenos senos attribuit, addens eorum condiciones, proprietates, & quos ad usus inuocari possint. Postquam verò doses diabolorum docuit religiosissimè, hæc verba subiicit, sed hoc nefarium est. In l. i. §. medicos. de varijs cognitionib. ff. dicitur eum vocari medicum non oportere qui incantauit, qui imprecatus est, qui (ut vulgari verbo impostorum utar) exorcizauit: non sunt ista medicinæ genera. Id verò Lex Dei non imposturam simplicem, sed detestabilem impietatem esse dicit. Is igitur dici Impostor potest cui non satis est exercere, sed qui etiam libris impressis scelera docet eiusmodi, eaque ut fucet, aliquid de Deo & lege ipsius nonnunquam interferit: qua fraude Sathanas & administri eius semper abutuntur, ut obducto

ducto rerum sanctarum velo impietatis genera
 quælibet venditent. Fernelius inquit^a Magum^a lib. 1. de abdi-
 à se fuisse visum, qui orationes & voces sacras cum^a tis rerū causis.
 barbaris confusas enuntians, quicquid placue-
 rat in speculo videndum exhibebat: idem narrat
 Origenes & Græcus interpret Synesij^b. De V.
 viero autem & similibus illud meritò prædica-
 ri potest, quod Dionysius ad Sosipatrum de^b in lib. 1. m. p.
 Apollophane, Diuinis aduersus Deum nefarie
 vitur. Itaque fatetur Vvicius se Ioannis Tri-
 temij Steganographiam exscripsisse quam in
 musæo Magistri sui Agrippæ repererat, librum
 orationibus demonumq; inuocationib. plenum,
 & supra oēs libros (vt ait Carolus Bouillus) dete-
 stabilem. Lollianum quemdam iuuenem multatū
 exilio, & bona eius publicata legimus^c, q; librum^c Niceph. li. 10.
 magicum descripsisset: quid igitur ille mereat qui
 defendit eā, adeoq; scriptis & sermone docet. Nō
 est igitur Vviero cum Dei meminisse habēda fides,
 in cuius libris blasphemiae tam horribiles offen-
 dūtur. Vt enim nullum venenum tam capitale est
 quàm illud quod ex saccharo aut cōdimentis sua-
 uibus infunditur, quia avidius sorbetur & diffi-
 cilius egeritur: sic nulla est maior impietas quàm
 cui pietatis species prætexitur. Satanæ fuisse Ma-
 gos omnis generis antè ostendimus. Fuerunt
 complures Papæ, vt Cardinalis Beno, Naucle-
 rus, & Platina scribunt, fuerunt Reges, Prin-
 cipes, Sacerd. Concionatores, Iudices, & Medici
 permultis locis, fuerunt deniq; in omnib. opificijs.

^a Petrus Ma-
mor. in flagello
maleficor.

^b lib. 2. cap. 5.
de prestigijs.

Sed gratiores certè administratos non habetis qui alios efficiunt Magos, eosque in sua retia sermone aut scriptis pertrahunt, & qui impedimento sunt ne pœnas luant meritas. Guilhelmum Luranum Theologiæ Doctorem Concionatorem celebrè antè notauimus ob crimen Magiæ Pictauij damnatum esse anno M. CCCC. LIII. die 12. Decembris, testimonijs & confessione propria conuictum (quæ adhuc in actis Pictauiensibus extant, vt ex Saluerto Pictonum Præside cognoui) quod mutuo obligationis instrumento cum Satana confecto (hoc autem penes eum fuit deprehensum) renuntians Deo & sacrificans diabolo promississet se prædicaturum (vt fecit) fabulas esse quicquid de Magis dicitur, crudele factum esse ad mortem damnari Magos: hoc pacto, inquit ille, Magorū punitio cessauit, regnumq; Satanæ augescere in infinitum Magorum numero fuit confirmatum. Nondum omnes socij Concionatoris istius perierunt. Etenim nuper Sacerdos extitit Motanus nomine famosus Magus, qui agebat exorcistam: diabolus verò nullius causa se exiturum quàm istius prædicabat. Vvierum diem scribentem legimus quod ille Diabologie Doctor prædicabat. Neque verò leuiter illud omittendum, quod Vvierus confitetur^b se fuisse Agrippæ discipulum Magorum sua ætate facile principis, nec discipulum modò sed administrum & seruum: bibisse, comedisse, & cubuisse cum eo (vt fatetur ipse) postquam Agrippa diuortium ab vxore fecerat. Quod autem
Paulus

Paulus Iouius ^a & alij scripserunt nigrum Agrippæ canem, quem vocabat Dominum, postquam ille in Xenodochio Gratianopoli vita defunctus est, se coram omnibus in fluuium dedisse præcipitem, nec fuisse visum ab eo tempore: hunc scribit Vuierus non fuisse canis specie Satanam, sed verum canem quem ipse loro post Agrippam duxerit, eumque medium inter Agrippam & ipsum cubuisse. Cum verò Magi recordatur magistri sui, ^b lib. 3. cap. 35. fidelis memoriæ Agrippæ, inquit ^b, aut venerandi præceptoris mei Agrippæ: quamuis nemo sane mente præditus non confiteatur lectis Agrippæ libris eum inter Magos principatū obtinere. Manifestum illud est ex epistolis quas adiecit ad finem libri tertij de occulta philosophia, vbi ad Italum quemdam ordinis Augustiniani scribens clauem occultæ philosophiæ à se amicis solū dicit asseruari: is autem liber quartus est, discipulorum & amicorum Agrippæ opera post magistri obitum mandatus typis, qui liber tanquam clara luce detestabile Magiæ venenum retegat, omnes dæmonū inuocationes, circulos, characteras, & sacrificia Satanæ oblata. Hactenus qui vir fuerit Agrippa placuit ostendere, ne cui videatur mirum si Vuierus tantopere ad defensionem Magorum exarserit, vt Magistratus suos carnifices & lanios non dubitet appellare. Quinetiam legem Dei conat̃ rumpere, vbi sic dicitur, *Præstigiatrix non sine vivere*: arripiens enim Græcam interpretationem affirmat legis sensum esse vt venefici ac non Magi

^a in Elegijs.^b lib. 3. cap. 35.^c Exod. 21.

^a Exod. 7.^b Habac 3.

Mich. 5.

2. Reg. 9.

2. Paralip. 31.

Esaï. 47.

Ierem. 27.

Dani. 2.

Nahum. 13.

^c l. i. §. medicos.
de varijs cogni-
tioni-ff.

tradantur morti, & fretus voce equiuoca Hebrai-
cum textum præterit, cuius maxima est euidentia.
Atqui hæc Legis verba sunt מְכַשְׁפִּים נִשְׁמָרִים, Hebre-
um vocabulum sit אֲשָׁרָא quod est præstigias o-
culis offundere: ynde נִשְׁמָרִים dicuntur præstigia-
tores in Exodo ^a & alijs scripturæ locis ^b quos an-
notauimus, vbi vox non alios designat quàm Ma-
gos. Sed quoniam Magi hominibus mortem plu-
rimùm afferunt, & pulueribus, ossibus, ac venena-
tis animalibus abutuntur, eos Græci φαρμακείας, φαρ-
μακῆς, & φαρμακῶντες dixerunt, sceminas verò φαρμακί-
δας & φαρμακῶντες, prout pars Magorum maxima
Medicos solet ac Exorcistas agere. Vvierus autē
fucū volens legi Dei facere verbis Hebra. scripta,
obducta specie Græcæ interpretationis turpiter
lapsus est cū ait Veneficos φαρμακῶντες appellari,
quod vitio typographi non accidisse accentus ar-
guīt: nam etiam itidem scriptum est in præfatio-
ne libri de præstigijs, & lib. iij. cap. xxxviii. & lib.
vi. ca. xxiij & lib. de Lamijs ca. liij. cū φαρμακῶντες aut
per crasin φαρμακῆς fuisset dicturus. Sed in rebus la-
plus longè est grauior. Nam Hebræus Philo &
septuaginta duo interpretes commodiore Græca
voce destituti sic interpretantur Mecaspha, qua
significānt sage. Græcū autem φαρμακῆς & seplasia-
rios seu pharmacopceos, & veneficos, & infecto-
res, & herbarios, & Magos denotat, & eos qui o-
lim purificabant impurata templa, & qui eijciebāt
diabulos (hos lex impostores & exorcistas vo-
cat ^c) quod Eustathius in librum vigesimum se-
cundum

dum Odissæ annotavit sub finem. A Græcis autem plerumque ac non ἰμανίμοις Magos appellari φαρμακὸς non autem veneficos, demonstrat Dioscorides cum de Rhamno inquit. ἀπὸ τῶν τοῦ φαρμακίου κακουργίας, & Aristoteles agens de hippomane lib. 6. cap. xviij. de historia animalium, Magos οὗ ποδὶ πὶς φαρμακίου vocat, cum Hippomanes tradit usui esse Magis: quod tamen non venenum esse usus Magorum indicat, qui ex eo conficiunt amatoria. Theocritus etiam Hippomanes herbam esse narrat in Thessalia nascentem, hoc est, Thessaliæ pharmacum. Hæc in Ecloga Sagæ (φαρμακοντεία nominat) quæ carminibus, votis, precibus, & invocationibus omnibus utitur apud astra & dæmonas, adhibita volucris quam Græci ἰνγῶ, Latini Motacillam, Galli Mouette nominant, non ad tollendum veneficio, sed ad pelliciendum amasium qui procul aberat: nam motacillæ non est insuavis cibus. Quamquam Servius voce ἰνγῶ ait significari fistulā sonandis Magorum criminibus accommodam: itaque ostendit nihil veneni esse, utrauis significatiōe acceperis. Aristoteles etiam de Sippe volucris loquens eodem sensu φαρμακίαν accipit, cuius hæc verba sunt, Σίππη τὸ μὲν ἄνθος μαίχμηθ', τὴν δὲ διελθούσαν ἔδισσας, καὶ θυθύμενος καὶ θυθίσεις καὶ λέγεται φαρμακία εἶναι. ὁ δὲ τὸ πολὺν θύειν εἶναι. Et in Hippocrate legimus πικράφουλον dici quos fortilegus affecerunt Magi: totus enim liber de morbo sacro in Magos scriptus est (μάγας, γόντις, φαρμακὸς, ἀγύετας vocat) qui se gloriantur, inquit, Lunam deducere, Solē obscurare, tempestates ciere, Deos subijcere.

Nemo

* Lib. 9. ca. 17.

de historia animalium.

^b Lib. de morbo sacro.

Nemo autem est qui nesciat Magos sine veneno enecare, seu pomum dantes, seu manu aut virga attingentes: vt Patavij Sagam à se visam Cardanus scribit, quæ puerum enecauit illicò, dum virga leniter dorsum illius contingeret. Medea Saga zeilotypa quòd Glaucæ Regis Creontis filia Iasoni quem deperibat nubere, coronam auream misit ei nuptiarum die, cumq; eam capiti suo imposuisset Glaucæ, exarsit flamma ex qua repente obiit, vt Euripides in Medea scribit *φαρμάκων τῇ σῶας*, inquit, hoc est, non venenis tuis, sed pharmacis. Medea enim suos ipsius liberos dicitur sacrificauisse, vt Glaucæ mortem inferre posset: quod è sacrificiorum genere oportet accipi l. ex senatuconsulto, de sicarijs, ff. Ex Sc. eadem legis Cornelie pcena tenetur qui mala sacrificia fecerit, habuerit, puta detestabilia Magorū sacrificia, non autem Paganorum (vt Accursius in glossa tradidit) cum autor ipse legis Paganus esset: vnde apparet Senatū ad legis contra sicarios late interpretationem decretum addere in eos qui scelerata Magorum sacrificia fecerint, habuerint. Verū vt optimè differentia constet veneni à sortilegio (quod vtrumq; sonat *φαρμακεία*, vt Latina voce veneficij & naturale venenum & sortilegium designatur) Platonē lib. xi. de legibus oportet consulere. Alterum enim ab altero distinguens capitalem pcenam in Sacerdotes & aruspices decernit qui sacrificijs, ligaturis, incantationibus, alijsve sortilegijs (*ἢ τῇ τοῦ τῇ φαρμακείας ὁν πρῶτον*, inquit) hominē enecauerint. Atque

que hæc legis illius inscriptio, λόγος δὲ νόμος πᾶσι
 φαρμακείας: in qua ligaturas eiusmodi nominat ille-
 cebras & incantamenta καὶ δαιμόνια, ἐπαγογὰς, ἐπεφάσας. Tū
 verò alterum legis caput subiicit de eo qui venefi-
 cio καὶ μαντικῇς utitur: deinde Magos adiicit mira-
 bilibus modis operari, & qui incredibiles planè vi-
 derentur nisi obseruauissent alijs, cum cereas suas i-
 mages in compitis, ad parentum sepulchra, sub
 ianuis ponerent. Ex quibus manifestū est iam Pla-
 tonis seculo & ante illud in vsu fuisse cereos typos,
 quos Magi nostri (licet Platonem non legerint)
 imitantur, & quibus ope Satanæ mortem homini-
 bus afferunt. Quamobrem Azo in hæc verba l. i.
 de maleficis & mathematicis, plus est occidere ve-
 neno quàm gladio, addit, venenū arte magica da-
 tum: & in l. venenum. ad l. Corneliam de sicarijs, &
 l. venenum. de verb. signif. ff. vox veneni vtrumq;
 complectitur. Sed quoniam Vuerus ambigua Io-
 sephi interpretatione nititur, agendum, ne legē Dei
 amplius corrumpat, τὸ δαιμόνιον ei detrahimus. Phi-
 lonem igitur Hebr. consulamus socium Iosephi &
 familiarē: hic caput illud legis Dei Hebræis verbis
 conscriptum Grecè interpretans in libro de singu-
 laribus legibus, lex Dei, inquit, à Magis & vene-
 ficis abhorret (μαγούς καὶ φαρμακικούς vocat) qui mo-
 dis artibusq; damnandis mille mala perpetrant, &
 eos quo die fuerint intercepti morte multari iubet:
 quemadmodum sancit l. vltima. de malefic. C. ut
 qui magum retexerit illicò ad publicum pertrahat.
 Tum explicatis magorum & maleficorum sceleri-

bus Philo naturalem Magiam, id est, Physicam ab incantatorum magorum præstigiatorumque magia distinguit exorcismis & incantationibus ab utentium, odia capitalia amicis ingredientium, aliaque scelera incredibilia committentium. Et his itaque evidens lo. Vvieri calumnia tenetur manifestò, defentis legem nolle ut mulieres Magæ, sed veneficæ solum multentur morte. In hac quæstione omnium maxima diutius hæreo, ut cognoscatur an tot innocentes, ut Vvierus loquitur, absolui oporteat, & utrum præstet calumnijs hominis insistere quàm autoritati legis diuinæ obsequi, quæ præstigiatricem die vnico relinqui vetat superstitem. Et quis, obsecro, Hebræam linguam & Dei legem melius quàm Hebræi & Prophetæ intelligat: Elias autem Leuites omne δαμόνιον sublaturus vocem Mecaspha exponit Lamiam, qua voce Horatius^a,

^a in arte poetica.

Neu pransæ Lamiæ vinum puerum extrahat alio.

^b in Odyss. 13. num. 33. vide Dion. Chrysostom. in Lyb. fabul. in vita Apollonij.

Hesychius λαμιάδες γυναικες nominat: etsi Eustathius in Homerum scribit^b voce Lamiæ significari dæmonem specie muliebri, eodemque sensu ait Philostratus Lamiam pueros deuorantem Corintho ab Apollonio Tyaneo expulsam esse. Vvierus dicit Scripturam sacram nusquam Lamiarum meminisse: certè, nam vox Græca est, at testamentum vetus scriptum Hebraicè: Esaias verò ob sortilegia Babylonem detestatus ait non esse mansurum lapidem vnum alteri impositum, prout re uera effectum est (iamdiu enim non potuit quisquam lapidem vnicum è rudibus ostendere illius oppidi, cu-

di, cuius ambitus fuit milliarium triginta, siue itin-
 ris tridui, vt narrat Herodotus) sed illic Satyros &
 Dæmonas saltaturos esse, & ibi commoraturam
 Lamiam. Hebraicè vocatur לַמִּיָּה, lxxij. interpre-
 tes ἑμψόχων vertunt, Latini Lamiam eodem sensu.
 Cùm autem plerumq; Dæmones spectentur in de-
 sertis locis, prout est maxima ex parte Africa, La-
 miam in historia Africana describit Dion similem
 feræ habenti vultum scemine elegantissimū, mam-
 mas & pectus pelliciendis viatoribus regenti, mo-
 destis & gratis oculis: cæterum loco pedum habe-
 re serpentis caput, & squamigerum serpentem ef-
 se, qui hominem cum primū accersit vorat au-
 didissimè: quò referri potest illud Ieremiæ, Lamia
 nudarunt vbera, Threno. 4. ideoque isti spiritus
 voratores appellantur siue Lamia παρὰ τὸ λέλασται,
 aut à voce λαμῶς, id est, ingluuies, vt ait Porphy-
 rio^a: & eodem iure piscis omnia deuorans, etiam
 homines integros, teste Nicandro Colophonio^b,
 appellatur Lamia: cumquæ Sagæ humanum san-
 guinem hauriant au didissimè, eas Apuleius no-
 minat Lamias. Sic ea nominatur quæ sectis fau-
 cibus Socratis (id sodalis Apuleij nomen) ac-
 cubantis ei atque dormientis sanguinem exce-
 pit vase & obduxit plagā: qd experrectus Socra-
 tes se nō sentire dicebat ludificabaturq; & postridie
 tñ vita defunctus est. Huc illa pertinet salomonis
 allegoria, Aquilā pullos sanguine pascere, id est,
 Satanā isto cibo subditos suos educare: & à dæmo-
 nibus spiritibusq; malignis amari sacrificia scribit

^ain illud Horat.
 neu prans L.
^bapud Eustath.
 in Odyss. 11.

Porphyrus libro *πὸ ἀρχῆς τῆς ἐμψύχου*, nō indigno qui latinus fiat. Quamobrem Deus populū suum à sacrificijs demonum auocare volens, sanguinem super altare & ad dexteram eius effundi iubet: atq; vt omnes intelligant id à se iuberi vt populum suū ab impijs illis scelerib. abstrahat, sic ait, Nec vobis vnquam deinceps accidat vt euntes sacrificetis diabolis & Satyris, quos sequuti commisistis idololatriam & adulteria. Solebant enim (ait R. Moses Maymonis^a) dæmonib. sacrificare sub arboribus & collibus, partemq; sanguinis in fossam iniicere, ad cuius ambitū conuiuabant cum malignis spiritibus. Sic accipimus illud legis diuinę caput^b, Ne comedatis super sanguine, & pręstigiatores ne sitis. Hebręa verba sunt *על הדם*, quę interpretes vertunt *cum sanguine* pręter naturam prępositio- nis *על* significantis super, quia videlicet morem illum non animaduenterant quem R. Maymonides scribit à Chaldęis profectum esse. Itaq; Propheta Nahum^c scortum Babylonis metropoleos Chaldęorum detestatus, dicit Babylonem pręstigijs potentem esse, & omnes populos terrę pręstigias suas docuisse: vbi Propheta vocibus iisdem vititur *בכשפות & מכשפים*, quę R. David Kimhi interpreta- tur *בעביות* pari Magorum significatione, & Chal- deus Paraphrastes^d Ionathan Vrielis filius expo- nit *חשייו*, id est, fortilegia. Hic enim & tollit homo- nymiam, & verum illustrat Scripturę sensum. Id autem foret ineptum, si quis venena populis & Regib. terrę à Babylone subministrata diceret, cū

^a lib. 3. more ne-
bociu.

^b Leuit. 19.

^c Nahum. 3. 4.

fit vbique veneni copia, vt Plinius expostulat: Babylonios verò Magorū principes exstitisse apud omneis constat, & inter Cræcos Latinosq; conuenit eam ob causam Chaldæi nomine sortilegum significari, diuinum, magū: Sic Hesychius, *χάλδαοι*, τὸ γένος τῶν μάγων: sic sepe Tullius^a, sic leges nostræ^b, sic etiam Scripturæ sacræ^c. Nam cū in libro Regum dicitur Iezabelæ Reginæ Samariæ sortibus inquinata fuisse terra, legitur vox illa *מכשפות*, quia non possunt venena intelligi: cū Prophetas Dei (quos odio capitali oderat) & Nabothum aperta vi, non autem venenis tolli curauerit, & ex quo Saga in Samariam inuexit Magos (vt Medea Regina in Thessaliam) sexcentos annos Samaria hoc modo referta manserit, adeo vt vulgo diceretur, Samaritanus es, diabolū familiarem habes: quam calumniam aduersarij impegerunt Christo^d. Hinc Simon ille cognomento Magus, magister Menandri. Vuierus autem caput istud diuinæ legis, *Præstigiaticem ne sinas viuere*, petens calumnijs, non animaduertit quid causæ fuerit cur lex nō dicat præstigiatores: quod tamen non eo consilio dixit vt Magis, medicis, & Pharmacopœis ignoscat si fuerint uenefici, quib. notiora sunt venena quàm mulieribus, sed eo pacto Lex Dei innuit hoc malo nō perinde inquinari viros, & pro viro vnico quinquagenas mulieres ex eo laborare: vt in prouerbio Hebræorum est^e, quo plus mulierum, eo plus magorum est, *רב מכשפים ברב הנשים*. Quamobrē scribit Plinius^f sceminarum scientiā in veneficio præ-

^a Lib. de diuinatione.

^b L. nemo de maleficis. & mathe.

^c Daniel. 2.

^d Esai. 47.

^e 1. Reg. 18.

^d Ioan. 8.

^e Exod. 21.

^f Libro Pirke aboth.

^g lib. 25. ca. 11.

^a in declama-
tione.

^a Tacitus li. 14.

ualere: quod vocabulū de veneno accipi nō oportere idē autor demonstrat exēplo Circes homines in bestias transformātis, qđ omnia mūdi veneficia nō essent effectura. Quintil. etiā hāc præsumptio-
nem affirmat esse^a, Latrociniū in viro facilius, ait, veneficiū in fœmina credā. Legant omnes eorū libri qui de Magis scripserūt, fœminę quinquageng cōperientur Sagæ aut demoniacæ vnius viri loco, vt antè diximus. Hoc aut mea sentētia nō ex sexus fragilitate accidit: nā inexsuperabilē peruiaciā in plerisq; cernimus, easq; ferēdo quæstiōis tormēto sæpe viros antecellere: vt cōiuratione in Neronē fuit exploratum^b & post mortē Hippix Athenarū tyrāni (cū fœminæ sibi ipsis linguas præciderēt vt omnē veritatis consequēde spē tortorib. eriperēt) & plurimarū q; fœminarū martirijs. Illud maiore veri speciē habuerit, si dicamus istud vi brutæ cupiditatis effici qđ eò fœminā redigit vt perfruat suis cupiditatib. aut sese vindicet; qua ex causa videtur Plato inter virū & animantē brutā, fœminā collocauisse. Etenim grandiora esse videmus fœminarū viscera quā virorū, qui nō perinde feruēt cupiditatum violētia: hominū verò capita crassiora, qđ pl⁹ cerebro prudētiaq; valēt q; fœminę. Hoc illud est qđ poetæ olim figurabāt, cū Palladē sapiētiae Deā è lous cerebro natā sine matre dicerēt, vt ostenderent nunquam à mulieribus manare sapiētia, que naturam brutarū animantiū accedunt propiūs: nā etiā fœminam quæ seduxit virū, Satanas primū aggressus est. Prætercā sic Deo visum fuisse statuo in ordi-

in ordinem cogere & debilitare Satanam, cum facultatē plerumq; ac inprimis ei concederet in creaturas indigniores, puta serpentes, muscas, & alias quæ lege Dei immūdæ dicunt esse, deinde in alias similiter expertes ratiōis potius quā in homines, tū in scēminas potius quā in viros, postremò in eos potius qui vitam more pecudū brutarum transigunt quā in cēteros. Adde quòd Satanas scēminarum opera viros & liberos eodem pertrahit. Stabit itaq; diuinę legis constitutio, prestigiatrices statim morte multari oportere: & Vueri calumnia cōtra legem Dei & magistratus probè officio fungentes repudiabitur. Vuerus enim assentitur^a Sagaris communicatiōem cum diabolis & pactum intercedere, easq; ope diaboli nō pauca scelera committere: idē verò libro de Lamijs modò pactionē interuenire negat, modò probari non posse ait, modò Sagarum confessioni non esse habendā fidem, falli quę putant ea fieri à se quę pro confessione dicunt, eas morbo melancholico infestari. Atq; hūc prætexit imperiti & Magi adhibent, vt effugiū paribus afferant, regnumq; Satane adaugeant. Quicunque antehac dixerunt id esse à melancholia, non esse demonas putauerunt, nec fortasse demonas Deum'ue vllum crediderunt subsistere. Vuerus autem Deum fatetur esse, fatetur etiā diaboli (vt in Scriptura legimus) & de potentia illius contremiscunt: fatetur etiam omnibus scriptis bonos & malignos spiritus existere, quibus cum hoīe societas pactumq; interuenit. Et quare Magorum expor-

^a lib. 2. de prestig. cap. 4. & 8. & 34. & li. 4. cap. 14. & lib. 5. cap. 9. & sepe alibi.

^a *Plinius lib. 7.*
Valerius Max.
Solinus.

^b *lib. de atra*
bile.

exportationes, maleficia, actionesq; mirabiles oportuit acceptas ferre melancholiæ: quare (id qd est incredibilius) fceminas melancholicas efficere: nam id esse admirandum notauit antiquitas ac inauditum potiùs, cum nunquam fcemina ex melancholia aut vir gaudio moriatur, sed contrà fceminas complures summa lætitia enecet^a. Certè Vvierus, vt est medicus, non potest ignorare humorē fceminæ planè aduersari adustæ melancholiæ unde furor nascitur, siue à bile flaua adusta oriatur, siue à succo melancholico, vt inter omneis medicos conuenit: Vtrumq; enim procedit à calore & siccitate nimia, vt Galenus scribit libro de atra bile. At fceminæ frigide à natura & humidæ sunt, vt idem autor, omnes Græci, Latini, & Arabes vno cōsensu docent. Ideoq; Galenus^b scribit virum calida & sicca constitutione in regione calida & sicca per gestatem in melancholiæ morbum incidere: cum tamen Olaus magnus, Gaspar Peucerus, Saxo Grāmaticus, & Vvierus ipse cum Germanicis omnib. Magorum Quæstorib. assentiantur sub Arcton vbi congelascit mare, in Germania, per Alpes, & apud Allobrogas omnia Sagis circumfluere. Populos autem Borealeis constat tam abesse à melancholia, quàm absunt à pituita Afri. Illos enim albos esse videris, virentibus oculis, rufis & tenuib. capillis, rubicunda facie, hilares & loquaces: quæ omnia humori melancholico planè aduersantur. Quinetiam Hippocrates libro *ὑπὲρ τῆς φρενός* primo & Galenus ibidem confirmant fceminarum in genere cer-

re certiore esse quàm virorum valetudinem ob
 profluuium menstruum quo ab innumerabilibus
 morbis vindicantur. Nunquam sceming, ait Hip-
 pocrates, podagra, nunquam pulmonum exulce-
 ratione, Galenus inquit^a, nunquam epilepsia, aut
 apoplexia, aut phrenesi, aut lethargo, aut conuul-
 sionibus, aut tremore infestatur dum menses pro-
 fluunt. Et quamuis dicat Hippocrates^b comitia-
 lium & dæmoniacorum morbum (quem voca-
 bant sacrum) naturalem esse, hunc tamen pūtu-
 tosis solū ait accidere, biliosis nunquam: quod
 Vuierus medicus non potuit ignorare. Fceminas
 autem ferè dæmoniacas potiùs esse quàm viros su-
 prà demonstrauius, & Sagas sæpe corpore ex-
 portari, sæpe *ἐκ σαρκὸς* abripi modis diabolicis, ani-
 mæ à corpore separata, & corpore rigente exper-
 te sensus. Illud verò magis ridiculum, quòd Saga-
 rum morbus dicit à melancholia procedere, cum
 morbi ex melancholia nati periculo semper con-
 iuncti sint. Verumtamen videmus Sagas in arte i-
 sta quadraginta annos aut quinquaginta versatas
 inde à duodecimo ætatis anno (vt Ioanna Haruil-
 leria, quæ viua cremata est die xxix. Aprilis M. D.
 LXXVIII. & Magdalena Crucia Cordubensis
 Abbatissa in Hispania M. D. XLV.) familiaritatē
 coluisse, & consortium cum diabolo habuisse, illā
 quadraginta, hanc triginta annis. Necessè est itaq;
 Vuierus fateatur insulsum esse, indignū medico,
 & crassissimæ ignorantia virium (et si ignorantia
 quid dico?) si melancholici morbi fceminis tri-

^a lib. de venæ
 sectione.

^b lib. de morbo
 sacro.

^c Galen. lib. de
 atra bile.

^a Arist. in pro-
blem. sectio. 30.
princip.
^b Prouerb.

^c cap. 4. et ca.
de lamijs.

buuntur, quibus illi non magis competunt quàm laudabilia effecta temperatæ melancholiæ, quæ virum (vt prisci omnes philosophi & medici annotarunt) sapientem, modestum, & consyderatum efficit^a: nam affectiones istæ non mulieri amplius quàm ignis aquæ cohærere possunt. Salomo^b quoque ante omnes temperamenti muliebris peritissimus se vidisse ait de millenis viris sapientem vnum, sed ex omnibus sceminis ne vnam quidem. Nunc igitur lymphatorum hominum errorem omittamus, qui sceminas statuunt esse melancholicas. Etenim Vvierus ipse videns suum illud velum melancholig certissima demonstratione sublatum esse & euidentissima veritate tot diuinarum humanarumq; legum, tot gentium omnium & populorum historijs, tot confessionib. voluntarijs aut vi extortis, tot iudicijs, conuictionibus, condemnationib. executionib. ab annis ter mille toto orbe terrarum editis: alteram technam sed obesiore cōmentus est, vt Magorū supplicia impediatur: cū Sagas dixit^c à diabolo seductas esse, eiq; persuasum esse quod ipse fecerit id ab eis effici. Itaq; in speciem se vehementissimè Satanæ aduersari simulat, re cōseruat Magos, id est (vt paucis explicemus) colludit verbis cum Satana, re ipsa verò amplitudinem & potestatem illius stabilis, cū non ignoret magistratui neq; iuris dicēdi, neq; diabolos prehēdendi facultatē esse. Atqui hoc argumento absoluunt non solū Magi, sed etiā occisores omnes, latrones, incestuosi, parricide, & qui-

quicumque ab hoste humani generis ad maleficia
 committenda impelluntur. Deinde verò laudibus
 effert mirificè & multam in Papali Camera impera-
 tam, quæ ad veniam consequendam binum ducato-
 rum est in quamq; pœnitentem Sagam: tum di-
 cit alibi ^b si defenderet non solum ex lege Dei non
 esse mortem Sagis irrogandam, sed ne ullam qui-
 dam Sagarum mentionem extare in Scriptura sa-
 cra, ipsum non facile conuictum iri. Hic ego testē
 appello Deum & legem ipsius ad istum hominem
 euincendum, appello sexcentos Bibliorum locos ^c.
 Imò verò ut cernamus oculis nihil esse coram
 Deo tam abominabile, nihil frequentius in Scri-
 ptura sacra prohiberi, Baleham à Deo inspira-
 tus, quamuis summopere instante Balaco Mo-
 abitarum Rege ne faceret, populo Israelis bene-
 dixit, & tanquam Propheta rationem reddidit:
 nam neque incantator est, inquit, neque Magus
 in isto populo, sed Deus ipsi cum opus est expe-
 nit voluntatem suam: Cumque Deo placuit o-
 stendere quantopere à magicis fortibus abhorre-
 ret, inquit, Cauete vobis pro vita vestra, ne seque-
 mini consuetudines abominandas istarum gentiū
 quas excidi è terra propter sortilegia, magicas ar-
 tes, & diuinationes, atq; ibidē nouē recēset genera
 quib. reliqua continent^d. Sed illud in primis oportet
 obseruari, non homicidiū, parricidiū, incestus,
 tyrānidis, idololatrię noīe Deū dicere populos il-
 los à se exterminari, sed ob sortes magicas: & q̃
 niā populi suos liberos diabolo Moloch cōsecra-

^a lib. de lamis
 cap. 24.

^b lib. 3. de pre-
 stig. cap. 35.

^c Exod. 7. & 8.

Exod. 9. & 22.

Leuit. 19. et 20.

Deut. 18.

1. Reg. 9. & 21.

Exod. 23.

2. Paralip. 33.

Esai. 8. & 34.

Exod. 47.

Daniel. 2.

Miche. 3. & 5.

Ezech. 13.

Iere. 19. 23. 27.

Exod. 50.

Actor. 16.

Nahum 3.

Num. 25.

^d Deut. 18.

bant ad facienda sortilegia sua, Deum præcipere
 ut quisquis rem istam abominandam commiserit
 lapidibus obruatur^a, morte omnium (vt R. May-
 monides ait^b) crudelissima: tum verò Deum adij-
 cere se furorem suum immissurum contra populū
 qui impune scelera ista abire siuerit. Itaq; volens
 Samuel grauitatem peccati regi Sauli exponere,
 peccatum, inquit, tuum æquè magnum est ac ma-
 gorum crimen: Similiter vt demonstratur quan-
 to opere Manassem Regem Deus exhorruerit, scri-
 ptū est Manassem suis execrādis sceleribus prouo-
 casse Deum, atq; subijcitur eum fuisse magum, &
 conuentionem cum diabolis iniuisse: itaq; spolia-
 tum fuisse regno, & numella in carcere fuisse coer-
 citum. Et quamuis eum postea pœnituerit, co ta-
 men extincto post annos quinquaginta Ieremiæ
 dixit Deus^c, Igne & cædibus delebo istud oppidū
 propter execrabilia scelera Manassis Regis: de lo-
 co verò Topheth vbi Satanæ sacrificauerat dici-
 tur is fore locus cædium ad vindictam iræ diuinæ
 (vt contigit) exercendam. Similiter libro III. Re-
 gum cap. xvij. dicuntur decem tribus exterminatæ
 & in exilium raptæ, quòd in res magicas & sorti-
 legia incumberent. Atq; hos quidem locos appri-
 mē conuenit obseruari: nititur enim hoc vno cri-
 mine decem tribuum captiuitas: de duabus autē
 reliquis tribubus, dicitur Deus (qui ad vltiones
 est tardissimus) post annos quinquaginta sorti-
 legia Manassis vindicasse, cum igne cædibusq; per-
 mista fuerunt Hierosolyma & duæ tribus depor-
 tatae.

^a Leuit. 24.

^b lib. 3. more ne-
 bocim.

^c Iere. 19. et 15.

rate. Alibi verò dicitur, Gladius ad diuinos, gladius^a ad Chaldeos: & apud Micheam^b, delebo e terra magos diuinosque: Et cum Esaias euersionem Babylonis minatur, caedes & incendia, omnes hę calamitates, inquit, euenient tibi propter amplitudinem scelerum tuorum execrabilium quę commisisti cum Magis tuis. Denique infinitum esset omneis sacrae Scripturae locos minutatim expendere: ut missos faciamus Doctores, Legislatores, Philosophos, Historicos exemplis circumfluēteis, ex quibus apparet magos post omnem hominum memoriam Deo & hominibus visos fuisse execrabiles. In hanc quoque sententiam supra annotauimus ab Augustino scribi, supplicia contra Magos ab omnibus sectis decreta esse: ut demonstraremus Vvierum quidem legisse optimè & intellexisse pœnas diuinis & humanis legibus constitutas, sed de industria appetuisse cauillis atque calumnijs, cum eas non de Magis dixit, sed de veneficis solum agere. Iam igitur videamus quid Lamiarum nomine intelligat: in hoc enim vertitur tota disputatio. Hęc Vvieri definitio. Lamia est quę ob fœdus præstigiosum aut imaginarium^c cum dæmone initum, propriè ex suo delectu, vel maligno dæmonis instinctu impulsuue, illiusque ope qualiacumque mala vel cogitatione, vel imprecatione, vel re ludicra atque ad institutum opus inepta designare putatur: id est (ut paucis contraham) Saga est quę putatur fœdus habere cum dæmonibus, & id quod non facit ope eorum facere. Hic verò nemo non videt, si multum Vvierus ab arte

^a Ierem. 50.^b Miche. 5.^c lib. 7. de præ-

stig. cap. 1. &

lib. de Lamijs,

cap. 5.

^a lib. 6. Topic.

^b lib. 2. de pre-
fig. cap. 2.

medica aberravit cum de melancholia fœminarū ageret, eum iterū errare in ratione Dialectica & lōgē grauius, cum definitionem in imaginatione ponit: proprium enim definitionis munus est vt tanquā digito pertingat & cōmonstret oculis germanam rei naturam siue essentiā cuius est definitio. Id verò magis est ridiculū, q̃ in definitione sex disiunctiōes coaceruat: cū vitiosa sit definitio, ait Arist.⁴ quæ vel vnicam disiunctiōē continet, velut si dixeris, occisor est is qui percutere putatur, aut occidere, aut ludificari alterum. Huic persimilis est Vvieri definitio. Atqui si ea Saga est quæ putat̃ esse, & non est Saga aut Lamia, certē nec fuerunt de Lamijis scribendi libri, nec peruestiganda rei quæ nō est definitio. Primum. n. queritur utrū id quo de agitur sit in rerū natura, necne. i. an sit, tum quid sit, deinde quale sit, postremò cur sit. Librum igitur Vvieri de Lamijis deleri oportuit, non aut̃ rei quæ nusquam est definitionē poni: qui lapsus in re philosophica est vitiosissimus. Vvierus tñ sortilegūb, quem magum infamem vocat, definit eum qui conatur accersere & inuocare diabolū, vt se exhibeat & ad postulata respondeat. Hec paucis placuit annotare: nam Vvieri definitio paginam propè continet, ac disiunctiōes duodecim. Non ita facilē conuinci Petrus de Appono potuit, qui Demonas existere non audebat confiteri, tum vt eleuaret opinionem vulgi (nam magus habebat̃ vulgo) tū vt alios eodem perduceret: at Vvierus postquam confessus est esse malignos spiritus, etiamq̃

indicem

indicē eorū conscripfit ad fin. lib. de præst. Magis prætereà cōfessus est cōmunicationē cū Satana & fœdus intercedere, mirū est profectō q̄ idē negat Sagā cū Satana fœderatā esse, idēq̄ totū imaginariū asserit, cū disertē lex Dei sage cū maligno spiritu fœdere iunctē meminerit. Quia verò Inquisitores quinq̄^a, qui summātim infinitum Sagarum numerum conscripserūt quē in Germania ipsis autorib. fuerūt neci traditē, cōpererunt ex confessione omnium eas cum Satana fœdus cōsertis manibus pepigisse, hic Vvierus^b adducit fieri non posse ut cōserātur manus, quia dēmones, inquit, nō carnea sed spirituali cōcretionē cōstāt. Atqui vox cōcretionis naturæ spiritūū omnino aduersatur: nihil est, ait Tullius^c, in animis cōcretū, nihil mistū: idēq̄ ex Aristotele^d, qui intellectum vocat *ἐννοία* & *νοῦς*. Quod si in spiritūū natura concretio admittit, id quoq̄ fatēdū erit eis esse corpora: ut fecit Augustinus sequutus definitionē Apuleij, qui dæmonas vocat natura corporeos, itē Philoponus Peripateticus^e, Porphyrius, Iāblichus^f, Plethō, Psellus, Plotinus Academici, & Gaudentius Merula hoc vno argumēto freti quod res incorporea non pōt quicquam à corporea perpeti. Itaq̄ Basilii ipse æquē Angelis ac Dēmonib. esse constituit corpora, eademq̄ occasione veteres dixerūt dēmonib. diuisionē cōtingere. Cōmunis verò Theolog. opinio, ac nominatī Ioan. Damasc. Greg. Nazian. Thom. Aquinatis^h & Magistri sententiarū est dēmonas & Angelos eadem natura esse, omnes formas puras

^a in maleo maleficarum.

^b lib. de Lamijs, cap. 7.

^c in Tuscul. qn. d li. 2. de anim.

^e lib. de anim.

^f lib. *πρὸς ἀντιόχον*.

χρητὶς ἰμπεριου.

^g lib. de myste.

^h lib. 3. sentent.

& sim.

& simplices: quāuis in eam quoque rem consentiūt, bonos & malignos spiritus sibi cū opus est, formare corpus aspectabile, vt id *ὁμοεικάζουσι* efficiant quod volunt. Plena est Scriptura exemplis, vt visionis Abrahamo oblatae, Iacobo, Mosi, Elię, Manohę, Abacucho, Tobię, alijsque innumeris: pleni sunt libri Iamblichi de mysterijs Aegyptiorum, Plutarchi, Procli, Porphyrii, & Plotini, denique omnes

lib. 1. cap. 1. de lib. 2. cap. 1. de lib. 3. cap. 1. de lib. 4. cap. 1.

totius antiquitatis libri ad nostrum vsque seculum: vt Oalus magnus scribit frequentissimē in regionibus singulis ad Boream sitis spiritus spectari humana forma, qui tangūt hominū dexterās, posteaque euanescent. Verūtamen ponamus nec naturę concretionē in dæmonib. esse, nec eos corpus vllū assumere, sed naturas esse puras, simplices, & planē disparatas, vt de Angelis siue intelligētijs loquitur Aristoteles: Vvierus tamē negare nō potest quin velit illudere, cū argumēto isto abuiūt vt pbet nullum pactū hominib. nullam conuentionē cū Satana intercedere. Etenim ad conuentionē simplex cōsensus sufficit, qui cōsensus sine stipulationē, sine verbo, sine scriptura, oculo & nutu solo, ait lex, fieri potest. Imō Vvierus ipse annuit Magos pacisci & conuentionē inire cū Satana, & hūc eos alloqui & respōsa dare: Cur verō Magos potius quā Magas? nam lex Dei de Magis fœminis disertē loquitur & nos fœminas exemplis innumeris infestiores hoc malo quā viros esse suprā commonstrauimus. Amplius etiam Vvierus assentitur, dæmonas sibi corpora hominum bestiarumque assumere:

1. nutu. de legat. 3. ff. lib. 2. de prestig. cap. 2.

lib. de Lamijs, cap. 16. & lib. 3. de prestigijs, cap. 12. & lib. 4. cap. 14.

adeo

adeò vt ex scriptis ipsius iudicari queat contradi-
ctio, & ἀνακόλυψαι conclusionum ipsius vinci. No-
biscum enim in eo conuenit, quòd Dæmonas tra-
dit exportare homines & in aera efferre sine corpo-
re: cuius rei plurimas adducit historias ^a, & visas à ^a lib. 3. & 4. de
seipso narrat. Ridet quoq; Vuerus ^b suauiter Ma-
gorum cum Dæmonibus copulationem, quam ^b prestigijs.
omnis antiquitas omnesq; populi certissimam es-
se duxerunt & Theologi confirmarunt: Augusti-
nus ipse libro xv. de ciuitate Dei, magnę impudē-
tiæ scribit esse si quis hoc negauerit. Hæc illius ver-
ba, Dæmones creberrima fama est, quos Latini
Incubos, Galli Dufios vocant, mulierum attenta-
re atq; peragere concubitus: & hanc assiduè immū-
ditiam & attentare & efficere plures talesq; asseue-
rant, vt hoc negare impudentiæ esse videatur. Cō-
stat apud omnes nō esse moris vt sceminæ de scor-
tationibus suis glorientur: qui ergo faterentur ille-
rem sibi fuisse cum diabolis, nisi ita se habuisset?
Omnes autem Germaniæ, Hispaniæ, Galliæ, Ita-
liæq; Iudices monumentis literarum consignarūt,
& nos legimus Sagas omnes iudicio ipsorū con-
demnatas, fuisse confessas & in suis confessionib.
ad mortem vsq; perstitisse, complureis etiam qui-
bus venia data est dixisse copulationem sibi fuisse
cum dæmonibus, & frigidum illorum semen ex-
pertas esse, vt ex libro Quæstorum quinorū ^c (per ^c malleo male-
quos innumeri fuerunt ad mortem damnati) & ex ^c ficarum.
Paulo Grillando ^d didicimus. Demonstraui suprà ^d lib. de sortile.
multis singularium iudiciorum exemplis quæ ad

^a Dent. 4.
^b Exod. 22.

me perlata sunt, id optimè cum factis ἀεὶ οὐκ ἔστιν αὐτῶν confessionibus, tum conuictionibus certis comprobari: neq; dubium est quin scortationis corporeæ cupiditas sceminas præsertim ad spirituales scortationem pertrahat. Huc referri potest abominanda illa & execrabilis impietas expressa Lege ^a, qua omnes qui diabolo Pehoris sese coniunxerant, miserè dicuntur perisse. Cumq; lex Dei ^b prohibuit ne Saga sinatur viuere, paulo post subiicit, qui animãti brutæ concubuerit plectatur morte. Verborum autem in lege Dei series obscurè perstringit turpia & incredibilia scelera. Sic ubi dicit, nō offeres Deo mercedē meretricis aut pretiū canis, scortorū coniunctio cū canib. ostendit, quā insignibus exēplis antè demonstrauimus: & leuitici xvij. dicit, nec eūtes amplius sacrificabitis Satyris vestris dætabolis, post quos scortati estis. Sed cū Vvierus medicus animaduerteteret neq; oppilationē hepatis, neq; lienteria sanis & incolumib. sceminis adscribi posse, atque hūc morbū dormienti solū accidere, à tota verò antiquitate nō solū dæmonū (q̄s Græci Ephialtas, Latini Incubos vocāt) cū sceminis copulationem, sed etiā virorū cū dæmonib. specie muliebri, Hyphialtas vocāt aut Succubos, eamq; inter vigilandū fieri, & in quibusdā 30 aut 40 an. perdurare, vr ipse Vvierus agnoscit: propterea nō dixit hunc morbū esse in Magis, sed negauit, dicēs sceminas esse melancholicas quæ id se putāt facere quod nō faciūt. Atqui nunquā eæ eis cremant̃ furiosæ: sed fraus in eis cernit̃, discretio, iudiciū, quo negāt constanter

^c l. diu. de offic. præsid. ff. l. de parricid. ff.

stanter factum, vt quædam faciunt, aut excusant veniamque postulant, vt alia, aut se abdunt & proripiunt fuga, quæ actiones furiosorum non sunt. Adde quod conuictiones, testimonia, comparationes testium, & confessiones gentium omnium ad Indos occidentales usque maximam inter se habent conuenientiam & similitudinem, item Dæmonum cum sceminis copulationes: vt in historijs Indicis legimus, & supra annotauimus. Vnum ex Vihero libenter quaesierim, quisnam iste sit Sagarum morbus quo puerulos quiprehendunt occisi putant se occidisse, quo elixant & liquant eos vt pinguedinem ex eis habeant, vt fatentur ille & sepe compertæ sunt. Imaginantur (ait Viherus^a) sed id totum effecisse, falluntur tamen: Cui verò in tam execrando scelere fides habebitur, nisi oculis habeatur? nisi sensui? nisi tactui? nisi inculpatis testibus? nisi confessionibus voluntariè aut ad quaestionis tormenta factis? nisi denique euidenti & permanenti facto, vbi fuerint deprehensæ? Sprangerus scribit^b obstetricem vnam quæ frequenter aderat puerperis, in Constantiensi agro fuisse morti traditam eo quod XLII. pueros recentes ab utero necauisset, inditis clam in eorum capita grandibus aciculis. Eadem parricidia à Medea Saga legimus fuisse perpetrata, cum modò fratrem, modò suos ipsius liberos occideret. Sortes quoque Magicæ Canidiæ apud Horatium legimus^c, Erichthonis apud Lucanum, bufones, angues, ossa, quæ Sage nostræ plerumque ferunt & quibus comperiuntur instructæ. Nulla fors

^a lib. de Lamij.
^{cap.} 8.

^b in mallico me
lesic.

^c lib. Epodon.
odes.

magica est quam Orpheus ante annos ferè ter mille non descripserit, & Homerus ex parte, quam lex Dei ante annos ter mille quingentos non annotauerit. Suprà ex Ammiano exemplum Magi adduximus, qui mulierem grauidam executi ut haberet foetum, Valente imperium obtinente. Ante annos c. Raziorum Baro conuictus est quod post multas puerorum cædes uxorem suam prægnantem conatus sit discindere, ut satanæ sacrificaret filium, idque edoctus à Satana, cui nihil gratius potest accidere: non autem ut pingue haberet ad res destabiles consumendum. Ista Satanae est persuasio, ut Magos adducat ad parricidia: nam pingue infantis defuncti ex natura lege ineptum esse suis rebus prædicant. Demonstrauit modò id exemplum quod adducebamus puerorum xli. quos interemit Saga, necdum baptizatos, sed Satanae cōsecratos. Vvierus autem simulans se nihil eorum credere quæ tam bene quàm magister ipsius Agrippa nouit, ausus est scribere ac potius fingere se Baptistæ Portæ Itali opinionem sequi, eumque summopere laudibus euehit. Scribit tamen iste Sagas sibi confessas esse vnguentum à se ex pueris elixis & liquidis fieri, & pharmaca quædam adhiberi, quæ hic dissimulari præstat: Sic reipsa docet parricidia ista committere, idque ex falsa diaboli persuasione, hoc vnguento fieri ut homines huc illuc transuolent. Sagæ autem Gallicæ nec agiliores nec leuiore sunt Germanicis aut Italicis: verumtamen pars earum maxima (ut in Cenomānis, Verberianis, Lognians a-

nis apud Potezanos quas antè obseruauimus) scopis solùm quos inter crura ponebāt & verbis quibusdam vtentes in aera subito attollebant: & Paulus quoq; Grillandus earum plurimas quas in Italia necari vidit confessas narrat hircum ipsis præforibus adesse, quem conscendebant exportandæ sine pingui vnguentò ve vllò. Baptistam Italum in libro de Magia, id est, sortilegio, & Vvierum in id videmus incumbere, vt istud vnguentum esse doceant facultate naturali & soporifera, ne quis periculum dubitet facere. Etenim herbæ soporiferae sunt mandragora, papauer, solanum mortiferum, hyoscyamus, cicuta: at nūquam medicus Græcus, Arabs, aut Latinus extitit, qui dorso, brachijs, cruribus vnguenta imposuerit quibus eo vsq; hominem soporaret vt planè careret sensu. Sin aut quid extrinsecus adhibuerit, frontale fortasse fuerit ex seminibus frigidis quæ mistionib. & infusionibus emendantur. Pingue verò (vt medicorum placitis exponitur) calidum est & inflamat natura sua. Quo igitur pacto afferret somnū, siue dorso siue brachijs adhibitum? somnum enim faciunt venæ carotides sanguinem à corde ad cerebrum exportantes, & lenis humorum fluxus (qui vt vapores in aerem, sic in cerebrum ascenderunt) suauiter in partes cordi adiunctas recidens. Verùm vt doceamus animam à Satana extra corpus abripi, tanquā si vitæ & sensus expers relictum esset (quemadmodum in capite de ecstasi disseruimus) neq; id somno simplici adscribendū esse, omnia simplicia so-

porifera manifestum est impedire non posse quin homo, quāvis soporatus & sepultus somno, ignē cuti admotum sentiat : magos verò in ecstasi abreptos nec ignem sentire nec dolorem vllum est exploratissimum, vt suprà demonstrauimus, in locum Virgilij agentis de Saga,

—*qua se promittit soluere mentes.*

Alio quoq; argumento quod nullę machinæ labefactare possunt, confirmamus neq; id vnguentum efficere, neq; somnū esse, sed verē animā extra corpus abripi: nempe quod omnes qui sic rapiū post semihoram redeūt, aut simulac videt ipsi: hoc verò homines narcoticis soporati nō possunt, sed vnum duos'ue interdū dies obruti somno permanent. Vsus præterea comprobauit homines ecstasi *in c. de ecstasi.* si abreptos (vt antè ostendimus⁴) veritatem rerū ad centesimum milliare gestarum annotare. Illud verò notari conuenit, vnguenti illius confectio- nem quam autor Magiæ naturalis docet, non ex simplice vlllo soporifero constitutam esse, sed ex periculosis venenis compluribus. D. Augustinus de hac ecstasi (quam certam esse & indubitātā affirmat) loquens, & vires diaboli admirans, Serpit, inquit, hoc malum dæmonis per omneis aditus sensuales, dat se figuris, accommodat se coloribus, adhæret sonis, odoribus se subiicit. Si ergo dæmones iustissimè annuente Deo animam à corpore separare possunt, ecqui non possent eos corpore exportare? Illud enim multo plus habet admirationis, si soluta anima separabitur à corpore atque
eodem

eodem reuertetur, quàm si corpus animaq; simul à diabolo auferatur. Equidem istam ecstasim siue aphæresim secundum legis diuinæ testimonia validissimum esse argumentum iudico, quo demonstramus animas immortales esse, & Aristoteleam illam decidamus hypothesin^a, animam si quid potest sine corpore immortalem esse: corpus enim Magorum principes (quid experientia, ut Orpheus, cognouerāt) carcerem dicunt animæ. Empedocles & Zoroastes nobilissimi sua ætate Magi sepulchrum vocant, Plato *σῶμα*, corpus, tanquam *σῆμα*, monumentum, appellari putat, quod Socrates animæ cauernam appellabat^b. Ad argumenta & rationes istas, quas Vuerus non soluit, adest clarorum virorum omnium ab omni seculo autoritas Plutarchi^c, à quo plura & numerabilia exempla afferuntur, Plotini^d, Plinij^e, Augustini^f, Thomæ Aquinatis^g, Doctoris Bonauenturæ^h, Durandi, Theologorum deniq; omnium, item Syluestris Prierae, Pauli Grillandi, ⁱ, & quæstorū quinq; Germaniæ^k, qui de innumeris Sagis iudicia habuerūt, & acta earum breuiter in librum vnum retulerūt. Cum itaq; præter auctoritatem hominum tam multorum, ordinaria quoq; ex infinitis iudicijs habeatur experientia, in quibus extant testimonia, repetitiones, comparationes testium, conuictiones, & confessiones ad mortem vsque stabiles, non isthæc pertinacia est Vueri quòd sententiam contrariam defendit, sed maxima impietas est studiū quo rapitur ut Satanæ regnum amplificet. Visa enim

^a lib. 2. de anim.^b lib. 7. de Repub. Plato.^c Plutarch. in Romulo.^d Plotin. lib. de anima.^e Plinius lib. 7.^f August. li. 10. et 21. de ci. Dei.^g Thom. in secunda secūda,

q. 95. art. 5. tit. de superst. &

in tract. primæ partis q. 8. &

tit. de miracul.

q. 16. art. 5. & 6. tit. de demō.

^h Bonauent. in lib. 3. sent. dist. 19. q. 3.ⁱ Grilland. li. 2. de fort. ca. 7.^k in mallico malefic.

enim est sagarum probatio, quæ cum de nocte ab-
fuissent, confessæ verum causam absentia suæ indi-
carunt. Tempus quoque visum est, cum ij qui recen-
tes in illos coetus venerāt, ope Dei implorata aut
earum rerum quas videbant metu aut horrore cō-
cepto se procul à domo abesse compererūt ad mil-
liaria quinquaginta aut centum, & eò reuerti ma-
ximis itineribus vnde ipsos Satanas momento ex-
portauerat. Exempla recentis memoriae notauim-
us, Lochianum, Lugdunense, Cenomānicum,
Pictauiense, Castello ruffanum, Lognianum, alia-
que innumera apud autores à nobis adductos ex-
posita, qui omnia simul Vvieri argumenta refecāt
dicentis Magos esse melancholicos: istud enim de
duobus saltem non potest dicere, qui domum iti-
neribus maximis reuerterunt. Quamquam Vvieri-
us^a sibi ipsi contradicens passim assentitur Simo-
nem Magum, cui Nero honorariam statuam de-
dicauit, in aerem volauisse: quod prisca etiam Do-
ctores^b nec pauci consignauerunt scriptis. Summe
igitur dementia istud est, Vvieriū confiteri Simo-
nem magum per aera volitasse, & nihilominus cō-
trariam sententiam affirmare, falli nempe Magos
cæteros qui se per aera exportari in coetus Mago-
rum putent. An minus virium iam habet Satanas
quàm tum habuerit: hæc enim post mortem Chri-
sti gesta sunt. Quin etiam Vvieri^c ipse^c narrat hi-
strionem magum à se in Germania visum, qui spe-
ctante populo cœlum versus ascendebat clara lu-
ce, cumq; vxor pedib. eū prehenderet pariter sub-
latam

^a lib. de lamijs,
cap. 3.

^b Ambrosius in
Hexamero, Ire-
neus, Eusebius,
Clemens in iti-
nerario, Hegef.
lib. 3. de excid.
Hieros. c. 2. Ni-
ceph. lib. 2. hist.
eccl. c. 27. Fulg.
lib. 8. cap. 11.
^c lib. de prest.

latam esse, hac item comprehensa ancillam sursum abiuisse: ita multo tempore in aere versatos esse, corona populi attonita & miraculum admirante. Simile exemplum in Hugonis Floriacensis historia legimus, Matifconensem quemdam Comitem maxima voce clamantem, amici adiuuate me, abreptum in aera & delatum esse, nec deinceps visum: sicuti nec Romulus apparuit ex quo presente exercitu in aerem fuit sublatus. Quamquam ex contextu Evangelij discimus Christum à Satana ad templi verticem, deinde ad cacumen montis fuisse exportatum: unde Aquinas conficit id dubio procul esse consecrarium, nihil minus Satanam ex permissione Dei alijs quoque transferendis posse, cum certissime apud omnes sanos constet verum hominem ac non imaginarium fuisse Christum. Ego verò satis habuero, si Vuerum ex sermonibus ipsius & scriptis vicero. Idem enim^a qui se homines vidisse scribit à diabolis in aerē sublato, eam^a quæ rem non esse absurdam dicit: qui rem falsam ibidem scribit, quæsitum fuisse in Germania Magum qui se pollicebatur liberos Francisci I. Regis Madrico ex arce educturum & ex Hispania in Galliam per aerem deuecturum esse, at nihil fuisse effectum, quod metueretur ne hoc duce ruerent & ruentibus ceruices diffringerentur: qui amplius lib. iij. cap. xix^b scribit diabolum caudidici specie^b agentem causam, cum audiret aduersarium diabolo sese dedere si ab hospite pecuniam accepisset, dimissis confestim subsellijs periurium spectantibus

^a li. 2. de prestigijs. cap. 12. pag. 6.

^b de prestigijs.

^a lib. 2. cap. 13.
de prestig.

^b lib. 1. cap. 2.

omnibus exportasse, eamque historiam re uera in Germania confirmat accidisse: qui multis exportatorum à diabolo virorum accumulatis exemplis, id omnino certum nulla ex parte absurdum concludit esse: idem ergo nihilominus in libro de Lamijs rem planè contrariam asserit, eoq; pacto leuitatem sui cerebri & confusam instabilitatem omnibus ubique testatam facit. Ac multorum quidem historicorum & Theologorum repudiat fidem ^a, verumtamen Legenda quoque aurea utitur, ex S. Germani vita producens historiam, S. Germanū ad visendam Sagarum saltationem abiuisse, inde repentè ad cubilia virorum aduenisse in quibus illæ compertæ sunt, tanquam si leuior Satana S. Germanus extitisset, ac non eadem celeritate qua deuexerat eas potuisset reuere. Quod autem Vuerus ait non esse in propria Sagarum facultate ut tonitru immittant aut grandinem, accipio lubens: ac ne homines quidem cereis imaginibus aut vocibus enecare posse. Sed illud negari non potest, & ipse Vuerus annuit homines, bestias, fruges à Satana perdi nisi seruet Deus, idq; sacrificijs Magorum, votis & precibus, iustaq; Dei permisione inimicos suos operâ inimicorum vlciscentis. Itaque Magi ante alios supplicijs mille digni sunt quòd Deo renuntiauerint & Satanam adorauerint: & quidem grauioribus digni supplicijs quàm si suis ipsorum manibus parentes occidissent & segetes incendiissent. Hæ enim offensæ contra homines sunt, ait Samuel ^b, illa directè petit maie-

tūt maiestatem Dei. Multo igitur magis supplicia merentur illi qui & Deum ipsum nō obscure prouocant offensionibus, & homines sortibus suis enecant, & fruges perdunt: ac propterea xij. tabulis in eos constituebantur pœnæ qui fruges incantassent: quod Vuierum ludificari non miror, cum ipsam Dei legem petat calumnijs. Atqui hoc potest regeri, debuisse Vuierum de colore & hypostasi vrinæ & rebus consimilibus iudicium facere, non res sacras attingere & in diuinas humanasque leges attētare. Et si enim à Satana Vuierus illud fatetur fieri, minimè tamen negaturus est eum à Magis incitari, pelli, pertrahi, adiuuari, item quē à Satana Magos, vt ea quæ perpetrantur scelera perpetrent: quemadmodum id etiam dici nec iniuria potest, populos ardentibus Mosis, Eliæ, Samuelis, aliorumquē sanctorum votis seruatos esse, cum Deus ad preces eorum inclinans manum subduxerit & ab accensa ira conquieuerit. In eam ergo sententiam Magi dici possunt abominandis precibus & sacrificijs in causa esse cur tam multæ calamitates accidant. Fatetur Vuierus ipse^a cum famosa illius Sagæ Cliuensis meminit ad Eltanum pagum, Sibyllæ Dinscops nomine, statim vt cremata est illas viatorum infestationes destitisse, qui manu aspectabili (nihil enim amplius conspicuum erat) atrocissimè cædebantur: ex quo manifestum est hanc primariam illius vexationis causam extitisse, cum effecta repente cessauerint ea causa expugnata. Hoc enim commune in

^a lib. 6. de præstigijs, cap. 16.

^a l. adigere. §.
quamuis. de iu-
re patronat. ff.
^b l. conditionis.
§. pupillus,
prim. de cōdit.
& demon. ff.
l. pen. ex quib.
can. maiores. ff.

omni scientia axioma obtinet, cessante causa ces-
sare effectum^a: quemadmodum ex contrario dici
potuisset istam non fuisse causam^b, si infestationes
illæ perstitissent. Nihilominus tamē apud omnes
constat iudicium aduersus Satanam à ludicib. non
fuisse latum, sed eo vim ac potentiam illius immi-
nutam esse, quòd Sagam illam sustulerint quæ ma-
num suam ei commodauerat, eum orauerat ado-
raueratq; eiusq; conatus adiuuerat. Biebranæ Sa-
gæ suprā meminimus, quæ ad Laodunum crema-
ta fuit anno M. D. LVI. Hęc infirmabat homines,
mirificeq; distortos reddebat, eosq; bestias, & fru-
ges perdebat. Sed vt primū fuit exusta, cessauē-
runt hæc omnia, vt ex ludice qui de ea quæstionē
habuit cognouimus. Idem mihi prætereā narrauit,
cū ista cuidam sceminæ comminata esset eam
nunquam lactaturam, ita accidisse & lac eius subi-
tò exaruisse, & quamuis multos liberos pareret, ta-
men vbera semper aruisse: Cremata verò Saga sta-
tim copiosè lacte abundasse, quamuis non propte-
reā Satanas viuere destitisset. Ex quodam nobili
honorato viro cognoui vxori suæ ab amita impe-
dimentum fuisse factum ne pareret (sic illa moriēs
confessa est) vt successionem liberis acquireret: Illa
vt mortua est, hanc breui grauidam factam pepe-
risset semel atq; iterum, cū annos iam vndecim cō-
iugati vixissent. Satanas verò (quem Vvierus so-
lum in causa fuisse dicit) non erat mortuus. He-
bræis coram Bahal pehore procumbentibus & o-
rantibus eum, exarsit ira Dei in populum totum,
& occu-

& occubuerunt breui tempore viginti quatuor hominum millia. Populum autem ad istam idololatriam à Satana fuisse prouocatum nemo negauerit: Verumtamen Pinhas Sacerdos zelo honoris Dei percitus transfixit ducem cuidam Madianiti concumbentem, quæ ad istam idololatriam eum pellexerat: itaque repente ira Dei sedata est, qui Pinhaso benedicens amplis benedictionibus, furorem suum accensum contra populum ab eo extinctum esse pronuntiauit. At Satanus tamen non erat mortuus, quæ Vuierus, planè excusans Sagas, fuisse & esse autorem asserit istorum malorum omnium. Ex his igitur concludimus Sagas *(uicgys)* & impellentes causas esse morborum & necis hominibus pecoribusque illatæ, cum illis affectis morte omnia ista desinant: atque hoc responso argumenta singula euertunt quæ adduci solent, & quæ Vuierus deprompsitè Doctorum quorundam scriptis^a similiter ut ipse disputantiū, id est, Physicè de Metaphysicis, insigni errore innumeraque absurda pariente. Nam si Physicè agetur ex nature lege, dicendū erit Sagas nec fruges nec animalia enecare posse, quia præditus esse potentia oporteret: ut autem potentiam habeant tria sunt opus, vis & facultas agentis, apta constitutio rei patientis, & conueniens quæ possit fieri commodaque rei vnius ad alteram applicatio. At mulieri non inest facultas constituendi de elementis, nec verbis alia facultas quàm illius qui ea pronuntiauerit: si autem ne illa quidem potest, certè nec illius verba (quicquid

^a Alex. cō. 128.
lib. 1. Alciatus.

Ioannes Picus in positionibus magicis asserat) ut
 suprà demonstrauimus, adeò quamuis Sagæ ines-
 set potentia, ineptus tamen modus quo utitur, ver-
 borum pronuntiatio, eam carere potentia arguit.
 Hoc argumentum ratione nititur. Quòd si nega-
 bitur Saga id cum Satana non posse facere quod
 sola per se nō potest, ut Vuietus ait, id verò falsum
 est. Hoc argumentum captiosum est, & elenchus
 sophisticus à simplicibus ad composita. Est enim
 certo certius, quemadmodum nec solum corpus
 sine anima quicquā potest, nec sola anima corpo-
 reas actiones præstare, puta bibere, edere, dormi-
 re, digerere, & quæcunq; naturalia sunt animæq;
 coniunctè & corporis communia, sed alterū cum
 altero suis actionib. optimè defungunt: eadē quo-
 que ratione dici id posse fieri ut nec sola Saga, nec
 Satanas solus ac seorsim possit quod alter cū al-
 tero coniuncti possunt. Fundamentū rationis huius
 est naturalis causarū demonstratio ad vnū effectum
 concurrentiū & inter se adiuuantiū, ut progenies
 est à mare & scemina iunctis, ad quam nihil dispa-
 ratum possunt: & apud veterē quendam Rabinū me-
 mini legere corpus & animam subire pœnas, quia
 coniunctè peccauerint. Istorū itaq; à rebus disun-
 ctis ad cōiunctas excusatio tam probabilis est, quā
 illa cæci & pedibus capti quos accusabat holitor
 ingressos fuisse hortū & fruct⁹ eius comedisse. Re-
 spondenti cæco, at nihil video, nec hortū, nec arbo-
 res, Capto pedibus dicēti, nō sunt mihi pedes qui-
 bus iuerim, Regessit holitor, cæcus captum pedi-
 bus ba-

bus baiulauit, hic duxit illum : sic coniuncti fecerant quod nunquā seorsim potuissent. Quinetiam in hac causa maior est veritatis species, cum solus Satanas res admirabiles (vt antè diximus) possit efficere⁴, cædere, necare, fruges perdere, ventosa² lob 1. gere, ignes, grandines, fulmina dissipare, vt Deo permittente castiget tanquam carnifex & summæ illius iustitiæ administer : ac proinde multo magis si iuuetur, rogetur, adoreturq; à Sagis vt id faciat, cum sine precibus earum, inuocatione & adoratione infirmentur vires illius, debilitetur potentia, & ita nocendi occasio præcidatur vt sæpe mortuis Sagis loripedes videas erigi, curari morbos, luem desinere, quod suprà demonstrauimus. Istud autem argumentum, Sagas pœna indignas esse si eis Satanas ad efficiendos conatus suos abutitur, nec posse actionem simul & perpersionem eidem rei incidere, sophisticum & captiosum est. Nam actionem simul & perpersionem certissimum est posse eodem tempore concurrere, sed respectu vario, vt si quis hominem deiciat in terram qui alterum sibi adstantem prosternat ruens. Alterum argumentum quo Vuerus adstruit (vt passim nititur) Sagas pœna indignas esse, quia Satanas earum opera abutitur, non modò sophisticum est, sed impietate plenissimum. Etenim si huic esset argumēto locus, maxima quæque hominū impietas abiret impunita: nā etsi homines aut vindictę studio ad occidendū feriendūve adducunt, aut bruta impotētia ad pudicitiam alterius tan-

rius tentandam impelluntur, non sunt tamen ex officina hac scelera grauissima, sed commissa cædes de industria (vt sunt Magorum homicidia & veneficia) puerorum cædes, parricidia, & consimilia crimina quæ homines etiam à re magica alieni faciunt, à Satana procurantur, itaq; impunita forèt. Ne plura si Vuierei & Doctorum à quibus sua tela habuit argutiæ obtinerent, semper grassatoribus latronibusq; esset effugium vindiciæq; à diabolis, in quos nec iurisdictionem habent Iudices, nec prehensionis facultatem: itaq; omneis diuinas & humanas leges de supplicijs criminū oporteret cæcellari. Hoc argumēto quidā Academicus aduersus Possidonium Stoicū utebatur vt absurditatē illam demonstraret quā efficiebat planè fatalis necessitas Stoicorū omnia ex necessitate fieri confirmantiū, Iureconsultorum .n. axiomate^a, quod disertè in lege Dei confirmatur, ille absoluit cui vis facta est, & qui ad faciendū aliquid coactus est, quia necessitas (q; aiunt) non habet legē, nec subest discretioni legū.

• Itaq; hanc absurditatem vt effugeret, à sententiā sua discessit Possidonius^b. At hæc nostra causa est potior: nam inter omneis Magos conuenit non cogi à Satana quemquam vt Deo renuntiet, aut se diabolo voueat, sed contrā puram liberamque voluntatem à suis subditis exigit, & cum eis contrahit liberis conuentionibus. Fatali ergo Stoicorum necessitati non est hic locus, nec edicto De eo quod metus causa. ff. eum enim edictum restitui iubet quem metus mortis aut tormentorū oppressit.

^a l. si stuprū. de adulter. ff. cum similibus.

^b Galen. lib. de placitis Hippo-
cratis.

prefferit: alius metus quicumque fuerit, doloris, in
 famiæ, bonorum amissionis, non excusatur lege
 sed eas actiones voluntarias lex esse iudicat. Itaque
 multo magis contractus, conventiones, sacrificia,
 adorationes, & detestabilia Magorum cum Dæmo-
 nibus consortia non solum voluntaria oportet di-
 ci, sed liberæ ac spontaneæ (vt philosophi nomi-
 nant) voluntatis effecta, & spontè *ἐκ τῆς αἰτίας αὐτῆς*
τῆς (vt Græci loquuntur) facta. Illud ergo minimè
 dicendum est, quod Vvrius rationem sequutus
 Doctoris cuiusdam dixit, si Satanas Magis vt in-
 strumentis vititur, non esse plectendos Magos, quia
 ab instrumentis non æstimantur actiones, sed in
 quæstione de supplicijs ad finem solum attendi o-
 pus est: quæ rationes è medio iure petitæ^d Do-
 ctoribus istis ex diametro aduersantur. Saga enim
 malignos spiritus veluti instrumenta ad malefaci-
 endum & nefarios suos conatus efficiendos adhi-
 bet, cum nec pulveri, nec verbis, nec carminibus fa-
 cultas vlla sit. Nam Magos communicantes cum
 Satana antè ostēdimus orare Satanam vt hunc in-
 terimat, infirmet illum, prout id permissione Dei à
 diabolis præstari posse Tertullianus doctè expo-
 nit in Apologetico^e, & in singulis quoque Magorum
 iudicijs videmus confessions ipsorum istis rebus
 abundare. Quamobrem longè grauiora supplicia
 promerentur Magi quàm ij qui certo condictione
 pretio locant prædonum operam vt inimicos in-
 terimant: quos sine spe veniæ iura addicunt morti,
 quamuis homicidium prædo non perpetraverit^g,

M m

^a l. metil. de eo
 quod met. cau-
 sa. ff.
^b mulier. c. ff.

^c l. diuus. ad l.
 Corn. de sicar.
 l. aut facta. de
 pœnis. l. verum.
 de iniur. ff.
^d arg. l. q. mihi.
 de donat. ff.

^e cap. 22.

^f l. non solum.
 §. nec mandatu.
 de iniur. l. qui
 mihi bona. §.
 qui iussu. de ac-
 quir. hered. ff.
 et ibi Bart.
^g l. si quis nō di-
 cā rap. de episc.
 c. et ibi Bald.
 Angel. Salicet.

^a Exech. 21.
 l. crimen patro-
 num. de pœnis.
 C. l. fauimus. c.

^b Exod. 15. 32.
 Leuit. 10. 16.
 Num. 11. 25.
 Deut. 29. 31.
 Iosue 7. 23.
 1. Sam. 24.
 2. Reg. 13.
 2. Paral. 12. 28.
 29. 16.

^c l. Hermaphro-
 ditus. de statu
 hom. ff.

& quotidiana iudicia condemnant. Quāto igitur est capitalior Magus, qui in reb. istis Satanā occupa-
 par: qui orat: qui adorat: Nō est igit quod Vvieu-
 rus & boni eius Doctores exposulēt Magos pœ-
 nas dare de Satanæ maleficijs, aut indignè calum-
 nientur legē Dei^a quæ hos vetat illorū pœnas lue-
 re: nam tota scriptura Sacra documentis istis ple-
 na est, Deū à Magis summè abhorrere, eosq; plus
 quā parricidas, incestuosos, atq; Sodomitas ab-
 ominationi esse, imò tantopere eos detestari vt q̄-
 ties eorum meminit toties æstus, furorē, vltionē
 pronuntiet: q̄ nusquam in alio scelere sit præterq̄
 in causa idololatriæ^b. Eodem responso argumen-
 tum alterū refellit quod Vvierus à bonis suis Do-
 ctorib. mutuatur, confessionib. stari non oportere
 nisi veræ sint atq; possibiles: fateor. Sed assumptio
 qua dicit nihil esse ex iure possibile quod à natura
 nō sit possibile, hæc ergo assumptio falsa est & im-
 pietatis plena: tollit enim singula Dei miracula o-
 pera q̄ contra ordinē naturæ facta, adeo q̄ ipsa reli-
 gionis & pietatis omnis in Deū fundamēta: imò
 si huic axiomati dareſ locus, omnes articuli fidei
 delendi essent. Verū vt in argumento iuris con-
 sistamus, Hermaphroditas aliaq; monstra contra
 naturam esse nemo negauerit: ea verò admittit atq;
 agnoscit lex^c. Nec verò negari potest id cōtra nā-
 turam esse quod se Vvierus oculis suis vidisse nar-
 rat, cū homo feras ita sistit verbo vt tandem ad
 se pertrahat. Etiam contra naturam est diuinare
 quis furtum fecerit: capitali tamen supplicio affici-
 tur

tur^a quisquis Magos de furto consulit, & quisquis
 ex hac præsumptione furē in ius vocauerit. Ana-
 tura fieri non potest vt homines grandinē tempe-
 statēve cieant, frugēve carminib^{us} enecent: at id
 leges accipiunt tanquam certissimum^b, quamuis
 natura adu^{er}sus, & supplicium capitale vtentib^{us} hac
 arte irrogant. Non iura solū igitur gentium, sed
 diuinæ leges quāplurima agnoscūt natura qui-
 dem impossibilia, sed possibilia contra naturæ or-
 dinem & legē: sed has leges Vvius & consortes
 eius ē Pandectis & Codice ipso lubentissimē exi-
 merent: etiam Dei lege animus esset idem facien-
 di, dum aiunt si quarum legum causę non ampliū
 comperiuntur veræ, eas leges corrigi oportere.
 Scilicet id pro confesso habent quod est totius di-
 sputationis caput, & principium, ἡ ἀρχὴ petunt,
 vt dicitur in re sophistica, id assumentes quod fue-
 rat concludendum, errore in Dialectica grauissi-
 mo. Atqui tantum abest vt assumptionem istius
 argumentationis eis concedamus, & res post o-
 mnem hominum memoriam ab annis quater mil-
 le de Magis exploratissimas nunc demum Vvius
 & Doctorum eius seculo dicamus falsi compertas
 esse, vt contrā Augustinus ipse (quod antē dixi-
 mus) annotauerit omneis philosophorum & re-
 ligionum quæ vnquam extiterunt sectas Magiæ
 pœnas decreuisse. Plutarch. etiam in Apophthe-
 gmatibus à Persis scribit supplicio omnium crudeli-
 simo affectas fuisse Sagas, quarū caput inter duos
 lapides elidebant. Multos scripturæ Sacræ locos

^a Item Labes.

^b si quis astrolo-
gos. de iniur. ff.

^c l. corum. l. mut.

^d ti. l. nemo dru.

^e et toto titulo de

malefic. C.

annotauimus quibus hoc ipsum inculcatur, & gra-
uissima mortis supplicia aduersus Magos in lege
Dei decernuntur. Platonis quoque leges annotauimus
capitali supplicio addicentis Magos. Histo-
rias complureis adduximus (at ne centesimam qui-
dem earum partem) iudiciorum in Magos capita-
lium, & in eos pariter qui libris magicis utebantur.
Erroris igitur & ignorantiae totam antiquitatem
neceffe est condemnari, deleri omneis historias, di-
uinas & humanas leges antiquari, vt falsas ludi-
cras & falsis nitentes principijs: atque his omnib. op-
poni Vvieri & aliorum aliquot Magorum senten-
tiam, qui inter se ad stabiliendum & confirmandum
regnum Satanæ confociati sunt. Hoc Vvieri in-
fictiari non potest, nisi verecundiam omnem abie-
cerit, qui in libro de præstigijs^a plus execrabilium
magicarum sortiū promulgauit quam magister i-
psi Agrippa vnquam fecerit. Ille enim libros suos
de occulta philosophia planè retractauit ca. xlvij.
de vanit. scient. hic verò discipulus illius cōmon-
strat digito & ante oculos ponit qcquid Satanæ
principes Magos docere pōt: sed multas Dei vo-
ces sanctorumque Doctorum interserit, vt venenū
cum melle infundat animis, prout hic est semperque
fuit cōmunis stylus Satanæ. Quamquā isti homini
mentem sic ademittit Deus, vt nō ampliùs aquæ ad-
uerfetur ignis quam ipse sibi. Fateetur enim locis quàm
plurimis non Sagas, sed eum qui artem magicā ex-
ercet capitali supplicio affici oportere. Confiteor,
ait^b, magicas artes capitales esse, sed Lamiae nō cō-
tinentur:

^a lib. 5. ca. 4. 5.
6. 7. 8. 9. 10. 11.
12. 14. 15. 17.
18. 21. 25. de præ-
stigijs.

^b lib. 6. ca. 24.
de præstig.

tinentur: vt si quis dixerit homicidas suspendi oportere, sed grassatorib. cōdonari. Innumera sunt dicta eiusmodi. Alibi autem dicit^a non eo supplicium mereri magos q̃ cum Satana pepigerint & Deo renuntiauerint, quia decepti sunt & causam præbuit contractui dolus: ideoq̃ contractum esse irritum, & hominib. deceptis, ac non decipientib. ignoscendum. Hæc ridicula sunt Doctorum Italicorum argumēta, qui tam strenuè in ista arte prouecti sunt vt ista lues Italiam totam perualerit & infecerit Galliam, vim facientes legib. vt istud malum induant aliqua probabilitatis specie. Nemo autem tam stupidus est aut demēs, qui insulsum istorum argumentorum non videat *ἡ ποταμός*. Si enim à subdito facta conuentio suasu alterius qui eius principem odit capitaliter, sine vlla spe veniæ punitur morte, quo tandem iure cōuentio facta cum Satana excusari posset infensissimo Dei & piorū aduersario? Etenim vt nunquā Magus homines, pecudes, fruges nece maleficioꝝve affecerit, sed homines sortibus infestos semper sanauerit & tempestatem propulerit (vt quidā Magus Curio Sauilla ci ad Tholosam tēpestates semper à parochia sua abarcebat) cū tñ Deo renuntiauerit & cum Satana pepigerit, dignus est qui viuus pereat incendio. Nam conuentio hæc longè est capitalior quā si igne gladioꝝve fruges homines aut pecora enecet, quia hoc maleficiū in res creatas intenditur, quibuscum iniri potest cōuentio^b: qui autem cum Satana paciscit, maiestatem Dei oppugnat palam &

^a lib. de lantjs
cap. vlt.

^b 1. Sam. 2.

contemnit eum. Itaq; lex Dei mulierem Sagam statim necari iubet, non adhibita distinctione vtrum fruges an pecudes perdiderit: quem in locum annotauimus Legem vti vocc ^{nawara}, id est, præstigiatrix, oculos fascinantis, vt Doctor Abraham Aben Ezra, & interpretes omnes consentiunt. Atq; hoc quidem apprimè oportet obseruari (nam lex Dei ita se habet vt nulla vox emphasi sua careat) vt illud neminè fugiat, Magos nō eam ob causam præcipuè castigandos q; homines pecorave necauerint, sed quod Satanae pactum iniuerint. Vt verò noscantur ij qui cum Satana pepigerint, Lex vnam speciem oculis exhibet digitoq; monstrat, puta illius qui sic oculos præstinguit atq; fascinat vt id quod non est sæpe videndum præbeat, aut qui incantat carmine: itaq; statuit certissimā hāc & indubitatam inter alias probationem esse existimandam pacti cū Satana initi, si quis oculos fascinet, incantet carmine, aut alia cōmittat eiusmodi: Hæc enim Magi persæpe faciunt, vt risum moueant, & industrij homines habeantur. Sic Vvieri & sociorum dicta radicitus exsecantur, & Iudicibus materia præceditur ampliùs quærendi vtrum Magus cum Satana pepigerit necne, quid, quando, quomodo pepigerit, aut an nociturus alicui sortē vllā maleficiūve immiserit: harū enim rerū probationes penè forent ^{à duvzō}, quia non nisi in tenebris & desertis locis, & modis ppè incredibilibus ijs qui factum non audiuerint, plurimū cōmittuntur. Non quod alienum sit ab æquo & bono, si de his rebus

rebus quæstio habebitur: sed Deus lege docere voluit illud sufficere si Magum probabitur carmine fuisse usum, aut oculos fascinaſſe: quod præſente Rege Trifcalanus fecit, orbes catenæ aureæ quæ geſtabat nobilis quidam ad manum ſuam pelliciens intactos, cum tamen integra ad collum nobilis illius catena permaneret: itemq; alibi Breuiariū Sacerdotis ita diſſimulans & chartarum ludus eſſe videretur. Iſta probatio ſufficit vt ad condemnationem Magi procedatur, quia res iſtas quæ non villo diuino miraculo fiunt ſed contra naturam veniunt, à Satana præſtari conſtat certiffimè, idq; expreſſa conuentione cū eo facta & iuramento confirmata. Hæc eò dicimus vt ad iſtos magiſtros fortium artiſicesq; probè attēdatur, & tempeſtiue ac ſeriò animaduertatur. Sic fuit Iudæus Magus nomine Sedechias qui (vt narrat Ioan. Abbas Tritemius) emittebat hominē in aera, in membra diſcerpebat, eaq; recollecta adunabat, vt Simon magus Nerone præſente fecit: currū etiā onuſtū ſceno cū equis & agitatore corā toto populo abſorbebat. Vvier. ipſe non auditū à ſe in German. ſed viſum ^{lib. de præſtig.} tradit fuiſſe hoīem q̄ ccelū verſus aſcēdebat, & trahabat poſt ſe vxorem atq; ancillam hērentes pedibus hanc heræ, illam viri, cum maxima populi admiratione, vt ſuprà meminimus. Atque hoc quidem pacto & Vviero & Doctōribus illius reſpōderi poteſt, id credendum eſſe negantib. quod natura eſt impoſſibile, cū à ſe Vvier. ipſe bres eiufmo ^{lib. 1. cap. 12.} di confiteat viſas quæ natura tñ ſunt impoſſibiles: ^{de præſtig.}

vti,

* lib. 4. de præ-
stigiis. cap. 9.

vt idem se oculis suis vidisse autor est cum puella Henrietta nomine à diabolo sine quiete vlla per a-
erem ferebatur in arce Laldebrocensi Ducatu Gel-
driæ: quæ historia, vt sola esset, labefactandis om-
nibus Vvieri sociorumque argumentis sufficeret.
Quamquam totus liber eius exemplis abundat re-
rum quæ contra ordinem & facultatē naturæ acci-
derunt, & quas fatet idem spirituum malignorum
opera effectas esse: vt de cultro extracto ē ventre
puellæ cui nullum vlceris vestigium inerat, quod
se in maxima virorum frequentia vidisse narrat, &
& cultrum adhuc in rerum natura esse: similiter q̃
se vidisse ait*, cum Vlrici Nussenseri fascinati cor-
pus secaret, ex eo educi cultros quatuor, baculum
crassum, clauos multos, & fili plurimū, multis me-
dicis alijsq̃ præsentib. spectaculum illud admiran-
tibus. Falsus igitur sermo & impietatis plenus, q̃
natura fieri non potest id credi non oportere. Ve-
rūtamen vt miraculosas istas actiones & fascina-
tiones contra naturā venientes omittamus, id præ-
cipuè agitur vt summo iure puniantur ij qui Deo
renunciauerint & se Satanæ permiserint, quam a-
ctionem esse impossibilem Vvierus non affirma-
uerit. Quoniam verò difficilis est istius impietatis
probatio, lex Dei multari morte fascinatores iubet
oculos phantasiæq̃ præstinguētes, idq̃ cūctatio-
ne: nimirum pro certo habens fascinatorē esse ma-
gum pactiōis cum Satana expressę tacitæ ve reū.
Multò igitur magis summo iure cum eo agi opus
est, si aut confessionib., aut testimonijs aut scripto
pare-

parebit conuenisse cum Satana, aut maleficiā exer-
cuisse quæ natura committi nequeunt. Illud enim
notari (vt dixi) & sepe inculcari conuenit, legem
Dei, cum de Magis & pcena eorum capitali loqui-
tur, disertè non meminisse necis pecorum homi-
nūve aut maleficiorum fruges infestantium (nā
hæc minima sunt mala quæ Magi perpetrent) sed
eorum qui fascinant & carminibus oculos præstin-
guunt, qui mortuos consulunt, qui denique res fa-
ciunt cæteras quarum interpretationem antè attu-
limus. Nam quia *θαρραλογεῖ* isti contra naturam ve-
nientes ludibria persæpe exhibent, molliuntur lu-
dicum animi & nihil eis inesse mali omnes existi-
mant. Sic vir quidam magnus & autoritate valēs,
qui post mortem inculcatus est magicarum sortiū,
solebat seueritatem iudicum ad risum flectere vt
Magos eriperet. Sic eleuando impietatis cumulo
Satanas risus excitat: sic carminibus indulgent Sa-
gæ, & procurāt vt denis sortilegijs vnū aliquod
factum agyrticum illabatur, vt quicquid faciunt a-
gyrticę subtilitatis & agilitatis esse videatur. Quā-
obrem Deus nominatim cauit vt qui oculos fasci-
nant plectantur morte, & (quod grauius est) præ-
cipit ne sinant viuere, vt statim eo ipso die (inquit
Hebræus Philo*) dedantur morti: quod idem au-
tor est fuisse obseruatum. Quibus ex verbis appa-
ret iudicia non laborauisse de inquirendis alijs ma-
gorum maleficijs, ne probationis grauitas suppli-
cia retardaret. Vniuersus autē vt euertat leges in ma-
gos latas omneisq; historias in dubium vocet, in

* lib. de specia-
lib. legibus.

² August. li. 18.
de ciuit. Dei,
cap. 13. & li. de
spiritu & lite.
7. cap. 16.

refutanda opinione Lycanthropiæ operam con-
sumit, id meram esse illusionem prædicans. At ne
eo quidem pacto respondet ad legē Dei, quæ præ-
cipit vt qui sic illudunt plectantur morte: necq; hic
quæstio agitur sit ne vera mutatio corporis huma-
ni in lupum ratione integra permanente, an plena
corporis & animæ transmutatio, an verò simplex
illusio & fascinatio eorum qui spectant corpore a-
nimoq; integris. Amplius tamen Vvierus audet²,
nihilq; nisi illusionem, defendit esse. Id verò nec Ma-
thematici hominis nec philosophi factū est, id te-
mere affirmare quod non intelligas: sed in hac cau-
sa ad effectum attendi necesse est, idq; observari qd
dicitur in h. l. causam verò, id est, & al. 7. permitti Deo.
Omnia autem Vvieri argumēta nituntur caduco &
putri fundamento, cum de spiritibus, demonibus,
& actionibus eorum perinde disputat ac si de reb.
naturæ ageret, cælum terrā miscens, & in præfa-
tione operis demonstrauimus. Historiam Iobi ve-
ram confitetur esse, à Satana excitari ventos, fulmi-
na, ignem, inimicos, quibus euerit & consumpsit
domos, liberos, familiam, pecoraq; Iobi momento
vno, hunc quoq; opera illius à vertice ad pedes in-
mos vlcerē incurabili afflictum esse, quæ omnia fa-
ctu difficiliora sunt, quàm in lupum transfigeretur
homo: at per magnam istam potentiam Satanae
Deus tradidit. Nabuchodonozorem quoq; Mo-
narcham Assyriæ Vvierus non negaturus est in
bouem mutatum esse depascentē herbam atque se-
ptem, versa pelle, pilo, ungulib; formaq; tota, dein
de figu-

de figuram pristinā recepisse, vt Danielis Prophe-
 tæ hiltoria docet. Quod si mutationem istā Regis
 Nabuchodonozoris non fabulosam illusionē, sed
 veram historiam esse cum sacra Scriptura dixerit,
 fateatur ergo æquē posse fieri vt homines in lupos
 aliasq; feras transfigurētur: Sin Magorum muta-
 tionem in lupos & alias feras affirmet fabulas illu-
 sionem esse, certē historiā quoq; sacra fabulosam il-
 lusionem esse concludit: Nam si factū est in vno,
 in alijs etiam potest, cum potentia Dei minuta nō
 sit. Hoc argumēto vti, vt ostēdat re vera Magos
 à Satana deportari, exēplo veri hominis Iesu Chri-
 sti super templum & montem à Satana exportatū.
 Quod si Deus Satanae in lobum & Iesum Christū
 hanc facultatem dedit, quis dubitet in Magos atq;
 impios etiam ampliorem dari? Etenim Vuierus ^{lib. de Lamijs.}
 assentiū in libro de Lamijs Nabuchodonozorem ^{cap. 16. et li. 1.}
 à Satana in bouem mutatum esse: Rem pudendā ^{de prestig. cap.}
 planē, Vuierum in Nabuchodonozore confiteri ^{24.}
 (nam infitiri qui posset?) transfigurationē in be-
 stiam in Satana effectā esse, negare in alijs. Nā Ca-
 non Episcopi⁶ & cōsimiles alijs de transformatiōe ^{26. q. 5.}
 eos spectant solummodò qui facultatē efficiēdi res
 istas magis aut Satanae per se inesse putāt. Illud ve-
 rò dementiæ foret atq; hæreseos, si quis facultatē
 istā, cum videt, Satanae dari à Deo nō putet impro-
 bis castigādis: blasphemix, si terminos potentiae
 Dei præfigeret: capitalis temeritatis, si de secretis
 eius iudiciū faceret. Nam, vt apertè dicam, poten-
 tia rerum creatarum est potentia Dei, nec minus

elucet Dei gloria in potentia quam tradit Satanae, quam in omnibus creatis quę in terra degunt, cum in lobo dicatur non existere in terra potentia quę cum potentia illius comparetur: quibus ex verbis cognoscimus actiones satanae supra naturam esse, nec eas ad legem causarum naturalium metiri oportere. Magos quoque Regis Aegypti legimus baculos in serpentes exemplo Moysi conuertisse: Moysen verò nequaquam illuisse certum est: fuerunt igitur serpentes veri, quod longè est difficilius quam ut natura vnius animalis in alterum transformetur. Verum quidem illud est Deum creauisse omnia, nec alium creatorem esse quam Deum solum: at illud non dicitur, nec vsquam legitur à Satana aut Magis omnibus creatam nouam speciem vnicam aut formatam esse. Sed si potestatem hanc Deus Moysi contulit, eam certè potuit & adhuc potest Satanae & Magis tradere: ea enim semper est potentia Dei, siue ordinaria, siue extra ordinem, siue *ἐκ φύσεως* siue per ^alib. 1. res creatas, ut Aquinas ^a & Scotus consentiunt, & nos antè demonstrauimus. Sed Vvierus fallit, cum creationem pro generatione, & generationem pro transmutatione accipit. Prima est de nihilo, Creatoris propria: Secunda ex eo quod subsistit, diciturque *ἐκ υἱότητος* in formarum generatione: tertia non est motus, siue *κίνησις*, sed *μετεμορφωσις* solum & *μετεβολή*, mutatio & accidentaliter alteratio essentiali forma remanente ^b. Quod itaque semel à Creatore creatum est, id creature generant successionem, & transformant proprietate ac potentia quam dedit ipsis Deus. Hanc Aqu-

^a Aristot. lib. 3.
et 5. quomodo
disponitur.

Aquinas a virtutem naturalem vocat, de spiritibus ^{a dist. 7. art. 5.}
 sic loquens, Omnes angeli boni & mali habent ex
 virtute naturali potestatem transmutandi corpo-
 ra nostra. Veteres autem inde ab Homeri seculo,
 & quicunque de Magis mutationē istam expertis co ^{b lib. 3.}
 gnouerunt, consentiunt (vt suo loco diximus b) ra-
 tionē formamque essentialē manere immutabilē.
 Hæc ergo simplex accidentalis formę & corporis
 est alteratio, nō vera transformatio. Sed Vuerus
 Physicē de rebus metaphysicis differens, ad funda-
 menta & principia Physicę impingit passim: cūq;
 se infinito diuinarum humanarumque historiarum
 numero de transfiguratione hominum in bestias
 oppressum videt, dicit corpora à Satana soporari.
 Atque id quidem in horam posset diem ve fieri: sed
 hominem incolumem amplius sex dies sine cibo à
 natura viuere est impossibile. Id Plinius autor est ^{c lib. 11. ca. 54.}
 explorauisse veteres in ijs omnibus qui sententia
 lata necabantur fame, iuuenesque magis quam senes
 fame affici: quamobrē fame in obsessis locis prio- ^{d lib. de carnib.}
 res, teste Hippocrate ^d, moriuntur. Sed in Liuania
 dies minimum duodecim homines in lupos versi
 manent, alij treis menses: etiam veteres annotarūt ^{e Plinius.}
 qui decem annos transformati fuerint postquam
 fluuium quendam traiecissent. Illud verò obserua-
 tu dignum, non extare exemplum vllum ferarum
 versarum in humana corpora, vt Peucerus scribit.
 Præterea iudicio in Parlamēto Dolenſi lato xviij.
 Januarij. M. D. LXXIIII. contra Aegidium Gar-
 nerium Lugdunensem cōtinetur ipsius confessio:

nempe puellas duas puerumq; vnum ab ipso voratos esse, primam die S. Michaelis ad Serranam syluam in vico Castenoi, dimidio milliari ab oppido, camq; occisam & vnguibus speciei lupi fuisse laniatam, vt supra copiosius diximus^a: quæ confessio puerorum morte, loco, tempore, forma, & testimonijs eorū qui superuenientes facto specie videntur lupi fuit confirmata. Certè aut corpus in figuram lupi versum oportuit, aut humanā animam in corpus lupi transmeasse, vt omnia tā accuratè obseruare posset. Quamuis ex posteriore hac sententia fatendū esset duas simul formas in vnum subiectū concurrere, quod ex diametro principijs Physicæ aduersat^b: Vvierus aut qui de rebus Metaphysicis disceptat Physicè, fatei sexcentis suorū librorū locis diabolos (hi aut sunt intelligentes formæ) ingredi corpora hominū q̄s ea de causa veteres *δαίμονες* appellabant. Quamobrē nuncq; Aristoteles in libris Physicis de spiritib. & intelligentijs disputauit, sed reiecit in libros *τῶν περὶ τὰ φυσικὰ*, ab ijs incommodis rebusq; absurdis metuēs quib. se priores implicauerāt qui Mathematicas quæstiōes cū Physica confundebar, eoq; nomine reprehensionē ipsius subierūt^c. In eundē errorē Vvierus labit, & quicūque adhærēt eius argumētis. Nā Aristoteles Physicū axioma statuit, formā physicā separatā à naturali corpore interire, in Metaphysicis verò animā humanā excipit, q̄ in libr. de partib. animantiū ait *ἐν τῷ σώματι ἐπὶ τῷ σώματι*, i. ἐν τῷ σώματι τοῦ σώματος, ὅπου, extrinsecus ad hominem venire, & corrupto humano corpore subsiste-

^a li. 2. cap. 6.

^b Aristot. lib. de ortu et interitu.

^c lib. 1. *φυσικὰ* *ἀποφασίζοντες*.

sistere. Vuerus etiam qui actiones spirituum Phy-
 sicæ conat̃ exponere milles in libris suis asserit dia-
 bolos migrare de loco in locum: & ita res habet,
 prout in eis cernimus quos obsident exportant vē
 daemones: nihilominus si vera sunt principia Phy-
 sicæ quæ statuit Aristoteles, à natura fieri nō potest
 quin res omnes mobiles quæ locum occupant sint
 corpora: id aut̃ spirituum naturæ planè aduersat̃.
 Idē verò Aristoteles Theologicè, id est, Metaphy-
 sicè disputās ait, separatos spiritus motionis auto-
 res esse corporib. cœli, & per accidens motū quoq;
 excepto primo mouente perpeti. Et Deus ipse pu-
 rissima simplicissimaq; natura Angelos om̃eis su-
 perans de seipso dicit, Cœlum & terrā ego impleo;
 ac propterea appellatur *topos* id est, locus, quia mū-
 dus in ipso est, non autem ipse mundo includit̃, vt
 Hebræi Doctores in illud Esaiæ tradunt, Cœlū
 mihi sedes est & terra scabellum pedum meorum.
 Quod si quis cū Augustino dixerit ex Apuleiana
 definitione demonū quā Academici acceperunt,
 Demonas esse corporeos, id verò admirabilis, &
 à conueniētia naturæ q; lege alienius futurū est. Nā
 corpus vnū in alterū penetrare posset: itaq; tota pe-
 nē Physica tuererēt hoc principio nitēs, nō posse
 in dimensiones penetrari, cū daemones illi hominū
 corpora penetrēt, quod Vuerus ipse confitē pas-
 sim. Ineptū igit̃ fuit fundamēta argumētōrū de Ma-
 gis & actionib. demonū ex principijs & hypothesi-
 bus Physicis petere, usq; pessimè (vt dixim⁹) intel-
 lectis. Hæc ita se habere videbit manifestò quisq;
 Philo-

lib. 8. *topos* par-
 ra *quandā*.

si demoni
conueni

si demoni
conueni
si demoni

Philosophorū libros seriō legerit & intellexerit: illis enim, in primis verò Academicis, in causa Dæmonum, bona ex parte cum Theologis conuenit. Nam ccelorum motus & ecclestiū luminum æquē à Scriptura sacra atq; à Philosophorum grege Angelis tribuit, vt videmus apud Ezechielem & Psalmolxviij. versu xviij. vbi ait Chaldaeus interpret esse vices mille luminaria, & eis mouendis Angelos totidem. Thomas item Aquinas (quem recentiores Græci pro philosopho tanto habuerunt vt librorum illius præstantissimum fecerint è Latino Græcum) singulas spirituum Magorumq; actiones veras esse putat, vt antè demonstrauius: nec mirum esse asserit^a, quòd Simon Magus diabolorum opera fecit vt loqueretur canis. Sic Magi quatuor qui Pictauij anno M. D. LXIII. fuerunt cremati, dicebant hircum quem adorabant de nocte secum loqui solitum: & Paulus Grillandus^b scribit Sagam à se Romæ fuisse visam cum illic esset, Franciscam Sienensem nomine, quæ coram omnibus faciebat vt loqueretur canis. Atq; hæc quidem actiones omnes & similes aliæ mirificæ, quas Vvierus fatetur, cōtra naturam sunt. Hic ergo necesse est ceruices corā Deo demittamus, & tenuitatem confitentes nostri ingenij principia naturæ rationesq; negligamus: quibus toties profectò fallimur quōties ex eis volumus spirituum actiones, dæmonumq; societate cum Magis expendere, eoque pacto τὰ καὶ μαγικὰ istum conficere, actiones istas veras esse non posse quia contra naturā sunt, & quic-

^a Clemens in itinerrario.

^b lib. de sortilegijs, section. 7. num. 24.

& quicquid à natura fieri non potest id esse impos-
 sibile. Purū certè parasyllogismum & elēchum so-
 phisticū: vt si quis de scelerato homine dixerit, bo-
 nus lanīsta est, bonus igit: nam à coniunctis ad sim-
 plicia nō valet consequētia. Vvierus aut^a omnino
 volens quacuncq; ratione Sagis prēbere effugium,
 eas à diabolo possideri & vim pati narrat. Atq; ne-
 mo tam oculis captus est qui nō videat quantū sit
 discrimen inter eas Sagas, q̄ se vouerunt, dicarunt
 addixeruntque Satanæ, & eas quas malignus spiri-
 tus obsidet: cū illas p̄stibulis impurissimis, has
 pudicis virginib. vim p̄sissis cōparandas constet.
 prētereā quis Satanā erga suos fideles subditos cre-
 dat tā inconsideratē agere? Idem postea cōfirmat
 fieri nō posse à natura vt Sage tā breui tēporis spa-
 tio in cētus suos trāsportent. Nos aut ad sermonē
 istū copiosē satis respondimus. Hic verò Vvierus
 demonstrat q̄ parū sit Mathematicus, quē perpu-
 sillum Physicæ degustauisse suprā ostēdimus. Nā
 s. cælū cū astris omnib. horis 24. videmus cōuersa-
 ri, cuius ambitus est supra q̄ 133000000. milliariū,
 vt bis mille passus Geometricos milliari assigne-
 mus. Etenim licet Archimedes & Ptolemæus in-
 teruallū Solis à terra solūm demōstrauerint 1209.
 semidiametra terræ cū dimidio capere (est aut se-
 midiametrū milliariū 1800. vt milliariib. bis mil-
 le passus tribuas, ambitus aut terræ semidiametro
 rū 6. cū 7. parte semidiametri, vt collectis Hippar-
 chi obseruationib. Ptolemæus demōstrauit) Ara-
 bes tñ Alfragā, Albategni, Tebit, Campan vltē-
 O o

^a lib. de Lamijs.
 cap. 16.

rius prouehentes scripserunt distare terram ab octauo cœlo 20081. terræ semidiametris, & minutis viginti octo, quæ efficiunt milliaria 36145800. R. Moses Ramban lib. iij. More nebocim amplius esse statuit, quia demonstrationes Astronomicæ ex sensu fiunt. Verumtamen ut minimum ex omnib. numerum retineamus; certa est illa Ptolemæi demonstratio, tantâ esse proportionem semidiametri cum arcu quanta est 52. ad 60. ex Euclidis autem demonstratione in lib. 3. sex semidiametra vnius circuli præcisè faciunt hexagonum: itaq; semidiametrum à centro terræ ad cœlum octauum vsq; sexies planè comperietur in octauo cœlo. Interfunt igitur sexies 6146800. milliaria, cum dimidio circuli graduum 48. Quod si octo gradus ad vnumquenque arcum hexagoni circuli assumpseris præter sex illa semidiametra, cōficientur mil. amplius 28916690. adde quæ omisimus minuta 28. milliariū 800. totus ambitus octauī cœli futurus est 245991440. milliariū quæ horis xxiiij. percurruntur. Longè ampliora sunt nonū decimūq; cœlum. Optimè enim Ptolemæus in Almagesto monstrat totam terram (cuius ambitus est in 60. milliariū) cum Solari tantū circulo comparatam qui longè octauo minor est, tam exiguum punctum, esse ut sensu ne queat percipi. Quod si horis viginti quatuor sit octauī cœli conuersatio, certè minuto horæ (sexagena aut minuta constituūt horā) emetī octauū cœlum 1706155. mill. motu Angeli diuinitus hac facultate præditi, quæ Hebræi^a vocant Cherubinū ver-

^a Leo Hebræus
lib. 2.

fantē rotam flāmantis gladij. i. cœlestiū luminariū:
 an igit̃ non posset Satanas, quē Deus tanta in ter-
 ram potestate instruxit, horæ spatio hominē ad cē-
 tum ducētāve mill. transuehere? Manifestū est igit̃
 non esse hunc motū à natura ^{ἀδυνάτου}. Ioanna Har-
 uillera (c̃p̃ viuā die April. vlt. 1578. crematā fuisse
 suprā meminimus) se postremò in lōginquissimas
 partes fuisse exportatā, multumq̃ tēporis antequā
 perueniret ad cœtū cōsumpsisse fatebat̃, reuersam
 verò defatigationis plurimū ac lassitudinis exper-
 tā esse, vt ex iudicio illius didici q̃ mihi Claudius
 Fayus Procurator Regis apud Ribemōtenses at-
 tulit. Illa verò spectata est Vvieri malitia, cū scri-
 bit cap. 8. de Lamijs confiteri Sagas id sibi negotij
 à Satana mandari vt dum monstrať hostia aut ter-
 rā inspuāt, aut crucē terant pedib. Quā occasionē
 Vvier. arripit vt eos decipiat q̃ à missa defecerunt,
 dicens rem esse ridiculam. Sprang. etiam scribit se
 quæstionem de Sagis habentem audiuisse multos
 expresso cum Satana pacto recipere se artus diffra-
 cturos Crucifixis, idq̃ presertim die antepaschalis
 Veneris. Hoc Vvier. totum stultitiæ imputat. Hic
 verò nō placet quæstionē aggredi de religiōis me-
 rito, q̃ multi Theologi copiosè explicauerūt, neq̃
 est præsentis argumenti: sed technas Satane affir-
 mo esse incredibiles nisi optimè attendat̃, q̃ ille nō
 fecit qui puerilem admodū conscripsit librū de sa-
 tanæ stratagematis. Istud enim est consilium sata-
 næ, vt ipsius subditi ad contēptū abnegationemq̃
 Dei solū adducant̃, sed etiā oīs religiōis & earum

omniū rerū q̄ putant esse Dī & metu à maleficijs absterre possunt, & ad satanā omnino auertatur. Inter magos itaq; cōuenit, id primū Satanā à tyronib. nouitissq; Magis exigere vt Deo & omni religioni renuntiēt, pro certo habēs quisquis religioni cuius renūtiauerit cū ad omnē impietate & scelus proiectū fore. Etenim Romę in nocturnis etiā Bacchi sacrificijs innumeri Magi cōperti sunt, qui mille incestos & nefarios coitus exercebant, innoctissimos quosq; mactabāt: quamobrē per totā Italiā in perpetuū fuerunt vetita, & Magi quāplurimi affecti morte^d. Sic in primitiua Eccles. (vt Epiphani⁹ testis est) insinauit Satanas damnable Magorum Gnosticorū sectā, qui religionis specie sacrificabant infantes ex incestis congressib. ipsorū natos, tundebant in mortarijs cum farina & melle, factasq; ex eis placentas suis sectatorib. vescendas dabant, atq; hanc suam cenā esse prædicabant. Hi veri fuerūt Magi edocti à Satanā, cuius hic præcipuus est scopus vt omnem religionē ex humanis mentib. eximat ad stabiliedum potentiā suam, aut etiā vt supersticiosa religionis specie tegat omnia scelera quæ fieri possunt ad contēptū Dei vel eius qui putat Deus. Nā quisquis aliquid cōmittit ad contēptum lapidis materię alterius q̄habet pro deo, hunc tantundē penē cōfirmo offendere, quantum is offendit qui Deum verū æternum quē nouit blasphemauerit: vt olim Caligula^b Iouis assumens imaginem in aurem eius insusurrabat contumelias, & statuam cōminuebat Vestē quam vestales oscu-

^a Liuius.

^b Suet. in Caio.

les osculandam ei præbuerant. Non quod à natura sit malefìcium cōminui Vestalium statuā: sed in Caligula blasphemum fuit & impium facinus, cuius istud fuerat propositum vt cum contēptu prouocaret quem habebat pro deo. Deus enim ad animum semper mentemq; hominum respicit, & gestus negligit, ideóq; scrutator cordiū appellatur. Sciens itaq; Baruc populum in Babylonia captiuū eò impelli vt corā imaginibus è metallo, ligno, lapide procideret, scribit in hanc formam, Cū imagines humeris portari videbitis vt reuerētia ipsis habeat, dicite cū animis vestris, ad te, o æterne Deus, hic honos pertinet. Idem in prisca Ecclesia factitabant multi, qui vi aut metu intererant gentium sacrificijs, aut ad præuertendum scandalum ne existimarentur Athei, & quamuis in genua coram imaginibus prociderent, Deū orabant tamen vt se ab omni pollutione & idololatria integros conseruaret, bonumq; ipsorum animum & conscientiam ac ignari rudisq; populi accipiat equo animo & probe. Ex his igit̃ concludimus cuiuscunq; actionis seu bonæ seu malæ fundamentū esse voluntatē & intentionem hominis in omneis partes: adeo vt si voluntas cōtra id venerit quod bonum esse ratio iudicat: etiā decepta ratione offendať deus. Hęc decisio Thomę Aquinatis, in tractatu de bonitate ^{in prima secundæ, q. 19. ad 5.} actus interioris voluntatis, vbi sic ait, Quando ratio errans ponit aliquid vt præceptum Dei, tunc idem est contēnere dictamen rationis & Dei præceptum: quod item August. sensit ^{Libro retration.}.

videns Satanæ Deū. ad intentionē attēdere, vim, metum, iustamq; ignorantia excusare, tentat non veram modò religionē euellere, sed etiā omnē diuinitatis opinionē ex humanis mentib. eximere: itaq; nullū lapidem non mouet vt qui vnicū adorat Deum plures ei adhibeat socios, tum à Creatore ad res creatas auocat, à creaturis intelligentibus ad eas quas sensus percipit, à nobilib. celestibusque creaturis ad elementarē, ad immundas vsq; animantes, serpentes bufonesq; & à creaturis Dei ad hominum opera. Est. n. abominabilius si idolis quæ fabrefecerint homines honor habeat, q̃ si ante bufones & crocodilos, quos adorauerunt Ægyptij, creaturas Dei atq; opera procidat. Quamobrem procurat Satanæ vt secundum has humanis operib. honos habeatur, puta imaginib. & statuīs quas Græci idola, Hebræi Pesilim appellabant: neque hoc contentus eò tandem homines perducit, vt imaginib. ipsis (quarum metu ab offensionib. quodāmodo absterrent) renuntiantes adorent ipsum: atq; vt impediat suos ne redire in gratiā cū Deo possint, eos obstringit maleficijs insignib. & horrēdis blasphemijs ne vnq; veniā sperare audeant. Verbi gratia, autor est eis vt ad Dei contumeliā sacratas hostias præbeāt bufonib. comedendas, instituto execrabili, q̃ ab eis solū seruari iubet q̃ pro certo habent hostiā esse Deū, vt suprà docuimus: similiter vt ad despectū dei sagittis configant crucifixos, altero non minus detestando scelere, q̃ Magos Sagittarios in Germania dictos antehac

Sata-

Satana duce fecisse notauimus: iam verò desuerūt isti ex quo bona pars Germaniæ credidit nihil in crucifixis diuinū esse. Vt. n. animos scrutat Deus & consilia hominū intropicit, sic imitatus Deum Satanas se coli, p Deo curat, q̄ maximī quicq̄ Magi factitant eum demissa in terram facie adorātes, idq̄ adhibitis etiam ceremonijs & ritib. honorificis qui Deo putant grati, vt cū oscula iungūtur reliquijs, & lucernæ accendunt. Sic cultū sibi Satanas exhiberi iubet, vt in iudicio compertum est Magorum quatuor qui apud Pictonas viui cremati sunt anno M. D. LXIIII. Hi enim dixerunt se ad crucem quamdam cum lucernis ardentib. podicem Satanae apparentis hircina specie osculatos esse. Si Sacerdotes illi quos Monstreletus & Froisardus meminerūt cum bufonib. baptismū cōmunicauisse hostiamq̄ illis p̄buisse, nequicq̄ diuinitatis in hostia esse putauissent, nō fuisset id officij desideraturus ab eis Satanas: neq̄ Neroni Magorū ab omni memoria facile principi, aut Caligulae isti patruo futurus autor vt statuas Iouis, Vestæ, aliorumq̄ pculcarēt, nisi aliq̄ eis diuinitatē esse putauisset. Itaq̄ in fortileg. omnib. & abominādis Magor. cōmunicationib. singule p̄p̄e voces cruce, singulæ orationes Iesu Chr. & S. Trin. noīe ac lustrali aqua (benedictā vocāt) aspergūt: & si q̄ scelus cereis imaginib. opus est perpetrari, eas corporalibus, dum missa canit, Satanas subdi iubet (vt per multis iudicijs fuisse cōpertum Paul. Grillandus^a lib. 2. de fortilegijs. c. 5. n. 11. narrat) baptizari in eorum nomīne q̄s diris vo-

lunt

lunt defigere, & horrendas voces mysteriaque v-
 furpari quæ profectò non vnquam imprimi sed
 in perpetuū suppressi oportuit. Illud verò ante o-
 mnia op^o est obseruari, Satanā ab omni seculo Sa-
 crificos, Aruspices, & sacerdotes ad se pellicere, vt
 omne genus religiōis inquinet, eisq; plus semp̃ q̃
 alijs facultatis ad nocendū cōferat. Itaq; Plato lib.
 de legib. xi. capitale supplicium in Sacerdotes decer-
 nit q̃ sacrificijs & arte magica occiderint: q̃ Rom.
 Senatus cons. iudicatum fuisse supr̃ annotauim^o ad
 leg. Corn. interpretationē l. ex Senatus cons. de si c.
 ff. legis de sicarijs latae pœna dānari q̃ sacrificia ista
 fecerit habuerit. Et apud Sprang. Paul. Grillandū,
 & Pontanū legimus maximos quosq; Magos sacer-
 dotes exstitisse, vt populū totū corrūperent: nā q̃
 sanctiorē atq; integriorē ministrū Dei oportet esse
 vt populū sanctificet, orationēsq; & laudes deo ac-
 ceptas offerat, eo magis abominandum est facinus
 & detestabile, cū se is addicit Satanæ sacrificiaq;
 exhibet q̃ Deo sacrificare debuerat. Ipse. n. Porph.
 à veterib. annotatū fuisse scribit, si q̃ sacrificia Ioui,
 Apollini, & alijs Dijs indignè fierent, superuenire
 malignos spiritus & pœces in execrationē verti: nō
 q̃ Deus idololatrias (quas indicta capitali pœna
 vetat) pbauerit, sed eū pbabile est ad imperitorū
 mentē respexisse, & pro voluntate qua erant de eis
 iudicauisse. Iacob. Perusinū sacerdotē Grillandus
 ait^a maximū fuisse totius Italiæ Magū, q̃ cū missam
 canēs versus populū sese obuertisset vt diceret, O-
 rate pro me, &c. die qdā dixit, Orate p̃ castris Eccle-
 siæ, quia

^a lib. 1. de sortil.
 cap. 6.

fiæ, q̄a laborant in extremis: eodemq; momēto cæ
sa fuisse castra, quæ Perusio (vbi canebat missam)
viginti quinque milliaribus aberant. Similem hi-
storiam in Philippo Comminæo legimus de quo-
dam Italo Viennensi Archiepiscopo, qui præsen-
te Ludouico Regexi. die Epiphaniæ Missam cele-
brans in æde S. Martini Turonensis, quando pacē
Regi osculandam præbuit, hæc verba pronuntia-
uit, Pax tibi, ô Rex, hostis tuus est mortuus: & ho-
ra eadem compertū est Carolum Ducem Burgun-
diæ ad Nanceum in Lotharingia occidisse. Pro-
phetas alios sub id tempus quàm nūc afferat an pe-
pererit Italia nescio: equidē valde metuo vt artē illā
coluerit quæ ab alijs gentis istius frequentat̄, qui-
bus Satanas apud Principes vtit̄ emissarijs vt ista
lue inficiat eos: multa. n. de hoc bono Archiepisco-
po Comminæus narrat, quæ nihil magis redolent
quàm veri Magi effecta certissima. Atq; hæc ad di-
ctum Vuieri responsio, ridiculum id esse prædican-
tis quòd suis Satanas imperat Crucifixos effringe-
re, in terrā despuere cū spectanda hostia propo-
nitur, aquā lustralem vel benedictā nō attingere.
Idem verò Sagā nescio quā ridet, cui Satanas man-
dauit vt accuratē calceos veteres asseruaret q̄ pro
amuleto ab alijs Magis essent. Istud consiliū Sata-
næ esse duplex assero significatione: calcei qui sem-
per sordibus obducunt̄, peccata significāt: nam e-
dicens Deus Mosi & Iosua, amoue calceos tuos,
hic locus purus & sacer est, innuebat (inquit He-
bræus Philo) animam optimē à peccatis purgan-

dam esse vt Deum contempletur & laudet. Vt autem cū Satana conuerſet, eam opus eſt inquinari & immergi perpetua impietate ſcleribusq; atrociffimis: tū bonis ſuis adminiſtris auxiliat ſatanas. Quòd ſi propriū iſtius rei ſenſum præoptaueris, Satanā diximus omnem operā cōſumere vt homines à fide in Deū ad res creatas abducatur, quæ vera eſt definitio idololatriæ à Theologis tradita: ac p̄inde ſi quis crediderit ſe calceis veteribus, periaptis, alijs ve magis perlatis conſeruari à malo poſſe, hic in perpetua hæret idololatria. Aliud etiam Satanas ſpectare ſolet, vt ſuos ſubditos ad obſequium informet aſſuefaciatq;: ſicut Satanā ſuprà oſtendimus puellam ad ſuam voluntatē pelleſtuum edixiſſe ei vt ſibi daret de capillitio, quod illa fecit: poſteà mandauit vt ad ædem S. Marię virtutū proficiſceret: hoc cū animaduerneret factū, rogauit vt peregrinationē Cōpoſtellas ad S. Iacobum ſuſciperet: id neganti poſſe, indixiſſe Satanā vt in ſinum forcipes inderet: q̄ poſtquā illa hoc cōſilio feciſſet vt à maligno ſpiritu ſeſe liberaret, eum lōgè grauius quā antè fecerat inſtituiſſe. Hoc aut certius eſt blaſphemū illud in Deū fore, ſi præciperet Satanas legē diuinā obſeruari, & illud quiſpiam ſtudio obſequēdi præſtaret. Quamobrē illud in primis cauendū eſt, ne quis vllō pacto Satanæ obſequat. Qd̄ ad Canonē, Ep̄ſcopi, toties à Vuiero inculcatū, antea demonſtrauiſſe neq; generali Concilio, neq; Synodali fuiſſe factū, ſed in Cōciliabulo: & q̄ Magorū exportationē negat id à Theologis

legis omnib. improbari^a: cū eam cōtra affirmēt. ^{August. li. 10. c. 21. de ciuit. Dei. Thomas in secūda secun- de, q. 95. art. 5. tit. de superstit. et in tract. 1. part. q. 2. et tit. de miracul. q. 18. art. 5. et tit. de demon. Bona- uentura in 3. sent. dist. 19. q. 3. Spranger. in malleo ma. Paul. Grilland. li. 2. de fortit.}
 Augustinus, Thomas Aquinas, Durādus, Bona-
 uentura, Syluester Prieras, Inquisitores 5. Paulus
 Grillādus, & alij innumeri. Nihilominus tñ in ca-
 none, nec mirū, s. magi, xxvi. q. v. dicunt Magi solo
 verbo fascinare & maleficiū violentū cōmittere; i-
 demq; confirmāt Hebræus Philo in libro de spe-
 cialib. legibus, Augustinus, & Tertullianus in A-
 pologetico. Id etiam Lucanus hoc versu innuit,
Mens hausti nulla sanie polluta veneni Incantata perit.
 Sprangerus scribit se in Germania vidisse Sagas,
 quę repētē verbo vnico homines enecabāt, rē mul-
 to plus miraculosam quā sit trāsuectio: nō q; istud
 efficiat verbo, sed opera Satanæ, quę adorās Saga
 de ea re exorauerit. Quamq; nō perficit cædes hu-
 iusmodi, nisi aut Deus iustē maleficiū hominis ma-
 le meriti vlciscat, aut etiā permittat, vt antē demon-
 strauimus. Postremo cap. de Lamijs Vuer. ccelū
 terrę miscet, vt effugiū Magis comparandū esse do-
 ceat ridiculo quodā elēcho, nec absimili ab eo quē
 à Corace Tisiasq; prolatū narrat Gellius. Nā sic ait
 ille, Sagis pœnitentib. oportet ignosci, vt hæreti-
 cis ignoscitur: obfirmatis verò cōdonari, nec cor-
 pus & anima perimant pariter. Sic magistro suo
 in iure dicebat Tisias, si persuasero me nihil debere
 soluere, absoluar sententia: si persuadere non po-
 tuero, ne tum quidem exoluam quicquam: nam
 effecturum se promisit Corax vt bonus orator
 fiam, id est, quicquid placuerit oratione persua-
 deam: Ad illud magister dixit, si ludicibus poteris

1. Cor. 13.

Exod. 34.

persuadere nihil deberi abs te, mihi tamen solutus es, quia bonus orator fueris iudicatus: Sin autem eo condemnaberis quod persuadere non potueris, etiam mihi ex sententia solues: Iudices sententiam ferent mali corui malum ouem. Ita Vuiro regeram, si predones atque sicarii, quauis resipiscentes, diuinis humanisque legibus addicuntur morti, quia executio iuris & poena malefactorum a culpa & poenitentia distat longissime: omnino equius futurum est ut obfirmatus Magus omnibus praedonibus, sicariis, & parricidis peior, reusque diuinae & humanae maiestatis laese multetur morte. Poenitentia autem efficit ut condonetur culpa, quam Vuiro a poena nesciuit distinguere. Postquam Dauidi indicasset Deus culpam eius condonari, non eo minus poenas de eo visum est sumere: & quamuis Deus dixisset Mosis peccatum populi condonatum esse, seuerum tamen fuit castigatus. Quamobrem paulo post, Ego sum, inquit, Deus maximus, aeternus, exercens misericordiam, condonans peccata & iniquitates, sed impunita non sinens: ut habet textus Hebraei veritas & Vatabli interpretatio. Non quod peccata omnia pro merito eorum puniat, nam humanum genus iam olim perisset: verum exercet Deus iudicium, iustitiam, & misericordiam: iudicium quidem, peccata hostium coniuratorum ex merito eorum puniendo: iustitiam, mercedem cuique benefactorum causa tribuendo: misericordiam vero, tum amplius benefaciendo, tum lenius castigando quam promereatur quisquam. Hoc unum est praestantissimis sacrae scripturae mysterijs, ac

rijs, ac fortasse minimè omnium à plerisque intelle-
ctum: Ieremias enim has proprietates cum vehe-
mentissima exclamatione assignat Deo. Quòd si
Deus deliberauerat populum suū in deserto mor-
te afficere (is autem erat animarum octies decies
centies mille minimū) quòd procidissent corā
immagine contra Legem veniētes, sacrificia ei obtru-
lissent, si etiam vtcunq; resipuerint, ex eis tria millia
repentē enecauit: quid, obsecro, mereantur Magi,
Satanā adorantes & sacrificātes ei? Ecquis igitur
Vuietum non dixerit à Deo planè reiectum esse,
qui rem adeò absurdam sit ausus scribere, condo-
nari eis oportere qui blasphemant Deum peruica-
cissimè & bellum ^{ἀποφθίγματος} aduersus eū gerunt? Me-
lius fuisset cū Vuietum actū, si apertè dixisset vt Age-
filaus ^a, qui de amici cuiusdā causa ad Iudices scri-
bebat in hanc sententiā, si ius cū eo faceret, secundū
eum iudicarent: sin contra ius ageret, viderēt tñ Iu-
dices ne litē amitteret: nam vtcunq; esset, amicum
in lite volebat vincere. Idem Vuietus satagit, qui
Magis si resipuerint, veniā dari cupit: si peruicaces
fuerint, itidem cōdonari, ne corpus & anima eorū
intereāt: itaq; reus est cōmunis Magorū supplicij,
prout disertè cauet lege ^b, quisq; Magū reū publi-
cum seueritati legū subtraxerit, is vltimo cū Magis
supplicio pereat. Quod autem Vuietus sub finē
incalescēs & ira pcitus Iudices vocat carnifices, ma-
gnū certē illud est pręsumptiōis argumentū, ab eo
valde metui ne q; Magus plus satis eloquat, eumq;
puerulos imitari q; ex metu de nocte canūt. Res autē

^a Plutarch. in
Apophthegm.

^b l. vlti. de ma-
lific. C.

^a l. conueniri.
de pact. dot. l. si
maritus. §. le-
gis. de adult. l.
ita vulneratus,
ad l. Aquil. ff.

^b ca. 24. de La-
mijis, colum. 6.
num. 10.

^c Deut. 19.

^d Ex od. 22.

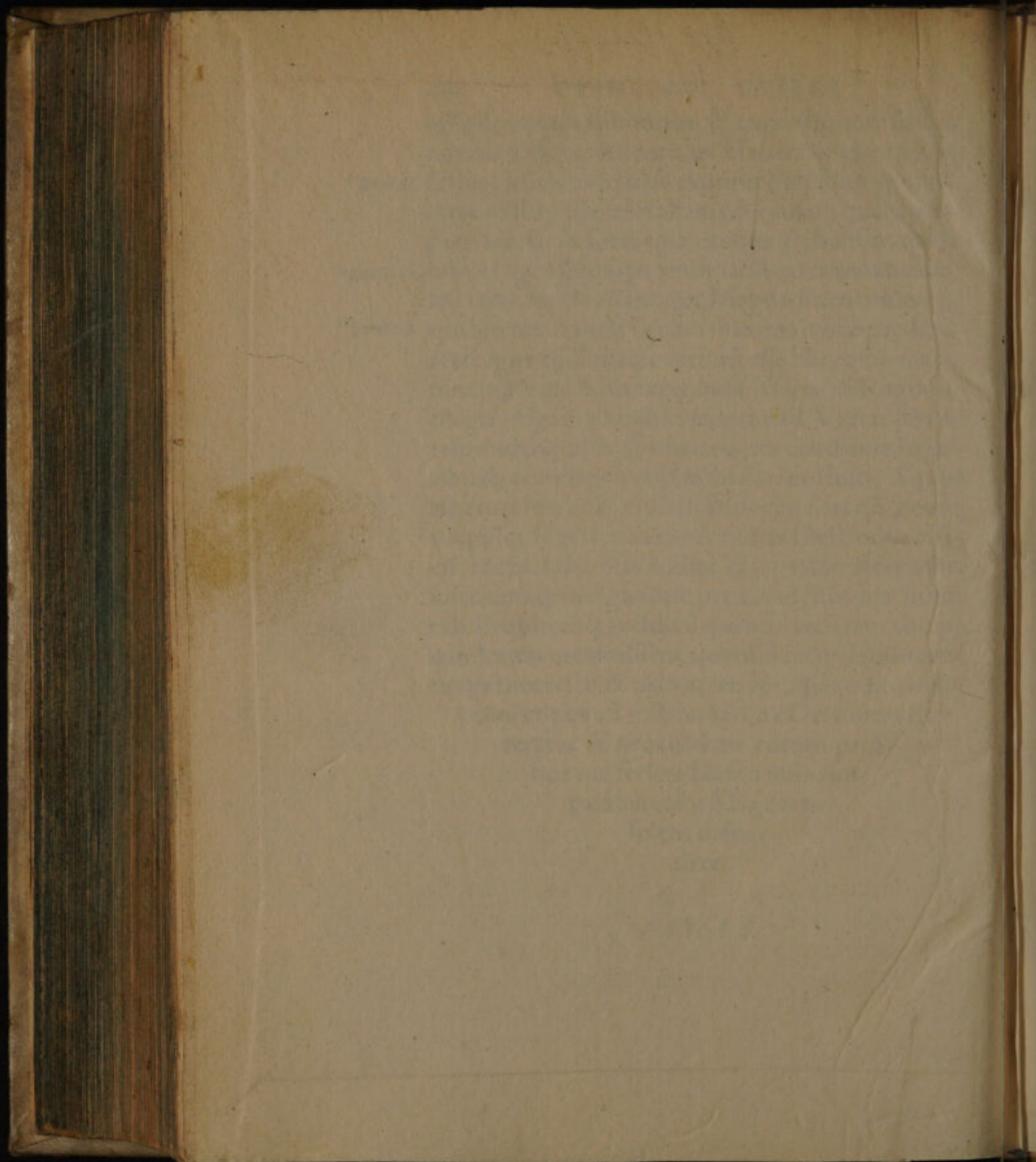
omnium absurdissima quæ in diuinis & humanis legibus obseruari possit, persepe à Deo in Lege & à Iurecoss. adducta, nimirum ne crimina impunè a-
beant, res inquam ista argumētis Vuierei implicat, quando voce maxima asserit blasphemis, incestis, parricidis, aduersarijs Dei & naturæ, id est, Magis condonandum esse, licet in blasphemijs sceleribus-
quæ horrendis perseverent. Animaduertens au-
tem Vuierus tandem diuinis æquæ ac humanas le-
ges sibi obistere omniumq; gentiū consuetudinē,
vt dicta sua circumuestiat aliqua specie, Dei legem
in duob. locis sibi putauit corrumpendā. Primū
enim scribit^b lege Dei præcipi vt falsi testes afficiā-
tur morte; deinde mandari vt fur occidatur qui de
die domū alterius vi perruperit. Si acta notarius,
actuarius, aut Iudex corruerit, dignus est suspen-
dio. Vuierus bis duabus lineis Dei corripit legē.
Nam falsum testem lex Dei^c supplicio idem addi-
cit quod in alterum fuisset importaturus: si falsum
pro testimonio dixerit ad tollendum vitam, testi
vitam ademptum iri: si ad flagra incutienda, per-
pessurum flagra: si ad multam vnus aurei, aureo
multatum iri. Impudētius verò altera Lex ab eo
corrupta est: Lex enim si quis interdū furem occi-
derit, eum sancit reum esse sanguinis^d contra quā
Vuierus asserit. Capitalius verò falsi crimen illud
est, cum legem Dei vetantem ne præstigiatrix sina-
tur viuere, de venefica solū dicit accipi oportere.
Nam lex Dei de ea loquitur quæ fascinat, quæ præ-
stinguit oculos, & id quod non est videndum ex-
hibet:

hibet: nempe id pro certo statuens, non posse hoc fieri nisi cum Satana fœdus interuenerit. Sed ut tandem aliquando finem scribēdi faciamus, restat ut omnes videant & iudicent, potiùsne blasphemij & falsis sermonibus Vueri sit hærendū quā legi Dei toties in sacra Scriptura inculcatæ, quæ pœnæ capitales in Magos maxima grauissima quæ Dei execratione infestos decernuntur: potiùsne cum tenui medico faciendum, quàm cum libris & sentētijs philosophorum omnium qui vno ore condemnauerunt Magos: potiùsne tenendæ pueriles Vueri argutiæ, quàm Platonis leges, xij. tabulæ, prudentium responsa, Imperatorum placita, decreta populorum legislatorumq; Persarum, Hebræorum, Grecorum, Latinorum, Germanorum, Gallorum, Italarum, Hispanorum, Anglorum capitales pœnas constituentium aduersus Magos & eos qui aut receptauerint Magos, aut impunitatē eorum procurauerint: potiùsne habenda Vuiro fides quàm cōmuni populorum, Regum, Principum, Legislatorum, Magistratuū, lurecoss. experientie, qui euidentissimè impia & execrabilia comperta habuerunt scelera quibus contaminantur Magi: potiùsne eundem in sentētiā illius hominis qui discipulis fuit Magi omnium qui suo seculo vnquam extiterint peritissimi, quàm Prophetis, Theologis, Doctoribus, Iudicibus, & Magistratibus accedendū qui veritatem explorauerunt permultis millibus violentarum præsumptionū, accusationum, testimoniorum, repetitionū, comparationū, recognitionū, resipisc

resipiscentium animorum, & confessions sibi ad mortem usque constantium. Habemus quoque Dei
² *Dent. 13.* ipsius iudicium, qui se exponit Palestine gentes e terra extirpasse non aliam ob causam quam propter horrenda sortilegia quibus utebantur, qui se
¹ *Leuit. 20.* non Magos solum pronuntiavit exterminaturum, sed eos omnes etiam qui Magos sinent vivere, ²
³ *Ierem. 19.* qui Ieremie edixit, quam maxima voce predicaret se igne cedibusque eversurum esse Hierosolyma omnesque incolas ob execranda Manassis Regis sortilegia. Hec ergo mihi videntur ad Vvieri libros responderi posse. A te autem, vir clarissime, lectoribusque omnibus veniam mihi dari postulo, si quid asperius forte conscripserim: etenim fieri non potest ut quisquis vel leuissimo honoris Dei studio afficit, tot blasphemias audiat & legat sine stomacho iustissimamque indignationem, prout sanctissimis hominibus. Prophetisque accidit si quando rerum tam abominandarum meminissent: quarum recordatione totus perhorresco & zelo accendor, quo omnes in primis opus est inflammari, ne Dei honos sic teratur & proculcetur eorum pedibus qui scelera blasphemias impunitatemque Magorum solent defendere.

FINIS.

iad
Dei
res
ro-
use
um,
eb,
ita-
an-
for
ros
cto,
uid
telt
affi-
cho
mi
mi
ro-
in-
c

Reg. Completo

